

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РЕЄСТРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

ДЖЕРЕЛО
DJERELO

UKRAINIAN
JOURNAL
OF ABSTRACTS

FOUNDED IN 1995
PUBLISHED 6 TIMES PER YEAR

УКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ

Журнал засновано 1995 року
Виходить 6 разів на рік

4 • 2023

липень-серпень

СЕРІЯ 3

Соціальні та гуманітарні науки
Мистецтво

Соціологія. Демографія

Історія. Історичні науки

Економіка. Економічні науки

Політика. Політичні науки

Держава і право. Юридичні науки

Культура. Наука. Освіта

Філологічні науки

Мистецтво. Мистецтвознавство

Релігія

Філософія. Психологія

Зміст

Соціологія. Демографія	3	Культура. Наука. Освіта	77
Соціальна робота	3	Культура. Культурологія	79
Соціологія	4	Наука. Науково-дослідна робота	80
Соціальні процеси і стани	4	Освіта. Педагогічні науки	81
Соціальні групи	7	Загальна педагогіка	81
Індивід. Особа. Соціологія	7	Соціальна педагогіка	84
Сфери громадського життя	8	Історія освіти та педагогічної думки в країнах Європи	84
Політична соціологія	11	Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка	85
Історія. Історичні науки	13	Загальноосвітня школа. Шкільна педагогіка	85
Джерелознавство. Спеціальні історичні дисципліни	13	Організація загальноосвітньої школи	87
Історія	13	Спеціальні школи. Дефектологія	89
Історія Європи	13	Професійно-технічна освіта	89
Історія України	14	Середня спеціальна освіта	89
Історія Америки	19	Професійна і спеціальна освіта	90
Археологія	19	Педагогіка вищої школи	90
Археологія України	19	Організація вищої освіти	91
Етнографія	20	Окремі галузі вищої освіти	91
Економіка. Економічні науки	21	Фізична культура та спорт	93
Методологія економічної науки	22	Спорт	94
Теоретична економіка. Основи економічної теорії	23	Туризм. Альпінізм	95
Загальні основи економічного розвитку та формування ринку	24	Друк	95
Мікроекономіка	26	Преса	96
Економічна географія	27	Видавнича справа	96
Економічна географія України	28	Засоби масової інформації	97
Бухгалтерський облік в окремих країнах	29	Радіомовлення. Телебачення	98
Світова економіка	30	Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	99
Спеціальні та галузеві економіки	31	Вивчення та викладання бібліотекознавства та бібліотечної справи. Бібліотечна освіта	99
Фінанси. Грошовий обіг. Кредит	32	Музейна справа. Музеєзнавство	100
Економіка підприємства. Спільні підприємства	33	Філологічні науки	101
Економіка промисловості	34	Мовознавство	101
Світова економіка торгівлі та громадського харчування	35	Загальне мовознавство	102
Міжнародні економічні відносини та зв'язки	36	Мови світу	102
Економіка Європи	37	Германські мови	104
Економіка України	37	Романські мови	105
Бізнес	40	Фольклор. Фольклористика	106
Інноваційна діяльність	41	Літературознавство	106
Відтворення	42	Теорія літератури	106
Економіка праці	43	Світова література. Література народів окремих країн	106
Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування	43	Література Європи	106
Економіка підприємства	44	Література України	107
Економіка промисловості	44	Мистецтво. Мистецтвознавство	109
Економіка сільського господарства	46	Архітектура	109
Економіка транспорту	48	Декоративно-прикладне мистецтво	110
Економіка зв'язку	49	Живопис	110
Економіка внутрішньої торгівлі	49	Види і жанри живопису	110
Економіка громадського харчування	49	Музика та видовищні мистецтва	111
Економіка галузей невиробничої сфери	50	Музика	111
Міжнародні економічні відносини і зв'язки	51	Танець. Хореографія	114
Економіка Азії	52	Кіномистецтво	114
Політика. Політичні науки	53	Релігія. Релігієзнавство	115
Внутрішній стан та внутрішня політика окремих країн	53	Окремі релігії	115
Зовнішня політика. Міжнародні відносини. Дипломатія	54	Філософські науки. Психологія	116
Національна політика. Національні відносини	55	Філософія	116
Національно-визвольний рух	55	Гносеологія (епістемологія)	116
Політичні партії	55	Філософія та методологія науки	116
Держава та право. Юридичні науки	56	Історія філософії	117
Загальна теорія держави та права	57	Логіка	117
Теорія права	57	Соціальна філософія	117
Історія держави та права	58	Етика	118
Держава та право України	58	Психологія	118
Державне (конституційне) право	59	Загальна психологія	119
Державне управління. Адміністративне право	60	Галузева (прикладна) психологія	121
Екологічне право	67	Психологія окремих видів діяльності	121
Трудове право	68	Військова психологія	122
Кримінальне право. Кримінологія. Пенітенціарія	69	Психологія творчості. Психологія наукової, науково-технічної та художньої діяльності	122
Судоустрій (судова система)	70	Медична психологія	122
Цивільно-процесуальне право	71	Прикладна психологія	123
Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)	71	Соціальна (суспільна) психологія	123
Криміналістика	72	Дитяча психологія	125
Держава та право країн світу	73	Авторський покажчик	127
Воєнна наука. Військова справа	75	Покажчик періодичних та продовжуваних видань	131
Воєнно-історична наука	75		
Збройні сили	76		

4.C.1. Становлення геоісторії як міждисциплінарного напрямку у суспільних науках Франції другої половини ХХ ст. / І. Савчук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 154-166. — Бібліогр.: 70 назв. — укр.

Мета роботи — визначення основних теоретичних і методологічних підходів геоісторії. Для цього було поставлено такі завдання: розкриття суті епістемології цього міждисциплінарного напрямку за часів її заснування; стислий аналіз основних праць Ф. Броделя, П. Шоно, Е. Ле Руа Ладжорі, Ж. Ле Юффа. Методологія в дослідженні міждисциплінарних наукових напрямів спирається на вивчення насамперед оригінальних авторських текстів, їх критичний аналіз, що на основі порівняльного розгляду надає змогу виявити теоретико-методологічну цінність відомих наукових доробків. Акцентовано увагу на тому, що у сучасній історичній науці України дослідження господарського минулого з позиції міждисциплінарних наукових напрацювань є рідкісними винятками із загального мейнстріму щодо студій та інтерпретації переважно політичних процесів, подій, явищ минулого. У цілому їх написано з традиційних позицій. Оригінальність і теоретико-методологічна цілісність геоісторичного підходу загально визнано у світовій науці. Його впровадження у вітчизняні дослідження, особливо у царині історії та географії, надасть змогу краще зрозуміти не лише економічний розвиток України в минулому, але й на сучасному етапі. Показано епістемологічну специфіку відповідних напрацювань Ф. Броделя та його учнів і соратників П. Шоно, Е. Ле Руа Ладжорі, Ж. Ле Гоффа. Висновки: для етапу становлення геоісторії як наукового напрямку характерні такі теоретико-методологічні особливості: геоісторія вбачається як історична наука, що спирається на методи і знання з фізичної географії для розкриття особливостей впливу на людську цивілізацію впродовж «довгої тривалості» основних характеристик клімату, рельєфу, природних особливостей великих фізико-географічних регіонів світу; теоретичною основою напрямку виступає категорія «довгої тривалості», що виявляється через розкриття основних структур суспільства, сукупності яких формують суперструктури — цивілізацію і світ-економіку, що призводять до появи глобалізації як інтеграційного процесу; повільні зміни історичних процесів (насамперед соціальних, демографічних, економічних основ традиційного суспільства) надають змогу обґрунтувати тезу про «довге середньовіччя» як специфічний феномен у розвитку західноєвропейської цивілізації.

Шифр НБУВ: Ж27630
Див. також: 4.C.12

Соціальна робота

4.C.2. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія / П. Горінов, Р. Драпушко; Державний інститут сімейної та молодіжної політики. — Київ: Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики, 2022. — 239 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 179-199. — укр.

Досліджено волонтерську діяльність як соціальний феномен і складову соціальної роботи. Акцентовано увагу на підходах до розуміння волонтерської діяльності, класифікації та особливостей здійснення добровільної допомоги. Розглянуто державно-правові засади волонтерських організацій, міжнародний досвід волонтерства, напрями удосконалення нормативно-правового й інституційного забезпечення такої діяльності в Україні.

Шифр НБУВ: ВА861115

4.C.3. Діти з аутизмом в інклюзії: сценарії успіху: [монографія] / Т. В. Скрипник; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. — 207 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 200-207. — укр.

Розкрито систему технологій, що уможливають впровадження ефективного інклюзивного навчання для дітей з розладами аутистичного спектра. Охоплено три царини успішної освіти: підготовка дитини, підготовка освітнього простору, налагодження роботи міждисциплінарної команди супроводу. Зазначено, що три розділи монографії названо сценаріями, це зумовлено головною спрямованістю книги як керівництва до дій і надає змогу активним особистостям, фахівцям та батькам об'єднати зусилля за для розбудови сучасного інклюзивного освітнього середовища.

Шифр НБУВ: ВА860888

4.C.4. Методичні рекомендації з впровадження послуги «персональний асистент особи з інвалідністю»: метод. посіб. / А. К. Базиленко, Г. М. Бевз, Я. В. Колобова, А. Мельник, Л. Остролюцька; ред.: Г. М. Бевз. — Київ: Ун-т «Україна», 2023. — 139 с.: табл. — Бібліогр.: с. 46-47. — укр.

Розкрито принципи та алгоритми впровадження інноваційної для України послуги «персональний асистент особи з інвалідністю». Сформований пакет документів з реалізації послуги подано на прикладі її пілотажного впровадження у м. Київ у 2020 — 2021 рр.

Шифр НБУВ: ВА860885

4.C.5. Новітня політика соціальної якості ЄС: корисний досвід для повоєнного відновлення України / Т. Бурлай, В. Костриця, В. Близнюк, Р. Левін // Екон. теорія. — 2022. — № 3. — С. 89-119. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Обґрунтовано актуальність адаптації до умов повоєнного соціально-економічного відновлення України сучасних підходів політики соціальної якості Європейського Союзу, що історично базується на засадах соціального миру, соціальної рівності та справедливості, соціального добробуту та якості життя населення. Показано доцільність такої адаптації у зв'язку з формуванням в українському суспільстві, яке потерпає від розпочатої 24 лютого 2022 р. повномасштабної воєнної агресії російської федерації проти України, чіткого запиту на стабільне повоєнне життя у безпеці, добробуті та соціальній справедливості. Охарактеризовано новий концептуальний підхід у побудові національних систем соціального захисту та соціального страхування, що передбачає формування соціальних опор, необхідних для безпеки національних економік, які перебувають у стані посткризового відновлення. Розкрито зміст і особливості основних підходів новітньої політики ЄС, спрямованих на поліпшення параметрів соціальної якості у розвитку держав-учасниць, що мають на меті досягнення трьох пріоритетних соціальних цілей Євросоюзу на період до 2030 р. У контексті забезпечення соціальної якості охарактеризовано такі сучасні інституційні компоненти поточного розвитку ЄС, як Європейська опора соціальних прав, новий План дій щодо соціальної економіки, Стратегія для захисту прав людей з інвалідністю на 2021 — 2030 рр., Партнерство з розвитку навичок для цифрової екосистеми, Директива про адекватну мінімальну заробітну плату в ЄС тощо. Описано характерні сучасні підходи до поліпшення соціальної складової державної антикризової політики. З урахуванням сучасних європейських практик активізації соціальної динаміки та пропозицій міжнародних інституцій щодо повоєнної відбудови України, розроблено рекомендації стосовно конкретних заходів вітчизняної державної політики, спрямованої на забезпечення соціальної якості життя у період після завершення війни.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.C.6. Нормативність соціальних послуг: монографія / Я. Я. Мельник; Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Центр проблем імплементації європейського соціального права. — Одеса: Гельветика, 2022. — 182 с. — укр.

Висвітлено проблеми відповідності соціальних послуг такій ознаці права, як нормативність. Комплексно розкрито проблеми ідеологічних та інституційних підходів до визначення нормативності соціальних послуг у соціальному праві. Досліджено критерії нормативності соціальних послуг у контексті реалізації в них соціальних прав, гарантій і стандартів. Розглянуто забезпечення нормативності при наданні соціальних послуг. Розкрито євроінтеграційні умови як вимоги до забезпечення нормативності у наданні соціальних послуг в Україні та деяких країнах ЄС, що інтегровані до європейської спільноти. Дослідження сприяє викладанню навчальних дисциплін: «соціальне право», «право соціального забезпечення», «трудове право», «порівняльне трудове право», «міжнародне приватне право», «житлове право», «сімейне право» та спекурсів із соціальної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА860842

4.C.7. Нормативно-правове забезпечення системи соціальних послуг в Україні / Г. В. Коваль, В. К. Смик // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 158-163. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення особливостей впровадження інновацій у сфері надання соціальних послуг населенню та з'ясування можливостей нормативно-правового забезпечення системи соціальних послуг. Дослідження ґрунтується на сукупності наукових принципів, форм і способів осмислення системи надання соціальних послуг в Україні та її нормативно-правового забезпечення. Проаналізовано сучасний стан нормативно-правового

забезпечення системи соціальних послуг та стратегію розвитку соціальної роботи в Україні; окреслено проблеми еволюції системи соціального захисту (соціальних послуг), соціальної політики щодо незахищених верств суспільства, сучасний рівень інноваційного соціального захисту населення, механізми реформування системи соціальних послуг. Наукова новизна результатів дослідження: виявлено кроки модернізації системи надання соціальних послуг; запропоновано нові методи роботи, такі як мультидисциплінарна команда, аутсорсинг послуг; визначено, що модернізація системи надання соціальних послуг в Україні суттєво вилінула на засади реалізації соціальної політики країни, зобов'язавши відмовитись від звичного дотаційного характеру соціального забезпечення категорій осіб, що потрапили у складні життєві обставини. Модернізація інфраструктури системи надання соціальних послуг в Україні та її нормативно-правового забезпечення передбачає проведення деінституціалізації наявної мережі, оскільки значний період часу соціальні установи й заклади були підпорядковані різним міністерствам і відомствам, що зумовлювало відсутність єдиного підходу до їх фінансування. Так видатки на стаціонарні заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я, визначаються структурою населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, водночас видатки для закладів, які підпорядковані Міністерству соціальної політики та Міністерству освіти і науки, — кількістю осіб, що перебувають у цих закладах, або кількістю осіб, які одержують від них послуги. Виокремлено основні державні заходи щодо стратегічного планування інноваційних підходів до підвищення ефективності надання соціальних послуг в Україні.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.8. Пенсійне забезпечення в українських губерніях у XIX — на початку XX ст.: загальноросійське законодавство та місцеві особливості / В. Мазур // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 44-58. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження розвитку пенсійного забезпечення в українських губерніях Російської імперії упродовж XIX — початку XX ст. Методологія передбачає використання принципів історизму, системності та науковості. Ключову роль відіграли історико-порівняльний метод, який уможливив проведення паралелей між загальнодержавним законодавством та регіональними прецедентами, суміжні методи юридичних наук і соціології, зважаючи на вивчення правового поля та суспільних відносин. Наукову новизну формує об'ємне джерелознавче підґрунтя, розгляд пенсійного забезпечення як результат законодавчої еволюції ставлення держави до різних професійних категорій і вплив кон'юнктурних чинників, які зумовлювали надмірний ріст витрат та незвершеність реформаційних процесів. Мало-і невідомі приклади, які стосувалися українських губерній, забезпечили створення комплексної картини і виявлення низки негативних явищ. Висновки: починаючи із кінця XVIII ст., Російська імперія почала проводити цілеспрямовану політику задля належного соціального забезпечення військовослужбовців та чиновників. Започатковане у цей період заохочення за вислугу років поступово набуло форми масових пенсійних виплат, які нерівномірно розподілялися між різними категоріями населення, з деформованими проявами привілейованого становища керівних кадрів, окремими відомчими касами, підвищеними платежами того. Український контекст вирізнявся більшою увагою до прикордонних територій та правобережних губерній, власними проектами великих міст (Київ, Одеса, Харків), масштабністю відповідної діяльності земських органів.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.С.9. Теоретико-практичні основи молодіжної роботи: навч.-метод. посіб. / уклад.: Н. В. Левченко; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. — Умань: Ямчинський О. В., 2022. — 89 с. — укр.

Представлено навчально-методичний посібник, який укладено відповідно до освітньо-наукової програми «Соціальна робота» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, навчальної та робочої програми навчальної дисципліни «Теоретико-практичні основи молодіжної роботи», нормативних документів, що регламентують молодіжну політику, молодіжну роботу, діяльність молодіжних центрів. Викладено основні складові курсу, в який включено матеріали лекційних і практичних занять, завдання для самостійної роботи, вимоги для індивідуального навчально-дослідного завдання, питання для перевірки знань (підсумковий контроль), термінологічний словник, додатки (перелік нормативних документів тощо).

Шифр НБУВ: ВА859857

Див. також: 4.У.131, 4.У.212, 4.Ю.756

Розглянуто трансформацію ціннісних орієнтацій людей за інформаційної доби. Осмислення інтелектуальних і культурних наслідків впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і пов'язану з цим проблему зміни аксіологічної складової індивідуального та суспільного буття людей, є завданням сучасної філософії. Оптимістичні прогнози щодо змін усіх аспектів життєдіяльності соціуму завдяки початку четвертої промислової революції співіснують у філософській літературі разом із сумними передбаченнями впливу інформаційного середовища на особистість, соціальні шари і, навіть, покоління людей.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філософ. Культур.

4.С.11. Вплив соціально-просторових особливостей регіону на відтворення соціальних практик молоді / Я. В. Зоська, Д. А. Матюхін, А. Г. Стадник, О. Ф. Ванюшина // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 149-157. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Мета дослідження — розкрити специфіку впливу соціального простору регіону на конструювання різних форм соціальних практик у молодіжному середовищі. Методологічну основу становлять загальнонаукові методи пізнання соціальних явищ і процесів та соціологічні методи одержання емпіричних даних. У ході дослідження використано такі методи: логіко-історичного, структурно-функціонального й порівняльного аналізу — для виявлення етапів еволюційного розвитку наукових підходів до трактування концепту «соціальна практика» в соціологічній науці та сучасного його інтерпретування. Розкрито концептуальний зміст поняття «регіон» у контексті формування й відтворення соціальних практик локальних спільнот. Визначено, що соціологічна інтерпретація поняття «регіон» пов'язана, насамперед, з його просторовою суттю: у концепціях класичного соціологічного періоду просторова детермінанта регіону домінує, причому особливу увагу приділяють соціальному характеристикам регіону як території та соціальним спільнотам у локальному середовищі, позиціям і статусам індивідів у соціальному просторі регіону та інтегральній ролі соціального простору регіону у формуванні й відтворенні соціальних практик регіональної спільноти; у сучасній зарубіжній соціології соціальний простір регіону пов'язують зі спільними моделями соціальної поведінки й соціальних практик, сформованістю регіональної ідентичності. Удосконалено визначення регіону як соціально-територіальної спільноти, онтогенетично локалізованої в соціальному просторі, якій притаманна певна специфічна конфігурація етнокультурних ідентичностей, спільність економічних умов та соціальної організації, схожість відтворювальних соціальних практик, інституціоналізація яких відбувається за умови сформованості регіональної ідентичності територіальної спільноти.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.12. Соціально-комунікаційні технології радянських практик соціального інжинірингу: регіональні студії / І. С. Бондаренко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 90-95. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета дослідження — актуалізація унікального досвіду українських учених у царині наукової організації праці/соціального інжинірингу у 20-ті — 30-ті рр. XX ст. Об'єктом дослідження стало грандіозне спорудження Дніпровської ГЕС протягом 1927 — 1932 рр. Для аналізу комунікаційних технологій соціального інжинірингу обрано широку фактологічну базу — засекречені архівні матеріали, у яких подано реальну картину будівництва найбільшого промислового об'єкта СРСР, і періодику тієї доби. Спираючись на методіку історико-системного, історико-порівняльного аналізу й соціально-комунікаційного методу оцінювання історичних фактів, визначено справжні соціально-економічні й комунікаційні алгоритми стимулювання продуктивності праці радянських робітників. Доведено, що здобутки української школи соціальної інженерії щодо оптимізації виробництва й продуктивності праці, психотехнічні розробки радянських науковців, у яких оригінально вивчено психологію й соціологію праці, залишалися незатребуваними в радянських практиках соціального інжинірингу. У роботі подано дотепер недосліджені факти діяльності відділів агітації і пропаганди щодо ідеологічної обробки громадської думки трударів Дніпробуду: масова й індивідуальна агітація, проведення різноманітних заходів й урочистостей, пропаганда у масмедіа, зособна, у професійно-виробничій пресі. Магістральним висновком наукової розвідки постає теза, що НОП як науково-прикладна система заходів індустріального розвитку поступово трансформувалася в ідеологічний фасад соціалістичного будівництва, зводячи міцний фундамент для утопічної соціальної інженерії держави.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

Соціальні процеси і стани

Суспільні зміни. Розвиток

4.С.13. Агенти соціальних змін у суспільстві нестійкої інституційності: [колект. монографія] / О. Злобіна, М. Шульга, Л. Бевзенко, С. Шевченко, Н. Соболева, М. Парашевін,

Соціологія

4.С.10. Аксіологічний вимір четвертої промислової революції / Л. В. Броннікова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 77-80. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Н. Бойко, С. Солодько, О. Резнік; ред.: О. Злобіна; НАН України, Інститут соціології. — Київ: ІС НАНУ, 2022. — 329 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 307-329. — укр.

Монографія є комплексним дослідженням специфіки дії агентів соціальних змін у суспільстві нестійкої інституційності. Дослідження спрямовано на створення адекватної сучасному стану розвитку українського суспільства картини функціонування агентів соціальних змін. На основі проведених кількісних і якісних емпіричних досліджень описано конфігурації ключових агентів змін на сучасному етапі розвитку українського суспільства, які діють на інституційних полях державної влади, релігії, освіти, медицини, науки, журналістики, диджиталізації українського суспільства. Досліджено чинники, що визначають специфіку взаємодії різних соціальних агентів, особливості становлення та реалізації колективної й індивідуальної агентності в умовах нестійкої інституційності.

Шифр НБУВ: ВА860592

4.С.14. Поняття «інформаційний простір» у сучасному суспільстві / Т. О. Серга, Т. Й. Мудрик // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 170-175. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення суті поняття «інформаційний простір» та розкриття його особливостей. Використано загальнонаукові методи пізнання: аналізу, синтезу, індукції, дедукції, типологізації, операціоналізації, інтерпретації, абстрагування, узагальнення, а також методи логіко-історичного, системного, порівняльного та структурно-функціонального аналізу. Головним емпіричним методом виступив аналіз наукової літератури, за допомогою якого розкрито суть поняття «інформаційний простір» та окреслено основні ознаки інформаційного суспільства; завдяки методу моделювання розроблено технологічну схему національної інформаційної інфраструктури. Проаналізовано суть поняття «інформаційний простір» та окреслено загальну спрямованість і характер його розвитку. Акцентовано на нових характеристиках інформаційного простору, які пов'язані зі зміною технологій та поширенням глобальних інформаційних систем. Розкрито суть «інформаційної революції», наслідки якої виявляються, зокрема, у тому, що рівень розвитку інформаційного простору вирішальним чином впливає на цінності основних соціальних груп населення, змінюючи їх світосприйняття та створюючи нові відносини між людьми. Основні вимоги, які ставляться перед Україною сьогодні, — це забезпечення суспільства розвитком у цифровій та інформаційній сферах, що може підвищувати рівень життя населення та економічну стабільність України в цілому, це надасть змогу задовольнити інтереси людини, суспільства та держави загалом. Окреслено основні, фундаментальні ознаки інформаційного суспільства з огляду на сучасний стан українського суспільства та розроблено технологічну схему національної інформаційної інфраструктури. Практичне значення одержаних результатів полягає у збагаченні української соціології теоретичним і методичним обґрунтуванням поняття «інформаційний простір», що розкриває можливості для подальшого вироблення нових підходів до вирішення соціальних та економічних проблем людства.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.15. Соціальні інновації як нова модель взаємодії самоврядування та самоорганізації населення / О. О. Васильєва, Л. А. Горошкова // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 13-23. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Дієвим інструментом впровадження соціальних цінностей, що забезпечують новий формат соціальної взаємодії суспільних акторів сталого розвитку, виступають соціальні інновації. Інновації вивчаються у різних сферах соціальної практики та осмислюються як соціокультурні феномени, що виходять із економіко-технологічної площини. Незважаючи на певні напрацювання у дослідженні соціальних інновацій, є необхідність переходу до нового теоретичного осмислення феномену «соціальні інновації», що виникає у відповідь на розуміння ролі інноваційної складової у моделі взаємодії самоврядування та самоорганізації населення, інструмента оперативного вирішення та згладжування наслідків сучасних проблем соціально-економічного характеру. Взаємозв'язок феномену інновацій з економічним розвитком суспільства, виявлений Н. Д. Кондратьєвим та Й. А. Шумпетером, спонукав до вивчення інновацій як комплексного процесу, структурованого від етапу науково-фундаментального дослідження до практичного застосування. Подальше розуміння поняття «інновації» було запропоновано С. Кузнецом, який показав, що інновації окрім технологічного аспекту, мають соціальний — нові технології спричиняють соціальні зміни (інституційні, ідеологічні та ін.). Сучасні форми прояву соціальних інновацій в контексті реалізації стратегії сталого розвитку досліджував Д. Антонюк, який наводить результати їх прикладного впровадження у провідних країнах світу з метою забезпечення якісних змін у суспільстві. В. Геєць, досліджуючи роль соціалізації та соціальних інновацій у взаємодії бізнесу та держави, акцентував увагу на забезпеченні соціальної взаємодії на макрорівні шляхом забезпечення співробітництва в об'єднанні людей у найрізноманітніші колективи, спільноти для виконання дій, що зумовлюються

життєдіяльністю. Т. Кузь наголошує про налагодження через соціальні інновації партнерських відносин, конструктивного діалогу між органами влади, бізнесом, самоврядуванням та органами самоорганізації населення з метою підвищення результативності їх співпраці. До цього часу в науковому середовищі немає єдиного підходу до визначення терміну «соціальні інновації», який, охоплює значну частину життєдіяльності суспільства. Недостатньо висвітлено роль соціальних інновацій у моделі ефективного взаємодії органів самоврядування та самоорганізації населення, а також форми їх прояву. Наведеними вище обставинами зумовлена доцільність визначення ролі та дієвих форм соціальних інновацій у взаємодії та співпраці зацікавлених сторін для розвитку громад та територій. Висновок: на сьогодні в Україні впровадження соціальних інновацій у процеси управління знаходиться на етапі становлення, практично відсутній досвід діяльності самоорганізованих структур та їх взаємодії з органами самоврядування, що потребує вдосконалення волонтерського менеджменту, поширення й розвитку фандрайзингу та краудфандингу, створення соціальних кластерів для формування людського потенціалу соціальних інновацій, орієнтованого на сталий розвиток.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.С.16. Стратегія післядипломної освіти для сталого розвитку: колект. монографія / Н. М. Рідей, Ю. П. Богущий, О. Ю. Осипенко, О. Д. Яценко, І. І. Дейнега, Г. С. Кашина, О. М. Слабечкий, Д. Г. Павленко, В. І. Тимошенко, О. В. Петровська, Т. Г. Гуменюк, Ю. В. Гуменюк, І. М. Силадій, І. А. Гамула, К. Ю. Левадна, Т. М. Кужелюк, М. М. Мужановська, О. І. Макієвський; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ: Компринт, 2018. — 206 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано неодивергентне бачення у модернізованих підходах глумачення парадигми сталості у сфері освіти, науки й інноватики. Актуалізовано розвиток правової компетентності адміністраторів вищої школи у системі післядипломної освіти. Встановлено необхідність формування екологічної компетентності майбутніх архітекторів як соціально-педагогічну проблему. Визначено імперативи сталого розвитку в контексті соціокультурної місії університету. Здійснено аналіз теоретико-методичних аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців з публічного управління та семантичних аспектів забезпечення комунікативних компетентностей зв'язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти. Конкретизовано методологічні засади організації процесу підготовки майбутніх менеджерів з компетентностями безпеки в умовах глобальних ризиків. Розглянуто інформаційно-комунікаційні технології в системі управління ЗВО. Вивчено особливості освітньої інтеграції як пріоритетної складової продуктивного навчання у ЗЗСО. Охарактеризовано сучасні нормативно-правові акти в організації освітнього процесу вищої школи. Структуровано педагогічні аспекти трансверсальних здібностей майбутніх менеджерів індустрії гостинності. Розкрито теоретико-методичні особливості глобалізаційного розвитку освітньо-наукових систем та організації освітнього процесу із використанням мобільних технологій. Розроблено науково-методичне забезпечення курсу «Е-навчання» у віддалених умовах організації професійної підготовки педагогів професійного навчання. Здійснено теоретичне і методичне обґрунтування соціальних запитів на професійну підготовку фахівців у сфері економіки природокористування та енергетичного менеджменту. Розкрито методику навчання ментальної арифметики учнів 5 — 6 класів із застосуванням онлайн-платформи. Охарактеризовано сучасну підготовку майбутніх фахівців автотранспортної галузі у колективах в умовах компетентнісного підходу.

Шифр НБУВ: ВА860498

Див. також: 4.Ч.552

Соціальні дії

4.С.17. Когнітивна сфера суспільства і людини: інформація, ментальність, ідентичність: монографія / О. М. Рубанець. — Суми: Університетська книга, 2022. — 549 с. — Бібліогр.: с. 531-546. — укр.

Розглянуто особливості взаємозв'язку індивідуальної й суспільної свідомості та рівні ментальності. Виявлено вплив інформаційних потоків і комунікацій на формування й розвиток когнітивної сфери суспільства. Увагу приділено впливу когнітивної сфери розуміння минулого, визначення сучасного та формування майбутнього. Досліджено її вплив на сучасні суспільні трансформації. Виявлено взаємозв'язок ментальних і соціальних репрезентацій. Значну увагу приділено розробці філософії інформування, розвитку мислення, пам'яті й пізнавальних процесів у сучасному суспільстві. Проаналізовано вплив когнітивної сфери на формування суб'єктності, харизми та розвитку ментальності держави. З'ясовано особливості когнітивної сфери людини та збереження її ментального здоров'я.

Шифр НБУВ: ВА860568

4.С.18. Концепт «реконструкція» як символічний маркер радикального соціального інжинірингу / І. С. Бондаренко

// Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 116-121. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Здійснено спробу концептуального аналізу поняття «реконструкцізму», що став смисловим засновком української історії доби сталінізму. Авторка намагається крізь методологічну призму соціального інжинірингу вивчити лінгвальні техніки впровадження в ментальну структуру особистості нових ідеологічних маркерів епохи. Здійснено порівняльну характеристику двох модерністських проєктів: американської реконструкції періоду 1863 — 1877 рр. та суспільно-політичного зламів доби сталінізму. Залучено широкий фактологічний матеріал (промови Й. Сталіна, українську наукову періодику 30-х рр. XX ст.), аби вивчити публічну й методологічну площину осмислення конструкту «реконструкція». Продемонстровано процес вербального кодування конкретних фрагментів, «шматків» концептуальної системи й доведено, що маніпулювання інформацією відбувається у фазі мовного пізнання світу, розкритті сенсу певних слів. Саме ці особливості призводять до побудови такої інформаційної картини світу, яка не конститується без мови та яка уможлиблює вихід індивіда за межі безпосереднього досвіду. Подано динаміку вкорінення поняття «реконструкція» в концептосферу радянської людини, що пройшла етап від публічної презентації слова у промові Й. Сталіна до його фіксації в науковому дискурсі. Учені тієї пори чимдуж намагалися виправдати та раціоналізувати сталінські ідеї щодо творення нових утопічних систем суспільства. З початку 30-х рр. XX ст. концепт «реконструкція» позначав карколомні трансформації сільського господарства, системи освіти, культурної та наукової сфер, побуту людини та масмедіа.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.С.19. Мілітарний аспект організації соціально-економічних структур в умовах мережевої комунікації / Б. Носач // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 96-101. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Здійснено спробу проаналізувати мілітарний аспект соціально-економічних умов колективної взаємодії як чинника запобігання ескалації збройних конфліктів сучасності. Доведено, що воєнна сфера діяльності безпосередньо використовує інтелектуальні здобутки всіх цивільних науково-технологічних розробок, тому і формування військового кадрового забезпечення «Інтелектуальним воїном» набуває сьогодні характер невідкладного завдання. Наголошено, що глобальний світ має соціально-системний характер мережевої комунікації, тому зафіксованим положенням є обмежений характер матеріальних і природних ресурсів, за які можна воювати, але не бажано знищувати. Зазначену кардинальну суперечність можна вирішувати виключно у таких соціокультурних контекстах, як наука, освіта, мистецтво тощо, які допоможуть змінити світову трагедію знищення життєвого простору кожної конкретної людини та суспільства загалом.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філос. Культура.

4.С.20. Соціологія права. Структурно-логічні схеми і таблиці: навч. посіб. / О. В. Талдікін; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 143 с.: схеми, табл. — Бібліогр.: с. 138-141. — укр.

Посібник представлено у вигляді структурно-логічних схем та таблиць курс соціології права. Зосереджено увагу при підготовці структурно-логічних схем і таблиць на максимальній об'єктивності та демонстрації того, що сама по собі схематизація є достатньо універсальною формою подання навчального матеріалу, який може бути ретельно засвоєний за допомогою наочності такої подачі. Включено контрольні питання до розділів, тестові завдання, перелік використаних першоджерел та предметний покажчик. Відзначено міцний взаємозв'язок соціології права із соціальною філософією і філософією права, а також політологією права, які відносять до групи наук, що вивчають різні аспекти права. Висвітлено такі розділи: соціологія права в системі суспільних наук, соціальна суть права, правова свідомість і правова поведінка, соціальна суть юридичного конфлікту, соціологія правотворчої та правозастосовної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА860894

4.С.21. Стратегічні комунікації суб'єктів політики в умовах сучасної політичної дійсності: колект. монографія / І. О. Павленко, В. А. Ковпак, Н. М. Лебідь, Л. С. Хорішко; ред.: Л. С. Хорішко; Запорізький національний університет. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 177 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено філософські та соціокомунікаційні аспекти стратегічних комунікацій. Конкретизовано зміст та особливості стратегічних комунікацій як інструмента реалізації інтересів політичних суб'єктів. Проаналізовано підходи до дослідження даних комунікацій у політичній сфері. Досліджено основні складові стратегічних комунікацій: публічну дипломатію, зв'язки з громадськістю, залучення лідерів думок, цивільно-військове співробітництво. Розглянуто суб'єктність політичної еліти у формуванні та реалізації стратегічних комунікацій. Проаналізовано досвід НАТО, ЄС, а також Франції, Німеччини, Польщі у використанні потенціалу стратегічних комунікацій в реалізації ключових інтересів на внутрішньому та зовнішньому рівнях політичної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА861048

4.С.22. Теоретико-методологічні засади розвитку соціальної активності майбутніх фахівців соціономічних професій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / К. С. Аверіна; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2021. — 32 с.: рис. — укр.

У контексті досягнень сучасної педагогічної науки та освітніх викликів обґрунтовано теоретико-методологічні засади розвитку соціальної активності здобувачів вищої освіти — майбутніх фахівців соціономічних професій, виражені в сутнісному вигляді в концепції, авторській педагогічній системі та її моделі. Зауважено, що концепція дослідження, побудована на трьох концептах (теоретичному, методологічному та технологічному), передбачає оптимізацію розвитку соціальної активності здобувачів вищої освіти за соціономічними професіями і його систематизацію з урахуванням сучасних змін у функціонуванні соціальної сфери та відповідно до запитів суспільства. Систему розвитку соціальної активності майбутніх фахівців соціономічних професій розглянуто як: цілеспрямовану організовану, керовану, багатофункціональну та відкриту педагогічну конструкцію, комплекс каналів прямої і опосередкованої взаємодії викладачів і здобувачів вищої освіти задля реалізації визначених установок на соціальну активність; сукупність соціокультурних, психолого-педагогічних, організаційних та інших створених у закладі вищої освіти умов, що забезпечують позитивні зміни у підготовці здобувачів до соціально значущої діяльності. Зазначено, що базові компоненти авторської моделі педагогічної системи розвитку соціальної активності здобувачів охоплюють: теоретико-методологічний (ґрунтується на принципах системності, зв'язку теорії із соціальною практикою, об'єктивності, інтегративності, особистісного, діяльнісного, комунікативного, компетентнісного, аксіологічного, синергетичного та суб'єктного методологічних підходів); змістовий (знання, компетентності, що передбачені змістом освітньої програми; уміння й соціальний досвід, одержані під час навчальних і позанавчальних практик); організаційно-технологічний (форми, методи, засоби, технології розвитку соціальної активності здобувачів); критеріальний і результативний блоки (орієнтовані на кінцевий результат — підвищення рівня розвитку соціальної активності). Компоненти моделі відображають цілісність і системність урахування вимог до фахівців соціономічних професій, змісту розвитку соціальної активності здобувача, відповідності організації процесу та технологічних засобів цілепокладанню й орієнтації на результат — підвищення рівня розвитку соціальної активності здобувачів. Акцентовано, що модель системи розвитку соціальної активності майбутніх фахівців соціономічних професій у процесі фахової підготовки в закладах вищої освіти реалізується на основі вибору і застосування освітніх технологій (універсальні, під якими розуміються особистісно орієнтовані, інтерактивні, проєктні, мультимедійні, тренінгові, проблемного навчання та ін., що є складниками макротехнологій; інформаційно-комунікаційні, соціально-виховні), упровадження організаційно-педагогічних умов, добору ефективних форм, методів, прийомів і засобів організації розвитку соціальної активності. Розвинуто дефініцію соціальної активності майбутніх фахівців соціономічних професій, яка трактується як категорія (загальне поняття), що відображає найсуттєвіші суперечності та взаємодію суспільних норм й індивідуальних потреб здобувача, і водночас є характеристикою його особистості, визначальною для групи професій типу «людина — людина». Соціальну активність майбутнього фахівця розглянуто як стан й інтегративну властивість особистості, що виявляється у процесі професійної освіти в ініціюванні та здійсненні актів соціальної взаємодії задля конструктивного саморозвитку, перетворення навколишнього середовища, досягнення особистих і соціально орієнтованих цілей здобувача, опосередкованих характером його майбутньої професійної діяльності. Визначено структурно-функціональні та факторно-інтегративні характеристики розвитку соціальної активності майбутніх фахівців соціономічних професій у контексті педагогічного впливу освітнього середовища закладу вищої освіти. Встановлено об'єктивні та суб'єктивні критерії соціономічної діяльності задля розвитку соціальної активності, а саме: наявність спільної мети, супідрядність індивідуальних мотивів до дій та їх реалізація через самоактуалізацію, що відтворює сукупність певних поглядів, настанов, потреб, цілей і цінностей особистості та виконує регулятивні функції в межах конкретної соціономічної професії.

Шифр НБУВ: РА453494

4.С.23. Socially responsible consumption in the conditions of sharpening of contradiction between artificial and natural / M. Abysova // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 30-34. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

XXI ст. позначено проблемою протистояння двох світів. Один створений природою, інший — штучний світ, що утворився в результаті діяльності людини. Мета роботи — аналіз соціально-відповідального споживання як можливого варіанта подолання кризи, викликаной перетворенням технологій на один з визначальних факторів системних змін у сучасному суспільстві. Для реалізації мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати суть і місце соціальної відповідальності в системі суспільних відносин; розглянути суть кризи природного-штучного з позиції

теорії діалектики; показати взаємозв'язок споживачького способу життя та технократичного суспільства; оцінити перспективи використання соціально-відповідальних видів поведінки для подолання кризи природного-штучного. Методологію дослідження було засновано з урахуванням тези щодо різноманітності світу техніки, що постійно оновлюється, її зв'язку із природними та соціальними проблемами, що вимагає звернення до філософського принципу взаємодоповненості. До ХХ ст. формування штучного цілісного середовища призвело до дестабілізації/деградації природного середовища. Для впровадження принципів соціально-відповідального споживання у повсякденне життя необхідно докласти комплекс зусиль з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства. Регулювання державою діяльності компаній має відбуватися на добровільній та обов'язковій основі за допомогою правового регулювання та розробки національних стандартів. З метою переходу бізнесу на стандарти соціально-відповідальної діяльності, необхідним видається підвищення стандартів в галузі виробництва та сфері надання послуг; перегляд бізнес-моделей та процесів виробництва із зверненням до переваг впровадження циркулярної економіки. Для громадянського суспільства під впливом соціальної реклами мають посилюватися антиспоживчі тренди. Зосередженість на прогресі не має зазнавати абсолютизації. Потрібно суспільно корисна мета-ціль, надзавдання, по відношенню до яких прогрес виступає засобом, знаряддям досягнення. Правильна формула — це «нове не заради нового», а «нове для суспільства». Висновки: процесуальність, гнучкість, проникнення в усі сфери людської діяльності сучасних технологій змінюють способи виробництва та способи споживання. Соціально-відповідальне споживання передбачає купівлю, використання та утилізацію продукції, виходячи з бажання споживача мінімізувати або усунути будь-які шкідливі наслідки його вибору і максимально благотворно впливати на суспільство. Соціально-відповідальне споживання комплексно формується шляхом підвищення рівня відповідальної поведінки держави, бізнесу та окремих осіб.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.
Див. також: 4.У.233, 4.Ф.288, 4.Ю.770

Соціальні групи

4.С.24. Гендерні установки та практики в родині Б. Грінченка за его-документами / Ю. Беззуб, Н. Клименко, О. Дудар // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 119-133. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

У сучасній історичній науці зростає потреба нового бачення минулого, в якому йдеться не тільки про «зовнішню» історію важливих процесів та явищ, а й про «внутрішню» — суб'єктивну, «людську» історію. Джерела особового походження родини Грінченків надають змогу глибше зрозуміти причини та особливості включення видатних персоналій у боротьбу за права жіноцтва в кінці ХІХ — на початку ХХ ст. Мета дослідження — визначення ролі впливових інтелігентських родин Наддніпрянської України у процесах формування нової гендерної парадигми в українських землях наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. на основі его-документів Бориса, Марії та Анастасії Грінченків. Методологія базується на деконструкції текстів его-документів та індивідуально-біографічному й суб'єктивно-діяльному підходах, які надають змогу окреслити роль конкретних особистостей у становленні жіночого питання в Наддніпрянській (підросійській) і Західній (підавстрійській) Україні в обраний період. Наукова новизна полягає в комплексному дослідженні его-документів, що надало змогу деталізувати особливості становища жіноцтва та розгортання руху за гендерну рівність, які важко цілісно охарактеризувати винятково на основі залучення масових документальних джерел. Висновки: впродовж окресленого хронологічного періоду українське суспільство продовжувало зберігати консервативні уявлення про побутові жіночі практики в родині та громадському житті. Сім'я Грінченків є прикладом важливих історичних змін, які відбувалися в колі інтелігентських родин. Его-документи демонструють важливу єдність поглядів Бориса, Марії та Анастасії Грінченків на гендерну проблематику, що висловлювалися публічно, та щоденних рутин, які повністю відповідали їх світоглядним позиціям. Завдяки таким практикам відбувалися поступові зміни в гендерній парадигмі від патріархального домінування до розширення жіночих прав.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.С.25. Гендерні уявлення та практики на Буковині кінця ХІХ — початку ХХ ст. у світлі его-документів О. Кобилянської / Н. Клименко, О. Дудар, Ю. Беззуб // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 65-79. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Становище жіноцтва в українських землях наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. дослідники досі здебільшого характеризують на основі залучення масових документальних джерел, використовуючи его-документи як другорядні. Однак саме джерела особового походження надають змогу найглибше зрозуміти вплив гендерних стереотипів на розвиток особистості. Автобіографії,

щоденники, листи О. Кобилянської розкривають особливості впливу гендерних стереотипів на побутові практики та ставлення до жіночого питання на Буковині в обраний період. Мета дослідження полягає у визначенні особливостей ставлення до жіночого питання в інтелігентських буковинських родинах та впливу усталених уявлень на побутові практики освіченого жіноцтва краю на основі его-документів знаної письменниці. Методологія базується на деконструкції текстів его-документів для представлення гендерно-рольових стереотипів, боротьба з якими була підґрунтям формування жіночого питання на Буковині в кінці ХІХ — на початку ХХ ст. Комплексне дослідження его-документів надало змогу відтворити особливості становища жіноцтва, які важко повно охарактеризувати суто за масовими документальними джерелами. Висновки: в окреслений хронологічний період буковинське суспільство переважно зберігало консервативні уявлення про роль жінки як матері, а також про родину — як основне середовище реалізації жіноцтва, що цілком підтверджується его-документами О. Кобилянської. Її автобіографії, щоденники та листи надають змогу зануритися в особисті переживання авторки й на базі дослідження мікроісторії деталізувати характеристику наявних у тодішньому суспільстві обмежень у сфері жіночої освіти, прав жінки в родині, можливостей її самореалізації у громадській діяльності та літературній творчості.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.С.26. Соціальна психологія організації: посібник по конструюванню і створенню орг.: монографія: [в 3 кн.]. Кн. 1. Психологические Механизмы Организации; Процессы, Феномены и Функции в деятельности Организаций как социально-профессиональных Коллективов / В. П. Казмиренко. — 2-е изд., испр. и доп. — Одесса, 2021. — 480 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 454-480. — рус.

Рассмотрена «социальная психология организации» — как процесс социальной деятельности, направленной на осуществление замысла по конструированию и созданию сложных Проектов с использованием социально-психологических технологий. Проанализирована природа и феноменология строения сложных Социальных организаций, их место и роль в жизни человека. Вниманию уделено социально-психологическим механизмам регуляции их деятельности. Исследованы проблемы соотношения формальных и неформальных организаций. Дано описание свойств социально-психологического пространства организации. Охарактеризованы параметры информационного и делового обмена в организации. На основе изучения практического опыта создания современных Социальных Объектов и исследования механизмов их жизнедеятельности, комплексно рассмотрена организация как особый вид социально-психологической деятельности, а также способы её Экспертизы и Конструирования разнообразия обликов социально Организованных общностей. Отражена структурная целостность механизмов активизации организационной деятельности и поведения. А также рассмотрена организационная деятельность как мотивообразующий фактор в реализации потребности смысла жизни.

Шифр НБУВ: В359226/1

4.С.27. Соціальна відповідальність у системі «людина — природа» як соціальна цінність у вихованні молоді / Н. І. Ашиток // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 64-67. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

У вирішенні глобальних екологічних проблем людство має спиратися не лише на практичне виробництво та наукові розробки, а й на зміни у духовній сфері. У зв'язку із цим питання виховання, зміни цінностей, формування відповідального ставлення людини до природи мають першочергове значення. Через це актуалізується екологічне виховання, що має будуватися на системі моральних цінностей, до яких належить соціальна відповідальність людини за збереження природного середовища, його охорони. Формування цієї цінності вивчається не лише в межах екологічного, а й морального і нормативно-правового аспектів.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

4.С.28. Socio-psychological determinants of national tolerance in the context of globalization / М. Vafayev // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 119-126. — Бібліогр.: 31 назв. — англ.

Представлено актуальність, термінологічний апарат, результати дослідження проблеми «Соціально-психологічні детермінанти формування національної толерантності в умовах глобалізації». Відзначено, що розвиток культури толерантності — це найважливіший пріоритет державної політики Узбекистану, де забезпечується шанобливе ставлення до мов, звичаїв і традицій усіх націй і народностей, що мешкають на її території.

Шифр НБУВ: Ж71506

Див. також: 4.С.14, 4.С.33, 4.У.143

Індивід. Особа. Соціологія

4.С.29. Методологія етико-філософського дослідження концепцій альтруїзму в сучасній соціальній теорії / Ю. В. Гуменюк

// Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 56-63. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Обґрунтовано актуальність етико-філософського дослідження концепцій альтруїзму в сучасній соціальній теорії. Зокрема зазначено, що на фоні інформаційного напруження та світоглядного дискомфорту постають виклики, пов'язані з проблемами буття, збереженням і розвитком особистості, гуманістичної культури. Тож пошук нових шляхів цивілізаційного розвитку актуалізує інтерес до пізнання навколишнього світу, станів свідомості людини та її практичних вчинків. Аналіз наведених визначень поняття «наукове дослідження» надає підстави стверджувати, що це особливий вид людської діяльності, який має на меті науковими засобами і методами сформувати знання про об'єкт, що вивчається, а також установити закономірності його виникнення, розвитку і перетворення в інтересах раціонального використання у практичній діяльності.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культура.

4.С.30. Трансформація ціннісних установок особистості в освітньому процесі: монографія / О. С. Бадюк; Одеська державна академія будівництва та архітектури, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. — Одеса: InPress, 2010. — 138 с. — Бібліогр.: с. 126-136. — укр.

Розглянуто особливості трансформації ціннісних установок особистості в освітньому процесі. Сформульовані висновки надають змогу поглибити розуміння ціннісних установок особистості, розглядаючи їх зміни в освітньому процесі сучасного українського суспільства відносно епістемології ціннісних установок особистості, оскільки їх безпосередньо вилетено в освітній процес і вони виступають основою формування філософсько-культурологічного світогляду. Обґрунтовані концептуальні положення відносно епістемології ціннісних установок особистості в освітньому процесі можуть бути використані при подальшому соціально-філософському дослідженні ціннісних установок, зокрема цінностей освіти та трансформації, що з ними відбуваються в сучасному суспільстві. Матеріали монографії сприяють подальшому осмисленню проблеми, ціннісних трансформацій світогляду і освіти як соціального феномену.

Шифр НБУВ: ВА863836

Див. також: 4.Ю.748, 4.Ю.764

Сфери громадського життя

4.С.31. Автентичність і екологія як аксіологічні тренди постпандемічного світу, або перевідкриваючи «словник цифрової епохи» / Л. П. Комісар // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 43-48. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто питання, пов'язані з актуальними викликами, що постали перед людством у цифровому постпандемічному світі. Висвітлено ідею щодо потреби ревізії і «перевідкриття» на онтологічному рівні ціннісних орієнтирів, дієвих для сучасної людини. У даному аспекті здійснюється культурно-філософський і етико-аксіологічний аналіз екодискурсу в перспективі «реальної віртуальності» крізь призму реактуалізації парадигми автентичності. Увага приділяється феноменам «ерозії» ціннісної автентичності та «дифузії» персональної відповідальності перед природою у сучасних дигітальних практиках «прочитання» соціальної дійсності.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культура.

4.С.32. Авторська колонка в жанровій парадигмі сучасних ЗМІ / І. В. Зайцева // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 35-42. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз впливу авторської колонки на образ сучасної газети. Основою дослідження є інформаційний, аксіологічний, культурологічний, системний, діяльнісний підходи; використано такі методи: аналізу, синтезу, узагальнення — для з'ясування авторської інтенції, що фігурує в медіатексті й співвідноситься зі стандартами журналістики. Окреслено особливості матеріалів авторської колонки в жанровій парадигмі сучасних ЗМІ. Досліджено теоретичний базис формування та фігурування колонки в жанровій парадигмі з практичною реалізацією цієї текстової форми в медіаплощині. Акцентовано, що сьогодні авторська колонка — одна з найбільш затребуваних на сторінках ЗМІ текстових форм, яка повною мірою віддзеркалює процеси, що відбуваються в сучасному інформаційному просторі, і вибирає в себе елементи різних жанрів, намагаючись знайти свою нішу. З'ясовано, що специфіка колонки — в авторській рефлексії, на якій тримається розповідь. Автор, що веде колонку, може вибирати зручну для нього форму самовираження, і доволі часто ця форма продиктована процесом жанрової дифузії. Колонка як жанр має свої ознаки: предмет колонки, функцію, метод, зміст та форму. Сформульовано авторську інтенцію Віталія Жежери (інформаційний портал «Gazeta.ua») при написанні колонки, а також охарактеризовано засоби виразності створеного ним тексту. Результати дослідження можуть бути

використані у практичній медіадіяльності та у процесі вивчення професійно орієнтованих курсів спеціальності «Журналістика».

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.33. Інформаційна політика у сфері дискримінації та роботи з дітьми в Україні / О. І. Зіненко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 43-49. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження інформаційної політики в Україні стосовно дискримінації загалом та дітей зокрема через законодавство та роботу громадських організацій. Проаналізувавши чинні норми, можна встановити їх доцільність, повноту, недоліки для подальшого їх розвитку та успішної імплементації, адже саме вони становлять основу творення толерантного суспільства. Застосовано методи аналізу, синтезу інформації для вивчення кожної структурної одиниці документа й узагальнення одержаних висновків; порівняння для виявлення спільних та унікальних рис документів; абстрагування, щоб виокремити положення, які стосуються роботи з дітьми; дедуктивний метод для підбиття підсумків. Проаналізовано державні норми інформаційної політики, що стосуються дискримінації вразливих груп (зокрема дітей), роботу Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення, громадських організацій та Комісії з журналістської етики. Розглянуто підручники та посібники для журналістів, які є ефективним допоміжним елементом у створенні толерантного контенту та роботі з героями. Результатом дослідження можна вважати повну картину інформаційної політики України щодо дискримінації, її висвітлення та журналістської роботи з темою. Хоча увагу на інформаційну політику українські науковці звертали й раніше, досліджень, пов'язаних з дискримінацією, наразі проведено не було. Зважаючи на актуальність теми й суспільний запит на неї, робота вперше узагальнює наявну нормативну базу із цього питання. Акумулювавши інформацію про нормативну основу роботи з дітьми як уразливою групою, можна йти в напрямі її покращання та повноцінної практичної реалізації в роботі журналістів.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.34. Комеморативні медіапрактики в період пандемії / О. В. Гудошник // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 29-34. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — на прикладі колективних медійних усноїсторичних проєктів презентувати новітні тенденції збереження сучасного пандемічного дискурсу пам'яті. Методологічною основою роботи є міждисциплінарний підхід до дослідження тематичного сегмента сучасного інформаційного простору. Було задіяно методи аналізу та узагальнення для встановлення подібності представлення усноїсторичних матеріалів як журналістськими засобами, так і мультимедійними системами. Залучення різноманітних комеморативних практик активувалося під час пандемії та набуло масового характеру, а технологічні засоби їх фіксації та збереження через мобільні застосунки, мультимедійні платформи та глобальні проєкти змушує науковців шукати нестандартні підходи до аналізу вказаних явищ. Закцентовано увагу на змінах традиційного журналістського тексту, який під впливом поліфонії споминів, свідчень і життєвих історій усе більше набуває сторителінгових форм і тяжіє до нарративних технік. Медіатизований усноїсторичний дискурс також трансформується й пропонує все більше новачків у відтворенні повсякденних реалій через заархівовані життєві історії; на зміну розлогому інтерв'ю приходить дистанційний метод «збору швидких реакцій», що змінює практики одержання та поширення інформації. Міждисциплінарний підхід до представлення усноїсторичних свідчень медійними засобами уточнює методіку аналізу та дефініції нового порядку денного (new normal) сучасного інформаційного простору. Практичне значення полягає в розширенні практик представлення споминів та життєвих історій у сучасному інформаційному просторі з урахуванням новітніх методів збору, зберігання й обміну на мультимедійних платформах.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.35. Культурно-екологічні виміри буття людини на ранніх етапах суспільного розвитку / О. М. Сідоркіна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 53-56. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто практично-діяльнісні засади реалізації екологічного імперативу у світогляді людини традиційного суспільства. Показано значення вивчення екологічного досвіду для формування сучасної екологічної культури, адже екологічна культура традиційних суспільств виконувала функції самоорганізації та регулювання рівноваги у системі «людина — біосфера», зумовлюючи адаптивні виміри життєдіяльності людини.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культура.

4.С.36. Мобільний дискурс комунікаційних платформ / А. К. Досенко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 112-116. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — окреслення нового явища «мобільний дискурс комунікаційних платформ» та виокремлення рис, притаманних зазначеному типові дискурсу. Використано індуктивно-дедуктивний метод для формування теоретичних аспектів вивчення

Интернет-дискурсу; описово-аналітичний — для визначення власного терміна «мобільний дискурс комунікаційних платформ» та його характеристик; соціологічне опитування — для з'ясування думки аудиторії щодо контенту. Соціологічним опитуванням охоплено 203 особи, серед яких 116 — жінки, 87 — чоловіки. У часи Інтернет-спілкування виникає потреба по-новому дивитися на склад типологічних одиниць. Формування феномену дискурсу та його типології нині є актуальними питаннями. Запропоновано авторське бачення Інтернет-дискурсу, описано основні підходи до тлумачення його існування. Запропоновано визначення мобільного дискурсу, що формується на комунікаційних платформах в умовах стрімкого розвитку мобільної журналістики. Ґрунтовно вивчено контент соціальних мереж та шляхи формування мобільного дискурсу як теоретичного явища.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.37. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: колект. монографія / І. Бей, Ю. Браїлко, Ю. Вітковський, Л. Воловик, В. Воскобойник, Л. Гарник, Н. Горбач, Л. Данилюк, А. Льченко, І. Житар, Т. Ковальова, Т. Конєва, О. Косіцька, О. Красота, Т. Луньова, М. Шарлін, Л. Матвієнко, Т. Матвійчук, О. Місечко, О. Мокляк, М. Навальна, Ю. Ніколаєнко, С. Олійник, В. Пабат, О. Палеха, І. Панаєук, А. Пашенко, Г. Подлесна, О. Рудич, Н. Рябокін, О. Савенкова, Н. Сизоненко, О. Сільчук, Д. Сичова, І. Снігурова, Н. Степаненко, Ю. Стиркіна, Н. Сухачова, Я. Тагільцева, Н. Тарасова, Т. Хейлік; наук. ред.: Н. Сизоненко; ред.: Т. Шаравара, Ю. Ніколаєнко, О. Сільчук, А. Дедухо, Л. Матвієнко; Полтавська державна аграрна академія, Запорізький національний університет, Запорізький національний університет. — Київ: Ліра-К, 2021. — 254 с. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми репрезентації національно-мовної картини світу; лінгвокультурологічного, лінгвокогнітивного, етнолінгвістичного, літературознавчого, соціокультурного та психологічного аспектів міжкультурного спілкування; теорії і практики перекладу у контексті міжкультурної комунікації; викладання мовних та інших гуманітарних дисциплін.

Шифр НБУВ: ВА860341

4.С.38. Особливості подачі інформації про пандемію COVID-19 на Instagram-акаунтах сучасних українських медіа (на прикладі профілів телеканалів «НТА» та «Україна 24») / Н. Ф. Семен // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 130-135. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати особливості подачі інформації про пандемію COVID-19 на акаунтах провідних українських телеканалів «НТА» та «Україна 24» в соціальній мережі Instagram. Використано методи аналогій, порівняння, аналізу для характеристики інформації про пандемію COVID-19 у профілях телеканалів «НТА» та «Україна 24» в Instagram. Публікації про COVID-19 з Instagram досліджуваних телеканалів було відібрано за допомогою методу контент-аналізу. Метод узагальнення надав змогу дійти ґрунтовних висновків та окреслити специфіку роботи українських медіа в Instagram, зокрема каналів «НТА» та «Україна 24», під час висвітлення інформації про COVID-19. Проаналізовано матеріали про пандемію COVID-19 в Instagram телеканалів «НТА» та «Україна 24» та встановлено, що з початку поширення коронавірусу опубліковано 340 дописів загалом (87 на сторінці «НТА» та 253 у профілі «Україна 24»). Аналізовані сторінки каналів оновлюють інформацію про коронавірус щодня. Однак «Україна 24» частіше публікує контент на цю тему, а «НТА» — менш оперативний в Instagram, бо більше зосереджений на Facebook та YouTube. Пандемія COVID-19 сколихнула всю Україну ще на початку 2020-х рр. У такі складні для людства часи доступ до оперативної та правдивої інформації надзвичайно потрібний та рятівний, адже поінформованість про вірус допомагає боротися з ним. Оскільки сьогодні в соціальних мережах зареєстровано майже кожному людину, ці ресурси стали потужним засобом інформування аудиторії та вираження її думки. Виникає гостра потреба досліджувати соцмережі, а також особливості роботи медіа на цих майданчиках. Результати можуть бути використані під час комплексних досліджень Instagram як платформи для публікації журналістського контенту та популяризації медіа, а також для розроблення чіткої стратегії роботи українських ЗМІ в соціальних мережах під час висвітлення інформації про COVID-19.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.39. Проблема соціальної відповідальності в системі «людина — природа» / С. С. Орденів // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 48-52. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто проблематику соціальної відповідальності в системі «людина — природа». Наголошено на поглибленні екологічної кризи в умовах глобалізації. Акцентовано увагу на тому, що в глобальних умовах соціальна відповідальність у системі «людина — природа» пов'язана з безпекою природокористування та спрямована на досягнення оптимальної взаємодії суспільства і природи. Оскільки в сучасний період об'єктом соціальної відповідальності стає вся біосфера, людство перетворюється на колективного суб'єкта відповідальності, що потребує формування осо-

бливих екоцентричних ініціативних форм персональної відповідальності, які ґрунтуються на засадах екологічного імперативу.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

4.С.40. Проблематика засобів масової комунікації та реклами: навч. посіб.: для студентів спец. «Журналістика» / І. М. Копистинська; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. — Київ: ФранкоПак, 2022. — 203 с.: іл. — Бібліогр.: с. 198-201. — укр.

Вміщено виклад лекційного матеріалу до циклу дисциплін «Проблематика ЗМК та реклами» для студентів спеціальності «Журналістика», запитання для самоконтролю, завдання для самостійної та індивідуальної роботи. Лекційний матеріал проліюстровано зразками інформаційних текстів та реклами. Також вміщено додатковий матеріал, який допоможе краще засвоїти дисципліну. Посібник може використовуватись, зокрема, під час вивчення дисципліни «Актуальні проблеми сучасної журналістики». Окремі розділи навчального посібника будуть актуальними під час вивчення таких дисциплін, як-от: «Культура мови та типологія помилок», «Мова ЗМІ», «Соціальна журналістика», «Політична журналістика», «Екологічна журналістика», «Суспільно-політичні студії», а також під час вивчення рекламних дисциплін.

Шифр НБУВ: ВС69949

4.С.41. Проблеми та перспективи розвитку кіберспортивної журналістики в сучасному медіапросторі / Б. В. Іваніцька // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 50-56. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення проблем і перспектив розвитку кіберспортивної журналістики в сучасному медіапросторі. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: наукової абстракції, аналізу, синтезу, систематизації та узагальнення під час опрацювання спеціальної наукової літератури й Інтернет-ресурсів щодо окремих теоретичних положень. Висвітлено феномен кіберспорту як фундаментального елемента сучасної цифрової культури. Продемонстровано прогноз динаміки світового ринку кіберспорту та популярності кіберспортивних подій на прикладі зростання кількості їх переглядів, аудиторії, призових фондів, які розігрують на турнірах, і доходів від трансляцій в умовах сьогодення. Вказано місце нашої країни у світовій сфері кіберспорту. Проаналізовано основні аспекти розвитку культури кіберспорту в Україні. Розглянуто ємність українського ринку кіберспорту та можливості для його розвитку як реальної індустрії на межі спорту, медіа та розваг. Відокремлено підходи до монетизації популярності кіберспорту як головного напрямку його розвитку в умовах сьогодення. Головною проблемою розвитку кіберспортивної журналістики в умовах сьогодення є те, що на фоні активного розвитку культури світового кіберспорту в нашій країні спостерігається його неформованість як повноцінної рубрики спорту. Новизна розробки цієї теми полягає в аналізі феномену кіберспортивної журналістики, що є вкрай мало вивченим в умовах сьогодення. Специфічний характер кіберспортивної журналістики — одна з причин низького інтересу науковців до цієї сфери журналістики. У цьому аспекті новим є теоретичне висвітлення не тільки проблеми, а й перспектив розвитку феномену кіберспортивної журналістики в медіапросторі сучасності. Практичне значення полягає в теоретичному висвітленні проблем та перспектив розвитку кіберспортивної журналістики в сучасному медіапросторі з метою використання нових можливостей для українського бізнесу, що створюються в умовах сучасної цифрової економіки.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.42. Реінтеграція дітей: концепція і сутність / О. М. Міщенко, Є. О. Сівакова // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 164-169. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення проблеми соціального сирітства в Україні як основного напрямку реформування державної соціальної політики, спрямованої на захист прав та інтересів дитини. Дослідження ґрунтується на комплексі наукових принципів, форм і способів осмислення реінтеграції дітей у біологічні сім'ї. Проаналізовано процес реінтеграції, який відбувається на трьох соціальних рівнях: чуттєво-емоційному; емоційно-соціальному; соціально-інституційному. Соціальна компетентність виявляється у здатності до співпраці, умінні розв'язувати проблеми в різних життєвих ситуаціях, комунікативних навичках та навичках взаєморозуміння, активній участі в житті громади тощо (принципи реінтеграції дітей у біологічні сім'ї). Виявлено, що основними завданнями щодо реінтеграційної роботи є забезпечення прав дітей, створення сприятливого соціально-виховного середовища, ефективних умов для реалізації дитиною високого потенціалу, який надасть їй можливість без перешкод обрати правильний шлях у самостійному житті. Встановлено, що першочерговими завданнями при здійсненні реінтеграції є відновлення та зміцнення стосунків вихованців інтернатних закладів із батьками, родичами. Реформування системи інституційного догляду та виховання дітей передбачає також реінтеграцію їх у біологічні сім'ї. Проте, незважаючи на важливість якісно організованого процесу реінтеграції дітей у сім'ю, сьогодні в Україні дуже мало досліджень і практичних рекомендацій. Матеріали дослідження

будуть корисними для підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, а також у роботі соціальних працівників, психологів. Результати дослідження сприятимуть забезпеченню та закріпленню контактів між дитиною й родиною; підготовці вихованця інтернатного закладу до виходу в нове середовище, що передбачає завчасність, плановість, урахування індивідуальних особливостей дитини, міжвідомче партнерство та мультидисциплінарний підхід до ведення конкретного випадку.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.43. Світоглядна публіцистика: від збірки «Нерви ланцюга» (2003) до Zbruc-есеїстики / Л. В. Темченко, І. С. Бучарська // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 63-70. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — порівняльний аналіз есеїв українських письменників-публіцистів, у яких літературно розробляється (ілюструється) філософська категорія «свобода» (збірка «Нерви ланцюга», 2003); спроба спостереження подальшого розвитку сформульованих авторами ідей щодо національної та особистої свободи (рубрика «Дискурси» Інтернет-видання «Zbruc», засноване 2013). Аналіз категорії свобода проведено на всій генеральній сукупності текстів збірки есеїв «Нерви ланцюга» (2003). Додатково з метою утворення відповідного контексту для глибшого опрацювання теми проаналізовано тексти рубрики «Дискурси» Інтернет-видання «Zbruc». Під час дослідження використано такі загальнонаукові методи: описовий, аналіз, синтез та узагальнення, які надали змогу висвітлити ретроспективу й сучасний стан питання. Кризь призму комунікаційної парадигми подано смисловорчі чинники категорії свобода в публіцистичних текстах сучасних авторів. Сьогодні жанр есею, який тривалий час перебував на маргінесі, динамічно розвивається й посідає лідерські позиції серед інших журналістських жанрів. Есеїстика стала найпопулярнішою формою самовираження в медіа-дискурсі й осмислення вічних категорій, як-от свобода. Проведений аналіз довів, що матеріали збірки «Нерви ланцюга» та рубрики «Дискурси» Інтернет-видання «Zbruc» є зразком філософської есеїстики. Погляди на свободу, висловлені в 25 варіантах, зумовлені різним історичним контекстом, суб'єктивними підходами, філософською оптикою авторів. Осмислення категорії свободи й співвіднесеність її з національною формою життя уможливило появу дискусій, продукує нові тексти та формулює нові змісти, що є свідченням постійної присутності теми свободи в комунікативному просторі України. Публіцистичні тексти авторів, присвячені розгляду й осмисленню категорії свободи, мають комунікативну спрямованість. Есеїстичний дискурс демонструє явну умовляючу письмемницьку дискусію стосовно концептуальних засад суспільного життя, що має зацікавити читача-інтелектуала. Есеї надає простір для свободи думки. Зроблено спробу дослідити ідейну еволюцію есеїстичного дискурсу сучасних українських літературів, «сконструювати» міжавторський діалог з приводу фундаментальних для української культури питань (віра, історія, традиції, звичаї), визначити «ключові» позиції авторів, константні тези, з якими вони виходять до інтелектуальної аудиторії. Висновки та результати дослідження можуть бути застосовані журналістами-практиками при створенні публіцистичних текстів, у яких розглядаються світоглядні теми, проблеми, ідеї, а також при викладанні профільних дисциплін із журналістики.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.44. Смисли соціологічних універсалій у праві: монографія / О. І. Колич; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: БОНА, 2022. — 107 с. — Бібліогр.: с. 98-107. — укр.

З'ясовано артикуляцію онтологічних підстав соціологічно-правових вчень. Розглянуто соціологічну амбівалентність права та закону. Визначено соціологічні проекти прагматисти, а саме: правосуддя та суддівське правопізнання. Увагу приділено концептуальній спрямованості соціологічно-правових модусів, соціологічно-ціннісним змістовим атрибутам права як засобу соціального управління, соціальному контенту ефективності права.

Шифр НБУВ: ВА860394

4.С.45. Соціальна відповідальність в умовах глобальної екологічної кризи / Н. Ченбай // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 120-124. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Досліджено феномен соціальної відповідальності на всіх її рівнях в умовах загострення глобальної екологічної кризи. Показано, що глибинні причини її появи пов'язані з кризою духовності людства, яка й породила безвідповідальне і споживачьке ставлення людства до біосфери. Виявлено, що осмислення кола проблем, пов'язаних зі складною екологічною ситуацією в світі, та пошук дієвих шляхів в напрямку їх вирішення, вимагає докладання сумарних зусиль як представників різних галузей науки, так і філософів задля розробки спільної стратегії виживання людства.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

4.С.46. Суспільство у системі «людина — суспільство — природа» / Г. М. Клешня // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 35-43. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Здійснено філософське осмислення сучасної ролі суспільства у триаді «людина — суспільство — природа». Проаналізовано

особливості трансформації функціональної спроможності суспільства в умовах постмодерної ситуації. Акцентовано на поглибленні атомізації індивідів та масовізації суспільства у глобальних масштабах, що демонструє ознаки виникнення нового віртуального тоталітаризму. Останнє виступає як причина втрати потенції суспільства як організаційної системоутворюючої сили, що продукує аксіологічні засади соціокультурного розвитку людства. Показано, що переважаючи в постсучасності інструментальні методи є неефективними при саморегулюванні складних динамічних біосоціальних систем. Обґрунтовано завдання філософії в подоланні виявленої внутрішньої кризи елементів у дихотомії «природа — суспільство» та розв'язанні глобальних екологічних викликів.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

4.С.47. Теорія і практика превенції соціального сирітства в умовах територіальної громади міста: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05 / Л. В. Кальченко; Луганський національний університет імені Т. Шевченка. — Старобільськ, 2021. — 44 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та практичні засади превенції соціального сирітства в умовах територіальної громади міста. Представлено історико-ретроспективний аналіз проблеми та визначено основні її аспекти: соціально-філософський, соціологічний, юридичний, психологічний, соціально-педагогічний. Розкрито суть, зміст і особливості превенції соціального сирітства, визначено її види, структуру, основні складники, функції та специфіку реалізації в умовах територіальної громади міста. Охарактеризовано параметри територіальної громади, розкрито суть і специфіку міжвідомчої взаємодії її суб'єктів як організаційно-функційних умов превенції соціального сирітства, види патронату (соціально-педагогічний, соціальний, опікунський, постпідклевальний). Представлено діагностику стану готовності суб'єктів територіальної громади міста до розв'язання проблеми соціального сирітства. Обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено систему соціально-педагогічної роботи з превенції соціального сирітства в умовах територіальної громади міста.

Шифр НБУВ: РА453426

4.С.48. Українські соціальні мережі: стан та перспективи для ЗМІ / І. М. Мудра // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 124-129. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — визначити, чи українські соціальні мережі є перспективним ринком для українських ЗМІ. Під час дослідження використано загальнонаукові методи: узагальнення, синтез, аналіз, абстрагування, типологізацію, і які надали можливість проаналізувати українські соціальні мережі, а також з'ясувати їх перспективи для популяризації контенту ЗМІ. Для пошуку українських соціальних мереж стали у пригоді пошуковик Google, Вікіпедія та згадки в публікаціях масмедіа. Знайдено та проаналізовано 14 українських соціальних мереж. Соціальні мережі є перспективним та популярним ринком для популяризації та просування журналістського контенту. Адже на одній платформі можна зібрати мільярдну аудиторію, яка прийшла у пошуку контенту, і масмедіа є тим, хто може задовольнити їх потребу в інформації. Українські соціальні мережі не можуть конкурувати зі світовими платформами для спілкування, але, незважаючи на це, вони є перспективними для популяризації контенту ЗМІ. Соціальні мережі зараз перебувають на піку своєї популярності, вони мають мільярдну аудиторію, тому є перспективним напрямом для бізнесу. Усі провідні компанії та масмедіа просувають там свою продукцію. Не є винятком і Україна та вітчизняні масмедіа. Соціальні мережі є невід'ємною частиною для розповсюдження контенту українських ЗМІ. Масмедіа давно побачили перспективи в соціальних мережах для популяризації контенту і збільшення трафіку на сайт. Тому провідні українські масмедіа використовують найпопулярніші соціальні платформи для залучення аудиторії: Facebook, Youtube, FB Messenger, Instagram, TikTok, Telegram, Twitter та Pinterest. Але разом з провідними соціальними мережами в Україні створюють і працюють наші українські соціальні платформи для спілкування, які розраховано на локальну аудиторію та виключно на українців. Вони не мають такої великої аудиторії, і конкурувати з соціальними гігантами складно. Менш популярні соціальні мережі є перспективною платформою для розкручування свого бізнесу, адже алгоритми українських соціальних мереж не є настільки комерціалізованими, як у популярних гігантів, тому можуть бути перспективним майданчиком для розвитку.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.49. Формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. В. Літвінова; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено аксіологічний аналіз теоретико-методологічних засад проблеми формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності (СКД) у професійній підготовці. Обґрунтовано, розроблено й експериментально верифіковано педагогічні умови як складові функціональної моделі формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у

професійній підготовці з науково-методичним супроводом. Уточнено суть понять «соціальне здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності», «формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності» та структуру соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД. Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність моделі формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці, що складається з чотирьох блоків: цільовий (соціальне замовлення, мета, завдання), теоретико-методологічний (принципи, функції та науково-методологічні підходи), змістовно-процесуальний (технології, методи, форми, засоби, теоретичний зміст предметної області інтегративних курсів практики та стажування), діагностико-результативний (критерії, рівні, результат), та методики реалізації педагогічних умов. Визначено критерії (ціннісно-особистісний, когнітивно-усвідомлюваний, професійно-діяльнісний) та рівні (достатній, середній, конативний) динаміки сформованості соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці за визначених педагогічних умов. Зазначено, що педагогічний експеримент підтвердив дієвість запропонованих педагогічних умов як складових функціональної моделі формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці. Удосконалено методики реалізації педагогічних умов формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД, які полягає у розробленні та впровадженні науково-методичного супроводу дуального, теоретичного, практичного, соціокультурного, змістового й освітнього-змістовних складових модулів інтегративних курсів, програм всіх видів практики та стажування з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних чинників, які впливають на ефективність здорового способу життя особистості, її саморозвитку та самовдосконалення.

Шифр НБУВ: RA453499

4.C.50. Collaborative journalism: why media unite for co-projects on digital platforms / К. Horska // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 104-111. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Мета дослідження — оцінювання потенціалу співпраці між медіа в українському медіасекторі, наскільки такі практики можуть допомогти окремим редакціям у вирішенні стратегічних завдань і планів розвитку, а також які переваги, в тому числі й соціальні ефекти, може мати таке партнерство. Представлені результати є частиною масштабного дослідження практик співпраці в медіа. Проведені опитування 116 представників медіа та 12 глибоких напівструктурованих інтерв'ю з представниками професії, чий медіа вже мали досвід партнерських проектів, надали змогу з'ясувати, у яких сферах переважно відбувається співпраця. Також дослідження надало змогу глибше зрозуміти, які очікування редакцій від партнерства, що мотивує їх до співпраці, і які ризики впливають на прийняття рішення щодо майбутньої співпраці. Результати дослідження продемонстрували, що головним мотиватором співпраці для медіа є бажання збільшити охоплення аудиторії. Водночас ризики, пов'язані з конкуренцією й відсутністю розуміння чітких механізмів паритетного співробітництва, як і раніше, є стримувальними чинниками для зазначених практик. Дослідження сприятиме переосмисленню підходів до журналістської співпраці в цифровому медіапросторі.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.C.51. Pragmatic value of service-expert programs in Ukrainian television space / А. Tregub // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 15-21. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Мета дослідження — емпіричним шляхом визначити перелік прагматичних цінностей сервісно-експертних програм власного виробництва та виробництва за спеціальним замовленням рейтингових загальнонаціональних телеканалів України. Використано методи аналізу, синтезу, абстрагування та узагальнення, а також опитування, реалізоване шляхом заочного масового анкетування в електронному (письмовому) вигляді за допомогою Google-інструментів. У результаті проведеного опитування шляхом анкетування телевізійних глядачів було розроблено, емпірично підтверджено та доповнено перелік прагматичних цінностей за кожною з тематичних категорій сервісно-експертних програм власного виробництва та виробництва за спеціальним замовленням рейтингових телеканалів України загальнонаціонального мовлення, а саме за такими: «подорожі», «облаштування житлового середовища», «психологія стосунків», «медичина та здоров'я», «кулінарія», «побут», «краса», «мода та стиль», «сфера обслуговування». За відповідями респондентів на додаткові запитання анкети було визначено п'ятірку тематичних категорій сервісно-експертних програм, що базуються на позачасових цінностях: «подорожі», «кулінарія», «психологія стосунків», «медичина та здоров'я», «сфера обслуговування», — які становлять пріоритет щодо перегляду архівних випусків, а також ретрансляції одержаної корисної інформації для більше ніж половини опитаних телеглядачів. Уперше визначено та емпірично підтверджено прагматичну цінність сервісно-експертних програм для телевізійного глядача.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.C.52. Promotion of Ukrainian-language radio programs in the information space of the USA (experience of 1930 — 1932) / Т. Hirina // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 22-28. — Бібліогр.: 30 назв. — англ.

Промоушн українськомовних радіопрограм в інформаційному просторі США (досвід 1930 — 1932 рр.). Мета дослідження — впровадження в науковий дискурс та інформаційне поле науково-популярної літератури інформації про історію становлення світового україномовного радіомовлення, зокрема в контексті його міжнародного сектора. Дослідження спирається на використання історичного методу, методу архівного дослідження, поглиблене бібліографічно-описовим, за методом порівняння в часі, індукції та акцентування. За допомогою методу моніторингу вивчено зміст 913 чисел найстарішої українськомовної газети у США «Свобода» у 1930 — 1932 рр.; застосування якісного контент-аналізу вдало змозгу осягнути зміст 375 різножанрових матеріалів, у яких збережено цінну інформацію аналізованої тематики. З'ясовано способи промотування українськомовних радіо-годин у медіапросторі США у 1930 — 1932 рр. Встановлено, що основними способами просування медіасправи українців були особиста комунікація та публікація повідомлень рекламного змісту в пресі. Досліджено завдання, види й ефективність тематичних подієвих атракцій, серед яких змагання на звания кращих музичних колективів, радіопікніки, радіобали, радіобали-забави, розіграші, а пізніше конкурси краси. Наголошено на значенні народної творчості в контексті акумулювання інтересу до українських радіоініціатив серед місцевої громади. Вивчено жанрову різноманітність тематичних повідомлень у пресі, зокрема використання анонсів, звітів, оголошень, відгуків, публікацій листів слухачів. Надано оцінку рекламній складовій українськомовного радіопростору США, проаналізовано першу комерційну програму, яка складалася виключно з оголошень. Осмислено потенціал радіо у промотуванні українських музичних колективів, окремих музикантів та дикторів. Уперше ретельно досліджено та документально відстежено методи просування українських радіо-годин в інформаційному полі США у 1930 — 1932 рр., осмислено конкурентні переваги та змістовий потенціал таких програм в умовах бурхливого становлення світового радіопростору.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.C.53. Specifics of convergent media content in Ukraine on the example of Radio Liberty / М. Kitsa // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 57-62. — Бібліогр.: 6 назв. — англ.

Мета дослідження — з'ясувати роль конвергентної журналістики в сучасному українському медіапросторі. У науковій розвідці використано емпіричні та теоретичні методи дослідження, метод соціологічного дослідження, описовий та аналітичний методи під час вивчення наукової літератури, системний аналіз і синтез, проблемно-тематичний та порівняльний аналіз під час вивчення матеріалів ЗМІ. Для висвітлення теми спочатку проведено аналіз теоретичних джерел. Наступний крок — це аналіз контенту конвергентних медіа на прикладі радіо «Свобода». На основі одержаних даних розроблено рекомендації для журналістів та для споживачів інформації. Суспільство вступило в нову фазу розвитку інформаційних та комунікативних технологій. Інформація посилено впливає на прогрес людства, швидкість одержання, обсяг та якість інформації стають фактором стійкого та ефективного функціонування соціально-економічних систем. Журналістика стала глобальним явищем. Стрімкий розвиток новітніх цифрових технологій вимагає від журналістів нових підходів до поширення та подання інформації. Медіа потребують ефективних редакційних колективів, які будуть відповідати сучасним вимогам. Споживач інформації не хоче звертатись до трьох видів ЗМІ (радіо, преса, ТБ) по черзі, йому потрібно все й одразу. Цифрові технології ставлять у жорсткі межі журналістів і вимагають від них не тільки професіоналізму, а й універсальності. Відтак радіо «Свобода» є зразком конвергентної редакції, з якого варто брати приклад іншим ЗМІ, які хочуть йти в ногу із часом. Базуючись на результатах дослідження, зазначено, що перехід від традиційного ЗМІ до конвергентного все ж варто робити. Адже, як свідчить дослідження, сучасна аудиторія потребує нових підходів у поданні інформації. Варто створювати додатки для платформ Android, iOS, працювати в соціальних мережах і робити офіційні акаунти, розробляти сайт максимально інтерактивним, обов'язково з можливістю коментувати та поширювати новини.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

Див. також: 4.C.12, 4.C.27, 4.C.30, 4.У.136, 4.Ч.541, 4.Ч.602, 4.Ю.763, 4.Ю.765, 4.Ю.768

Політична соціологія

4.C.54. Екзистенціалістський фемінізм Сімони де Бовуар / О. В. Павловська, Л. Л. Шкіль // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 72-76. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Розглянуто філософські погляди видатної письменниці та ідеологині феміністського руху Сімони де Бовуар як екзистенціалістський фемінізм. Здійснено аналіз внеску авторки у розвиток

«фемінності» як відкриття феномену «іншої», визначено його як певний психологічний комплекс неповноцінності, та спроби вказати шлях до ймовірної подальшої самореалізації жінки. Розкрито інтерпретацію письменницею історії у світлі екзистенціальної філософії, де жінка, через художній образ, вивчається авторкою як екзистант, провідним сенсом буття якої є прагнення до творчої та особистісної самореалізації. Обґрунтовано, що саме у цьому твердженні і розкривається основний сенс поняття екзистенціалістського фемінізму Сімони де Бовуар.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

4.С.55. Роль та функції ЗМІ в політичній соціалізації актора / Г. В. Сухаревська // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 176-180. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати роль ЗМІ в політичній соціалізації актора. Відповідно до мети, процес дослідження потребував комплексного застосування таких методів, як: описово-аналітичний — для аналізу принципів реалізації впливу з подальшим зіставленням й узагальненням одержаних результатів; індуктивно-дедуктивний — для спостереження та опису виокремлених характеристик впливу ЗМІ; бібліографічний — для збору та опрацювання літератури за темою дослідження. Вивчення політичної соціалізації ґрунтується на двох головних принципах. Першим є «принцип первинності», відповідно до якого найкраще навчаються того, чого навчаються першим. Другим є «структуруючий принцип». Він полягає в тому, що первинне навчання структурує навчання подальше. Унаслідок цього головна увага дослідників політичної соціалізації концентрувалася на вивченні первинних соціалізаційних механізмів та інституцій — сім'ї та школи. Це власне й спричинило недостатню увагу до соціалізаційної функції ЗМІ. Головним чинником, сприятливим для розмивання претензій ЗМІ на «інтелектуальну» самостійність і водночас для забезпечення їх діяльності в сучасних суспільствах, став ринковий тип відносин. ЗМІ виступають відносно ринку як головний засіб стимуляції споживання — не тільки у сфері реклами, а і як транслятор різних стилів життя, що задаються певним типом споживання. Найважливіші системні орієнтації мають справу з розподіленою підтримкою складових політичної системи, а саме з підтримкою політичної влади, політичного режиму й політичної спільноти. У роботі проаналізовано основні підходи до впливу ЗМІ на політичну соціалізацію актора, визначено специфіку цієї соціалізації на теренах пострадянського простору. Результати дослідження можуть бути використані під час розроблення навчальних матеріалів з нормативних дисциплін, спецкурсів і спецсеминарів у закладах вищої освіти для студентів спеціальності «Журналістика».

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.56. Формування мережевого інструментарію інформаційної війни (на прикладі агресії росії проти України) / В. В. Брадов // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 96-103. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення особливостей формування в медіапросторі Донбасу Інтернет-ресурсів з антиукраїнським пропагандистським контентом і використання їх як інструментарію інформаційної агресії з боку РФ на сході України. Використано методи: моніторингу, групування розрізнених даних, узагальнення — для визначення сукупності та особливостей формування Інтернет-ресурсів у медіапросторі тимчасово окупованої частини Донбасу; контент-аналіз — для визначення характеристик їх вмісту; експертний — для визначення їх аудиторної спрямованості. Визначено особливості формування в структурі медіапростору регіону Інтернет-ресурсів з антиукраїнським пропагандист-

ським контентом, які в подальшому використовувалися країною-агресором для впливу на конкретно визначені аудиторії. Численність, різноплановість створених сайтів і міністерств і відомств, державних фондів «ДНР» забезпечувалися за рахунок «адміністративних» рішень та вказівок окупаційної влади. На кількісний показник формування сегмента впливу також патерналістський підхід т. з. «ДНР» до функціонування в Інтернеті представницьких «громадських рухів» відповідної спрямованості. Формування пропагандистського пулу відбувалося й за рахунок відвертої маніпулятивних дій з адміністрування груповими комунікаційними платформами в соціальних мережах. Головною умовою функціонування створених Інтернет-ресурсів була і є безальтернативна антиукраїнська спрямованість їх контенту, виконання ролі пропагандистських рупорів. Новизна результатів дослідження — у визначенні особливостей практики формування мережевого сегмента медіасфери «ДНР» як інструментарію розповсюдження пропагандистського контенту. Одержані результати можуть бути використані під час подальшого дослідження процесів трансформації медіапростору регіону в умовах зовнішньої інформаційної агресії.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.С.57. Political socialization of youth as a product of interaction of value-mental attitudes of an individual and purposeful information influence / A. Ihrushko, S. Belkova // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 144-150. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Подано аналіз політичної соціалізації молоді як компонента загальної соціалізації, що здійснюється під впливом сукупності інституціональних та особистісних чинників, зокрема впливу інформаційно-комунікативних технологій. Мета роботи — визначити механізми впливу інформаційно-комунікативних технологій на політичну соціалізацію молоді на основі аналізу особистісних та інституційних чинників політичної соціалізації. У ході дослідження використано сукупність загальнонаукових методів, а саме: логічний аналіз стосовно наукових надбань і теоретичних висновків щодо проблеми дослідження; порівняльний метод; системний підхід, що надав змогу розкрити цілісність і взаємозв'язок чинників і механізмів інформаційного впливу на процес політичної соціалізації. Визначено, що ціннісно-нормативне становлення особистості відбувається шляхом реалізації певних соціальних механізмів, за допомогою яких закріплюються соціально-політичні ролі та політична активність індивідів як учасників політичного процесу. Виявлено, що індивідуальна інтерпретація особливостей культурної взаємодії у процесі політичної соціалізації має особливе значення в умовах сучасного інформаційного суспільства. Через процес політичної соціалізації забезпечується унормування політичних практик. За результатами соціалізації відбувається закріплення ціннісно-ментальних настанов, крізь призму яких відбувається оцінювання повсякденності життя індивідом, а відповідно, і сприйняття політичного світу. Фактично вибудовування системи соціальних механізмів впливу засобів масової інформації на процес політичної соціалізації молоді є принципово важливим, адже створює передумови для подальшої розбудови громадянського суспільства. При цьому закріплені соціальні моделі політичних практик засновано на символічному відтворенні образів та цінностей, забезпечуватимуть на суспільному рівні відповідність індивідуальних потреб особистості груповим потребам. Відповідно відбуватиметься відтворення (коригування) поведінкових практик, згідно із цілями, інтересами та ідеалами соціальної групи, що розподіляє певні політичні цінності.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

Див. також: 4.Ю.718

Історія. Історичні науки

(реферати 4.Т.58 — 4.Т.106)

4.Т.58. Міжнародна наукова онлайн-конференція «Актуальні проблеми історії та міжнародних відносин (на пошану С. В. Віднянського)» / І. Шніцер, І. Боровець // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 217-222. — укр.

Захід на пошану відомого українського історика, доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, почесного доктора Ужгородського національного університету, завідувача відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України Степана Васильовича Віднянського з нагоди його 70-літнього ювілею відбувся 23 квітня 2021 р. на платформі «Google Meet». Співорганізаторами конференції стали Ужгородський національний університет, Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка та Інститут історії України НАН України. Зарубіжними партнерами виступили Словацька й Угорська академії наук, Білоруський державний університет, Пряшівський університет, Університет ім. Елоранда (Будапешт), Університет Матея Бела (Банська Бистриця).

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.59. Студії з україністики: зб. наук. праць / ред.: Л. Д. Малевич, М. М. Гіроль, В. В. Кривошея, В. О. Щербак, Т. В. Чухліб, О. Г. Порочук, В. І. Цибульський, Г. Д. Клинова, В. М. Гром; Національний університет водного господарства та природокористування. — Рівне: О. Зень, 2010. — 251, [8] с.: фот. — укр.

У збірнику на пошану дослідника українського козацтва Валерія Цибульського вміщено статті, присвячені актуальним проблемам сучасної україністики. Висвітлено питання історії українського козацтва, історіографії та джерелознавства, історії Волині. Розглянуто окремі аспекти українського мовознавства і педагогіки. Увагу приділено хронологічним межам та динаміці розвитку української національної революції в західноукраїнському регіоні. Досліджено минуле Волині у контексті зародження та розвитку українського козацтва. Увагу приділено Почаївському монастирю у документальних джерелах Держархіву Тернопільської обл.

Шифр НБУВ: ВА860509

Джерелознавство.

Спеціальні історичні дисципліни

4.Т.60. Буковські у Сяноцькій землі в XV — XVII ст. / Я. Лисейко // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 59-66. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Досліджено генеалогію шляхетського роду Буковських. Витоки роду сягають межі XIV — XV ст., а його родовим гніздом стає с. Буків Сяноцької землі Руського воєводства. Якщо представники нечисленного у XV — XVII ст. роду ще не виявляли помітної в масштабах Руського воєводства господарської та суспільно-політичної активності, то XVIII ст. стає часом, коли Буковські, в силу своїх майнових позицій і політичних впливів, увійшли до кола регіональної еліти. У проміжок XV — XVII ст. вписався життєпис семи поколінь роду.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Т.61. Миргородський родовідник: знадоби до генеалогії Миргородщини XVII — XX ст. / Л. О. Розсоха. — Вінниця: Твори, 2022. — 1039 с.: фот. — укр.

Зібрано матеріали до історії сотень родів Миргородщини XVII — XX ст.: козацьких, козацько-старшинських, дворянських, священницьких, інтелігентських, різночинських та ін. Зазначено, що це перша спроба регіонального родознавства на Полтавщині. Матеріал викладено для генеалогів, істориків, краєзнавців, дослідників старовини та тих, хто шукає історичні корені власного роду. Збір матеріалів розпочато в середині 70-х рр. XX ст., зібрано великий обсяг матеріалів про оточення грузинського поета Давида Гурамішвілі, зокрема, й про українське козацько-старшинське середовище Миргородів. Вміщено збирання знайдб, генеалогічного дощеве, укомплектовано географічну картотеку на понад 110 000 одиниць. Зазначено, що назва «Миргородський родовідник» — досить умовна, адже далеко не в усіх родах удавалося відтворити, «реставрувати» повновартісні родовідні лінії й схеми, часто доводилося обмежуватися реєстром осіб із однаковими прізвищами в сподіванні на те, що майбутні дослідники, користуючись нашими матеріалами й до-

повнивши їх новими, зможуть створити більш стрункі й повні родоводи.

Шифр НБУВ: СО38568

4.Т.62. Українська біографіка XXI століття: мозаїка текстів і форм: колект. монографія / В. І. Попик, Г. А. Александрова, Л. І. Буряк, О. В. Бугаєва, Ю. В. Вернік, Н. І. Любовець, Н. П. Марченко, О. В. Плющик, І. І. Стамбол, В. В. Томозов; відп. ред.: В. І. Попик; ред.: Л. І. Буряк, Н. І. Любовець, Н. П. Марченко, О. В. Плющик; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, 2021. — 399 с. — Бібліогр.: с. 377-396. — укр.

Проаналізовано сучасний стан, здобутки і невирішені проблеми, завдання і визначальні тенденції розвитку вітчизняної біографіки як інформаційно-комунікативного ресурсу в умовах політичних і соціокультурних трансформацій українського суспільства.

Шифр НБУВ: ВА860828

Історія

4.Т.63. Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: зб. наук. праць. Т. 1 (47) / Б. М. Боднарюк, І. Д. Вороняк, М. В. Ільків, О. В. Кожоляно, О. М. Купченко-Гринчук, С. І. Лиман, І. Г. Сандуляк, Н. В. Стрельчук, І. І. Тимар, М. В. Фомін; ред.: М. К. Чучко, Б. М. Боднарюк, Л. В. Баженов, В. М. Демчук, С. С. Казаров, О. В. Курочкін, С. І. Лиман, Ю. І. Макар, Л. П. Михайлина, А. А. Мойсей, О. П. Моця, О. І. Сич, С. В. Пивоваров, М. Ф. Юрій, І. Д. Вороняк; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2019. — 365 с.: мал., фот. — укр.

Досліджено актуальну проблематику всесвітньої історії, історії релігії, етнології, археології. Вперше введено у науковий обіг маловідомі джерела, зокрема експедиційні матеріали науковців кафедри. Увагу приділено відомостям про половців у польських джерелах XI — XIV ст. Розглянуто соціальну базу англійської армії в роки Столітньої війни (1337 — 1453). Описано особливості православно-церковно-релігійного життя на території Чернівецької обл. в 1944 — 1990 рр. Розглянуто символіку рослинного орнаменту в буковинському писанкарстві. Акцентовано на етнофестивалі як засобі збереження і пропагування традиційної культури (на прикладі Чернівецької та Закарпатської обл.).

Шифр НБУВ: В359238/1(47)

4.Т.64. Повернення кримських татар на батьківщину у 1956 — 1989 рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / М.-О. О. Кислий; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

На основі широкого кола джерел здійснено комплексне дослідження питання повернення кримських татар на батьківщину, в Крим, в умовах заборони у період 1956 — 1989 рр. Розглянуто передумови повернення, зокрема формування уявлення про Крим як втрачену батьківщину, починаючи від виселення з Криму у 1944 р. Визначено фактори, що впливали на появу та трансформацію прагнення до повернення, та проаналізовано перші спроби відновлення зв'язку із втраченим домом. Охарактеризовано владну політику щодо переселення кримських татар на батьківщину та виділено три основні практики повернення, дві з яких мали несанкціонований характер, а третя була спробою влади взяти переселення під свій контроль. З'ясовано причини припинення повернення кримських татар на батьківщину у 1978 р. та проаналізовано еволюцію ненасильницького противу кримських татар. Розглянуто події, які стали поштовхом до відновлення переселень кримських татар на батьківщину у 1987 — 1989 рр., та реконструйовано появу та поширення практики сквотування земельних ділянок (самобуди). Встановлено, що після повернення на батьківщину кримські татари зіштовхнулися з тим, що того «дому», який вони пам'ятали, чи про який їм розповідали батьки, вже немає.

Шифр НБУВ: РА453467

Історія Європи

4.Т.65. Варшавська битва 1920 р. на тлі польсько-українських відносин: матеріали міжнар. круглого столу (Харків,

9 жовт. 2020 р.) / ред.: С. О. Серяков; Громадська організація «Центр дослідження і популяризації польської спадщини на Слобожанщині», Генеральне Консульство Республіки Польща в Харкові. — Харків: Колегіум, 2020. — 123 с. — укр.

Розглянуто широке коло наукових питань, пов'язаних із Варшавською битвою 1920 р., яка відіграла ключову роль в ході спільної боротьби поляків та українців проти «чорного імперіалізму» Радянської Росії і водночас суттєво вплинула на генну нового геополітичного порядку в Центрально-Східній Європі. Звернено увагу на різні наукові проблеми, які допомагають краще зрозуміти передумови цієї драматичної події, її міжнародний контекст, перебіг військових дій і їх наслідки для подальшої історії України і Польщі. Зокрема, детально проаналізовано роль Армії УНР у досягненні вирішальної перемоги в серпні 1920 р., ставлення українських лівих (уесерів, укапістів та ін.) до союзу Польщі та України і ведення ними військових дій проти Радянської Росії, місце українсько-польського альянсу у контексті «вільсонівського моменту», відлуння Варшавської битви 1920 р. (і загалом — тодішньої війни проти більшовиків) у реляціях дипломатів західних країн, місце «Дива на Вислі» в контексті розвитку військового та політичного потенціалів українського і польського народів у період визвольних змагань, вплив цієї перемоги на подальший перебіг історичного розвитку двох народів і їх взаємовідносини. Увагу приділено двом важливим вимірам сучасної рецепції Варшавської битви 1920 р. — в українських шкільних підручниках та вітчизняних електронних ЗМІ.

Шифр НБУВ: ВА860998

4.Т.66. Ідентичності в умовах пограниччя: матеріали міжнар. наук. конф. (Ужгород, 27 — 28 січ. 2021 р.) / ред.: П. Леньо; Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». — Ужгород: РІК-У, 2022. — 279 с.: іл., фот. — укр.

Розкрито прикордонну ідентичність в ракурсі теорії культурної травми в Україні, прикордонну/гібридну ідентичність населення українського Донбасу в умовах російської окупації, регіональну ідентичність українців депортованих з Польщі у 1944 — 1951 рр. тощо. Описано гірські масиви як природний кордон розповсюдження археологічних культур Закарпаття, надано антропологічний аналіз поховань у церкві Ужгородського замку: ставово-віковий та етнічний аспекти. Розглянуто особливості проживання українських переселенців у таборах Австро-Угорської імперії на теренах Східної Галичини у період Першої світової війни. Окреслено питання західних українських етнічних територій під час і після Першої світової війни на міжнародній арені. Виокремлено перші харківські пам'ятники як маркери регіональної ідентичності. Висвітлено шлюбні відносини гуцулів Рахівщини ХІХ — першої половини ХХ ст.: міжетнічний фактор та географічний аспект одружень. Охарактеризовано запозичення та взаємовпливи в народному одязі долинян і угорців Закарпаття в умовах етнічного порубіжжя (кінець ХІХ — перша половина ХХ ст.). Проаналізовано демонологічні вірування українсько-румунського пограниччя (за польовими матеріалами Закарпатської обл. України та Марамурешського повіту Румунії).

Шифр НБУВ: СО38602

4.Т.67. Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу: практикум для студентів іст. ф-ту. Ч. 2 / уклад.: Б. Сипко; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: Левада, 2023. — 280 с. — укр.

Вміщено матеріал для підготовки до семінарських занять з другої частини курсу Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу. Оскільки у доступних для студентів публікаціях найкраще висвітлено політичну історію згаданих країн, то більшість семінарських занять буде присвячено саме цій складовій курсу. Окрім переліку питань, списку рекомендованих джерел і літератури, викладено вказівки щодо тих аспектів і проблемних моментів, на які необхідно звернути увагу, щоб розкрити той чи інший пункт, а також документи, опрацювання яких допоможе ґрунтовніше підготуватися до заняття. Наприкінці видання наведено перелік теоретичних питань, які виносяться на іспит.

Шифр НБУВ: В346426/Ч.2

4.Т.68. Русини-міщани малопольських міст ХІІІ — ХІV ст.: проблеми пошуку та ідентифікації / М. Волощук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 19-28. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Мета дослідження — визначити вихідців із Русі, що впродовж ХІІІ — ХІV ст. оселялися в міських центрах володінь династії П'ястів, головню Малій Польщі, окреслити їх походження та проблеми ідентифікації частини з них. Методологія дослідження полягає у застосуванні порівняльно-історичного та системного аналізу, компаративістики, просопографії. Роботу написано з погляду соціальної антропології, із використанням методів семантики. Уперше узагальнено всіх занотованих різноплановими джерелами вихідців із Русі ХІІІ — ХІV ст. — представників міського середовища володінь П'ястів. Висновки: різносторонньому польсько-руському взаємообміну сприяли давні й постійні торговельні контакти. Існувало щонайменше три магістральних напрямки, що єднали міста Малої Польщі із землями

династії Рюриковичів. У компаративістичному контексті відзначено, до прикладу, відсутність руського міського населення у середньовічному Угорському королівстві. Натомість у деяких малопольських містах, зокрема Кракові, за рахунок активного поповнення міського населення русинами впродовж другої половини ХІІІ — ХІV ст. формувалися цілі руські родини та квартали. Сприяло цьому надання містам самоврядування, одержане від князів із династії П'ястів від початку ХІІІ ст. До найвідоміших родин руського походження ХІV ст. належав рід особи, занотованої латиномовними джерелами як «Nicolaus Ruthenus», «Nicolaus genere Ruthenus» та «Nicolaus dictus Ruthenus». Безсумнівно, шлося про вихідця з Русі. Утім не всіх окреслених у джерелах як «Ruthenus» слід однозначно зараховувати до прибулих із Русі. Відомо чимало й суперечливих ідентифікацій, які не мають чіткого пояснення. Кожна особа вимагає окремої прикпіливої уваги, адже часом за характерним окресленням — не етнічне походження, а свідчення активної торгівлі в Русі або інших контактів. Неоднозначні окреслення осіб також вимагають додаткової перевірки на предмет дочасного проживання у землях Рюриковичів. Руські містяни Малої Польщі не були найчисельнішими. Однак вони гармонійно доповнювали строкате етнічно міське середовище та користувалися всіма, відповідно до свого статусу, правами і привілеями. Вочевидь у другому — третьому поколіннях вони приймали західний обряд, одружувалися із представницями «латинського світу». Але через особисті зв'язки мусили впливати на східну торгівлю королів Польщі.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 4.Т.106

Історія України

4.Т.69. «...де Хмельниченко лежить» (до питання останніх років життя та місця поховання Ю. Хмельницького) / С. Шумило, В. Ластовський // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 142-157. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати наявні версії щодо останніх років життя, смерті й місця поховання українського гетьмана Юрія Хмельницького та спробувати визначити найбільш реальну з них. Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні принципів історизму, системності, науковості, міждисциплінарності. Використано загальноісторичні методи історіографічного аналізу, історико-генетичний, порівняльний. Наукова новизна полягає в актуалізації в науковому обігу деяких історичних джерел, які раніше не бралися до уваги. На їх основі здійснено спробу визначити імовірне місце смерті та поховання Ю. Хмельницького. Висновки: на сьогодні певнено можна стверджувати, що майже всі версії щодо останніх років життя і смерті гетьмана виявилися хибними й безпідставними. Детальний аналіз ряду джерел, у тому числі маловідомих для істориків, надає змогу стверджувати, що його життя після відставки в 1681 р. закінчилося мирно, у сані ченця та, найімовірніше, він був похований у місті Геліболу на Галліполійському півострові.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.70. Більшовизація студентів педагогічних закладів національних меншин в УСРР/УРСР 1920 — 1930-х рр.: мета, засоби, завдання / О. Комарницький, І. Недошитко // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 93-111. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування мети, засобів і завдань більшовизації студентства закладів педагогічної освіти національних меншин у 1920 — 1930-х рр., висвітлення громадсько-політичної і просвітницької діяльності студентської молоді, цілеспрямованої та контрольованої партійними й комсомольськими осередками в педтехнікумах, інститутах, у цілому партійно-державницькими структурами, а також проявів в її середовищі опозиційних настроїв. Використано комплекс загальнонаукових (аналіз, синтез, порівняння, діалектичний) та спеціально-наукових (історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-типологічний, проблемно-хронологічний) методів історичного пізнання. Проаналізовано громадсько-політичне життя студентства педагогічних навчальних закладів крізь призму його більшовизації. Висновки: для більшовизації студентської молоді, навіязування їй радянсько-сталінської ідеології й моделі суспільства партійні та комсомольські осередки у закладах педагогічної освіти національних меншин практикували організацію політичних гуртків, гуртків «поточної політики», політичних і комсомольських шкіл, «політбоїв», «соціалістичного змагання», поширення атеїстичних ідей, відзначення державних свят та ін. На практиці такі заходи, як і самі партійні та комсомольські комітети, належним авторитетом серед студентів здебільшого не користувалися. Натомість у молодіжному середовищі популярними були різні диспути та дискусії на політичні теми з вільним обміном думками, що, на думку влади, несло загрозу виробленню «марксистського світогляду». Політико-ідеологічним настановам більшовицької партії й комсомолу було підпорядковано громадсько-політичну та просвітницьку діяльність студентів. Зокрема їх залучали до роботи у складі профспілок, громадських організацій, гуртків, до участі в різних загальнодержавних кампаніях, шефській

роботі на селі, на підприємствах у містах, у робітничих клубах, підрозділах Червоної армії та ін. Загалом студенти педагогічних технікумів й інститутів були менш активними у суспільній роботі, особливо у селах, ніж їх ровесники з сучасних українських вишів. Частина студентів не прийняла більшовицької моделі суспільства, проявляла опозиційні настрої, що неминуче призводило до репресій в їх середовищі.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.71. Будівництво помешкань для сільських вчителів (на основі архівних документів) / О. Годованська, О. Годованський // *Hist. and Cultural Studies*. — 2020. — 7, № 1. — С. 29-33. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Опрацьовано архівні документи про будівництво житлових будинків для сільських вчителів. Незважаючи на те, що в українській гуманітаристиці поширеними є дослідження повсякденного трибу життя різних соціальних прошарків радянського суспільства, про житлово-побутові умови сільських вчителів немає окремих наукових праць. Мета роботи — з'ясування механізму забезпечення житлом сільських вчителів на основі офіційних документів радянських органів влади, насамперед, наказів і постанов міністерства освіти УРСР, розпоряджень Львівського обласного відділу народної освіти та збережених планів забудови.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Т.72. До питання про київське літописання XIV — XVII ст. / О. Русина // *Укр. іст. журн.* — 2021. — № 2. — С. 186-195. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Розглянуто питання, пов'язані з відновленням київського літописання за часів Великого князівства Литовського. Піддано сумніву уявлення про аналітику періоду правління Володимира Ольгердовича (бл. 1363 — 1393 рр.) й заперечується київське походження Волинського стилістичного літопису, подеколи званого Київським скороченим. Водночас наголошено на можливості системної фіксації подій за князювання в Києві Володимирівського онука Семена Одельковича (1455 — 1470 рр.), з яким нині пов'язують добу реального Відродження. Ознаки існування цієї наративної традиції дослідниця виявляє в літописному збірнику середини XVII ст. — Баркулабівському хронографі. Також указано на вплив, який справили на київське літописання першої половини XVII ст. зв'язки місцевих книжників із Радзівіллами.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.73. Євстахій Струк як учасник національно-визвольного руху в першій половині XX ст. / Р. Мельник, В. Мельник // *Hist. and Cultural Studies*. — 2020. — 7, № 1. — С. 48-52. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Розглянуто проблему збереження історичної пам'яті та дослідження розвитку національно-патріотичного руху в Галичині на початку XX ст. Проаналізовано життя та діяльність Є. Струка у період 1909 — 1941 рр., показано його роль у національно-визвольному русі українців у першій половині XX ст.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Т.74. З історії міського (само)управління Київської Русі / В. Ричка // *Укр. іст. журн.* — 2021. — № 2. — С. 4-18. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Розглянуто питання організації міського управління в Київській Русі. Мета роботи — вивчення процесу складання форм міського управління та з'ясування компетенції органів об'єднаного (земського) й наказного врядування. Методологічні засади дослідження визначає універсальний принцип історизму з притаманними йому методами герменевтичних процедур і контент-аналізу мовного коду літописних текстів. З'ясовано юридичну й політичну ідентичність міських громад Русі. Висновки: дослідженням не виявлено підтвердження самодостатності вічевих зборів городян. Віче не перетворилося на повноцінний інститут міського самоврядування. Громада могла контролювати діяльність князівської адміністрації, за нею визнавалося право вибору князя, але її адміністративна та судова муніципальна самостійність була обмеженою. Відносини князя й міської громади в киево-руські часи ще не ввібралися в міцні юридичні форми. Власницькі права князя, політична автономія міста, правний статус городян не були захищені імунітетом. Інститут феодального імунітету як форма політичної влади склався у Східній Європі лише на зламі XIII — XIV ст. У цей час дедалі виразнішою ставала участь городян у суспільно-політичному житті Галичини та Волині. У містах, де зосереджувався торгово-лихварський капітал, народжувалися якісно нові форми організації й муніципальної юрисдикції громад, що набували окремої юридичної та політичної ідентичності, ставали каталізатором появи у Південно-Західній Русі наприкінці XIII ст. притаманних стандартам європейського Заходу ознак феодалізму.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.75. Інтеграційний проект Г. Галагана середини XIX ст. / О. Журба, Т. Литвинова // *Укр. іст. журн.* — 2022. — № 3. — С. 194-204. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — введення до наукового обігу та аналіз пам'яток суспільної думки 1857 р., що належить перу одного з найвпливовіших громадських діячів того часу Г. Галагана. Методологічною межею представленого тексту стали підходи того сегмента інтелектуальної історії, який націлює на виявлення біогра-

фії значимих суспільних та індивідуальних ідей, їх генези, поширення і впливу на громадське середовище у широкому соціальному й культурному контексті. Наукова новизна визначена винятковим місцем в історії української суспільної думки автора тексту, що вперше вводиться в науковий обіг. Пам'ятка представляє собою звернення до уряду проект програми реформ, спрямованих на поступове вирішення питання формування національної території шляхом адміністративної консолідації етнічноукраїнських регіонів. Проект Г. Галагана яскраво свідчить про напружені пошуки української елітою нових, етнічних, обширів своєї Батьківщини, про використання нею для цього потенціалу державної влади, а також про новий етап в усвідомленні ролі й місця польського питання у творенні модерної національної ідентичності. Результати дослідження надають змогу суттєво розширити уявлення щодо різноманітних і конкурентних варіантів конструювання та інтелектуальних стратегій творення українського модерного проекту у середині XIX ст. Поліфонічний за своїм змістом текст пропозицій Г. Галагана може бути поставлений у широкі дослідницькі контексти — від створення інтелектуальної біографії самого автора до вивчення проблем взаємодії, взаємовпливу, співіснування на українських землях різних національних проектів, а також того, як уявлення про організацію простору, території впливають і відображають процес формування національної самосвідомості та постановки національних програм.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.76. Київський міський транспорт (кінець XIX — початок XXI ст.): історія становлення та функціонування: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / С. В. Машкевич; Київський національний університет імені Т. Шевченка. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Вперше здійснено комплексне дослідження історії київського міського транспорту як важливої частини міської інфраструктури та водночас нового міського соціального простору. Проведено ретельний аналіз наявної історіографії з обраної теми. Виявлено великі лакуни й усунуто значну кількість неточностей. Вивчено історію становлення та функціонування київського міського транспорту як єдиної системи, що, з одного боку, була підпорядкована потребам міста, з іншого боку, мала внутрішні тенденції розвитку, і цей розвиток чинив певний зворотний вплив на процеси в самому місті. Найсуттєвішими рисами еволюції транспортної системи є: по-перше, трансформації, тобто якісні зміни характеру самої системи, що стають межами між різними етапами її розвитку. У випадку з київським міським транспортом виявлено чотири таких трансформації, розкрито їх причини, суть і наслідки; по-друге, зворотні зв'язки, що безпосередньо впливають на те, як система реагує на зовнішні чинники. Виявлено, які зворотні зв'язки мали місце в київській транспортній системі в різні історичні періоди та як конкретно вони відображалися на функціонуванні міського транспорту (а отже й самого міста). Здійснено порівняння київського досвіду розвитку транспорту зі світовим. Показано, що в минулому Київ був цілком на світовому рівні в тому, що стосується системи міського транспорту, однак, згодом втратив ці позиції.

Шифр НБУВ: РА453487

4.Т.77. Національний склад слухачів Вищої технічної школи (політехнічної школи) на тлі етносоціальних трансформацій у Львові в 1867 — 1914 рр. / Р. Кузьмин // *Hist. and Cultural Studies*. — 2020. — 7, № 1. — С. 44-47. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Здійснено аналіз національного складу слухачів Вищої технічної школи у Львові протягом 1867 — 1914 рр. Безпосередній вплив на формування національного складу студентів освітнього закладу мали етносоціальні процеси у самому м. Львів. Окреслено тенденції формування технічної інтелігенції Галичини переважно з польської частини мешканців краю. Водночас, євреї та українці-русини, які склали меншість студентів-техніків, згодом значно слабше були залучені до технічного і промислового розвитку Львова та західноукраїнських земель загалом.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Т.78. Періодизація розвитку маєткової культури України (XVIII — початок XX ст.) / М. Казьмирчук, Н. Мех // *Укр. іст. журн.* — 2022. — № 3. — С. 134-141. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — створення періодизації розвитку маєткової культури на території України, що входила до складу Російської імперії у XVIII — на початку XX ст. Використано як загальнонаукові, так і спеціально-наукові методи, зокрема історіографічного аналізу та хронологічний. Вперше проаналізовано періодизаційні схеми розвитку маєткової культури, які було створено за радянських часів, запропоновано власний варіант такої періодизації. Висновки: у радянські часи періодизації розвитку маєткової культури на території України не було приділено значної уваги. Відомі лише дві: Д. Щербаківського (1924 р.) та архітектора В. Козьоліна (1955 р.), яка стосується вивчення особливостей композиційних рішень палацовомаєткових комплексів Лівобережної України. Сучасні дослідники здебільшого аналізують маєтки як культурний феномен та мало звертають уваги на періодизацію розвитку маєткової культури, тому існує

нагальна потреба ще раз розглянути цю проблему. Наприкінці XVIII ст. маєток став осередком розвитку української провінційної культури, на їх основі здійснювалося вираження та задоволення духовних, освітніх потреб як вищого суспільного прошарку, так і селянства, а також відбувалося поєднання професійних і народних форм і взаємозв'язок різних видів мистецтв. Завдяки цьому маєтково мистецтво зазнало найбільшого розвитку в першій половині XIX ст. У другій половині XIX ст. відбувалася трансформація маєткової культури, коли старі «дворянські гнізда» одержували нових власників — буржуазію і творчу інтелігенцію, формувалися нові характерні риси маєткової культури. Після приходу до влади більшовиків маєткова культура як явище зникла. Доцільно виділити три етапи її розвитку в межах підросійської України: період маєтків економії (до кінця XVIII ст.); період «дворянських» маєтків як осередків мистецтва (кінець XVIII ст. — перша половина XIX ст.); період маєтків у власності буржуазії та інтелігенції (друга половина XIX — початок XX ст.).

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.79. Політичні партії та селянство в українських губерніях Російської імперії наприкінці XIX — на початку XX ст.: соціоментальні й інституційні чинники взаємодії / О. Донік, Б. Опря, О. Федьков // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 29-47. — Бібліогр.: 79 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування питання взаємин політичних партій і селянства в українських губерніях Російської імперії в кінці XIX — на початку XX ст. у контексті селянської ментальності та соціальних практик. Методологія ґрунтується на принципах історизму, об'єктивності, системності. Автори використовували методи інституційний і структурно-функціонального аналізу, методологічні засади історії ментальності. Охарактеризовано вплив соціоментальних та інституційних чинників на взаємини політичних партій і селянства наприкінці XIX — на початку XX ст. Висновки: українське селянство в епоху модернізації зазнавало змін, проте головною рисою його ментальності залишався соціальний ідеал — праця на власній землі. Лише незначна частина селян були членами та симпатиками політичних організацій і мали уявлення про їх програмні завдання й діяльність. Згідно з патріархальним світоглядом, селяни пов'язували з «царем-батьком» сподівання на справедливе розв'язання земельного питання. Його сприймали особіно від представників вищих, центральних і місцевих державних установ, котрі уявлялися хліборобам чужими та навіть ворожими їх інтересам. Органи виконавчої влади царизму переслідували членів соціалістичних і ліберальних (до кадетів включно) організацій та доляльно ставилися до праволіберальних і, особливо, консервативних союзів. Співробітники земських установ були активістами ліберальних та, меншою мірою, соціалістичних політичних організацій. І хоча земські діячі зробили чимало для розвитку місцевого господарства й культурно-освітньої сфери, проте їх діяльність залишалася багато у чому незрозумілою для неосвіченого селянства, яке лише подеколи їх підтримувало. Одержавлена православна церква виступала захисником самодержавства та всіляко вітала консервативно-монархічний рух. Утім серед семінаристів, священників траплялися прихильники соціалістичних і ліберальних ідей, які працювали поміж сільських трударів.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.80. Промисловці Півдня України та їхні підприємницькі практики наприкінці XIX — на початку XX ст. / О. Шляхов, О. Донік // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 59-80. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування кількісного, майнового, соціального й етнічного складу фабрикантів та заводчиків Півдня України наприкінці XIX — на початку XX ст., висвітлення основних ділянок їх ділових інтересів і рівня прибутковості закладів, а також місця та ролі жіноцтва у підприємницьких практиках модерного часу. Методологія ґрунтується на принципах історизму, системності й науковості. Використано такі методи, як історико-генетичний, аналітико-синтетичний, метод порівняльного аналізу, ретроспективний, історико-типологічний, метод локальної історії. Запропоновано регіонально-галузевий підхід вивчення підприємництва в Україні в імперську добу, розглянуто його і як складову вітчизняної економічної історії, і як своєрідний соціальний інститут, який мав на собі всі характерні відбитки тогочасної епохи. Висновки: зазначено, що активізація підприємництва наприкінці XIX — на початку XX ст. стосувалася насамперед південноукраїнських губерній Російської імперії — Херсонської, Катеринославської, Таврійської. З'ясовано, що лідером промислового виробництва в регіоні була Херсонська, де беззаперечно домінувала Одеса, оскільки на її частку припадало більше третини, до того ж найбільших індустріальних підприємств губернії. Натомість у Катеринославській концентрувалися великі металургійні та гірничорудні підприємства, які були засновані переважно іноземцями. За соціальними ознаками серед промисловців Півдня України на початку XX ст. зі значним відривом від інших лідували представники купецького стану. Визначено зростаючу роль єврейських і німецьких підприємців у розвитку промисловості всього регіону (на Херсонщині перші становили більше половини всіх промислов-

ців губернії, а на Катеринославщині — третину). Німецькомовні промисловці — переважно купці та поселяни-власники — вміло реалізували свої ділові інтереси у царині обробки металу та виготовлення сільськогосподарських землеробських машин. Частка українців серед фабрикантів і заводчиків Півдня становила у середньому 5 % від їх загального числа по кожній із трьох губерній, а їх підприємства здебільшого були дрібними та середніми. Наголошено, що у великому й середньому виробництві зростала роль жінок, котрі становили близько 7 % від усіх власників зафіксованих промислових закладів Півдня України.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.81. Рибальська галузь господарства Ольвійського поліса: традиції метрополії та місцева специфіка / О. Одрін // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 30-43. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета дослідження — комплексне вивчення рибальської галузі господарства Ольвії в контексті дослідження давньогрецького рибальства загалом. Проаналізовано рибні ресурси Нижнього Побужжя, а також технології та експортний потенціал місцевого рибальства. Методологія — аналіз інформації низки історичних і природничих дисциплін (археологія, археохітологія, іхтіологія, палеогеографія, етнографія) з метою одержання інтегрованої картини структури рибальського промислу Ольвії. Вперше в історіографії рибальство античних держав північного узбережжя Чорного моря розглянуто не ізольовано, а в контексті давньогрецького рибальства загалом. Виявлено специфіку ольвійського рибальства як складової відповідного промислу Давньої Греції. Порівняльний аналіз ольвійського рибальства та рибальства полів басейну Егейського моря надає змогу зробити висновки про значні відмінності між ними. Це було викликано якісною різницею у структурі вилову, яка, своєю чергою, стала наслідком неподібності природних умов Нижнього Побужжя з його великими річками, лиманами та опрісненою морською акваторією з одного боку й басейну Егейського моря з його фауною солоних вод — з іншого. Відмінності змушували ольвійських рибалок модернізувати принесені з метрополії рибальські технології, адаптуючи їх до місцевих умов. Загалом у водах Нижнього Побужжя виловлювали риб цінніших порід, ніж на Середземмор'ї. Тут інтенсивно добували, зокрема, осетрових і сомів. Це створювало значний експортний потенціал місцевого рибальства. Проаналізовано технології риболовлі (використання сіток, гачкових снастей, ударних знарядь) та способи переробки рибальської продукції. Вказано на специфіку переробки осетрових (засолка, копчення). Ці види не надавалися для виготовлення гаруму, через що в Ольвії не зустрічаються рибозасолані ванни. На вивіз, окрім м'яса риб, могли йти також клей та ікра. Експортний потенціал ольвійського рибальства був доволі значним.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.82. Рід Лизогубів у суспільно-політичному та соціокультурному житті України другої половини XVII — початку XX ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Е. Л. Міден; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернівці, 2021. — 18 с. — укр.

Комплексно досліджено роль роду Лизогубів у суспільно-політичному та соціокультурному житті України другої половини XVII — початку XX ст. Визначено основні напрями дослідження історії цього роду. Використано джерельну базу, яка включає писемні, візуальні та речові джерела, виявлені в архівах, музеях та бібліотеках Києва, Чернігова, Седнева, Сум, Москви та Санкт-Петербургу. Проаналізовано за допомогою методичного інструментарію «нової сімейної історії» життєдіяльність представників десяти поколінь роду. Спростовано його шляхетську нобілітацію, підтверджено інформацію щодо одержання Лизогубами дворянства. З'ясовано особливості шлюбних, майнових та правових взаємодій представників роду Лизогубів, культурної трансмісії, які передавалися від покоління до покоління. Створено колективний портрет цієї родової спільноти та визначено її місце у мінливих суспільно-політичних та соціокультурних процесах XVIII — початку XX ст. Складено на основі матеріалів дослідження максимально повний, станом на сьогодні, генеалогічний розпис роду Лизогубів, що складається з 81 особи чоловічої статі та 83 осіб жіночої статі. Представлено можливість використання цих положень та висновків у процесі викладання історії України, історичного краєзнавства, підготовки навчальних посібників та туристично-краєзнавчої літератури.

Шифр НБУВ: РА452788

4.Т.83. Скарби шведських архівів: док. з історії України / упоряд.: М. Траттнер; відп. ред.: О. Алфьоров. — Одеса: Музей укр. кн., 2021. — 267 с.: іл. — укр.

Наведено стислий огляд різних розділів шведських архівів, в яких зберігаються документи, пов'язані з українською історією. Уперше до наукового обігу запроваджено низку джерел, що стосуються історії України XVI — XVIII ст. Зауважено, що особливе місце з-посеред документів належить до історії шведсько-українських відносин періоду гетьманства Івана Мазепи та Пилипа Орлика. Видання містить передруки малознаних документів і аналіз картографічних джерел.

Шифр НБУВ: ВА860651

4.Т.84. Україна у просторі-часі (походження українців) / В. І. Гетьман. — Київ: Талком, 2022. — 303 с.: рис., іл. — Бібліогр.: с. 281-303. — укр.

Проаналізовано проблемні питання походження українського етносу. Розкрито майже двохсотлітню історію їх вивчення. Обґрунтовано актуальність порушених проблемних питань для сьогодення теперішньої України та її народу, коли знову в українській історії постало питання про хиткість державної незалежності країни, а то й втрату не тільки суверенітету, територіальної цілісності, а й національної ідентичності прадавнього українського народу.

Шифр НБУВ: ВА860861

4.Т.85. XIII читання пам'яті професора П. Й. Карішківського / І. Немченко // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 223-224. — укр.

Читання присвячено 100-річчю від дня народження знаного науковця й освітянина, захід відбувся 12 — 13 березня 2021 р. на факультеті історії та філософії Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 4.С.25, 4.Т.102

Україна в ХХ — ХХІ ст.

4.Т.86. Каральні заходи як метод підвищення продуктивності праці робітників у радянській Україні 1929 — 1938 рр. / Т. Ніколаюк, Т. Стоян // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 96-109. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета дослідження — вивчення каральних заходів стимулювання виробничої діяльності робітників усіх галузей промисловості, транспорту та будівництва УСРР-УРСР, які застосовувала держава-комуна впродовж 1929 — 1938 рр. для підвищення продуктивності їх праці в умовах тотального володіння, користування й розпорядження всіма засобами виробництва. У науковому пошуку наголос робився на головний принцип історичної науки — принцип історизму. При визначенні структури студії використано проблемно-хронологічний підхід. Висвітлено каральні практики та примус як спосіб залучення робітників за відсутності матеріального стимулювання праці до економічного життя в умовах комуністичного соціалізму. З'ясовано, що впродовж 1929 — 1932 рр., коли правляча партія здійснювала другий комуністичний штурм, робітництво республіки негативно реагувало на спроби держави комуні замінити матеріальне стимулювання праці каральними практиками. Наприкінці 1933 р. заміна належного матеріального заохочення позаконотримним примусом поставила радянську економіку на межу економічної катастрофи: посилилася плінність робочої сили, зростає кількість випадків браку і прогулів, знизилася продуктивність праці, посилюється відставання СРСР від розвинутих капіталістичних країн. У 1934 — 1936 рр. партійно-радянське керівництво продовжувало застосовувати каральні практики разом із матеріальним заохоченням праці. Впродовж 1937 — 1938 рр. каральні заходи щодо стимулювання виробничої діяльності на промислових підприємствах було значно посилено, напередодні Другої світової війни вони перетворилися в масові репресії. Висновок: на основі вивчення нових архівних документів та аналізу статистичних даних доведено, що в 1929 — 1938 рр. в умовах економічної кризи уряд застосовував страх як інструмент примусу, завдяки якому партійно-радянське керівництво намагалося підвищити продуктивність праці робітників.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.87. Конформізм і неконформізм творчої інтелігенції в радянській Україні 1920 — 1930-х рр.: проблема вибору / І. Автушенко, Н. Буглай // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 80-92. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз суспільно-політичних умов, в яких працювала творча інтелігенція в 1920 — 1930-х рр., виокремлення основних підходів щодо визначення її місця й ролі в тодішньому суспільстві, з'ясування причин, що спонукали представників творчої еліти ставати на шлях конформізму. Методологія спирається на використання принципів історизму, об'єктивності та систематичності. Під час визначення структури дослідження було використано проблемно-хронологічний підхід. Таке явище, як конформізм і неконформізм, у середовищі творчої інтелігенції розглядається як складна дилема, що виникла в результаті політики радянської влади. Установлено, що репресії проти інтелігенції було спрямовано на ізоляцію та винищення незгодних, на залякування решти й залучення їх до «виховання нової людини» згідно з панівною доктриною. З'ясовано, що людина опинялася перед вибором: відмовитися від своєї думки і творчості та стати на шлях конформізму чи все-таки дотримуватися моральних принципів. Конформізм інтелігенції розглянуто як захисний механізм, щоб вижити. У науковий обіг вводяться архівні документи, що відтворюють душевний стан митців, які змушені були під тиском обставин займатися критикою й самокритикою. Ті, хто відмовлявся від конформізму, потрапляли у складне, здебільшого навіть трагічне становище. Висновки: на основі аналізу архівних джерел та наукової

літератури доведено, що терор настільки залякував інтелігенцію, деморалізував її, що на зміну кращим етичним і морально-політичним традиціям, носіями яких завжди була національна творча еліта, прийшли конформізм і соціальна апатія. Частина інтелігенції, щоб вижити в тих умовах, намагалася пристосуватися й демонструвала відданість більшовицькій партії. У тоталітарному суспільстві неминуче виникає конфлікт між свободою творчості та утилітарними потребами держави. За реалій тієї епохи він вирішувався альтернативно: або інтелігент починав «творити» відповідно до ідеологічних настанов держави, або ж остання знищувала його як митця (а нерідко й фізично).

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.88. Ленінська держава-комуна як інструмент побудови спотвореного світу / С. Кульчицький // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 167-185. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Мета роботи — надати викладачеві загальноосвітньої і вищої школи інформацію про теоретичні уявлення вождів більшовицької партії щодо побудови в Росії і завойованій ними Україні суспільства, позбавленого приватної власності на засоби виробництва, товарно-грошових відносин і вільного ринку. Здійснена в 1918 — 1920 рр. «експропріація експропріаторів» стала причиною жорстокої громадянської війни, а спроби пологодити функціонування економічного апарату країни на позаринкових засадах виявилися цілком провальними. У 1921 р. ленінський уряд, зберігаючи у державній власності велику промисловість і транспорт, визнав необхідність збереження приватного підприємства, товарно-грошових відносин і вільного ринку. Попередню політику, яка загрожувала економічним колапсом, було замасковано поняттям «воєнного комунізму», тобто нібито вимушеними війною надзвичайними заходами тимчасового характеру. У роботі використовується деконструкція понять революційного марксизму епохи європейських революцій середини ХІХ ст. і ленінізму, які в радянські часи ув'язувалися в єдиному понятті марксизму-ленінізму. Революційний марксизм був утопічним ученням, у центрі якого перебував постулат виникнення загальнонародної власності шляхом «експропріації експропріаторів». Основною ідеєю ленінізму було створення держави із двома владними вертикалями — партійною й радянською. Будована на засадах так званого «демократичного централізму» партійна вертикаль не залежала від виборців і забезпечувала диктаторську владу вождів. Будована на аналогічних засадах радянська вертикаль формувалася на виборах, цілком контрольованих парткомами. Така державна структура забезпечувала політичну диктатуру вождів під зовнішньою оболонкою регульованого конституцією демократичного ладу. На відміну від марксистської утопії, створення держави-комуні, як її назвав В. Ленін, було цілком реальною справою, хоч попередня історія людства не знала двоканальної державної конструкції. В. Ленін використав утопічні ідеї революційного марксизму з метою обґрунтування експропріації суспільства контролюваною ним державою. Здійснюване під виглядом загальнонародної власності володіння, користування й розпорядження радянської держави всіма засобами виробництва доповнювало політичну диктатуру більшовицьких вождів диктатурою економічною. Могутня держава-комуна втягувала суспільство у спотворений світ комуністичного ладу, який нібито мав перейти у перспективі у другу фазу комунізму з розподілом матеріальних і культурних благ за потребами. Народжений у вогні загальнонародної Російської революції 1917 р. комуністичний суспільний порядок з європейським соціалізмом та являв собою спотворену більшовицькою контрреволюцією мутацією так званого «неусвідомленого соціалізму», сповідуюваного найбільш потужною силою в революційних подіях — солдатськими (переважно селянськими походженнями) й робітничими рядами. Партія В. Леніна й ради перетворилися в одну силу, унаслідок чого став можливим феномен радянської влади — безумівно робітничо-селянської, але спрямованої на побудову спотвореного суспільства, яке суперечило корінним інтересам робітників і селян.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.89. Науково-освітня інтелігенція в умовах ідеологічних трансформацій періоду «перевбудови» / Р. Потапенко // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 129-137. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета дослідження — урахувати актуальність та недостатнє вивчення даної тематики, поставлено за мету на основі архівних джерел і тогочасної преси з'ясувати становище науково-освітньої інтелігенції в період «перевбудови», розкрити її роль та місце у процесах ідеологічних, світоглядних трансформацій у державі. Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму, науковості, усебічності, системності, об'єктивності. Для висвітлення проблеми застосовано методи історико-ситуаційний та логічно-аналітичний. Таким чином, в основі дослідження лежать методи, котрі надають змогу уникнути упередженості й однобічності. На основі неопублікованих архівних документів, журнальної періодики проаналізовано неоднозначне становище науково-освітньої інтелігенції у час суспільно-політичних перетворень. Наукова новизна визначається тим, що це одна з перших спроб комплексного аналізу науково-освітніх представників як ідеологів та кристалізаторів суспільної свідомості і світогляду громадян

указаного періоду. Акцентовано увагу на висвітленні цілого ряду проблем в освіті, пов'язаних із «перебудовою» та «гласністю». Висновки: радянська система розглядала й використовувала науково-освітню інтелігенцію як модераторів суспільної думки, беззаперечних авторитетів. Про це, зокрема, свідчить освітня інституція Товариство «Знання», яке займалося поширенням політичних і наукових знань у республіці, було засобом коментування та пропаганди, насадження комуністичної ідеології. До товариства входили найкращі представники науково-освітнього середовища. Курс на «перебудову», «гласність», демократизацію сприяли висвітленню ряду проблем як у суспільно-політичному, соціально-економічному, так і в історико-культурному житті. А науково-освітня інтелігенція як найпрогресивніший прошарок суспільства опинилася в епіцентрі подій і, з одного боку, мала нести прогрес, нове світобачення, а з іншого, — не відходити від комуністичних догм та ідеологем.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.90. Ставлення Євгена Коновальця до державних центрів ЗУНР та УНР (січень — квітень 1921 р.) / І. Хома // *Hist. and Cultural Studies.* — 2020. — 7, № 1. — С. 72-76. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розкрито оцінку Є. Коновальцем діяльності українських державних центрів і перспективи успішної боротьби за відновлення державності в січні — квітні 1921 р. Увагу зосереджено на участі Є. Коновальця в діяльності Всеукраїнської національної ради.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Т.91. Формування українсько-британського інформаційно-простору напередодні Першої світової війни / З. Зайцева // *Укр. іст. журн.* — 2022. — № 3. — С. 81-95. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування змісту політичної стратегії української інтелігенції щодо оновлення й поширення інформації про Україну в публічному просторі Великої Британії напередодні Першої світової війни, окреслення комунікаційних інструментів, використаних для вирішення цього актуального завдання. Методологія визначається поєднанням теорії дискурсу з методами емпіричного історичного дослідження, що вможливило зміщення дослідницької оптики з інституцій на динаміку предметного поля досліджуваної проблеми. Системно розглянуто комунікативні зв'язки українських діячів з британськими гуманітаріями й журналістами, виокремлено коло інструментів впливу на аудиторію цієї держави, що сприяли трансформації характеру інформування про Україну з науково-літературознавчого формату на політично-публіцистичний. Установлено форми зворотної циркуляції інформації — з британської преси в українську, уточнено значення українознавчих праць В. Р. Морфілла, роль В. Липинського і В. Степанківського у спрямуванні діяльності Українського інформаційного комітету на Великобританію. Висновки: доведено, що за кілька років до Першої світової війни й початку діяльності Союзу визволення України, з метою усунення стереотипних упереджень щодо України започатковано інформування західноєвропейських суспільств про новітній український політичний рух. Модель репрезентації України у Великобританії включала ідею про те, що антидемократична Росія не гідна бути союзником цієї країни, наголошувалося на геополітичних вигодах постання Української держави. Політичної інструменталізації українського питання у Британії досягнуто не було, проте відбулася інкорпорація в інформаційний простір політичного змісту українського руху.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.92. Цивільне населення радянської України в полі зору військових трибуналів: регламентація каральних практик (1918 — 1959 рр.) / Т. Вронська, В. Пилипчук, М. Беланюк // *Укр. іст. журн.* — 2021. — № 2. — С. 112-128. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — встановлення причин і процедури зміни підсудності стосовно пересічних громадян, обвинувачених у вчиненні злочинів, які впродовж досліджуваного періоду іменувалися «контрреволюційними», «державними» або «політичними». Проаналізовано процес перетворення військових трибуналів на невід'ємну складову інструментарію політичного терору. Зумовлені метою дослідницькі завдання полягають у виявленні особливостей розширення юрисдикції військових трибуналів періоду 1918 — 1959 рр. та їх каральних практик у мирний час, коли ці інституції, відповідно до класичних норм права, мали б займатися лише військовими правопорушеннями, але фактично перетворилися на знаряддя політичної розправи з тим, кого влада вважала «особливо небезпечними злочинцями». Методологія дослідження поєднує інструментарій історичного та історико-правового аналізу. Наукова новизна полягає в розширенні уявлення про інструментарій політичного терору. Завдяки новим документам також можна простежити дрейф радянського судочинства в бік перманентної «надзвичайщини» задля спрощення процедури розправи, а також зазирнути за лаштунки суперечностей між різними інституціями військової юстиції в боротьбі за застосування найжорстокіших покарань. Висновки: доведено, що з ініціативи компартійної верхівки, «ігноруючи засадничі» норми кримінально-процесуального законодавства, військові трибунали з

часу встановлення радянської влади на теренах України надіялися надширокими повноваженнями у сфері судочинства стосовно цивільних осіб, обвинувачених в «антидержавних» злочинах. Поряд із позасудовими органами («трійками», революційними трибуналами, особливими нарадами за НК, ОДПУ, НКВС, МВС, МДБ тощо) військові трибунали в розглянутій історичній період стали органічною складовою радянської юридичної системи та інструментарієм протиправного свавілля.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.93. Цифровий архів Голодомору в Україні 1932 — 1933 рр. як універсальний джерельний мережевий ресурс: документальний та візуальний сегменти проекту / Г. Боряк, К. Лобузін, О. Юркова // *Укр. іст. журн.* — 2021. — № 2. — С. 138-153. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — висвітлення моделі контенту та структури бази знань універсального джерельного мережевого ресурсу «Цифровий архів Голодомору/Holodomor Digital Archives», створеного 2020 р. на основі його прототипів початку 2000-х рр. («Електронний архів Голодомору» та ін.). Увагу приділено характеристикам структури архіву, особливостям його частково реалізованих документального й візуального сегментів. Методологія дослідження базується на загальнонаукових (насамперед аналізу, типологізації, конкретизації) та конкретно-історичних (у тому числі історико-хронологічному, періодизації, історико-системному, критики джерел) методах. Наукова новизна полягає у створенні загальної структури тематичного архіву, що передбачає консолідацію широкого масиву різновидових, багатогранних, значних за обсягом джерельних масивів (як текстових, так і візуальних) на основі архівних, музейних, бібліотечних колекцій, їх систематизацію та представлення на ресурсі. Виконання у 2020 р. пілотного проекту з виявлення і збирання цифрового масиву фотодокументів періоду Голодомору в музеях Київської обл. надало змогу опрацювати методику досліджень музейних колекцій для розширення відповідного верифікованого візуального ряду. Висновки: завдання «Цифрового архіву Голодомору» як універсального мережевого тематичного ресурсу — інтеграція всіх дотичних до проблеми джерел. Перспективними блоками, крім документального та візуального, є також корпуси повнотекстової бібліографії, наукової й художньої літератури, усної історичної свідчень, аудіо-, відеозаписів, сканованих зображень архівних документів, розташованих поряд із метаграфованим текстом, із відповідними гіперпосиланнями на інші мережеві ресурси. Таким чином, за допомогою сучасних цифрових засобів організації даних дослідники одержують репрезентативну джерельну базу документів і матеріалів про період Голодомору в Україні.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Т.94. Negotiations of the directory with the French command in Odessa in 1919 in the military-theoretical heritage of general Olexander Grekov / N. Panas // *Hist. and Cultural Studies.* — 2020. — 7, № 1. — С. 1-5. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Проаналізовано частину мемуарної спадщини генерала Грекова О. П., яка висвітлює процес переговорів Антанти та української Директорії у 1919 р., порівнює офіційну версію цих подій із матеріалами спогадів військовика. Вперше наведено версію переговорного процесу між Директорією та французьким командуванням в Одесі очима сучасника — міністра військових справ УНР, який брав безпосередню участь у цих переговорах; надано характеристику кількох діячів Директорії крізь призму особистих симпатій та антипатій генерала Грекова, що надало можливість краще зрозуміти політичну кон'юнктуру того часу та особливості відносин всередині цього керівного державного органу. На основі мемуарів простежено динаміку переговорного процесу у контексті зміни міжнародного становища, визначено місце та роль у переговорах генерала. Окреслено основні причини невдачі українських делегацій і підсумовано тематичний мемуарний матеріал із погляду його інформативної цінності для історичної науки. Загалом, військово-теоретична спадщина О. Грекова щодо досліджуваного питання є дуже структурованою, обґрунтованою фактологічно. Подає матеріал в хронологічному порядку, здійснює спроби періодизувати революційні події та державотворчий процес в Україні. Водночас державні інституції, провідні політичні діячі представлено через призму власного, часто суб'єктивного бачення, а постать С. Петлюри одержує негативні оцінки. Так державні позиції О. П. Грекова та його блискуча військово-правова освіта визначали характер його спогадів.

Шифр НБУВ: Ж101265

Див. також: 4.Ф.287, 4.Ч.598

Історія Росії

4.Т.95. Реформи фінансової системи другої половини XIX — початку XX століття в Російській імперії: історіографія: монографія / С. Ч. Мамоян. — Київ: Ліра-К, 2020. — 267 с. — Бібліогр.: с. 236-267. — укр.

Здійснено історіографічний аналіз комплексу реформ фінансової системи, які відбулися в Російській імперії у другій половині XIX — на початку XX ст., зокрема: банківській і кредитній,

реформах бюджету, єдиного касового устрою і фінансового контролю, грошовій реформі. Проаналізовано історіографію трьох історичних періодів: дорадянського, радянського, сучасного. Особливу увагу приділено європейській та англо-американській історіографії.

Шифр НБУВ: ВА860336

4.Т.96. «Червоні злодії» Другої світової: витоки, практики й наслідки мародерства радянських військовослужбовців / О. Стяжкіна // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 14-29. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Обговорено події мародерства солдатів та офіцерів Червоної армії в Європі в роки Другої світової. Актуальності цієї теми надає поведінка російських загарбників на території України впродовж війни, що триває. Мета дослідження — аналіз специфіки радянського варіанта військового мародерства, а дослідницькі завдання — в тому, щоб розглянути витоки, зафіксувати практики, з'ясувати, як дії військовиків оцінювали вони самі й керівництво держави, а також означити наслідки «червоного мародерства» у формуванні соціальних правил радянського та його наступника — російського суспільства. Методологічним підґрунтям стала теорія агентності, яка виходить із того, що за будь яких обставин люди мають вибір і діють відповідно до нього. Крім того, феномен мародерства проаналізовано у порівняльній перспективі, що надає змогу відповісти на питання щодо відмінностей поведінки радянських армійців на різних територіях, які вони вважали «визвоєними». Радянське мародерство розглянуто як цілісний феномен та усталену й дозволену у СРСР практику ведення війни. Висновки: витоки радянського мародерства лежали не тільки та не стільки в бажанні помсти чи відплати, скільки у соціальній заздрості («класовій ненависті»), через яку всі мали жити так само погано, як і «визвольтелі». Причини полягали й у можливості реалізувати право сильного грабувати слабшого, в усвідомленні своєї вищості щодо ворогів і тих, кого «визволяли», щодо своєї «унікальної місії» у світі. За таких обставин мародерство було спрямовано не тільки проти німців, а й проти сербів, поляків, угорців, євреїв, українців тощо. Для самопроголошених наступників переможців у Другій світовій — російського суспільства — варваризація війни залишилася включеною як у наратив актуалізованої пам'яті, так і у практики її ведення проти України, в яких варварство та мародерство стали формами інституціоналізації російського імперського месіанства.

Шифр НБУВ: Ж27630

Історія Америки

4.Т.97. Особливості еміграції до Канади з Волинського воєводства II Речіпосполитої в 1930 — 1939 рр. / В. Марчук, С. Сняк // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 110-118. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета дослідження — характеристика особливостей еміграції з території Волинського воєводства в Канаду впродовж 1930 — 1939 рр. Використано спеціальні історичні (історико-генетичний, порівняльно-історичний, історико-системний, структурно-функціональний, соціально-психологічний, історико-ретроспективний), статистичні (прямі й непрямі, вибіркового статистичного вивчення), соціологічні (кількісні та якісні) методи отримання інформації, а також загальнонаукові прийоми (узагальнення, аналізу, синтезу, порівняння). На основі широкого кола архівних джерел, більшість з яких уведено в науковий обіг уперше, здійснено аналіз особливостей еміграції з території Волинського воєводства до Канади в 1930 — 1939 рр. Доведено, що, незважаючи на труднощі, частина волинян вирушила за межі рідного краю в пошуках кращої долі. Висновки: у 1920-х рр. питаннями виїзду громадян за кордон займалися різні установи, що призвело до розпорошення матеріалів, які стосуються еміграції, по різних архівних фондах. Утворення в 1930 р. Еміграційного синдикату як єдиного органу, що займався питаннями еміграції, зумовило концентрацію документів у фонді цієї установи, що зберігається в Державному архіві Рівненської обл. Опрацювання наявних матеріалів надасть можливість залучити до наукового обігу цілий комплекс нових джерел.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 4.Т.67

Археологія

4.Т.98. Городища VIII — початку XIV століть у Верхньому Подністров'ї: [монографія] / О. Корчинський; Львівська обласна рада, «Стільська городища», історико-культурний заповідник. — Львів: Растр-7, 2021. — 237 с.: рис. — Бібліогр.: с. 77-82. — укр.

Представлено результати багаторічних археологічних досліджень укріплених поселень (городищ) VIII — поч. XIV ст. у

Верхньому Подністров'ї. Висвітлено поняття «Городища» — як залишки стародавніх міст, замків і фортець. Одержано матеріали, які стали якісно новим джерелом для вивчення проблеми становлення та розвитку державності в передгір'ї Українських Карпат, заселених літописними білими хорватами.

Шифр НБУВ: СО38542

4.Т.99. Л. М. Славін — дослідник Ольвії / авт.-упоряд.: С. Б. Буйський, І. О. Снитко, В. Б. Гребенников; ред.: В. Б. Гребенников. — Миколаїв: Яслав, 2022. — 82 с.: іл., фот. — (Миколаївські археологи). — укр.

Подано інформацію про відомого вченого-археолога, викладача, музеєзнавця, керівника Ольвійської експедиції, директора заповідника «Ольвія» Л. М. Славіна (1906 — 1971), який зробив великий внесок в дослідження давньогрецького міста та в організацію роботи заповідника. Наведено статті колег вченого, а також статтю Л. М. Славіна, яка відображає його наукові пріоритети. Подано перелік його наукових праць, світліни та малюнки розкопок і найважливіших знахідок.

Шифр НБУВ: ВА860732

4.Т.100. Роль викладачів Львівської політехніки у польових дослідженнях археологічних пам'яток України / С. Терський, Я. Гусак // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 67-71. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано участь викладачів Львівської політехніки у польових дослідженнях археологічних пам'яток України протягом другої половини XIX ст. — початку XX ст., а також на початку XXI ст. З'ясовано, що головними об'єктами зацікавленості дослідників-архітекторів були храми княжих столиць — Львова, Галича та Холма. Дослідники-геологи цікавилися стоянками палеоліту. Показано, що важливою причиною відновлення археологічних досліджень у Львівській політехніці була поява нових навчальних спеціальностей.

Шифр НБУВ: Ж101265

Див. також: 4.Т.63, 4.Т.85, 4.Т.102-4.Т.104

Археологія України

4.Т.101. Блохівська земля XII — XIII ст. Історія, матеріальна культура, економіка: монографія / В. І. Якубовський; НАН України, Інститут археології, Громадська організація «Українське товариство охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області», Інститут історії України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2020. — 344 с.: рис. — Бібліогр.: с. 309-338. — укр.

На основі комплексного аналізу літописних джерел, археологічного, нумізматичного, генеалогічного, геральдичного, топографічного матеріалів вивчено ступінь історичного розвитку мешканців літописної Блохівської землі, чие існування у часі фіксується з другої половини XII ст. до 60-х рр. XIII ст. Розглянуто історіографію та історію археологічного вивчення основних поселенських структур і могильників у регіоні, а також висвітлено стан військової справи, економіки, культури та рівень писемності мешканців, що мешкали на території болохівських земель.

Шифр НБУВ: СО38554

4.Т.102. Давньоруські курганні старожитності Чернігово-Сіверщини у науковому та соціокультурному житті регіону: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / М. М. Гарига-Грихно; «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, національний університет. — Чернігів, 2021. — 19 с. — укр.

Досліджено проблеми давньоруських курганних старожитностей Чернігово-Сіверщини, охарактеризовано джерельну базу, обґрунтовано теоретико-методологічні засади, зокрема застосування принципів і методів дослідження. Встановлено основні етапи дослідження та історіографічної інтерпретації курганних пам'яток. Охарактеризовано процес зародження та розвитку інтересу до курганних могильників Чернігово-Сіверщини у другій половині XVII — першій половині XIX ст., з'ясовано внесок окремих науковців у вивчення цих пам'яток. Визначено основні напрямки діяльності наукових інституцій другої половини XIX ст. в галузі дослідження поховальних старожитностей. Проаналізовано процес удосконалення методики вивчення курганних старожитностей у наукових практиках Д. Я. Самоковасова та інших вчених-археологів другої половини XIX — початку XX ст. Окреслено коло пам'яток охоронних та популяризаційних заходів щодо курганних старожитностей Чернігівської губернії. Охарактеризовано дослідження курганів Чернігівської обл. за радянської доби з точки зору удосконалення методики археологічних досліджень. З'ясовано вплив ідеологічного фактора щодо встановлення етнічної та соціальної приналежності похованих у курганних могильниках. З'ясовано основні напрямки дослідження курганних старожитностей на сучасному етапі. Запропоновано заходи щодо збереження курганних старожитностей, їх популяризацію у засобах масової інформації, краєзнавчо-туристичній роботі та культурно-мистецькому житті.

Шифр НБУВ: РА452808

4.Т.103. Культура шнурової кераміки Верхнього Придністер'я: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.04 / М. М. Войтович; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Інститут народознавства. — Львів, 2021. — 19 с. — укр.

Представлено характеристику культури шнурової кераміки Верхнього Придністер'я. Зазначено, що перші пам'ятки культури шнурової кераміки на зазначеній території з'явилися синхронно з іншими на території Європи. Зазначено, що розвиток матеріальної і духовної культур протікав нерозривно й синхронно у порівнянні із сусідніми пам'ятками до культури шнурової кераміки, розташованими на території Південно-Східної Польщі. Простежено регіональні відмінності, відображені в поховальному обряді, а саме звичай посипати покійників вохрою, натомість відсутні поховання, оточені ровиком чи здійснені в нішах. Простежено зв'язки культури шнурової кераміки зі степовим ямним населенням, на прикінцевому етапі існування культури відчуються значні впливи на матеріальну культуру з боку населення середньодніпровської культури. Акцентовано, що спільноти культури шнурової кераміки Верхнього Придністер'я взяли пряму участь у формуванні культур епішнурового горизонту, що засвідчено в поховальному обряді (подальше зведення поховань під насипами курганів).

Шифр НБУВ: РА452790

4.Т.104. Намисто Середнього Подніпров'я X — XIII ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.04 / О. Ю. Журухіна; НАН України, Інститут археології. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Проаналізовано поширену у середньовічній культурі категорію прикрас — намисто. Уперше зібрано та проаналізовано намисто з території Середнього Подніпров'я, що хронологічно охоплює період з X ст. до 40-х рр. XIII ст., тобто часи зародження, становлення та розвитку Давньої Русі до монгольської навали; доповнено та узагальнено джерельну базу; проаналізовано історію дослідження намиста; намисто систематизовано на основі комплексної класифікації, яка включає поєднання морфологічних та хіміко-технологічних особливостей; визначено основні періоди побутування типів намистин; систематизовано, проаналізовано та картографовано виробничі комплекси (скловарні та склоробні майстерні з виробництва намистин та комплекси з обробки бурштину); зроблено хімічні аналізи скла (сировини, фрагментів продукції з ремісничих комплексів, залишків виробництва), ґрунтуючись на чому виділено імпорتنу та власну (давньоруську) продукцію; за морфологічними ознаками встановлено технологію виробництва скляних виробів; поєднання технології виготовлення та встановлення хімічного складу скла нада-

ло змогу визначити центри виробництва та шляхи потрапляння привізної продукції.

Шифр НБУВ: РА453184

4.Т.105. С. Б. Буйських — археолог і поет / упоряд.: І. О. Снитко, В. Б. Гребенников. — Миколаїв: Яслава, 2022. — 90, [1] с.: іл., фот. — (Миколаївські археологи). — Бібліогр.: с. 63-82. — укр.

Подано інформацію про відомого українського вченого-археолога С. Б. Буйських (1949 — 2020), який зробив великий внесок в дослідження ольвійського полісу. Зазначено, що він був відомим поетом і бардом, активним суспільним діячем, вихователем молоді. Вміщено статті про нього, спогади колег, його вірші. Наведено бібліографічні описи наукових праць вченого, а також список літературних джерел про нього.

Шифр НБУВ: ВА860733

Див. також: 4.Т.81, 4.Т.98-4.Т.100

Етнографія

Етнографія сучасних народів

4.Т.106. Історія і культура українців Республіки Молдова / В. Кожухар, К. Кожухар; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського, Республіка Молдова, Міністерство освіти і досліджень, Інститут культурної спадщини. — Київ: ІМФЕ, 2021. — 823 с.: фот. — Бібліогр.: с. 768-823. — укр.

Розглянуто широке коло проблем з історії, матеріальної та духовної культури українського населення Республіки Молдова, проаналізовано джерела й історіографію, порушено актуальні питання етнокультурного розвитку, ідентичності і самосвідомості української етнічної спільноти краю на сучасному етапі. Досліджено історіографію динаміки чисельності та міграції українців Молдови наприкінці XX — на початку XXI ст., природний рух і територіальне розселення українців Молдови на початку XXI ст. Звернено увагу на етнокультурний розвиток української спільноти Молдови в контексті історичних українсько-молдовських взаємин, забезпечення прав етнічних українців Республіки Молдова вивчати рідну мову, історію та культуру. Розглянуто традиційне господарство українців півдня Молдови, регіональну своєрідність українських поселень та житла в Республіці Молдова.

Шифр НБУВ: ВА860599

4.У.107. Використання задач професійного спрямування у підготовці фахівців економічного напрямку в інклюзивному навчальному закладі / І. А. Михайлова // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 107-112. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто основні підходи до формування комплексу завдань професійного спрямування під час вивчення теми «Табличний процесор» у курсі навчальної дисципліни «Інформатика і комп'ютерна техніка», досвід викладання цієї теми для студентів з особливими освітніми потребами з використанням технологій дистанційного навчання. Наведено приклади задач професійного спрямування, які пропонуються майбутнім фахівцям з економіки під час проведення лабораторних занять. Необхідність дослідження зумовлена підвищенням вимог до підготовки спеціалістів економічного напрямку. В наш час економіст повинен вільно володіти інформаційними технологіями для здійснення аналізу діяльності підприємства та пропонувати рішення щодо покращення ефективності роботи підприємства. Серед студентів з особливими освітніми потребами професія економіста користується попитом. Формування у них практичних навичок розв'язання прикладних задач із використанням табличного процесора максимально забезпечує зв'язок із фаховою підготовкою, допомагає краще зрозуміти значення вивчення теми для майбутньої професійної діяльності, підсилює мотивацію до навчання, підвищує рівень теоретичної підготовки. Використано наступні методи: теоретичні — аналіз науково-методичної літератури з проблеми; узагальнення та систематизація теоретичних джерел для розроблення і використання комплексу задач у процесі підготовки студентів економічного напрямку; емпіричні — бесіди з учасниками освітнього процесу; педагогічні спостереження за навчальною діяльністю студентів. Використання створеного комплексу завдань професійного спрямування проводиться в Подільському спеціальному навчально-реабілітаційному соціально-економічному коледжі, в студентському колективі якого 70 % складають студенти з особливими освітніми потребами. Обґрунтовано доцільність використання комплексу задач професійного спрямування для підвищення результатів навчальних досягнень студентів з особливими освітніми потребами, актуалізації набутих знань і здійснення самостійного пошуку, сприяння особистісному розвитку. Зроблено висновки, що використання комплексу задач професійного спрямування та електронний супровід навчальної дисципліни спонукає студентів до активізації пізнавальної діяльності, підвищення результатів навчання, осмислення знань і застосування їх у конкретних практичних ситуаціях. У студентів з особливими освітніми потребами при опануванні матеріалу теми «Табличний процесор» формується підґрунтя для вивчення дисциплін професійного спрямування.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.У.108. Збірник наукових статей магістрів / ред.: А. С. Ткаченко, Г. О. Бірта, О. О. Ємець, Є. А. Карпенко, Н. В. Карпенко, Т. А. Костишина, Г. В. Лаврик, Л. М. Шимановська-Діанич, Л. С. Франко, О. В. Яріш; ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Навчально-науковий інститут бізнесу та сучасних технологій. — Полтава: ПУЕТ, 2020. — 294 с.: рис., табл. — укр.

Представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Інформація, бібліотечна та архівна справа, освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»; Комп'ютерні науки освітня програма «Комп'ютерні науки»; Облік і оподаткування освітня програма «Облік і аудит»; Фінанси, банківська справа і страхування освітня програма «Фінанси і кредит»; Публічне управління та адміністрування освітня програма «Публічне адміністрування» та «Міське самоврядування»; Економіка освітня програма «Управління персоналом та економіка праці»; Маркетинг освітня програма «Маркетинг»; Філологія освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша — англійська»; Підприємство, торгівля та біржова діяльність освітня програма «Товарознавство і комерційна діяльність», «Товарознавство та експертиза в митній справі», «Публічні закупівлі».

Шифр НБУВ: ВА860990

4.У.109. Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток соціально-економічних систем в геоелектронному просторі», 15 — 16 грудня 2022 р., м. Тернопіль / Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Національний науково-дослідний інститут праці та соціального захисту, Вроцлавський економічний університет, Вроцлавський науково-технічний університет, Дубницький технологічний інститут, Тракійський університет. — Тернопіль: Паляниця В. А., 2022. — 151 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні питання соціальної відповідальності бізнесу. Проаналізовано структурні трансформації системи менеджменту. Розкрито проблеми підвищення якості бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту в сучасних умовах господарювання. Охарактеризовано сучасний стан і перспективи розвитку системи

оподаткування в умовах інституційних змін національної економіки. Розкрито особливості діяльності суб'єктів малого підприємництва та їх місце в розвитку національної економіки. Розглянуто діджиталізацію як складову конкурентоспроможності бізнесу. Увагу приділено корпоративній соціальній відповідальності, розвитку сервісної інфраструктури цифрової економіки, сучасним проблемам менеджменту. Розкрито можливості застосування Інтернет-технологій в маркетинговій політиці розподілу. Здійснено аналіз системних проблем забезпечення державою гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану.

Шифр НБУВ: ВА861246

4.У.110. Лідер економічних досліджень на зламі епох (до 95-річчя від народження І. І. Лукінова) / В. В. Небрат // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3. — С. 151-159. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

У ювілейній статті представлено творчий та організаційний внесок академіка І. Лукінова у розвиток української економічної науки. Визначено напрями досліджень вченого у радянській період. Обґрунтовано значення новаторських ідей І. Лукінова для подолання негативних тенденцій у функціонуванні планово-централізованої економіки. Розкрито наукову позицію вченого щодо обґрунтування стратегії ринкових перетворень та соціально-економічного розвитку України в добу державної незалежності.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.111. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Основні принципи, напрями та завдання економічного розвитку країн», 18 грудня 2021 р., м. Київ / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. — Київ: ТНУ ім. В. І. Вернадського, 2021. — 114 с. — укр.

Наведено оцінку ефективності зовнішньоекономічної діяльності України, висвітлено сучасний стан і перспективи розвитку економічних відносин ЄС і США, особливості міжкультурної бізнес-комунікації із іноземними партнерами. Охарактеризовано сучасний європейський фондовий ринок і особливості його функціонування, перспективні напрями формування конкурентних переваг туристичного підприємства, регіональні стратегії та програми підтримки малого і середнього підприємництва в Україні. Розглянуто особливості формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, особливості маркетингового аналізу контенту українських електронних засобів масової інформації.

Шифр НБУВ: ВА861250

4.У.112. Наука, інновації та підприємництво. Міжнародний симпозиум для студентів і молодих вчених в рамках ініціативи «Дні науки», 20 травня 2022 року: [тези доп.] / ред.: О. О. Романовський, Л. В. Жарова, Т. В. Мірзодаєва; Українсько-американський університет Конкордія, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Університет Конкордія Вісконсін, Німецько-українське товариство з економіки та науки, Школа менеджменту Аксенса, Економіко-гуманітарний університет, Національний університет харчових технологій, НАН України, Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова, Журнал БЕСЛІ (США — Україна). — Вінниця: Нова Книга, 2022. — 29 с. — укр.

Висвітлено актуальні питання, зокрема, вплив глобалізації та сталого розвитку на різні аспекти бізнесу, такі як маркетинг, стратегічне планування, формулювання місії та візії фірми; розвиток підприємництва й економіки в умовах війни; євроінтеграція. Увагу приділено ключовим елементам антикорупційної політики. Акцентовано на секторальній підтримці формування бренд-орієнтованої національної економіки України. Розглянуто європейські норми й інституційне забезпечення антикорупційної політики. Досліджено економічні передумови експорту за умов формування національного бренду.

Шифр НБУВ: P139870

4.У.113. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності. Практикум: навч. посіб. для студентів усіх форм навчання Ін-ту права, психології та інновац. освіти / А. С. Романів, Н. М. Параняк; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Левада, 2022. — 192 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 190-191. — укр.

Вміщено основні аспекти дослідження безпеки праці та життєдіяльності працівників галузі психології в межах вивчення дисципліни «Основні охорони праці та безпека життєдіяльності». Практикум містить основні відомості з правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних заходів і засобів збереження здоров'я та працездатності працівників, питання розслідування нещасних випадків на виробництві, відомості з питань радіаційної безпеки та виживання людини в екстремальних ситуаціях, психологічної підтримки, надання домедичної допомоги. Висвітлено теоретичні відомості, опис приладів, порядок виконання лабораторних та практичних робіт.

Шифр НБУВ: ВА860037

4.У.114. Розробка протоколу платіжних каналів на блокчейні Stellar / Є. С. Щербіна, В. І. Месюра // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. — 2022. — № 1. — С. 76-81. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто питання щодо теми платіжних каналів та їх практичної імплементації у стеллар блокчейні. Описано загальну ідею платіжних каналів та технічні деталі, що притаманні їх імплементації саме у стеллар блокчейні. Наведено технічні деталі устрою стеллар блокчейну, а саме описано стеллар аккаунти, транзакції та операції. Наведено типи стеллар операцій, що будуть використовуватися у дослідженні. Детально описано, яким властивостям має задовольняти транзакція, щоб вважатися коректною з точки зору стеллар блокчейну. Описано протокол платіжних каналів на стеллар блокчейні, наведено відповідні діаграми. Описано основні дійові особи та елементи платіжних каналів. Пояснено роль відповідних аккаунтів, а саме хост аккаунту (host account), гостового аккаунту (guest account) та спільного аккаунту (escrow account). Пояснено роль транзакцій, що використовуються у протоколі, а саме відкриваючої транзакції (funding transaction), службової транзакції (bump sequence transaction) та транзакції зобов'язання (settlement transaction). Наведено схему, що показує у якому порядку та від імені яких аккаунтів публікуються транзакції. Детально описано процес обміну транзакціями поза блокчейном (off-chain transaction exchange). Для ілюстрації залежності транзакцій одна від одної наведено схему позитивних та негативних випадків публікації транзакцій. В останньому розділі розглянуто механізми інвалідації застарілих транзакцій зобов'язань за допомогою часових обмежень на публікацію транзакцій. Наведено часову діаграму, що показує, які транзакції можуть бути опубліковані в певний конкретний момент часу. Пояснено необхідність часової затримки між публікацією службової (bump sequence) транзакції та транзакції зобов'язання (settlement transaction). Пояснено необхідність використання властивостей порядкового номера (sequence number) аккаунту та транзакцій.

Шифр НБУВ: Ж68690

4.У.115. Теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в системі ступеневої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / С. В. Стеблюк; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

На основі контент-аналізу визначено поняття «професійна компетентність майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності», «фахівець з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності», «ступеневість», «система ступеневої освіти». Розкрито суть і структуру професійної компетентності, що включає: інтегральну, загальні, спеціальні (підприємницьку, економічну, професійно-етичну). Вивчено й узагальнено закордонний досвід роботи з підготовки майбутніх фахівців з підприємництва. Охарактеризовано особливості вітчизняної системи формування професійної компетентності здобувачів освіти з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Розроблено й апробовано авторську концепцію формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в системі ступеневої освіти, яка охоплює методологічний, теоретичний, методичний, технологічний концепти. Запропоновано три моделі інтеграції: частково-міждисциплінарну, індуктивно-цілісну, комплексно-синтетичну. Сформульовано й обґрунтовано педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності відповідно до освітніх ступенів. Експериментально доведено ефективність авторської професійно-інтегративної технології навчання, що передбачає модернізацію традиційних методів, прийомів і розроблення інноваційних. Запропоновано прогностичні напрями розвитку системи ступеневої професійної підготовки майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в Україні.

Шифр НБУВ: РА453380

Див. також: 4.С.8, 4.У.244, 4.У.246, 4.Ч.463

Методологія економічної науки

4.У.116. Економіко-математичні методи і моделі в галузі управління персоналом: навч. посіб. / Л. В. Мазник, Т. В. Березянюк, О. В. Безпалько, А. Д. Бергер, Ю. М. Гринюк, О. І. Драган, О. М. Олійниченко; Національний університет харчових технологій. — Київ: Кафедра, 2019. — 277 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто предмет, метод і задачі курсу, моделі задач лінійного програмування та методи їх розв'язування, теорію двоїстості та кількісний аналіз оптимізаційних розрахунків. Наведено транспортну задачу, задачі цілочислового лінійного програмування та методи розв'язання, нелінійні оптимізаційні моделі економічних систем. Висвітлено питання динамічного програмування, економічного моделювання, аналізу, моделювання та управління ризиком, багатовимірні статистичні методи. Розглянуто основні принципи та інструментарій постановки задач, побудови моделей і методів їх розв'язування та аналізу з метою

використання в економіці, обов'язкове використання в управлінській діяльності кращих, передових досягнень науки, мистецтва і досвіду математичного моделювання забезпечення ефективності та раціональності управління. Висвітлено методики діагностування, аналізу, оцінювання стану керуваного об'єкта, програмування, вироблення критеріїв оцінювання моніторингу наслідків управлінських рішень.

Шифр НБУВ: ВА860993

4.У.117. Інтегрована система економіко-математичних моделей для управління знаннями проектно-орієнтованого підприємства: монографія / І. І. Чайковська. — Хмельницький: Мельник А. А., 2022. — 457 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 415-457. — укр.

Роботу присвячено розробленню цілісної концепції та інструментарію моделювання процесу управління знаннями проектно-орієнтованого підприємства. Розроблено інтегровану систему економіко-математичних моделей для управління знаннями проектно-орієнтованого підприємства. Дана система складається з двох підсистем: підсистеми управління знаннями в операційній діяльності підприємства та підсистеми управління знаннями в проектній діяльності підприємства. Система містить наступні блоки: визначення цілей системи управління знаннями проектно-орієнтованого підприємства; оцінювання підсистеми управління знаннями (ПУЗ); встановлення взаємозв'язку ПУЗ та критерію ефективності; формування сценаріїв розвитку; вибір оптимального сценарію розвитку, вирішення проблемних місць сценарію; формування управлінського рішення. В межах розробленої інтегрованої системи запропоновано комплекс взаємопов'язаних економіко-математичних моделей. Реалізацію інтегрованої системи економіко-математичних моделей для управління знаннями здійснено для проектно-орієнтованих підприємств комунального сектора України. Розроблено практичні рекомендації з формування обґрунтованих управлінських рішень з метою досягнення підприємствами встановлених економічних цілей.

Шифр НБУВ: ВА860340

4.У.118. Моніторинг та прогнозування стану та динаміки валютного ринку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.11 / В. С. Безкоровайний; Державний ВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розвитку теоретичних засад і розробці інструментарію моніторингу стану та прогнозуванню динаміки валютного ринку. Досліджено економічну суть, особливості функціонування та перспективи розвитку валютного ринку в умовах цифрової трансформації. Здійснено критичний аналіз методології та інструментарію прогнозування валютних курсів. Для задач прогнозування валютних котирувань і зміни їх напрямку руху обґрунтовано застосування сучасних досягнень в галузі штучного інтелекту, зокрема, глибоких мереж різноманітної архітектури, перш за все згортоквого та рекурентного типу, а також використання стекінгу цих мереж. Як базові архітектури використано згорткову мережу для виявлення ознак та конструювання предикторів, а для здійснення прогнозу — рекурентну нейронну мережу, яку реалізовано за допомогою моделі короткочасної довгої пам'яті та керованого рекурентного вентиля. Акцентовано, що розроблені моделі глибокого навчання показали вищу точність прогнозу у порівнянні з класичними методами прогнозування як для фіатних, так і для криптовалют. Здійснено та програмно реалізовано концептуальну схему й алгоритм моніторингу та прогнозування валютних котирувань, що передбачає попередню обробку та фільтрацію шуму з використанням вейвлет аналізу досліджуваних рядів, побудову графічної моделі валютних котирувань (задача прогнозу), так і для визначення напрямку зміни трендів (задача класифікації) з використанням нейронних мереж рекурентного типу. Зазначено, що проведене теоретичне й експериментальне дослідження засвідчило адекватність побудованих моделей та ефективність їх застосування з метою підтримки та прийняття управлінських рішень на валютному ринку.

Шифр НБУВ: РА453446

4.У.119. Оптиміальні контракти у багатопільовій задачі / І. В. Никифорчин // Прикарпат. вісн. НТШ. Сер. Число. — 2020. — № 1. — С. 66-71. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Доповнено відому модель багатозадачної моделі стосунків принципала-агента вимогою, що винагорода виплачується тільки, якщо по кожному виду роботи досягнуто деякого мінімального показника («порога»). Знайдено та проаналізовано формули для очікуваної корисності агента та запропоновано метод пошуку його оптимальної поведінки залежно від параметрів функції винагорода.

Шифр НБУВ: Ж73616

4.У.120. Пошук аномалій в лінгвістичних моделях часових рядів / І. В. Баклан, Т. В. Шулькевич, А. І. Логвинчук, Я. І. Баклан // Систем. технології. — 2020. — № 4. — С. 85-99. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

На сьогоднішній день виявлення аномалій є однією із головних причин виконання аналізу даних. Із подальшим розвитком

Інтернету речей потреба у автоматизованих системах моніторингу та прийняття рішень, здатних вчасно розпізнати збої або помилки в роботі різного роду пристроїв та інфраструктури, та не допустити небажаних наслідків, буде тільки зростати. Саме тому здійснено розробку ефективних алгоритмів виявлення аномалій. Представлено практичні результати аналізу часових рядів цін на акції всесвітньо відомих компаній.

Шифр НБУВ: Ж69472

4.У.121. On the computational estimation of high order GARCH model / A. Settar, N. I. Fatmi, M. Badaoui // *Math. Modeling and Computing.* — 2021. — 8, № 4. — С. 797-806. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Щоб гарантувати невід'ємність умовної дисперсії процесу GARCH, достатньо припустити невід'ємність її параметрів. Цю умову було емпірично порушено, що зробило модель GARCH більш обмеженою. Після цього цю умову було послаблено для деяких виборів необхідних і достатніх обмежень. Узагальнено підхід для оцінки QML параметрів GARCH (p, q) для всіх порядків $p \geq 1$ і $q \geq 1$, використовуючи обмежений фільтр Калмана. Такий підхід надає можливість послабленню оцінки QML для GARCH без необхідності виявляти та/або застосовувати послаблені обмеження на параметри. Ефективність запропонованого методу продемонстровано за допомогою моделювання Монте-Карло та емпіричних застосувань до реальних даних.

Шифр НБУВ: Ж43974

Теоретична економіка. Основи економічної теорії

4.У.122. Головні тенденції розвитку економічної лексики в сучасній українській мові (на основі праць відомих українських мовознавців початку XXI ст.) / О. А. Спіс // *Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі.* — 2022. — Вип. 53. — С. 36-41. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Глобалізаційні процеси у сучасному світі впливають на розвиток кожної сфери життя українського суспільства — міжнародно-політичну, технічну, військову, освітню, наукову, спортивну, і, звичайно, економічну. Завдяки різноманітним глобалізаційним процесам, з одного боку, та процесам націоналізації — з іншого, українська лексика, як відкрита мовна система, через різні тематичні групи активно поповнюється новими словами. За останні три десятиліття особливо збагатилася тематична економічна група української лексики, що, безумовно, постійно привертає до себе увагу сучасних мовознавців. Останнім часом усе більше громадян нашої країни залучено до найрізноманітніших економічних процесів, що зумовлюють не тільки активне засвоєння ними, громадянами, спеціальних і загальноживаних економічних термінів, а й їх моделювання та переосмислення. Поряд з лексикою, яка відома лише вузькому колу фахівців-економістів, активно формується й загальноживана економічна лексика. Такі процеси, які постійно вивчають українські сучасні мовознавці, завжди потребують переосмислення у контексті цілісного розвитку української лексики. Динамічні процеси в лексичі сучасної української мови активно досліджувалися такими відомими сучасними мовознавцями як К. Городенською, С. Ярмоленко, А. Таран, Л. Лисиченко, О. Сербенською, Л. Струганець. Економічна лексика сучасної мови початку XXI ст. є об'єктом дослідження праць таких мовознавців як Н. Клименко, О. Стишова, М. Навальної, Є. Карпіловської, Л. Кислюк. Мета дослідження — з'ясувати, проаналізувавши праці сучасних українських мовознавців, які тенденції становлення економічної лексики є провідними на даному етапі розвитку української мови. Під час проведення дослідження було застосовано такі методи: порівняльний аналіз, компаративний аналіз, системний підхід, синтез. Висновок: у працях відомих українських мовознавців виявлено, що економічна тематична група української лексики розвивається за такими тенденціями: глобалізації та автохтонізації; активним засвоєнням мовцями економічних слів як з прямим значенням, так і з переносним; взаємопроникненням спеціальних слів-термінів і загальноживаних лексем у різні сфери спілкування — як у професійну, так і в публіцистичну і розмовно-побутову.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.123. Економічна стійкість у контексті інституційної логіки / А. Філіпенко // *Екон. теорія.* — 2022. — № 3. — С. 45-56. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Економічна стійкість системи є одним із головних індикаторів, який характеризує її якісні та кількісні аспекти, реакцію на зовнішні та внутрішні шоки і виклики. Особливого значення набуває проблема стійкості в умовах екстремальних ситуацій (економічні і фінансові кризи, екологічні, техногенні катастрофи та стихійні природні явища: тайфуни, повені, землетруси тощо, політичні революції, військові конфлікти). Нинішня російсько-українська війна стала серйозним іспитом на предмет стійкості вітчизняної економіки, у якій у надзвичайно складних умовах

забезпечується відносна макроекономічна рівновага внаслідок максимальної мобілізації внутрішніх ресурсів та дієвої іноземної допомоги. Важливим компонентом є інституційна стійкість, тобто оперативна реакція на зміну економічної ситуації органами влади і управління усіх рівнів, законодавчих установ, фінансових і банківських інституцій, зовнішньоекономічної сфери, увага до таких атрибутів інституційності, як довіра, соціальний оптимізм, ментальність, традиції, звички тощо. В узагальненому вигляді на теоретичному рівні інституційну стійкість розглянуто в контексті інституційної логіки в трьох іпостасях на мікро-, макро- та геоекономічному рівнях. В інституціоналізмі, у тому числі в економічній теорії, переважає традиційна, формальна логіка, яка користується головним чином природною (науковою) мовою. Свідомо чи інтуїтивно беруться до уваги основні закони логіки: тотожності, суперечності, виключного третього, достатньої підстави. Логіка еволюціонізму вважається основою інституційної логіки, яка надає загальне уявлення про зміни всіх компонентів інституційного середовища. В інституційній економічній теорії наявні два рівні інституційної логіки: макрорівень (Веблен і стара американська школа, Норт) і мікрорівень (Коуз, Вільямсон та ін.). У публікаціях останньої чверті XX ст. проаналізовано логіку глобального (мега) рівня. Основою логічної побудови інституційної логіки в економічній теорії є еволюціонізм. Узагальнюючими показниками, які синтезують різні підходи інституційної логіки щодо економічної стійкості, є інституційна логіка стійкості та логічний індекс стійкості. Інституційну логіку мікрорівня, започатковану Р. Коузом, продовжено О. Вільямсоном та ін. Логіку трансакційних витрат Р. Коуза сформульовано у двох теоремах: щодо нульових витрат, власності і економічних результатів та принципу інтерналізації. Друга теорема одержала назву «порівняльна логіка економічної організації». За критичного відношення щодо обох теорем Коуза, вони залишаються базовими конструкціями стійкості мікрорівня. Серед показників і критеріїв економічної стійкості макрорівня провідного значення набувають монетарні складники, які за умов вільного ринку подають своєрідні попереджувальні сигнали економічній системі в цілому. Особливістю цього підходу стала трансформація монетарного складника в систему «грошово-фінансового аналізу». Зазначене відзеркалює принципові якісні зміни останніх десятиліть щодо структури економіки, в якій фінансова підсистема набуває домінуючого (ключового) значення, впливаючи на агреговані макроекономічні показники: зростання, інфляцію, зайнятість тощо. Глобалізацію, тобто метарівень, її економічну стійкість, неминучість і незворотність характеризують три детерміністичні логіки: технічна (технологічна), економічна та політична.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.124. Теорія вартості як надбання економічної науки: витоки політичної економії у широкому сенсі / Т. Артьомова // *Екон. теорія.* — 2022. — № 3. — С. 29-44. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Становлення нової реальності — інформаційного суспільства та мережевої економіки — ознаменувало початок глобальних ринкових трансформацій. Такі трансформації зумовлені технологічними зрушеннями та новаціями в інформаційно-комунікаційній сфері, але за своєю глибинною суттю пов'язані з необхідністю творчого осмислення нової соціально-економічної картини світу. Адекватною відповіддю на вітальний соціальний запит є формування релятивістської економічної теорії. Логіку Середнього шляху як класичне інституційне русло покликана сьогодні сформувати політична економія у широкому сенсі за допомогою теорії вартості — економічної цінності. Уявлення про предмет і метод політичної економії в широкому значенні як теорії соціально-економічної відносності актуалізовано в роботах К. Маркса та Ф. Енгельса. Але методологічні засади позитивного релятивізму закладено в економічній науці початково і кристалізовано в надрах класичної школи. У світлі класичного ціннісного підходу теорії марксизму та неокласичного синтезу, що претендують на роль ідейно-магістральних, виявляються маргіальними. Еволюція політико-економічних порядків суспільної життєдіяльності є ціннісно зумовленою. Її наукове осмислення як історичного процесу формування вартості та цінні, розгортання ціннісного генетичного коду (інституційної конституції) — архітектоніки господарської системи є місією політичної економії у широкому розумінні. Відповідно, позитивна релятивістська політична економія у вузькому сенсі відображає повноту ціннісного осмислення місії суспільного вибору на кожному з базисних етапів процесу історичного розгортання буття інституційної архітектоніки господарювання, покликаної сформувати орієнтири добродесного життя, становлять серцевину справжніх європейських цінностей. Последовне розгортання ціннісного аналізу за необхідністю підводить економічну науку до прояснення суті та законів економічної гармонії — рівноважного функціонування та сталого розвитку господарських систем.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.125. Формування інституційного середовища модернізації економіки старопромислових регіонів України: монографія / В. І. Ляшенко, І. Ю. Підоричева, В. П. Антонюк,

Ю. М. Харазішвілі, Г. З. Шевцова, О. С. Вишневський, О. С. Квілінський, Н. В. Осадча, М. О. Солдак, А. І. Землянкін, Є. А. Ситник, І. П. Петрова, Н. В. Трушкіна, Н. В. Швець, О. А. Бородіна, О. В. Лішук, О. Р. Васильченко, І. А. Кузнецова; ред.: В. І. Ляшенко; НАН України, Інститут економіки промисловості. — Київ: ІЕП НАН України, 2022. — 471 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено комплекс теоретичних, науково-методологічних підходів до формування інституційного середовища пост- і неоіндустріальної модернізації економіки старопромислових регіонів України та становлення регіональних інноваційних екосистем. Визначено теоретико-методологічні засади формування інноваційних екосистем України. Здійснено комплексну оцінку інноваційної діяльності промисловості в контексті розвитку інноваційних екосистем у розрізі галузей і регіонів. Обґрунтовано концептуальні положення щодо розвитку інноваційних екосистем старопромислових регіонів України в умовах глокалізації та європейської інтеграції. Розроблено теоретико-методологічні засади формування інституційного середовища, що сприяє цифровій модернізації економіки старопромислових регіонів. Розширено виробничу функцію Кобба — Дугласа шляхом включення інноваційних чинників для визначення інноваційного внеску в економічне зростання. Запропоновано стратегічні сценарії інноваційного розвитку за принципом «майбутнє визначається траєкторією в майбутнє» з урахуванням меж безпечного існування. Обґрунтовано концептуальні положення щодо діяльності інститутів регіонального розвитку. Розроблено інституційні засади стимулювання смарт-спеціалізації та комплексу засобів, які сприяють розвитку підприємництва в об'єднаних територіальних громадах.

Шифр НБУВ: ВА860286

Див. також: 4.У.263

Загальні основи економічного розвитку та формування ринку

4.У.126. Від турбулентності до ламінарної динаміки на основі рівноправної конкуренції / В. Геєць // Екон. теорія. — 2022. — № 3. — С. 5-28. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Нестабільність розглянуто як трансцендентальний феномен, який має ознаки ірраціональності, що вийшов за межі перебігу фаз економічних криз і охопив суспільство, державу та економіку. У результаті з'являється глобальна турбулентність, яка виявляється у постійно оновлюваних флуктуаціях, що виникають у результаті зіткнення особистих, корпоративних, національних та інших інтересів. Турбулентність у «новій реальності» суспільного розвитку — результат прусування абсолютизованої непервершеності вільного ринку, який наштовхнувся на невдачу його глобалізації, породивши прагнення національного протекціонізму. У співвідношенні глобального — як «світу без кордонів», і національного — як способу захисту, шляхом національного інтервенціонізму проявляється протиставлення «монізації» та «фрагментації», що поглиблює турбулентність та породжує проблему глобального управління. Вихід із нинішнього становища на шляху соціалізації як методу перенесення соціального у становлення та розвиток можливості індивідуальності, що самоорганізується, здійснює свідому, економічну, соціальну та етичну дію. Останні є необхідною умовою формування ламінарної динаміки розвитку суспільства, держави та економіки. Результатом вищевказаних економічних, соціальних та етичних дій буде добросовісна конкуренція, соціалізація на основі свободи діяльності, саморозвитку, самоорганізації та формування здатності, яка надає змогу знаходити межі влади суспільства та держави, що має забезпечувати реалізацію можливостей як для економічної, так і політичної конкуренції.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.127. Інноваційні фактори трансформації глобального фінансового ринку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / Л. А. Чвіленко; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. — Київ, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено вплив кількісно-якісних інноваційних параметрів на трансформацію глобального фінансового ринку. Розкрито теоретичні засади становлення глобального фінансового ринку, обґрунтовано еволюцію концепції фінансової глобалізації через посилення впливу інноваційних факторів, визначено основні складові інноваційної трансформації глобального світового ринку та обґрунтовано ключові глобальні тренди розвитку ринку високотехнологічних фінансових послуг. Значну увагу приділено змісту глобальної фінансової трансформації, які характеризують інноваційні фінансові технології, що враховує зовнішню, мережеву і внутрішню організації, оцінено інноваційні перспективи глобальної фінансової інноваційності. Представлено динаміку популярності стартапів та блокчейну у світі та окреслено інноваційні тенденції для впровадження у банківську індустрію практик типу стартапів. Визначено роль фінансових інновацій у функціонуванні фінансової системи. Досліджено еволюцію фінансових ін-

новацій та виокремлено їх критерії класифікації у взаємозв'язку фінансової системи та фінансових інновацій. Сформовано матрицю фінансових інновацій, яка враховує підривні, підтримуючі, радикальні і поступові інновації, кожна з яких не є самостійною, а еволюціонує і розвивається сама, а також впливає на інші моделі. Показано, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій не усуває проблеми інформаційної асиметрії у фінансових послугах, що, у свою чергу, вимагає ліцензування фінансових установ та регуляторного нагляду. Запропоновано концепцію прогнозування в управлінні ризиками для забезпечення ліквідності ринку інноваційних фінансових інструментів в Україні.

Шифр НБУВ: РА453180

4.У.128. Кількісні показники прямого контролю монополій на різних ієрархічних рівнях економічної системи / О. Бандура, В. Ткачова // Екон. теорія. — 2022. — № 2. — С. 67-89. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Доказова база щодо використання монополією своєї влади є проблемою, яка загалом не має однозначного рішення. Відсутність ясності є довготривалою проблемою в законодавстві про монополізацію. Частиною проблеми є нездатність розробити теорію та кількісні показники монополізації, які можна було б застосувати до судової практики. З метою вирішення цієї проблеми запропоновано кількісні показники прямого контролю монополій. Для цього використано модель макроекономічної динаміки — кумулятивної недосконалої ринків (СМІ-модель), в основі якої лежить порівняння досконалої та недосконалої конкуренції на окремих ринках та в економіці в цілому. В межах моделі є можливість розрахувати «природну» («нормальну») ціну для будь-якого ринку, яка відповідає умовам досконалого ринку, навіть якщо такі умови ніколи не було реалізовано. А різниця між ринковою та «природною» ціною, яка характеризує ступінь недосконалої ринку, може надати можливість оцінити величину монополійної влади. Запропоновано два типи показників контролю монополій. Перший тип оцінює величину монополійної влади, другий — ступінь впливу цієї влади. З'являється можливість контролювати монополії на різних ієрархічних рівнях: фірма, сектор економіки та економіка в цілому. Також до конкурентних переваг запропонованих показників належать: можливість їх моніторингу в динаміці, тобто можливість оцінювати в режимі реального часу як сам факт використання влади монополією, так і ступінь її прояву; можливість відокремлення інноваційної складової у виробничих витратах монополіста; можливість відображати вплив показників монополійної влади на амплітуду та період економічного циклу; можливість здійснювати контроль монополій безперервно, практично в режимі «online», а не дискретно, як в існуючих методах. До того ж, запропоновані показники контролю не потребують конфіденційної інформації про діяльність фірми.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.129. Поведінкова економіка та сегментація споживчого ринку як чинники розвитку підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу / І. І. Добросок, В. С. Пеньковський, Я. І. Яценко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 53-59. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Предмет дослідження — особливості розвитку підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу та притаманні їм переваги і ризики. Мета роботи — визначено їх обґрунтування на засадах врахування не тільки раціональних, але й ірраціональних або поведінкових чинників попиту на продукти і послуги і, відповідно до цього, сегментації споживчого ринку та вибору ринкової ніші і стратегій діяльності. Методологічною основою дослідження є методи й підходи економічної, інституційної та теорії стійкого розвитку. Зокрема, використано монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, STP-маркетинг, метод складання функціональних карт або подвійної сегментації, статистико-економічні. Розглянуто особливості розвитку підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу та притаманні їм переваги і ризики. За умов невизначеності, обмеження попиту й нестачі ресурсів великого значення та актуальності набуває обрання правильних стратегічних напрямів розвитку. Визначено інструменти врахування поведінкових чинників, переваги та недоліки методу STP-маркетингу та можливості методу складання функціональних карт через врахування і споживачів, і відповідних їй продуктів і послуг як основних складників сегментації. Галузь застосування результатів. Одержані результати можуть бути використані готельно-ресторанними і туристичними підприємствами; закладами вищої освіти; туристичними організаціями та органами місцевого самоврядування. Висновки: за умови, що суб'єкту готельно-ресторанного й туристичного бізнесу вдається реалізувати вибрану ним маркетингову стратегію, наступним кроком має бути здійснення оцінки ефективності застосування такої стратегії. Запропоновано тезу, що у діяльності суб'єктів господарювання неефективні маркетингові стратегії не зможуть забезпечити баланс між можливостями підприємства і задоволенням потреб споживачів та ринку. Тому основним завданням для керівників вищих ланок бізнесу є мінімізація помилок у процесі розробки і реалізації стратегії та

програм маркетингу, пошук варіантів такої маркетингової стратегії, що забезпечила б створення балансу ресурсів і можливостей з прибутком і стабільністю та конкурентоспроможністю для підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.130. Рост и/или развитие; рынок и/или план; иностранный и/или национальный капитал? / Боян Дуранкев // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 94-98. — рус.

С управленческой точки зрения экономическая система (в частности — Украины) характеризуется (как и со структурной точки зрения) двумя координатами: отраслево-транстерриториальной и территориально-межотраслевой подсистемами управления. В этой дихотомии выступают не два, а три субъекта управления: транссекторные корпорации, как центры управления и реализации частных интересов в национальном и транснациональном аспекте; национальное государство, как центр управления и реализации общественных интересов в национальном и межотраслевом аспекте; ООН и Евросоюз (куда стремится Украина) как центр наднационального управления и согласования межотраслевых, национальных и транснациональных интересов. Вопросы становятся очень интересными: преследовать ли экономический рост или экономическое развитие; сколько оставить на «рынке» и сколько — на национальных планах и программах; рассматривать ли в будущем на иностранный, национальный-частный или национально-государственный капитал? Заключение: решение этих вопросов стоит не только перед Болгарией и Украиной, но и перед большинством стран мира; в целом интересы этих 7 млрд человек из нынешних 7,8 млрд людей в мире лежат в этом направлении, следовательно, это демократические подходы к социально-экономическому развитию.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.131. Соціальна інфраструктура в системі забезпечення людського розвитку міста: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / В. С. Бойченко; Донецький національний університет ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні засади і розроблено науково-практичні рекомендації щодо забезпечення людського розвитку міста шляхом удосконалення його соціальної інфраструктури. Удосконалено понятійно-категорійний апарат дослідження проблеми соціальної інфраструктури, сформовано перелік класифікаційних ознак з використанням ідентифікованих підходів. Надано авторське визначення поняття «соціальна інфраструктура міста». Окремлено ключові відмінності між соціальною інфраструктурою країни та міста. Побудовано організаційний механізм процесу забезпечення людського розвитку міста. Визначено чинники прямого й опосередкованого впливу соціальної інфраструктури на людський розвиток міста. Досліджено науково-методичні підходи у сфері брендуння територіально-адміністративних одиниць. Побудовано модель формування соціального бренду міста. Здійснено аналіз суб'єктивних і об'єктивних показників розвитку соціальної інфраструктури міста. Окремлено коло наявних проблем в цій сфері. Розширено методологічні підходи побудови індексу людського розвитку громади (міста). Проведено за розробленою методикою рейтингову оцінку рівня людського розвитку міст України за критеріальними ознаками. Розроблено механізм забезпечення розвитку соціальної інфраструктури міста. Запропоновано прикладні аспекти матеріального та програмного характеру, спрямовані на забезпечення формування сприятливих умов людського розвитку в місті на основі модернізації соціальної інфраструктури міста.

Шифр НБУВ: PA45303

4.У.132. Соціально-трудові відносини: проблеми науки та практики: монографія / С. І. Бандур, Т. А. Костишина, О. О. Нестуля, А. М. Колот, О. О. Герасименко, І. А. Брижань, Ю. М. Маршавін, О. В. Шевчук, С. В. Тютюнникова, В. В. Бронницька, Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, О. І. Пушкар, Ю. Л. Татаринцева, С. О. Цимбалюк, Т. І. Лейко, Г. С. Черноіванова, О. В. Бервено, А. О. Москвіна, В. В. Близнюк, Д. Г. Шушпанов, В. М. Островерхов, О. V. Cherniavska, О. В. Боровников, О. Атаманюк, Г. Лопушняк, Г. Кузьменко, С. Н. Лебедева, А. З. Коробкин, Н. А. Сныткова, М. В. Тимошенко, Т. В. Гасанова, Л. В. Мисникова, L. Lamara Qogiauri, Gecbbaia, Badri, Nino Qogiauri, N. Tsiklashvili, T. Turmanidze, T. Beridze, T. Колесникова, С. О. Абдуллаев, V. Dehtjare, V. Riashchenko, A. Djakona, V. Djakona, B. Андрашене, С. І. Нестуля, Н. В. Кононец, Л. В. Степанова, О. В. Тужилкіна, О. А. Гарват, І. М. Кравець, Л. В. Рудич, В. О. Шаповалов, О. А. Канова, М. Ю. Барна, Ю. А. Дайновський, Н. І. Кирніс, Л. В. Дробіш, Ю. В. Карпенко, І. Р. Прокопенко, N. V. Rogova, O. V. VolodTko, B. V. Стеценко, О. М. Зотова, Ю. В. Перегуда, А. І. Костишина, В. О. Вітютин, В. О. Студенець; ред.: Т. А. Костишина; ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». — Полтава: ПУЕТ, 2020. — 694, [1] с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні аспекти соціально-трудових відносин у сучасних умовах. Розроблено концептуальні основи активної зайнятості, сформовано соціально-трудові імпера-

тиви економічного розвитку, запропоновано методичні рекомендації щодо забезпечення гідної оплати праці. Представлено зарубіжний досвід і запропоновано напрями впровадження корпоративної культури, нових технологій навчання та активної кадрової політики з метою вдосконалення соціально-трудових відносин на сучасних підприємствах. Зазначено, що трансформаційні процеси, що відбуваються в епоху глобалізації та євроінтеграції, висувають нові вимоги до формування та розвитку соціально-трудових відносин. Розглянуто аспекти становлення державності, демократизації суспільного життя, створення нового правового та мотиваційного поля, формування політики та стратегії забезпечення продуктивної зайнятості населення, гідної оплати праці, усіх соціально-політичних й економічних явищ, що впливають на стан соціально-трудових відносин в Україні. Досліджено забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в контексті конкурентоспроможності підприємств на ринку товарів і послуг, підвищення ефективності їх діяльності, формування ефективних соціально-трудових відносин, застосування традиційних і прогресивних методів та інструментів навчання, розвитку й управління персоналом. Зазначено, що проведене дослідження ґрунтувалося на наукових працях класиків економічного напрямку, вітчизняних і зарубіжних учених (Республіки Білорусь, Молдови, Грузії, Азербайджану, Литви, Латвії), спілкуванні з учасниками міжнародних науково-практичних конференцій, інформаційних матеріалах мережі Інтернет.

Шифр НБУВ: BC70087

4.У.133. Теоретичні основи політико-економічного аналізу публічного управління та адміністрування / М. Зверяков, А. Грималюк // Екон. теорія. — 2022. — № 2. — С. 5-28. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Проаналізовано правову форму публічного управління, досліджено його внутрішній економічний зміст, пов'язаний з матеріальними виробничими відносинами та іманентними їм об'єктивними економічними законами. Методологія дослідження базується на розмежуванні структури та динаміки політико-економічної системи, що послідовно проводить Одеська школа економічної теорії. Показано, що політико-економічний зміст публічного управління та адміністрування завжди має конкретно-історичний характер. Сучасним еталоном ефективної політико-економічної системи є «дзеркальна симетрія» її структурних та динамічних залежностей. Така «дзеркальна» симетрія досягається лише тоді, коли спрямована «згори донизу» динамічна залежність включає всі структурні рівні політико-економічної системи у послідовності: публічне управління та адміністрування — об'єктивні виробничі відносини — продуктивні сили суспільства. Якщо один із цих трьох рівнів випадає з «ланцюжка» динамічних залежностей, система переставє відповідати політико-економічним вимогам сучасного розвитку та виявляється нездатною знаходити адекватні відповіді на історичні виклики. В сучасній державно-капіталістичній моделі керованого розвитку динамічна залежність здатна охопити всі три структурні рівні в процесі свідомого використання об'єктивних економічних законів капіталізму для розвитку продуктивних сил, включаючи публічне управління та адміністрування. Практична значущість результатів дослідження пов'язана з обґрунтуванням об'єктивної необхідності для України державно-капіталістичної моделі керованого розвитку, в якій публічне управління та адміністрування спрямовані на свідоме використання об'єктивних економічних законів для розвитку продуктивних сил.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.134. Формування сучасних концепцій менеджменту організації та адміністрування в умовах цифровізації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю створення каф. менеджменту орг. та упр. проектами / ред.: В. Г. Воронкова; Запорізький національний університет. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 705 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено історію еволюції менеджменту від класичного до цифрового, зарубіжний та вітчизняний досвід становлення публічного управління та адміністрування. Обговорено проблеми розвитку інформаційної економіки, підприємництва та фінансів, розвитку обліку, аналізу, оподаткування та аудиту. Розглянуто сучасну інженерію, економіку та менеджмент як невід'ємні складові інноваційно-екологічного та техніко-економічного розвитку промисловості України. Охарактеризовано креативні технології цифрової економіки і цифрового менеджменту як чинники сталого розвитку туристичного бізнесу, промисловий менеджмент як ключовий чинник виходу України з кризи. Проаналізовано стратегічний менеджмент в галузях національної економіки (металургія, будівництво, енергетика, галузеве машинобудування, екологія). Висвітлено креативні технології цифрової економіки і цифрового менеджменту як чинники сталого розвитку туристичного бізнесу.

Шифр НБУВ: BA860727

4.У.135. Methodology of modern scientific research with the basics of intellectual property: textbook [for students of the second (master's) level of higher education in all specialties] / B. Zlotenko, T. Kulik; Kyiv National University of Technologies and Design. — Kyiv: KNUTD, 2021. — 154 p.: fig., tab. — англ.

Висвітлено загальні методи наукових досліджень, методологію математичного планування та аналізу експерименту, етапи підготовки магістерської роботи. Розглянуто основи інтелектуальної власності. Наведено приклади оформлення заявки на винахід (корисну модель) та знаку для товарів і послуг.

Шифр НБУВ: IB229237

Див. також: 4.У.202, 4.Ю.739-4.Ю.740

Мікроекономіка

4.У.136. Використання соціальних мереж у маркетингових комунікаційних стратегіях стоматологічних кабінетів / Т. М. Білушак, О. С. Стадник // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 81-89. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз та визначення ефективності популяризації стоматологічних послуг у соціальних мережах. Застосовано метод «дерева цілей» в Інтернет-маркетинговому стратегічному плануванні організації інформаційно-рекламного забезпечення стоматологічної діяльності в соціальних мережах; метод функціонального моделювання, а саме діаграму потоків даних у нотатції Гейна — Сарсона та декомпозицію контекстної діаграми для розробки інформаційно-рекламного забезпечення діяльності стоматолога в соціальних мережах. Проведено теоретичний аналіз наукової літератури та оглядово-аналітичний моніторинг стану популяризації стоматологічних послуг у соціальних мережах як Інтернет-маркетингової стратегії сучасного стоматолога. Для узагальнення та формулювання висновків застосовано методи аналізу та синтезу. Для реалізації маркетингової комунікаційної стратегії присутності стоматологічного кабінету в соціальних мережах розглянуто переваги та недоліки кожної із них. З'ясовано переваги використання Інтернет-маркетингової стратегії в соціальних мережах у стоматологічній діяльності. Розроблено інформаційну модель, а саме «дерево цілей», де графічно зображено покрокове виконання завдань для досягнення мети. Створено контекстну діаграму, що є засобом моделювання функціональних вимог організації інформаційно-рекламної діяльності стоматологічних послуг та діаграму першого рівня декомпозиції головного процесу. Запропоновано інформаційну та функціональну моделі, які допоможуть при плануванні та проведенні маркетингової комунікаційної стратегії для стоматологічних кабінетів у соціальних мережах. Попри існування окремих досліджень у представленому напрямі, наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше побудовано діаграми потоків даних та «дерево цілей» для організації інформаційно-рекламної діяльності стоматологічних кабінетів у соціальних мережах. Одержані результати нададуть змогу використовувати аналіз платформ соціальних мереж у побудові маркетингової комунікаційної стратегії стоматологічних послуг, а також для правильного планування надання стоматологічних послуг у соціальних платформах.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.У.137. Практика застосування евентуальної моделі для визначення місцезонавання об'єктів логістичної інфраструктури України та її регіонів / О. М. Сумець, Л. А. Горюшкова // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 152-170. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

За умов військового вторгнення росії на територію України актуалізувалось питання оптимізації логістики на рівні країни та її регіонів. Вже сьогодні, не дивлячись на те, що бойові дії продовжуються на території України, вже необхідно формувати оновлену та оптимізовану систему логістики. Це важливий складник відновлення інфраструктури країни, її економіки задля недопущення тривалої кризи та формування умов для сталого розвитку. Концептуальні засади формування оновленої інфраструктури логістики на регіональному та державному рівнях потребують розробки заходів щодо її практичного впровадження у процесі відновлення держави. Це зумовлює необхідність розробки та обґрунтування алгоритму її застосування в Україні найближчим часом і у перспективі. В ситуації, що склалась в Україні з початком бойових дій і агресії росії, проведено аналіз поточної ситуації у країні щодо стану логістичної інфраструктури України. З урахуванням того, що на цей момент часу продовжуються бойові дії, наявні тимчасово окуповані території, на яких є пошкодження та руйнація логістичної інфраструктури, обсяги яких неможливо поки що оцінити, проаналізовано офіційні дані тільки по одному з регіонів, який повністю звільнений від загарбників — Київській обл. Задля найшвидшої відновлення логістичної інфраструктури країни існує потреба у теоретико-методологічному та практичному обґрунтуванні оновленої структури на рівні країни та її регіонів. З метою практичної реалізації розробленої евентуальної моделі у межах даного наукового дослідження вирішено практичне завдання — використати розроблену методiku та алгоритм вибору потенційно можливих місць розташування регіональних розподільчих логістичних центрів задля визначення місць їх розташування, як основи нової логістичної мапи України. У процесі проведення дослідження використано загальнонаукові (аналіз та синтез, індукція та дедукція,

аналітичне групування) та спеціальні (абстрагування, моделювання і т. ін.) методи вивчення економічних явищ і процесів. Наведено опис практичного пристосування розробленої моделі оновленої системи логістичної інфраструктури України. З використанням методу експертних досліджень здійснено територіальну прив'язку розташування мережі регіональних розподільчих логістичних центрів. На основі експертного опитування крім Києва виділено ще чотири потенційних місця розташування регіональних розподільчих логістичних центрів, через які доцільно перерозподіляти вантажні потоки по території України. Це Одеса, Львів, Дніпро і Харків. Через ці центри проходять основні транспортні потоки, що з'єднують Західну і Східну Європу, Азію. Модель розподілу товарних потоків і логістичного навантаження по всій території України прогнозно може бути представлена у такий спосіб: Центральний регіон — це м. Дніпро; Східний регіон — це м. Харків; Західний регіон — це м. Львів; Південний регіон — це м. Одеса; Північний регіон — це м. Київ.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.138. Теоретичні і методичні засади формування готовності майбутніх менеджерів до створення здоров'яорієнтованого середовища організації: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. І. Завидівська; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 45 с.: рис., табл. — укр.

Вдосконалено теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх менеджерів, що конкретизовано у науково обґрунтованій, розробленій та експериментально перевіреній комплементарно-інтегративній педагогічній технології формування в них готовності до створення здоров'яорієнтованого середовища організації. Декларовано концепцію комплементарно-інтегративної суті змісту педагогічної технології формування готовності майбутніх менеджерів до створення здоров'яорієнтованого середовища організації та з позиції філософських положень представлено теоретичні і методичні засади для реалізації цієї концепції. Створено алгоритм побудови комплементарно-інтегративних взаємозв'язків у змісті професійної освіти майбутніх менеджерів для активізації навчання здоров'яорієнтованого управління. Виявлено структуру готовності майбутніх менеджерів до створення здоров'яорієнтованого середовища організації. Виокремлено організаційно-педагогічні умови (активні інноваційні форми, методи і засоби навчання) та етапи, що декларують формування готовності майбутніх менеджерів до створення здоров'яорієнтованого середовища організації як процесу біо-, психо-, соціо-, духовної єдності.

Шифр НБУВ: PA453384

4.У.139. Economics of enterprise: textbook / L. Stepasyuk, N. Sulima. — Kyiv: Yamchynskiy O. V., 2021. — 340 p.: fig., tab. — Бібліогр.: с. 331-340. — укр.

The theoretical, methodological and practical aspects of economics are provided in the teaching resource; the modern economic mechanism of efficient management and the enterprise competitiveness under the market conditions is substantiated. The issues of formation and use of enterprise resources, innovation and investment activities, determination of financial and economic results, production efficiency are provided. Questions for assessment of knowledge and self-control to all units, test tasks, the list of the used and recommended references are developed.

Шифр НБУВ: IB229236

4.У.140. Risk management: approaches and fields of application / P. Shliakhtun, Ya. Taran, P. Oleshchuk, V. Kolyukh, I. Petrenko // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 174-179. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Purpose — to reveal modern approaches to political risk management in the countries with economies in transition. The authors used the system-structural, structural-functional methods, as well as the methods of comparison, analysis, synthesis and expert evaluation. The authors reviewed modern approaches to risk management and identified three global forces that determine political risks and their management: Dramatic political changes after the end of the Cold War. Innovation in supply chains. Technical revolution. Based on the materials reviewed, the authors developed a sequence of political risk management in the countries with economies in transition. A sequence of political risk management in the countries with economies in transition has been developed on the basis of studying the features of their unstable socio-political situation, as well as global forces that determine political risks and their management. The use of the results obtained in the study on the peculiarities of risk management in countries with economies in transition allows identifying the opportunities of the process of minimizing the negative consequences of political risks and preventing them for the countries in transition, including those for increasing their investment attractiveness from foreign countries and international organizations.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 4.У.200, 4.Ю.768

Підприємство, домашнє господарство — головні суб'єкти мікроекономіки

4.У.141. Інноваційні підходи в управлінні персоналом / Г. В. Чабан, В. Г. Чабан // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 47-52. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що ефективна діяльність підприємства безпосередньо пов'язана з грамотним управлінням персоналом. Світові події ХХІ ст. показали що, багато в чому визначено новий напрямок діяльності основного органу економічної взаємодії, це неминуче позначиться на змінах методів в управлінні персоналом. Визначено ключові інноваційні підходи до управління персоналом. Хоча існує багато підходів до управління персоналом, сьогодні їх багато, підприємства стикаються з тим, що більшість з них не завжди приносять відчутні результати. Тому потрібен сучасний підхід до підвищення ефективності підприємств. Кадрова служба — це не тільки облік кадрів, контроль за дотриманням вимог трудове законодавство та документообіг, а головне — формування ефективно-функціонуючої команди. Тому сучасні дослідження інноваційних методів управління персоналом є актуальною проблемою, яку необхідно вирішити. Дослідженню та аналізу питань управління персоналом присвячено численні праці багатьох вчених, зокрема: Д. Богіна, М. Бондар, В. Данюк, А. Шегда, В. Весніна, А. Кібанов, А. Єгоршин, В. Дятлов, А. Колота, С. Шекшина та ін. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: дослідження основних практичних питань щодо інноваційних підходів управління персоналом, визначити переваги та недоліки інноваційних методів управління персоналом на підприємствах. Під час проведення досліджень здійснено розкриття типових помилок щодо інноваційних підходів в управлінні персоналом та пошук шляхів їх вирішення. Висновки: сучасне прискорення процесу глобалізації та все більш жорстка ринкова конкуренція вимагає від підприємств впроваджувати ключові інноваційні підходи до управління персоналом, також удосконалювати діючу систему управління персоналом.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.142. Фінанси підприємств: підручник / Н. Б. Ярошевич; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Новий Світ-2000, 2022. — 315 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 298-311. — укр.

Розглянуто економічний зміст і організацію фінансів підприємств. Викладено питання формування капіталу підприємств, фінансового забезпечення відтворення необоротних активів, організації оборотних активів. Висвітлено склад витрат і джерел їх фінансування, доходи і грошові надходження підприємств. Проаналізовано проблеми формування і розподілу прибутку, оподаткування підприємств, оцінювання фінансового стану підприємств. Розглянуто питання фінансового планування на підприємствах, організації грошових розрахунків, кредитування підприємств, фінансової санації та банкрутства підприємств.

Шифр НБУВ: ВА860987

4.У.143. The role of effective communication in the process of forming a cohesive and motivated team / O. Isaikina, M. Navalna // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 59-66. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

У сучасному глобалізованому світі успіх будь-якої діяльності залежить не лише від професіоналізму та особистих якостей окремих працівників, але й від ефективно налагоджених взаємовідносин усього колективу. Вміння менеджера спілкуватися з підлеглими і правильно будувати з ними продуктивні взаємовідносини, бажання членів колективу чути один одного та дбати про успішне виконання поставлених завдань, забезпечують злагоду роботу, де кожен член команди готовий спрямувати свої здібності та знання на вирішення спільних завдань. Сильна, єдина команда — основа ефективної діяльності як окремих структурних елементів, так і всієї організації в цілому. Саме тому, проблема ефективного налагодженої командної комунікації як ключової умови створення згуртованої та вмотивованої команди надзвичайно актуальна. Проблеми командної роботи присвятили свої дослідження багато закордонних науковців. Зокрема, загальним проблемам командної роботи присвячено роботи Дж. Р. Кемзенбер, К. Левіс-МакКлеар, Д. К. Сміт, М. Тейлор. Основні напрями розвитку малих груп досліджував Б. Тукман. Вивченню основних ролей, які виконують члени у команді в процесі своєї роботи присвячено праці М. Белбіна. Проблеми управління командами в контексті реалізації проєктів присвятили свої дослідження В. Воропаєв, Ю. Якутін, Л. Калініченко, В. Занора та багато інших науковців. У більшості сучасних праць, присвячених вивченню командних систем та моделей колективної поведінки розглядаються загальні проблеми управління командами, однак недостатньо висвітлено питання, пов'язані з налагодженням ефективної комунікації задля формування згуртованого та вмотивованого колективу. Предмет дослідження — роль комунікації в командуванні як ефективний інструмент формування професійної команди. Мета роботи — визначити особливості, методи та інструменти командної комуніка-

ції, які використовуються для передачі повідомлень щодо координації взаємодії, трудових й інтелектуальних зусиль колективу та сприяють згуртованості та вмотивованості членів команди.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 4.У.116, 4.У.134, 4.У.244, 4.Ю.761

Економічна географія**Економічна географія окремих країн (економіко-географічне країнознавство)**

4.У.144. Напрями підвищення ефективності розвитку підприємств соціальної інфраструктури у сільських громадах в умовах децентралізації / Л. О. Мармуль, О. Ю. Жучинський // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 75-82. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні аспекти та практичні пропозиції щодо стратегічних напрямів розвитку підприємств і закладів соціальної інфраструктури на селі в умовах децентралізації. Мета роботи — обґрунтування теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо напрямів розвитку та підвищення ефективності функціонування підприємств соціальної інфраструктури сільських територіальних громад в умовах децентралізації. Методологічною основою роботи є методи й підходи економічної, інституціональної та теорії стійкого розвитку. Зокрема, використано історичний, монографічний, економічних порівнянь, статистико-економічні, системно-структурного аналізу і синтезу. Виявлено, що основні проблеми підприємств соціальної інфраструктури, відповідно, і стратегічні напрями розвитку, стосуються оптимізації їх розміщення та забезпечення експлуатації та належного утримання; розширення номенклатури послуг та їх оптимізації і нових форм надання; розвитку нових джерел фінансування, мотивації кадрів та інтенсифікації співпраці громад у соціокультурній діяльності. Напрями розвитку освітніх закладів стосуються підвищення якості освітніх послуг, удосконалення змісту й організації навчання, фінансування у т. ч. й на засадах виконання концепції «Нова українська школа»; забезпечення бюджетування та наповненості дитьми закладів дошкільної освіти; підвищення престижу та збереження мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти на засадах дуальності навчання, удосконалення навчальних програм у співпраці з роботодавцями. Напрями розвитку медичних закладів на селі стосуються поширення сімейної та страхової медицини; удосконалення форм надання первинної медичної допомоги; впровадження інновацій у всі види послуг та фінансових надходжень «за пацієнтом». Висновки і практичні рекомендації можуть бути використані у діяльності підприємств соціальної інфраструктури; бізнесу і громадських організацій; територіальних громад та їх керівництва; навчальному процесі закладів середньої спеціальної та вищої освіти. Висновок: всебічний аналіз проблем розвитку підприємств і організацій та закладів основних секторів соціальної інфраструктури на селі (соціокультурних, освітніх, медичних) надав змогу дійти висновку, що вони були і в багатьох випадках залишаються гострими та потребують нагального вирішення; мають різні прояви відповідно до секторально-галузевих та територіальних особливостей; залежать від ефективності управлінських рішень керівництва, фахівців громад, активної громадянської позиції всіх їх членів. Між тим, саме децентралізація надає можливість найбільш продуктивно, системно та за стислий час їх вирішувати. Наявні у громад фінансові ресурси та владні повноваження уже забезпечують і можуть забезпечувати надалі основні стратегічні напрями розвитку підприємств соціальної інфраструктури: оптимізація кількості, розміщення та потужності закладів і форм надання послуг; впровадження інновацій безпосередньо в основну діяльність, управління й організації, інвестування та їх модернізації.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.145. Прикладна теорія оцінювання екосистемних активів територіальних громад: монографія / О. О. Веклич, Є. О. Бойко, В. М. Колмакова, І. В. Патока; Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. — Суми: Університетська книга, 2022. — 244, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 210-230. — укр.

Уперше в українському науковому просторі опрацьовано наукові засади оцінювання екосистемних активів територіальних громад. Розкрито методологічні, методичні та прикладні основи вартісного оцінювання екосистемних активів як виду природних і одночасно економічних активів, наведено алгоритм їх монетарного оцінювання та здійснено розрахунок загальної вартості екосистемного активу місцевої громади (на прикладі с. Семенівка Благодатненської об'єднаної територіальної громади Первомайського р-ну Миколаївської обл.). Розроблено комплекс науково-практичних рекомендацій та законодавчих ініціатив щодо імплементації оцінювання екосистемних активів територіальних громад, адресований місцевим і центральним органам влади, сприйняття

якого на офіційному рівні забезпечити підвищення ефективності використання належного громадам природно-ресурсного потенціалу та посилення їх спроможності.

Шифр НБУВ: ВА860709

4.У.146. Стратегія регіонального розвитку світового туризму: навч. посіб. / А. І. Доценко; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2022. — 74 с.: рис. — Бібліогр.: с. 74. — укр.

Розглянуто важливий етап прогнозування розвитку світового туризму, а саме розробку науково обґрунтованої стратегії його розвитку у регіональному розрізі. Головну увагу приділено типам країн, за якими має розроблятися регіональна стратегія розвитку світового туризму на далеку перспективу.

Шифр НБУВ: ВА860863

4.У.147. Структурна трансформація економіки міст Західного регіону України: передумови, чинники та особливості: наук. доп. / наук. ред.: М. І. Мельник; НАН України, Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього Національної Академії Наук України». — Львів: ДУ «Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І. Долишнього НАН України», 2020. — 162 с.: рис., табл. — (Проблеми регіонального розвитку). — укр.

Визначено сучасні виклики, тренди, бар'єри та трансформації структури економіки міст в умовах постіндустріалізації; концентральні засади трансформації соціально-економічного середовища міста в контексті цифрової економіки. Проаналізовано особливості структурно-інституційної трансформації підприємницького сектора у містах України; оцінено інноваційний зріз структурної трансформації економіки великих міст. Розкрито тенденції, закономірності та оцінено структурні трансформації у зовнішній торгівлі товарами та послугами Західного регіону України. Визначено потенціал трансформації структури економіки міст обласного значення Західного регіону в контексті пріоритетів формування моделі циркулярної економіки; встановлено вплив структурних змін в економіці на якість життя населення міст.

Шифр НБУВ: СО38489

4.У.148. Топографо-геодезичне забезпечення еколого-економічної оцінки територіальних агрогеосистем / І. О. Новаковська, П. Ф. Жолкевський, Н. Ф. Іщенко // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 18-25. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено стан навколишнього природного середовища за умов застосування інформаційних систем, що ґрунтуються на досягненнях геоінформаційних технологій та даних аерокосмічних і наземних спостережень. Проаналізовано поняття агрогеосистем та встановлено їх головну функцію, яка полягає у виробництві харчових продуктів, рослинної і тваринної сировини для легкої і харчової промисловості. Розглянуто проблеми створення картографічних матеріалів для відображення агрогеосистем в інформаційному полі. Запропоновано розробити критерії щодо економічної та екологічної оцінки стану агрогеосистем, а також поведінки суспільства за використання природних ресурсів. Визначено економічні й екологічні критерії оцінки територіальних агрогеосистем. Сформовано структурні, функціональні та генетичні ознаки, що притаманні агрогеосистемам. Розглянуто структурну організацію агрогеосистем, що викликає значні зміни таких показників, як стійкість і надійність. Визначено новий напрям в геодезії та економіко-екологічного картографування, де роль тематичних карт як інструмента контролю значно зростає. При цьому можна говорити про створення комплексних економіко-екологічних карт, серії тематичних карт, комплексних атласів тощо. Визначено роль космічної фотоінформації під час вивчення картографування природних ресурсів та явищ. Виділено тематичні завдання для топографо-геодезичного забезпечення еколого-економічної оцінки територіальних агрогеосистем, які можуть слугувати основою для класифікації космічних апаратів та дистанційного зондування Землі. Доведено, що топографо-геодезичне забезпечення еколого-економічної оцінки територіальних агрогеосистем має ґрунтуватись на сучасних технологіях збирання та обробки геопросторової топографо-геодезичної інформації про агрогеосистеми, регулярно поновлюватись, а також забезпечувати достовірність інформації, точність відображення просторового положення всіх елементів агрогеосистем. Наведено основні етапи топографо-геодезичного забезпечення еколого-економічної оцінки територіальних агрогеосистем.

Шифр НБУВ: Ж100860

Економічна географія України

Територіальний поділ праці. Розміщення продуктивних сил

4.У.149. Напрями розвитку системи міжбюджетних відносин в умовах децентралізації / В. Д. Макогон // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 117-124. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Результативність міжбюджетних відносин є вагомим передумовою стабілізації соціально-економічних процесів. Прийняття рішень про доцільність застосування відповідного бюджетного інструментарію має визначатись виходячи із оцінки зміни рівня економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць (АТО). Своєчасне врахування впливу екзогенних та ендегенних факторів на бюджетну стійкість сприятиме розбудові обґрунтованої бюджетної архітектури. Відповідно, в сучасних умовах, доцільним є посилення децентралізаційних процесів. Вагомими постають завдання щодо підвищення якісного рівня розвитку системи міжбюджетних відносин. Вагомими завданнями в сучасних умовах розвитку системи державних та місцевих фінансів є: зміцнення фінансової основи органів місцевого самоврядування; розмежування видаткових повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування; вирівнювання диспропорцій соціально-економічного розвитку АТО; пошук альтернативних джерел формування доходів місцевих бюджетів; оптимальний вибір фіскальних інструментів та важелів; оптимізації структури дохідних та видаткових повноважень органів місцевого самоврядування. Проблематика розвитку системи міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації доволі поширена в наукових дослідженнях. Це роботи відомих вітчизняних та зарубіжних науковців: Дж. Кейнса, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, В. Танзі, О. Кириленко, І. Чугунова та інших. Зазначені питання актуалізуються у зв'язку з погіршенням тренду економічного розвитку, що вимагає розв'язання низки конкретних завдань, пов'язаних з розвитком фінансового інструментарію системи міжбюджетних відносин. Завданнями дослідження є: розкрити роль системи міжбюджетних відносин у регулюванні соціально-економічного розвитку АТО; обґрунтувати особливості системи міжбюджетних відносин в сучасних умовах; здійснити аналіз та оцінку доходів та видатків місцевих бюджетів. Мета дослідження — розкриття напрямів розвитку системи міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації. Застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, статистичного аналізу, структурування, синтезу та ін. Розкрито роль системи міжбюджетних відносин у регулюванні соціально-економічного розвитку АТО. Обґрунтовано особливості системи міжбюджетних відносин в сучасних умовах. Здійснено аналіз та оцінку доходів та видатків місцевих бюджетів. Визначено напрями розвитку системи міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації. Обґрунтованість реалізації бюджетної політики в частині міжбюджетних відносин є вагомим умовою досягнення національних соціально-економічних інтересів. Економічна криза, спричинена епідемією коронавірусу, загальне сповільнення темпів приросту надходжень до місцевих бюджетів загоріли проблеми, пов'язані з розвитком системи міжбюджетних відносин. З огляду на процеси вагомими є питання щодо розробки нового та удосконалення старого регулювання міжбюджетних відносин.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.150. Прогнозування соціально-економічного розвитку міста на прикладі Івано-Франківська / І. М. Метешко // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 2. — С. 74-92. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Запропоновано алгоритм оцінювання та прогнозування соціально-економічного розвитку міста на прикладі Івано-Франківська, проведено оцінювання рівня такого розвитку на основі відібраної системи показників та окреслено його основні напрями. Попри значну кількість наукових досліджень із цієї теми, складність і масштабність сучасних проблем та територіальний розвиток України обґрунтовують необхідність формування методичного інструментарію для визначення рівня змін та основних напрямів соціально-економічного розвитку. Для вивчення змін у соціально-економічному розвитку міст рекомендується використовувати метод інтегрального оцінювання, оскільки такий підхід надає інформацію про їх загальну динаміку з урахуванням широкого спектра показників, що визначають сприятливі та гальмівні тенденції. Для прогнозування подальших змін на основі різних залежностей слід застосувати ранжування моделей за коефіцієнтом апроксимації та за відхиленням розрахованого інтегрального індикатора і його прогнозованим значенням. Такий підхід надає можливість встановити тенденцію майбутніх змін за моделлю апроксимації, що визначає надійність і достовірність прогнозування. Проведено оцінювання соціально-економічного розвитку на прикладі м. Івано-Франківськ засвідчило низький рівень змін, що відбулись у розвитку міста та їх подальше зниження за умов збереження ситуації, що склалася за період 2018 — 2020 рр. Окреслено основні напрями зростання рівня розвитку міста шляхом відновлення та нарощення промислового виробництва, впровадження інноваційних технологій, підвищення конкурентоспроможності продукції шляхом залучення інвестицій, створення нових робочих місць, оновлення, реконструкції та модернізації основних засобів, нарощення виробничих потужностей, а також підвищення ефективності підприємництва шляхом розширення ринку, збільшення експорту, сприяння впровадженню передових енерго- та ресурсозберігаючих технологій, використання альтернативних джерел енергії. Необхідні також більші зусилля міст для залучення фінансових ресурсів шляхом

участі у грантах і програмах та активнішого доєднання місцевих жителів до вирішення соціально-економічних та екологічних проблем, що забезпечить покращання їх добробуту та якості життя.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.151. Регіональний вимір капіталізації економіки: питання нарощення, інвестування та розподілу: монографія / І. М. Вахович, О. П. Чапук; Луцький національний технічний університет. — Луцьк: Волиньполіграф, 2016. — 187, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 171-183. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та прикладні засади розробки методики діагностики та механізмів нарощення капіталізації економіки регіонів країни з впливом на цей процес банківського сектора. Висвітлено концептуальні засади дослідження капіталізації регіонів, визначено її суть, встановлено роль банківського сектора у капіталізації економіки регіону, визначено вплив капіталізації економіки на ринкову вартість регіону. Запропоновано методику діагностики капіталізації економіки регіону та впливу на цей процес банківського сектора, що передбачає оцінювання за процесом нагромадження капіталу, інвестування капіталу, а також створення та розподілу доданої вартості. Розроблено прогнозну модель капіталізації економіки регіону та регіональну модель впливу капіталізації банківського сектора на ВРП, що стало передумовою формування стратегічних пріоритетів регіональної політики, зосереджено увагу на розробці механізмів підвищення капіталізації економіки регіонів у системі забезпечення економічної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА812141

4.У.152. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти: тези доп. учасників II Міжнародн. наук.-практ. конф., 9 черв. 2022 р. / ред.: В. С. Шибаніт, О. Є. Новіков, А. В. Клочник; Миколаївський національний аграрний університет, Малопольська школа публічного адміністрування, Краківський економічний університет, Комратський державний університет, Казахський університет економіки, фінансів та міжнародної торгівлі, Коблівська сільська Рада. — Миколаїв: МНАУ, 2022. — 240 с.: рис., табл. — укр.

Обговорено проблеми правового, освітнього, наукового та інформаційного забезпечення розвитку територіальних громад, впровадження механізмів ефективного використання фінансових, земельних, майнових та інших ресурсів громад. Охарактеризовано партисипативну модель розвитку територіальних громад, викладено питання підприємницької та міжнародної діяльності, трансграничного та міжуніонального співробітництва, державно-приватного партнерства. Висвітлено особливості розвитку туристичного бізнесу у громаді, публічні послуги та соціальний профіль територіальних громад. Розглянуто питання молодіжної політики та залучення молоді в громадах, публічного управління розвитком громад, управління проектами.

Шифр НБУВ: ВА860370

4.У.153. Теоретико-методичні аспекти формування стратегії управління економічним розвитком регіонів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / А. Б. Швед; НАН України, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку. — Харків, 2021. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Досліджено суть поняття «економічний розвиток», який розуміється як цілеспрямована, прогресивна зміна складу, взаєморозташування і взаємодії елементів, рівня і якості функціонування економічної системи, що підвищують її ефективність. Визначено особливості формування стратегії управління економічним розвитком регіонів. Доведено, що управління розвитком певної соціально-економічної системи спрямовується на забезпечення саме прогресивних змін, але в кризових умовах має також запобігати негативним змінам, що уповільнюють або відтермінують економічне зростання й економічний розвиток. Ідентифіковано системні проблеми сучасного рівня управління економічним розвитком регіонів України. Аналіз ефективності економічної діяльності регіонів України за ВРП підтвердив значну розбалансованість економічної діяльності регіонів. Розроблено методичне забезпечення формування та реалізації стратегії управління економічним розвитком Харківського регіону, яке надає можливість усунути проблемні питання для представників органів державної влади, для представників бізнесу та приватних інвесторів.

Шифр НБУВ: РА452799

4.У.154. Теоретичні засади економічного розвитку регіону та особливості формування його господарського механізму в контексті трансформаційних перетворень національної економіки / Є. П. Костик, А. М. Овсієнко // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 98-111. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Предмет дослідження — економічний розвиток регіону та особливості формування його господарського механізму в контексті трансформаційних перетворень національної економіки. Мета дослідження — наукове обґрунтування теоретичних положень щодо економічного розвитку регіону та особливості формування його господарського механізму в контексті трансформаційних перетворень національної економіки. Для уточнення понятійного апарату, визначення змісту процесу оцінки, обґрунтування критеріїв і системи показників, класифікації напрямків і методів

оцінки, застосовано методи абстракції, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення. У процесі дослідження взято за основу: основні положення економічної теорії в галузі регіональної економіки, праці вітчизняних та зарубіжних учених і практиків в означеній сфері. Основний науковий результат дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні й аналізі економічного розвитку регіону та особливості формування його господарського механізму в контексті трансформаційних перетворень національної економіки. Висновок: найсучаснішими моделями господарського механізму є моделі, що базуються на концепції економічної рівноправності всіх суб'єктів і сторін власності. При такій системі господарських відносин регіон і центр потрапляють в абсолютно рівні вихідні умови, що достатньо стимулює обидва суб'єкти відносин власності. З одного боку, завдяки чималим фінансово-економічним можливостям центр зосереджує значні кошти на стратегічно важливих загальнодержавних напрямках соціальної, структурної і науково-технічної політики. З іншого боку, у регіонів залишається достатньо ресурсів для оперативного вирішення поточних проблем, пов'язаних з підвищенням життєвого рівня мешканців регіону.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 4.У.125

Бухгалтерський облік в окремих країнах

Бухгалтерський облік в Україні

4.У.155. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Г. В. Мисака; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2022. — 143 с. — Бібліогр.: с. 100-106. — укр.

Навчальний посібник розроблено для забезпечення практичної складової навчального процесу з підготовки студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» закладів вищої освіти. Методичний матеріал структуровано за двома модулями: «Теоретичні основи бухгалтерського обліку» та «Практика ведення бухгалтерського обліку». Видання містить програму курсу, тести, практичні завдання, завдання для самостійної та індивідуальної роботи, додатки.

Шифр НБУВ: ВА860601

4.У.156. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. VI Міжнародна науково-практична конференція, м. Чернігів, 27 листопада 2020 р.: тези доп. / Національний університет «Чернігівська політехніка», Батумський державний університет імені Шота Руставелі, Господарська академія імені Д. А. Ценова, Лодзький технічний університет, Університет Витовта Великого, S K Biobiz Pvt Ltd, «Litimeksa», UAB. — Чернігів: НУ «Чернігів. політехніка», 2020. — 127 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми обліку, оподаткування, аналізу й аудиту в системі управління підприємством. Розглянуто національний та міжнародний досвід і напрями розвитку бухгалтерського обліку як науки та практичної діяльності. Проаналізовано світовий досвід щодо запровадження електронної звітності. Розкрито особливості складання фінансової звітності в Німеччині. Охарактеризовано вимоги до бухгалтера в сучасному менеджменті. Висвітлено особливості організації обліку доходів у бюджетних установах. Наведено порівняльну характеристику міжнародних і національних стандартів обліку запасів. Розглянуто актуальні аспекти організації бухгалтерського обліку суб'єктами малого підприємства. Висвітлено роль бенчмаркінгу в організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Увагу приділено обліково-аналітичному забезпеченню управління грошовими потоками підприємства.

Шифр НБУВ: ВА860728

4.У.157. Організація обліку в установах державного сектору України: міжнародний контекст / С. Т. Слюсар // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 88-93. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Предмет дослідження — організація бухгалтерського обліку установ державного сектора України. Мета роботи — продемонструвати особливості і можливі напрями вдосконалення організаційного підходу до бухгалтерського обліку в установах державного сектора економіки. Методологічна основа дослідження — загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень: порівняльний, аналітичний, вибірковий, діалектичний, системний підхід, індукція та дедукція, узагальнення. Розглянуто проблемні аспекти системи бухгалтерського обліку державних установ економіки. Окреслено труднощі, що виникають при адаптації вітчизняного бухгалтерського законодавства до міжнародних вимог. Розглянуто тенденції розвитку діючої системи бухгалтерського обліку в Україні. Висвітлено сучасну практику організації бухгалтерського обліку в установах державного сектора економіки. Розглянуто завдання та особливості організації обліку в установах державного сектора економіки. Галузь застосування результатів — у процесі формування та реалізації бюджетно-податкової політики в сучасних умовах. Висновок: у

зв'язку з переходом української економіки на ринкові принципи зростає потреба у ґрунтовній модернізації не лише методів, а й організації бухгалтерського обліку відповідно до світової практики.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.158. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Н. В. Починок, Р. В. Романів; Тернопільський національний економічний університет. — Тернопіль: ТНЕУ, 2019. — 477 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 477. — укр.

Визначено загальні принципи бухгалтерського обліку, облік активів, капіталу та зобов'язань. Розкрито господарські процеси та пов'язаний з ними облік витрат, доходів діяльності, фінансових результатів та їх оподаткування. Описано форми та порядок складання фінансової звітності, звітності про управління, умови переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності. Подано зміст Закону України щодо бухгалтерського обліку та фінансової звітності, чинний та оновлений План рахунків бухгалтерського обліку, перелік і структуру Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, методичні рекомендації з облікової політики, складання фінансової звітності, заповнення звіту про управління, предметний покажчик найбільш важливих термінів і понять, які використовуються у нормативних документах з бухгалтерського обліку та при оподаткуванні підприємств тощо.

Шифр НБУВ: СО38555

Див. також: 4.У.210

Світова економіка

Світова економіка в цілому

4.У.159. Інституційно-регуляторна система інтелектуалізації глобальної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / Г. В. Нямещук; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. — Київ, 2021. — 33 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано й узагальнено методологічні підходи до дослідження інституційно-регуляторної системи інтелектуалізації глобальної економіки. Простежено становлення інтелектуального сегмента глобальної економіки. Досліджено новітній формат економічної взаємодії в умовах мережевізації глобального середовища. Проаналізовано розвиток феномену платформної економіки. Виявлено сучасну тектоніку технологічної революції. Розкрито інтегративну роль університетів у розвитку інтелектуального ресурсу. Оцінено рельєфність конфігурацій глобального науково-технологічного трансферу в секторі освоєння й використання космічного простору. Обґрунтовано роль високотехнологічних компаній у сучасній структурі інституту інтелектуальної власності. Проаналізовано конкурентоспроможність інтелектуальної екосистеми України. Досліджено цифровий етап трансформації бізнес-екосистем. Оцінено диференціацію способів монетизації вартості в бізнес-екосистемі глобальної платформної компанії. Показано місце ринків освітньо-знанневих послуг у системі інституційної взаємодії. Розкрито феномен штучного інтелекту у створенні міжнародних наукових платформ. Визначено засади вибору міжнародної академічної спеціалізації країни.

Шифр НБУВ: РА453181

4.У.160. Науково-практичне забезпечення землеоціночної діяльності: навч. посіб. / А. М. Третяк, В. М. Третяк, Т. М. Прядка, Н. А. Третяк, А. О. Вольська, Р. А. Третяк; ред.: А. М. Третяк. — Біла Церква: Білоцерківдрук, 2022. — 123 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 120-123. — укр.

Висвітлено аспект щодо зародження оціночної діяльності. Обговорено кадастрові роботи в Європі як фактор формування оціночної діяльності у сфері оцінки землі та майна. Виявлено чинники зародження професійних організацій, що регулюють роботу у сфері оціночної діяльності. Репрезентовано стандартизацію оціночної діяльності та кодекси професійної етики оцінювачів як захід науково-практичного забезпечення оціночної діяльності. Окреслено місце і роль громадських організацій оцінювачів України в оціночній діяльності. Наведено поняття, суть і принципи землеоціночної діяльності у сфері оцінки землі та майна. Запропоновано концепцію землеоціночної діяльності в Україні та досліджено наукову діяльність у сфері оцінки землі та майна. Описано виробничу діяльність у сфері оцінки землі та майна та управлінську діяльність у сфері оцінки землі та майна. Представлено міжнародні стандарти оціночної діяльності у сфері оцінки землі та майна. Визначено особливості оцінки сільськогосподарських земельно-майнових комплексів як об'єктів земельного ринку. Вміщено національні стандарти оціночної діяльності у сфері оцінки землі та майна. Розкрито поняття інфраструктури просторових даних. Простежено роль інфраструктури просторових даних у системі оцінки землі та майна. Сформовано структуру та компоненти інфраструктури геопросторових даних. Обґрунтовано практичне застосування ГІС у сфері нормативної грошової оцінки земель. Викладено загальні положення методи-

ки нормативної грошової оцінки земельних ділянок. Показано апробацію нормативів капіталізованого рентного доходу для населених пунктів. Наведено особливості врахування регіональних та місцевих факторів впливу на нормативи капіталізованого рентного доходу сільськогосподарського землекористування. З'ясовано роль інформаційного забезпечення у процесі землеоціночної діяльності. Охарактеризовано структуру та зміст інформаційного забезпечення процесу землеоціночної діяльності та систему інформаційної взаємодії під час формування системи землеоціночної діяльності. Зроблено комплексний аналіз відомостей про об'єкти оцінки та оподаткування.

Шифр НБУВ: ВА860848

4.У.161. Постпандемічний розвиток суспільства: економічні, соціальні та психологічні аспекти: колект. монографія / Ю. В. Бугель, Г. І. Давидовська, О. Б. Павелчак-Данилюк, Л. М. Семчишин, У. П. Бутриновська, В. В. Галушак, Г. З. Чекаловська, О. І. Чижинин, Г. Й. Юркевич, В. Р. Кульчицький, Т. Г. Гриців, Н. М. Карач, Ю. П. Ковальчук, Р. В. Кульчицький, Р. Ю. Андрушків, І. І. Вербіцька, Г. П. Гончар, Л. В. Дерманська, Н. Е. Кульчицька, А. В. Довбуш, Н. Р. Домбровська, Н. С. Костишин, М. М. Поляк-Свергун, О. Є. Шмигель, Т. А. Яковець; ред.: Н. Е. Кульчицька. — Чортків: ЗВНУ, 2022. — 279 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено постпандемічний розвиток суспільства: економічні аспекти; е-демократію в Україні в умовах пандемії; проблеми розвитку та міжнародний досвід; формування цифрової та медіаграмотності в умовах пандемії; використання математичного моделювання в умовах пандемії. Досліджено психологічну самодопомогу в умовах постпандемічного розвитку суспільства; особливості розвитку та оптимізації професійних компетентностей соціального працівника в умовах пандемії; вплив пандемії на психічне здоров'я особистості; психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами; перфекціонізм як одну із детермінант синдрому професійного вигорання. Розкрито духовний вектор соціально-культурної парадигми національної освіти, особливості навчання іноземної мови в умовах пандемії Covid-19. Досліджено сучасний стан маркетингової діяльності підприємств хлібопекарської галузі, проблемні аспекти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та прагматизм їх вирішення, трансформаційні зміни світової економіки внаслідок пандемії. Розглянуто постпандемічний вплив на митне оподаткування в Україні; підвищення ефективності бюджетних витратів на фінансування загальних освітніх послуг в умовах Covid-19; управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності в умовах пандемії Covid-19; митно-тарифні та нетарифні інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Висвітлено необхідність застосування та поняття внутрішньогосподарського контролю; внутрішній контроль фінансових результатів функціонування підприємства: особливості проведення; вдосконалення обліку збутової діяльності підприємств в умовах розмежування маркетингових і логістичних процесів; особливості обліку та оподаткування в умовах пандемії; систему оподаткування та організацію обліку в умовах воєнного стану; аналіз інституційних чинників макроекономічного регулювання бухгалтерського обліку: аспект щодо конкретизації впливу на організацію праці облікового апарату та процесу оподаткування.

Шифр НБУВ: ВА860345

4.У.162. Структурні зміни у секторі інформації та комунікації в системі креативної економіки країн ЄС: досвід для України / М. В. Кічурчак // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3. — С. 115-130. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Одним із важливих чинників формування креативної економіки в країнах ЄС та Україні є розвиток сектора інформації та комунікації (СІК). Мета дослідження — оцінка особливостей структурної трансформації СІК у країнах ЄС в умовах становлення і розвитку креативної економіки та визначення головних напрямів адаптації цього досвіду до соціально-економічної ситуації в Україні. Використано методи індукції, дедукції, аналізу, синтезу, статистичного оцінювання варіації, багатofакторного регресійно-кореляційного аналізу. Встановлено, що СІК сприяє становленню креативної економіки в Україні та країнах ЄС, підґрунтям чого є поступове збільшення частки цього сектора у випуску продукції та зайнятості у 2008 — 2020 рр. Сформовано науково-методологічний підхід до оцінювання структурних змін у СІК як складової креативної економіки; порівняльний аналіз динаміки випуску продукції (% ввп) і зайнятості (% загальної кількості) у СІК між країнами ЄС та Україною; визначення особливостей просторової диференціації на підставі обчислення розмаху варіації, дисперсії та СКВ для головних соціальних і економічних показників СІК; ідентифікація чинників, які впливають на випуск продукції СІК (% ввп), за допомогою інструментарію багатofакторного регресійно-кореляційного аналізу. Обґрунтовано існування різної динаміки впливу цього сектора на формування креативної економіки в країнах ЄС у 2008 — 2020 рр. через посилення варіації ознак за показниками випуску продукції (% ввп) та зайнятості (% загальної кількості). Згідно з результатами багатofакторного регресивно-кореляційного

аналізу виявлено, що до чинників, які впливають на випуск продукції СІК у країнах ЄС, належать поточна соціально-економічна ситуація в країні, обсяги видатків на НДДКР і безробіття. З урахуванням досвіду країн ЄС для України важливо стимулювати економічну активність у СІК, підґрунтям чого є проведення структурних реформ.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.163. Сучасна траєкторія розвитку науково-технічного прогресу в Україні та світі: колект. монографія / С. О. Абрамов, В. М. Литвиненко, Р. О. Бабушкіна, О. А. Літвак, С. М. Шевченко, Ю. Д. Жданова, Т. О. Фішук, О. М. Шушур, В. Г. Кушнеренко, Н. С. Папакіна, А. V. Antonenko, O. V. Vasylenko, M. Y. Kryvoruchko, H. A. Tolok, N. M. Stukalska, K. O. Prikhodko, O. V. Dzyundzya, A. M. Пархоменко, Р. М. Мукоїд, Д. О. Петраченко, В. В. Ігнатішин, Н. П. Савченко, Т. А. Ємел'янова; ред.: Т. А. Ємел'янова; Херсонський державний аграрно-економічний університет. — Львів: Ліга-Прес, 2021. — 415 с.: рис., табл. — укр.

Визначено шляхи розвитку науково-технічного прогресу в Україні та світі. Розглянуто питання впровадження інноваційних технологій, розвитку економіки та менеджменту в промисловості. Висвітлено тенденції розвитку сучасних інформаційних систем і технологій, новітні напрямки розвитку біотехнологій та біотехнологічної промисловості.

Шифр НБУВ: ВА860910

4.У.164. Comprehensive assessment of the economic consequences of the COVID-19 pandemic / S. Simak, Yu. Davydiuk, N. Burdeina, M. Budiaiev, O. Taran, K. Ingram // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 168-173. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Purpose — to analyse and summarize some aspects of the negative impact of coronavirus infection Covid-19 and to provide a comprehensive assessment of the consequences of the pandemic on the world economy and the economy of Ukraine in particular. The study used a comprehensive analytical assessment of the impact of the pandemic on the world economy, based on reports and prognostic assessments of well-known scientists and experts, international financial and credit rating organizations, as well as personal observations of the authors. The obtained results testify the aggravation of the economic situation in the world and in Ukraine in particular. In a short time (six months), world GDP decreased by almost 4 %, and in such major countries as the United States — by 9,1 %, the EU — by 14,4 %, Ukraine — by 11,4 %. This is evidenced by declining industrial production, declining productivity, bankruptcy and liquidation of small, micro and individual entrepreneur enterprises, declining household incomes and rising unemployment. There is a situation when governments do not focus on the development of the internal market, but increase the amount of credit resources taken to cover the balance sheet deficit. Incentives implemented in most countries around the world to support the business environment and the population show that this level reaches 10 — 25 % of GDP. At the same time, the current fund in Ukraine was only 1,5 %, which is clearly insufficient. The introduction of strict restrictions in Ukraine in 5 stages has led to the closure of many small businesses and individual entrepreneurs, which reduces revenues to budgets at various levels. Thus, the spheres most affected by quarantine measures were arts, sports, entertainment and recreation (almost 80 % drop in income), research and development (73 %) forestry and logging (67 %), the least affected — financial and insurance activities (only 5,4 %). Thus, the projections developed by leading international and credit rating institutions indicate the disappointing consequences for the world economy by the end of 2020, after which a gradual thawing will begin. However, it is unclear how the economic recovery will continue if quarantine measures continue. This may be evidence of erroneous forecasts and the deepening recession in the world economy. We propose to conduct a comprehensive analysis of the main indicators of the state and development of the economic situation using the following indicators: annual GDP growth, ratio of public debt to GDP, unemployment, consumer price index, annual inflation, industrial production, business confidence and consumer confidence index. The set of these indicators reflects the trend of economic development in a crisis situation. This technique can be used by specialists of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine, research institutions and institutes, individual scientists as a basis for monitoring the situation in the country and regions during the economic crisis.

Шифр НБУВ: Ж16377

4.У.165. XIV Міжнародна науково-практична конференція молодих учених і студентів «Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід»: тези доп., 14-15 квіт. 2021 р. / ред.: Н. І. Болквадзе, Л. І. Вергун, Ю. В. Мельник, О. А. Легкий; Західноукраїнський національний університет, Орхуський університет, Університет прикладних наук Inholland (Інхолланд), Вроцлавський університет економіки і бізнесу. — Тернопіль: ЗУНУ, 2021. — 189 с.: рис., табл. — укр.

Звернено увагу на ринок NFT як нове можливість для інвестування, новітню систему криптовалюти NFT, сучасний стан та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні. Визначено вплив на національну економіку міжнародних інвестиційних процесів. Вивчено можливості авторитарних держав у забезпеченні економічного зростання (на прикладі економічного дива Сінгапуру). Досліджено вплив Інтернет-комунікації в соціальних мережах на громадську думку. Визначено креативні індустрії як середовище розвитку сучасного бізнесу. Проаналізовано тенденції та перспективи розвитку Інтернет-маркетингу в Україні, цифрові технології у маркетинговій діяльності підприємства.

Шифр НБУВ: ВА860698

Див. також: 4.У.210, 4.У.228

Спеціальні та галузеві економіки

4.У.166. Інтегроване управління водними ресурсами: навч. посіб. / О. Л. Пінчук, Є. Г. Герасімов, С. О. Куницький; Національний університет водного господарства та природокористування. — Рівне: НУВГП, 2023. — 99 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 98-99. — укр.

Розкрито суть концепції інтегрованого управління водними ресурсами. Основну увагу зосереджено на підготовці планів управління як на національному рівні, так і на рівні річкового басейну. Охарактеризовано стратегію та варіанти управління водними ресурсами.

Шифр НБУВ: ВА860655

4.У.167. Маркетинг послуг: стратегічний підхід: навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. В. Пащук; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». — Київ: Професіонал, 2005. — 558 с.: іл., рис. — Бібліогр.: с. 545-558. — укр.

Розглянуто загальну концепцію маркетингу послуг, особливості його використання у різних галузях промисловості, торгівлі, сфері сервісу. Охарактеризовано ринок послуг та специфіку його формування, викладено проблеми залучення споживачів до процесу обслуговування, управління непередбачуваністю послуг. Проаналізовано методи досягнення концентрації в управлінні взаємовідносинами зі споживачами, особливості завоювання прихильності споживачів та побудови взаємовідносин із ними. Висвітлено маркетинговий інструментарій послуг, питання формування послуги на сучасному ринку, цінової політики в маркетингу послуг. Досліджено комунікативну політику в маркетингу послуг, змінювання цінностей шляхом покращання якості послуг та продуктивності підприємств сфери прсдлуг.

Шифр НБУВ: ВС70030

4.У.168. Науково-технічні дослідження у галузі транспорту: колект. монографія. Т. 1 / Д. В. Ломотько, О. Бакуліч, В. Дембійський, Г. Бауліна, Н. Новальська, О. Шапатіна; ред.: Д. В. Ломотько; Академія технічних наук України. — Івано-Франківськ, 2022. — 215 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано концепцію використання логістики як основи покращання показників вантажних залізничних перевезень. Наведено результати досліджень екологічної безпеки транспортних потоків і енергетичних показників транспортних засобів з електричним приводом. Розроблено автоматизовану технологію управління вагонопотоками при здійсненні міжнародних перевезень. Висвітлено організаційно-технологічні аспекти мультимодальних перевезень. Запропоновано шляхи розвитку інтермодальних перевезень в умовах України та у міжнародному сполученні.

Шифр НБУВ: В359245/1

4.У.169. Development of conceptual model of project value dynamics analysis in conditions of uncertainty / O. Bugrova, O. Bugrova // *Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies.* — 2021. — № 4/13. — С. 101-112. — Бібліогр.: 47 назв. — англ.

A conceptual model for analyzing the dynamics of the value of the project, achieved as a result of engineering, under conditions of uncertainty has been developed. In the methodological context, the proposed approach is based on an array of isovalues, each of which corresponds to its own level of optimism in forecasting the cash flow for the project. With the increase in the efficiency of the project due to engineering, the entire array of iso-value lines' changes its geometrical position, moving further from the origin (in the four-dimensional space «time-benefit-cost-risks»). The proposed model includes three stages. At the first stage, input information is collected and the corresponding analysis is initiated. The result of the second stage is a multivariate cash flow forecast and calculation of the benefit-cost ratio (BCR) and its changes for each scenario. The third stage provides the calculation of the expected BCR and its change, an assessment of the risk of making an erroneous decision and changing this risk as a result of the engineering session. The model makes it possible to calculate the achieved proportion of the static and dynamic vectors of change in the value of the project. In the example considered, the share of the dynamic vector of growth in the value of the project was found to be 35,47 %. The model has an environmental property — the

assessment of the success of value engineering under conditions of uncertainty is carried out on the basis of the annual total benefits and the annual total costs throughout the project cycle. Thus, the analysis takes into account the impact of the project on the environment, which is reflected in the risk assessment. The given case testifies to the feasibility of applying the model in the practice of engineering the value of construction projects.

Шифр НБУВ: Ж24320

4.У.170. Interrelation between human capital and innovation in the context of technical and technological development of a country / Yu. V. Dubiei // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 148-154. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Purpose — to reveal the interrelation between the economic growth of countries and the key determinants of technical and technological development. In the course of the study, the following general scientific methods of scientific knowledge were used: factor analysis — to highlight the key factors of economic growth; the method of logical and historical analysis — to identify the specifics of Asian countries as leaders of catch-up development; statistical methods — to establish the dependence of the rates of economic growth of countries on the quantitative and qualitative characteristics of human and physical capital. The models of economic growth based on the use of human capital as a factor in increasing GDP are analyzed. Based on factual material on the results of economic development of countries that actively carried out reforms in the field of education in the 1990s, the absence of a direct link between investment in human capital and economic growth was proved. The prerequisites for the successful realization of the potential of human capital are highlighted, the main of which is the compliance of its qualitative characteristics with the technical and technological characteristics of physical capital. On a sample of 36 countries of the world, this dependence was proved and clusters of countries were identified according to the correspondence of indicators of human development and innovativeness of economies, as well as the structure of their production and existing development drivers. The example of China demonstrates the successful implementation of the policy of building the potential of human capital with the corresponding technological shifts based on giving the investments an innovative orientation. The dependence of the rates of economic growth on the synchronization of the quantitative and qualitative characteristics of human and physical capital has been proved; the necessary and sufficient conditions have been substantiated for the country to enter the trajectory of sustainable technical and technological development. The established interrelation between the economic growth of countries and the correspondence between the quantitative and qualitative characteristics of human and physical capital makes it possible to more effectively choose the directions of the economic policy of the state in the field of technical and technological development.

Шифр НБУВ: Ж16377

4.У.171. Labor and assets optimization in the context of increasing the international information company efficiency / O. Sazonets, Z. Los, I. Perevozova, P. Samoilov, Yu. Zhadanova // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 155-161. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — research on the influence of factors of production on the efficiency of the information company. In the course of the research the following methods were applied: theoretical generalization (to cover the theoretical and methodological foundations of production functions), induction, deduction (to study corporations' activity), the systemic approach (to construct an algorithm for determining the optimal values of the average cost of a unit of fixed assets, current assets and average salary), graphic method (for the purpose of visual representation), mathematical modelling (to make a model of optimization of corporation's expenditures management). Resulting from the application of the mathematical apparatus it was found out that to ensure maximum profit it is optimal for the information company to hold fixed assets worth 1125,83 hundred dollars with the payment for the personnel in the amount of 130,96 hundred dollars on average per a single specialist with indexation taken into account. There has been suggested an algorithm for determining the optimal values of the average cost of a unit of fixed assets, current assets and average salary. There has been made a model of optimization of a corporation's expenditures management using the Cobb — Douglas production function and the theory of Lagrange multipliers. The analysis of the obtained dependence allows reaching the optimal value of these parameters under which the income function reaches the maximum. The presented methods for solving the problem can be used to increase the competitiveness of the company by determining the reserves for further improvement of the business.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 4.У.132, 4.У.175

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит

4.У.172. Глобальні стагфляційні шоки та перегляд монетарної політики: уроки криз 1970-х та 2020-х / Т. Кричевська

// *Екон. теорія.* — 2022. — № 3. — С. 57-88. — Бібліогр.: 65 назв. — укр.

З'ясовано, які уроки для монетарної політики в умовах стагфляційних шоків можна вивести на основі аналізу чинників інфляції, глобального середовища та підходів до проведення макроекономічної політики напередодні та під час нафтових шоків 1970-х та шоків пропозиції 2020-х, пов'язаних з пандемією та глобальними ефектами повномасштабної війни рф проти України. Виявлено, що погіршують сучасну ситуацію у порівнянні з кризою 1970-х рр. з точки зору складності вибору монетарної політики: масштабніші геополітичні загрози; ширший комплекс шоків пропозиції і прискорена перебудова системи енергопостачання під дією зростаючих геополітичних загроз; багато складніші глобальні ланцюжки постачання; більш диференційована природа вразливості різних країн до сучасних шоків пропозиції, що породжує нові джерела зовнішньої нестабільності унаслідок зростання розриву між відсотковими ставками і зміни обмінних курсів; посилення глобальних наслідків політики ФРС США завдяки більшій глобальній інтегрованості; значно вищі рівні приватної і державної заборгованості; посилення політичного і економічного протистояння між найбільшими економіками — США і Китаєм. Показано, що більш сприятливими для монетарної політики у порівнянні з 1970-ми рр. умовами є: розвинутий інституційний механізм антиінфляційної монетарної політики; менші інституційні можливості для розкручування спіралі «зарплата — ціни»; більша стійкість до зовнішніх шоків економік з ринками, що формуються. З'ясовано напрями перегляду підходів до проведення монетарної політики з метою підвищення стійкості національних та глобальних економік до стагфляційних шоків: рішуча антиінфляційна політика в умовах загрози формування проінфляційної поведінки економічних агентів; необхідність узгодженої оптимізації і забезпечення довіри до монетарної і фінансової політики, посилення орієнтації фінансової політики на подолання обмежень сукупної пропозиції; відмова від припущення про абсолютну еластичність сукупної пропозиції у світі глобалізації і технологічного прогресу; корекція моделей оцінки рівноважних і потенційних величин; адаптація стратегії, комунікації та інструментарію монетарної політики до умов радикальної невизначеності; розширення концепції незалежності монетарної політики в малих відкритих економіках з ринками, що формуються, за рахунок врахування непропорційно великих втрат цієї групи країн від імпорту інфляції та рецесії з провідних розвинутих економік.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.173. Стратегічні напрями використання криптовалют як новітніх фінансових інструментів / В. В. Коцур, М. М. Ігнатенко // *Екон. вісн. ун-ту Григорія Сковороди в Переяславі.* — 2022. — Вип. 53. — С. 7-13. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні аспекти вирішення проблем й інституційного забезпечення перспектив використання криптовалют на фінансовому ринку. Мета роботи — визначення існуючих масштабів, переваг і ризиків використання криптовалют на фінансових ринках і на цих засадах обґрунтувати стратегічні напрями їх розвитку та перспективи використання як новітніх фінансових інструментів. Методологічна основа дослідження — монографічний, історичний, системно-структурного аналізу і синтезу методи — при визначенні суті, етапів розвитку та використання криптовалют; статистико-економічна, фундаментального аналізу (ФА) і технічного аналізу (ТА) — при визначенні ринкових, позицій, динаміки криптовалют, їх ефективності як цифрових активів або інвестиційних інструментів; математичного програмування, моделювання, поведінкових фінансів — при прогнозуванні динаміки курсів криптовалют та ефективності напрямів і форм їх інституційного забезпечення. Здійснено уточнення теоретичних засад створення, функціонування та використання криптовалют; виявлення чинників, функцій та конкурентних переваг, принципів управління; визначення найбільш ефективних методів оцінки їх курсів, волатильності ринку; обґрунтування інструментів прогнозування та напрямів і форм розвитку інституційного забезпечення з метою удосконалення використання на перспективу. Матеріали дослідження можуть бути рекомендовані для впровадження у діяльність фінансово-економічних факультетів або інститутів закладів вищої освіти; фінансових установ. Висновок: криптовалюти як цифрові грошові або фінансові активи, віртуальні гроші набувають все більшого поширення за обсягами грошової маси та кількістю видів, використання населенням у всьому світі як повноцінного платіжного засобу; офіційного визнання урядами багатьох країн. Їх подальше використання ґрунтується на виявленні та врахуванні у практичній діяльності суті та функцій як фінансових інструментів, конкурентних переваг і ризиків і на основі цього — вироблення відповідних стратегій і тактики використання. Як фінансовий інструмент криптовалюта розглядається, насамперед, як засіб накопичення капіталу; платіжний засіб; меншою мірою — як засіб кредитування та страхування, інвестування. Стратегічні напрями використання криптовалюти як цифрового активу пов'язані з їх використанням саме як фінансового інструмента не лише з її функціями та змістом, але і з стратегіями

інвестування. Вони спираються в т. ч. й на стратегії торгівлі криптовалютою і залежать від її конкурентних переваг і ризиків, видів, обсягів, ринкових трендів, циклічності та загального стану й динаміки фінансового й інших ринків, суспільно-економічної ситуації в окремих країнах та у світі; поведінкової економіки та поведінкових фінансів. Врахування вказаних чинників надає змогу визначати та прогнозувати стратегічні напрями її розвитку на перспективу.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.174. Страхування: навч. посіб. для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / О. О. Сосновська; Київський університет ім. Бориса Грінченка. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 327 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 322-327. — укр.

Наведено основні положення сучасної теорії страхування. Висвітлено його суть і необхідність в умовах сучасної ринкової економіки. Розкрито зміст методичних підходів до проведення актуарних розрахунків, визначення розміру тарифних ставок за видами страхування, дотримання вимог щодо забезпечення платоспроможності страховика, використання форм і методів пере-страхування та співстрахування для забезпечення фінансової стійкості та рентабельності страхових операцій.

Шифр НБУВ: ВА860730

4.У.175. Devising a toolset for assessing the potential of loan financing of projects aimed at implementing energy-saving technologies / V. Lesynskiy, O. Yemelyanov, O. Zarytska, A. Symak, T. Petrushka // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/13. — С. 15-33. — Бібліогр.: 36 назв. — англ.

This paper reports modeling the assessment of the potential of loan financing of projects aimed at implementing energy-saving technologies. An array of information to assess the potential of loan financing of these projects was formed. The methods for assessing the existing and prospective potential of loan financing of projects for the implementation of energy-saving technologies were devised. The criteria for the selection of energy-saving projects, which should be financed at the expense of loan funds, were systematized and ordered. The appropriateness of these studies is determined by the need to reduce the volume of energy consumption of non-renewable energy resources in many countries of the world. This causes the need to determine the potential of financial support, in particular the potential of loan financing, the implementation of energy-saving projects, first of all, projects for the implementation of energy-saving technologies at enterprises. The obtained theoretic and methodological results for the sample of enterprises were tested. It was established that the absolute magnitude of the potential of loan financing of projects implementing technologies that ensure reducing natural gas consumption at the studied enterprises is 42 projects and USD 1,805 thousand. As for the relative level of this potential, for the whole totality of enterprises it is: by the number of projects — 0,447; by financing volumes — 0,420. The obtained theoretical and methodological results can be applied by enterprises of all types of economic activity in assessing the magnitude of the potential of loan financing of energy-saving projects. In addition, these results can be used by the authorities in the development of the programs of preferential lending of the projects of implementation of energy-saving technologies.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 4.У.118, 4.У.127, 4.У.156, 4.У.213, 4.У.235

Економіка підприємства. Спільні підприємства

4.У.176. Трансформація взаємодії органів управління акціонерного товариства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / С. В. Шевчук; Державний ВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2021. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні положення процесів трансформації взаємодії органів управління акціонерним товариством. Виділено й описано основні теоретичні підходи до трактування поняття «взаємодія». Визначено змістовну суть взаємодії органів управління акціонерним товариством. Виділено основні типи взаємодій таких органів і проаналізовано їх зміст. Визначено ключові особливості взаємодії органів управління акціонерним товариством. Виокремлено специфічні умови, які необхідні для здійснення взаємодії таких органів. Проаналізовано динаміку розвитку акціонерних товариств і їх основних видів. Виділено спільні та відмінні економічні характеристики акціонерних товариств та інших підприємств будівельної галузі м. Київ. Виявлено позитивні та негативні тенденції їх розвитку. Розроблено авторську експрес-методику оцінювання рівня корпоративного управління. Досліджено особливості взаємодії органів управління акціонерним товариством на прикладі підприємств будівельної галузі. Виявлено та проранжовано основні проблеми, що заважають здійсненню процесів взаємодії органів управління акціонерним товариством.

Шифр НБУВ: РА453517

4.У.177. Defining the standard of market analysis in sectors of strong SOE presence / N. Mazaraki, A. Gerasymenko // Nauk. visn. Naц. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 136-141. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Purpose — defining of the criteria that determine a choice of the standard of market analysis in the sectors with strong presence of state-owned enterprises (SOEs). The methodological basis of the study is a comparative analysis of the principles of classifying SOEs and SOEs' activities in different countries and the results of their analysis under neoclassical and institutional standards that have resulted in the set of criteria which determine the prerequisites of applying certain standard. The paper grounds the impermissibility of the common use of the neoclassical standard of market analysis in sectors of strong SOE presence. It specifies the set of criteria that determine when each of the standards (neoclassical and institutional ones) should be applied. The criteria that determine a choice of the standard of market analysis in the sectors with strong SOE presence are defined. They include a type of the economic system, a type of the SOE, its functional dependency on the state agency, structure of the state control over its property. The results of the research, being implemented in the activity of a competition agency, allow providing more accurate market analysis of the grounds and a practice of competition within the markets, as well as within the entire economy.

Шифр НБУВ: Ж16377

4.У.178. Devising a procedure for ensuring entrepreneurship protectionism in the context of financial capital investments for the purpose of rehabilitation of the transport sector / E. Vodozov, O. Rudachenko // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/13. — С. 34-41. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.

The problem of ensuring entrepreneurship protectionism in the context of financial investments was considered. The need for state entrepreneurship protectionism in order to rehabilitate the transport sector was proved. The conditions for including the sectors of the economy in the category of the most affected by the pandemic in the context of state protectionism were determined. Based on statistics and using the indicators of riskiness and priority of the economic sector, the sectors of the economy for allocation of financial investments were determined. The problem of determining the rate of financial capital investments was stated and solved. A comprehensive procedure for ensuring entrepreneurship protectionism in the context of financial investments for rehabilitation of the transport sector, taking into consideration the riskiness and priority of the economic sector, was proposed. Since the problem of state protectionism of entrepreneurship during the COVID-19 pandemic challenges is relevant for a number of countries, this procedure was tested on the example of the transport sector of the economy. According to the obtained results, the sectors of the economy that were recognized as the most affected by COVID-19 fall under state protectionism, and the problem of supporting the latter can only be solved through state intervention. The results of calculations show that the funds at the available amount of public finances $S = 1$ allocated for support are distributed proportionally. The comprehensive approach made it possible to identify three sectors of the economy for financial investments, in this case, those that were most affected by COVID-19 receive the largest share of financial investments. From the practical point of view, this study is interesting for state administrations during the allocation of funds by the vector of support for the sectors of the economy that were most affected by pandemic challenges, and theoretically — to researchers dealing with financial support, protectionism, and state administration.

Шифр НБУВ: Ж24320

4.У.179. Devising an integrated approach to assessing the indicators of personnel innovativeness under conditions of innovative development of an enterprise / M. Adamenko, O. Kornukh // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/13. — С. 66-77. — Бібліогр.: 28 назв. — англ.

It has been substantiated that personnel is the driving force of innovative development of enterprises. The interrelation of the components of the formation of innovativeness of the company's personnel, such as innovative potential, the innovative activity of employees, and the effectiveness of their innovative activity was demonstrated. A comprehensive approach to assessing the innovativeness of the company's personnel, which consists of six stages describing the procedure of such evaluation, was proposed. It was proved that it is appropriate to evaluate the innovativeness of the company's personnel in the areas of innovative activity of employees and the effectiveness of their innovative activities. The systems of partial, integrated, and general indicators of innovativeness of the company's personnel and criteria for assessing its level were proposed. A system of indicators of innovative activity of personnel based on qualimetric assessment of their innovative potential was offered. The procedure for assessing the level of innovative activity of employees was improved by introducing a partial indicator of personnel's desire to carry out innovative activities. A system of indicators for assessing the effectiveness of innovative activities of personnel, including two groups, was proposed. The first group of

partial indicators characterizes the effectiveness of innovative activity of the company's personnel, the second group focuses on the effectiveness of commercialization of innovative products. To determine the level of innovativeness of the company's personnel, a matrix that combines assessment of the levels of innovative activity and effectiveness of innovative activities of employees was proposed. The results of the study make it possible to determine the level of innovativeness of personnel, to develop an effective strategy for the creation and commercialization of innovative products of an enterprise.

Шифр НБУВ: Ж24320

4.Y.180. Evaluating the effectiveness of companies using the DEA method / A. Borodin, I. Mityushina // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 187-193. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Purpose — the paper assesses the effectiveness of russian oil and gas companies. It is hypothesized that the DEA method for evaluating the effectiveness of companies gives the most accurate results compared to the method based on profitability coefficients and allows you to determine the individual and industry-wide effectiveness of companies. The research methodology for testing the hypothesis includes calculating the profitability of oil and gas companies in russia, as well as classic DEA analysis. The empirical base of the study consists of relative and absolute indicators for seven oil and gas companies with the highest revenue in the industry. The result of the study is to confirm the accepted hypothesis and determine the most effective of the studied companies. Models for evaluating the performance of companies based on the DEA analysis were developed (at the output of the models there were adopted: revenue, capitalization and oil production). A rating for evaluating the performance of oil and gas companies has been developed, which allowed us to comprehensively characterize the performance of the largest oil and gas companies in russia (based on the calculation of profitability and technical efficiency indicators), as well as to identify general trends in the industry. The models considered and the results of relative indicators allowed us to conclude that in order to assess the overall performance of companies, it is not enough to analyze individual indicators; moreover, the best result is achieved when building various models that allow a multi-sided approach to the study. The presented models can be recommended for evaluating the performance of companies that belong not only to the oil and gas industry, but also to other industries.

Шифр НБУВ: Ж16377

4.Y.181. Forecasting the effectiveness of the enterprise to intensify innovation and investment development, taking into account the financial component of economic potential / A. Bradul, L. Varava, A. Turylo, I. Dashko, A. Varava // *Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies.* — 2021. — № 4/13. — С. 89-100. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

The study is devoted to the problem of analysis and forecasting of the effectiveness of the results of enterprises to ensure production and economic reserves to intensify innovation and investment development in the context of monitoring the state of their economic potential. It is the basis for the formation of endogenous and exogenous capabilities of the enterprise, aimed at achieving targeted results in each area of its activities. Creating favorable conditions for economic growth of enterprises based on the intensification of innovation and investment development requires the effective implementation of production programs using the financial component of economic potential. Based on the analysis of methodological tools for evaluating the activities of a mining and processing enterprise, formed a comprehensive methodology for quantitative and qualitative assessment of actual and projected values of performance indicators of the enterprise. It is based on determining the statistical probability of achieving a positive level of the indicator, the probability of its falling into a given interval of deviation from the recommended allowable values and an integrated assessment of the financial component of economic potential. Approbation of the developed technique is carried out within the limits of the express analysis of effective indicators of efficiency of activity of mining and processing enterprises. The results showed that with high reliability of the forecast (more than 0,85), the recommended values of the level of margin to achieve the desired efficiency are in the range of 8 — 10 %. Within a sufficient level of reliability of the forecast (not less than 0,75), the recommended values of this margin are 10 — 24 %. In this case, the integrated indicator of the assessment of the financial component should be more than 0,3.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 4.Y.169

Економіка промисловості

4.Y.182. Comprehensive assessment of influence of the innovative development asymmetry on functioning of the industrial enterprise / M. Sahaïdak, M. Tepliuk, V. Dykan, N. Popova,

A. Bortnik // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 162-167. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Purpose — to develop and test a methodological approach to assess the impact of the asymmetry of innovative development on the activities of an enterprise based on a combination of statistical, economic, graphical methods of analysis. The study used a set of general and special methods of cognition: logical generalization, qualimetric comparison, taxonomic and index analysis, graphical visualization, scientific abstraction and systematization of data. The research established that the current stage of innovative development of economic entities of Ukraine is characterized by asymmetry of the components of the resource portfolio, which in turn actualizes globalization, European integration processes, which emphasizes the importance of the innovative component of development. A comprehensive methodological approach to assess the impact of asymmetry of innovation development on the enterprise, the approbation of which allowed identifying key components of the resource portfolio, characterizing trends and identifying major problems of innovative development of economic entities under the influence of asymmetric fluctuations. An algorithm of use of resource combinations on the basis of asymmetric innovative development of the enterprise is offered. In the course of the research a scientific and methodological approach to a comprehensive assessment of the impact of the asymmetry of innovative development on the activities of the enterprise was developed. In contrast to the existing ones, this approach includes: methodological principles of indicative analysis of the effectiveness of the processes of rationalization of the asymmetry of enterprise development based on the expansion of the system of indicators related to the assessment of funding sources. It allows assessing the potential of the chosen strategy of formation of its development resources, recommending methodical approaches to determining the efficiency of resource usage of the enterprise on the basis of comprehensive diagnostics of the resource portfolio. The results of the study can be used by practitioners, scientists, government officials to monitor the asymmetry of innovative development of the enterprise, as well as to improve measures of state regulatory influence on economic entities to enhance innovative development of the country and bring the results of scientific research in line with the current needs of the real sector of the economy.

Шифр НБУВ: Ж16377

4.Y.183. Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise / P. Pererva, V. Kuchynskyi, T. Kobielieva, A. Kosenko, O. Maslak // *Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies.* — 2021. — № 4/13. — С. 6-14. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

It has been proven that modern information and logistic technologies are the most important resource of the post-industrial society. It was proved that not every enterprise has a possibility to ensure its information and logistic activities using its own capabilities, so the possibilities of using outsourcing systems are becoming especially relevant. General features of outsourcing of information technologies and logistic services were determined. The most important of them include the mandatory existence of interaction between a supplier and a customer regarding the business processes of an enterprise. It was substantiated that several important types of outsourcing are used in the area of intellectual innovation activities of enterprises: complete and partial outsourcing, outsourcing of a joint type, outsourcing of the intermediate type, outsourcing of intellectual and innovative type. The method for synthesis of indicators of economic efficiency of outsourcing of information and logistic services of direct and indirect action for the economic evaluation of its effectiveness was proposed. This approach makes it possible to fully evaluate the benefits of outsourcing in comparison with the variant when they are implemented by an enterprise using its own capabilities. The basis of the proposed method is the ratio of indicators that reproduce the advantages obtained due to outsourcing. The implementation of this method makes it possible to ensure an important relationship between the process of development of information or logistic service and the required quality. Studies conducted at the enterprises of the Kharkiv industrial region showed that only three out of eight studied enterprises have economic grounds for using outsourcing. From the economic point of view, it is more expedient for other enterprises to carry out information (logistic) provision of their activities using their own resources.

Шифр НБУВ: Ж24320

4.Y.184. Industrial potential: assessment, modeling and administration under the condition of sustainable development / O. Ye. Kuzmin, N. S. Stanasiuk, M. Ya. Yastrubskiy, O. Yu. Mohylevska, V. S. Artiushok // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 128-135. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Purpose — the world community recognizes the concept of sustainable economic development as the dominant ideology of society in the 21st century. The aim of the research is to improve the theoretical and methodological as well as methodologically applied principles of economic assessment of the industrial potential development

and to work out, on this basis, the conceptual principles of state administration, directed towards its balanced development that will foster the implementation of the sustainable development concept. To reach the aim, we used the systems analysis – to develop the system of indexes and evaluation indicators; integral evaluation – to determine integral levels of indexes; multivariable correlation-regressive analysis – to determine cause-and-effect relations between the factors of the macro environment and levels of development of the industrial potential. It is suggested to consider the industrial potential as a multicomponent category through input and output indicators, their outline being the basis for determination of integral levels of reproductive and achieved potentials development. Conceptual bases of the state administration of the balanced development of the industrial potential are formulated, the main idea of which is fulfillment of sustainable industrial development principles due to the achievement of certain levels of the development of the reproductive and achieved potential components. The creation of a favorable macro environment is defined as the main direction of state administration of industrial potential development. It is proposed to use the following indicators to identify the relationship between macro-environmental indicators and result indicators of industrial potential development: development of scientific potential, development of educational potential, development of consumer potential, macroeconomic stability, business environment development, investment activity, labor market development, infrastructure development, demographic situation, ecological stability, level of law and order, and innovation activity. Econometric models of macro environment formation for the balanced development of the industrial potential are worked out. Factors of significant influence on the development level of the reproductive and achieved potentials are identified. The result of implementation of the suggested concept is to achieve a high level of the industrial potential development both at the input stage (the stage of formation) and at the output (stage of implementation) since disbalance gives evidence of an arising problem, unsustainable use of the potential available can result in structure crises. The system of indicators of complex economic assessment of industrial potential is substantiated on the conditions of multicomponentity. The proposed methodological approach allows distinguishing two types of industrial potential (reproductive and achieved ones), the balanced interaction of which is the basis of its development, which should be taken into account when developing the conceptual foundations of state management of sustainable development. A-set of models for the formation of a favorable macroenvironment as a result of multicollinear influence of factors with regard to the result indicators of industrial potential development has been developed.

Шифр НБУВ: Ж16377

Світова економіка торгівлі та громадського харчування

4.У.185. Децентралізовані системи в логістиці: огляд використання та проблеми безпеки / О. О. Лещевський, С. О. Горбатюк // Проблеми програмування. – 2020. – № 1. – С. 55-73. – Бібліогр.: 67 назв. – укр.

Проаналізовано напрямки застосування та використання децентралізованих (розподілених) систем на прикладі технології блокчейн в міжнародній логістиці. Розглянуто перспективи та ключові аспекти подальшого розвитку децентралізованих систем та великих баз даних. Розглянуто основи функціонування смарт-контрактів на базі Ethereum та мови Solidity. Проаналізовано основні проблеми безпеки в цілісному ланцюгу постачання, виявлено напрямки покращання відслідковування безперервності контролю якості товару під час руху в мультимодальному ланцюгу постачання. Запропоновано методи посилення контролю за безпекою в децентралізованих системах у логістиці. Розглянуто методологію формальних алгебричних методів з метою аналізу та дослідження властивостей перевезень при взаємодії агентів певного логістичного середовища.

Шифр НБУВ: Ж69331

4.У.186. Етнічний туризм: навч. посіб. / А. І. Доценко; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». – Київ: Ун-т «Україна», 2022. – 95 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 88-89. – укр.

Розглянуто один із перспективних видів спеціалізованого туризму – етнічний туризм, який швидко розвивається в сучасному світі та став одним із популярних та екзотичних видів. Розкрито наукові основи етнічного туризму, особливості його історичного розвитку, проаналізовано вплив головних видів ресурсів на розвиток і розміщення етнічного туризму. Розглянуто еволюційний розвиток етнічних процесів, класифікація етносів світу та етногеографічне районування України. Висвітлено питання організації етнотуристичних подорожей до деяких екзотичних етносів Азії та Африки. Значну увагу приділено аналізу українського етносу та національних меншин в Україні.

Шифр НБУВ: ВА860866

4.У.187. Конкурентоспроможний розвиток підприємств сільсько-зеленого туризму з використанням технологій брендингу

та ребрендингу продуктів і послуг / І. А. Романюк, С. Ю. Кучеренко, Л. Ю. Леваєва // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. – 2022. – Вип. 53. – С. 82-88. – Бібліогр.: 11 назв. – укр.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти формування і використання для конкурентоспроможного розвитку підприємств технологій брендингу й ребрендингу продуктів і послуг. Оскільки вони тісно пов'язані з особливостями виробництва, попиту і відповідних ринків, їх дослідження здійснено на прикладі підприємств сфери сільсько-зеленого туризму як найменш досліджених з однієї сторони та найбільш перспективних для економіки сільських територій – з іншої. Мета роботи – обґрунтування брендингу та ребрендингу товарів і послуг підприємств сільсько-зеленого туризму як важливого напрямку та інструмента їх конкурентоспроможного розвитку. Методологічною основою дослідження є методи та підходи економічної, інституціональної та теорії стійкого розвитку. Зокрема, використано абстрактно-логічний і монографічний – для визначення суті та функцій брендів; системно-структурного аналізу і синтезу – для обґрунтування перспектив й поширення. Питання забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств є постійним завданням їх стратегічного й тактичного менеджменту. Його вирішення вимагає застосування різних інструментів та методів, використання нових резервів і креативних форм та напрямів реалізації. Серед них велике значення та результативність мають маркетингові технології, особливо брендинг та ребрендинг продуктів і послуг як такі, що найбільш вдало надають змогу орієнтуватися у запитих споживачів та задовольняти ринок. Матеріали дослідження можна використати у навчально-науковому процесі закладів вищої освіти, практичній діяльності підприємств і агроосель сільсько-зеленого туризму, сільських громад. Висновок: теоретичне та практичне застосування брендингу підприємств сільсько-зеленого туризму створює фундамент для впровадження нових змін в організацію їх роботи та підвищення ефективності управління їх розвитком. Вагоме значення має план, проект або програма розробки, виведення на ринок та забезпечення життєздатності брендів у подальшій перспективі. З огляду концепції брендингу, підприємства створюють стабільно-стійкі конкурентні переваги для своїх торгових марок у свідомості та чинниках лояльності споживачів. На ринку відбувається боротьба торгових марок за місце у свідомості споживачів. Результатом боротьби є досягнення пріоритетності серед клієнтів. Наведені висновки свідчать про те, що головне завдання у використанні інструменту брендингу та ребрендингу у сільському зеленому туризмі на перспективу полягає у нарощуванні капіталу, ринкової частки за рівнем продаж і сегментом споживачів відповідно до сили брендів.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.188. Підприємництво в туризмі: навч.-метод. посіб. / З. В. Приходько, В. А. Хомутов, О. В. Григор'єв; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – Одеса: ОНУ, 2022. – 148 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 144-148. – укр.

Висвітлено теоретичні та практичні аспекти розвитку підприємництва у сфері туризму. Наведено організаційні форми та види підприємницької діяльності. Викладено основи організації підприємницького управління й аналізу підприємницької діяльності. Розкрито питання правового забезпечення розвитку підприємництва. Увагу приділено актуальним проблемам і особливостям ведення підприємницької діяльності в туристичному бізнесі. Подано інформацію про інноваційний та венчурний бізнес, функції підприємця та підприємства, форми та розміри підприємства, комерційну таємницю.

Шифр НБУВ: ВА861166

4.У.189. Роль торгової марки в управлінні підприємством / А. М. Зленко, О. О. Луцик // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. – 2022. – Вип. 53. – С. 72-75. – Бібліогр.: 4 назв. – укр.

Мета роботи – дослідження ваги торгової марки як однієї з найбільш важливих складових загальної маркетингової стратегії розвитку сучасного підприємства. Вітчизняні автори останнім часом звертаються до розгляду історії та ролі торговельних марок, однак і досі проблема залишається актуальною, бо дослідники, розглядаючи ті чи інші періоди соціально-економічного розвитку, історію країн, міст і торгівлі, практично не вивчають еволюцію та історію розвитку торговельної марки. У науковій праці було досліджено функціонал торгової марки та його вплив на управління, зокрема, підприємства. Власне ефективне керівництво системою потребує створення алгоритму її функціонування торговими марками організацій, які мають чітко визначену послідовність дій. Висновок: визначено, що одним із нематеріальних активів сучасного підприємства є торгова марка через ефективне управління якої надає підприємству величезних переваг конкурентних переваг.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.190. Devising scientific and methodological tools to strengthen the economic security of a region through the improvement of technologies for marketing support of tourism / V. Ratynskyi, N. Tymoshyk, R. Sherstiuik, O. Dudkina,

I. Dunaev, I. Petrovska, O. Mital, O. Nosyriev // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/13. — С. 52-65. — Бібліогр.: 56 назв. — англ.

The concept of marketing support for strengthening the economic security of a region by intensifying tourist business was developed. It was established that the economic security of a region is the result of the influence of a number of processes of different nature and degrees of influence. The safety assessment depends on its purpose and groups of partial indicators that provide a comprehensive assessment. The result of the evaluation procedure should be a grounded conclusion on one of the possible states: economic security, economic danger, economic risk, and economic threat. The tourism sector, influencing the level of security of a region through the generation of additional financial and related flows, requires clarification of the content of scientific and methodological approaches to management. It is proposed to separate administrative methods and market mechanisms as complementing each other. At the level of separate tourist enterprises and their associations, it is advisable to implement marketing strategies for traditional expansion of the market, product, and innovative updating of the portfolio of tourist products. The main tools and technologies for achieving set goals are digital information and communication technologies. Their application is associated with the use of the method for economic and mathematical modeling, as well as SWOT analysis technology and the use of a special BITOUR platform. The use of the proposed theoretical and methodical proposals will make it possible to assess the economic security of a region in terms of its possible condition. It will also be useful in the development of strategic and tactical plans for regulating tourism business in the system of ensuring the economic development of a region.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 4.У.280

Міжнародні економічні відносини та зв'язки

4.У.191. Глобальні виміри конкурентної сили міжнародних інтеграційних об'єднань: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02 / О. І. Заяць; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено дослідженню теоретичних і практичних аспектів конкурентної сили міжнародних інтеграційних об'єднань. Виявлено закономірності формування та розвитку конкурентної сили міжнародних інтеграційних об'єднань. Обґрунтовано розвиток гіперконкуренції в умовах асинхронної диспозиції конкурентної сили всіх суб'єктів глобального господарства. Визначено концептуальні засади конкурентної сили міжнародних інтеграційних об'єднань. Досліджено генезис концептуальних поглядів на конкурентну силу, ідентифіковано критерії та фактори її формування. Розроблено методіку виміру конкурентної сили міжнародних інтеграційних об'єднань і на її основі здійснено ранжування найбільших міжнародних інтеграційних об'єднань за їх конкурентною силою. Подано рекомендації щодо участі України в інтеграційних процесах з урахуванням потенціалу її глобальної конкурентної сили.

Шифр НБУВ: РА453507

4.У.192. Застереження російсько-української війни: уникнути майбутнього, яке перекується з минулим / С. Маріотті // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3. — С. 7-32. — Бібліогр.: 75 назв. — укр.

Російсько-українська війна яскраво продемонструвала загострення зростаючого дисбалансу та нестабільності у глобальному економічному та політичному порядку і аналізується у даному дослідженні поряд з іншими наслідками такого дисбалансу. Фактично робота надає емпіричні докази нестримного «глобального протекціонізму», уповільнення світової економіки в довгостроковій перспективі та зміни структури глобальних ланцюжків створення вартості. Мета дослідження — пов'язати ці прояви в історичній перспективі, враховуючи результати попередніх досліджень, в яких застосовувався порівняльно-історичний підхід. Хоча між сучасною глобалізованою економікою та її історичними еквівалентами існують глибокі відмінності, уроки минулого не мають ігноруватись, оскільки вони здатні допомогти уникнути небезпечних шляхів, які у майбутньому можуть призвести до небажаних для загалу наслідків. Мета роботи — започаткувати дискусію щодо критеріїв, необхідних для інформування та розроблення економічної та промислової політики, яка б зважала на серйозність майбутніх ризиків та могла протиставити їм мудрість і виваженість завдяки узгодженим стабілізуючим діям великих країн та міжнародній міждержавній співпраці.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.193. Система функціонування екологічного маркетингу в біотехнологічному виробництві / А. А. Гайдар // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 46-52. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Висвітлено суть екологічного маркетингу в біотехнологічному виробництві. Розглянуто екологічний маркетинг з позиції окремої функції управління та її визначення як управлінської діяль-

ності, спрямованої на задоволення екологічно орієнтованого попиту на товари та послуги, яка ґрунтується на принципах екологічної справедливості та екологічної ефективності. Висвітлено еволюційний розвиток екологічного маркетингу як самостійної концепції та її становлення в біотехнологічному виробництві. Визначено основні категорії потреб в контексті екологічного маркетингу. Виявлено, що похідною концепцією екологічного маркетингу стала концепція соціально-етичного маркетингу і, як засвідчили результати дослідження, не можна їх отожднювати через різницю у принципах, механізмах та інструментах, стратегічних підходах, що передбачають не лише короткострокове позиціонування, а системний екологічно орієнтований підхід в менеджменті та на кожному з етапів виробництва з метою забезпечення не лише якості кінцевих продуктів, а і збереження належного стану природних ресурсів сільського господарства. Наведено особливості біотехнологічних товарів відповідно до екологічних потреб. Охарактеризовано передумови функціонування екологічного маркетингу в екологічно орієнтованому сільському господарстві. Визначено, що основними передумовами була вимога суспільства в якісному та безпечному харчуванні та занепокоєння станом навколишнього природного середовища і негативним впливом на нього з боку сільськогосподарських виробників. Приділено увагу оцінці становлення екологічних потреб у біотехнологічному виробництві, визначено етапи становлення цих потреб, а також визначено й охарактеризовано ключові особливості потреб індивідів на кожному з цих етапів.

Шифр НБУВ: Ж100860

4.У.194. Сучасний стан та розвиток міжнародного туризму / О. І. Дребот, К. О. Бабікова // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 37-45. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Проведено детальний аналіз міжнародних туристичних прибуттів до країн Європи, і також динаміку чисельності міжнародних туристичних прибуттів до країн Європи з метою рекреації та відпочинку. Зазначено, що внутрішній туризм важливіший, ніж в'їзний для багатьох країн і як внутрішні витрати на туризм включають і внутрішню частину витрат на і пізнні поїздки, витрати, на внутрішній туризм становили 65 %, внутрішні витрати на туризм у ЄС — 28, а решта — 35 % стосується в'їзного туризму. Витрати вітчизняного туризму країн ЄС, де в загальному сумі витрат на туризм на рівні ЄС оцінюється у 299 млн євро, на Німеччину, Велику Британію та Францію припадало 57 % загальної кількості. Визначено, що сучасні тенденції до збільшення туристичної індустрії будуть і надалі зберігатися. Враховуючи стабільне збільшення за основними показниками, тобто це кількість міжнародних туристичних прибуттів і надходжень від міжнародної туристичної діяльності впродовж останніх декількох років. Доведено, що міжнародний туризм є складовою, яка здатна забезпечувати збалансоване ставлення до розвитку економіки, привабливості регіону, а також збереження охорони навколишнього природного середовища, збільшення кількості робочих місць, надасть змогу біднішим країнам достроково подолати наслідки криз, зміцнити економіку країни.

Шифр НБУВ: Ж100860

4.У.195. Fundamental principles of activity of international labour organization in occupational safety and hygiene / Yu. D. Dreval, S. O. Zaika, O. P. Sharovatova, O. V. Bryhada, B. M. Tsybal // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 88-95. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Purpose — based on the analysis of the relevant basic international documents, to provide further substantiation for the provisions on the importance of the concept of occupational safety and health in the program and standards-related activities of the ILO. The ILO's participation in the development and settlement of the defined area of social and labour relations is explored using a number of methods, namely: the method of system analysis (which ensures consideration of a set of activities of this organization as a complex system defined by relative structural independence and meaningful harmonious unity of individual components) and the method of comparison (which further advances arguments for the position of achievements and voids in the study on this issue, as well as places emphasis on the most significant and promising area of activity of this organization related to occupational safety and health). Based on the application of these methods, it is substantiated that much attention is paid to various aspects of occupational safety and health in the programmes and standards-related activities of the ILO. In this case, a harmonious interrelation between the key documents, labour standards, as well as the fundamental principles and rights at work is fundamentally essential. This interrelation is partly embodied in a special ILO document on labour protection, which, however, has no clear emphasis on the protection of working people as the fundamental basis of this organization. The grouping of conventions of this organization is carried out, which in the set of norms are aimed at regulating occupational safety and health issues. In addition to the above, emphasis is placed on the need for a comprehensive analysis of fundamental conventions and conventions, which together are aimed at direct regulation of occupational safety and health. The provision that the concept of occupational safety and health is of

paramount importance in the key documents and conventions of ILO, and that this concept is one of the systemically important factors of this organization, is presented and comprehensively substantiated. Indeed, a set of provisions based on the safety of workers is contained in both program documents (declarations, conventions) and in most conventions. At the same time our analysis shows that such provisions with certain details directly relate to all fundamental principles and rights at work (therefore, when analysing this issue attention should be paid not only to formal but also to the essential characteristics of occupational safety and health). ILO conventions, which contain norms on labour protection, are also defined and grouped (with substantiation of the provision on the degree of involvement in this area of fundamental and governance conventions, as well as conventions based on direct regulation of relevant relations).

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 4.У.159, 4.У.269

Економіка Європи

4.У.196. Люблінський трикутник у системі економічної безпеки Європи в контексті російсько-української війни 2014 — 2022 рр. / В. А. Студінський // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 132-138. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

На сучасному історичному етапі питання європейської континентальної безпеки набуває актуальності особливо в тлі російської агресії. Це очевидно і, напевно, піддається якомусь сумніву. Україна у європейській історії завжди грала роль захисника західної цивілізації. Окрім України таку ж функцію виконували і виконують Польща та Литва. Говорячи мовою історичних аналогій і порівнянь, неможливо у цьому аспекті, не згадати про таке велике і потужне державне формування, як Річ Посполита. Як не дивно, але ця держава постала теж на тлі експансії Московії на сході. Необхідність спільної безпеки в Центральній Європі завжди була і залишається актуальною. Литва, Польща та Україна знаходяться на передньому краї, який може забезпечувати стабільний розвиток Європи. На сьогодні це є і переднім краєм всього цивілізованого світу. Тому, утворення Люблінського трикутника між Києвом, Варшавою та Вільнюсом є історичною, політичною, економічною, гуманітарною необхідністю. Власне, Люблінський трикутник є тристороннім регіональним альянсом для політичного, економічного, культурного й соціального співробітництва між Литвою, Польщею та Україною, метою якого, зокрема, є зміцнення діалогу між країнами, підтримка інтеграції України в Європейський Союз та НАТО і спільна протидія російській агресії в Україні. Ідея такого об'єднання належала В'ячеславу Чорноволу та Адаму Чарторийському. Економічна складова у цьому об'єднанні має виняткове значення, оскільки є базою для утворення системи сталого розвитку регіону. На протидію російській агресії ставляться європейська уваженість та економічна стабільність. Тема Люблінського трикутника і значення цієї організації в сучасному розвитку Європи набуває все більшого розгляду. Проте, дана проблематика поки більше знаходиться у політично-публіцистичній сфері розгляду. Економічні науки дослідження на цю тему поки не розроблено. Хоча певні спроби і здійснюються. Мета дослідження — проаналізувати стан і перспективу розвитку об'єднання Польщі, Литви та України як стабілізуючого економічного фактора в системі безпеки Європи в межах Люблінського трикутника. Проведений аналіз даної проблематики доводить, що об'єднання трьох держав — Польщі, Литви та України, у межах об'єднання Люблінський трикутник має серйозні перспективи розвитку і може виступати як потужне формування в системі економічної безпеки Європи, особливо в умовах російської воєнної експансії. Висновок: Люблінський трикутник як міждержавне об'єднання покликано насамперед до протистояння російській агресії і тиску на Європейський Союз. Роль України, Литви та Польщі протягом багатьох століть полягала саме у захисті європейського континенту від імперського просування Росії на Європу та гальмування розвитку європейських країн. В сучасний момент ця проблема набула неабиякої гостроти і значення. Країни Люблінського трикутника мають потужний економічний потенціал, становлять серйозний торговельний комунікаційний інтерес у напрямках Північ — Південь, Захід — Схід, а також є певним форпостом у захисті Західної цивілізації.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.197. Предпринимательский университет: актуальность создания, международного опыта, ситуация в Латвии / В. В. Меньшиков, О. П. Ружа // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 23-36. — Бібліогр.: 43 назв. — рус.

Университет, понимаемый упрощенно как заведение, представляющее систему высшего образования, отличается долговечностью. Однако и она подвергалась эволюции на рубеже веков под влиянием различных условий. В результате появля-

ются различные модели университета, и наиболее перспективная из них теперь известна как предпринимательский университет. Данная модель предполагает большую открытость вуза к социально-экономической среде, гибкую адаптацию к потребностям клиентов, стейкхолдеров и рынка, рыночную конкурентоспособность, основанную на маркетинге и способности диверсифицировать источники дохода. Особенно большое внимание здесь уделяется созданию и повышению предпринимательского потенциала студенчества. Предметом исследования являются основные внешние и внутри вузовские предпосылки и барьеры при создании предпринимательских университетов. Цель исследования — рассмотреть вопросы, связанные с предпосылками и путями развития Университета 3.0 в Латвии. Задачи работы могли бы быть следующими: выявить основные внешние и внутренние барьеры при создании предпринимательских университетов, изучить международный опыт формирования предпосылок создания предпринимательских университетов; оценить наиболее важные предпосылки создания предпринимательских университетов в Латвии. В качестве основного метода исследования использовались причинно-следственный анализ и сравнительный анализ. Дана эмпирическая оценка предпосылок развития Университета 3.0 в Латвии на основе сравнительного анализа параметров Глобального индекса конкурентоспособности. Предложено обсудить необходимость государственной программы хотя бы пилотажного проекта создания пока двух-трех предпринимательских университетов, что позволит иметь свой собственный опыт снятия экономических, социальных и культурных барьеров на пути модернизации нашей высшей школы, появления собственных сильных лидеров предпринимательства в высшей школе. Выводы: обоснована значимость о необходимости предпринимательских университетов в Латвии, а также выявлены основные компоненты трансформации «Университет-3.0» в высшем образовании Латвии.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.198. Споживчі витрати громадян Молдови у період пандемії COVID-19: гендерний аналіз / Т. В. Колесникова, М. С. Чобану // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 2. — С. 123-150. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

У 2020 р. через вірус SARS-CoV-2, що викликав пандемію COVID-19, було вжито різноманітних заходів для стримування його поширення та захисту населення від зараження. Ці заходи певним чином обмежили господарську діяльність, за якої було необхідно скорочувати витрати, у тому числі на персонал, на оренду та адміністративні витрати, згортали робочу/виробничу програму, відстрочувати поточні та/або стратегічні інвестиції або навіть повністю припиняти економічну діяльність. Усе це призвело до зменшення наявних доходів населення і, відповідно, — зменшення споживчих витрат. Навіть якщо наявний дохід деякої частини населення у період пандемії залишився на колишньому рівні або зріс, побоювання щодо напрямів майбутнього соціального та економічного розвитку також можуть впливати на споживчі витрати у бік обмеження. Як і інші країни, Республіку Молдову такий розвиток подій також не оминув. Але головною метою проведеного дослідження стало визначення напрямів змін у еволюції споживчих витрат населення Республіки Молдова саме у гендерному аспекті, адже споживчі поведінки притаманні гендерні відмінності. І хоча в Республіці Молдова проводилися певні дослідження, які висвітлювали окремі аспекти еволюції споживання під час пандемії COVID-19, вони зосереджувалися на загальній споживчій поведінці населення або на конкретних групах продуктів і послуг і не відзначалися гендерною чутливістю. Викладено гендерний аналіз споживчих витрат громадян Молдови на велику різноманітність продуктів і послуг, які було розподілено на групи: продукти харчування; одяг та предмети розкоші; довгострокові товари; інші споживчі товари; медицина та охорона здоров'я; житло; спорт і відпочинок; транспортування. Дані зібрано в результаті соціологічного опитування. Аналіз даних опитування показав, що загалом серед чоловіків спостерігалось збільшення витрат, серед жінок — їх зменшення на більшість видів товарів і послуг.

Шифр НБУВ: Ж23373

Див. також: 4.Т.95

Економіка України

4.У.199. Державне регулювання протидії загрозам національним інтересам України у сфері економічної безпеки: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.05 / І. В. Шевчук; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2021. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено наукове обґрунтування державного регулювання протидії загрозам національним інтересам України у сфері економічної безпеки. Розвинено понятійно-категоріальну базу науки державного управління у сфері забезпечення економічної безпеки. Зокрема, сформульовано визначення таких понять: «формування державної політики у сфері економічної безпеки», «реалізація

державної політики у сфері економічної безпеки», «національні інтереси у сфері економічної безпеки», «захист національних інтересів у сфері економічної безпеки», «система державного регулювання протидії загрозам національним інтересам України у сфері економічної безпеки», «механізми державного регулювання протидії загрозам національним інтересам України у сфері економічної безпеки», «громадський контроль за забезпеченням економічної безпеки». Визначено й охарактеризовано механізми державного регулювання протидії загрозам національним інтересам України у сфері економічної безпеки, зокрема, організаційний, правовий, економічний, соціальний, інформаційний та безпековий. Розроблено модель державного регулювання протидії загрозам національним інтересам України у сфері економічної безпеки, зокрема, організаційний, правовий, економічний, соціальний, інформаційний та безпековий. Розроблено перспективні напрями удосконалення державного регулювання протидії загрозам національним інтересам України у сфері економічної безпеки та важелі забезпечення економічної безпеки України в умовах зовнішньої агресії та глобалізаційних перетворень. Розроблено проект Концепції протидії загрозам національним інтересам України у сфері економічної безпеки.

Шифр НБУВ: RA453511

4.У.200. Евентуальна модель пошуку місця локації логістичних об'єктів соціально-економічного розвитку територій регіонального рівня / О. М. Сумець, Л. А. Горюшкова // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 139-151. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що проблема соціально-економічного розвитку територій для України на цей момент часу стоїть дуже гостро. Це зумовлено в основному факторами економічного та політичного змісту. Додаткового загострення моменту надав початок військових дій та ті наслідки для країни і логістичної інфраструктури, які вже наявні. Вирішення проблем розвитку територій та регіонів неможливо забезпечити без створення сучасної інфраструктури логістики. Додаткові проблеми, що виникли в Україні останнім часом, пов'язані також з тим, що внаслідок агресії Росії зазнали руйнування потужні інфраструктурні об'єкти логістичного призначення. Отже є нагальна потреба у їх відновленні. Проведений критичний аналіз стану логістичної інфраструктури України надав змогу довести доцільність у процесі її відновлення, запровадити кардинальні зміни концептуальних підходів до її відбудови та подальшого розвитку. Зазначено, що, починаючи відбудову зруйнованої логістичної інфраструктури країни, доцільним буде не тільки її відновити, а й змінити підхід до її формування в межах країни та в окремих регіонах з використанням світового досвіду. З метою практичної реалізації вищевказаного у межах даного наукового дослідження буде вирішено такі наукові завдання: розробити методику вибору місця локації розподільчих логістичних центрів регіонального рівня на логістичному полігоні України; сформувати алгоритм вибору потенційно можливих місць розташування регіональних розподільчих логістичних центрів. У процесі проведення дослідження було використано загальнонаукові (аналіз та синтез, індукція та дедукція, аналітичне групування) та спеціальні (абстрагування, моделювання і т. ін.) методи вивчення економічних явищ і процесів. Проведено обґрунтування системи реформування логістичної інфраструктури України з використанням чинників, які об'єднано у дві групи: природні та штучні, що формуються ринком. Доведено, що реалізація запропонованої моделі розподілу вантажних потоків через регіональні розподільчі логістичні центри надасть можливість підвищити якість доставки вантажів безпосередньо замовникам і, головне, їх своєчасність. Крім того, дана модель надасть змогу прийти до коректної формалізації логістичних кластерів і їх топологічної прив'язки до конкретних регіонів і сегментам ринку. Проведено порівняльний аналіз стану логістичної інфраструктури в Україні та країнах ЄС. Встановлено наявність проблемних аспектів, вплив яких на вітчизняну економіку погіршився внаслідок початку бойових дій на території України і руйнації цієї структури. Висновок: проведено дослідження стану логістичної інфраструктури в Україні, в т. ч. з урахуванням наслідків бойових дій. Доведено, що оновлення логістичної інфраструктури (у т. ч. і відновлення зруйнованої) доцільно шляхом створення регіональних розподільчих логістичних центрів (РРЛЦ), які можуть стати ключовим елементом регіональних кластерів, і ядром розвитку регіонів країни.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.201. Економіка миротворення в системі економічної безпеки держави: подолання наслідків гібридної окупації: монографія / П. В. Блохін, Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, А. І. Мокій, Л. Г. Смоляр, М. І. Флейчук, В. Є. Хаустова; ред.: О. І. Іляш. — Харків: Лібурикіна Л. М., 2022. — 242 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 200-213. — укр.

Досліджено теоретичні та науково-методичні питання, пов'язані з генезисом взаємозв'язку економічної безпеки держави й економічних наслідків війни. Значну увагу приділено дослідженню передумов становлення політики миротворення у процесі виникнення наслідків гібридних і збройних конфліктів. Обґрунтовано наукові засади формування державної політики становлен-

ня економіки миробудівництва як комплексної системної моделі, що одночасно поєднує загальну макроекономічну стабілізацію, формування здорової конкурентоспроможної економіки; розбудову сучасної конкурентоспроможної економіки на прилеглих до невідконтрольних територій задля їх перетворення на території впровадження нових моделей пріоритетного розвитку; протидію гібридним конфліктам в економічній, військовій, інформаційній, суспільно-політичній, міжнародній та релігійно-культурній сферах. Визначено стратегічні пріоритети державної політики миротворення в Україні. Для цього узгоджено стратегічні пріоритети економічного розвитку країни, економічного поживлення на прилеглих до збройного конфлікту територіях, поступу в країні галузей миробудівництва, соціального вирівнювання, використання потенціалу міжнародної співпраці з очікуваними системними змінами в державі та напрямами зміцнення складових її економічної безпеки. Розроблено організаційно-економічний механізм реінтеграції країни в умовах гібридної окупації, який є системою поєднаних між собою суб'єктів регулювання та суб'єктів-учасників, які спільно ініціюють і компанують архітектуру, інструментарій і ресурсне забезпечення політики державного регулювання в системі економічної безпеки. Запропоновано інструменти стимулювання соціально-економічного розвитку постраждалих територій та відновлення потенціалу їх макроекономічного зростання, які спрямовано на вирішення стратегічних завдань формування прогресивнішої структури більш конкурентоспроможної економіки та запуску нових драйверів розвитку регіонів, постраждалих від воєнного конфлікту.

Шифр НБУВ: VA861025

4.У.202. Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 02 черв. 2022 р.: [у 3 т.]. Т. 1 / Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2022. — 415 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми розвитку фінансово-облікової системи України в умовах цифрової економіки. Досліджено економіко-управлінські та комунікативні процеси у цифровому суспільстві. Розглянуто питання розвитку туризму та готельно-ресторанної справи, сучасні тенденції розвитку бізнесу та міжнародних відносин, особливості правового регулювання суспільних відносин в умовах сучасного цифрового суспільства. Увагу приділено розвитку інформаційних і транспортних технологій. Висвітлено актуальні питання визнання та відображення віртуальних активів у фінансовій звітності підприємств. Охарактеризовано сучасні стратегії розвитку вітчизняної автомобільної промисловості. Обґрунтовано ключові вимоги до ефективної організації освітнього процесу та підготовки фахівців в умовах цифровізації. Розкрито особливості розвитку інклюзивного туризму в Україні.

Шифр НБУВ: V358972/1

4.У.203. Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 04 листоп. 2022 р.: [у 3 т.]. Т. 3 / Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2022. — 482 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено роль інноваційного відтворення у стимулюванні економічного зростання в післявоєнний період. Розглянуто індекси економічних показників як інструменти оцінювання рівня економічної безпеки. Обґрунтовано наукові підходи до формування людського капіталу в Україні. Досліджено ринок праці України в умовах воєнного стану. Вивчено можливості оптимізації управління безпекою праці в організації. Розкрито питання прогнозування макроекономічних показників розвитку держави з використанням алгоритмів машинного навчання. Розглянуто ресайклінг як запоруку екологічного й економічного відновлення України. Розкрито особливості конструювання інформаційних систем для транснаціональних компаній. Охарактеризовано сфери раціонального використання автомобільного та залізничного транспорту під час перевезень пакетованих вантажів. Увагу приділено транспортно-логістичним ланцюгам доставки негабаритних вантажів.

Шифр НБУВ: V359199/3

4.У.204. Економіко-соціальні відносини в галузі фізичної культури та сфері обслуговування: тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф., 21 верес. 2022 р., м. Львів / ред.: Н. Павленчик. — Львів: ЛДУФК ім. І. Боберського, 2022. — 259, [12] с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено результати досліджень пріоритетів і перспектив розвитку економіки України в умовах глобалізації та євроінтеграції; соціально-економічних засад менеджменту та маркетингу в галузі фізичної культури та спорту, рекреації і реабілітації; сучасних викликів, тенденцій та домінант інноваційного розвитку сфери обслуговування; актуальних проблем розвитку сфер фізичної культури, реабілітації та обслуговування в ринкових умовах; проблем та перспектив інноваційного розвитку галузі фізичної культури та сфери обслуговування, а також соціально-гуманітарних проблем сучасності.

Шифр НБУВ: VA860368

4.У.205. Ефективність стратегії розвитку будівельного сектору національної економіки: теорія та методологія формування:

монографія / О. Є. Кононова; Класичний приватний університет. — Запоріжжя: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. — 429 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 401-428. — укр.

Висвітлено теоретичні, методологічні засади щодо формування, оцінки та підвищення ефективності стратегій розвитку будівельного сектора. Приділено особливу увагу формуванню методологічного забезпечення оцінки стану та прогнозування стратегій розвитку суб'єктів галузі. Представлено сучасний стан розвитку будівельного сектора національної економіки та економіки інших країн світу.

Шифр НБУВ: ВА860902

4.У.206. Європейський зелений курс та водна політика України в умовах глобальних кліматичних змін. Національна науково-практична конференція, 1 березня 2021 року / Державне агентство водних ресурсів України, Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, Національний центр управління та випробувань космічних засобів, Причорноморський науко-дослідний інститут економіки та інновацій, Національний університет водного господарства та природокористування, Publishing house «Baltija publishing». — Київ. — Одеса: Держ. екол. акад. післядиплом. освіти та упр.: Гельветика, 2021. — 95 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання екологізації національної водної політики, поширення європейських принципів водного врядування та кращої водогосподарської практики на основі імплементації моделі «зеленої» економіки задля забезпечення екологічної безпеки та протидії кліматичним змінам. Висвітлено зарубіжний досвід управління екосистемами для досягнення екобезпеки. Розглянуто екологізацію туризму в контексті сталого розвитку й екобезпеки. Висвітлено світовий досвід моделювання розвитку депресивних (гірських) регіонів. Наведено принципи державної політики в галузі екобезпеки потенційно небезпечних виробництв. Досліджено світові тенденції екологізації природного середовища та європейський зелений курс. Увагу приділено реформуванню переробки відходів на регіональному рівні тощо.

Шифр НБУВ: ВА861251

4.У.207. Методи і моделі консолідації земель: монографія / М. А. Малашевський, О. А. Малашевська. — Київ: Компринт, 2022. — 303 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 278-303. — укр.

Висвітлено теоретико-методичні підходи і надано практичні рекомендації щодо впровадження методів і моделей консолідації земель в умовах розвитку земельних відносин. Розглянуто суть консолідації земель та передумови проведення консолідації земель в Україні. Обґрунтовано моделі обміну та перерозподілу земель. Запропоновано залучати до процесу перерозподілу земель, які з'являються в результаті просторової оптимізації земельного масиву або землекористування, земельні ділянки, викуплені у землевласників за їх бажанням, землі резерву та запасу, земельні ділянки, які відносять до невитребуваних паїв та відумерлої спадщини. Запропоновано алгоритм перерозподілу земель, методику формування проектних масивів, оптимізації обміну та перерозподілу земель в масивах земель сільськогосподарського призначення, методику впорядкування меж консолідованих земель. Представлено практичну реалізацію запропонованих моделей при консолідації земель в масивах земель сільськогосподарського призначення, консолідації земель в умовах природного заліснення, при перерозподілі земель у процесі формування масивів житлової забудови на землях сільськогосподарського призначення, при перерозподілі земель з метою формування об'єкта транспортної інфраструктури на землях сільськогосподарського призначення. Запропоновано методи і моделі, які рекомендовано до використання територіальним громадам та землевласникам і землекористувачам з метою просування консолідації земель.

Шифр НБУВ: ВА861060

4.У.208. Методичні засади планування раціонального використання порушених земель: монографія / П. Б. Міхно, І. М. Шелковська, О. М. Клюка; Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. — Кременчук: Олексієнко В. В., 2022. — 163 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 130-144. — укр.

Подано концепцію планування раціонального використання порушених земель, що передбачає вибір раціонального напрямку використання порушених земель після відпрацювання і виду рекультивованих угідь на підставі кількісної обробки експертних суджень з використанням методів експертного опитування, апріорного ранжування, аналізу ієрархій, нечітких множин і порівняльної оцінки. Наведено сучасні підходи до рекультивациі порушених земель та стислу характеристику предметної сфери рекультивациі порушених земель. Описано зарубіжний і вітчизняний досвід рекультивациі та зроблено аналіз нормативно-правового забезпечення рекультивациі. Проведено моделювання життєвого циклу порушених земель. Розглянуто концептуальні засади планування раціонального використання порушених земель та методи прийняття рішень щодо управління антропогенними ландшафтами. Застосовано метод аналізу ієрархій для розроблення ієрархічної моделі планування раціонального використання порушених земель. Виокремлено особливості експертного

опитування щодо факторів ієрархічної моделі планування раціонального використання порушених земель. Надано інформацію стосовно оцінювання узгодженості результатів експертного опитування та застосування методу нечітких множин для оцінки придатності відпрацьованих земель до різних видів використання. Висвітлено особливості стратегічної екологічної оцінки генеральних планів населених пунктів у гірничодобувних регіонах та особливості оцінки стійкості агроландшафтів у гірничодобувних регіонах.

Шифр НБУВ: ВА860046

4.У.209. Механізм інтегральної підготовки управлінських кадрів в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. І. Полотнянко; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено та запропоновано вирішення концептуальних, теоретико-методичних та практичних рекомендацій щодо механізму інтегральної підготовки управлінських кадрів в Україні, яка уможливить адаптивність і стратегічний розвиток національної системи підготовки управлінських кадрів. Досліджено актуальні наукові проблеми у сфері інтегральної підготовки управлінських кадрів в Україні в межах еволюційної парадигми розвитку системи управлінської освіти. Представлено методичні підходи до макроекономічного прогнозування потреби національної економіки в кваліфікованих управлінських кадрах, моделювання критеріїв і показників процесу впровадження механізму інтегральної якості підготовки управлінських кадрів в контексті Індустрії 4.0. Сформовано концептуальну основу трансформації управлінських кадрів в Україні. Розроблено механізм інтегральної підготовки управлінських кадрів, методичне забезпечення оцінки інтегральної якості сучасної системи підготовки управлінських кадрів. Набув подальшого розвитку концептуальний базис інтегральної якості підготовки управлінських кадрів.

Шифр НБУВ: РА452809

4.У.210. Науковий простір України: сучасні виклики та загрози: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Вінниця, 20 — 21 жовт. 2022 р.: у 2 т. Т. 1, ч. 2 / ред.: В. І. Мельник; Західноукраїнський національний університет. — Б. м., 2022. — 171 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні теоретичні і практичні питання розвитку наукового простору України. Висвітлено фінансові виклики та загрози сучасного розвитку держави, економічні та обліково-аналітичні детермінанти формування наукового середовища України, а також правові та гуманітарні аспекти розвитку наукового простору держави.

Шифр НБУВ: В359182/1.2

4.У.211. Повоєнна економіка України: міжнародна допомога та політика зростання / О. В. Пустойт // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3. — С. 75-98. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Повномасштабна війна, розв'язана в 2022 р. РФ проти України, супроводжується масовими руйнуваннями інфраструктурних та промислових об'єктів. Швидке їх відновлення неможливе без міжнародної допомоги. Однак із історії відомо, що використання такої допомоги не завжди зумовлювало прискорене повоєнне відновлення країни, ринки та економіки яких розвиваються. Знання про такі факти спонукало західних науковців до пошуку механізму впливу допомоги на економічне зростання. Дослідження, що розпочалися в 1960-х рр., цей механізм не висвітлили. Проте вони показали, що допомога прискорювала економічне зростання та відновлення країни, які проводили порівняно кращу фіскальну, монетарну та торговельну політику, а також досягли успіхів у формуванні інституту верховенства права. Обґрунтовано дещо інший науковий підхід. Ним передбачається, що коли в країні здійснюється не лише порівняно краща фіскальна, монетарна, зовнішньоторговельна, інституційна, а ще й структурна економічна політика, вплив міжнародної допомоги на повоєнне зростання економіки може суттєво збільшуватися. Запропонований підхід став підставою для висунення наукового положення, що в Україні обмежений обсяг допомоги не варто розпорюшувати на відбудову всіх зруйнованих та пошкоджених війною промислових об'єктів, а доцільно сконцентрувати її на відновленні підприємств, які в стислий термін спроможні розпочати випуск та продаж на міжнародних ринках продукції підвищеної технологічної складності. Переваги такого способу використання допомоги розкрито за допомогою розрахункових даних. Вони свідчать, що спрямування міжнародної допомоги на розширення експорту продукції підвищеної технологічної складності створить в Україні сприятливі умови для прискорення темпів повоєнного зростання товарного виробництва до 10 % на рік та скорочення періоду його відновлення до рівня 2021 р. з 12 до 6 років. Разом із тим наведено аргументи, що зазначене використання допомоги є лише засобом скорочення термінів виходу економіки з кризи та її переходу до стану прискореного зростання. Перерости в довгострокову економічну тенденцію цей стан зможе лише за умови запровадження дієвого механізму стимулювання інноваційної діяльності підприємств та залучення іноземних інвестицій у галузі, що виробляють продукцію підвищеної технологічної складності. Моделювання можливих сценаріїв повоєнного відновлення економіки України дещо розширили

наукові уявлення про механізми впливу допомоги на економічне зростання країн. Зокрема, їх було доповнено ідеєю, що у повенний період міжнародна допомога виконує роль рушія високих темпів економічного зростання країн настільки, наскільки вона сприяє структурним змінам в економіці, що переводять виробництво із воєнних рейок на цивільні та перетворюють його із технологічно простого на більш технологічно складніше.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.212. Працевлаштування людей з інвалідністю: кращі практики: метод. посіб. / А. К. Базиленко, І. В. Таланчук, Г. В. Давиденко, К. Бояршинова, А. Гребенюк, З. Єфименко, С. Лавренюк, Л. Остролицька, Л. Пономарьова, Г. Туровець; ред.: А. К. Базиленко; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Талком, 2022. — 197 с.: іл., діаграми — Бібліогр.: с. 187-195. — укр.

На основі підсумків роботи XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи, кращі практики» висвітлено кращі практики працевлаштування людей з інвалідністю. Наведено рекомендації із працевлаштування людей з інвалідністю для працевлаштовувачів, викладачів інклюзивних закладів фахової передвищої та вищої освіти та для самих людей з інвалідністю.

Шифр НБУВ: ВА860865

4.У.213. Україна в інституційному вимірі глобальної конфліктності та стихійної локалізації / О. Яременко // Екон. теорія. — 2022. — № 2. — С. 90-114. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Показано, що інституційне середовище глобальних ринків сформувалося в умовах технологічного, фінансового та політичного панування окремих країн-лідерів, що зумовило сьогодинний розрив між інтегрованою спроможністю ринкових і структурно-інституційних механізмів глобальної економіки та її фактично складністю і конфліктним потенціалом. Механізмом скорочення цього розриву виявилася стихійна локалізація як сучасне спрощення структури світової економіки через масові конфлікти та відмову від частки коопераційних угод. Розкрито внесок у погіршення якості інституційного середовища глобальної економіки процесу переродження інституту боргу. У новому інституційному середовищі попит на ліквідність (касові залишки) як функція мотиву передбачуваності набуває перекручену форму попиту на товарні запаси як виробничого, так і споживчого попиту, що посилює глобальний дефіцит. Обґрунтовано висновок, що глобальна економічна влада, яка не забезпечена глобальними ресурсами та ціннісно-інституційними структурами, є джерелом невизначеності не лише для конкурентів, а й для самої себе; результатом її функціонування є поглиблення диспропорцій та розривів, які можуть бути частково приховані за рахунок гіпертрофованого кредиту. Доведено, що взаємне підсилення явищ глобальної економічної влади та гіпертрофованого кредиту несе ризик руйнації соціальних ринкових засад економічної свободи, довіри та справедливості; це зумовлює попит на альтернативні моделі. Показано, що критерієм доцільності альтернативних моделей глобального розвитку в умовах розгортання суперечностей між глобалізацією та локалізацією є здатність до більш-менш стійкого розподілу повноважень і відповідальності.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.214. Формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. М. Слабечкий; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 24 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та методичні засади проблемного аксіологічного аналізу потенціалу наукових шкіл менеджеризму, що сприяли формуванню професійної підготовки майбутніх менеджерів (ММ), розроблено та обґрунтовано модель формування професійної компетентності безпеки (ПКБ) ММ у закладах вищої освіти (ЗВО), структуру їх професійної компетентності, визначено критерії (акмеологічно-мотиваційний, аксіологічно-когнітивний та дивергентний), показники та охарактеризовано рівні її сформованості у розроблених організаційно-педагогічних умовах — безпека організації освітнього процесу у ЗВО, стратегії педагогічної інноватики та безпеки національного суверенітету України та галузями. Удосконалено та конкретизовано класифікаційні ознаки семантики формування ПКБ ММ на основі методів аналогій, екстраполяцій та імітацій полікритеріального вибору в системному управлінні ЗВО, ризики системного характеру організації освітнього процесу у ЗВО. Сформульовано поняття «діпло-підготовка майбутніх менеджерів» як системи професійної підготовки управлінських кадрів. Обґрунтовано, розроблено та верифіковано за експертною системою анкетування та бального оцінювання ефективність моделі формування ПКБ у ММ. Подальшого розвитку набули методологічні положення змістового наповнення та науково-методичного забезпечення діпло-підготовки. Сформовано навчально-методичне забезпечення змістового наповнення проблемно-інтегрованого модуля «Управління безпекою соціокультурних форм організації освітнього процесу ЗВО», а саме акмеологічно, соціально, екологічно, економічно, академічно, воєнно, кібер-безпекою, політичною стратегією національної безпеки держави, розроблено на-

вчально-методичне забезпечення для галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент».

Шифр НБУВ: РА452817

Див. також: 4.С.8, 4.У.125, 4.У.131, 4.У.137, 4.У.145, 4.У.147, 4.У.161, 4.У.164, 4.У.192, 4.У.218, 4.У.241, 4.Ч.483, 4.Ш.651

Бізнес

4.У.215. Галузеве підприємництво: підручник / І. Савельєва, О. Котлубай, М. Балджи, Н. Гребенник, А. Іванов, М. Матвієнко, Ю. Наврозова, В. Щербина, О. Пустовит; ред.: І. В. Савельєва; Одеський національний морський університет. — Суми: Університетська книга, 2022. — 484 с.: рис., табл. — Бібліогр. в кінці розд. — укр.

Розглянуто основи підприємництва, його види та форми, ризики у підприємницькій діяльності. Викладено основи організації підприємницької діяльності у торговельному судноплаванні, визначено витрати і собівартість морських перевезень, форми інтеграції в судноплаванні. Висвітлено сучасні трансформації фінансово-економічних інструментів забезпечення діяльності національного судноплавного підприємництва. Розглянуто питання організації портового бізнесу, управління діяльністю підприємств портової галузі. Охарактеризовано сервісну діяльність на морському транспорті, загальні умови транспортної експедиції, інтермодальні та мультимодальні перевезення. Викладено питання організації туристичного бізнесу, види та форми підприємницької діяльності в туризмі, систему підтримки та розвитку підприємництва в туризмі. Розглянуто особливості організації готельно-ресторанного бізнесу, основні напрями державного регулювання діяльності підприємств готельного та ресторанного господарства в Україні, економіко-правові засади функціонування підприємств сфери готельно-ресторанного бізнесу на ринку України.

Шифр НБУВ: ВА860713

4.У.216. Основи підприємницької діяльності: навч. посіб. / Т. В. Шепель, О. О. Комліченко, А. М. Живець. — Херсон: Одлі Плюс, 2022. — 305, [1] с.: рис., табл. — укр.

Досліджено сучасну практику організації підприємницької діяльності з метою підвищення її ефективності. Розглянуто теоретичні та правові засади здійснення підприємницької діяльності. Наведено обґрунтування оптимальних управлінських рішень у сфері підприємництва з урахуванням змін зовнішнього та внутрішнього середовища суб'єкта підприємництва та адекватного реагування на них. Увагу приділено організаційно-правовим засадам ліцензування підприємницької діяльності в Україні. Досліджено сучасні підходи до оцінки ефективності підприємницької діяльності. Розкрито теоретичні та правові засади здійснення підприємницької діяльності, охарактеризовано підприємницьке середовище, визначено підприємницькі ризики та вказано на заходи щодо їх подолання.

Шифр НБУВ: ВС69995

4.У.217. Теорія та практика управління суб'єктами підприємництва: колект. монографія / О. О. Бененсон, С. Ю. Бережецька, Б. Д. Биков, В. Г. Бакова, К. О. Біла, С. О. Білоус-Сергеева, Т. В. Боровик, Є. С. Бортулева, Л. А. Величко, О. П. Величко, І. М. Вінічук, Н. П. Воробйова, С. П. Гаврилюк, Т. З. Гвініашвілі, М. Я. Городецький, Т. В. Горохова, Т. В. Грама, Т. В. Гринько, О. В. Громцева, В. І. Даниленко, Л. М. Дебунов, В. В. Джинджоян, Т. В. Дядик, А. А. Кобченко, О. М. Коваленко, Н. Е. Ковшун, А. М. Колосов, В. Ю. Комар, Ю. М. Комар, М. С. Кравченко, Н. О. Краснікова, О. М. Кубецька, І. Г. Курінна, В. Й. Куценко, С. К. Кучеренко, Н. Б. Кушнір, О. В. Левкович, А. Г. Лемберг, А. М. Лемберг, В. С. Мазур, В. В. Македон, І. Е. Максютенко, Л. Ш. Маматова, Ю. І. Мащевич, Г. М. Мутерко, Т. І. Олійник, Т. М. Остапенко, С. О. Острянин, Р. А. Павлов, Т. С. Павлова, В. Є. Редько, О. С. Савченко, І. Е. Семєнча, В. А. Сливенко, П. В. Солошенко, В. В. Стрюков, І. В. Тімар, В. В. Хацько, В. Д. Хурдей, Д. С. Царук, О. І. Черниш, О. Ю. Чернишов, Г. О. Швець, О. Й. Шевцова, В. С. Яковенко, О. Г. Яковенко, Т. С. Яровенко; ред.: Т. В. Гринько; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро: Біла К. О., 2020. — 439 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретико-методологічні засади управління суб'єктами підприємництва й обґрунтовано необхідність удосконалення сучасних механізмів та інструментів менеджменту суб'єктів підприємництва. Досліджено сучасні моделі, проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні та світі, проведено аналіз концептуальних засад інноваційного розвитку підприємств у глобальному економічному просторі. Особливу увагу зосереджено на методологічних, теоретичних і методичних засадах управління конкурентоспроможністю суб'єктів підприємництва в умовах нестабільного ринкового середовища. Досліджено концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств у глобальному економічному просторі. Дослідження містить актуалізацію

завдань з формування системи економічної безпеки в умовах ризику та невизначеності й обґрунтування організаційно-економічних аспектів управління торгівельною діяльністю суб'єктів підприємництва. Пріоритетно увагу розвитку системи управління фінансово-економічною діяльністю суб'єктів підприємництва та проаналізовано світовий досвід реалізації стратегії розвитку суб'єктів підприємництва.

Шифр НБУВ: BA861158
Див. також: 4.У.279

Інноваційна діяльність

4.У.218. Інструментальне забезпечення реалізації державної програми енергоефективності на цільових ринках: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / З. С. Люльчак; Національний університет водного господарства та природокористування. — Рівне, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Науково обґрунтовано теоретико-методологічні та методичні положення щодо розроблення та наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад і методичних підходів до інструментального забезпечення реалізації державної програми енергоефективності (ДПЕ) на цільових ринках. Досліджено стратегічні орієнтири енергозбереження в контексті сталого (рівноваженого) розвитку, встановлено роль енергозбереження у формуванні економічного потенціалу країни та її регіонів, ідентифіковано передумови формування механізмів впливу на відносини пропозиції та попиту щодо енергоефективності. Формалізовано парадигму консеквентно-компатибельно-комплементарного принципу побудови механізму реалізації ДПЕ, досліджено реінжинірингові інструменти упровадження такого механізму (управління проектами, процесне управління), те що потребує капіталовкладень (капіталомісткі проекти), визначено інструменти постійного вдосконалення (кайзен, м'які інструменти, малими «кроками») в реалізації державної програми енергоефективності. Проведено ретроспективний аналіз енергоефективності на цільових ринках (B2B), оцінено екстерналізації енерговитрат (на середовище, на суспільство — негативний вплив): здійснено оцінку суттєвості та динаміки, сформовано пріоритетні напрями державної підтримки енергозбереження та забезпечення надійності енергосистем на регіональному рівні. Досліджено регіональну політику відновлювальних джерел енергії; вивчено реноваційно-інвестиційні проекти із врахуванням ризику окупності, розглянуто модифікацію поведінки споживачів. Проведено дефінування та візуалізацію мегапроцесу «управління енергоефективністю» на заходах управління процесами, обґрунтовано маркетингові методи енергоощадності, скеровані на великі міста (висока концентрація населення), малі населені пункти (мала концентрація населення) та сталий розвиток регіональної електроенергетики, запропоновано принципи створення енергоощадної логістичної інфраструктури із переважним використанням відновлювальних джерел енергії.

Шифр НБУВ: RA452822

4.У.219. Моделювання енергозабезпечення країни за структурою даних продуктового енергетичного балансу в форматі міжнародної енергетичної агенції / М. Каплін, Т. Білан, І. Новицький // Проблеми заг. енергетики. — 2022. — № 1/2. — С. 58-69. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено можливості побудови моделей виробничого типу за Л. В. Канторовичем з використанням розширеної номенклатури продуктового енергетичного балансу, а також показників енергетичних балансів МЕА для України, яка надала змогу визначити взаємоузгоджені й збалансовані обсяги виробництва і постачання енергоносіїв за використання мінімального обсягу регламентованих чинним законодавством країни відкритих інформаційних джерел. Створення структури згаданих моделей у відповідності до структури системи показників згаданих балансів надає можливість оцінювання множини показників витрат і випусків цих звітних статистичних документів на повноту й узгодженість, зокрема з метою виявлення невірних врахованих, необлікованих, втрачених або викрадених обсягів паливно-енергетичних ресурсів. З огляду на це, в роботі основну увагу приділено формулюванню основних вимог до моделей енергозабезпечення щодо цілей їх застосування, розробленню методичного підходу до побудови структури і розрахунку технологічних коефіцієнтів (коефіцієнтів випуску і витрат) економіко-математичної моделі виробничого типу за номенклатурою напрямів надходження, перетворення й кінцевого споживання, регламентованих продуктивним енергетичним балансом України, застосуванню згаданого підходу до розроблення низки моделей енергозабезпечення різного рівня агрегування, призначених для вирішення задач прогнозування структури й обсягів постачання енергоносіїв, а також дослідження їх доцільних варіантів, аналізу якості статистичних енергетичних балансів, виявлення обсягів необлікованого споживання енергетичних ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж70419

4.У.220. Прогнозування енергоспоживання для сектора загального державного управління в економіці України до

2040 року / Н. Майстренко // Проблеми заг. енергетики. — 2022. — № 1/2. — С. 82-89. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Уточнено нормативний метод прогнозування попиту на енергетичні ресурси на різних ієрархічних рівнях побудови економіки шляхом включення удосконаленої трирівневої методики обчислення прогнозних рівнів енергоспоживання з врахуванням регіональних особливостей за видами економічної діяльності при існуючому нині поділі економіки країни. Методика враховує як загальний потенціал енергозбереження в країні в цілому, на рівні секторів економіки, на рівні окремих виробництв (надання послуг), так і його особливості на регіональному рівні (область, місто, село, селище, територіальна громада) у певних (вибраних) ВЕД у наданні послуг (виробництві). Проаналізовано обсяги перспективного структурного (міжсекційного та внутрішньосекційного) і технологічного електрозбереження в Україні та регіоні Київської обл. за сценаріями розвитку економіки та основними споживачами. Дослідження проведено за консервативним сценарієм як частину загального прогнозу енергоспоживання в Україні. У результаті представлено прогноз електроспоживання в економіці України на період до 2040 р. для сектора загального державного управління та інших. Цей сектор входить до сектору інші ВЕД та одночасно складається з секцій: Державне управління й оборона; Обов'язкове соціальне страхування; Освіта; Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги та ін. Іншу частину економіки враховано в секторі промислових ВЕД. Споживання населення в загальному вигляді визначається питомими витратами на одну особу в базовому році та прогнозом його чисельності за досліджуваній період як на рівні країни, так і регіону. Для його уточнення визначено технологічний потенціал енергозбереження. На прикладі Київської обл. проведено розрахунок рівнів електроспоживання на макро- та мезорівнях для регіону.

Шифр НБУВ: Ж70419

4.У.221. Сучасні тенденції сталого розвитку: теорія, методологія, практика: колект. монографія / ред.: Т. В. Полозова; Харківський національний університет радіоелектроніки. — Харків: Друкарня Мадрид, 2022. — 347 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему господарювання економічних агентів в усіх рівнях управління та питаннях забезпечення економічної безпеки діяльності окремих підприємств, галузей, регіонів та країни в цілому. Узагальнено результати теоретичних і практичних досліджень з удосконалення науково-методичного забезпечення функціонування суб'єктів господарювання на мікро- та макроекономічному рівнях. Сформовано на матеріалах III-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта». Розглянуто питання соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни. Окреслено трансформацію національних економічних інтересів у глобальному просторі та напрями структурної перебудови економіки для цілей сталого розвитку. Виокремлено національні економічні інтереси розвитку українського сектору малого та середнього бізнесу. Описано потенціал просторового співробітництва регіонів як напрям сталого розвитку, наведено сценарування розвитку міст України.

Шифр НБУВ: BA860038

4.У.222. Crowdfunding systems: evaluation and government regulation in the conditions of reengineering: monograph / O. Kuzmin, O. Melnyk, O. Skybinskyi, O. Ugolokova, V. Zhezhukla; Lviv Polytechnic National University. — Lviv: Galician Publishers: Галицька Видавнича Спілка, 2020. — 158 p.: fig. — Бібліогр.: с. 138-154. — укр.

Розроблено теоретичні та методико-прикладні засади оцінювання та регулювання систем краудфандингу в умовах реінжинірингу. Розвинуто понятійний і термінологічний апарат щодо систем краудфандингу, а також типологію краудфандингових проектів. Удосконалено типологію чинників розвитку краудфандингової діяльності, а також інструменти оцінювання систем краудфандингу органами центральної та місцевої влади, які використовують структуроутворюючі абсолютні та відносні показники з метою здійснення порівняльного аналізу (на макро-, мезо- та мікрорівнях) та аналізу динаміки стану систем краудфандингу. Удосконалено положення з державного регулювання систем краудфандингу в умовах реінжинірингу, які конкретизують інструменти, за допомогою яких здійснюється вплив органів державного управління на краудфандингову діяльність. Розроблено модель реалізації краудфандингового проекту, яка визначає основні етапи його здійснення із уточненням учасників та їх функцій на кожному етапі з метою якісного управління процесом реалізації краудфандингових проектів.

Шифр НБУВ: IB229242

4.У.223. Indicators of ecological condition of natural resources in integrated reporting of the enterprise / I. Zamula, M. Prodanchuk, T. Kovalchuk, O. Kolesnikova, A. Myhalkiv // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 180-186. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — the research is aimed at developing a model of integrated reporting which will assess the impact of the enterprise on condition of natural resources and meet the information requests

of stakeholders at the micro and macro levels. The fundamental provisions of modern economic theory, accounting theory and economic analysis, scientific developments of national and foreign scientists on non-financial reporting, greening and rationalization of environmental management are the theoretical and methodological basis of the study. To achieve the goal, the following research methods were used: abstract-logical, complex-system approach in the study on the essence of non-financial reporting and identifying its features; cause-and-effect relations — when developing a list of indicators of non-financial reporting on the environmental condition of natural resources in order to increase the relevance of information. The structure and content of integrated reporting are proposed in terms of natural resources and their environmental condition, the result of which is reliable, clear and comparable information that will provide a comprehensive analysis of the enterprise and the development of balanced management and control decisions. In the process of integration, non-financial reporting will be complemented by a number of financial indicators that will be compatible with each other, which will help to ensure the high-quality decisions. The proposed integrated reporting will not violate legal rights, commercial obligations, privacy of business owners and will create favorable conditions for effective management of natural resources and their environmental condition. The result of the study is a developed scientific and methodological approach to the implementation of integrated reporting of agrarian enterprises in practice. The integration of financial and non-financial reporting on natural resources and their environmental position will create a unified information base for the management of natural capital and the activities of enterprises. Implementation of the proposals will allow: at the level of business entities — forming timely, reliable and adequate to the needs of management information on environmental activities of the enterprise, which will be the basis for balanced management decisions in regulating environmental impact and ensure rational use of natural resources as a basis of national wealth of Ukraine; at the state level — receiving reliable consolidated statistical information that will ensure the validity of state environmental policy, increase the interest and confidence of external users in information about the activities of national enterprises considering their impact on natural resources, restore ecological and economic balance in the country.

Шифр НБУВ: Ж16377

4.У.224. NATOTs role in ensuring energy security in the conditions of changes in the global energy landscape / Ya. Turchyn, O. Ivasechko // Humanitarian Vision. — 2021. — 7, № 2. — С. 1-7. — Бібліогр.: 6 назв. — англ.

Визначено ключові проблеми на шляху гарантування енергетичної безпеки та роль НАТО у їх вирішенні. Висвітлено позицію Альянсу в енергетичному питанні. Проаналізовано документи самітів НАТО в Бухаресті від 2008 р., Чикаго від 2012 р., і Стратегічну Концепцію НАТО від 2010 р. З'ясовано, що Альянс розподілив свою роль у вирішенні енергетичних проблем на 3 сфери, як-от: підвищення рівня обізнаності; захист критичної енергетичної інфраструктури; поглиблення енергоефективності у військових. Досліджено роль Центрів передового досвіду, їх спеціалізацію, а також цілі. Акцентовано увагу на деструктивному впливі гібридних війн на енергетичну безпеку. Висвітлено дії рф щодо погіршення енергетичної безпеки за допомогою кібератак, задія послаблення ролі та оборонних дій НАТО. Зазначено, що перспективним напрямом із метою забезпечення енергетичної безпеки Альянсу є співпраця з Україною. Репрезентовано ключові завдання, які стоять перед Україною для стабільності її енергетичної системи. Зроблено висновок про те, що діяльність НАТО посідає важливе місце в захисті енергетичної безпеки, адже Альянс вдалося чітко визначити напрямки своєї діяльності в цій сфері.

Шифр НБУВ: Ж101312

Див. також: 4.У.163, 4.У.165

Відтворення

4.У.225. Макроекономічні оцінки та прогнози повоєнного відновлення економіки України / М. Скрипниченко // Екон. теорія. — 2022. — № 2. — С. 29-43. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Окреслено наслідки вторгнення рф на територію України й здійснено огляд прогнозів спаду вітчизняної економіки у 2022 — 2023 рр. Особливе місце відведено вихідним умовам прогнозування повоєнного відновлення України, передусім: залучення інвестицій та досягнення високої норми нагромадження основного капіталу, що забезпечить більш стислі терміни відновлення економіки, дотримання помірної інфляції, відновлення макроекономічної стабільності. Опрацьовано історичний огляд повоєнного відновлення національних економік Німеччини, Японії, Ізраїлю, у яких зафіксовано високі рівні норми нагромадження основного капіталу у 1950 — 1958 рр. Відзначено економічну доцільність нарощування основного капіталу для забезпечення економічного зростання. Показано, що саме нагрома-

дження інвестиційних ресурсів та їх ефективне використання були головними пріоритетами політики повоєнного відновлення економіки у країнах після припинення військових дій. Здійснено інструментальний аналіз взаємозв'язків ВВП, норми валового нагромадження капіталу та інфляції, за результатами якого підтверджено позитивний вплив норми валового нагромадження основного капіталу та негативний вплив інфляції на динаміку ВВП за даними економіки України. Розрахунки показали, що досягнення норми валового нагромадження основного капіталу до 30 — 35 % ВВП сприятиме швидкому відновленню повоєнної економіки України. Зазначено, що у післявоєнний період Уряду України у взаємодії з НБУ необхідно реалізовувати виважену політику забезпечення макроекономічної стабільності, спрямовану на підтримку балансу між посиленням соціальної підтримки населення, стимулюванням розвитку галузей економіки та збереженням прийнятної рівня інфляції і стійкого курсу гривні. Наведено ризики і загрози із важкопрогнозованими для економіки України наслідками, основними серед яких слід відзначити: продовження війни росії проти України після 2023 р. та ескалацію воєнних дій на території України за посиленням впливу руйнівних форс-мажорних шоків глобальної рецесії на внутрішній економічній процесі.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.226. Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання управління сталим розвитком у сучасному суспільстві: проблеми та перспективи»: 13 — 14 жовтня 2021 року / Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Університет Ополье, Вища школа європейських і регіональних студій, Вроцлавський університет економіки і бізнесу, Університет Матея Бела. — Кременчук: Олексієнко В. В., 2021. — 117 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто організаційно-економічне забезпечення системи управління конкурентоспроможністю підприємств. Висвітлено актуальні проблеми менеджменту в охороні здоров'я. Досліджено фактори впливу на рівень конкурентоспроможності підприємств. Висвітлено європейський досвід системи охорони здоров'я. Удосконалено систему управління зовнішньоекономічною діяльністю. Наведено сучасні напрями розвитку управління персоналом у системі менеджменту організації. Увагу приділено управлінню маркетингом на сучасному етапі розвитку економіки. Розглянуто сучасний стан і визначено перспективи розвитку обліку та фінансів в умовах глобалізації економіки. Описано особливості управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Шифр НБУВ: ВА861071

4.У.227. Перспективи та перешкоди реструктуризації зовнішніх державних зобов'язань України в умовах війни / Є. О. Бублик, С. І. Брус, О. І. Шпанель-Юхта // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 2. — С. 7-28. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проаналізовано структуру зовнішніх боргових зобов'язань за період з 2011 по 2021 рр. та у період з початку повномасштабного вторгнення. Визначено, що зовнішні державні зобов'язання стануть домінуючою формою залучення фінансових ресурсів у державний бюджет, а їх сума з урахуванням прогнозних даних може перевищувати 70 % ввп України, що загрожуватиме фінансовій безпеці держави. Надано оцінку складнощам реструктуризації зовнішнього боргу у розрізі питомої ваги кредитора та ваги короткострокових виплат, що припадають на період 2022 — 2023 рр. Зроблено висновок, що на початок 2022 р. найбільшу питому вагу у структурі зовнішніх зобов'язань становила заборгованість за випущеними цінними паперами на зовнішніх ринках та зобов'язання перед міжнародними фінансовими організаціями та ЄС. Основні виплати за ними припадають на третій квартал 2022 та 2023 рр. (3,0 та 3,6 млрд дол. США відповідно), на сплату відсотків припадає 30 % з усієї суми виплат. Розглянуто можливі механізми списання та реструктуризації зовнішніх боргів держави з урахуванням міжнародного досвіду, пов'язаного із кризами та воєнними конфліктами. Проаналізовано такі механізми списання та реструктуризації зовнішньої заборгованості: План Брейді для реструктуризації заборгованості країн, що розвиваються; програми полегшення боргу для найбільш бідних країн — НІРС (heavily indebted poor countries) та MDRI (The Multilateral Debt Relief Initiative). Визначено напрями роботи з мінімізації зовнішніх зобов'язань України у 2022 — 2023 рр. Зроблено висновок щодо ініціювання ведення перемовин стосовно реструктуризації та списання зовнішнього боргового навантаження для полегшення тягаря виплат по зовнішніх боргах, зокрема і ввп-варантів. Таке завдання має бути здійснено якнайшвидше до періоду настання найбільших виплат та з урахуванням наявної підтримки урядів провідних іноземних країн.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.228. Стратегії економічної стійкості у нестабільному середовищі / А. А. Грищенко // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3. — С. 33-43. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто проблеми, що піднімаються у статті Серджіо Маріотті «Застереження російсько-української війни: уникнути майбутнього, яке перегукується з минулим». Підтримується позиція більш широкого погляду на події та включення в аналіз історичного компоненту. Разом із тим стверджується, що порівняльного

історичного аналізу для вирішення таких складних проблем недостатньо. Запропоновано застосування методу сходження від абстрактного до конкретного, який надає змогу розглядати системні сучасні явища як результат усього попереднього історичного розвитку. На цій основі показано, що війна в Україні є конкретним проявом суперечностей глобалізації та локалізації, що історично виростили з сумісно-розділеної праці й досягли в сучасності апогею свого розвитку. Виникла гібридна система «мир — війна» і розпочався процес зміни світового порядку, в основі якого лежить перехід від індустріально-ринкової до інформаційно-мережевої економіки, що закономірно продукує посилення невизначеностей і суперечностей. Політика вільної торгівлі та політика протекціонізму є лише конкретними проявами суперечностей глобалізації та локалізації та їх конкретних проявів, виникають об'єктивні тенденції до забезпечення національної укоріненості стійкості економічного розвитку. Узагальнення таких тенденцій і свідоме їх використання зумовлює необхідність формування стратегій національно укоріненого економічного розвитку, які будуть актуальними до завершення становлення нового техніко-технологічного укладу і утвердження інформаційно-мережевої системи соціально-економічних відносин.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.229. Сценарні макрооцінки післявоєнної відбудови економіки України / М. І. Скрипниченко, Л. І. Кузнецова, О. Г. Білоцерківець // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3. — С. 48-74. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Окреслено довгострокові тенденції розвитку світової економіки на тлі різкого погіршення умов глобального зростання через тривалість війни в Україні, зростання інфляції та більш жорсткі фінансові умови. Особливе місце відведено головним завданням післявоєнної відбудови економіки України, передусім відходу від довоєнної сировинно-аграрної, імпортозалежної економіки та забезпеченню її відновлення на фундаменті сучасних досягнень науки, високих технологій і нового технологічного укладу, а також відновленню інфраструктури, сучасній реструктуризації за секторами економіки та видами економічної діяльності, що мають стати драйверами відновлення економіки України у найближчій перспективі (це — оборонно-промисловий комплекс, агросектор, будівництво, сектор ІКТ, машинобудування), забезпеченню збереження людського капіталу тощо. Зазначено, що у 2022 р. очікується значне падіння виробництва по всіх видах економічної діяльності, що зберігатиметься до завершення воєнних дій. Найбільшого падіння зазнає будівництво, діяльність якого обмежиться відновленням зруйнованої критичної інфраструктури, та промисловість за видами діяльності, на які припадає лівова частина промислового виробництва України (добувна промисловість, металургія, енергетика). Визначено вихідні умови прогнозних оцінок повоєнного відновлення України: залучення інвестицій та досягнення високої норми нагромадження основного капіталу, що забезпечить більш стислі терміни відновлення економіки, а також дотримання помірної інфляції. Розрахунки показали, що досягнення норми валового нагромадження основного капіталу до 30 — 35 % ввп сприятиме швидкому відновленню економіки України після війни. Показано, що основними чинниками зменшення обсягів експорту товарів у воєнний період є падіння обсягу виробництва та порушення транспортно-логістичних зв'язків. Здійснено оцінку вартісних та фізичних обсягів, а також товарної і географічної структури експорту товарів з України у 2022 р. Оцінено вплив скорочення фізичного обсягу експорту товарів на випуск продукції, створення доданої вартості та оплати праці в Україні. Наведено ризики забезпечення повоєнної відбудови економіки України, основними серед яких відзначено продовження воєнної агресії РФ після 2023 р. та ескалацію воєнних дій на території України з посиленням впливу руйнівних шоків глобальної рецесії на внутрішні економічні процеси.

Шифр НБУВ: Ж23373

Див. також: 4.У.210

Економіка праці

4.У.230. Безпека праці та життєдіяльності: основні поняття та дефініції: укр.-англ. термінолог. слов.: для студентів галузі знань 02 «Культура і мистецтво», 07 «Управління та адміністрування», 11 «Математика та статистика», 12 «Інформаційні технології», 23 «Соціальна робота», 24 «Сфера обслуговування», 26 «Цивільна безпека», 29 «Міжнародні відносини» / І. Я. Почапська, О. Я. Литвиняк; «Львівська політехніка», національний університет. — Львів: Левада, 2022. — 215 с. — Бібліогр.: с. 209-215. — укр.

Вміщено основні значення термінологічних понять з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Терміни подано українською та англійською мовами. Розглянуто переклад (пояснення) термінологічних понять українською та англійською мовами, що надає змогу використовувати його при оформленні усіх документів

на цих мовах і покращує спілкування з іноземними колегами. Окреслено необхідні для правильного тлумачення значень слів, вказівки щодо сфери їх вживання та фразеологічні зв'язки. Зазначено, що терміни, подані в посібнику, не завжди відповідають лінгвістичним і філологічним нормам, однак вони взяті з діючих законодавчих та нормативно-правових актів, зокрема галузевих і міжгалузевих стандартів України. Зауважено, що матеріал охоплює основну термінологію діючих міжнародних стандартів. Зроблено спробу систематизувати представлений матеріал, об'єднавши тлумачення однакових термінів з різних стандартів.

Шифр НБУВ: ВА860043

4.У.231. Основи охорони праці: навч. посіб.: [для студентів закл. вищ. освіти аграр. галузі] / В. М. Курепін; Миколаївський національний аграрний університет. — Миколаїв: МНАУ, 2022. — 346 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 339-346. — укр.

Викладено основні відомості щодо охорони праці. Надано уявлення про основні джерела небезпечних і шкідливих факторів виробничого середовища, характер їх впливу на людину і гранично допустимі рівні цього впливу. Описано методи та засоби захисту людини, створення комфортних умов у робочій зоні, основні причини травмування на виробництві, організаційні, законодавчі та економічні методи управління охороною праці.

Шифр НБУВ: ВА860281

4.У.232. Соціально-трудові виклики українському суспільству та деякі необхідні кроки до відновлення ринку праці // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 2. — С. 151-159. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Співробітники відділу соціально-економічних проблем праці ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» систематизували нинішні виклики українському ринку праці, до яких призвела повномасштабна війна, яку РФ розпочала проти України, а також визначили певні кроки щодо їх часткового нівелювання.

Шифр НБУВ: Ж23373

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування

4.У.233. Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 04 листоп. 2022 р. Т. 1 / Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2022. — 267 с.: рис., табл. — укр.

Матеріали науково-практичної конференції присвячено фінансовим аспектам в умовах ринкового середовища; управлінським, соціальним і комунікативним процесам у цифровому суспільстві. Висвітлено проблеми соціально-економічного розвитку; питання розвитку туризму та готельно-ресторанної справи. Звернено увагу на сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин і регіональних студій, трансформаційні аспекти вітчизняної правової системи в умовах Євроінтеграції; а також розвиток інформаційних і транспортних систем і технологій.

Шифр НБУВ: В359199/1

4.У.234. Кредитний менеджмент: навч. посіб. / Н. А. Мос-товенко, Т. І. Коробчук; Львівський національний технічний університет. — Луцьк: Волинполіграф, 2016. — 279 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 251-257. — укр.

Висвітлено питання теорії та практики управлінського супроводу кредитних операцій у банках. Розкрито зміст і основні засади кредитного менеджменту, методи оцінювання кредитоспроможності позичальників, завдання менеджерів на кожному етапі кредитного процесу. Розглянуто особливості організації кредитування підприємств окремих галузей економіки, методи управління кредитним ризиком, а також кредитним портфелем. Проаналізовано причини виникнення проблемних кредитів та засоби реструктурування боргів, розглянуто порядок створення та використання спеціального резерву за кредитами.

Шифр НБУВ: ВА812142

4.У.235. Теоретичні засади та практичні аспекти впровадження і використання цифрових грошей / В. Міщенко, С. Науменкова, С. Міщенко // Екон. теорія. — 2022. — № 2. — С. 44-66. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Проаналізовано практику використання окремих видів цифрових грошей та обґрунтуванню теоретичних засад функціонування механізмів використання цифрових грошей центральних банків. Визначено, що процес цифровізації грошей є новим етапом у розвитку банківських і платіжних систем, діяльності центральних банків, функціонуванні національних грошових систем і усієї валютно-фінансової системи світу. Охарактеризовано недоліки використання криптовалют, особливості функціонування нерегульованих цифрових ринків, які виникають на основі їх використання, та визначено ризики, на які криптовалюти можуть наражати національні грошові та фінансові системи. Проведено розрахунки та виявлено наявність тісного кореляційного зв'язку між значенням фондового індексу NASDAQ 100 та ціною біткоїна. Запропоновано механізми переходу від використання приватних грошей до цифрових грошей центральних банків. Визначено та охарактеризовано головні проблеми, які стримують процес впровадження цифрових грошей центральних банків.

Доведено, що запровадження цифрових грошей центральних банків є основою монетарного суверенітету країни і важливим інструментом реалізації економічної та соціальної політики. Обґрунтовано, що використання цифрових грошей центральних банків сприятиме трансформації механізмів реалізації бюджетної та податкової політики, системи фінансового моніторингу, дії каналів монетарного трансмісійного механізму, суттєвим змінам у структурі та функціях комерційних і центральних банків, а також посилить роль фінтех-компаній у функціонуванні платіжних систем і фінансових ринків.

Шифр НБУВ: Ж24845

4.У.236. Фінансове посередництво: навч. посіб. / Ю. В. Ковернінська, С. В. Онишко, Т. В. Паєнтко; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь: УДФСУ, 2020. — 237 с.: рис., табл. — (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 151). — Бібліогр.: с. 219-233. — укр.

Висвітлено суть, основи та роль фінансового посередництва у перерозподілі фінансових ресурсів в економіці та її розвитку. Розглянуто базисні теоретичні поняття фінансового посередництва та його інституційної структури.

Шифр НБУВ: ВА860994

4.У.237. Шляхи збереження інвестиційної активності страхових компаній під час воєнного стану / І. Є. Бридун // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 2. — С. 29-52. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Проаналізовано ключові показники вітчизняних страхових компаній та оцінено стан страхового ринку в Україні у довоєнний період. Здійснено аналіз нововведень у системі регулювання страхового ринку України, а саме ухвалення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» та Закону України «Про страхування», норми якого набувають чинності з початку 2024 р. Досліджено динаміку діяльності страхових компаній на страховому ринку України у довоєнний період та під час воєнного стану. Розглянуто напрями розміщення активів та резервів страхових компаній. Проаналізовано, як страховий ринок взаємодіє з регулятором ринку небанківських послуг — Національним банком України під час запровадження воєнного стану в країні. Досліджено нормативи ризиковості розміщення страхових активів і резервів страховими компаніями в Україні у довоєнний період та розроблено рекомендації щодо регуляторних змін на час воєнного стану. Проаналізовано механізм державного регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній директивою Solvency II, окреслено проблеми українського підходу та надано пропозиції щодо методик регулювання інвестиційної діяльності під час воєнного стану. Запропоновано ряд заходів щодо стабілізації національного страхового ринку та збереження інвестиційної активності страхових компаній України. Зроблено висновок про доцільність використання інструменту SCR (Solvency Capital Requirement — необхідного платоспроможного капіталу) для інвестиційної діяльності страховиків в Україні, зокрема, при здійсненні розрахунків ризиків інвестицій за декількома моделями, основною з яких є так звана Standard formula, враховуючи кореляцію між інвестиціями різних типів.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.238. Development of the Ukrainian voluntary insurance market: monograph / R. Mamchur; National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. — Kyiv: Ямчиський О. В., 2021. — 263 p.: fig., tab. — Бібліогр.: с. 258-263. — англ.

Досліджено теоретичні, методичні і практичні засади розвитку ринку добровільного страхування в Україні. З метою створення наукової концепції управління страховими ризиками розроблено механізми захисту населення та підприємств на основі досягнення балансу попиту і пропозиції страхових послуг за добровільними видами страхування. Ґрунтовно розкрито суть поняття страхування, проблеми становлення та функціонування ринку страхових послуг за добровільним страхуванням, роль держави та міжнародних страхових організацій у страховому бізнесі та ін. Увагу приділено проблемам формування цілісної системи управління страховими ризиками, запропоновано шляхи вдосконалення майнового страхування населення та юридичних осіб, умов покращання програм страхування життя, здоров'я та від нещасних випадків. Розглянуто наукові основи створення цілісної державної політики щодо подальшого розвитку добровільного страхування населення та підприємницьких структур. Запропоновано підходи до оптимізації діяльності страхових компаній з метою врахування інтересів всіх суб'єктів страхового ринку.

Шифр НБУВ: ІВ229254

Див. також: 4.У.127, 4.У.227

Економіка підприємства

Загальні питання економіки підприємства

4.У.239. Зниження професійного ризику працівників офісів типу «Open space»: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.26.01

/ О. І. Ільїнська; Державна установа «Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці», державна установа. — Харків, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Розв'язано актуальну науково-практичну задачу з розробки заходів і засобів зі зниження професійних ризиків працівників офісів типу «Open space». Проаналізовано особливості управління охороною праці в сучасних умовах та узагальнено наукові та практичні дослідження щодо заходів, спрямованих на зниження професійних ризиків працівників офісних приміщень типу «Open space». Встановлено, що недостатньо уваги приділяється умовам праці на робочих місцях офісних працівників, крім того, основними та вагомими для працівників офісу є такі фактори виробничого середовища, як мікроклімат, шум, розповсюдження інфекцій, психологічні й ергономічні фактори. Зазначено, що результати теоретичного дослідження показали недостатню увагу до застосування засобів колективного й індивідуального захисту здоров'я працівників у офісах типу «Open space». Визначено, що у таких приміщеннях можна суттєво покращити умови праці, використовуючи перегородки та зонування робочого простору. Але нерациональне та необґрунтоване використання перегородок, може не тільки не покращити умови праці, а й призвести до їх погіршення (за показниками якості повітря, освітлення, шуму ті ін.). Тому актуальною є розробка наукового підґрунтя для прийняття рішення щодо зонування приміщення, рационального застосування та вибору типу перегородок. Проведено дослідження впливу температурних показників на умови праці у офісах типу «Open space», впливу шуму й ергономічних чинників на професійні ризики роботи у офісах. За результатами дослідження одержано математичні моделі, які встановлюють залежність між температурними показниками, розповсюдженням шуму від ступеня перекриття перегородками простору за висотою з різних будівельних матеріалів при зонуванні відкритого приміщення перегородками. Зазначено, що це надасть змогу обґрунтовано підходити до вибору типу перегородок для робочих місць.

Шифр НБУВ: РА453505

4.У.240. Організаційно-економічні основи управління холодною логістикою підприємств: теорія і практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / М. А. Саєнсу; Одеський національний економічний університет. — Одеса, 2021. — 48 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблеми розробки теоретичних положень і прикладних рекомендацій з управління холодною логістикою підприємств. Сформовано понятійно-категоріальний апарат і концепцію управління холодною логістикою. Визначено теоретичну суть і особливості управління логістичними інноваціями в холодних ланцюгах поставок. Розвинено аналітичні інструменти управління холодною логістикою. Розроблено й апробовано модель мережевого дизайну холодної ланцюга постачання підприємств харчової промисловості в умовах формування «сталого» логістики, яка надає змогу здійснювати оперативне управління холодними ланцюгами поставок з урахуванням екологічних факторів. Теоретично обґрунтовано та практично підтверджено підхід до оцінки ефективності логістичної діяльності підприємств харчової промисловості, що входять до холодних ланцюгів поставок, який передбачає систематизацію наявних фрагментарних методологічних підходів, заснованих на ключових показниках діяльності підприємств з урахуванням ризиків і невизначеності.

Шифр НБУВ: РА453502

4.У.241. Стратегія трансформації підприємства у стан системно-досконалої бізнес-організації: монографія / О. В. Гагарінов. — Харків: Лібуркіна Л. М., 2023. — 410 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 236-249. — укр.

Досліджено питання трансформації підприємств у стан системно-досконалих бізнес-організацій як послідовного логічного процесу та набору певного інструментарію, в основі якого знаходиться набір системних властивостей, принципів і закономірностей. Логіка викладення матеріалу надає змогу формувати системне мислення в читача, а застосування на практиці запропонованих науково-теоретичних засад здатне надати стабільний результат і створити міцний потенціал розвитку на майбутнє. І, як результат, — одержувати бізнеси, які наближаються до гармонійної діяльності та розвитку в контексті моделі сталого розвитку країни і сучасних викликів.

Шифр НБУВ: ВА861024

Див. також: 4.У.141, 4.У.203, 4.У.233

Економіка промисловості

4.У.242. Розвиток суспільства: соціальні, економічні та психологічні аспекти: колект. монографія / В. А. Андреева, С. П. Гаврилюк, В. В. Лойко, Я. С. Коваль, О. С. Кириченко; ред.: С. М. Лаптев, І. П. Мігус; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». — Київ: ВНЗ «Ун-т економіки та права «КРОК», 2020. — 442 с.: рис., табл. — укр.

Зуважено, що монографія є результатом проведення поліаспектних досліджень розвитку суспільства. Сфокусовано увагу на

таких «м'яких» аспектах розвитку суспільства, як соціальні, економічні, психологічні, гуманітарні та безпекові, оскільки саме вони є найбільш вразливими до викликів і загроз нової реальності. Ключові положення дослідження зосереджені на формулюванні нових наукових гіпотез, методів та інструментів щодо упередження та протидії загрозам розвитку суспільства та подолання їх наслідків, які є гетерогенними та біфуркаційними.

Шифр НБУВ: ВА860750

4.У.243. Ціна кредиту та дохідність великих промислових підприємств України / П. О. Керімов // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 2. — С. 53-73. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Кредитування в Україні здебільшого розглядається з точки зору кредиторів і насамперед з огляду на макрорівні, за доступності статистики. Це потенційно залишає поза увагою проблеми, які існують на мікрорівні, та призводить до однобоких висновків щодо, наприклад, виправданості чи не виправданості певного рівня плати за кредит, зважаючи виключно на мінімально необхідну дохідність кредитора. Для заповнення такої прогалини доцільним є аналіз первісної звітності підприємств на базі репрезентативної вибірки, відштовхуючись від відкритих даних, а тому метою дослідження є оцінка можливості залучення кредитування великими промисловими підприємствами України у 2006 — 2020 рр. У межах мети було здійснено аналіз структури пасивів підприємств вибірки, очікуваної вартості фінансових ресурсів — як кредитних, так і власного капіталу, — а також зіставлення цієї вартості із показниками рентабельності цих підприємств. Основним результатом є висновок про те, що у середньому великі промислові підприємства в Україні не були достатньо дохідними для одержання кредитів чи інвестицій на ринкових умовах у 2006 — 2020 рр. і зміна цього стану наразі видається малоімовірною. Винятки становлять окремі підприємства, здебільшого сільськогосподарської, видобувної, машинобудівної, харчової та торговельної галузей. Причиною такого стану є надвисока волатильність дохідності, а у багатьох випадках — збитковість таких підприємств, яка у свою чергу підвищувала їх ризиковість (а отже — і вартість фінансових ресурсів), тобто підприємства вибірки у середньому через свою низьку кредитоспроможність сплачували вартість кредиту, вищу за ринкову. Дослідження продемонструвало, як правило, слабе пристосування великих промислових підприємств до ринкових умов функціонування, а отже, і їх другорядність при формуванні політики економічного розвитку. Враховуючи тенденцію до викривлення агрегованої статистики у бік великих підприємств, натомість доцільною видається орієнтація на репрезентативні вибірки із малих і середніх підприємств при розрахунку агрегованих показників, зокрема таких, які характеризують типову галузеву структуру капіталу та ціну його елементів, а також ризиків, які в неї включаються, задаючи таким чином більш обґрунтовану шкалу оцінки «дорожнечі» чи «дешевизни» фінансових ресурсів у країні.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.244. Automated control system as a tool for ensuring financial and economic security of the enterprise / O. Bogma, O. Vialets, L. Dukhnovska, N. Klymash, H. Silakova // *Наук. Вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 142-147. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to develop a comprehensive mathematical model of the automated system of preparation and decision-making to ensure effective control of financial and economic security of the enterprise. The study used a set of general and special methods of cognition: regular observation and comparative analysis, content analysis, logical generalization, quantitative and qualitative comparison, macro — and micro-prudential analysis, scientific abstraction and systematization, mathematical formalization. It is established that in modern conditions effective control of financial and economic security of the enterprise needs new information tools. A complex methodical approach to creation of the automated system of support and decision-making for the control of financial and economic safety of the enterprise is offered. A mathematical model is proposed to identify threats and predict their consequences, identify areas where increased control and monitoring of indicators is required. Algorithms of blocks of the automated system for an estimation of level of safety and threshold values of safety intervals are offered. In the course of research, a complex mathematical model of the system of preparation and decision-making for maintenance of the effective control of financial and economic safety of the enterprise is developed. Unlike the existing ones, the complex mathematical model includes original algorithms: those of the limits of the interval of the guaranteed level of security for an individual enterprise; for assessing the level of financial and economic security of the enterprise under the conditions of dynamic changes in the level of threats, levels of security and methodological approaches to determining the basic indicators. A mathematical apparatus for isolating the impact of risks on time series of dependencies of key indicators has also been developed. The results of the study can be used to create automated information systems and support and decision-making systems with the function of controlling the financial and economic security of the enterprise. They can

also be widely used for practical needs by enterprise management and scientists in improving the methodology of automated control, improving the effectiveness of countering threats. The forecasts of the activity of seaports in Ukraine presented in this article can be directly used by practitioners and scientists. For ease of use, analytical equations in the form of polynomials are provided.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 4.У.117, 4.У.267

Економіка окремих галузей промисловості

4.У.245. Вплив антимікробного пакування на забезпечення якості і безпечності харчових продуктів в умовах війни / Т. В. Козій, С. О. Почтарьов // *Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі.* — 2022. — Вип. 53. — С. 67-72. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Предмет дослідження — необхідність забезпечення антимікробного пакування з використанням антимікробних речовин як органічного, так і неорганічного походження для забезпечення якості і безпечності харчових продуктів в надзвичайних умовах: війни, пандемії і та ін. Мета роботи — висвітлення необхідності створення гігієнічної безпеки здоров'я населення і забезпечення безпеки продуктів харчування, що мають вирішальне значення для виживання в умовах війни та епідеміологічної ситуації. Результати дослідження можуть бути використані у діяльності виробничих підприємств, підприємств товарознавчої галузі, закладів вищої освіти для підвищення ефективності практичної підготовки фахівців з товарознавства. Розглянуто вплив антимікробного пакування на забезпечення якості і безпечності харчових продуктів в надзвичайних ситуаціях в країні (війни, пандемії та ін.). Висновок: основне призначення упаковки харчових продуктів — захистити їх від мікробного та хімічного забруднення, від кисню, водяної пари та світла. Тому тип упаковки відіграє важливу роль у визначенні терміну придатності харчових продуктів, особливо для зберігання в особливих умовах. Завдяки правильному вибору пакувальних матеріалів і технології пакування можна гарантувати високу якість і свіжість продукту протягом часу, необхідного для його промислового виробництва і споживання.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.У.246. Експерти в командній роботі: підруч.: для здобувачів ступеня бакалавра за спец. «Економіка» / С. В. Войтко, І. М. Грінюк; ред.: О. А. Гавриш; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: КПІ ім. І. Сікорського, 2022. — 199 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 161-173. — укр.

Описано основні складові командної роботи: цілі, функції, формат постановки виробничого завдання і прийняття рішень командою. Обґрунтовано відмінність лідерів від висококваліфікованих працівників керівного складу. Досліджено стилі керівництва під час управління командою, групою та розглянуто різновиди команд, переваги та недоліки роботи у командах. Обґрунтовано процедуру формування командної роботи. Виокремлено вимоги до учасників команди та її складу, принципи, умови, специфіку, технології формування і побудови команди. Охарактеризовано сучасні техніки та технології залучення працівників до командної роботи. Розглянуто організацію, оцінювання, підвищення рівня ефективності роботи команди. Наведено методики документального оформлення експертиз під час прийняття рішень експертами. Описано підходи до вибору програмного забезпечення для проведення досліджень командою та оброблення статистичних даних. Запропоновано напрями формування та професійного розвитку експертів і працівників командної роботи в Індустрії 4.0.

Шифр НБУВ: ВА860457

4.У.247. Оборонний менеджмент. Управління ризиками: монографія / Ф. В. Саганюк, О. В. Устименко; Академія національної безпеки. — Київ: АртЕк, 2022. — 324 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 321-323. — укр.

Запропоновано оптимальні підходи до вдосконалення у Збройних силах України та інших складових сил оборони оборонного планування шляхом підвищення ефективності управління ризиками з урахуванням вимог сучасності та принципів і стандартів НАТО. Надано відповідні методичні та практичні варіанти управління ризиками за сучасних умов.

Шифр НБУВ: ВС69986

4.У.248. Сценарії розвитку вугільної галузі при прогнозованих змінах структури використання вугільної продукції в економіці країни / В. Макаров, М. Перов // *Проблеми заг. енергетики.* — 2022. — № 1/2. — С. 70-81. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Обґрунтовано прогнозні економічно-доцільні обсяги виробництва готової вугільної продукції в Україні, а також її постачання за імпортом для забезпечення енергетичного балансу країни при гарантуванні енергетичної безпеки держави. Для визначення потенціалу видобутку вугілля в Україні використано математичну модель оптимізації структури видобувних потужностей вугільної галузі. Враховуючи потенціал видобутку вугілля державними

шахтах України, розроблено сценарії розвитку вугільної галузі на період до 2040 р., в яких враховано фактори окупації частини територій Донбасу та оптимальні стратегії модернізації галузі. З використанням моделі оптимального забезпечення електроенергетики вугільною продукцією із врахуванням екологічних обмежень виконано прогнозні розрахунки забезпечення оптимальною структурою палива підприємств теплової електроенергетики України за базовим та песимістичним сценаріями розвитку вугільної галузі. В основу розрахунків прийнято прогноз виробництва електроенергії, розроблений НЕК «Укренерго». Розрахунки підтвердили можливість задоволення потреб теплових електростанцій вугільними продуктами вітчизняного виробництва до 2040 р. за наявного наразі рівня розвитку вугільної промисловості. З урахуванням прогнозу споживання вугілля в економіці країни та потенціалу його видобутку розроблено прогнозні баланси вугільної продукції за базовим та песимістичним сценаріями розвитку вугільної галузі України на період до 2040 р. У цих балансах враховано обсяги виробництва готової вугільної продукції в Україні, а також її постачання за імпортом, визначено експортний потенціал країни.

Шифр НБУВ: Ж70419

4.У.249. Achieving environmental security with economic impact / A. A. Nester, O. O. Nikitin, O. V. Romanishina, L. O. Mitiuk, Yu. O. Polukarov // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2020. — № 6. — С. 115-120. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Dumping and storing spent pickling solutions on the territory of enterprises leads to environmental pollution, requires significant costs for their neutralization at the enterprise and at treatment facilities at the production sites. Purpose — to clarify the previously known, but insufficiently studied processes of wastewater treatment and to present the results of research and tests conducted to obtain copper from wastewater and create environmentally friendly equipment. The paper studies individual processes of regeneration of copper-ammonia etching solutions using electrochemical technology to obtain dense copper deposits, whose release sharply reduces the formation and storage of sludge on the territory of enterprises. It is noted that the chemical correction of etching solutions leads to the formation of a significant amount of wastewater, sludge which contains heavy metals that adversely affect soils, groundwater, the plant world and humans as the top of the food chain. To avoid the accumulation of sludge on the territory of enterprises, it is proposed to use the technology of regeneration of spent etching solutions, in which sludge is not formed, and the isolated metal is reused as a secondary raw material for copper production. In this case, the regenerated etching solution is reused for etching printed circuit boards. The creation of equipment for the regeneration of used solutions with the release of metal in a form suitable for melting becomes an important element in preserving the environment and obtaining raw materials for non-ferrous metallurgy in Ukraine. For the first time, comprehensive studies have been carried out which made it possible to create promising wastewater treatment equipment based on them. The research-based etching line for printed circuit boards provides for the reuse of rinsing waters in the technological process after its regeneration. At the same time, the use of the line rinsing water is available to replenish the withdrawn pickling solution. The use of the process with the separation of copper by dense deposits makes it easier to remove metal by simple mechanical operations and to avoid a complex structure for removing copper in the form of metal powders.

Шифр НБУВ: Ж16377

Економіка енергетики

4.У.250. Виробництво зеленого амоніаку для зеленого виробу України / І. Вольчин, В. Ращепкін, Д. Череватський // *Проблеми заг. енергетики.* — 2022. — № 1/2. — С. 127-138. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Зелений енергетичний перехід України до 2050 р. передбачає низку енергетичних трансформацій в економіці, включаючи декарбонізацію, відмову від викопного палива та подальший розвиток відновлювальних джерел енергії (ВДЕ). Для тривалого зберігання енергії, виробленої ВДЕ, найбільш придатними є хімічні системи з конверсією електрики в хімічну енергію палив, таких як водень і амоніак, при спалюванні яких не утворюються викиди оксиду і діоксиду вуглецю, діоксиду сірки та пилу. Потужності виробництва амоніаку за традиційною технологією є великими споживачами викопного палива і електроенергії та емітентами сотень мільйонів тон діоксиду вуглецю. Екологічною альтернативою є синтез зеленого амоніаку на базі електролізного виробництва водню за рахунок електроенергії ВДЕ. Але це потребує великої кількості електроенергії. В умовах України при річному попиті на виробництво 5 млн т безвуглецевого амоніаку потрібно споживати 55 млрд кВт год електроенергії. Для одержання зеленого амоніаку в Україні необхідно різко збільшити потужності АЕС та ВДЕ та відмовитися від використання вугільних електростанцій. Децентралізоване виробництво зеленого амоніаку може стати ефективним регулятором потужності в

енергосистемі без обмежень на роботу АЕС та ВДЕ. Початок цього виробництва настане після відпрацювання технологій синтезу зеленого амоніаку та закінчення дії преференцій ВДЕ на енергоринку України.

Шифр НБУВ: Ж70419

4.У.251. Електроенергетика України: структура, керування, інновації: монографія / І. В. Хоменко, О. А. Плахтій, В. П. Нерубацький, І. В. Стасюк; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Український державний університет залізничного транспорту. — Харків: НТУ «ХПІ», 2020. — 131 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 122-131. — укр.

Викладено питання структури і принципів керування електроенергетикою України. Висвітлено сучасний стан і перспективи розвитку енергетики України. Досліджено економічні перспективи енергетичної безпеки. Сучасний етап розвитку енергетики характеризується процесами формування і управління енергетичними потоками, з одного боку, і фінансовими потоками, з іншого. Розглянуто основи організації та управління енергетикою України, впровадження інноваційних технологій. З метою підвищення надійності і ефективності роботи електроенергетичної галузі запропоновано нові технічні рішення.

Шифр НБУВ: ВА860760

4.У.252. Теоретико-прикладні аспекти сталого розвитку електроенергетики України: монографія / М. В. Афанасьєв, Т. І. Салашенко. — Харків: Лібуркіна Л. М., 2022. — 222 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 210-222. — укр.

Дослідження присвячено теоретико-практичному обґрунтуванню перспективних напрямів сталого розвитку електроенергетики України. Порівняно європейські й українські тенденції розвитку електроенергетики, здійснено оцінку сталості розвитку електроенергетичних систем України та країн — членів ЄС. Досліджено особливості формування 3D-моделі електроенергетики як ключової бізнес-моделі її сталого розвитку. Порівняно особливості впровадження 3D-моделі електроенергетики в Україні та Німеччині. Проведено оцінку економічних наслідків реалізації 3D-моделі електроенергетики. Обґрунтовано прогноз сталого розвитку електроенергетики України. Розроблено організаційні положення формування ринку потужностей України для забезпечення сталого розвитку електроенергетики. Проведено оцінку інвестиційної привабливості різних технологій електрогенерації.

Шифр НБУВ: ВА861029

4.У.253. Штучний інтелект в енергетиці: аналіз. доп. / О. М. Суходоля; Національний інститут стратегічних досліджень, Громадська організація «Центр безпекових досліджень». — Київ: НІСД, 2022. — 72 с.: табл. — (Серія «Національна безпека»). — укр.

Звернено увагу на можливість та способи використання ШІ в енергетиці. Розкрито нові моделі організації взаємодії між учасниками енергетичних ринків та бізнес-моделі, що виникають завдяки використанню цифрових технологій. Наведено приклади, як нові моделі взаємовідносин між виробниками та споживачами енергії трансформують моделі енергетичних ринків, створюючи нові інвестиційні можливості не тільки для енергетичних компаній, але і для третіх сторін. Проаналізовано стан впровадження технологій ШІ в практичній діяльності енергетичних компаній, визначено перешкоди їх широкому впровадженню. Відзначено необхідність не лише розвитку та удосконалення власне наукових знань та технологій ШІ, але і створення програм підготовки фахівців у сфері ШІ для потреб енергетики та підготовки персоналу енергетичних компаній. Зауважено, що окремим напрямом забезпечення розвитку ШІ та його застосування має стати формування надійного захисту інформації як персональної, так і комерційної, яка буде використовуватися ШІ. Не менш важливим завданням є подолання несприйняття нових технологій з боку суспільства.

Шифр НБУВ: ВА861044

Економіка сільського господарства

4.У.254. Економічний та соціокультурний вимір агросфери: [монографія] / В. М. Костєв, В. М. Пугачов. — Київ: ННЦ ІАЕ, 2022. — 238 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 215-236. — укр.

Досліджено теоретичні, методичні та прикладні аспекти розвитку аграрної сфери. Зібрано найбільш показові положення щодо економічних і соціокультурних трансформацій та тенденцій розвитку суспільства, креативної економіки та соціокультурної свідомості, економіки цінностей та їх впливу на майбутнє агросфери. Запропоновано шляхи підвищення ефективності аграрної сфери, пом'якшення соціального шоку соціокультурних зрушень та економічних тенденцій. Наведено особливості прориву до інноваційної моделі розвитку агросфери. Зазначено, що важливим завданням агросфери України є забезпечення продовольчої безпеки країни, задоволення потреб населення у харчових продуктах та ефективне використання експортних можливостей збуту агропродовольчих товарів. Зауважено, що з урахуванням

інноваційного потенціалу вітчизняної аграрної сфери надзвичайно актуальним є розвиток сільського господарства, харчової і переробної промисловості в умовах підвищення міжнародної конкуренції відповідно до принципів сталого розвитку.

Шифр НБУВ: ВА860827

4.У.255. Наукові засади відтворення продуктивності деградованих і малопродуктивних земель / Д. С. Добряк, О. І. Дребот, П. П. Мельник // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 5-17. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Висвітлено процеси деградації земель у результаті дій водної та вітрової ерозії, забруднення важкими металами, радіоактивними речовинами, вірусного зараження ґрунтового покриву та рослин, іншими природними й антропогенними чинниками. Обґрунтовано кількісні та якісні показники деградації земель, що сприяють виведенню їх з інтенсивного використання. Показано, що використання деградованих і малопродуктивних земель в економічному відношенні є збитковим, а в екологічному — шкідливим, що негативно впливає на навколишнє природне середовище. Вказані процеси призвели до надмірного антропогенного навантаження на природні ресурси і передусім на земельні угіддя, що спричиняють у подальшому їх активізацію та посилюють негативну дію. Одним із ключових чинників такого стану є науково необґрунтоване збільшення просапних культур експортно орієнтованого напрямку: кукурудза та зерно, соняшник, ріпак, культури, що найбільш виснажують ґрунтовий покрив. Наведено комплекс заходів з відтворення продуктивності деградованих і малопродуктивних земель. Запропоновано рекомендації щодо трансформації деградованих і малопродуктивних земель в інші земельні угіддя з метою відтворення їх продуктивності та на цій основі поліпшення навколишнього природного середовища, зокрема і життєдіяльного. Продемонстровано методологічні підходи до переведення одних земельних угідь в інші у розрізі природно-сільськогосподарських таксонів (регіон, район, агрогрупа) з розрахунковими кількісними показниками у натуральному і грошовому вимірах. Наведені рекомендації нададуть змогу органам місцевого самоврядування та суб'єктам господарювання здійснювати конкретні заходи з відтворення продуктивності земельних ресурсів на основі відповідних конкретних розробок, що водночас буде сприяти і поліпшенню навколишнього середовища.

Шифр НБУВ: Ж100860

4.У.256. Організація інформаційно-консультаційної діяльності: підручник / М. Ф. Безкровний, М. Ф. Кропивний, Ю. І. Палеха, Т. Д. Іщенко. — Київ: Ліра-К, 2014. — 407 с.: табл., рис. — (Інформаційно-консультаційна діяльність в аграрному секторі; [1]). — Бібліогр.: с. 400-402. — укр.

Розкрито суть організації інформаційно-консультаційної діяльності у світі та особливості її становлення і функціонування в Україні. Розглянуто питання формування інформаційно-консультаційної служби, основні принципи та методи її функціонування, управління, фінансування та організацію кадрового забезпечення. Велику увагу приділено організації консультаційного процесу, ліцензуванню та сертифікації консалтингової діяльності, а також програмній експертній системі під час моделювання підприємства.

Шифр НБУВ: ВА860337

4.У.257. Розвиток і регулювання інвестиційних процесів у аграрній сфері: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. І. Сергієнко; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено й узагальнено теоретичні та методичні засади, розроблено практичні рекомендації щодо розвитку та регулювання інвестиційних процесів у аграрній сфері. Узагальнено економічну суть, необхідність і значення інвестицій, інвестиційної діяльності й інвестиційних процесів, систематизовано теоретико-методичні підходи до управління ними та розроблено концептуальні засади формування економічного механізму регулювання інвестиційних процесів у аграрній сфері. Проведено аналіз інвестиційних процесів у аграрній сфері, здійснено оцінку ефективності регуляторної політики держави в галузі та апробовано методичні підходи до визначення і порівняльної оцінки інвестиційного потенціалу аграрної сфери. Визначено пріоритетні напрями, можливості та механізми системної активізації інвестиційних процесів у аграрній сфері. Розроблено покрокову модель моніторингу інвестиційного потенціалу та сформовано організаційно-економічний механізм управління екологічно орієнтованими інвестиціями в аграрній сфері.

Шифр НБУВ: РА453607

4.У.258. Становлення аграрної сфери в умовах інституціонального забезпечення розвитку ринку інновацій: монографія / М. А. Однорог; Білоцерківський національний аграрний університет. — Київ: Центр учбової літератури, 2020. — 485 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 443-485. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні засади становлення аграрної сфери в контексті методології інституціоналізму. Розглянуто характерні особливості функціонування аграрної сфери в структурі розвитку ринку інновацій. Розкрито організаційно-інституціональну побудову інноваційного процесу й інститутів ринку інновацій в аграрній сфері та тенденції змін під впливом

інноваційно-інвестиційних процесів. Виявлено інституціональну складову забезпечення трансформаційних перетворень аграрної сфери економіки країни. Проаналізовано особливості розвитку та функціонування основних інститутів аграрної сфери в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів. Запропоновано модельну схему інституціоналізації моніторингу ринку інновацій, в основі якої покладено технологію форсайт. Охарактеризовано чинники, що перешкоджають розвитку аграрної сфери з урахуванням особливостей економічної ситуації в Україні. Здійснено оцінку стану інституціоналізації аграрної сфери та перспективи розвитку на інноваційно-цифрових засадах. Обґрунтовано ефективність інституціоналізації та моніторинг інновацій у розвитку аграрного виробництва в умовах зближення з ЄС.

Шифр НБУВ: ВА860946

4.У.259. Статистико-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком економічних суб'єктів: [монографія] / О. В. Богданюк, Л. Р. Воляк, М. М. Гузь, Т. І. Дзюба, І. В. Замула, О. П. Колумбет, О. І. Куць, Т. В. Куць, І. Д. Лазарішина, Я. С. Ларіна, О. Г. Макаручак, Т. Д. Микицей, А. О. Музиченко, К. Г. Рогоза, Н. А. Рогоза, В. В. Рябенко, Л. М. Рябенко, В. К. Савчук, О. І. Симоненко, Т. С. Собченко, Н. М. Ступерська, М. М. Танасієва, В. В. Травін, К. О. Федорченко, А. В. Чухліб, А. В. Якимовська; ред.: В. К. Савчук; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2020. — 292 с.: рис., табл. — укр.

Сформовано концепцію та пріоритети розвитку, розглянуто стратегічні вектори їх реалізації, зокрема за рахунок удосконалення статистико-аналітичного забезпечення управління, обґрунтовано потребу в необхідних фінансово-інвестиційних ресурсах для досягнення визначеного економіко-соціально-екологічного розвитку суб'єктів господарювання на інноваційних засадах. Висвітлено питання регулювання асиметрії інформаційного забезпечення управління розвитком аграрних формувань. Охарактеризовано нові підходи до управління виробництвом сільського господарства. Здійснено компаративний аналіз національного ринку хліба та хлібобулочних виробів. Проведено статистико-економічний аналіз формування та використання відходів від господарської діяльності. Увагу приділено моделюванню оцінки ефективності природоохоронної діяльності у лісовому господарстві.

Шифр НБУВ: ВА860736

4.У.260. Стратегічний розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Т. В. Соломатіна; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2021. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні засади, методичні основи та практичні рекомендації, спрямовані на забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. Розкрито економічний зміст підходів до обґрунтування суті фінансового потенціалу суб'єктів господарювання. Надано визначення поняття «стратегічний розвиток фінансового потенціалу». Обґрунтовано дефініцію фінансового потенціалу та механізми забезпечення його розвитку в аграрному секторі економіки. Формалізовано середовище формування і реалізації фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. Розроблено концептуальну модель оцінки і джерел забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу аграрного підприємства. Запропоновано концепцію з удосконалення механізму забезпечення розвитку фінансового потенціалу суб'єкта господарювання. Сформовано методологічний базис забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання. Запропоновано типологізацію внутрішніх джерел стратегічного розвитку фінансового потенціалу підприємств. Проведено діагностику стану фінансового потенціалу та спрогнозовано фінансовий потенціал суб'єктів господарювання аграрного сектора за ключовими індикаторами в межах глобальної стратегії. Проаналізовано бюджетно-інвестиційне та кредитне забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання. Надано критичну оцінку фондів і страхових механізмів. Обґрунтовано науковий підхід до вибору типу стратегій розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки (активна, пасивна, адаптивна) за результатами діагностики стану внутрішнього і зовнішнього середовища. Розроблено науково-методичні рекомендації щодо визначення напрямів вдосконалення механізму забезпечення стратегічного розвитку фінансового потенціалу. Удосконалено методичний інструментарій ідентифікації системи ризиків розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки.

Шифр НБУВ: РА453603

4.У.261. Формування нової парадигми розвитку агропромислового сектора в XXI столітті: колект. монографія / В. В. Гамаюнова, Л. Г. Хоненко, О. А. Коваленко, Т. В. Бакланова, С. В. Міщенко, В. М. Соколов, В. В. Вишневський, О. Е. Ярмольська, А. М. Вишневська, П. О. Феоктистов, О. Sumska, N. Novikova, I. Riapolova, O. V. Morozov, E. V. Kozlenko, V. V. Morozov, O. S. Morozov, D. M. Onoprienko, O. G. Berdnikova, N. E. Vasilenko, O. V. Averchev,

О. В. Мельник, Г. В. Пінковський, С. П. Танчик, О. Л. Семенченко; Херсонський державний аграрно-економічний університет. — Львів: Ліга-Прес, 2021. — 342 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто особливості впровадження інновацій в агропромислово діяльність, досліджено взаємодію аграрної науки, освіти та бізнесу з проблем інноваційного розвитку агропромислового комплексу. Представлено інноваційні технології зрошування, карантину і захисту рослин. Висвітлено проблеми та досягнення в лісовому і садово-парковому господарстві.

Шифр НБУВ: ВА860901

Див. також: 4.У.193, 4.Х.395

Економіка окремих галузей сільського господарства

4.У.262. Еколого-економічне обґрунтування поведінки з побічними продуктами бройлерного виробництва: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06 / О. Л. Шевцова; НААН України, Інститут агроекології і природокористування. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано науково-методичні основи, теоретичні положення і розроблено комплекс практичних заходів щодо формування еколого-економічних основ поведінки з побічними продуктами бройлерного виробництва та запровадження системи поведінки з побічною продукцією: збирання, видалення, перевезення, зберігання, оброблення, переробка, знезараження, знешкодження, утилізація. Розраховано економічну ефективність та рентабельність виробництва органо-мінерального добрива, враховуючи щорічний обсяг курячого посліду на модельному птахопідприємстві в межах до 100 тис. т. Здійснено економічний аналіз компонентів собівартості органо-мінерального добрива із врахуванням витрат на охорону навколишнього природного середовища, вартості мінеральних складових, виробничих витрат, амортизації обладнання, витрат на зберігання та реалізацію готової продукції. Аргументовано прогноз рівня рентабельності, враховуючи можливі цінові зміни складових від 27 до 45 %. Зауважено, що досягнення запланованого рівня рентабельності можливе за умов автоматизації процесів виробництва, контролю продуктивності працівників, цінового моніторингу вхідних ресурсів, оптимізації використання енергетичних витрат та реалізації готової продукції з максимальною прибутковістю. Встановлено на основі застосування органо-мінеральних добрив при вирощуванні ячменю ярого, пшениці ярої, вівса приріст урожайності та прибутку цих культур, порівнюючи з контролем, а саме: 9,9, 9,8 та 8,7 % відповідно. Теоретично доведено та практично підтверджено економічну доцільність використання органо-мінеральних добрив з послідом курчат-бройлерів.

Шифр НБУВ: РА452795

4.У.263. Організаційно-економічні засади формування доданої вартості у зернопродуктовому підкомплексі АПК: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. М. Світовий; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2021. — 41 с.: рис., табл. — укр.

Виявлено проблеми, аргументовано та сформувано теоретичні, методологічні й організаційно-економічні положення щодо формування доданої вартості в зернопродуктовому підкомплексі АПК. Удосконалено методологію наукового дослідження формування доданої вартості через взаємозв'язок теорії та практики, принципи, законів і методів пізнання. Розроблено стратегію управління доданою вартістю у підкомплексі, яка забезпечить одержання максимальної величини доданої вартості. Запропоновано концепцію міжгалузевого підходу до формування доданої вартості в зернопродуктовому підкомплексі, а також визначено концептуальні основи державного регулювання доданої вартості через посилення вертикальної та горизонтальної інтеграції, розвиток кооперації, створення кластерів. Визначено модель формування оптимальної величини доданої вартості, яка враховує стимулювальний вплив основних факторів і оптимізує реалізацію продукції зернопродуктового підкомплексу з високою доданою вартістю як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Доповнено систему показників для аналізу доданої вартості й оцінки її структури.

Шифр НБУВ: РА453518

4.У.264. Розвиток і підвищення ефективності молочного скотарства в аграрних господарствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. В. Махмудова; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава, 2021. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Досліджено та поглиблено теоретичні та методичні засади формування ефективності виробництва молока. Розроблено практичні рекомендації щодо шляхів забезпечення прибутковості молочного скотарства в аграрних господарствах. Узагальнено відмінності між дефініціями «ефект» і «ефективність», а також «результат» і «результативність». Доведено, що рівень безбитковості в молочному скотарстві при виробництві молока має здійснюватися за певних умов, які передбачають чітко визначену кількість корів, продуктивність, а також встановлені згідно технологічних норм витрати на виробничі процеси. Зазначено, що рівень безбитковості в тваринництві має обраховуватись за

трьма видами витрат: змінними, умовно-змінними та постійними, які є обґрунтованими при розробці завдань на перспективу. Визначено, що на якість виробництва молока діє система рушійних сил, які, згідно причинно-наслідкової діаграми (Іскаві) розширення даних за принципом 4 М (машини, матеріал, метод і ман-людина), можуть формувати головні вектори — біологічні й екологічні, техніко-технологічні, якість праці й управління, первинна передпродажна підготовка продукції та способи її реалізації. Акцентовано, що впровадження системи НАССР може стати своєрідним інструментом захисту репутації товаровиробника молока та одержати конкурентні переваги в ринковому середовищі. Зокрема, реалізація мотивації якості в системі НАССР може значно підвищити ефективність роботи персоналу, збільшити обсяг продажів, покращити виробничий процес.

Шифр НБУВ: РА453364

Економіка транспорту

4.У.265. Забезпечення стабільності системи управління людськими ресурсами вітчизняних морських портів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. Є. Задерей; Національний університет водного господарства та природокористування. — Рівне, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено особливості та підходи до управління портами. Побудовано еволюційну модель впливу змін глобальної робочої сили на продуктивність портів. Визначено чинники, які зумовлюють необхідність впровадження аспектів управління міжнародними людськими ресурсами. Встановлено показники, які впливають на поведінку людських ресурсів у процесі впровадження методів управління міжнародними людськими ресурсами. Уточнено змістовне наповнення категорії управління міжнародними людськими ресурсами. Визначено особливості застосування управління міжнародними людськими ресурсами. Виділено групи чинників зовнішнього, організаційного середовища та продуктивності порту. Сформувано підхід до проведення оцінки рівня стабільності системи управління людськими ресурсами портів. Запропоновано використання загального індексу рівня стабільності. Доведено необхідність створення ефективного механізму управління людськими ресурсами порту. Запропоновано механізм управління міжнародними людськими ресурсами порту та систему інформаційного забезпечення механізму у вигляді двох блоків: методичного та економіко-аналітичного. Побудовано тривимірну модель стратегічного управління міжнародними людськими ресурсами, яка ілюструє взаємозв'язки між складовими стратегічного управління міжнародними людськими ресурсами.

Шифр НБУВ: РА453414

4.У.266. Інформаційне моделювання в процесах інформаційного забезпечення організації / О. В. Лаба, Ю. Л. Романшин // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 117-123. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета дослідження — побудова інформаційної моделі інформаційних ресурсів закладу з підготовки водіїв транспортних засобів на основі аналізу їх використання в процесах інформаційного забезпечення підготовки водіїв. Для побудови інформаційної моделі інформаційних ресурсів закладу з підготовки водіїв транспортних засобів використано такі методи дослідження: аналіз, опис, узагальнення, класифікація, інформаційне моделювання. Проаналізовано інформаційні ресурси, що використовуються в діяльності закладу з підготовки водіїв транспортних засобів. Здійснено поділ інформаційних ресурсів закладу на традиційні й електронні, внутрішні та зовнішні. Серед основних інформаційних ресурсів, що формують інформаційні потоки закладу виокремлено організаційно-розпорядчу документацію, інформаційну автоматизовану систему «АРМ Автошкола», веб-сайт, сторінку та групи закладу в соціальних мережах, зовнішні електронні інформаційні ресурси державних органів щодо законодавчої та нормативно-правової інформації, веб-сайт розробника ІАС щодо технічної підтримки роботи «АРМ Автошкола». Здійснено побудову образно-знакової інформаційної моделі у вигляді схеми, що містить поєднання графічних і текстових елементів. Побудова інформаційної моделі інформаційних ресурсів закладу з підготовки водіїв транспортних засобів надала змогу з'ясувати особливості й певні прогалини в інформаційному забезпеченні, належний рівень якого слугує забезпеченню прозорості й відкритості діяльності закладу відповідно до чинних законодавчих, нормативно-правових та технологічних вимог. Виокремлено основні види інформаційних ресурсів, що мають значний вплив на діяльність закладу з підготовки водіїв транспортних засобів. Аналіз стану використання означених інформаційних ресурсів може застосовуватися у процесі проведення регулярного інформаційного аудиту закладу.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

4.У.267. Теоретичні і методологічні основи логістики транспортних і виробничих систем: монографія / В. В. Аулін, А. В. Гриньків, С. В. Лисенко, А. О. Головатий, Д. В. Голуб; ред.: В. В. Аулін. — Кропивницький: Лисенко В. Ф., 2021. — 502 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 430-502. — укр.

Запропоновано теоретичні та методологічні основи створення та функціонування транспортних і виробничих логістичних систем. Показано, що спираючись на теоретичні основи та методологію логістики, є можливість реалізувати потокові процеси, системи, ланцюги більш високого рівня досконалості, які можна досягти, використавши логістичні закономірності. Розкрито напрями розвитку теорії логістики та їх практичну реалізацію на транспорті і у виробництві. Охарактеризовано методологію логістичних досліджень систем і процесів, сформульовано методи розв'язання основних проблем і завдань транспортних і виробничих систем. Увагу приділено методам кібернетико-логістичного підходу, методам створення та функціонування різних типів логістичних систем, методам оцінки ефективності та прогнозування структур і процесів в них.

Шифр НБУВ: ВА860666

Див. також: 4.У.203

Економіка зв'язку

4.У.268. Теоретико-методичне забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Т. В. Небога; НАН України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. — Одеса, 2021. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено вирішенню актуальної проблеми розробки її обґрунтування теоретико-методичних положень і науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки, яка виступає системоутворюючою по відношенню до інноваційної інфраструктури. Визначено місце та роль інфокомунікаційної сфери як складової системи інноваційної інфраструктури у її формуванні, розвитку та забезпеченні ефективного функціонування та створенні відповідної моделі інноваційного розвитку на рівні макро-, мезо-, мікроекономіки. Розроблено методичні засади інституціонального забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери. Обґрунтовано науково-теоретичні основи забезпечення реалізації стратегічного управління розвитком інфокомунікаційної сфери як чинника модернізації інноваційної інфраструктури національної економіки. Удосконалено методичний інструментарій якісної та кількісної оцінки ефективності розвитку інфокомунікаційної сфери, використання якого надає змогу не тільки оцінити наявний стан, а й визначити подальші стратегічні напрями її розвитку.

Шифр НБУВ: РА453440

Економіка внутрішньої торгівлі. Економіка громадського харчування

4.У.269. Економічна безпека підприємств торгівлі в умовах євроінтеграції: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02, 08.00.04 / Т. Л. Зубко; Державний торговельно-економічний університет. — Київ, 2023. — 45 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано й узагальнено методологічні вектори дослідження механізмів формування та розвитку економічної безпеки підприємств в умовах євроінтеграційних процесів світового господарства. Досліджено основи формування економічної безпеки підприємства та запропоновано методичні положення утворення організаційного механізму управління, в межах яких досліджено концептуальні підходи до оцінювання загроз та ризиків діяльності торговельних підприємств, сформовано методологію оцінювання системи безпечної діяльності підприємства та запропоновано методичний підхід до їх оцінювання. Визначено особливості міжнародного співробітництва України в умовах євроінтеграційних процесів та імплементації ПВЗВТ, здійснено аналіз рівнів економічної безпеки Молдови, Грузії й України та головних країн-партнерів торгівлі. Окреслено напрями реалізації національних інтересів України у міжнародній сфері та розглянуто їх головні характеристики, що надало змогу згрупувати напрями їх реалізації. Проаналізовано стан інноваційного потенціалу окремих підприємств торгівлі, досліджено інноваційну активність підприємств в умовах євроінтеграції, визначено інструменти інноваційного відновлювального розвитку торговельних підприємств України. Розроблено економіко-математичну модель залежності товарообороту торгівлі від факторів диджиталізації. Визначено стратегії міжнародного партнерства підприємств торгівлі. Побудовано систему моніторингу ризиків та загроз, сформовано прогностичну оцінку ефективності системи економічної безпеки підприємства в умовах євроінтеграції.

Шифр НБУВ: РА453596

4.У.270. Інноваційно-інвестиційні механізми та маркетингові стратегії розвитку підприємств сільського зеленого туризму: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / І. А. Романюк; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано соціально-економічну суть підприємств сільського зеленого туризму та їх значення у диверсифікації аграрної економіки й розвитку сільських територій; визначено види підприємств сільського зеленого туризму та форми організації їх діяльності, виявлено інноваційно-інвестиційні та маркетингові складники розвитку підприємств сільського зеленого туризму, також показники, критерії та методи оцінки ефективності підприємств сільського зеленого туризму; визначено засоби моделювання та прогнозування розвитку підприємств сільського зеленого туризму, обґрунтовано механізми та інструменти управління розвитком підприємств сільського зеленого туризму. Проаналізовано ресурсний потенціал та умови організації і функціонування підприємств сільського зеленого туризму, надано оцінку ефективності туристичної та аграрної діяльності на селі, здійснено аналіз зарубіжного досвіду функціонування підприємств сільського зеленого туризму. Визначено напрями впровадження інновацій у розвиток туристичної діяльності на селі та удосконалення фінансово-інвестиційного забезпечення й оподаткування діяльності підприємств; обґрунтовано маркетингові стратегії розвитку підприємств сільського зеленого туризму та створення брендів їх продуктів і послуг. Запропоновано концепції та програми підтримки підприємств сільського зеленого туризму у контексті розвитку сільських територій, запропоновано механізми мотивації та стимулювання стратегій розвитку туристичної діяльності на селі, обґрунтовано особливості сертифікації й стандартизації підприємств сільського зеленого туризму відповідно до європейських вимог.

Шифр НБУВ: РА452793

4.У.271. Інфраструктурний розвиток мережі роздрібною торгівлі: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Р. М. Буріменко; Харківський державний університет харчування та торгівлі. — Харків, 2021. — 37 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процес розвитку мереж роздрібною торгівлі та її модернізації в сучасних умовах. Розроблено та науково обґрунтовано теоретико-методологічні положення, практичні рекомендації щодо інфраструктурного розвитку мереж роздрібною торгівлі. Застосовано методи — загальнонаукові та специфічні. Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення важливої наукової проблеми, що полягає у розробці та науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій щодо управління інфраструктурним розвитком мереж роздрібною торгівлі. Обґрунтовано концепцію інфраструктурного розвитку мереж роздрібною торгівлі. Розроблено науково-методичний підхід до стратегічного розвитку мереж роздрібною торгівлі. Запропоновано науково-практичний підхід до ресурсного забезпечення інфраструктурного розвитку мереж роздрібною торгівлі. Удосконалено системно-інтегровану модель діагностики управління в системі інфраструктурного розвитку мережі роздрібною торгівлі. Обґрунтовано науково-методичний підхід до застосування інструментів маркетингового менеджменту. Розвинуто науково-методичний підхід до формування конкурентних переваг підприємств роздрібною торгівлі. Удосконалено науково-методичний підхід щодо оптимізації векторних взаємодій інфраструктурного розвитку мережі роздрібною торгівлі. Обґрунтовано теоретичні засади інфраструктурного розвитку сучасної роздрібною торгівлі. Розвинуто концептуальні основи застосування інструментарію маркетингу взаємодії суб'єктів інфраструктури роздрібною торгівлі. Результати впроваджено у виробництво та навчальний процес.

Шифр НБУВ: РА453515

4.У.272. Організація ресторанного господарства: навч. посіб. / М. З. Паска. — Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. — 206, [4] с.: рис. — Бібліогр.: с. 201-205. — укр.

Викладено комплексну характеристику організації обслуговування у закладах ресторанного господарства різних типів. Подано класифікацію підприємств ресторанного господарства, характеристику типів підприємств ресторанного господарства, розкрито питання організації обслуговування споживачів у ресторанах й організації роботи складських, виробничих, торговельних приміщень. Висвітлено питання обслуговування споживачів у номерах готелів, учасників конференцій, святкових вечорів, бенкетів і прийомів. Детально описано організацію харчування команд-учасників і глядачів спортивних змагань. Наведено глосарій, який полегшує розуміння організації ресторанного господарства в цілому.

Шифр НБУВ: ВА860271

4.У.273. Оцінка економічного потенціалу підприємств торговельної галузі України / А. В. Лой // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3. — С. 131-148. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Проведено оцінювання економічного потенціалу торговельної галузі України за період 2014 — 2020 рр. на основі аналізу структурних змін у галузі та економічного потенціалу підприємств торгівлі. Довоєнні показники діяльності свідчать, що торговельна галузь України була одним із драйверів економіки. При цьому період початку ковідних обмежень зумовив зростання не лише електронної комерції, а й торгівлі загалом. А от повномасштабне вторгнення росії в Україну, що почалося 24 лютого 2022 р., завдало великих збитків як економіці України загалом,

так і торговельній галузі зокрема. Дослідження виявило процеси укрупнення торгових підприємств регіонального бізнесу та подальшої спеціалізації малого бізнесу. Драйверами розвитку торговельної галузі є зростання інформаційного та техніко-технологічного потенціалів її підприємств. Відповідно, теред пріоритетних напрямів для капітальних інвестицій у галузі — програмне забезпечення, одержання патентів, ліцензій та торговельних марок — як власних, так і контрактних виробництв. Оцінки фінансового потенціалу підприємств торговельної галузі виявили тенденцію до переходу від довгострокового фінансування до короткострокового, що свідчить про зростання ризиків для бізнесу. Джерелами ризиків є зростання цін на енергоносії і нестабільність зовнішньоекономічної кон'юнктури при постійних змінах регулювання галузі. Оцінки економічного потенціалу торговельної галузі країни доповнено аналізом складського господарства, яке є супутньою галуззю для торгівлі, і як показали випадки знищення складів під час воєнних дій, розвиток складського господарства є критичним для реалізації економічного потенціалу торгівлі. Виявлено, що у розрізі регіонів галузь складського господарства демонструє нерівномірний розвиток. Сформульовано рекомендації щодо напрямів економічної політики повоєнного відновлення торгівлі і складського господарства.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.274. Реалізація державної політики розвитку туристичної галузі України на регіональному рівні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. І. Гуменюк; Національний університет «Чернігівська політехніка». — Чернігів, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Вивчено науково-теоретичні засади та розроблено практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення механізмів реалізації державної політики розвитку туристичної галузі України на регіональному рівні. Розроблено відповідний поняттєво-категоріальний апарат, запропоновано систему механізмів реалізації державної політики розвитку туристичної галузі та надано їх загальну характеристику. Здійснено аналіз сучасного стану розвитку туристичної галузі регіонів України. Визначено особливості та проблеми функціонування організаційного та нормативно-правового механізмів реалізації державної політики розвитку туристичної галузі України на регіональному рівні. Запропоновано методичку оцінки впливу факторів на результативність реалізації державної політики розвитку туристичної галузі України. Окреслено стратегічні напрями удосконалення механізмів реалізації державної політики розвитку туристичної галузі України. Розроблено модель реалізації державної політики соціо-еколого-економічного розвитку держави та громадськості для забезпечення інституційного розвитку туристичної галузі. Надано пропозиції щодо удосконалення регулювання розвитку туристичної галузі регіонів України в контексті євроінтеграції.

Шифр НБУВ: РА453429

4.У.275. Регулювання товарних ринків України в умовах надзвичайного і воєнного стану / В. К. Олефір // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3. — С. 99-114. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Економіка може функціонувати як у звичайних, так і у надзвичайних умовах, до яких відносяться надзвичайний і воєнний стан. Надзвичайні умови виникають час від часу і можуть бути як відносно стислими, так і достатньо тривалими. До функціонування економіки в умовах надзвичайного і воєнного стану можна віднести подолання пандемії та відсіч збройній агресії. Функціонування економіки в умовах надзвичайного і воєнного стану потребує особливих методів державного регулювання, в т. ч. і товарних ринків. Мета дослідження — визначення методичних підходів до формування регуляторної політики на товарних ринках в умовах надзвичайного і воєнного стану. Для досягнення мети було поставлено такі завдання: визначити особливості регулювання товарних ринків в умовах надзвичайного і воєнного стану; оцінити ефективність регуляторного впливу; обґрунтувати рекомендації щодо поліпшення регуляторної політики. Застосовувалися методи виборки і статистичної обробки інформації. Для аналізу використовувалися дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів. Особливу увагу приділено методам цінового регулювання і збільшення пропозиції на ринках споживчих товарів. Однією з головних особливостей функціонування економіки в умовах пандемії COVID-19 і воєнного стану є порушення звичайних ланцюгів постачання товарів. На ринках виникає товарний дефіцит, який стимулює зростання цін. Тому одними з головних завдань регуляторної політики на товарних ринках є стимулювання пропозиції і стримування темпів інфляції. З цією метою впродовж 2020 — 2022 рр. було запроваджено комплекс заходів: спрощено процедуру започаткування бізнесу, знижено податкове навантаження, проведено дерегуляцію ціноутворення, обмежено експорт, знижено бар'єри для імпорту, запроваджено декларування наміру підвищення ціни, встановлено граничні ціни тощо. Виявлено: високу ефективність впливу на цінову динаміку експортних обмежень і податкових пільг; низьку ефективність декларування наміру підвищення ціни щодо стримання темпів інфляції; відносно високу ефективність встановлення гра-

ничних цін під час пандемії і низьку ефективність в умовах воєнного стану; доцільність запровадження вільних цін на ринках товарів суттєвої соціальної значущості за наявності великого рівня конкуренції між постачальниками; вагоме значення конкуренції між постачальниками для подолання дефіциту і цінової стабільності. Для поліпшення регуляторної політики в умовах надзвичайного і воєнного стану було обґрунтовано такі рекомендації, як: скасувати встановлення граничних цін на ринках із високим рівнем конкуренції; спростити процедуру декларування наміру підвищення ціни і посилити контроль за її виконанням; сформувати стратегічні запаси товарів суттєвої соціальної значущості на випадок надзвичайного і воєнного стану.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.276. VIII Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Формування механізмів управління якістю та підвищення конкурентоспроможності підприємств», 23 березня 2017 р.: тези доп. / Університет ім. Альфреда Нобеля. — Дніпро: Ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2017. — 291 с.: рис., табл. — укр.

Наведено різні підходи до вирішення актуальних проблем сучасної торгівлі, забезпечення конкурентоспроможності продукції та підприємства, митної справи як ключової ланки зовнішньоекономічної діяльності та товарознавства і експертизи в митній справі, ринку споживчих товарів у контексті захисту прав споживачів, безпечності та якості товарів, послуг. Розглянуто проблеми біржової діяльності як складової ринкової економіки. Розкрито основні тенденції виробництва м'яса в Україні. Проаналізовано ринок вершкового масла в Україні, окреслено перспективи ринку круп в Україні. Охарактеризовано систему електронного адміністрування. Досліджено особливості ринку соків в Україні. Висвітлено проблеми регіонального управління торгівлею. Наведено результати фізико-хімічного дослідження забруднення снігового покриву та оцінювання ризиків для екосистеми. Розкрито актуальні питання підготовки кадрів судових експертів-товарознавців. Увагу приділено проблемам управління інноваційним розвитком на підприємстві.

Шифр НБУВ: ВА812143

Див. також: 4.У.129, 4.У.187, 4.У.204, 4.У.280

Економіка галузей невиробничої сфери

4.У.277. Забезпечення системи стратегічного управління освітньої галузі: теорія і методологія: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Є. В. Баженов; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2023. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено формування концептуальної основи та наукового обґрунтування теоретико-методологічного базису, методичних положень і рекомендацій щодо забезпечення системи стратегічного управління освітньої галузі, що надасть змогу підвищити рівень стратегічного управління у освітній галузі в умовах глобальних викликів і посилення інтеграційних процесів. Увагу приділено вирішенню сучасних проблемних питань у забезпеченні системи стратегічного управління освітньої галузі через концепти еволюційної парадигми функціонування та розвитку освітньої сфери країни. Сформовано концептуально-методологічну основу стратегічного потенціалу розвитку освітньої галузі в умовах глобальних викликів, яка ґрунтується на архітектурі синтезу та семантичного моделювання інвестиційної, інноваційної та інтеграційної складової в освітній галузі, враховує об'єктивні та потенційні її можливості, характерні особливості функціонування суб'єктів освітньої діяльності, здатність їх вирішувати на ринку освітніх послуг, врахування стратегічних пріоритетів стейкхолдерів, що уможливує за рахунок сукупності наявних ресурсів, можливостей і здібностей забезпечити ефективність процесу розробки та реалізації стратегії розвитку освітньої галузі. Розроблено механізм комплексної системи стратегічного управління процесом модернізації освітньої галузі. Запропоновано науково-методичне забезпечення застосування системно-функціонального підходу до стратегічного управління галузі. Обґрунтовано генезис методичних підходів до організації стратегічного управління в освітній галузі під впливом глобальних викликів. Сформовано концепцію моніторингу в системі стратегічного управління освітньої галузі. Запропоновано концептуальне забезпечення діагностики в системі стратегічного управління освітньої галузі. Визначено концептуальний базис та підходи щодо контролю в системі стратегічного управління освітньої галузі. Запропоновано наукові засади та методологічні домінуючі побудови комплаєнс-системи в освітній галузі, яка є незалежною функцією органів внутрішньогалузевого управління, що моніторить, діагностує, оцінює, надає відповідні внутрішньогалузеві поради, і готує звіти щодо комплаєнс-ризиків у освітній галузі та візуалізує цілеспрямоване дотримання суб'єктами освітньої галузі вимог нормативно-правового характеру та зобов'язань щодо доброчесності, транспарентності, антидискримінаційної поведінки, конфіденційності, автаркчності, боротьби з корупцією, врегулювання внутрішньогалузевих конфліктів, закупівель,

природоохоронної діяльності, забезпечення інформаційно-комунікаційних зв'язків, трудового законодавства, обробки персональних даних, ковенантів, кібербезпеки та синергії в освітній галузі. Обґрунтовано теоретико-методичні засади стратегічного планування освітньої галузі. Набула подальшого розвитку концептуально-методична підтримка процесу функціонування та стратегічного управління освітньої галузі.

Шифр НБУВ: RA453594

4.У.278. Забезпечення стратегічного управління у системі охорони здоров'я в умовах глобальних викликів: теорія і методологія: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. П. Рогачевський; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Сформовано концептуальну основу та наукове обґрунтування теоретико-методологічного базису, методичних положень і рекомендацій щодо забезпечення стратегічного управління у системі охорони здоров'я (СОЗ) в умовах глобальних викликів, що надасть змогу підвищити рівень внутрішньогалузевого управління з урахуванням мультикомпонентної складової. Запропоновано методологію забезпечення конкурентоспроможності у цій галузі з урахуванням стратегічного потенціалу і глобальних викликів, яка передбачає системне дослідження та концепцію стратегічних перетворень у медичній сфері. Розроблено концептуальну модель забезпечення методології форсайт у стратегічному розвитку галузі, яка надає змогу забезпечити візуалізацію ймовірної тенденції розвитку медичної галузі та її структурних сегментів. Розроблено механізм забезпечення стратегічного управління у СОЗ, який продукує комплекс адаптивної взаємодії узгоджених складових організаційного, структурно-функціонального, ресурсного та методичного характеру, які спрямовано на перманентне вирішення стратегічних завдань в медичній сфері через використання нормативно-стримуючого базису державного регулювання з урахуванням ринкових важелів та регуляторів. Представлено концептуально-методологічну основу внутрішньогалузевого контролю СОЗ. Удосконалено наукові підходи до конфігурації стратегії удосконалення функціонування медичної сфери у національному середовищі. Сформовано концептуальні засади менеджменту знань в системі стратегічного управління СОЗ. Розроблено концептуальне забезпечення стратегічного планування, обґрунтовано наукові підходи щодо формування етапів стратегічного управління соціально-економічними компонентами в національній СОЗ тощо. Запропоновано концептуально-методичну підтримку стратегічного управління у галузі охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: RA452789

4.У.279. Інтеграція освіти, науки і бізнесу: монографія. Т. 10 / О. Ф. Андросова, К. І. Антонюк, А. В. Переверзева, А. А. Бондарев, Т. І. Божук, Л. С. Воробей, І. М. Дашко, Ю. З. Драчук, Є. С. Снітко, Л. О. Савюк, О. В. Курносова, І. В. Ліганенко, С. В. Боденчук, О. В. Руденко, В. В. Степенко, Н. Ю. Захарова, Г. В. Козицька, К. С. Кононенко, В. А. Литовка, Н. М. Рубцова, Т. І. Сергієнко, Н. С. Венгерська, А. В. Череп, В. Г. Воронкова, Л. В. Безкоровайна, А. О. Осаул, А. А. Агарков, А. О. Жуляєва, А. С. Олійниченко, Л. Б. Боденчук, І. С. Мурашко, Я. В. Карпенко, Ю. Ю. Гурбик, Н. М. Карпенко; ред.: А. В. Череп; Запорізький національний університет. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 121 с.: рис., табл. — укр.

Дослідження спрямовано на розгляд проблем інтеграції освіти, науки та бізнесу, а також їх впливу на формування економічного добробуту України. Висвітлено питання співробітництва України та ЄС у сфері підвищення ефективності використання ресурсів та формування кластерних і мережевих моделей розвитку бізнесу. Розглянуто управлінські рішення у процесі зміцнення корпоративної культури на машинобудівних підприємствах України. Окремлено особливості моделі поведінки споживача в межах теорії покоління. Викладено основні складові формування корпоративної культури підприємства. Визначено роль нормування праці та напрямів його вдосконалення. Описано інтеграційні процеси у сфері освіти, науки і бізнесу в умовах глобалізації та форми її механізми інтеграції науки, освіти та бізнес-спільноти в умовах цифрової економіки. Надано оцінку персоналу як складової мотивації трудової діяльності та зазначено, що кадрова безпека є основою економічної безпеки підприємства. Дослідження сформовано на основі матеріалів X Міжнародного круглого столу «Інтеграція освіти, науки і бізнесу» та здійснено в межах проекту ЄС. Увагу приділено диверсифікації сільського туризму через збалансованість і креативність на базі поширення європейського досвіду в Україні.

Шифр НБУВ: B355592/10

Див. також: 4.У.204, 4.У.242

Міжнародні економічні відносини і зв'язки

4.У.280. Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 04 листоп. 2022 р.: [у 3 т.]. Т. 2 / Університет

митної справи та фінансів. — Дніпро, 2022. — 255 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено аналіз ролі міжнародних організацій в період загрози міжнародній безпеці. Охарактеризовано зовнішню політику Китаю на сучасному етапі. Розглянуто технології та складники формування позитивного іміджу країни на міжнародній арені. Висвітлено досвід адміністрації митної служби Японії. Розглянуто митні союзи як суб'єкти міжнародного економічного права. Вивчено стан і перспективи розвитку ділового туризму в Україні. Подано інформацію про сучасні технології організації подій у сфері туризму. Визначено чинники формування якості та безпеки хліба та хлібобулочних виробів. Охарактеризовано сучасні енергоощадні матеріали у будівництві об'єктів індустрії гостинності. Увагу приділено реаліям ресторанного бізнесу в умовах війни.

Шифр НБУВ: B359199/2

4.У.281. Зовнішня торгівля України аграрною продукцією: [монографія] / Б. В. Духницький; Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ: ННЦ «ІАЕ», 2022. — 272 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 245-272. — укр.

Викладено теоретичні засади зовнішньої торгівлі агропродовольчої продукцією. Розкрито теорію та засади аналізу споживання харчових продуктів у світі. Розглянуто особливості розвитку глобального ринку сільськогосподарської сировини і продукції харчової промисловості, іноземний досвід поліпшення продовольчого забезпечення. Особливу увагу приділено дослідженню майбутніх тенденцій експорту та імпорту Україною агропродовольчої продукції, перспективам оптимізації функціонування вітчизняного агропродовольчого ринку, потенціалу розвитку власного аграрного виробництва та шляхам удосконалення впливу зовнішньої торгівлі на внутрішній продовольчий ринок України. Окремлено актуальний стан аграрного експорту України. Підготовлено в межах тематики досліджень відділу економіки аграрного виробництва та міжнародної інтеграції Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки».

Шифр НБУВ: BA860834

4.У.282. Механізми формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики України: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. В. Ксендзук; Чорноморський національний університет імені Петра Могили. — Миколаїв, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено обґрунтуванню теоретико-методологічних засад і розробленню науково-практичних рекомендацій щодо розвитку механізмів формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики України. Розкрито теоретичні положення формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики в розрізі формування понятійного апарату та класифікаційних ознак досліджуваного об'єкта. Розглянуто роль та участь України в міжнародній торгівлі. Здійснено аналіз динаміки та структури зовнішньої торгівлі (в т. ч. з країнами ЄС). Вперше одержано методологічні положення формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики у вигляді моделі, яка має циклічний характер та включає елементи: проблеми у сфері зовнішньої торгівлі (ідентифікація та визначення критеріїв їх оцінки); суть державної зовнішньоторговельної політики (її мета, завдання, принципи, ресурси, суб'єкти), механізми (економічний, правовий, організаційний, інформаційний), методи (методи наукового дослідження (загальнонаукові, спеціальні), методи державного управління (економічні, адміністративні, правові, організаційні, контрольні)), напрями формування та реалізації, а також взаємозв'язки з іншими видами державної політики. Удосконалено організаційно-інформаційний механізм формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики України в частині пропозицій змін в структурі органів державної влади та побудови моделі взаємодії системи органів влади та місцевого самоврядування. Розкрито напрями співпраці органів державної влади та міжнародних торговельних організацій. Побудовано механізм формування відносин між державними та недержавними суб'єктами зовнішньоторговельної політики. Сформовано напрями розвитку економіко-правового механізму формування та реалізації зовнішньоторговельної політики в умовах валютного ризику, в розрізі якого враховано положення ризикології у сфері державного управління зовнішньоторговельною діяльністю. Запропоновано стратегічні напрями розвитку державної зовнішньоторговельної політики України, що вирішують основну проблему у сфері зовнішньої торгівлі, яка стосується сировинної структури експорту в поєднанні з імпортозалежністю від товарів з високою доданою вартістю.

Шифр НБУВ: RA453500

4.У.283. Політика переходу від аграрного до високотехнологічного експорту в умовах постійних воєнних загроз: досвід Держави Ізраїль для України / Т. Л. Боднарчук // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 2. — С. 93-122. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Російсько-українська війна призводить до втрати значної частини виробництва та потенціалу сировинно-продовольчого експорту України, що становить загрозу економічній безпеці у коротко- та довгостроковій перспективах. Водночас нові виклики спонукають до реструктуризації національної економіки у напрямі

розвитку високотехнологічних виробництв і посилення наукоємності традиційних галузей. Питання на сьогодні стоїть у виборі найбільш ефективного інституційно-економічного механізму такої трансформації, прикладом у чому є Держава Ізраїль. Представлено ізраїльський досвід переходу до виробництва та експорту високотехнологічних товарів. Поставлено за мету з'ясувати умови, чинники, механізми та інструменти успішної економічної трансформації Держави Ізраїль та оцінити можливості імплементації позитивного досвіду в Україні. Основу методології даного дослідження становить системний підхід, який полягає у розгляді трансформації економіки Ізраїлю як сукупності тісно взаємопов'язаних елементів і процесів (історичні умови, інституційні чинники, державна політика, наявний ресурсно-економічний потенціал тощо). Важливим є застосування історично-еволюційного та історико-порівняльного аналізу для виявлення особливостей і тенденцій поетапного переходу країни від традиційного до високотехнологічного виробництва. Основною прогресивних змін в економіці та зовнішній торгівлі Ізраїлю стала розбудова потужних наукоємних комплексів власного аграрного та оборонного виробництва через механізми цільового державного й приватного інвестування, субсидування та кредитування виробників, стимулювання освіти та наукових досліджень, створення унікальної системи державно-приватно-наукового партнерства («золотого трикутника»). Визначено, що використання військових технологій для виробництва продукції «подвійного призначення» (зокрема, в космічній та авіаційній галузях, сфері кібербезпеки), перетікання інтелектуального капіталу та сформована науково-дослідницька база стали підґрунтям для розвитку електроніки, мікроелектроніки, виробництва комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення тощо. Доведено, що ключову роль у переході Ізраїлю до високотехнологічного виробництва та експорту відіграла державна політика підтримки, реалізована через інструменти грантового фінансування освіти та НДДКР, програми стимулювання вечурного інвестування, податкові та кредитні пільги для малого й середнього бізнесу, розгалужену систему інституційних органів цільової допомоги виробникам, ефективне нормативно-правове врегулювання ділового середовища щодо захисту прав інтелектуальної власності, надання спеціальних привілеїв, спрощення процедури репатріації прибутків, забезпечення високої якості продукції тощо. Формуванню конкурентних переваг Держави Ізраїль на ринках високотехнологічної продукції сприяли політика «дипломатії озброєння», торговельна лібералізація, податково-кредитна та інституційна підтримка експортерів, укладення системи угод про міжнародне торговельно-економічне та науково-технічне співробітництво.

Шифр НБУВ: Ж23373

4.У.284. Теорія і практика міжнародної взаємодії ЄС (зовнішньополітичні аспекти європейської інтеграції): монографія / Н. І. Карманова. — Київ: Кандиба Т. П., 2017. — 175 с. — Бібліогр.: с. 161-175. — укр.

Досліджено теорію і практику міжнародної взаємодії Європейського Союзу (ЄС) в Україні. Розглянуто: питання трансформації інституційного управління зовнішньою політикою Європейського Союзу після Лісабонського договору, еволюції стратегічного партнерства Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки у контексті трансконтинентального співробітництва, сучасні особливості розвитку зовнішньополітичного відносин між Європейським Союзом та Китайською Народною Республікою, ключові аспекти реалізації ініціативи ЄС «Східне Партнерство» як зовнішньополітичний інструмент розширення на Схід та послаблення геополітичного впливу Російської Федерації тощо. Обґрунтовано пропозиції щодо подальшого удосконалення зовнішньополітичних аспектів європейської інтеграції в Україні.

Шифр НБУВ: ВА861278

4.У.285. Features of foreign economic activity in the modern global environment / Т. Rybakova, Т. Kuznietsova // Екон.

вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 124-132. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Активізація зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є дуже важливою умовою для економічного розвитку кожної країни в сучасному глобальному середовищі. Наразі ЗЕД України має негативну динаміку, пов'язану із повномасштабною російською агресією. Відтак, найважливішим завданням є пошук шляхів усунення виникаючих політичних і економічних проблем, тому вивчення особливостей ЗЕД України в сучасному глобальному середовищі є досить актуальним науково-практичним завданням. На сьогодні існує достатня кількість досліджень щодо стану та перспектив розвитку ЗЕД України в сучасних умовах, що характеризують глобальне середовище. Однак виклики, які постали перед державою у зв'язку з розв'язаною російською війною, зумовлюють необхідність перегляду підходів до вивчення ЗЕД. Мета дослідження — виявлення особливостей ЗЕД України в сучасному глобальному середовищі в умовах російського вторгнення. При проведенні дослідження використано загальнонаукові (аналіз і синтез, системний аналіз, порівняння) та специфічні методи дослідження (соціологічні, морфологічні, графічні). Викладення основного матеріалу (результати роботи). Наголошено на важливості ЗЕД для розвитку країни в сучасному глобальному середовищі. Досліджено поточні умови щодо здійснення ЗЕД України як одного з провідних світових експортерів сільськогосподарської продукції. Проаналізовано основні тенденції зовнішньої торгівлі України на фоні повномасштабної війни з росією. Визначено основні напрями регулювання ЗЕД в Україні в умовах війни. Галузь застосування результатів роботи — наукові дослідження глобалізації та ЗЕД, навчальний процес (при підготовці відповідних розділів підручників і навчальних посібників з курсів «Міжнародна економіка», «Зовнішньоекономічна діяльність»). Висновки: Україна є одним із провідних світових експортерів сільськогосподарської продукції, і від українського експорту залежить продовольча безпека багатьох країн світу. Результати військових дій на території України дуже сильно вплинули на її ЗЕД, і найбільше це проявляється у погіршенні показників зовнішньої торгівлі. У структурі експорту перевагу має продукція з низькою доданою вартістю, а складність її експорту через морські порти під час війни спричинила падіння експортних надходжень. Проте у зв'язку зі спрощенням доступу до ринку ЄС для вітчизняних підприємств відкриваються нові перспективи щодо активізації ЗЕД.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 4.У.203, 4.У.211, 4.У.286

Економіка Азії

4.У.286. Республіка Індія: потуга, що зростає. Перспективи розвитку українсько-індійських відносин: аналіт. доп. / О. Александров, Н. Гавриленко, А. Гриценко, О. Давимука, М. Замікула, В. Орлик, Г. Широкий, В. Ярмоленко, М. Белесков; Національний інститут стратегічних досліджень, Центр зовнішньополітичних досліджень, Громадська організація «Центр безпекових досліджень». — Київ: НІСД, 2022. — 100 с.: рис. — (Серія «Міжнародні відносини»). — укр.

Розглянуто потенціал Індії в різних сферах, стратегічне середовище держави, її зовнішню політику й позиції в регіоні та у світі. Звернено увагу на принципи мирного співіснування Індії та КНР, територіальні спори між державами, спори у відносинах Індії та Пакистану. Проаналізовано стан і перспективи розвитку українсько-індійських відносин, також і в контексті війни рф проти України, надано пропозиції щодо активізації міждержавних відносин між Україною та Індією.

Шифр НБУВ: ВА861047

Політика. Політичні науки

(реферати 4.Ф.287 — 4.Ф.302)

4.Ф.287. Діяльність Сидора Голубовича у контексті збройної боротьби галичан за відновлення української державності (червень — листопад 1919 р.) / О. Камінська // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 39-43. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проаналізовано діяльність державно-політичного проводу ЗУНР — ЗОУНР на завершальному етапі збройної боротьби за українську державність. Зокрема, відзначено участь у ній колишнього прем'єра ЗУНР — С. Голубовича, який у період червня — листопада 1919 р. входив до складу Ради уповноважених диктатора Є. Петрушевича. З'ясовано роль С. Голубовича у переговорному процесі з наддніпрянським урядом щодо вироблення умов переходу УГА за Збруч, її матеріального забезпечення, ведення подальших спільних військових дій, пошуку союзників у боротьбі за відновлення державності тощо.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Ф.288. Комунікативна компетентність у політичному дискурсі (на прикладі офіційних сторінок народних депутатів у соціальній мережі «Фейсбук») / Т. І. Сашук // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 4-13. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Подано результати дослідження комунікативної компетентності політиків на прикладі аналізу повідомлень, що містяться на офіційних сторінках у мережі «Фейсбук». З метою з'ясування особливостей інформаційних повідомлень, які забезпечують комунікацію народних депутатів Верховної Ради України на офіційних сторінках у мережі «Фейсбук», використано метод кількісного контент-аналізу з елементами якісного. Інформаційні повідомлення проаналізовано за такими трьома критеріями: тематика, структура та мова. Уперше проведено паралель між комунікативною компетентністю та здатністю спілкуватися з виборцями на офіційних сторінках найбільш популярної в Україні соціальної мережі «Фейсбук». Як встановлено, комунікативна компетентність у проаналізованих випадках зумовлена не освітою, а попередньою професійною діяльністю політика. Найбільш успішно та якісно виявилось спілкування нинішнього депутата Верховної Ради, який у минулому працював журналістом. Більше половини повідомлень, що забезпечували успішну комунікацію, складалася з досить структурованого й невеликого за обсягом тексту та відеоролика. Тематика охоплює діяльність народного депутата у Верховній Раді та на окрузі. Мова більше половини повідомлень ведеться від першої особи. Результати дослідження можуть бути використані під час викладання таких навчальних дисциплін, як «Політичний PR» та «Електронний PR», а також можуть бути цікавими для політиків і їх помічників.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ф.289. Політичний дискурс Великої Британії та США: навч. посіб. / А. Д. Белова; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2022. — 119 с.: фот. — Бібліогр.: с. 112-119. — укр.

Висвітлено аспект становлення комунікації у сфері політики, формування політичного дискурсу у Великій Британії та США крізь призму мовних портретів видатних політиків, які вплинули на риторичні традиції, парламентські дебати, а також вміщено стислий огляд окремих аспектів теорії дискурсу, дискурсивного аналізу, що є релевантними для аналізу комунікації у сфері політики. Викладено чисельні завдання, що надають змогу здійснювати лінгвістичний аналіз з урахуванням положень соціолінгвістики, гендерної лінгвістики, геронтолінгвістики, експериментальної фонетики, поширюючи, таким чином, горизонти дослідження. Зазначено, що політичний дискурс залишається популярним об'єктом дослідження у сучасній лінгвістиці, теорії аргументації, риторичі протягом багатьох десятиліть. Обґрунтовано, що політичний дискурс, висвітлення політичних питань у засобах масової інформації значною мірою сприяли становленню дискурсивного аналізу, критичної лінгвістики, критичного аналізу дискурсу. Доведено, що політичний дискурс в англомовних країнах, в першу чергу, у Великій Британії та США, ритуальні, політична комунікація, у цілому, вважаються взірцем, моделлю для багатьох інших країн. Політичний дискурс розглянуто на прикладі чисельних промов, публічних виступів, мовних портретів прем'єр-міністрів Великої Британії та президентів США, які були ефективними комунікаторами, сприяли формуванню парламентської культури, риторичних та стилістичних особливостей мовлення політиків, комунікації у сфері політики.

Шифр НБУВ: ВС70078

4.Ф.290. Принципи співвідношення наукового та ідеологічного знання у політичній науці: автореф. дис. ... канд. політ.

наук: 23.00.01 / А. А. Сухарина; Львівський національний університет ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

На основі міждисциплінарної методології проаналізовано специфіку співвідношення наукових та ідеологічних компонентів у політичній науці. Виокремлено зміст основних критеріїв наукового знання й основних підходів до розуміння ідеології. Для порівняння запропоновано використання антропологічного методу, де порівняння між ідеологічним і науковим відображено у різниці типів світогляду: науковому світогляду відповідає теоретичний, а ідеологічному — буденний. Виокремлено різницю між суб'єктивним та об'єктивним знанням про політику. Проаналізовано основні модальності впливу ідеології на політичну науку на прикладі категорій. Здійснено аналіз перспектив зменшення впливу ідеологічних передумов на політичні дослідження. Додатково запропоновано концепцію публічної ідеології як політичної категорії, яка може бути використана для аналізу того типу надідеології, яка функціонує в демократичних і гібридних режимах і нині називається державною ідеологією, що спричиняє термінологічну плутанину.

Шифр НБУВ: РА453441

Див. також: 4.Ф.299

Внутрішній стан та внутрішня політика окремих країн

Внутрішній стан та внутрішня політика України

4.Ф.291. Політичні трансформації сучасного суспільства: колект. монографія / В. Бабіна, Ф. В. Барановський, Р. Басенко, Л. Бобрицький, О. Бороденко, Д. Бублик, П. Ворона, А. Гергель, С. Гладкий, Р. Гончар, Н. Дзюба, С. Дмитрашко, О. Дяченко, Р. Жалій, Т. Жалій, А. Гльченко, Д. Каденко, А. Капліна, Ж. Кононенко, Є. Кончаковський, Л. Кочубей, О. Крюковська, Д. Лікарчук, Н. Лікарчук, І. Лопушинський, С. Макарець, Л. Матвієнко, Ф. Медвідь, І. Миколенко, О. Миргородська, О. Мочков, С. Наумкіна, А. Некряч, О. Пикало, Г. Подлесна, Ю. Помаз, С. Приходько, Ф. Сидоренко, С. Соловей, В. Сухостат, А. Твердохліб, К. Удовиченко, М. Урбанський, Р. Шаравара, С. Шейко, О. Шеломовська, М. Якименко; наук. ред.: Т. Шаравара; ред.: Н. Сизоненко, Г. Подлесна, Є. Кончаковський; Полтавська державна аграрна академія, Полтавська обласна державна адміністрація, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ: Ліра-К, 2021. — 215 с. — укр.

Розвиток глобальної політичної системи має низку наслідків у різних сферах суспільної діяльності, оскільки усі складові взаємопов'язані та взаємозумовлені. Об'єктивним наслідком глобалізації є посилення зв'язків між окремими елементами світ-системи, що робить надзвичайно актуальним вивчення основних тенденцій розвитку явищ та процесів в окремих сферах. Висвітлено актуальні тенденції суспільно-політичних зрушень на глобальному та локальному рівнях, соціально-економічні, культурні, освітні трансформаційні процеси. Розглянуто питання модернізації політичної системи та політичних інститутів, національної безпеки України в умовах євроінтеграції.

Шифр НБУВ: ВА860328

4.Ф.292. Реформа місцевого самоврядування й децентралізація влади в регіональному медіадискурсі / Т. В. Решетука, Н. І. Борсук // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 62-69. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

В Україні закінчується п'ятий рік реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади. Оперативне та фахове висвітлення інформації про завдання, шляхи реалізації й результати реформаторської діяльності, здобутки громади покладено, передусім, на медіа. Особливу роль відведено регіональним ЗМІ, яким більше довіряють громадяни і які є об'єктивнішими у висвітленні якісних змін на місцях. Мета дослідження полягає у висвітленні зв'язку між етапами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади й кількістю публікацій у регіональних медіа. Хронологічні межі дослідження (січень 2017 р. — грудень 2017 р. та вересень 2018 р. — серпень 2019 р.) відповідають найбільш активним етапам упровадження реформи. Загалом проаналізовано 793 публікації в чотирьох найпопулярніших онлайн-виданнях чотирьох областей (Вінницька — «Вінниця. info», Миколаївська — «Ник. Вести», Тернопільська — «20 хвилин», Харківська — «Справжня варт»). Одержані

результати засвідчили, що кількість публікацій про реформу місцевого самоврядування в аналізованих медіа у 2018 – 2019 рр. переважно більша, ніж у 2017 р., оскільки впровадження реформи місцевого самоврядування й децентралізації влади набрало обертів: «Вінниця. info» у 2017 р. – 90, у 2018 – 2019 рр. – 143, у 1,6 разу; «Ник. Вести» у 2017 р. – 31, у 2018 – 2019 рр. – 76, у 2,5 разу; «20 хвилин» у 2017 р. – 67, у 2018 – 2019 рр. – 124; у 1,9 разу; «Справжня вартя» у 2017 р. – 146, у 2018 – 2019 рр. – 121, у 0,83 разу. Кількість матеріалів зростає не лінійно, а у певні часові проміжки, що пов'язано з упровадженням реформи в конкретній місцевості та етапами реформи (жовтень – грудень 2017 р., жовтень – грудень 2018 р., березень – серпень 2019 р.). Географічне розташування області загалом вплинуло на середню кількість публікацій (виняток – миколаївське видання «Ник. Вести»).

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ф.293. Стратегія політико-правового розвитку України до 2030 року: наук.-аналіт. записка / Н. М. Батанова, В. П. Горбатенко, А. А. Коваленко, І. О. Кресіна, О. В. Кукуруз, О. М. Стойко, В. М. Тарасюк, М. Д. Ходаківський, В. А. Явір; ред.: І. О. Кресіна; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. – Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. – 175 с. – укр.

Розкрито засадничі положення Стратегії політико-правового розвитку України до 2030 р. Доведено необхідність докорінної зміни наукових підходів до стратегічного планування політико-правового розвитку в умовах війни Росії проти України та післявоєнної відбудови, зовнішніх і внутрішніх викликів, геополітичних змін, європейської та євроатлантичної інтеграції, суспільної модернізації. Запропоновано концепт ідеології і політики національного прагматизму для досягнення цілей розвитку Української держави наявними ресурсами та креативним потенціалом нації. Сформульовано низку засадничих положень задля реалізації стратегій в основних сферах політико-правового розвитку та розробки тексту нової Конституції України – Конституції Української Республіки.

Шифр НБУВ: ВА861028

4.Ф.294. Формування політико-управлінської еліти в Україні: функціонально-компетентнісний підхід: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.03 / Т. В. Томашевська; Національна академія державного управління при Президентові України. – Київ, 2021. – 20 с.: рис. – укр.

Вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в науковому обґрунтуванні моделі формування політико-управлінської еліти на засадах функціонально-компетентнісного підходу з метою підвищення її якості й ефективності діяльності. Зазначено модель, що включає концептуальну, змістову, інструментально-оцінну та результативну складові і ґрунтується, відповідно, на сукупності цілей, завдань, наукових підходів, принципів формування та механізмах і джерелах її рекрутування, критеріях та індикаторах компетентності. До механізмів рекрутування політико-управлінської еліти віднесено вибори, призначення та конкурсний відбір; до базових джерел рекрутування – політичні партії, органи публічної влади, наукову еліту, регіональну еліту, бізнес-еліту, громадські організації, волонтерський та активістський рух, спортивну та мистецьку еліти тощо. Визначено, що формування політико-управлінської еліти – це складний публічно-управлінський механізм залучення до публічної влади, визначений нормативно-правовими актами щодо рекрутування її представників до органів влади всіх рівнів, як відкрито (антрепренерська система), так і закрито (система гільдій) і підтверджений науковими концепціями, спрямованими на сформованість у них відповідального ставлення до виконання посадових обов'язків (функцій) у державі. Обґрунтовано важливість для формування сучасної політико-управлінської еліти теорії еліт, що розкривають їх ціннісну та демократичну природу, та наукових підходів до теорії еліт – моністичного та плюралістичного. Уточнено структуру та суть компетентності політико-управлінської еліти, яка включає професійну, соціально-комунікативну, особистісну, функціональну, політичну складові, кожна з яких визначається сукупністю політичних, статистичних, організаційно-правових, іміджевих критеріїв та індикаторів, що їх розкривають. На їх основі розроблено методику визначення рівня якості й ефективності діяльності політико-управлінської еліти. Визначено пріоритетні напрями застосування моделі формування політико-управлінської еліти в Україні на засадах функціонально-компетентнісного підходу: удосконалення нормативно-правового регулювання функціональних обов'язків та відповідальності представників політико-управлінської еліти; організаційне забезпечення формування компетентної політико-управлінської еліти; використання сучасних технологій формування компетентної політико-управлінської еліти. Запропоновано при органах публічного управління сформувати групу експертів для організації та здійснення громадської експертизи впровадження й дотримання законодавчих актів; запровадити розгляд проєктів програм, рішень органів публічного управління через громадські експертизи; розробити нормативно-правові документи, які б підтверджували гендерну рівність під час рекрутування еліти; створити

умови для участі громадськості в процесах прийняття управлінських рішень на всіх рівнях управління.

Шифр НБУВ: РА453409

Див. також: 4.Х.311

Зовнішня політика.

Міжнародні відносини. Дипломатія

Зовнішня політика окремих країн

4.Ф.295. Досвід ядерних переговорів з Іраном у 2013 – 2015 роках: уроки для адміністрації Джо Байдена / О. Чебан // Humanitarian Vision. – 2021. – 7, № 2. – С. 16-21. – Бібліогр.: 20 назв. – укр.

Наголошено на важливості розв'язання проблеми іранської ядерної програми під час президентства Д. Байдена та запропоновано використати досвід минулих ядерних переговорів з Іраном з метою знайти вирішення цього питання. Відзначено, що її метою є проаналізувати досвід ведення минулих переговорів щодо врегулювання проблеми іранської ядерної програми та перспективи практичного застосування цього досвіду для вирішення даної проблеми у майбутньому. Застосовано метод системного аналізу, метод порівняльного аналізу та метод контент-аналізу. Розглянуто досвід переговорів з Іраном щодо його ядерної програми, які відбувалися у 2013 – 2015 рр. та успішно завершилися підписанням ядерної угоди з Іраном – Спільним всеосяжним планом дій (СВПД). Зроблено висновок, що передумови для ядерних переговорів з Іраном усередині 2010-х рр. значно відрізнялися від ситуації довкола іранської ядерної програми, яка склалася на початку 2020-х рр. і на початку президентства Д. Байдена. Відзначено, що на відміну від середини 2010-х рр., на початку 2020-х рр. міжнародна спільнота і навіть союзники країн НАТО не мали єдиної позиції щодо іранської ядерної програми, і крім того, адміністрація Д. Байдена зіткнулася з більш розвиненою та сучасною ракетно-космічною програмою Ірану, ніж адміністрація Б. Обами. Доведено, що ці дві головні перешкоди (відсутність єдиної міжнародної позиції щодо іранської ядерної програми і знано більш розвинена ракетна програма) завадили адміністрації Д. Байдена повернути США до СВПД одразу після президентської інавгурації у січні 2021 р. Відзначено іншу перешкоду для відновлення СВПД, а саме: регіональну політику Ірану, яка шкодить інтересам США, а також їх партнерам на Близькому Сході. Зазначено, що ця перешкода вже була за президентства Б. Обами і не завадила досягнути СВПД. Зроблено припущення, що подібним чином адміністрація Д. Байдена могла б відкласти вирішення регіональних суперечностей з Іраном із метою закрити принаймні ядерне питання. Зазначено, що незабаром минає термін дії деяких пунктів СВПД і це відкриває можливість для початку вже на даному етапі можливості переговорів щодо нової ядерної угоди з Іраном.

Шифр НБУВ: Ж101312

4.Ф.296. «М'яка сила» Китаю: оцінка ефективності та реакція на сучасні виклики / Л. Дорош, М. Яблонська // Humanitarian Vision. – 2021. – 7, № 2. – С. 22-27. – Бібліогр.: 26 назв. – укр.

Досліджено особливості «м'якої» сили КНР, що базуються на її показниках «жорсткої» сили – економічній та військовій могутності. Визначено відмінність у оцінці стану «м'якої» сили Китаю країнами Заходу та самою КНР. Наголошено на перспективності втілення культурної «м'якої» сили КНР і перепомах на її шляху. Досліджено вразливі місця китайської «м'якої» сили, серед яких особливості політичної системи країни та громадянського суспільства. Проаналізовано важливість інструментів «маскової» та «вакцинової» дипломатії в арсеналі «м'якої» сили КНР, що їх використовують задля мінімізації впливу негативних наслідків пандемії на імідж Китаю та позиціонування його як глобального лідера у сфері охорони здоров'я. Проаналізовано ефективність «м'якої» сили держави через аналіз досліджень, проведених дослідницькими центрами «Portland» і «Pew». Зазначено щодо важливості економічної «м'якої» сили у завоюванні Китаєм нових союзників, пріоритетними серед яких є країни Азії та Африки. Наголошено, що найбільший успіх «м'яка» сила має серед країн, де Китай не обтяжений звинуваченнями у порушенні прав людини. Однією з головних проблем у втіленні «м'якої» політики КНР визначено дисонанс між іміджем, який Китай прагне проєктувати, та реальними діями країни.

Шифр НБУВ: Ж101312

Національна політика. Національні відносини. Національно-визвольний рух

4.Ф.297. «Радянiзацiя» чи «нацiоналiзацiя»: ще раз про сутнiсть полiтики коренiзацiї 1920 — початку 1930-х рр. / Я. Верменич // Укр. iст. журн. — 2022. — № 3. — С. 158-175. — Бiблiогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — пошук відповіді на питання про те, чому демократична за своїм змістом революція, що увінчалась поваленням самодержавства, рівною мірою виявила потенції до оновлення ритмів суспільного життя і до справді нищівного руйнування демократії. І ширше — чому модернізаційні ідеї навіть у часи революційних зрушень пасують перед реінкарнацією архаїки у її найбільш примітивних, «варварських» формах? Застосовано методологічні напрацювання інтелектуальної історії як простору осмислення діапазону ідейних впливів на суспільний розвиток з виходом на наукове проєктування й прогнозне моделювання. Симптоматично, що об'єктом підвищеної уваги інтелектуальної історії стала ідеологія націєтворення й національного самовизначення, перевірена досвідом десятих країн на всіх континентах. Обидва терміни — і коренізація, і українізація — не повною мірою відбивають масштаб і характер повороту в національній політиці, який пов'язаний з відновленням пріоритету національних цінностей і традицій. Варто погодитися з тими науковцями, які вважають, що більш точно його характер могли б визначити терміни «національна реформа» чи «національно-культурна реформа». Новизна у розкритті можливостей дискурсивного (неконвенційного) аналізу ідентичностей як свідоміх конструктів. Відповідь щодо правомірності застосування термінів «українізація», «коренізація», «національна реформа» може надати тільки поглиблене вивчення досвіду державно-правового регулювання мовних і культурних процесів. Зважена оцінка допоможе встановити, що з цього досвіду прийнятне для застосування в умовах становлення незалежної української держави. Осмислення під новим кутом зору причин, мотивацій, наслідків здійсненого правлячою партією у 1920-х рр. повороту в національній політиці, який усталився в історіографії під назвою «політика коренізації», надає підстави вважати непродуктивним позначенням цим терміном двох різноспрямованих процесів — національної реформи «згори» і руху за національні права «знизу».

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Ф.298. Українська Духовна Республіка — в кожному з нас / А. В. Малиношевська // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 7-12. — укр.

Актуалізовано положення українського законодавства щодо правового статусу борців за незалежність України у ХХ ст. З використанням матеріалів засобів масової інформації відтворено окремі епізоди громадськополітичної діяльності протягом 30 років ветерана Народного Руху України за перебування професора В. Тименка. Використано публіцистичні видання, електронні ресурси, архівні матеріали, музейні експонати. Акцентовано увагу на духовній складовій, на понятті «Українська духовна республіка», що має вибудовуватися у естві кожного українського етнофора. Зроблено опис активної громадської діяльності В. Тименка як учителя сільської школи, а потім і народного депутата періоду «буремних 90-х років». Наведено цитати із виступів депутата-рухівця за сесійною трибуною Бориспільської районної ради. Окрім депутатської роботи у місцевих органах влади, значну увагу приділено волонтерській діяльності В. Тименка як співорганізатора національно-демократичного руху в Донецьку у 90-ті рр. Зокрема наведено цитати із газетних публікацій Донецька і Києва про діяльність В. Тименка, про блокування місцевою владою народно-демократичного руху, який він організував із побратимами на теренах Донеччини.

Шифр НБУВ: Ж100965

Див. також: 4.Т.73, 4.Т.90, 4.Х.339

Політичні партії

4.Ф.299. Державні перевороти, революції й політична боротьба у світлі компаративістики (на основі аналізу візії В. Леніна та сучасних концептуалізацій) / М. Кучерук // Укр. iст. журн. — 2022. — № 3. — С. 4-13. — Бiблiогр.: 21 назв. — укр.

Мета дослідження — провести паралелі між методологічними працями В. Леніна і практикою більшовиків та сучасними візіями «гібридної війни». Використано такі методи: герменевтичний, компаративний, ретроспективний. Окреслення компаративних паралелей у студіях В. Леніна й сучасних теоретиків «гібридної війни» (перудисім російських) надає змогу зробити припущення щодо існування певної традиції в політиці суміжної

держави щодо України. Наукова новизна полягає у спробі переосмислення інтелектуальної спадщини В. Леніна, зокрема його поглядів на революційну війну, і визначення їх впливу на розвиток сучасних концепцій «гібридних воєн». Зроблено спробу переоцінити особистість В. Леніна й поглянути на його внесок в історію не стільки як політичного діяча, що створив нову державу, а як на методолога та розробника стратегії взяття влади, котра містила у собі елементи теорії, доопрацьованої і трансформованої сучасними фахівцями, і відомої нині як «гібридна війна». Сам В. Ленін зауважував, чим війна проти «капіталу» відрізняється від традиційної: вона може бути безкровною, також це війна педагогічна, економічна тощо. Такий тип війни ми спостерігаємо в нашій дні. Указував на три складові успіху своєї партії: ідеологія, організація, пропаганда й агітація. Аналіз сучасних подій надає підстави вважати, що «гібридна війна» в першу чергу спрямована на захоплення мізків людей, а вже потім — на завоювання територій. У В. Леніна ми знаходимо твердження про надзвичайну роль ідеології. Для більшовиків простого завоювання мало, вони йдуть далі — переконати противника у своїй правоті та в його (противника) неспроможності. Цьому допомагали пропаганда й агітація. А жорстка армійська дисципліна та вимога від партійних кадрів бути справжніми професіоналами сприяли реалізації планів.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Ф.300. Діяльність соціал-демократа Ю. Ларіна в Україні: екстремальна біографія (1906 — 1907 рр.) / О. Федьков // Укр. iст. журн. — 2022. — № 3. — С. 176-193. — Бiблiогр.: 33 назв. — укр.

Мета дослідження — на основі оригінальних історичних джерел і наукової літератури дослідити стислий і маловідомий період у житті Ю. Ларіна, коли він здійснював керівну діяльність в УСДС, охарактеризувавши через біографію що політичну організацію. Методологія «нової біографічної історії» — «прикордонної» біографії, уможливила поєднання міждисциплінарного та методологічного синтезу, використання макро, мікроесторичних, а також антропологічних підходів, урахувавши медико-психологічні аспекти особистості, з'ясувавши його діяльність на чолі Спільки в екстремальній ситуації революції 1905 — 1907 рр. Вперше у вітчизняній історіографії, на основі «прикордонної» біографії досліджено малознані епізоди з життя відомого соціал-демократа. Висновки: з'ясовано, що попри наявність важкого генетичного захворювання, Ю. Ларін проявляв дивовижну енергію, здійснюючи керівництво діяльністю УСДС. Спільківська меншовицька громада під його орудою зміцніла організаційно й тісно взаємодіяла з більшовиками, єврейським соціал-демократичним Бундом, УСДРП. Завдяки цьому вдалося добитися значного успіху під час виборів у II Державну думу. Незважаючи на переслідування таємної поліції російського царату та неодноразові арешти, Ю. Ларін уміло продовжував керівництво Спількою аж до свого вимушеного від'їзду в інший регіон імперії.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Ф.301. Партійні процеси як фактор суспільно-політичного розвитку Японії в останнє десятиріччя епохи Хейсей: монографія / Т. М. Іванець, В. Ф. Лисак; Маріупольський державний університет. — Київ: Ліра-К, 2020. — 211 с.: рис., табл. — Бiблiогр.: с. 175-202. — укр.

Комплексно досліджено партійні процеси як фактор суспільно-політичного розвитку Японії в останнє десятиріччя правління імператора Акіхіто (епохи Хейсей) — 2009 — 2019 рр. Проаналізовано концептуальні підходи до вивчення партійних систем, які існують у сучасній науці. Визначено основні чинники, під впливом яких сформувалася японська партійна система, виокремлено її характерні риси. Охарактеризовано особливості трансформаційних процесів в партійній системі в 2009 — 2017 рр., вплив соціальних змін в суспільстві на розвиток партійної системи та партії. Вивчено нові феномени в партійній системі, що виникли в процесі трансформації. Розкрито особливості партійної системи Японії наприкінці епохи Хейсей. Окреслено можливості залучення японського досвіду у партійній сфері для України.

Шифр НБУВ: ВА860745

4.Ф.302. Партійно-політичне життя в Подільській губернії на початку ХХ століття: монографія: у 2-х кн. / С. Ткач, Д. Решетченко; ред.: О. М. Федьков; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2020. — 367 с.: табл. — Бiблiогр.: с. 224-248. — укр.

Комплексно досліджено процес формування і діяльності політичних партій та організацій у Подільській губернії на початку ХХ ст. На підставі низки джерел розкрито суспільно-політичні умови, проаналізовано соціально-економічне становище та подано етносоціальну характеристику населення краю. Визначено типологію політичних партій і зміст їх ідейних, програмних, організаційних засад. Розроблено періодизацію суспільно-політичного руху на Поділлі в досліджуваний період, проаналізовано утворення місцевих партійних осередків та їх участь у суспільно-політичному житті краю.

Шифр НБУВ: ВА861153

Див. також: 4.Т.79, 4.Т.89

Держава та право. Юридичні науки

(реферати 4.X.303 — 4.X.437)

4.X.303. Актуальні питання унормування вищої юридичної освіти: зб. матеріалів круглого столу, м. Київ, 18 листоп. 2021 р. / ред.: М. М. Хоменко, Н. С. Кузнецова, О. О. Кот, А. Б. Гриняк; Національна академія правових наук України, «Актуальні питання унормування вищої юридичної освіти», круглий стіл. — Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. — 67 с. — укр.

Представлено тези доповідей і повідомлень учених, практикуючих юристів, а також аспірантів, здобувачів і студентів з питань унормування вищої юридичної освіти. Видання адресовано науковим та науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, студентам, аспірантам, докторантам, суддям, адвокатам, нотаріусам та всім, хто цікавиться зазначеними питаннями.

Шифр НБУВ: BA859540

4.X.304. Великий енциклопедичний словник юриста: [в 3 т.]. Т. 1. А — К / уклад.: В. В. Галуцько, О. Ю. Дрозд, Д. В. Журавльов, М. І. Іншин, С. О. Короед, О. В. Коротюк, М. В. Лошицький, Л. М. Павлова, А. Є. Фоменко, К. І. Чижмарь, О. С. Юнін; ред.: О. В. Коротюк. — Київ, 2018. — 505 с. — укр.

Наведено тлумачення основних юридичних термінів і понять, а також розкрито зміст найбільш вживаних в офіційному, діловому, науковому та повсякденному спілкуванні слів і словосполучень. Окремі поняття, представлені у законодавстві України, визначено у словнику з посиланням на відповідний нормативно-правовий акт. У виданні включено посилання на походження окремих іншомовних (запозичених) слів і представлено їх значення в оригінальному розумінні.

Шифр НБУВ: B359233/1

4.X.305. Великий енциклопедичний словник юриста: [в 3 т.]. Т. 2. Л — П / уклад.: В. В. Галуцько, О. Ю. Дрозд, Д. В. Журавльов, С. О. Короед, М. І. Іншин, О. В. Коротюк, М. В. Лошицький, Л. М. Павлова, А. Є. Фоменко, К. І. Чижмарь, О. С. Юнін; ред.: О. В. Коротюк. — Б. м., 2018. — 476 с. — укр.

Наведено тлумачення основних юридичних термінів і понять, а також розкрито зміст найбільш вживаних в офіційному, діловому, науковому та повсякденному спілкуванні слів і словосполучень. Окремі поняття, представлені у законодавстві України, визначено у словнику з посиланням на відповідний нормативно-правовий акт. У виданні включено посилання на походження окремих іншомовних (запозичених) слів і представлено їх значення в оригінальному розумінні.

Шифр НБУВ: B359233/2

4.X.306. Великий енциклопедичний словник юриста: [в 3 т.]. Т. 3. Р — Я / уклад.: В. В. Галуцько, О. Ю. Дрозд, Д. В. Журавльов, М. І. Іншин, С. О. Короед, О. В. Коротюк, М. В. Лошицький, Л. М. Павлова, А. Є. Фоменко, К. І. Чижмарь, О. С. Юнін; ред.: О. В. Коротюк. — Б. м., 2018. — 404 с. — Бібліогр.: с. 372-403. — укр.

Наведено тлумачення основних юридичних термінів і понять, а також розкрито зміст найбільш вживаних в офіційному, діловому, науковому та повсякденному спілкуванні слів і словосполучень. Окремі поняття, представлені у законодавстві України, визначено у словнику з посиланням на відповідний нормативно-правовий акт. У виданні включено посилання на походження окремих іншомовних (запозичених) слів і представлено їх значення в оригінальному розумінні.

Шифр НБУВ: B359233/3

4.X.307. Дипломатична та консульська служба: навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — Київ: Ліра-К, 2022. — 177 с. — Бібліогр.: с. 173-177. — укр.

Висвітлено загальноприйняті підходи в інформаційному капіталі дипломатичної та консульської служби. Визначено концептуальну модель шляхетної конституції особистості у переговорному процесі. Розкрито консульські практики на передовому дипломатичному фронті. Стверджено ентропійний вимір ковідного середовища. Передбачено систему превентивних заходів у боротьбі України з путінсько-російськими загарбниками.

Шифр НБУВ: BA860744

4.X.308. Міжнародні стандарти прав людини та практика ЄСПЛ: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти галузі знань «08 Право» спец. «081 Право» / М. О. Дей, І. М. Сопілка; Національний авіаційний університет. — Ніжин: Лисенко М. М., 2022. — 191 с. — Бібліогр.: с. 164-178. — укр.

Висвітлено узагальнені проблеми теорії та практики, міжнародного, європейського й національного права у сфері прав людини. Наведено теоретичний аналіз доктрини прав людини, за-

гальноприйнятих та альтернативних концепцій, особливості підходів до прав у різних правових системах. Увагу приділено практиці реалізації і захисту прав людини, включно з основними стандартами та механізмами захисту. Представлено збалансоване доктринальне викладення з елементами case study та art study, зокрема, вивчення модельних справ Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) та інших міжнародних і національних судів, додаткові матеріали для самостійного засвоєння і поглиблення знань, а також вивчення офіційних сайтів міжнародних організацій, у яких відображено практику захисту прав людини. Видання орієнтовано на викладачів та науковців, студентів і аспірантів юридичних спеціальностей.

Шифр НБУВ: BA860521

4.X.309. Пенальті правосуддя. Фільм. Право і кіно / В. С. Бігун. — Львів: Вікторія Кундельська, 2022. — 163 с.: табл., фот. — (Серія «Право і кіно»). — Бібліогр.: с. 89. — укр.

Представлено унікальні авторські матеріали про створення титлового фільму «Пенальті правосуддя», апокрифи (раніше неопубліковані матеріали), посилання для їх перегляду. Наведено тексти Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (нова редакція) та рішення Європейського суду з прав людини у справі «Савіцький проти України» — основи фільму. Видання зацікавить юристів (особливо практиків і викладачів), студентів-правників, публічних службовців та усіх, хто прагне осягнути змісли правосуддя та прав людини, поглибити знання з практики Європейського суду з прав людини, юридичної освіти та правової освіти, розуміння психології творчості, розвитку здібностей у сферах права і кіно.

Шифр НБУВ: BC69950

4.X.310. Проблеми публічного та приватного права: колект. монографія / Н. М. Крестовська, В. О. Панкратова, О. В. Чернецька, В. С. Шилінгов, С. О. Микитюк, В. О. Микитюк, Н. А. Мясловицька, Н. Е. Златіна, А. Т. Назарко, А. Ю. Олійник, Л. Т. Рябовал, С. С. Сон, М. В. Грушко, В. В. Музика, О. О. Сурілова, Г. В. Задорожня, Ю. А. Задорожний, А. В. Хрідочкін, Т. М. Дудін, Р. D. Guynan, Л. І. Шаповал; ред.: Н. В. Мішина; «Одеська юридична академія», національний університет. — Львів: Ліга-Прес, 2021. — 497 с. — укр.

Висвітлено публічно-правові питання теоретичного та практичного характеру, викладено найновіші напрацювання щодо правової системи суспільства у цілому й у зарубіжних країнах зокрема (на матеріалах Японії), та подальшого становлення ювенального права як галузі національної системи права, автономії в унітарних державах і розвитку локальної демократії, проблематиці прав людини (свобода підприємницької діяльності й антидискримінаційні питання. Увагу приділено у міжнародно-правовому вимірі проблемі перехідного правосуддя, кібератак та адаптації до глобальної зміни клімату в умовах пандемії COVID-19. Досліджено адміністративно-правові питання забезпечення позову в адміністративному праві та реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування, цивільно-правові проблеми представництва та принципів захисту порушених прав у цивільному праві.

Шифр НБУВ: BA860891

4.X.311. Роль міжнародних організацій у демократизації виборів в Україні (огляд) / М. Бучин, Я. Мущенко // Humanitarian Vision. — 2021. — 7, № 2. — С. 28-34. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Досліджено роль міжнародних урядових і неурядових організацій у демократизації інституту виборів. Використовуючи комплекс загальнонаукових, логічних та емпіричних наукових методів, виокремлено основні форми впливу міжнародних організацій на демократизацію виборчого процесу: нормативно-правовий вплив (розроблення з боку міжнародних організацій нормативно-правових документів, які регламентують дотримання міжнародних демократичних стандартів; оцінювання ступеня відповідності демократичним принципам національного виборчого законодавства та висловлення рекомендацій щодо його вдосконалення); контролювальний вплив (здійснення міжнародними організаціями коротко- та довготермінового спостереження за ходом виборчої кампанії, голосуванням і підрахунком голосів); інституційно-функціональний вплив (реалізація міжнародними організаціями проектів щодо вдосконалення виборів у конкретних країнах через надання матеріально-технічної, консультативної, просвітницької допомоги тощо). Проаналізовано особливості здійснення міжнародними організаціями зазначених форм впливу під час виборів в Україні. Зроблено висновок, що найважливішу

електоральну роль міжнародні організації відіграють у транзитних суспільствах, де сприяння виборчим процедурам із боку міжнародної спільноти часто стає каталізатором демократичних перетворень у цих країнах. Показано, що міжнародні організації проводили активну політику щодо підтримки виборів в Україні від часу здобуття незалежності та до сьогодні, значно вплинули на демократизацію виборчого законодавства та виборчої практики нашої держави, сприяли формуванню демократичної електоральної свідомості та культури українських громадян.

Шифр НБУВ: Ж101312

4.X.312. Удосконалення викладання галузевих юридичних дисциплін: наук.-практ. посіб. / Н. С. Кузнецова, М. М. Хоменко, А. Б. Гриняк, М. Д. Пленюк, О. О. Кот, Л. В. Крашівська, О. Є. Костюченко, А. Г. Лапко, В. В. Носік, О. В. Кохановська, Н. В. Міловська, В. М. Тернавська; Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2021. — 247 с.: табл. — укр.

Проаналізовано актуальні питання методики викладання галузевих юридичних дисциплін. Особливу увагу приділено методологічним засадам удосконалення викладання права. В окремих структурних частинах посібника висвітлено особливості проведення лекційних та практичних занять, організацію та методичне забезпечення самостійної роботи студентів, методику підсумкового контролю, формування у студентів навичок юридичного письма, визначено роль і місце доктрини та судової практики у викладанні права. Окреслено правове забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу, питання мотивації студентів та науково-педагогічних працівників. Викладено факторний підхід до вдосконалення підготовки майбутніх юристів на основі мотивації пізнавальної активності студентів. Визначено проблеми розвитку юридичної освіти.

Шифр НБУВ: ВА860687

Див. також: 4.У.282, 4.Х.374

Загальна теорія держави та права

4.Х.313. Поняття та види правових помилок: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. І. Міневич; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Представлено результати загальнотеоретичного дослідження, в якому охарактеризовано правову природу, поняття, типи та види правових помилок, обґрунтовано найважливіші шляхи запобігання та протидії правовим помилкам. Досліджено правову помилку як категорію загальнотеоретичної юриспруденції. Наголошено на важливості розгляду її як міждисциплінарної категорії, що надає змогу інтегрувати здобутки різних галузей наукового знання для формування теорії правової помилки. Розроблено авторську дефініцію поняття «правова помилка» як каузального безвинного відхилення суб'єкта права від моделі поведінки, передбаченої правовою нормою, зумовлене його добросовісною оманю щодо відповідності власного судження чи уявлення про зміст правового припису об'єктивній дійсності, що може спричинити негативні наслідки для нього самого та/чи інших учасників правових відносин і підлягає виправленню у спеціальному порядку з використанням спеціальних засобів. Висвітлено генезу уявлень щодо помилок у юридичній науці, філософському дискурсі й інших сферах наукових знань, проведено аналіз ознак правової помилки. Здійснено періодизацію процесу формування теорії правової помилки у сучасній юридичній науці. Доведено, що з теоретико-методологічної та практичної точки зору правильною є така типологія правових помилок: доктринальні помилки, правотворчі помилки, правоінтерпретаційні помилки, правозастосовні помилки. Обґрунтовано, що найбільшу потенційну загрозу для успішного правового розвитку суспільства та держави несуть доктринальні правові помилки. Надано рекомендації щодо шляхів мінімізації правових помилок, зокрема, загальними заходами для їх запобігання визнано: дотримання правил правотворчої та правозастосовної техніки, системний моніторинг та аналіз правових помилок у діяльності суб'єктів правотворчості та правозастосування, підвищення рівня професіоналізму суб'єктів правотворення та правореалізації, проведення експертизи проєктів нормативно-правових актів та їх державну реєстрацію, правоінтерпретаційну діяльність вищих судових органів (Конституційного Суду України та Верховного Суду).

Шифр НБУВ: РА452803

4.Х.314. Принципи реалізації правоохоронної функції держави органами Національної поліції України: монографія / Я. В. Колесник; Приватна установа «Науково-дослідний інститут публічного права». — Одеса: Гельветика, 2021. — 189 с. — Бібліогр.: с. 161-189. — укр.

Досліджено принципи реалізації правоохоронної функції держави органами Національної поліції України. Розроблено пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства в цій сфері. Проаналізовано зарубіжний досвід і правові проблеми реалізації принципів здійснення правоохорон-

ної функції держави органами Національної поліції. Доведено, що в контексті нормативно-правових засад організації та функціонування муніципальної поліції в Україні необхідно внести відповідні зміни до законодавства про місцеве самоврядування, зокрема закріпити право місцевої влади створювати муніципальну поліцію, а також законодавства, яким регулюється діяльність Національної поліції, з метою чіткого визначення завдань і повноважень муніципальної поліції, правового статусу її поліцейських.

Шифр НБУВ: ВА861042

Див. також: 4.С.7

Теорія права

4.Х.315. Вступ до правової політології: навч. посіб. / І. Й. Бойко, В. М. Бурдін, М. І. Бризіцький, О. Друзев, Т. Дудаш, В. Качур, В. Коваль, В. Ковальчук, В. Косович, І. Кресіна, Т. Михальчук, І. Новосядло, І. Панкевич, О. Панкевич, П. Рабінович, С. Рабінович, С. Різник, В. Семків, О. Семків, О. Стойко, Г. Федущак-Паславська; ред.: В. М. Бурдін, В. М. Косович, П. М. Рабінович, В. О. Семків; Львівський національний університет ім. Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. — 519 с.: табл. — Бібліогр.: с. 514-519. — укр.

Посібник розроблено з метою показати можливість сучасного правознавства у пізнанні політичних явищ. Висвітлено роль права у політичному розвитку, співвідношення права та політики, становлення і перспективи правової політології, її предмет і методи. Окреслено історію політичних ідей, політичні парадигми концепції державної влади, українську політичну думку від найдавніших часів до середини ХХ ст. Розглянуто політичні інституції, поняття влади у правовій політології, правову політику сучасної Української держави, окремі сучасні політико-правові явища. Визначено принципи держави в політичній системі суспільства, поняття демократії в політичному житті сучасного світу. Представлено парламент як політичний інститут, розкрито суть парламентаризму.

Шифр НБУВ: ВА860538

4.Х.316. Наукознавче осмислення проблем сутності права і формування праворозуміння: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Т. М. Сивуля; Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2023. — 20 с. — укр.

Охарактеризовано узагальнене на сьогодні наявне в українському правознавстві загальнотеоретичне та філософсько-правове трактування суті права. Встановлено доцільність застосування різновидних інтерпретацій концепції розуміння суті права у правознавчому дослідженні. З'ясовано важливість використання багатоаспектних методологічних засобів для вирішення проблем праворозуміння. Визначено місце та значення поняття «праворозуміння» в арсеналі наукових категорій правознавства. Виявлено специфічні ознаки процесів пізнання права для типологізації праворозуміння. Доведено, що пізнавальний сенс праворозуміння полягає в інтелектуалізації сприйняття буття права. Розкрито ефективність плюралізму методологічних підходів до синтезу типів праворозуміння. Обґрунтовано актуальність проблем соціалізації правового життя суспільства. Висвітлено перспективи поширення професійного (практичного) праворозуміння. З'ясовано, як у контексті глобалізаційних процесів може здійснюватися універсалізація розуміння суті права.

Шифр НБУВ: РА453481

4.Х.317. Правова свідомість і права культура в умовах становлення громадянського суспільства: колект. монографія / О. М. Макеева, В. Ю. Олещенко, І. П. Варава, В. Б. Череватюк, С. Г. Головка, І. Л. Бородін; ред.: О. М. Макеева; Національний авіаційний університет. — Тернопіль: Осада Ю. В., 2022. — 171 с. — укр.

Монографію присвячено теоретичним та практичним питанням формування та розвитку правової культури і правової свідомості в умовах розбудови громадянського суспільства в Україні. Звернено увагу на модернізацію нормативно-правового забезпечення функціонування вітчизняної освітньо-наукової галузі в контексті становлення громадянського суспільства. Розкрито поняття та особливості таких правових категорій, як права культура та права свідомість, їх функціональне призначення та роль у становленні України як правової, суверенної та демократичної держави. Окремі розділи присвячено взаємодії інститутів громадянського суспільства у процесі реалізації прав людини.

Шифр НБУВ: ВА860650

4.Х.318. Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання: зб. наук. пр. / М. М. Великанова, А. Б. Гриняк, О. В. Дзера, І. В. Зуб, А. М. Колодій, О. О. Кот, Н. С. Кузнецова, Н. В. Міловська, О. С. Простибоженко, В. М. Тернавська, О. О. Томкіна, М. М. Хоменко; ред.: О. О. Кот, А. Б. Гриняк, Н. В. Міловська; Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2022. — 224 с. — укр.

Розглянуто актуальні питання законодавчого врегулювання правотворчої діяльності в Україні, забезпечення якісної систематизації законодавства, зорієнтованої на потреби правозастосовної практики і здатної вирішувати перспективні та поточні завдання щодо формування належного правопорядку в державі. Особливу увагу приділено юридичній силі й ієрархії нормативно-правових актів, правовому статусу суб'єктів правотворчої діяльності в Україні, особливостям планування та прогнозування правотворчої діяльності, розробці концепції проекту нормативно-правового акта. Визначено завдання науково-правової експертизи та її вплив на розвиток і якість законодавства України. Сформульовано низку пропозицій щодо законодавчого врегулювання правотворчої діяльності в Україні.

Шифр НБУВ: BA860590

4.X.319. Регіональна ідентичність і національна держава: політика неприйняття та пошук компромісів у політичному просторі сучасної Європи: монографія / С. І. Ростенька; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. — Одеса: Гельветика, 2021. — 312 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 283-312. — укр.

Концептуалізовано поняття регіональної ідентичності та розкрито характер взаємин і векторів розвитку регіональної ідентичності та національної держави в країнах Європи. Розглянуто структуру, функції та місце регіональної ідентичності в сучасному політичному процесі та з'ясовано змістовне поле регіональної vs національної ідентичності. Обґрунтовано роль політики пам'яті та символічної політики як інструментальних практик конструювання регіональної ідентичності. Надано оцінку значенню регіональної ідентичності в політичних процесах сучасної Європи. З'ясовано рівень загрози безпеці сучасного європейського простору за наявності конфліктів ідентичностей. Обґрунтовано основні технології запобігання та врегулювання конфліктів ідентичностей, які є викликом сучасним країнам Європи. Встановлено особливості феномену регіонального націоналізму на прикладі Іспанії крізь призму трьох регіонів (Галісія, Каталонія та Країна Басків), що викликають регіональний дисбаланс та ведуть до дестабілізації соціально-політичного життя в країні. Досліджено особливості формування регіональних ідентичностей у Великій Британії на основі аналізу ефективності асиметричної моделі деволуції. Визначено регіональні диспропорції в Італії та охарактеризовано специфіку конфліктних взаємин регіонів, їх причини, характер та шляхи врегулювання.

Шифр НБУВ: BA861171

Див. також: 4.C.20, 4.Ю.730

Історія держави та права

4.X.320. Августин Волошин: [монографія] / М. М. Вегеш, С. В. Віднянський; НАН України, Інститут історії України, ДВНЗ «Ужгородський національний університет». — Вид. 5-те, доопрац. і змін. — Ужгород: Рік-У, 2022. — 511 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 462-510. — укр.

Висвітлено життєвий шлях і багатогранна діяльність Августина Волошина (1874 — 1945) — Героя України (2002), президента Карпатської України (1939), видатного культурного, громадсько-політичного і державного діяча, загальнознавчого лідера українського національно-культурного напрямку в міжвоєнному Закарпатті, з іменем якого цілком закономірно пов'язують національне відродження закарпатських українців у першій половині ХХ ст. Висвітлено історичні умови формування світогляду, національно-культурної орієнтації та політичних поглядів А. Волошина, його церковно-релігійну, культурно-освітню, педагогічну і громадсько-політичну працю та діяльність на чолі автономного уряду Підкарпатської Русі — Карпатської України. Описано внесок у розбудову Карпато-Української державності напередодні Другої світової війни, а також про життя в еміграції і останні дні президента Карпатської України, закатованого 77 років тому в радянських в'язницях. З використанням нових джерел і новітніх історіографічних здобутків з теми дослідження, автори наголошують на маловивчених й дискусійних питаннях, пов'язаних насамперед із політичною діяльністю Волошина та оцінкою Карпатської України як одного з етапів українського державотворення і феномена української історії.

Шифр НБУВ: BA860537

4.X.321. Дослідження формування української правової думки про процесуальне право (XIX ст. — 20-ті рр. XX ст.): монографія / О. В. Беліченко; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Бона, 2022. — 222 с. — Бібліогр.: с. 191-222. — укр.

Висвітлено проблеми наукового дослідження української правової думки про процесуальне право у хронологічних межах XIX ст. — 20-ті рр. XX ст. Розкрито питання доцільності та можливої імплементації поглядів учених-юристів у розвиток су-

часного вітчизняного процесуального права. Зауважено, що основні положення монографії стосуються дослідження наукових праць таких вчених, як М. Владимирський-Буданов, М. Грушевський, М. Максимейко, І. Малиновський, С. Десницький, І. Фойницький, М. Василенко щодо вивчення ними особливостей формування та розвитку юридичного процесу. Досліджено значний масив джерельної бази для розкриття суті становлення та подальшої еволюції історико-правових поглядів учених на генезу юридичного процесу як складової національної правової системи в Україні про державу та право.

Шифр НБУВ: BA860399

4.X.322. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. для студентів юрид. вузів та ф-тів / О. О. Шевченко. — Вид. 2-ге, допов. та перероб. — Київ: Олан, 2003. — 307 с. — укр.

Досліджено історію держави і права зарубіжних країн у загальних закономірностях та специфічних особливостях походження держави і права, їх суть, особливі форми, а також їх розвиток і функціонування у тій або іншій конкретно-історичній обстановці, в окремих країнах, у хронологічній послідовності. Доведено, що зміна ідеологій відбувається із переходом суспільства від однієї соціально-економічної формації до іншої. Періодизацію історії держави і права зарубіжних країн побудовано на поділі історії на стародавню, середню, нову і новітню. Доведено, що без національної ідеї традиції і ієрархічність немислимі. Без поєднання реформ з феноменом нації суспільство приречене на загибель. Європа сьогодні, не дивлячись на економічну і політичну інтеграцію, являє собою комплекс малих націй.

Шифр НБУВ: BA860497

4.X.323. Українська Держава: суспільно-політична модель і соціально-економічний лад в теорії та ідеології ОУН-6 (1940 — 1990 рр.): [монографія] / П. П. Гай-Нижник. — Київ: Крок, 2020. — 431 с.: іл. — укр.

На основі широкого спектра документальних джерел і матеріалів, значна частина яких вперше вводиться до наукового обігу, висвітлено ідеологічну концепцію та програмні засади Організації Українських Націоналістів. Досліджено суспільно-політичну модель майбутньої Української Держави та її соціально-економічний лад в теорії та ідеології ОУН(б) у різні часи існування Організації в період від 1940 до 1990 рр. Відображено внутрішні суперечки та зміни світоглядних позицій і державотворчої думки серед провідних діячів та ідеологів ОУН(б) на різних етапах діяльності Організації, як в Україні, так і в еміграції. Вказано на основі та особливості ідеології українського націоналізму ХХ ст. в теорії і практиці політичної діяльності ОУН. Досліджено конституційні основи і державний устрій України в теоретичній конструкції ОУН-р-6 (середина 1960-х — кінець 1980-х рр.).

Шифр НБУВ: BA860506

Держава та право України

4.X.324. Матеріали науково-практичної конференції «Результати правової системи країни в умовах світової інтеграції» (10 — 11 грудня 2021 р.): — Дніпро: Молодий вчений, 2021. — 135 с.: табл. — (Молодий вчений. Конф.). — укр.

Представлено матеріали науково-практичної конференції, в яких розглянуто загальні питання конституційного права, муніципального права, цивільного права та процесу, адміністративного права та процесу, фінансового, інформаційного права, кримінального, кримінально-виконавчого права та інше. Увагу приділено питанням історії та теорії держави та права, філософії права.

Шифр НБУВ: BA859860

4.X.325. Новітні досягнення та вектори розвитку сучасної юриспруденції: колект. монографія / Yu. Yu. Bobrova, H. B. Bочарова, С. В. Кудин, М. М. Бліхар, І. В. Бойко, О. М. Соловійова, Н. В. Галіцина, П. В. Діхтєвський, В. Й. Пашинський, Е. С. Дмитренко, Ю. А. Дорохіна, О. О. Кожушко, В. К. Колпаков, Є. В. Курінний, О. М. Мінаєва, Л. А. Остафійчук, К. В. Селіванова, Є. А. Кобрусєва; ред.: Т. О. Коломоєць; Запорізький нац. університет. — Львів: Ліга-Прес, 2021. — IV, 443 с. — укр.

Висвітлено теорію та історію держави і права, історію політичних і правових учень, актуальні питання та інноваційні ідеї адміністративного права та процесу. Досліджено особливості правового забезпечення фінансової безпеки в Україні за сучасних умов, касаційного оскарження в адміністративному судочинстві, державного контролю за діяльністю благодійних організацій. Охарактеризовано повноваження НАЗК в умовах нестабільності антикорупційного законодавства, місце податкового обліку серед елементів податкового обов'язку, судовий контроль в адміністративному судочинстві і дискрецію судів першої інстанції щодо його встановлення. Проаналізовано судовий та позасудовий механізми оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів у спорах щодо нерухомого майна.

Шифр НБУВ: BA861004

4.X.326. Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів: матеріали VI всеукр. студент. наук.-практ. конф., 31 берез. 2021 р. / ред.: В. М. Стратонов, О. С. Сاینчин, А. О. Гавлюська, І. М. Риженко, В. М. Галунько, Д. О. Ермоленко, В. М. Пальченкова, Л. П. Клименко, А. М. Корчагіна; Херсонський державний університет. — Херсон: ХДУ, 2021. — 76 с. — укр.

Висвітлено актуальні питання сучасного стану, проблем і перспектив реформування вітчизняної правової системи під впливом євроінтеграційних процесів. Охарактеризовано систему антикорупційних органів в Україні. Розкрито проблеми реалізації права на захист осіб з психічними чи фізичними вадами, що виникають під час кримінального провадження. Висвітлено актуальні аспекти удосконалення фінансового механізму фінансового забезпечення інвалідів. Подано інформацію про слідчі ситуації та тактичні операції при розслідуванні розкрадань бюджетних коштів у сфері охорони здоров'я України. Увагу приділено кримінальним правопорушенням проти волі, честі та гідності особи. Досліджено зарубіжний досвід побудови системи судової влади.

Шифр НБУВ: BA860734

4.X.327. Юридична практика: навч. посіб. / О. С. Можайкіна, О. В. Лішук. — Луцьк: Волинський університет, 2016. — 183 с.: табл. — Бібліогр.: с. 179-183. — укр.

Вміщено програму виробничої (юридичної) практики студентів спеціальності «Правознавство», вимоги та методичні рекомендації щодо складання звітної документації, критерії оцінювання практики студентів, навчально-правовий матеріал до вивчення, зміст роботи на практиці, а також чинні нормативно-правові акти. Визначено основні обов'язки студентів у процесі проходження практики, а також організаційні засади керівництва практикою.

Шифр НБУВ: BA812148

4.X.328. International scientific and practical conference «Features of the application of regulations: the experience of foreign countries», July 1 — 2, 2020, Arad, Romania: [conference proceedings] / Vasile Goldis Western University of Arad. — Uzhgorod: RIK-U, 2020. — 106 p. — укр.

Розглянуто права, свободи та безпеку людини і громадянина в умовах збройних конфліктів, постконфліктних ситуацій та реформування військової служби правопорядку у військову поліцію. Висвітлено особливості поняття «інформаційна діяльність» в законодавстві України. Наведено доктринальні підходи до визначення торгово-біржової діяльності в Україні. Окреслено молодіжну політику в Україні: український та європейський досвід. Охарактеризовано позитивні та негативні аспекти використання технологій блокчейн у сфері інтелектуальної власності та правові форми реалізації права на доступ до екологічної інформації. Виокремлено питання впровадження нового митного тарифу України як крок до міжнародних стандартів та окремі проблеми правового регулювання спеціального природокористування. Описано правові засади удосконалення надання електронних послуг в Україні. Презентовано національну стратегію у сфері прав людини, політико-правову основу імплементації в Україні керівних принципів ООН з питань бізнесу та прав людини. Сформовано моделі професійного спорту та їх конституційно-правові засади.

Шифр НБУВ: IB229260

Див. також: 4.С.44, 4.У.202-4.У.203, 4.У.280

Державне (конституційне) право

4.X.329. Діяльність св. Івана Павла II у площині захисту прав людини в історичній ретроспективі / І. Гнідик // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 23-28. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проаналізовано основні аспекти діяльності св. Івана Павла II у площині захисту прав людини. В основу дослідження покладено промови, енцикліки та інші папські документи. Джерела проаналізовано в історичній ретроспективі на основі ключових історичних подій останньої третини XX — початку XXI ст. Такий аналітичний дискурс набуває особливої актуальності з огляду на те, що понтифікат К. Войтили припав на складні суспільно-політичні процеси у світовій і європейській історії, зокрема гострі міжнародні конфлікти, війни, поділ Європи Берлінським муром, радянську пропаганду, розпад СРСР, парад суверенітетів тощо. Отже, на базі тематики прав людини у ключі зіставлення історичного та сучасного контексту можна простежити важливі для сучасності квінтесенції.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.X.330. Конституційно-правова наука та освіта в персоналіях: довідник / ред.: О. В. Батанов, К. В. Головка, Н. В. Мішина, О. В. Шербанюк; Інститут держави і права імені В. М. Корецького, Національний університет «Одеська юридична академія», Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Одеса: Гельветика, 2021. — 160 с.: фот. — (Helvetica's vademecum; 1). — укр.

У систематизованому вигляді подано біографії відомих учених-юристів, які формували та наразі беруть участь у розвитку науки конституційного права України. У біографії кожного вченого наведено відомості про освіту, тематику монографічних робіт, наукові інтереси, а також іншу довідкову інформацію.

Шифр НБУВ: BA860790

4.X.331. Конституційно-правові засади взаємодії держави і релігійних організацій в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / М. С. Васін; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 22 с. — укр.

Вперше у юридичній науці здійснено цілісний аналіз конституційно-правових засад взаємодії держави та релігійних організацій, який включає наукове переосмислення сучасної моделі державно-церковних відносин в Україні, окреслення її відмінностей від історичного досвіду попереднього тоталітарного режиму радянської влади, визначення правового статусу релігійних організацій як суб'єктів громадянського суспільства. Зазначено, що наукова новизна одержаних результатів полягає у встановленні та наданні наукового обґрунтування факту зміни характеру державно-церковних відносин в українському суспільстві, які трансформувалися від антагоністичної сепарації до коопераційної моделі з притаманною їй більшою взаємодією органів державної влади з релігійними організаціями. Науково доведено, що чинним конституційно-правовим засадам державно-церковних відносин бракує юридичної визначеності, відсутність якої негативно позначається на взаємодії держави та релігійних організацій, стає причиною суспільної напруги під час обговорення важливих суспільних проблем, ускладнює процес реформування релігійного законодавства з огляду на відмову України від тоталітарної політики радянської влади та перехід до демократичних засад урядування. Наведено пропозиції для практичного впровадження з метою подальшого розвитку державно-церковної взаємодії в умовах коопераційної моделі відносин, трансформація якої відбулася як наслідок запровадження в Україні демократичної політичної системи, релігійної свободи та плюралізму.

Шифр НБУВ: PA453427

4.X.332. Контроль органів публічної влади у сфері реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю в Україні: навч. посіб. / О. Ю. Дрозд, А. Боровик, С. А. Борискін, Н. З. Деревянко, В. В. Щербаков, І. Я. Зима, А. В. Томчук, Д. Є. Махаринець; Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'ячука. — Одеса: Гельветика, 2022. — 309, [2] с. — Бібліогр.: с. 285-309. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню контролю органів публічної влади у сфері реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю в Україні, зокрема аналізу суті, правових засад і особливостям механізму здійснення контролю органами публічної влади стосовно реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю. Здійснено загальну характеристику реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю як об'єкта адміністративно-правового регулювання та контролю. Проведено аналіз контролю органів публічної влади щодо реалізації та захисту прав і свобод осіб з інвалідністю в наступних сферах суспільного життя: сфері соціального забезпечення, праці, освіти, охорони здоров'я та доступу до соціальної інфраструктури. У межах кожної із досліджуваних сфер визначено органи публічної влади, що здійснюють відповідний контроль, види такого контролю, його форми та методи. Особливу увагу приділено недолікам контрольної діяльності в окреслених сферах.

Шифр НБУВ: BA860784

4.X.333. Людина: органічна гідність у правах і свободах: монографія / С. С. Сливка, І. Р. Щербай; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 123 с. — Бібліогр.: с. 115-123. — укр.

Досліджено теоретичні засади та філософсько-правове обґрунтування прав і свобод людини та її гідності. Доведено, що права та свободи людини є онтологічними й органічними. Увагу приділено ментальним правам людини в державі, обставинам виконання метафізичних постулатів людської гідності, метафізичному вжитку гідності людини у її правах і свободах.

Шифр НБУВ: BA860400

4.X.334. Міське самоврядування в Україні та в Сполученому Королівстві Великої Британії і Північній Ірландії: компаративне дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / В. Р. Нестор; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 39 с. — укр.

Наведено пропозиції щодо рецепції досвіду Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії для подальшого удосконалення муніципального законодавства України у частині міського самоврядування. Зазначено, що проведене порівняльно-конституційне дослідження є за своїм рівнем міжнародним (європейським), за галузевим спрямуванням — внутрішньо-галузевим, за ступенем деталізації застосовуваних правових положень — інституціональним. Доведено, що самоуправлінню англійських сіті притаманні: поліваріантність територіальних меж здійснення місцевого самоврядування; більша, ніж в Україні для міст, поліваріантність організаційних форм самоврядування. В Україні поліваріантність організаційних форм самоврядування існує лише для міст, що мають районний поділ. Відповідно до

Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», особливості місцевого самоврядування у районах цих міст визначають відповідні міські ради. Зазначено, що на сучасному етапі є можливими два варіанти: у кожному з районів міста утворюються районні у місті ради, а також їх виконавчі органи; у кожному з районів міста утворюються виконавчі органи міської ради. Запропоновано вважати, що в українських містах без районного поділу організаційну форму міського самоврядування слід іменувати «міська рада — сильний мер». В українських містах з районним поділом може застосовуватися організаційна форма «міська рада — сильний мер», або, якщо утворюються районні у місті ради, — організаційна форма «міська рада — районні у місті ради — сильний мер». Доведено, що аналогом програми «найкраща якість» у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії в Україні є інститут соціального замовлення. Рекомендовано застосувати британський досвід для розбудови інституту соціального замовлення в Україні, особливо коли йдеться про міське самоврядування, — в умовах економічної кризи (фінансовий аспект) та пандемії COVID-19 (організаційний аспект) цей інститут майже не розвивається.

Шифр НБУВ: RA453491

4.X.335. Обмеження соціальних прав: монографія / Я. Я. Мельник; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Одеса: Гельветика, 2022. — 278 с. — Бібліогр.: с. 263-278. — укр.

Зауважено, що монографія є першою вітчизняною спробою дослідити юридичні проблеми феномена обмежень правом у соціальному праві. Розкрито юридичну природу обмежень у соціальному праві через філософсько-соціальні наративи обмежень як категорії права. З'ясовано понятійний апарат правових обмежень у соціальному праві. Розкрито особливості соціальних прав і з'ясовано їх каталог, особливості трансформації. Зазначено, що в авангарді досліджувальних соціальних прав виокремлюються ті права, що можуть бути обмежені правом, як і ті права, що не можуть обмежуватися правом. Під призмю міжнародного та національного права розкрито особливості впровадження та дії правових режимів обмежень соціальних прав, визначено їх роль у забезпеченні соціальної безпеки.

Шифр НБУВ: BA860774

4.X.336. Про стан розвитку громадянського суспільства України в 2021 році та його зміни на початку 2022 року: матеріали щоріч. доп. / В. Потапенко, Ю. Тищенко, Ю. Каплан, Н. Пеліванова, О. Корнієвський, В. Лозовий, В. Скворцова, А. Двігун; ред.: Ю. Каплан; Національний інститут стратегічних досліджень. — Київ: НІСД, 2022. — 55 с. — (Серія «Гуманітарний розвиток»). — укр.

Розглянуто основні аспекти розвитку громадянського суспільства в 2021 р.: інституційного, фінансового, нормативно-правового, державно-громадського партнерства, а також громадянської освіти як необхідної передумови подальшої демократизації українського суспільства. Через російсько-українську війну та зміни в діяльності більшості організацій громадянського суспільства часові межі доповіді розширено — вони охоплюють і початок 2022 р. Окреслено основні напрями діяльності громадянського суспільства щодо зменшення негативних наслідків війни в умовах протистояння та відсічі повномасштабного вторгнення РФ на суверенну територію України. Охарактеризовано нові формати міжсекторальної взаємодії в умовах правового режиму воєнного стану. Висвітлено особливості трансформації та розвитку волонтерського руху в Україні, його перетворення на потужний загальнонаціональний громадський рух.

Шифр НБУВ: BA861013

4.X.337. Функції конституційного права як галузь права України: монографія / О. В. Сінкевич; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2020. — 461 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 416-461. — укр.

Досліджено функції конституційного права як галузі права України. Обґрунтовано поняття та ознаки функцій конституційного права як галузі права України. На підставі конституційно-теоретичного аналізу функцій права, функцій держави, функцій Конституції України 1996 р. та функцій конституційних норм запропоновано систему функцій галузі національного конституційного права та охарактеризовано функції, що входять до її складу (економічну, політичну, соціально-культурну, регулятивну, охоронну, аксіологічну й установчу). Висвітлено вплив сучасного українського конституціоналізму на функції конституційного права як галузі права України. Охарактеризовано функції Конституції України та їх вплив на функції конституційного права як галузі національного права. Проаналізовано систему функцій конституційного права як галузі права України.

Шифр НБУВ: BA860567

4.X.338. Цивільні права Інтернет-користувачів: доктринальні та законодавчі засади: монографія / А. М. Долінська, В. І. Нагнибіда; Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака, Національна академія правових наук України. — Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2022. — 285 с. — Бібліогр.: с. 257-280. — укр.

Висвітлено комплексне наукове дослідження цивільних прав Інтернет-користувачів. Обґрунтовано особливості окремих наукових категорій та понять (Інтернет-користувач, майнові права Інтернет-користувачів тощо), а також розроблено та сформульовано пропозиції щодо вдосконалення національного цивільного законодавства України з метою підвищення ефективності правового регулювання цивільних прав Інтернет-користувачів на національному рівні. Окремо досліджено особливості набуття, реалізації та захисту речових, зобов'язальних, корпоративних і виключних майнових прав через мережу Інтернет. Встановлено поняття, ознаки та правову природу цифрового активу як особливого різновиду майна. Проаналізовано особливості застосування загальних і спеціальних способів захисту майнових та особистих немайнових прав Інтернет-користувачів. Розкрито проблеми прав Інтернет-користувач з точки зору теорії та практики цивільного права.

Шифр НБУВ: BA860829

4.X.339. Political preferences of the Ukrainian National minority in Poland in elections to the European Parliament / M. Lopata // Humanitarian Vision. — 2021. — 7, № 2. — С. 8-15. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Пояснено політичні переваги української національної меншини в Польщі на виборах до Європейського Парламенту. Проаналізовано політичні переваги української національної меншини на чотирьох виборах до Європейського Парламенту у 2004, 2009, 2014 і 2019 рр. Гіпотеза дослідження полягає у тому, що виборча поведінка представників української національної меншини у Польщі відрізняється від виборчої поведінки решти населення свого регіону постійного проживання, і українська національна меншина голосувала більше за представників ліберальних і лівих політичних сил, ніж за ультраправі та праві політичні партії на виборах до Європарламенту. У 2004 — 2019 рр. на виборах до Європарламенту можна було спостерігати цікаве явище в гмінах зі значною часткою української національної меншини. Результати виборів до Європарламенту в «українських» гмінах, розташованих у північній частині Польщі, де виборці є досить ліберальними (Громадянська Платформа, ліві) або, можливо, антисистемними (Самооборона), суттєво не відрізнялися від решти гмін своїх регіонів. Так було в Західнопоморському та Вармінсько-Мазурському воєводствах. З іншого боку, у гміні Команьча, що в Підкарпатському воєводстві, в якому переважає консервативний електорат, результати виборів суттєво відрізнялися від інших гмін регіону. Результати виборів у Команьчі були подібними до результатів, одержаних у північній і західній Польщі, ніж до результатів притаманних південно-східній Польщі, де розташована гміна. Дійшли до висновку, що загалом у тих гмінах, де громадяни Польщі українського походження становлять щонайменше 10 % від всього населення муніципалітетів, більше голосують за більш ліберальні партії до Європарламенту. Натомість підтримка правих політичних партій: «Право і справедливість», «Кукізі'15», Конфедерація Корвіна як популістських правих партій є нижчою, ніж в інших частинах регіонів, до якого ці гміни належать. Навіть під час виборів до Європейського Парламенту у 2019 р. політична партія «Право і Справедливість», яка перемогла у всій країні, мала нижчу підтримку в «українських» гмінах. Політичну партію «Громадянська платформа» сприймають представники української національної меншини як значно поміркованішу політичну партію, що гарантує, представникам національних меншин більше почуття безпеки та комфорту у польській державі.

Шифр НБУВ: Ж101312

4.X.340. Гендерне обличчя сучасного українського правосуддя: монографія / Ю. Ю. Боброва; Приватний ВНЗ «Університет Короля Данила». — Харків: Право, 2020. — 446, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 296-[447]. — укр.

Монографію присвячено комплексному теоретико-правовому аналізу суддівської діяльності через призму її гендерного виміру (рівності в доступі до професії судді, суддівської винагороди, кар'єрного зростання, участі в суддівському врядуванні та самоврядуванні, а також забезпеченні охорони материнства, у справедливому як для чоловіків, так і для жінок балансі між роботою та сім'єю). Здійснено науковий аналіз вітчизняних і міжнародних правових гендерних питань, особливостей їх впливу на практику правозастосування.

Шифр НБУВ: BA861031

Державне управління. Адміністративне право

Адміністративне право

4.X.341. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами і підрозділами Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. В. Кожухар; Державний науково-дослідний

інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню питань щодо адміністративно-правового забезпечення взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами і підрозділами Національної поліції України. Здійснено огляд юридичних наукових джерел, розкрито сучасні уявлення вчених про взаємодію громадянського суспільства та поліції. З'ясовано й охарактеризовано особливості взаємодії інститутів громадянського суспільства з Національною поліцією України. Установлено, що взаємодія громадянських інститутів і поліції посідає важливе місце в реалізації державою її правоохоронної функції. Вивчено стан урегульованості відносин у зазначеній сфері в чинному законодавстві України шляхом дослідження нормативно-правового забезпечення взаємодії громадянських інститутів і поліції. Розглянуто питання сучасного стану взаємодії громадянських інститутів з органами поліції, окреслено пріоритетні шляхи вдосконалення зазначеної взаємодії.

Шифр НБУВ: RA453490

4.X.342. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.17 / Є. Ю. Нікулін; Науково-дослідний інститут публічного права. — Київ, 2021. — 14 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні змісту та суті адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки Національної поліції України та напрямів його вдосконалення з урахуванням вітчизняної практики та зарубіжного досвіду. Досліджено теоретико-правові основи інформаційної безпеки Національної поліції України через відображення реалій сучасного стану інформаційного забезпечення та інформаційної безпеки Національної поліції України. Розкрито зміст інформації як об'єкт адміністрування та аналізу нормативно-правового регулювання забезпечення інформаційної безпеки Національної поліції. Встановлено, що інформаційною безпекою в органах Національної поліції є такий стан внутрішніх і зовнішніх правовідносин при якому по-перше, забезпечується та гарантується правомірність використання уповноваженими особами органів Національної поліції інформації в межах відомчого, міжвідомчого, загальнодержавного та міжнародного інформаційного простору; по-друге, здійснюються заходи, спрямовані на своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних і потенційних загроз інформаційній безпеці поліції та протидію несанкціонованим діям щодо інформації у ввіреному інформаційному просторі.

Шифр НБУВ: RA453188

4.X.343. Адміністративно-правове забезпечення соціальних прав учасників операції Об'єднаних сил в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. А. Мацько; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Досліджено поняття та види учасників операції Об'єднаних сил в Україні. Розкрито загальнотеоретичні підходи до визначення соціальних прав учасників операції Об'єднаних сил в Україні. Проаналізовано нормативно-правове регулювання забезпечення соціальних прав учасників операції об'єднаних сил в Україні. Охарактеризовано зарубіжний досвід щодо забезпечення соціальних прав ветеранів війни. Визначено адміністративно-правове забезпечення соціальних прав учасників операції Об'єднаних сил в Україні та визначено його структурні елементи. Розкрито поняття об'єкта, суб'єктів, гарантій та засобів адміністративно-правового забезпечення соціальних прав учасників операції об'єднаних сил в Україні та окреслено шляхи їх вирішення. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення соціальних прав учасників операції Об'єднаних сил в Україні.

Шифр НБУВ: RA453492

4.X.344. Адміністративно-правові засади застосування поліцейських заходів примусового характеру в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. І. Бочек; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції України щодо застосування заходів примусового характеру. Проведено історико-правовий огляд становлення та розвитку в Україні механізмів охорони та захисту прав і свобод людини міліцією та поліцією. Проаналізовано теоретико-правові підходи щодо застосування поліцейських заходів примусового характеру як виду заходів адміністративного примусу в діяльності Національної поліції. Сформульовано поняття поліцейських заходів примусового характеру, а також встановлено його суть і ознаки в діяльності Національної поліції України. На основі аналізу доктринальних і наукових джерел досліджено поняття та структуру адміністративно-правового механізму застосування поліцейських заходів примусового характеру в Україні. Розкрито підстави та порядок застосування поліцейських заходів примусового характеру в Ук-

раїні та запропоновано шляхи вдосконалення діяльності поліції щодо застосування зазначених заходів. Проаналізовано міжнародно-правові стандарти та зарубіжний досвід окремих країн ЄС і НАТО застосування поліцейських заходів примусового характеру. Окреслено особливості взаємодії Національної поліції України з населенням та іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки та порядку під час застосування поліцейських заходів примусового характеру. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правових засад застосування поліцейських заходів примусового характеру в Україні.

Шифр НБУВ: RA453489

4.X.345. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики, щодо запобігання домашньому насильству: навч. посіб. / А. Боровик, А. В. Томчук, О. Ю. Дрозд, Л. А. Боровик, Н. З. Дерев'яно, А. В. Друженко, Д. Є. Махаринець, В. В. Шербаков, І. Я. Зима; Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'ячука. — Одеса: Гельветика, 2022. — 285, [2] с. — Бібліогр.: с. 262-285. — укр.

Досліджено стан національного та міжнародного регулювання у сфері запобігання домашньому насильству. Сформульовано поняття адміністративно-правових відносин у сфері запобігання домашньому насильству. Визначено особливості, характерні відмінності, проведено їх класифікацію. Досліджено елементи адміністративно-правових відносин, які виникають у процесі реалізації державної політики у сфері запобігання домашньому насильству: об'єкт, суб'єкт та зміст. Проаналізовано ознаки відповідальності суб'єктів реалізації державної політики у сфері запобігання домашньому насильству, сформульовано критерії до її класифікації, проведено аналіз основоположних принципів — невідворотності юридичної відповідальності, справедливості, законності, обгрунтованості, гуманізму.

Шифр НБУВ: VA860346

4.X.346. Адміністративно-правові методи діяльності Національної поліції в умовах євроінтеграції: навч. посіб. / А. В. Боровик, М. М. Макаренко, О. Ю. Дрозд, К. В. Шкарупа, Н. З. Дерев'яно, І. Й. Магновський, В. Ю. Микунець; Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. Степана Дем'ячука. — Одеса: Гельветика, 2021. — 301, [2] с. — Бібліогр.: с. 271-301. — укр.

Представлено результати ґрунтовного аналізу адміністративно-правових методів діяльності Національної поліції України в умовах Євроінтеграції. Висвітлено важливість значення адміністративно-правових методів діяльності поліції як центрального органу виконавчої влади, яка зобов'язана забезпечити охорону прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а правильне їх застосування відіграє особливе значення у побудові стосунків поліції з громадськістю, сприяє розбудові міцної взаємодії останніх, та є запорукою розвитку стабільної, розвиненої та правової держави.

Шифр НБУВ: VA859538

4.X.347. Актуальні проблеми впливу збройного конфлікту на Сході України на появу й поширення гендерно обумовленого насильства та забезпечення доступу до правосуддя: Всеукр. наук.-практ. конф. (заоч.): зб. тез наук. доп. (Київ, 18 верес. 2020 р.) / Україна. Міністерство внутрішніх справ. — Київ: ВАІТЕ, 2020. — 610 с. — укр.

Проаналізовано стан і проблеми забезпечення гендерної рівності в Україні. Проведено теоретико-правовий аналіз гендерно зумовленого насильства під час збройного конфлікту. Висвітлено питання гендерно-правової експертизи законопроектів і законів як гарантії дотримання рівних прав жінок і чоловіків. Розкрито особливості інтеграції гендерної політики НАТО в національний контекст. Увагу приділено розробці та впровадженню проєктів забезпечення гендерної рівності на військовій службі. Обґрунтовано шляхи інтеграції гендерної проблематики у навчальний процес освітніх закладів сектора безпеки та оборони. Розкрито психологічні аспекти кримінальних проваджень щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності дітей.

Шифр НБУВ: VA861247

4.X.348. Глобалізаційні виклики сучасності: підручник / Л. Г. Комаха, І. В. Алексеєнко, В. Л. Гура, З. В. Гбур, Н. Г. Клименко, В. В. Колохо, С. П. Кошова, Г. П. Ситник, Є. І. Таран; ред.: Л. Г. Комаха; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2022. — 349, [1] с. — Бібліогр.: с. 345-349. — укр.

Комплексно досліджено теоретико-методологічні, правові та прикладні аспекти глобалізаційних викликів сучасності. Розглянуто проблеми трансформації функцій і суверенітету держави під тиском діяльності нових акторів міжнародного політичного простору, визначено пріоритети забезпечення національної безпеки України щодо сучасних глобалізаційних викликів. Звернено увагу на інформаційну безпеку та використання штучного інтелекту в інформаційній безпеці України, основи даної безпеки в умовах війни. Підручник укладено відповідно до затвердженої робочої програми навчальної дисципліни «Глобалізаційні виклики» для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти в закладах вищої освіти III — IV рівнів акредитації.

Шифр НБУВ: VA860602

4.X.349. Механізм адміністративно-правового регулювання національної інформаційної інфраструктури України: монографія / А. Г. Черноус; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Львів: Ліга-Пресс, 2021. — 211 с. — Бібліогр.: с. 183-211. — укр.

Увагу приділено дослідженню поняття, структури, принципів та ознак національної інформаційної інфраструктури як об'єкта адміністративно-правового регулювання, дослідженню генези та розвитку національної та глобальної інформаційних інфраструктур. Проаналізовано інформаційну інфраструктуру як особливу систему інформаційно-організаційних елементів, метою якої є забезпечення належного функціонування та розвитку інформаційного суспільства, до складу якої входять електронні інформаційні ресурси, автоматизовані інформаційні системи, засоби доставки інформаційних ресурсів, інституційні складові, системи забезпечення функціонування інформаційної інфраструктури та системи формування якісних кадрових ресурсів.

Шифр НБУВ: ВА860788

4.X.350. Модернізація правового режиму зовнішньоекономічної діяльності в Україні в умовах міжнародної економічної інтеграції: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04; 12.00.11 / В. В. Чайковська; «Одеська юридична академія», національний університет. — Одеса, 2021. — 40 с. — укр.

Розглянуто предмет регулювання національного господарського та міжнародного економічного права — зовнішньоекономічну діяльність (ЗЕД), коли учасники господарських відносин знаходять своє вираження, передусім, у формах зовнішньоторговельної діяльності, зовнішньоекономічної інвестиційної діяльності та зовнішньоекономічних фінансових операцій, що може здійснюватись не лише суб'єктами господарювання, а й іншими учасниками господарських відносин та негосподарюючим суб'єктами. Зазначено, що при цьому узгальнюючим та основним критерієм віднесення тих чи інших видів економічної активності до ЗЕД є виведення матеріальних і нематеріальних благ з економіки однієї країни з метою використання їх в економіці іншої країни. Наголошено на необхідності узгодження експортно-імпорتنих, інвестиційних, технічних, митних та інших напрямів зовнішньоекономічного регулювання за умов численних міжнародних зобов'язань України шляхом закріплення на теоретичному та законодавчому рівні підходів щодо випереджального економічного зростання як провідного елемента державної економічної політики. Визначено модельний алгоритм дій владних структур при укладанні міжнародних угод про вільну торгівлю. Захист національної безпеки у відносинах ЗЕД зумовлений потребами, насамперед, врахування загрози зовнішньої агресії у питаннях критичного імпорту, енергетики та транспорту, а також заволодіння іноземними інвесторами стратегічних галузей економіки України, функціонування яких у результаті дестабілізації їх роботи чи спрямування в антидержавному напрямі здатне вплинути на функціонування економіки, держави та буття українського народу. Обґрунтовано створення сприятливого режиму здійснення зовнішньоекономічних послуг шляхом адаптації до законодавства Європейського Союзу, що потребує удосконалення положень господарського, валютного митного та, особливо, податкового законодавства, які зможуть забезпечити умови для посилення конкурентних переваг вітчизняних суб'єктів господарювання. Визначено організаційні та правові заходи подолання проблем функціонування підприємств державного сектора економіки у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Шифр НБУВ: РА452802

4.X.351. Нормативно-правова термінологія з контролю якості лікарських субстанцій та готових лікарських форм: слов. для студентів спец. 162 «Біотехнології та біоінженерія», 226 «Фармація, промислова фармація» закл. вищ. освіти / Д. Б. Баранович; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Левада, 2022. — 122 с. — Бібліогр.: с. 113-118. — укр.

Вміщено основні терміни, які є специфічними для фармацевтичної галузі та які застосовують фахівці-практики. Матеріал засновано на зальноприйнятій термінології Державної Фармакопеї України, стандартах МОЗ України та міжнародних документах, які використовують при розгляді загальних вимог до лікарських засобів, фармакопейних статей, а також методик контролю якості лікарських засобів, що є обов'язковими для всіх підприємств та установ України незалежно від їх форми власності, які виробляють, зберігають, контролюють і реалізують лікарські засоби. Нормативно-правову термінологію з контролю якості лікарських субстанцій та готових лікарських форм сформовано як додатове інформаційне забезпечення термінологічної бази даних. Надано тлумачення термінів, які стосуються національного законодавства України, міжнародних конвенцій та договорів, ратифікованих ВР України, а також ряду підзаконних нормативно-правових актів та положень нормативно-технічних документів, які регламентують порядок організації виробництва та проведення стандартизації та сертифікації біотехнологічної й фармацевтичної продукції, проведення лабораторних досліджень, атестації та валідації виробництва за правилами оформлення технічної документації та ведення технологічного процесу.

Шифр НБУВ: ВА860853

4.X.352. Обґрунтування засобів реабілітації та відновлення працездатності поліцейських / В. В. Бондаренко, К. В. Плева, О. С. Рябуха, О. В. Тихий // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 20-26. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проаналізовано наукову літературу, що висвітлює особливості службової діяльності поліцейських. Визначено засоби реабілітації та відновлення фізичної працездатності правоохоронців. На підставі анкетування працівників практичних підрозділів поліції визначено чинники службової діяльності, які негативно впливають на ефективність виконання професійних завдань і рівень фізичної працездатності. Встановлено, що ефективними засобами відновлення фізичної працездатності поліцейських в умовах службової діяльності є педагогічні засоби, зокрема: активний відпочинок; низка медико-біологічних засобів: гідротерапевтичні процедури та масаж; раціональне харчування; психологічні засоби.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.X.353. Особливе адміністративне право: підручник / Б. Візер, Т. О. Карабін, О. В. Білаш, М. В. Савчин, В. В. Гербут, І. С. Сухан, Я. В. Лазур; ред.: Б. Візер, Я. Лазур, Т. Карабін, О. Білаш; Ужгородський національний університет. — Одеса: Гельветика, 2022. — 463 с. — укр.

Підручник «Особливе адміністративне право» є новаторським у сфері адміністративного права за змістом і структурою. Він складається із сімнадцяти самостійних розділів, які відображають зміст запропонованого видання. Перший розділ за авторства професора Бернда Візера пояснює ідею та концепт побудови підручника, оскільки вони запозичені переважно з германської правової системи та структури німецьких і австрійських підручників Особливого адміністративного права. Наступні розділи надають уявлення про найбільш важливі підгалузі та інститути Особливого адміністративного права України: поліцейське право, право об'єднань, право свободи зібрань, міграційне право, право захисту персональних даних, право охорони довкілля, право оцінки впливу на довкілля, адміністративно-господарське право, регуляторне право, право публічних закупівель, будівельне право, дорожнє право, право просторового планування, право культурної спадщини, право управління відходами та освітнє право. Їх підготовлено авторським колективом науковців юридичного факультету Ужгородського національного університету. Авторами підготовлено до видання і німецькомовний варіант цього підручника, що найближчим часом має побачити світ в австрійському видавництві Verlag Österreich спільно з німецьким видавництвом Berliner Wissenschafts-Verlag.

Шифр НБУВ: ВА861038

4.X.354. Політико-модернізаційні виміри формування та реалізації судово-правової політики: монографія / О. А. Антоноук; Науково-дослідний інститут публічного права. — Одеса: Гельветика, 2021. — 217 с. — Бібліогр.: с. 194-217. — укр.

З урахуванням сучасного стану розвитку юридичної науки та правоохоронної практики досліджено концептуальні теоретичні та праксеологічні засади політико-модернізаційних вимірів формування та реалізації судово-правової політики. Виокремлено концептуальні підходи до визначення змісту судово-правової політики. Розкрито інституціоналізацію конституційного контролю як чинник модернізаційних впливів судової влади. Окреслено судовий конституціоналізм в межах незахідних моделей політичної модернізації. Значну увагу приділено суті та розвитку суддівського активізму як чинника політико-модернізаційних трансформацій. Охарактеризовано сучасні тенденції суддівського активізму та формування політики судової влади. Наголошено на передумовах і сучасних пріоритетах судово-правової політики в Україні.

Шифр НБУВ: ВА860578

4.X.355. Порівняльний аналіз пам'яткоохоронного законодавства Польщі та України / Р. Харковенко // Укр. іст. журн. — 2022. — № 3. — С. 205-218. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлити та порівняти особливості пам'яткоохоронного законодавства Польщі та України. Методологія полягає у застосуванні методів історизму, системності, загальнонаукових методів логіки, компаративного аналізу, спеціально-історичних методів (історіографічного аналізу, ретроспективного аналізу, хронології, історико-системний, історико-генетичний, порівняльно-історичний). З'ясовано історичні витoki та чинники формування пам'яткоохоронного законодавства Польщі та України, питання культурної політики та збереження національної спадщини. Висновки: проаналізовано польський пам'яткоохоронний досвід, який слід узяти до уваги в Україні для оптимізації організаційноуправлінської структури, але за умови врахування власних національних та ментальних особливостей: перетворення Державної служби охорони культурної спадщини України та Державної інспекції культурної спадщини України у функціональний підрозділ Міністерства культури та інформаційної політики України, який матиме вертикально інтегровану структуру зі структурними підрозділами на рівні обласних і районних адміністрацій; подальшої інтеграції на адміністративному рівні державного управління у сфері охорони культурної спадщини; розробки системи і методології підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації кадрів для наукової, проектної й виробничої діяльності в пам'яткоохоронній галузі; створення Міжнародного центру з підвищення кваліфікації та обміну досвідом у сфері охорони культурної спадщини; реалізації навчальних та інформаційних програм для зазначеної галузі. З'ясовано, що у сфері охорони культурної спадщини України накопичилося достатньо питань, які необхідно вирішувати. Це потребує політичної волі керівництва держави, побудови чіткої вертикалі органів управління пам'яткоохоронною галуззю, компетентності державних службовців у вказаній сфері та пам'яткоохоронців, а також збалансування законодавчої бази (врегулювання всіх нормативно-правових актів).

Шифр НБУВ: Ж27630

4.X.356. Правове регулювання господарської діяльності закладів вищої освіти: теорія і практика: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / М. О. Тимошенко; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 44 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню особливостей механізму господарсько-правового регулювання діяльності ЗВО (заклади вищої освіти) сучасної України. Значну увагу приділено комплексному науково-правовому дослідженню права на освіту як одного з фундаментальних конституційних прав людини й особливостей його реалізації у ЗВО. Проведено аналіз системи ЗВО як інституційної основи механізму реалізації права на вищу освіту. Обґрунтовано та висвітлено базові засади концепції багатofункціональності ЗВО як доктринально-правової основи механізму господарсько-правового регулювання їх діяльності. Синтезовано показано специфіку державного регулятивного впливу на сферу господарської діяльності ЗВО. Докладно висвітлено таке коло питань: поняття, механізм і форми державного регулювання господарської діяльності ЗВО, особливості державного регулювання створення ЗВО, особливості процедури ліквідації ЗВО, інститут їх господарсько-правової відповідальності. Досліджено теоретичні засади визначення господарсько-правового статусу ЗВО як суб'єкта господарської діяльності. З'ясовано господарсько-правову компетенцію та організаційно-правові форми функціонування ЗВО в Україні. Проведено аналіз фінансово-майнової основи діяльності ЗВО в контексті її нормативно-правового забезпечення. Окрему увагу зосереджено на аналізі договірно-правових та позадоговірних форм взаємодії ЗВО з іншими суб'єктами господарювання, а також — на з'ясуванні особливостей правового регулювання господарської діяльності ЗВО різних форм власності. Комплексно висвітлено проблеми використання світового досвіду правового регулювання господарської діяльності ЗВО, виявлено особливості європейського досвіду правового регулювання господарської діяльності ЗВО. Докладно проаналізовано шляхи та способи вдосконалення правового регулювання господарської діяльності ЗВО в контексті реформування освітнього законодавства України.

Шифр НБУВ: РА45321

4.X.357. Правове регулювання діяльності електронних бібліотек щодо використання творів у цифровій формі: [монографія] / І. В. Менсо; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності. — Київ: Інтерсервіс, 2019. — 175 с. — Бібліогр.: с. 157-175. — укр.

Розглянуто проблему правового статусу електронних бібліотек в Україні. Зазначено, що на фоні загальної інформатизації суспільства вільний доступ до певних ресурсів має бути максимально забезпечений на законодавчому рівні, одним із таких ресурсів є електронні бібліотеки. Розкрито теоретичні та практичні питання винятків з авторського права, а саме: правомірною бездоговірною та безкоштовною використання творів без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право). Проаналізовано сферу застосування таких винятків у наукових, навчальних, інформаційних, соціальних, особистих та інших цілях, з урахуванням поширення творів у цифровій формі та розвитку мережі Інтернет. Проведено спеціальне комплексне дослідження теоретичних і практичних аспектів діяльності електронних бібліотек за цивільним законодавством України, представлено пропозиції щодо вдосконалення законодавства в цій сфері.

Шифр НБУВ: ВА860852

4.X.358. Правове регулювання судноплавства: навч. посіб. / А. В. Іванова, О. В. Костира, О. С. Савич; Національний університет «Одеська морська академія». — Одеса: Гельветика, 2021. — 332 с. — Бібліогр.: с. 331-332. — укр.

Наведено базові стандарти, що стосуються функцій системи контролю держави прапора, держави порту та прибрежної держави а також основні підходи щодо вибору, обґрунтування, та реалізації найбільш ефективних відповідально-юридичних рішень капітаном, у процесі управління та експлуатації судна.

Шифр НБУВ: ВА860347

4.X.359. Принципи адміністративної діяльності Національної поліції України: монографія / О. І. Маслов; Науково-дослідний інститут публічного права. — Одеса: Гельветика, 2022. — 183 с. — Бібліогр.: с. 158-182. — укр.

Досліджено суть і зміст принципів адміністративної діяльності Національної поліції України. Встановлено правове закріплення та систему принципів адміністративної діяльності Національної поліції України. Визначено класифікацію принципів адміністративної діяльності Національної поліції України. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавства України, яке встановлює принципи адміністративної діяльності Національної поліції України.

Шифр НБУВ: ВА860775

4.X.360. Словник основних термінів і понять з дисципліни «Адміністративне право» для студентів спеціальності: 081 «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «бакалавр» / уклад.: Н. В. Лесько, Г. Ю. Лук'янова; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 135 с. — Бібліогр.: с. 130-135. — укр.

Подано у систематизованому вигляді базову термінологію з дисципліни «Адміністративне право». Розкрито суть таких термінів і понять, як адміністративний акт, адміністративний розсуд, апарат органів виконавчої влади, аудит, антикорупційна експертиза, громадська безпека та порядок, підвищення кваліфікації державних службовців, політична посада, сертифікаційне обстеження, тимчасово окуповані території.

Шифр НБУВ: ВА860398

4.X.361. Сучасні проблеми адміністративного та фінансового права: [монографія] / Л. Г. Чистоклетов; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 204 с. — Бібліогр.: с. 163-204. — укр.

Зазважено, що зміст цієї монографії відображає погляди її автора на низку актуальних проблем теорії та практики адміністративного та фінансового права, у тому числі й на ті, які пов'язані з об'єктивно існуючого потребою в розширенні дослідницького поля цих галузей юриспруденції, зокрема внаслідок необхідності посилення уваги до їх методологічного, прогностичного й кількісного аспектів. Увагу приділено принципам юридичних досліджень, проблемі систематизації методів пізнання права, універсальним методам адміністративно-правового впливу, недержавній системі суб'єктів адміністративно-правового забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні.

Шифр НБУВ: ВА860390

4.X.362. Товарознавство споживчих товарів. Пакування. Митне оформлення. Лабораторний практикум: [до викон. лаб., практ. та самост. робіт студентами СВО «Бакалавр» та «Магістр»] / Я. Г. Верхівкер, К. С. Гарбажій, В. А. Луцькова, Т. А. Манолі, І. А. Мартирисян, О. М. Мирошніченко, Т. В. Недобійчук, С. А. Памбук, Т. М. Смокова, М. В. Шенгелая, Н. В. Супрунець; ред.: Я. Г. Верхівкер; Одеський національний технологічний університет. — Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. — 519 с.: рис., табл. — укр.

Лабораторний практикум розроблено викладачами кафедри Товарознавства та митної справи Одеської національної академії харчових технологій. Наведено завдання, методичні рекомендації для лабораторних, практичних і самостійних робіт. Надано питання для самоконтроля знань по товарознавству господарських товарів, дорогоцінних металів, культурних цінностей, алкогольних напоїв, молочних продуктів, рибних та м'ясних продуктів, зернових культур, кондитерських товарів, цукру, замінників цукру, меду, овочів і плодів та окреслено товарознавчу характеристику їх пакування. Викладено практичні роботи по митному оформленню споживчих товарів та вирішенню практичних ситуацій, які виникають при оформленні товарів, що переміщуються через митний кордон України.

Шифр НБУВ: ВА860055

Див. також: 4.X.314, 4.X.335, 4.X.416

Державний апарат управління

4.X.363. Державний сервіс як інструмент реалізації публічного управління: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. В. Крижевський; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено теоретико-методологічний аналіз державного сервісу як інструмента реалізації публічного управління. Розкрито критеріальну роль зміцнення сервісного потенціалу сучасної держави, що закладає передумови для сервісного розвитку публічного управління. Розглянуто детерміновану взаємодію розвитку сервісної держави й апарату публічної служби держави. Конкретизовано сервісні принципи діяльності публічної служби, які забезпечують функціонування держави як сервісного інституту реалізації публічного управління. Ідентифіковано зміст державного сервісу як інструмента реалізації сервісного потенціалу публічного управління. Розкрито особливості державного сервісу у сфері публічного управління в сучасних умовах суспільного розвитку. Виявлено тенденції розширення державного патерналізму у сфері публічного управління, які характеризують звуження ресурсного впливу громадян на формування та здійснення публічної політики держави. Ідентифіковано основні технологічні атрибути, що визначають особливості державного сервісу у

сфері публічного управління. Розроблено контрактний механізм реалізації публічного управління як засіб оптимізації державного сервісу. Встановлено, що запровадження контрактного механізму надає змогу вирівняти позиції органів публічної влади, громадськості та бізнесу, аби виробити методологічну спільність технології сервісної діяльності. Наголошено, що цей підхід передбачає зміну сервісної методології розвитку сучасної держави.

Шифр НБУВ: RA453508

4.X.364. Модернізація публічного управління в умовах глобальних змін світового простору: колект. монографія / Н. Л. Виноградова, М. І. Кагра, О. О. Акімов, Л. М. Акімова, Л. М. Івашова, М. Ф. Івашов, П. В. Макушев, А. В. Хрідочкін, Т. В. Семигіна, Ю. В. Балажук, І. М. Безена, О. М. Рудік, Є. М. Бондарець, І. І. Хожило, В. Г. Ковальов. — Львів: Ліга-Прес, 2021. — 251 с.: рис. — укр.

Розглянуто питання модернізації публічного управління України в умовах глобальних змін світового простору. Наведено результати досліджень, які спрямовано на забезпечення реалізації ключових принципів «доброго врядування» сталого розвитку — сталості, безпеки середовища та залучення громадян до процесів управління. Досліджено європейські підходи до функціонування механізмів публічного управління та проведено аналіз напрямів їх удосконалення. Проаналізовано досвід розбудови національної системи охорони громадського здоров'я в Україні як найактуальнішої проблеми регіонального, місцевого самоврядування в умовах пандемії COVID—19 та розвиток національної системи забезпечення транспортної безпеки.

Шифр НБУВ: VA860893

4.X.365. Правове забезпечення публічного адміністрування в Україні (теоретико-правовий аспект): монографія / Д. В. Лученко, Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, М. І. Белікова, О. В. Петришин, І. М. Балакарева, О. В. Битяк, Л. М. Гришко, Я. С. Зелінська, М. Г. Коваленко, І. Г. Костенко, П. М. Любченко, А. О. Муртіцева, М. В. Руденко, М. А. Сич, В. О. Спасенко, Т. В. Чеботарьова, Ю. В. Чемсак; Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування, Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2021. — 417 с. — укр.

Розкрито суть правового забезпечення публічного адміністрування в Україні. Висвітлено особливості публічного адміністрування та його законодавчого регулювання у сферах місцевого самоврядування, митної справи, протидії корупції, управління комунальною власністю, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, космічної діяльності та ін. Розглянуто питання цифровізації у сфері публічного адміністрування. Розкрито суть та інструменти електронного урядування в Україні. Увагу приділено дослідженню інституту електронних петицій як інструмента е-демократії та форми оскарження дій або бездіяльності суб'єктів публічної влади. Наведено проект Закону України «Про електронні петиції», який покликаний провадити наукові доробки у житті, сприяючи наближенню правового регулювання цього інституту до рівня кращих європейських взірців.

Шифр НБУВ: VA860735

4.X.366. Правове забезпечення реалізації форм місцевого управління: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. М. Токар; Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова. — Хмельницький, 2021. — 19 с. — укр.

Висвітлено комплексний аналіз форм місцевого управління. Розкрито суть місцевого управління в системі соціального управління. Досліджено загальні підходи до визначення суті форм управління при реалізації публічної влади. Визначено поняття форм місцевого управління та здійснено їх класифікацію з використанням нового критерію. Висвітлено правове забезпечення реалізації структурних і функціональних форм місцевого управління. Проаналізовано поняття й ознаки структурних форм місцевого управління. Досліджено організаційно-правове забезпечення реалізації структурних форм взаємодії органів місцевого управління. Здійснено детальний аналіз актів місцевого управління як форми його прояву. Досліджено проблеми застосування адміністративного договору як форми місцевого управління. Встановлено необхідність розуміння місцевого управління як самостійного виду соціального управління, що здійснюється двома самостійними суб'єктами публічної влади на місцевому рівні. Визнано, що закріплюючи за органами місцевого самоврядування певне коло питань місцевого значення, наділяючи їх юридично-владними повноваженнями та здійснюючи контроль за їх виконанням, держава визнає місцеве самоврядування як складову місцевого управління. Визначено поняття актів місцевого управління. Вказано на загальноприйняті ознаки актів управління (владність, односторонність волевиявлень місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб), а також виділено спеціальні ознаки — спрямування їх спільного волевиявлення на врегулювання управлінських відносин адміністративно-територіальної одиниці чи вирішення конкретної управлінської справи та зафіксоване у встановленій законом формі. Внесено пропозиції як щодо вдосконалення чинного законодавства досліджуваної сфери, так і щодо змісту май-

бутніх законів «Про акти управління», «Про адміністративні договори».

Шифр НБУВ: RA452392

4.X.367. Правові засади організації та здійснення публічної влади: зб. тез V Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті д-ра юрид. наук, проф., акад.-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституц. Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 черв. 2022 р.) / Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування, Національна академія правових наук України, Академія Гуспол, Євразійська асоціація правничих шкіл та правників. — Хмельницький: Хмельницький ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова, 2022. — 414 с. — укр.

Представлено досвід Європейського союзу щодо адміністративно-територіального устрою в умовах воєнного стану. Визначено організаційно-правове забезпечення захисту прав осіб, які мешкають у населених пунктах, що перебувають в тимчасовій окупації чи оточенні. Розглянуто світовий досвід та можливості впровадження в Україні електронного урядування та електронної демократії. Висвітлено перспективи запровадження електронного голосування в Україні в контексті реалізації Концепції розвитку електронної демократії та врахування досвіду Естонської Республіки. Досліджено переваги та недоліки у використанні застосунку «Дія» під час воєнного стану. Проаналізовано основні складові законодавчо-нормативної бази формування та реалізації зовнішньої політики України. Охарактеризовано проблеми правового статусу Експертної комісії з оцінки впливу на довкілля, що утворюється уповноваженим територіальним органом. Досліджено деякі питання адміністративно-правового забезпечення митного оформлення критичного імпорту під час воєнного стану. Висвітлено окремі правові аспекти відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Визначено проблеми правового регулювання шкідливої інформації в Україні.

Шифр НБУВ: VA861051

4.X.368. Управління проектами в публічній сфері: навч. посіб. / Н. М. Корчак, Н. І. Обушна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Каравела, 2022. — 271 с.: рис., табл. — укр.

Представлено навчальний посібник, в якому систематизовано наукові знання з методології управління проектами та програмами в публічній сфері як прогресивний інструментарій забезпечення результативності й ефективності публічного управління на всіх його рівнях. Проаналізовано теоретичні основи проектного менеджменту в публічній сфері, узагальнено особливості розробки та реалізації проектів і програм у публічній сфері та принципи, підходи й інструменти їх адміністрування (у т. ч.: проектів/програм державно-приватного партнерства, державно-цільових, соціальних, територіального розвитку, міжнародної технічної допомоги та ін.), розкрито роль і базові принципи грантрайтингу в публічній сфері. Наголошено, що видання також вміщує глосарій найбільш вживаних термінів у сфері публічного управління на засадах проектного менеджменту.

Шифр НБУВ: VA859858

4.X.369. Use of the transfer of the best European technologies to implement the system for forming of civil servant-leader / N. Podolchak, N. Tsygulyk, M. Khim // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/13. — С. 78-88. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Public service is a means to ensure interaction between the state and society. The well-being of the population directly depends on its effective functioning. As you know, the effectiveness of solving the tasks set is 80 % ensured by its leaders — civil servants-leaders. It is they who are the engine of positive changes and the guarantor of the effectiveness of the activities of the entire team. Therefore, in order to bring the civil service to a qualitatively new level of efficiency, it is necessary to change the approach to the formation of soft-skills and hard-skills of employees-leaders. For this, it is necessary to introduce a comprehensive system for the development of the necessary skills. It is worth, firstly, to apply the transfer of the best European technologies. Secondly, to take into account the realities of the post-industrial society. Thirdly, to take into account the opinion of the public. An example of the application of an integrated approach to the formation of an employee-leader is given. For this, an analysis of the system of training and advanced training of civil servants in a developing country, the leading countries of the European Union, the Organization for Economic Cooperation and Development — Germany, France, as well as the nearest country with positive experience of joining the EU — Poland. The skills and activities that contribute to the formation of a civil servant-leader both from the point of view of citizens and taking into account the competencies necessary for effective work are highlighted. For this, the methods of electronic dispersion of residence throughout the state and an analysis of literary sources. A system for the formation of an effective civil

servant-leader with the use of technology transfer has been developed for implementation.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 4.У.144, 4.У.152, 4.Х.372

Адміністративна юстиція

4.Х.370. Адміністративна відповідальність за порушення порядку подання декларації про доходи та ведення обліку доходів і витрат: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / К. О. Прохоров; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено розробці моделі адміністративної відповідальності за порушення порядку подання декларації про доходи та ведення обліку доходів і витрат. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного адміністративного законодавства у досліджуваній сфері. Окреслено основні шляхи оптимізації адміністративно-юрисдикційної діяльності органів, уповноважених притягувати порушників до адміністративної відповідальності за ст. 164-1 КУпАП.

Шифр НБУВ: РА453362

4.Х.371. Адміністративне судочинство як форма реалізації судової влади: організаційно-правовий аспект: навч. посіб. / А. В. Боровик, Д. Є. Махаринець, О. Ю. Дрозд, В. А. Дем'янчук, Н. З. Дерев'яно, А. В. Томчук; Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'ячука. — Одеса: Гельветика, 2022. — 258, [1] с.: іл. — Бібліогр.: с. 233-258. — укр.

Увагу приділено дослідженню організаційно-правових аспектів адміністративного судочинства як форми реалізації судової влади. З'ясовано суть і правову природу адміністративного судочинства, визначено зміст та межі юрисдикційної діяльності. Виділено ознаки, що сприяють розмежуванню адміністративного судочинства та інших форм судочинства. Охарактеризовано предмет і засади відправлення правосуддя адміністративними судами під час розгляду публічно-правових спорів. Відображено напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання адміністративного судочинства.

Шифр НБУВ: ВА860795

4.Х.372. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю: навч. посіб. / А. В. Боровик, О. Ю. Дрозд, В. А. Дем'янчук, К. В. Шкарупа, І. Д. Пастух, О. Р. Гресько, Д. Є. Махаринець, А. В. Томчук, С. А. Саблук, О. П. Курко; ред.: А. В. Боровик; Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'ячука, Національна академія внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2022. — 297, [2] с. — Бібліогр.: с. 276-297. — укр.

Досліджено адміністративно-правове забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю. Виокремлено ознаки та особливості адміністративно-правового забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю. Визначено загальні та спеціальні напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення взаємодії адміністративних судів з органами публічного адміністрування та громадськістю. Налагодження співпраці адміністративних судів з громадськістю є передумовою формування їх ефективної та результативної взаємодії, ведення конструктивного діалогу.

Шифр НБУВ: ВА860574

4.Х.373. Поняття юридичних фактів в адміністративному судочинстві України: монографія / В. В. Горлево. — Одеса: Гельветика, 2021. — 322 с. — Бібліогр.: с. 290-322. — укр.

Здійснено комплексне, системне та порівняльне дослідження юридичних фактів в адміністративному судочинстві України. Проаналізовано наукові висновки щодо юридичних фактів. Досліджено основні напрями розвідок учених, які на різних етапах займалися вивченням проблем, пов'язаних із загальною характеристикою юридичних фактів, фактичних складів, правил фіксації та встановлення матеріальних, процесуальних юридичних фактів, а також дефектами юридичних фактів. Подано інформацію про класифікацію та функції юридичних фактів, класифікацію фактичних складів, позовну заяву, протокол судового засідання, судові рішення в адміністративному судочинстві України.

Шифр НБУВ: ВА860796

4.Х.374. Тлумачення загальних принципів адміністративного судочинства: теоретико-прикладні засади застосування практики Європейського суду з прав людини: монографія / П. С. Лютіков, Ж. М. Мельник-Томенко. — Одеса: Гельветика, 2021. — 181 с. — Бібліогр.: с. 160-181. — укр.

Наведено принципи адміністративного судочинства. Розкрито поняття та наведено класифікацію зазначених принципів. Розглянуто загальні (універсальні) принципи адміністративного судочинства як об'єкт дослідження. Увагу приділено принципам

верховенства права та законності. Акцентовано на інтерпретації загальних принципів адміністративного судочинства.

Шифр НБУВ: ВА860588

, @3 RUBR = Цивільне та торгове право

4.Х.375. Збірник лекційних і практичних матеріалів з правового регулювання морського агентування: навч. посіб. / О. О. Балобанов, А. А. Пальченко; Одеський національний морський університет. — Херсон: Олді плюс, 2021. — 103 с. — Бібліогр.: с. 103. — укр.

Висвітлено зміст і суть аналізу логістичних функцій, які виконуються морським агентом. Розкрито особливості правового регулювання діяльності агента в Україні з урахуванням законодавством зарубіжних країн. Розглянуто основні ознаки цієї діяльності. Розкрито роль агентського договору, а також комерційних правил і звичаїв у регулюванні діяльності морського агента. Наведено практичні рекомендації щодо організації морського агентування. Розглянуто проблеми оформлення дисбурсментських рахунків. Подано інформацію про міжнародні об'єднання національних агентських компаній.

Шифр НБУВ: ВА860789

4.Х.376. Окремі види договору зберігання в цивільному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. Г. Донець; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Вміщено нові теоретично обґрунтовані результати, які вирішують наукове завдання, що полягає у виявленні та вирішенні комплексу теоретичних і практичних проблем правової природи окремих видів договору зберігання в їх співставленні із загальною конструкцією договору зберігання на основі конститутивних ознак останньої, а також у порівнянні з конструкціями суміжних договорів. З'ясовано правову природу договору зберігання, надано його доктринальне поняття, розкрито зміст дефініції «схоронність», «зберігання», «охорона», аргументовано чому володіння зберігача характеризується як службове. Зроблено висновок про те, що окремі види договору зберігання не становлять єдиного інституту або субінститутів цивільного права, кожен з цих договорів має притаманні лише йому риси та особливості. Аргументовано доцільність розмежування на рівні Цивільного кодексу України (ЦКУ) договорів зберігання та охорони як самостійних видів договорів на надання послуг. На підставі аналізу положень чинного законодавства, практики його застосування, а також доробок вітчизняних і зарубіжних вчених, які присвячено теоретичним узагальненням у сфері правового регулювання відносин зберігання, визначено прогалини в законодавстві й сформульовано науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення механізму правового регулювання відповідних відносин.

Шифр НБУВ: РА452396

4.Х.377. Принципи справедливості, добросовісності, розумності деліктної відповідальності у цивільному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. В. Галкевич; Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. — Хмельницький, 2021. — 18 с. — укр.

Проведено аналіз науково-теоретичних концептуальних підходів до нормативного закріплення й практичного застосування принципів справедливості, добросовісності, розумності деліктної відповідальності у цивільному праві, обґрунтовано рекомендації, спрямовані на вдосконалення цивільно-правового регулювання відносин у цій сфері. Охарактеризовано принципи справедливості деліктної відповідальності у цивільному праві у компенсаційно-відновному змістовому спрямуванні — як відновлення рівноваги інтересів потерпілої сторони, компенсації їй з позиції арифметичної рівності еквівалентних економічних втрат і завданої шкоди; у розподільно-співмірному змістовому спрямуванні — як надання додаткових (підвищених) гарантій захисту суб'єктивних прав одним учасником цивільно-правових відносин і застосування за односторонні правопорушення диференційованої за обсягом відповідальності до інших учасників цивільно-правових відносин; у превентивно-виховному змістовому спрямуванні — як відображення негативної оцінки та реакції держави і суспільства на проєси, пов'язані з порушенням у системі цивільного правопорядку станів соціальної рівноваги та стабільності. Охарактеризовано принципи добросовісності деліктної відповідальності у цивільному праві в об'єктивно-нормативному змістовому спрямуванні — як формально-визначену вимогу сумлінного і чесного виконання деліктом суб'єктивних обов'язків, дотримання прав і законних інтересів потерпілого; в суб'єктивно-етичному змістовому спрямуванні — як свідоме прагнення учасників деліктних відносин максимально виключити можливість порушення своїми діями або бездіяльністю суб'єктивних прав і законних інтересів інших осіб. Охарактеризовано принцип розумності деліктної відповідальності в оціночно-регулятивному змістовому спрямуванні як засіб досягнення гнучкості цивільно-правового регулювання через збалансоване співвідношення власних дій з цілями цивільно-правових моделей поведінки, правами, свободами і законними інтересами інших осіб, а також суспільства та держави; у дискреційному змістовому спрямуванні — як вимогу актуалізації розширення сфери впровадження правозастосовного розсуду оцінки мір деліктної відповідальності

за вчинене деликвентом цивільне правопорушення з позицій адекватності та співмірності.

Шифр НБУВ: RA452393

4.X.378. Проблеми та потенціал механізму правового регулювання сімейних відносин: монографія / В. М. Чернега; Державний ВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». — Київ: Ліра-К, 2022. — 507 с. — Бібліогр.: с. 436-507. — укр.

Розглянуто проблеми та потенціал механізму правового регулювання сімейних відносин. Визначено стан наукової думки щодо механізму правового регулювання сімейних відносин та його іррелевантність із запитом (потребами) часу, а також представлено візію правового регулювання сімейних відносин і поняття, ознаки та «архітектоніку» його механізму. Як в статті, так і в динаміці осмислено кожен складник (норми сімейного права, правові звичаї, сімейні договори та домовленості; юридичні факти; сімейні правовідносини; акти здійснення і захисту сімейних прав та інтересів і виконання обов'язків; правову свідомість; правову культуру) механізму правового регулювання сімейних відносин. Окреслено розвиток доктрини сімейного права та її вплив на законодавця та суб'єктів правозастосування, а також розкрито вплив судової практики в сімейних справах на формування і реалізацію норм сімейного права. Сформовано низку пропозицій, спрямованих на розвиток норм сімейного права («підмурка» механізму правового регулювання сімейних відносин).

Шифр НБУВ: BA860704

4.X.379. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / В. І. Борисова, Г. В. Буяджик, В. А. Ваграс, М. М. Великанова, А. Б. Гриняк, І. А. Діковська, А. С. Довгерт, Ю. О. Заїка, В. М. Захватаєв, В. Я. Калакура, Ю. М. Капіца, А. О. Кодинець, О. О. Кот, О. В. Кохановська, Н. С. Кузнецова, О. Е. Кухарев, Р. А. Майданик, М. Д. Пленюк, С. О. Погрібний, І. О. Ромашенко, Р. О. Стефанчук, М. М. Хоменко, І. Е. Якубівський; ред.: Н. С. Кузнецова; Національна академія правових наук України, Київський регіональний центр Національної академії правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2021. — 688 с. — укр.

Проаналізовано основні напрями оновлення Цивільного кодексу України. Розглянуто генезу та сучасний стан приватного права, основні чинники та передумови рекодифікації Цивільного кодексу України. Окреслено теоретико-методологічні засади оновлення цивільного законодавства. Сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення та гармонізації правового регулювання приватних відносин.

Шифр НБУВ: BA860572

4.X.380. Складні об'єкти права інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О. С. Семенюк; Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. — Хмельницький, 2021. — 19 с. — укр.

Вирішено важливе наукове завдання, що полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні питань удосконалення національного правового регулювання складних об'єктів права інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що складні об'єкти права інтелектуальної власності є результатами творчої, інтелектуальної діяльності, що надає його автору (авторам) на підставі норм чинного законодавства, майнові та немайнові права на цей результат, які набуваються, здійснюються та захищаються відповідно до законодавчо встановлених норм і правил. Обґрунтовано багатифункціональність складних об'єктів права інтелектуальної власності, які є окремими специфічними результатами творчої, інтелектуальної діяльності, що надає його автору (авторам), відповідно до законодавства, майнові та немайнові права на цей результат, які набуваються, здійснюються та захищаються відповідно до законодавчо встановлених норм і правил. Визначено, що складні твори, залежно від порядку створення та використання існуючих об'єктів права інтелектуальної власності, можуть бути похідними або оригінальними. Встановлено, що права на складні результати інтелектуальної діяльності мають похідний, як правило, обмежений характер і можуть бути визначені як інтелектуальні права, що охоплюють особисті немайнові права та майнові права на такий об'єкт, у тому числі виключне право надавати можливість іншим особам його використання у будь-який спосіб, а також перешкоджати неправомірному використанню такого об'єкта та забезпечують залучення складного результату інтелектуальної діяльності до сфери цивільного обороту. Досліджено правову природу і суть використаного та розпорядження складними об'єктами права інтелектуальної власності у світовій практиці, а також особливості реалізації правомочностей відносно складних об'єктів права інтелектуальної власності в Україні. Значну увагу приділено формуванню умов існування інформаційного суспільства, а також тих складних об'єктів права інтелектуальної власності, що з'явилися завдяки інформаційним технологіям.

Шифр НБУВ: RA452391

4.X.381. Спадкове право в Україні: посібник / Р. Б. Шишка. — Київ: Ліра-К, 2021. — 227 с. — укр.

Викладено нормативно визначені інститути спадкового права, аналітичні огляди відомих теоретичних конструкцій інститутів і

субінститутів, бачення розв'язання вузьких місць правотворення та правозастосування, зокрема судової практики. З урахуванням можливого упущення програмами підготовки курсу нотаріат, в ньому є положення щодо нотаріальних дій, зокрема щодо посвідчення заповітів та здійснення права на спадкування.

Шифр НБУВ: BA861003

4.X.382. Страхова система України: концептуальні засади розвитку та державне регулювання: монографія / Л. М. Войтович; Львівський національний університет ім. І. Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. — 489 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 361-424. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні засади розвитку страхової системи України й особливості її державного регулювання. Зокрема, визначено сутнісні характеристики страхової системи, її функції та ознаки. Досліджено еволюцію розвитку страхової системи через історичне виникнення її суб'єктів. Сформовано механізм державного регулювання страхової системи, який видозмінюється залежно від життєвого циклу її розвитку. Проаналізовано екзогенні чинники, які впливають на функціонування вітчизняної страхової системи. Проведено структурно-функціональний аналіз інституцій, які здійснюють державне регулювання розвитку страхової системи й виокремлено основні методи, які використовуються ними на практиці. Вивчено інноваційно-інвестиційне середовище розвитку страхової системи. Узагальнено зарубіжний досвід державного регулювання розвитку страхової системи та запропоновано напрями його впровадження в Україні.

Шифр НБУВ: BA861114

4.X.383. Цивільне право України: підруч.: [у 2 ч.]. Ч. 2. **Особлива** / Р. Б. Шишка, О. Е. Аврамова, В. В. Алямкін, А. С. Амеліна, О. І. Антонок, Батошська, О. Г. Бондар, М. К. Галаянч, Г. В. Гоголіна, Є. А. Греков, А. Б. Гриняк, П. Д. Гуйван, А. Г. Дідук, О. С. Жидкова, Ю. М. Жорнокуй, В. Ю. Євко, В. О. Кожевникова, Н. В. Лаговська, В. П. Маковій, Т. М. Малиновська, Л. М. Мандрика, Л. В. Мілімо, І. І. Мельник, О. О. Мельник, П. В. Мельник, Є. О. Мічурін, К. О. Мудрицька, Л. А. Ольховик, Н. С. Панова, М. Д. Пленюк, Г. С. Резніченко, С. В. Резніченко, Г. В. Самойленко, В. В. Спіжов, М. О. Ткалич, І. Б. Утехін, В. І. Фелік, І. О. Харь, Н. В. Шишка, О. Р. Шишка; ред.: Р. Б. Шишка. — 3-тє вид., перероб. і допов. — Київ, 2022. — 947 с. — укр.

Матеріали уточнено відповідно до оновленої програми Цивільне право України на основі концепту верховенства права і положень актів чинного цивільного законодавства, концептуального бачення рекодифікації, майбуття окремих його інститутів, з урахуванням вимог щодо знань, вмій та компетенції фахівців за спеціалізацією «Право», оціночних елементів Болонської системи, досвіду регулювання цих відносин в інших країнах, сучасних теоретичних конструкцій окремих інститутів цивільного права, напрямів судової практики, накопиченого авторами досвіду викладання цієї навчальної дисципліни для різних спеціалізацій, передусім цивільної та господарської юстиції, суд, адвокатура. Здійснено огляди відомих теоретичних конструкцій інститутів і субінститутів цивільного права, у тому числі авторські, запропоновано бачення розв'язання вузьких місць правотворення та правозастосування, зокрема судової практики.

Шифр НБУВ: B359220/2

Господарське право

4.X.384. Генеза та функціональна природа принципів у господарському праві: монографія / Т. А. Лавренюк. — Харків: Право, 2020. — 199 с. — (Серія «Наукові праці кафедри господарського права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого»). — Бібліогр.: с. 189-199. — укр.

Роботу присвячено з'ясуванню юридичної природи принципів у господарському праві, їх місця та значення у сфері правового регулювання та правозастосовної діяльності. Принципи господарського права розглянуто з позиції їх економічної основи, доведено, що змістову базу принципів господарського права, поряд із основоположними та загальними принципами права, мають становити принципи ринкової економіки, побудовані на їх підставі принципи господарювання, а також принципи господарсько-правової політики, які разом утворюють комплекс структурно-системних зв'язків. Сформульовано авторські визначення понять «принципи функціонування ринкової економіки», «принципи господарювання», «принципи господарсько-правової політики», «принципи господарського права», наведено їх перелік, встановлено та розкрито зміст кожного із запропонованих принципів.

Шифр НБУВ: BA861026

4.X.385. Господарське право (Загальна частина): підручник / О. В. Гарагонич, О. В. Кологойда, І. М. Кравець, Н. Б. Пацурія, П. О. Повар, В. В. Поєдинок, А. В. Попова, В. В. Радзівілюк, В. В. Резнікова, О. О. Худенко, В. С. Щербина; ред.: В. С. Щербина, В. В. Резнікова; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2021. — 447 с. — укр.

Висвітлено основні правові інститути Загальної частини курсу господарського права. Головну увагу зосереджено на правових питаннях організації та здійснення господарської діяльності.

Шифр НБУВ: ВА860344

4.Х.386. Господарсько-правове забезпечення попередження неплатоспроможності окремих категорій суб'єктів некомерційної господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / С. М. Білоусов; Національний юридичний університет ім. Я. Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено розгляду як теоретичних, так і практичних питань, що пов'язані з особливостями запобігання неплатоспроможності суб'єктів некомерційної господарської діяльності. Запропоновано авторське бачення правової природи органічно пов'язаних між собою та системно узгоджених процедур запобігання неплатоспроможності суб'єктів некомерційного господарювання та з'ясування особливостей запобігання неплатоспроможності таких суб'єктів на етапах їх функціонування та припинення з метою підвищення рівня ефективності процесу управління ними та недопущення кризи заборгованостей і функціонування неплатоспроможних суб'єктів некомерційного господарювання, стимулювання розвитку виробництва, здійснення захисту прав добросовісних боржників і добросовісних кредиторів. На підставі узагальнення теоретичних поглядів і практичних аспектів правового регулювання відносин із запобігання неплатоспроможності окремих суб'єктів некомерційної господарської діяльності зроблено висновок, що наявність господарсько-правового механізму запобігання неплатоспроможності суб'єктів некомерційного господарювання має суттєве значення як для права, так і для економіки держави в цілому, оскільки суттєво впливає на стан функціонування економічної системи держави; сприяє недопущенню кризи заборгованості та функціонування неплатоспроможних суб'єктів, що в кінцевому результаті фактично унеможливує виникнення ситуацій, пов'язаних з визнанням неплатоспроможними (банкрутами) некомерційних організацій державної та/або комунальної форм власності.

Шифр НБУВ: РА453464

4.Х.387. Господарсько-правове регулювання виробництва та постачання високотехнологічної продукції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В. А. Чубенко; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено комплексному аналізу господарсько-правового регулювання виробництва та постачання високотехнологічної продукції. Удосконалено наукові підходи до розуміння суті та змісту поняття «високотехнологічна продукція» та встановлено його співвідношення зі спорідненими поняттями «наукомістка», «наукоємна» та «інноваційна» продукція. Проведено класифікацію ознак високотехнологічної продукції за критерієм обов'язковості на основні та додаткові. Проаналізовано законодавчу базу регулювання виробництва та постачання високотехнологічної продукції в Україні, яку можна охарактеризувати як фрагментарну, оскільки в ній навіть не вироблено єдиного підходу до базового визначення та не встановлено критерії визнання продукції високотехнологічною, не затверджено перелік високотехнологічної продукції. Запропоновано оновити глибинний методологічний підхід розробки сучасних нормативно-правових актів на зразок стратегій регіонального розвитку (у тому числі міст і областей, регіонів), розвитку високотехнологічної продукції, планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу й оцінки результативності реалізації вказаних стратегій в Україні на основі методів smart-спеціалізації.

Шифр НБУВ: РА453522

4.Х.388. Господарсько-правове регулювання відповідальності в інвестиційних відносинах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / І. О. Шміло; Національний юридичний університет ім. Я. Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено розгляду правової природи господарсько-правової відповідальності в інвестиційних правовідносинах, специфіці її регулювання та реалізації. Визначено суть інвестицій як юридичної категорії. Досліджено суть, специфічні ознаки та класифікації інвестиційної діяльності, ризиків, що виникають при здійсненні інвестування, їх впливу на відповідальність суб'єктів інвестиційних відносин, а також суть, зміст і специфічні риси господарсько-правової відповідальності в інвестиційних відносинах. На підставі узагальнення теоретичних поглядів і практичних аспектів регулювання інвестиційних відносин на ринку цінних паперів, в діяльності інститутів спільного інвестування, при приватизації майна та у правовідносинах концесії виокремлено специфічні інвестиційні ризики, обставини порушення інвестиційних зобов'язань і ефективність господарсько-правової відповідальності, закріпленої в чинному законодавстві України, з урахуванням положень іноземного та міжнародного законодавств. Наведено авторські пропозиції щодо вдосконалення законодавства в частині відповідальності в інвестиційних правовідносинах, зокрема, шляхом посилення захисту «слабкої» сторони таких зобов'язань.

Шифр НБУВ: РА453519

4.Х.389. Господарсько-правове регулювання діяльності небанківських кредитних установ з урахуванням адаптації до

законодавства ЄС: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О. О. Савчук; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено розгляду правової природи небанківських фінансових (кредитних) установ, специфіці їх діяльності, державного регулювання та контролю за ними. Визначено суть окремих видів небанківських фінансових установ як суб'єктів надання кредитних послуг. Виявлено проблеми ринку кредитних послуг небанківських фінансових установ та, з урахуванням права та законодавства ЄС, запропоновано шляхи їх усунення. Здійснено комплексний аналіз інформаційного забезпечення прав одержувачів споживчих кредитів, усунення виявлених протиріч та запропоновано здійснити зрівняння позичальників споживчих кредитів як в банківських, так і в небанківських установах. Встановлено, що визначальним для посиленого нагляду та регулювання діяльності фінансових установ на ринку кредитних послуг є здійснення залучення коштів (або банківського вкладу). Надаючи авторські пропозиції щодо вдосконалення законодавства в частині захисту прав споживачів кредитних послуг, які надаються небанківськими фінансовими установами, та здійснення контролю та нагляду за діяльністю таких установ.

Шифр НБУВ: РА453520

4.Х.390. Господарсько-правовий механізм саморегулювання будівельної галузі в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / І. М. Курашова; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню теоретичних питань господарсько-правового механізму саморегулювання будівельної галузі. Охарактеризовано основний поняттєвий апарат саморегулювання господарської діяльності взагалі та в будівельній галузі зокрема, запропоновано відповідні авторські визначення. Значну увагу приділено дослідженню особливостей правового регулювання саморегулювальної діяльності в іноземних країнах із метою запозичення позитивного досвіду та засад правової регламентації порядку й умов її впровадження. Дослідження цього питання було проведено на підставі аналізу внутрішніх нормативних актів іноземних країн і міжнародних документів. Окрему увагу приділено аналізу чинної нормативно-правової бази, нормами якої частково врегульовано питання діяльності саморегулювальної організації у пріоритетних галузях національної економіки, а також законотворчій роботі, зокрема, проаналізовано подано та зареєстровано у Верховній Раді України законопроекти, які стосуються створення та функціонування саморегулювальної організації в Україні. Відзначено, що для України характерною є відсутність єдиного та належного правового підходу до впорядкування саморегулювання господарської діяльності. Вперше визначено поняття господарсько-правового механізму саморегулювання будівельної галузі як комплексної системи відповідних правових засобів і заходів, за допомогою яких забезпечується створення та функціонування саморегулювальної організації у будівельній галузі, врегулювання правил допуску до господарської діяльності певного виду в будівельній галузі, професійної етики, контроль за діяльністю суб'єктів господарювання будівельної галузі, дотриманням ними встановлених відповідною саморегулювальною організацією правил поведінки, а також порядок притягнення власних членів до відповідальності.

Шифр НБУВ: РА453466

4.Х.391. Правове регулювання інжинірингової діяльності у сфері будівництва: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / І. О. Кириченко; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено розгляду правової природи інжинірингової діяльності у сфері будівництва та її державно-правовому регулюванню. Визначено суть інжинірингу як окремого виду професійної господарської діяльності, досліджено окремі самостійні напрями, які входять до нього, та співвідношення з іншими родовими поняттями — «інжинірингова діяльність», «інжинірингова послуга» й «інжинірингові відносини». На підставі узагальнення теоретичних поглядів і практичних аспектів регулювання договірних відносин у сфері інжинірингу в будівництві зроблено висновок, що договір інжинірингу не має детермінованого місця в системі договорів та є синтезованим різновидом договору надання послуг, будівельного підяду та здійснення проектно-пошукових робіт. Визначено суттєві ознаки договору інжинірингу, до яких віднесено: двосторонність, оплатність, фидуціарність, алеаторність, конгломеративний характер. Наведено авторські пропозиції щодо вдосконалення законодавства про інжинірингову діяльність у сфері будівництва.

Шифр НБУВ: РА453465

Див. також: 4.С.2

Екологічне право

4.Х.392. Екологічне право України: навч. посіб. / Г. І. Гречук, Б. П. Ратушна; Львівський національний університет

природокористування. — Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2022. — 246 с. — Бібліогр.: с. 240-246. — укр.

Розглянуто екологічне право в системі права України; джерела екологічного права України; екологічні права й обов'язки особи в Україні. Увагу приділено праву власності на природні ресурси; управлінню в галузі охорони навколишнього природного середовища; правовому забезпеченню екологічної безпеки в Україні. Наголошено на юридичній відповідальності за екологічні правопорушення. Висвітлено еколого-правовий режим землекористування; еколого-правовий режим використання та охорони надр; еколого-правовий режим використання та охорони водних об'єктів тощо.

Шифр НБУВ: BA860589

4.X.393. Земельна реформа в Україні: правові проблеми: монографія / П. Ф. Кулинич; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ: Норма права, 2021. — 307 с. — укр.

Досліджено теоретико-правові засади земельної реформи в Україні як важливого напрямку модернізації Української держави у XXI ст. Проаналізовано зміст і правові форми реформування земельних відносин на території України до відновлення незалежності та основні напрями правового забезпечення завершення земельної реформи в Україні. Відстежено основні етапи та суперечності правового регулювання реформування земельних відносин на сучасному етапі розвитку нашої держави. Визначено правові питання фіналізації земельно-реєстраційної реформи, децентралізації влади у сфері земельних відносин та дерегуляції земельних відносин. Висвітлено проблемні питання запровадження фермеро-центричного ринку сільськогосподарських земель і модернізації інституту права фермерського землекористування в цілому. Представлено теоретичні засади запровадження моніторингу земельних відносин як засобу забезпечення їх прозорості, а також інституту земельного омбудсмена для забезпечення пріоритетної охорони прав і законних інтересів селян, дрібних землевласників, землекористувачів у сільському господарстві. Надано можливості та перспективи проведення нової кодифікації земельного законодавства України для закріплення досягнень земельного законодавства України у період земельної реформи.

Шифр НБУВ: BA859539

4.X.394. Основи аграрного консалтингу: підручник / М. Ф. Безкровний, М. Ф. Кропивко, Ю. І. Палеха, Т. Д. Іщенко. — Київ: Ліра-К, 2014. — 258 с.: рис., табл. — (Інформаційно-консультативна діяльність в аграрному секторі; [I]). — Бібліогр.: с. 256-258. — укр.

Розкрито суть організації інформаційно-консультативної діяльності у світі та особливості її становлення і функціонування в Україні. Розглянуто питання формування інформаційно-консультативної служби, основні принципи та методи її функціонування, управління, фінансування та організації кадрового забезпечення. Велику увагу приділено організації консультативного процесу, ліцензуванню та сертифікації консалтингової діяльності.

Шифр НБУВ: BA860342

4.X.395. Основні причинно-наслідкові аспекти погіршення якісного стану природних об'єктів в агросфері України / О. І. Ковалів // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 26-37. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Встановлено, що існуюча бездіяльність і пасивність органів влади до дієвої реалізації вимог чинних законодавчих норм стосовно раціонального використання й охорони ґрунтів як природних об'єктів права власності Українського народу сприяє безкарній несвідомості та безвідповідальності користувачів ресурсів і власників земельних ділянок. Зроблені припущення щодо причин погіршення якісного стану природних об'єктів в агросфері України надають змогу «вперше» з'ясувати головну неврегульовану в Україні передумову як можливий інтерес незацікавленості. Узагальнено існуючий стан природних об'єктів (особливо ґрунтів) та проаналізовано функціонуючі економіко-правові механізми внаслідок здійснюваної земельної реформи на землях сільськогосподарського призначення. З'ясовано, що всі наслідки трансформації характеризуються як «негативні», завдаючи великої шкоди природній родючості ґрунтів та іншим природним компонентам біосфери. Збалансовану зацікавленість як головну передумову до мотивації покращання стосунків громадян із природним середовищем визнано головним підґрунтям сталого сільськогосподарського природокористування в агросфері. Особливими вимогами комплексного інституціонального розвитку правової, економічно розвиненої й екологічно стабільної держави є невідкладне введення в чинне конституційне поле України здійснюваної дотепер земельної реформи. Доведено, що звернення земельної реформи як нової парадигми має ґрунтуватися на ґрунтовному пізнанні та правдивому розкритті нових знань конституційного прагматизму як вимог до реалізації національних інтересів через першочергове задоволення конституційних прав громадян України. Зауважено, що зроблені обґрунтування стануть підґрунтям для з'ясування неврегульованої в Україні передумови і погіршення якісного стану природних об'єктів в агросфері України.

Шифр НБУВ: Ж100860

4.X.396. Полезахисні лісові смуги як землі сільськогосподарського призначення / В. П. Миколайко, В. П. Кирилук, І. П. Козинська // Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2. — С. 84-93. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Здійснено аналіз правового регулювання полезахисних лісових смуг як складової земель сільськогосподарського призначення, а також сформульовано низку важливих позицій із метою вивчення їх стану для подальшого проведення інвентаризації та захисту від знищення. У системі захисних лісових насаджень однією із складових є полезахисні лісові смуги. Проаналізовано сучасний стан і лісівничо-таксаційні показники полезахисних лісових смуг. На території Яланецької сільської ради Бершадського р-ну Вінницької обл. система захисних лісових насаджень є суттєвим чинником захисту полів від вітрової та водної ерозії, посух, вимерзання посівів. Водночас лісові насадження мають великий екологічний вплив на агроєкосистему. Систему захисних лісових насаджень представлено: 13 полезахисних лісовими смугами; 2 прибалковими; 2 яружно-балковими; 2 водоохоронними захисними лісовими насадженнями. Встановлено, що на сучасний стан захисних лісових насаджень суттєвий негативний вплив здійснює антропогенний чинник: дерева ушкоджуються самовільними рубками, щороку значна їх частина пошкоджується вогнем під час пожежного спалювання стерні, розташовані недалеко від населеного пункту насадження є місцем складування побутового й іншого сміття, проводиться неконтрольований випас худоби. Для підвищення ефективності захисних лісових насаджень рекомендовано: привести насадження у належний санітарний стан завдяки проведенню вибіркового санітарних рубок; провести реконструкцію у полезахисних насадженнях під № 5, 12, 13, 14, а також у прибалковій лісозахисній смузі під № 2; обмежити доступ транспорту в хвойні насадження; провести рубки в осередках кореневої губки; організувати спостереження за осередками шкідників та провести необхідний хімічний оброботок; заборонити неконтрольований випас худоби; вести боротьбу із самовільними рубками.

Шифр НБУВ: Ж100860

Трудове право

4.X.397. Вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) за законодавством України та окремих зарубіжних країн: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / О. В. Пасечник; «Одеська юридична академія», національний університет. — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Охарактеризовано нормативну основу вирішення колективних трудових спорів (КТС) (конфліктів) в Україні та окремих зарубіжних країнах. Розглянуто предмет, визначено поняття та момент виникнення КТС (конфліктів), а також правове становище сторін КТС за законодавством України та окремих зарубіжних країн. Охарактеризовано етапи примирної процедури вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) за законодавством України та окремих зарубіжних країн. Розглянуто порядок оголошення і проведення страйку за законодавством України та окремих зарубіжних країн. Сформульовано науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення актів чинного законодавства України про вирішення таких спорів з урахуванням позитивного законодавчого досвіду окремих зарубіжних країн.

Шифр НБУВ: PA452807

4.X.398. Правове регулювання працевлаштування в Україні та країнах Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / С. В. Стадніченко; Київський національний університет ім. Т. Шевченка. — Київ, 2023. — 20 с. — укр.

Проаналізовано проблематику працевлаштування в Україні та світі. З'ясовано особливості правового регулювання відносин із працевлаштування в Україні та Європейському Союзі. Розглянуто світові стандарти правового регулювання працевлаштування та виділено його актуальні проблеми. Охарактеризовано форми та порядок працевлаштування в ЄС. Встановлено особливості правового регулювання працевлаштування неповнолітніх, правового регулювання працевлаштування молодих спеціалістів та досліджено особливості правового регулювання працевлаштування молоді в країнах Європи. Розглянуто правове регулювання працевлаштування осіб зі зниженою працездатністю в Україні та правове регулювання працевлаштування осіб зі зниженою працездатністю в країнах ЄС. Проаналізовано правове регулювання працевлаштування жінок та осіб із сімейними обов'язками у країнах ЄС. Досліджено правове забезпечення працевлаштування в Україні та світі. Здійснено аналіз правового регулювання реалізації іноземцями права на працю в Україні та порядку працевлаштування іноземців в Україні. Виявлено особливості правового регулювання працевлаштування громадян третіх країн в ЄС та висвітлено правове регулювання працевлаштування громадян України в Європейському Союзі. Розкрито проблеми правового регулювання працевлаштування учасників бойових дій, розглянуто питання дискримінації при працевлаштуванні, встановлено проблеми правового регулювання стимулювання працевлаштування громадян з низькою конкурентоспроможністю та

положення використання спеціальних знань за умов розслідування злочинів, пов'язаних із державним фінансуванням в галузі охорони здоров'я. Розкрито поняття способів вчинення зазначених злочинів та надано їх класифікацію. Досліджено дефініцію спеціальних знань, форми та коло суб'єктів їх використання, слідову картину вчинення злочинів, пов'язаних із державним фінансуванням в галузі охорони здоров'я. Окреслено проблемні питання, пов'язані з участю спеціаліста при проведенні окремих процесуальних дій під час розслідування злочинів даної категорії. Зазначено особливості призначення та проведення окремих класів судових експертиз, зокрема, економічної, товарознавчої, почеркознавчої експертиз, технічної експертизи документів та інших, доцільність призначення комплексних експертиз.

Шифр НБУВ: ВА859861

Див. також: 4.Ц.449

Кримінологія

4.Х.407. Запобігання потраплянню у місця позбавлення волі заборонених предметів: кримінологічні та кримінально-виконавчі засади: навч. посіб. / А. В. Боровик, І. Г. Богатирьов, Б. М. Головкін, О. Г. Колб, Д. С. Белкіна, Н. З. Деревянко, О. І. Махніцький, К. Г. Махніцька, В. Ю. Микулець, З. В. Журавська, А. В. Томчук; ред.: О. Г. Колб; Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'янука. — Одеса: Гельветика, 2022. — 397, [2] с. — Бібліогр.: с. 363-397. — укр.

Викладений у навчальному посібнику матеріал присвячено комплексному дослідженню кримінологічних та кримінально-виконавчих засад запобіганню потраплянню у місця позбавлення волі заборонених предметів. Наведено міжнародно-правові підходи та зарубіжну практику запобігання потраплянню до засуджених заборонених предметів та сформульовано основні напрями запобігання їх потраплянню до засуджених, позбавлених волі в Україні. Звернено увагу на теоретичні та методологічні засади дослідження змісту діяльності, пов'язаної із запобіганням потраплянню до засуджених, позбавлених волі, заборонених предметів. Розкрито поняття, види та вплив заборонених предметів на стан правопорядку в місцях позбавлення волі. Проаналізовано вплив заборонених предметів на формування та реалізацію протиправної поведінки засуджених у місцях позбавлення волі.

Шифр НБУВ: ВА860648

4.Х.408. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодед, А. М. Бабенко, В. С. Батиргареева, В. В. Василевич, О. В. Гальцова, М. В. Романов, М. Г. Колодажний, О. Ю. Шостко, Н. В. Сметаніна, В. Ф. Примаченко, Ю. В. Луценко, Ю. О. Левченко, О. Г. Колб, В. В. Шаблістий, С. Ю. Лукашевич, К. Д. Кулик, О. В. Лисодед, К. С. Остапко, В. Ф. Оболенцев, О. В. Новіков, К. А. Новікова, О. В. Ткачова, Д. Ю. Узлов, В. В. Пивоваров, О. М. Подільчак, Е. В. Расюк, О. В. Таволжанський, І. О. Христюк; ред.: Б. М. Головкін; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2020. — 382 с. — Бібліогр.: с. 379-382. — укр.

Розглянуто методи і процедури кримінологічних досліджень. Висвітлено особливості використання цифрових технологій у процесі дослідження злочинності. Охарактеризовано роль конкретної життєвої ситуації у вчиненні злочинів. Розглянуто причини та умови злочинів проти миру і безпеки людства. Проаналізовано причини та умови злочинів у сфері економіки. Увагу приділено запобіганню злочинам у сфері охорони інтелектуальної власності. Наведено кримінологічну характеристику домашнього насильства. Досліджено процес запобігання злочинам, учиненим неповнолітніми. Охарактеризовано причини та умови злочинів, учинених з необережності.

Шифр НБУВ: ВА861068

4.Х.409. Управління ризиками організованої злочинності в Україні / І. М. Гриненко, А. Ю. Ковальчук, Д. М. Прокоф'єва-Янчиленко, Б. В. Сокрут; Організація з безпеки та співробітництва в Європі. — Київ: ВАІТЕ, 2013. — 379 с.: рис., табл. — Бібліогр.: 355-378. — укр.

Розглянуто загальнотеоретичні засади та практичні аспекти управління ризиками та досліджено можливості його застосування у сфері протидії організований злочинності в Україні. Досліджено різні шляхи забезпечення кримінологічної безпеки суспільства з використанням методів управління ризиками. Висвітлено специфіку управління ризиками кримінологічної безпеки та суб'єктами забезпечення кримінологічної безпеки. Проаналізовано процес управління ризиками організованої злочинності в Україні шляхом максимізації ризиків для злочинної діяльності в організованих формах. Охарактеризовано управління ризиками у прийнятті рішень при здійсненні заходів щодо запобігання та протидії організованій злочинності в Україні. Увагу приділено політиці та стратегії управління ризиками організованої злочинності.

Шифр НБУВ: ВА860519

Див. також: 4.Ю.779

Пенітенціарія

4.Х.410. Матеріали I Міжнародного пенітенціарного форуму «Пенітенціарна система у глобальному вимірі», 29 — 30 жовтня 2021 року / Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. Степана Дем'янука. — Рівне: Гельветика, 2021. — 138 с. — укр.

Узагальнено прогресивні кроки нормативно-правового забезпечення виконання покарання у виді позбавлення волі. Звернено увагу на використання комп'ютерних технологій при реформуванні пенітенціарної системи. Висвітлено сучасні тенденції щодо перспектив покарання у виді довічного позбавлення волі. Розглянуто досвід Канади та скандинавських країн щодо потрапляння до установ виконання покарань заборонених предметів. Висвітлено питання нормативно-правового регулювання організації соціально-виховної роботи із засудженими, які відбувають покарання у дисциплінарному батальйоні. Розкрито методологічний інструментарій реформування (розвитку) державної кримінально-виконавчої служби України.

Шифр НБУВ: ВА861050

4.Х.411. Право засуджених до позбавлення волі на гуманне ставлення та повагу їх людської гідності: [навч. посіб] / В. В. Коваленко, О. Г. Колб, І. М. Копотун, М. В. Корнієнко, А. В. Савченко, Л. М. Стрельбицька, К. А. Автухов, І. М. Василюк, З. В. Журавська, Е. М. Кісілюк, А. А. Федонюк, Л. М. Дучимінська, Р. О. Колб, Т. М. Літковець; ред.: В. В. Коваленко, О. Г. Колб. — Луцьк: Волинська друкарня, 2021. — 203 с.: рис. — Бібліогр.: с. 175-201. — укр.

Розглянуто проблемні питання, що стосуються забезпечення у сфері виконання покарань України природних прав засуджених до позбавлення волі, зокрема, права на гуманне ставлення та повагу їх людської гідності, як необхідної умови їх життєдіяльності в контексті змісту національної безпеки України. Визначено на основі результатів аналізу наукової літератури, нормативно-правових джерел і практики їх реалізації, проблемні питання з означеної тематики та запропоновано науково-обґрунтовані шляхи їх вирішення з урахуванням сучасних завдань забезпечення національної безпеки нашої держави.

Шифр НБУВ: ВА861270

Див. також: 4.Х.407

Судоустрій (судова система)

4.Х.412. Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні: доктрина, поняття, елементи: монографія / С. О. Халюк; Національна академія внутрішніх справ. — Київ: Ліра-К, 2022. — 443 с. — Бібліогр.: с. 411-443. — укр.

Комплексно досліджено конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні. Проаналізовано зміст наукових досліджень і стан регламентації конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя в Україні та відповідних органів у зарубіжних країнах. Сформульовано поняття та виокремлено елементи конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя. Досліджено правосуб'єктність та принципи конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя. Здійснено класифікацію і розкрито суть повноважень Вищої ради правосуддя, визначено гарантії статусу цього органу. Запропоновано та обґрунтовано положення, узагальнення, визначення, класифікації, виводки, пропозиції та рекомендації, спрямовані на удосконалення конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя в Україні.

Шифр НБУВ: ВА860711

4.Х.413. Організаційно-правові засади інформаційного забезпечення роботи суду: монографія / В. А. Раца; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2020. — 199 с. — укр.

Проведено науковий аналіз організаційних засад інформаційного забезпечення роботи суду. З'ясовано суть цієї сфери, стан її правового регулювання та окреслено суб'єкти. Окрему увагу приділено дослідженню поняття судової інформації як необхідного елемента належної організації роботи суду, її видів і джерел. Особливий акцент зроблено на питанні оптимізації системи інформаційного забезпечення роботи суду, що, зокрема, передбачає необхідність належного забезпечення інформаційної безпеки в судовій діяльності. Окреслено вектори подальшого розвитку системи інформаційного забезпечення роботи суду в Україні.

Шифр НБУВ: ВА861010

4.Х.414. Соціальні гарантії прокурорів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / В. В. Шаль; Київський національний університет ім. Т. Шевченка. — Київ, 2023. — 20 с. — укр.

Здійснено загальну характеристику соціальних гарантій прокурорів, визначено їх систему, окреслено проблеми правового регулювання соціальних гарантій прокурорів та визначено шляхи його удосконалення. Розкрито та вдосконалено категоріально-понятійний апарат відносно досліджуваної проблематики: «соціальні гарантії прокурорів», «соціальна допомога прокурорам та членам їхніх сімей», «житлове забезпечення», «пенсійне

забезпечення» тощо. Запропоновано основні напрями удосконалення правового регулювання соціальних гарантій прокурорів, до яких віднесено: подальший розвиток прокурорського самоврядування з метою вирішення саме соціальних проблем, оскільки саме прокурори найбільш повно можуть окреслити ті проблеми, які існують щодо їх соціального захисту, а отже, й забезпечити розроблення ефективних механізмів подолання таких проблем; розроблення механізмів контролю за тим, щоб: а) звільнення прокурорів було суворо врегульовано законом і мало об'єктивний характер та ґрунтувалося виключно на чітко визначених критеріях; б) процедура притягнення прокурора до юридичної відповідальності була прозорою та відкритою не тільки для прокурорської спільноти, а й для звичайних осіб, які займають активну позицію щодо участі у суспільному та державному житті; в) вихід на пенсію прокурора був добровільним та обґрунтованим, а не примусовим, шляхом надання висновків про звільнення уповноваженою на це особою; така соціальна гарантія, як регулювання робочого навантаження прокурорів, не має бути просто проголошеною, оскільки це не забезпечить ні дієвого розподілу справ між прокурорами, ні ефективного контролю за розподілом такого навантаження.

Шифр НБУВ: РА453206

4.X.415. Страхування професійної відповідальності адвоката: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Л. Ю. Чекармарьова; «Одеська юридична академія», національний університет. — Одеса, 2021. — 24 с. — укр.

Вперше системно досліджено та проаналізовано теоретико-правові та практичні проблеми запровадження страхування професійної відповідальності адвоката і шляхи його удосконалення. Аргументовано доцільність застосування конструкції «професійна відповідальність адвоката» і запропоновано авторські визначення «професійна відповідальність адвоката» та «страхування професійної відповідальності адвоката». Сформульовано визначальні риси страхування професійної відповідальності адвоката та запропоновано критерії класифікації страхування професійної відповідальності адвоката на моделі. Здійснено комплексне дослідження суті кожного із структурних елементів договору страхування професійної відповідальності адвоката, запропоновано механізм позасудового порядку виплати страхового відшкодування шкоди клієнтові. Обґрунтовано основні шляхи удосконалення законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність з метою запровадження страхування професійної відповідальності адвоката.

Шифр НБУВ: РА452804

4.X.416. Форми соціального захисту працівників органів прокуратури України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Є. П. Омеляненко; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2023. — 20 с. — укр.

Розкрито зміст і особливості форм соціального захисту працівників органів прокуратури України. Окреслено проблематику правового регулювання форм соціального захисту працівників органів прокуратури України, формулювання конкретних пропозицій щодо вирішення цих проблем. Сформульовано визначення поняття «форми соціального захисту працівників органів прокуратури України», визначено основні ознаки таких форм і їх види. Визначено основні ознаки та соціально-правове значення пенсійної форми соціального захисту працівників органів прокуратури України, наголошено на недоцільності скасування спеціальних пенсій прокурорів, а також встановлення максимального розміру пенсій прокурорів. Узагальнено основні актуальні проблеми правового регулювання форм соціального захисту працівників органів прокуратури України. Виділено три напрями удосконалення механізму правового регулювання соціального захисту працівників органів прокуратури: стратегічно-концептуальний, законодавчий, підзаконний.

Шифр НБУВ: РА453205

Див. також: 4.X.340

Цивільно-процесуальне право

4.X.417. Адміністративно-господарські санкції за правопорушення на ринку цінних паперів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Д. В. Часовников; Донецький національний університет ім. В. Стуса. — Вінниця, 2021. — 19 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню й обґрунтуванню нових теоретичних положень щодо адміністративно-господарських санкцій за правопорушення на ринку цінних паперів і підготовки пропозицій з удосконалення законодавства. Обґрунтовано кваліфікуючі ознаки та визначено поняття ринку цінних паперів. Уточнено ознаки та визначення поняття адміністративно-господарських санкцій за правопорушення на ринку цінних паперів. Конкретизовано види адміністративно-господарських санкцій за порушення на ринку цінних паперів, проведено їх класифікацію за різними підставами. Запропоновано визначення поняття «штраф», «попередження», «організаційні адміністративно-господарські санкції на ринку цінних паперів». Розроблено пропозиції щодо оптимізації порядку їх застосування. Проаналізовано законодав-

чу основу застосування адміністративно-господарських санкцій на цьому ринку й обґрунтовано напрями її удосконалення. Конкретизовано підстави та умови застосування таких санкцій. Дороблено визначення поняття «правопорушення на ринку цінних паперів» з визначенням критеріїв поділу таких правопорушень на види. Розкрито порядок застосування адміністративно-господарських санкцій на ринку цінних паперів, уточнено стадії такого провадження з виокремлення етапів кожної стадії процедури. Конкретизовано порядок і способи виконання рішень про застосування адміністративно-господарських санкцій за правопорушення на ринку цінних паперів. Запропоновано внесення змін до законодавства України. Зауважено, що теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, навчальному процесі та правозастосовній діяльності.

Шифр НБУВ: РА453450

4.X.418. Диференціація цивільного судочинства: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / В. І. Бобрик; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню проблеми диференціації цивільного судочинства. Висвітлено складну й багатоаспектну суть поняття цивільного процесу та цивільного судочинства. З'ясовано зміст і функції судової влади в цивільному судочинстві та правосуддя в цивільних справах. Детально охарактеризовано методологію наукового пізнання диференціації цивільного судочинства. Досліджено суть диференціації цивільного судочинства, окреслено її призначення, межі та види. Обґрунтовано зміст і підстави процесурної, матеріально-правової та інстанційної диференціації цивільного судочинства. Розглянуто засади позовного провадження, його види та їх значення в цивільному судочинстві. Встановлено зв'язок між диференціацією позовного провадження та спеціалізацією судів. Аргументовано матеріально-правову диференціацію позовного провадження. Надано пропозиції та рекомендації стосовно внесення змін до ЦПК України, а також практичного розв'язання деяких проблем, що постають у судовій практиці.

Шифр НБУВ: РА453498

Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)

4.X.419. Актуальні питання судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану та повоєний період: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 28 вер. 2022 р., Одеса — Львів: [тези доп.] / ред.: Д. І. Кішко, Р. Я. Заяць, А. І. Черемнова, М. С. Беднарчук; Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз, Львівський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, «Актуальні питання судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану та повоєний період», матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. — Львів: Растр-7, 2022. — 212 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні здобутки та узагальнено практичний досвід функціонування суб'єктів судово-експертної діяльності за умов війни та намічено основні напрями роботи у повоєний період. Зазначено, що пошук шляхів подолання нагальних проблем, які виникають у процесі судово-експертної діяльності, стає можливим лише під час їх висвітлення та спільного обговорення провідними науковцями, судовими експертами державних спеціалізованих установ судових експертиз і приватними судовими експертами, що забезпечено цією всеукраїнською науково-практичною конференцією. Наголошено, що поєднання знань та досвіду науковців, судових експертів та викладачів закладів вищої освіти згенерує нові концепції у вирішенні питань, що стосуються воєнного стану, по всім напрямкам судових експертиз, а змістовні доповіді та дискусії по ним допоможуть у подоланні сумнівів та обранні єдиного підходу у вирішенні нагальних питань.

Шифр НБУВ: СО38543

4.X.420. Виконавче провадження: навч. посіб. / С. О. Фіщик, Б. П. Ратушна; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Растр-7, 2022. — 237 с. — Бібліогр.: с. 233-237. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми ефективного виконання судових рішень в Україні. Увагу приділено виконавчому провадженню в системі права України. Охарактеризовано правові властивості актів, що підлягають примусовому виконанню. Розкрито порядок звернення стягнення на майно боржника. Розглянуто питання фінансування заходів виконавчого провадження.

Шифр НБУВ: ВА860391

4.X.421. Інтелектуальна система підтримки судових будівельно-технічних експертиз: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / Р. М. Пасько; Київський національний університет будівництва і архітектури. — Київ, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено важливу науково-практичну проблему створення комп'ютеризованих систем підтримки судових будівельно-технічних експертиз із визначення причин руйнації та деформацій будинків і споруд. Запропоновано концептуальну модель спеціалізованої інтелектуальної системи з інтегрованою нейро-неїткою системою виведення, робота якої ґрунтується на використанні узагальненого експертного досвіду і штучної нейронної мережі Cascade ARTMAP. Описано архітектуру та процес формування бази знань системи. Система є частиною програмного комплексу, що розробляється для підтримки судових будівельно-технічних експертиз і експертних досліджень у питаннях відповідності будівельним нормам, правилам і явищам та призначається для оцінки міри впливу певних факторів середовища на технічний стан об'єкта судової будівельно-технічної експертизи. Систематизовано і представлено у вигляді, прийнятному для обробки комп'ютеризованими системами, основні вхідні дані, на базі яких реалізується нечітке виведення. Обґрунтовано доцільність застосування асоціативних правил при формалізації евристичної діяльності експертів. Впровадження системи надасть можливість автоматизувати процес підтримки судових будівельно-технічних експертиз, які характеризуються немонотонністю логіки, а також знизити ризик прийняття невірних рішень за рахунок використання системи як інтелектуальної бази даних.

Шифр НБУВ: РА453604

4.Х.422. Контрольно-наглядова діяльність на досудовому розслідуванні: теорія та практика: монографія / Д. М. Мірковець; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2021. — 431 с.: табл. — Бібліогр.: с. 358-400. — укр.

З урахуванням сучасного стану законодавства і правозастосовної практики, наукових джерел комплексно досліджено проблеми здійснення контрольно-наглядової діяльності на досудовому розслідуванні. Сформульовано поняття і мету контрольно-наглядової діяльності на досудовому розслідуванні, що є основою для її системного дослідження як правового інституту, визначено інші сутнісні характеристики контрольно-наглядової діяльності: види, об'єкт, предмет, межі, принципи. Теоретичні положення поєднуються з прикладами помилок і позитивного досвіду, які є найбільш розповсюдженими у процесуальній діяльності суб'єктів контрольно-наглядової діяльності.

Шифр НБУВ: ВА860339

4.Х.423. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи: монографія / Г. К. Тетерятник; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2021. — 499 с. — укр.

Комплексно досліджено теоретико-методологічні засади, правове регулювання та праксеологічні основи кримінального провадження, провадження в умовах надзвичайних правових режимів. Запропоновано й охарактеризовано елементи концептуальних основ кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів. Розглянуто теоретичну модель правового режиму та тринітарно-енергетичну модель кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів. Визначено фактори-детермінанти особливостей кримінального провадження в екстраординарних умовах та їх вплив на окремі інститути кримінального процесу. Досліджено специфіку досудового розслідування та судового провадження в умовах надзвичайних правових режимів. Розроблено науково-обґрунтовані пропозиції із удосконалення чинного законодавства і практики його застосування.

Шифр НБУВ: ВА860754

4.Х.424. Правозахисна комунікація потерпілого у кримінальному провадженні України: монографія / І. В. Рахіпова. — Одеса: Гельветика, 2021. — 495 с.: іл. — Бібліогр.: с. 360-390. — укр.

Визначено теоретичні, правові та праксеологічні засади правозахисної комунікації потерпілого у кримінальному провадженні України. Зазначено, що дослідження теоретичних засад правозахисної комунікації потерпілого у кримінальному провадженні надало змогу розкрити комунікативну парадигму кримінально-процесуальної доктрини, визначити поняття, значення й основні категорії кримінально-процесуальної активності потерпілого у кримінальному провадженні. Наголошено, що розгляд актуальних проблем правових гарантій забезпечення права потерпілого на представництво у кримінальному провадженні, випадків обов'язкової участі представника потерпілого у кримінальному провадженні як елемента забезпечення його правозахисної комунікації, надав можливість окреслити правові основи правозахисної комунікації потерпілого у кримінальному провадженні. Практико-логічні засади правозахисної комунікації потерпілого визначено на стадіях досудового розслідування, судового провадження, а також в особливих порядках кримінального провадження. Запропоновано концепцію правозахисної комунікації потерпілого у кримінальному провадженні України.

Шифр НБУВ: ВА860778

4.Х.425. Ранні постмортальні структурно-біохімічні зміни у м'язах для діагностики давності настання смерті: автореф. дис. ... канд. мед. наук: 14.01.25 / Н. С. Коновал; Харків-

ський національний медичний університет. — Харків, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Представлено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального для судової медицини науково-практичного завдання, а саме: удосконалення судово-медичної діагностики давності настання смерті у ранньому постмортальному періоді шляхом використання номограмного методу, основа якого полягає в дослідженні інформативних показників структурно-біохімічного стану м'язової тканини у часовому інтервалі 3 — 13 год. після настання смерті. Розроблено на підставі дослідження динаміки структурно-біохімічних змін (біохімічних та цитофото-метричних) критеріальний алгоритм, з використанням конкретного об'єкта дослідження та певного показника залежно від його діагностичної цінності.

Шифр НБУВ: РА452815

4.Х.426. Судово-медичні критерії встановлення давності утворення суб- та епідуральних крововиливів у живих осіб за даними сучасних променевих методів дослідження: автореф. дис. ... канд. мед. наук: 14.01.25 / П. О. Леонтьєв; Харківський національний медичний університет. — Харків, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено пацієнтів з посттравматичними (черепно-мозкова травма (ЧМТ)) суб-/епідуральними крововиливами представлені судово-медичну оцінку давності їх утворення. Вивчено морфологічні зміни цито-/мієлоархитектоники головного мозку та структурно-функціональні параметри еритроцитів крові та гемоглобіну у живих осіб із посттравматичними (ЧМТ) суб-/епідуральними крововиливами з урахуванням їхніх статево-вікових параметрів та у відповідності до параметрів комп'ютерної томографії (КТ). Проведено експертні судово-медичні огляди живих осіб обох статей різних вікових категорій з ЧМТ, що супроводжувались суб- та епідуральними крововиливами. Визначено з використанням методів променевої діагностики (спіральна КТ) у живих осіб томографічні ознаки давності утворення посттравматичних суб-/епідуральних крововиливів. Вивчено, за рахунок залучення до методологічної схеми способів дослідження агрегаційних властивостей клітин крові (поверхнева цитоархитектоніка еритроцитів), параметри коагуляційного гемостазу (фібриноген, протромбін, тромбоцити) і таке інше. Встановлено маркери давності утворення епі- та субдуральних гематом за даними КТ досліджень (параметри щільності гематом на тлі оптичної щільності інтактного головного мозку (співставлені параметри щільності гематом та інтактного головного мозку). Проаналізовано на органному, тканинному, клітинному рівнях структурно-функціональну стратегію виникнення крововиливів, специфіку їх формування, характер перебігу післятравматичної ішемії у найближчій (0 — 21-а доби) до отриманої травми та відтермінований (90 діб) періоди. З'ясовано морфологічні маркери хронології розвитку крововиливів, виникнення ішемії мозку, деструктивно-дегенеративних процесів, некрозу, організації осередків ушкодження.

Шифр НБУВ: РА452814

4.Х.427. Теоретичні основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навч. посіб. / С. Я. Лихова, І. М. Сопілко, О. П. Куліков; Національний авіаційний університет. — Тернопіль: Осадца Ю. В., 2022. — 187 с. — Бібліогр.: с. 185-187. — укр.

Висвітлено загальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень. Викладено ключові положення кримінального права України, що стосуються загальних засад кваліфікації кримінальних правопорушень. Розглянуто спірні питання кваліфікації та запропоновано шляхи їх вирішення. Проаналізовано практику судів щодо кваліфікації кримінальних правопорушень. Особливу увагу приділено кваліфікації законів, якими КК України було доповнено після 24 лютого 2022 р. Також розглянуто проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері інформаційної безпеки України. Кваліфікація діяння є центральною частиною процесу застосування кримінального закону. Застосування кримінально-правових норм зводиться до двох головних дій — кваліфікації кримінального правопорушення та призначення покарання. Матеріали підготовлено з урахуванням змін до вітчизняного кримінального законодавства.

Шифр НБУВ: ВА860461

Криміналістика

4.Х.428. Методика розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку: науки та праксеологічні засади: монографія / О. А. Антонюк; Приватна установа «Науково-дослідний інститут публічного права». — Одеса: Гельветика, 2020. — 383 с. — Бібліогр.: с. 340-383. — укр.

Проаналізовано складне та багатоглядне явище — розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку. З урахуванням сучасного стану розвитку наук криміналістики та кримінального процесу розглянуто особливості розслідування відповідної категорії протиправних діянь. Виокремлено структурні елементи криміналістичної характеристики досліджуваного виду кримінальних правопорушень та сформульовано їх

чітку структуру з відповідними кореляційними зв'язками. Значну увагу приділено висвітленню планування та організації розслідування визначених діянь (планування розслідування; обставини, що підлягають встановленню; типові слідчі ситуації). Також було акцентовано увагу на особливостях проведення окремих слідчих (розшукових) дій та взаємодії різних підрозділів правоохоронних органів в досліджуваній категорії кримінальних проваджень. Крім того, висвітлено особливості подолання протидії розслідуванню та профілактики кримінальних правопорушень проти громадського порядку. Досліджено міжнародний досвід розслідування та протидії кримінальним правопорушенням проти громадського порядку.

Шифр НБУВ: ВА860770

4.Х.429. Методика розслідування шахрайств, пов'язаних із купівлею-продажем товарів через мережу «Інтернет»: теоретичні та праксеологічні засади: монографія / М. М. Єфімов, Н. В. Павлова, С. В. Чучко. — Одеса: Гельветика, 2022. — 199 с.: іл. — Бібліогр.: с. 169-190. — укр.

З урахуванням сучасного стану розвитку криміналістичної науки та правоохоронної практики визначено поняття й елементи криміналістичної характеристики шахрайства, пов'язаного із купівлею-продажем товарів через мережу Інтернет. Окреслено способи, слідову картину таких кримінальних правопорушень та досліджено особу шахрая й потерпілого. Розкрито особливості організації та планування розслідування шахрайства, пов'язаного із купівлею-продажем товарів через мережу Інтернет. Досліджено особливості початку досудового розслідування та обставини, що підлягають встановленню. Запропоновано алгоритми дій слідчого у типових слідчих ситуаціях початкового етапу розслідування. Наголошено на проблемних питаннях взаємодії слідчого з іншими суб'єктами. Удосконалено організаційно-тактичне забезпечення проведення слідчих (розшукових) дій. Досліджено особливості використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень вказаної категорії.

Шифр НБУВ: ВА860569

4.Х.430. Науково-практичний коментар Закону України про оперативно-розшукову діяльність: [станом на 1 берез. 2022 р.] / І. В. Сервещкий, Кислий, М. С. Цуцкірідзе, Небитов. — 5-те вид., допов. — Київ: Людмила, 2022. — 691 с. — укр.

У коментарі на основі сучасного українського законодавства здійснено поетапне тлумачення основних положень Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» у взаємозв'язку з іншими законами та нормативними актами. Висвітлено найбільш складні питання теорії оперативно-розшукової діяльності (ОРД). Увагу приділено теоретичним засадам ОРД. Встановлено права та обов'язки суб'єктів ОРД. Розглянуто оперативно-розшукове документування та особливості захисту працівників та конфідентів під час здійснення ОРД. Проаналізовано особливості та специфіку прокурорського нагляду за ОРД.

Шифр НБУВ: ВС69933

4.Х.431. Розслідування злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу: монографія / О. В. Болгар; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2021. — 231 с. — Бібліогр.: с. 191-210. — укр.

Досліджено теоретичні і практичні проблеми розслідування злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу та розроблено науково обгрунтовані рекомендації, покликані підвищити ефективність роботи правоохоронних органів у боротьбі із зазначеним суспільно небезпечним явищем. Визначено науково розробленість проблеми розслідування злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу та криміналістичні підходи щодо побудови характеристик останньої. Запропоновано поняття та класифіковано організовані злочинні угруповання, що діють у сфері кримінального автобізнесу, охарактеризовано та диференційовано їх учасників. Окреслено особливості предмету злочинного посягання, обстановки та «слідової картини» злочинів у сфері кримінального автобізнесу. Узагальнено відомості про технологію злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу. Надано пропозиції з оптимізації інформаційного забезпечення розслідування злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення координації та організації взаємодії під час виявлення злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу. Висвітлено типові слідчі ситуації і тактичні завдання початкового етапу розслідування злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу та запропоновано тактичні операції з їх вирішення. Виокремлено специфіку тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинної діяльності у сфері кримінального автобізнесу.

Шифр НБУВ: ВА860833

4.Х.432. Розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. О. Васківський; Міжрегіональна академія управління персоналом. — Київ, 2023. — 21 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження теоретичних і праксеологічних засад криміналістичного забезпечення розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті, з огляду на нормативні положення чинного кримінального процесуального законодавства. Охарактеризовано крадіжки вантажів на залізничному

транспорті та розроблено структуру криміналістичної характеристики, зокрема окреслено предмет злочинного посягання і способи, обстановку, слідову картину та типологію осіб, які вчиняють такі кримінальні правопорушення. Досліджено проблемні аспекти виявлення та початку досудового розслідування кримінальних проваджень про крадіжки вантажів, які вчинено на залізничному транспорті, та виокремлено обставини, що підлягають установленню на початковому етапі розслідування таких кримінальних правопорушень. Систематизовано типові слідчі ситуації, версії та окреслено основні напрями розслідування за кожною з них. Розкрито особливості тактико-криміналістичного забезпечення проведення огляду й обшуку під час розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті. Проаналізовано особливості призначення та проведення судових експертиз за таких умов. Результатом дослідження є формулювання криміналістичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності розслідування.

Шифр НБУВ: РА453480

4.Х.433. Розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Р. В. Мовчан; Міжрегіональна академія управління персоналом. — Київ, 2023. — 21 с. — укр.

Розроблено наукові основи комплексної криміналістичної методики розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями. Визначено її місце в системі видових методик, а також структуру криміналістичної характеристики, до якої віднесено такі елементи: спосіб учинення; предмет посягання; слідова картина; особа злочинця, з урахуванням сучасного стану кримінального процесуального законодавства та правоохоронної діяльності. Досліджено проблемні аспекти початку досудового розслідування й обставини, що підлягають установленню у кримінальних провадженнях щодо незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями. Виокремлено типові слідчі ситуації та основні напрями розслідування. Визначено можливості взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів. Розкрито особливості тактико-криміналістичного забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій: огляд, допит, обшук, призначення експертиз.

Шифр НБУВ: РА453479

Держава та право країн світу

4.Х.434. Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез Міжнарод. наук.-практ. конф. «Двадцять перші осінні юридичні читання», м. Хмельницький, 6 жовт. 2022 р. / Національна академія правових наук України, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Євразійська асоціація правничих шкіл та правників, Поморська академія в Слупську, Академія Гуспол. — Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права ім. Леоніда Юзькова, 2022. — 400 с. — укр.

Розглянуто історико-правові засади формування законотворчості як атрибуту сучасної держави. Висвітлено особливості боротьби з тіньовою економікою як загрозою економічній безпеці держави. Охарактеризовано правовий статус фізичної особи в умовах воєнного стану реалії та застереження. Досліджено форми судового контролю за виконанням рішень адміністративних судів у справах, стороною в яких є суб'єкти публічної адміністрації. Розглянуто теоретичні підходи щодо визначення суті та місця економічної безпеки у системі національної безпеки держави. Увагу приділено особливостям механізму правового регулювання приватних економічних відносин. Розкрито причини, потреби та перспективи впровадження підвищення рівня грамотності у сфері інтелектуальної власності. Висвітлено європейський досвід в особливостях захисту прав та законних інтересів дитини кваліфікованими органами. Проаналізовано передумови реалізації повноважень суду першої інстанції щодо скасування заочного рішення у цивільній справі. Розглянуто сучасний стан забезпечення трудових прав молоді під час воєнного стану в Україні. Досліджено деякі питання щодо становлення біженців з України в зарубіжних країнах в період російської військової агресії. Охарактеризовано поняття та джерела міжнародно правових стандартів соціального захисту молоді.

Шифр НБУВ: ВА861066

4.Х.435. Актуальні проблеми юридичної педагогіки: навч. посіб. / І. В. Озерський; Чорноморський національний ун-т ім. Петра Могили. — Миколаїв. — Полтава: ЧНУ ім. Петра Могили: Копі-Центр, 2022. — 319 с. — укр.

Досліджено окремі питання організаційно-правового та освітньо-наукового опосередкування методик та технологій викладання галузевих юридичних дисциплін в контексті юридичної педагогіки як двоєдиної, інтегрованої системи знань в галузі права та педагогіки одночасно. Увагу приділено окремим питанням правового врегулювання фахової підготовки медіаторів у сфері права в закладах вищої освіти України. Проаналізовано

оптимізацію перевірки на академічний плагіат навчально-методичної літератури з правничих наук. Висвітлено роль психологічного тренінгу в професійній підготовці правоохоронців. Охарактеризовано індивідуалізацію шкали оцінювання здобувачів вищої освіти першого та другого рівнів на семінарському занятті з юридичних дисциплін. Досліджено оптимізацію розподілу навчального навантаження за видами педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти. Розглянуто алгоритм підготовки до публікації наукових тези та статті з права здобувачами вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА860507

4.Х.436. Загальна теорія права: підручник / О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський, І. О. Биля-Сабадаш, Л. Л. Богачова, Д. О. Вовк, Є. А. Гетьман, О. С. Гиляка, О. Р. Дашковська, В. В. Лемак, А. М. Мерник, С. М. Олейников, М. О. Петришина, С. П. Погребняк, С. В. Прийма, І. В. Процюк, Ю. С. Разметаєва, Н. І. Сатохіна, О. О. Уварова, Г. О. Христова, С. В. Шевчук, І. В. Яковюк; ред.: О. В. Петришин; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2020. — 564 с. — укр.

Досліджено суть і форму права, його функціонування та розвиток, компетентностей щодо використання загальнотеоретичного категоріального апарату юриспруденції в юридичній освіті та професійній діяльності. Представлено знання щодо актуальних питань правового регулювання суспільних відносин, сучасних підходів до розуміння права та правоутворення, реалізації права та механізмів правозастосування, забезпечення та захисту прав людини. Розглянуто суть та основні риси права, специфіку його джерел, системи, принципів та норм права, структуру правової системи та зв'язки між її основними елементами, особливості основних правових сімей. Досліджено уміння правильно тлумачити і застосовувати норми та принципи права, сприяти реалізації прав людини та впровадженню вимог верховенства права в суспільні відносини та юридичну практику. Відображено зміни, що відбуваються останніми роками в царині юриспруденції, бере до уваги основні напрями та тенденції розвитку правової систе-

ми та судово-правової реформи. Державу розглянуто як суб'єкт, на якого покладається відповідальність за закріплення правил поведінки в законодавстві, належне їх застосування, підтримання правового порядку. Особливого значення в цьому плані набувають зобов'язання держави у сфері прав людини, ідеї належного та обмеженого правом управління, забезпечення за допомогою державної політики спільних інтересів і загального блага та ін.

Шифр НБУВ: ВА861067

4.Х.437. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції». Вип. 4 / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 502 с. — укр.

Розглянуто історію політичних і правових вчень. Розкрито значимість для світової громадськості Нюрнберзького процесу. Увагу приділено першочерговим діям з відновлення земельних ресурсів після Другої світової війни. Висвітлено питання правового захисту жінок відповідно до Женевських конвенцій 1949 р. Акцентовано на конституційному та муніципальному праві; державному будівництві та місцевому самоврядуванні. Зокрема, розглянуто професійну підготовку кадрів в органах місцевого самоврядування. Досліджено питання гарантування місцевого самоврядування в Україні. Наведено сновні завдання Міністерства внутрішніх справ у забезпеченні оборонної функції держави. Висвітлено проблему реалізації принципу відкритості та прозорості в діяльності Кабінету Міністрів України. Визначено вплив Президента та Верховної Ради України на організаційно-функціональну та системно-структурну організацію виконавчої влади. Досліджено європейські тенденції розвитку місцевого самоврядування та їх адаптацію в українські реалії. Увагу приділено цивільному праву та цивільному процесу; сімейному та міжнародному приватному праву. Досліджено проблеми оформлення електронних доказів у цивільному процесі. Розглянуто право на вибір роду занять як прояв свободи волі. Увагу приділено питанню про необхідність реформування трудового законодавства. Висвітлено проблемні аспекти забезпечення рівності прав чоловіків і жінок у трудовому законодавстві тощо.

Шифр НБУВ: В359231/4

4.Ц.438. Захист Вітчизни: історія, сучасність, перспектива: навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — Київ: Ліра-К, 2022. — 175 с.: іл. — Бібліогр.: с. 169-175. — укр.

Висвітлено світоглядно-історичні основи захисту української державності. Показано, що війна є енциклопедією людських уболівань у системі захисту Вітчизни. Обґрунтовано нову концептуальну модель контррозвідувальної діяльності у захисті Вітчизни. Стверджено ембарго як санкційний пакет проти путінсько-російської агресії. Прогнозовано філософію квантової безпеки як корпускулярно-хвильову формулу захисту мирного неба України.

Шифр НБУВ: ВА860741

4.Ц.439. Оборона України: стратегія і тактика: навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — Київ: Ліра-К, 2022. — 175 с. — Бібліогр.: с. 171-175. — укр.

Висвітлено питання стратегії і тактики Оборони України. Здійснено аналітичну оцінку Оборони України в умовах війни з путінсько-російською ордою. Обґрунтовано нейроенергетичний вибір Укроборонпрому як раціонального алгоритму у різномовній текстовій інформації міжвідомчого партнерства. Передбачено тактику превентивних заходів забезпечення кібербезпеки в Обороні України. Стверджено протипадарну систему квантової навігації як надійного «залізозупольного» захисника мирного неба України. Прогнозовано стратегічну роль філософії контррозвідувальної діяльності як якісного професіоналізму мудрих рішень в Обороні України.

Шифр НБУВ: ВА860726

4.Ц.440. Knowledge management as a tool to ensure public safety in emergencies / P. B. Volianskyi, V. M. Mykhailov, K. I. Shykhnenko, A. V. Mykhailova // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 102-108. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Purpose — the purpose of this article is to determine the theoretical and practical bases for knowledge management, which is a tool to ensure public safety during emergency response in Ukraine. This paper highlights the issue of knowledge management to achieve the goals of protecting the population and territories against natural and man-made hazards. When investigating the issue, the authors used basic research methods, namely statistical analysis (to represent the variables of the impact of emergencies on the lives of the population, economy and environment of the country); logical and systems analysis (to describe knowledge development and management, to determine the content of knowledge management to ensure public safety); generalization, analysis and synthesis (to study the existing knowledge management system). Method of individual expert estimation was used during interviews with emergency management experts, which resulted in development of relative importance of knowledge factors. It has been found that knowledge management is a vital process to fulfill the purpose of protecting civilians and territories against natural and man-made disasters. Key knowledge factors on ensuring the safety of the civilian population in emergencies are classified in the main categories: legal, infrastructural, financial and economic, resource-based, organizational, social and political, and time. As a result of expert research, indicators of relative importance of the studied knowledge factors have been found out, which affect the safety of the civilian population during disaster management in Ukraine. Based on logical analysis, the phenomenon of knowledge management to ensure public safety during emergency response in Ukraine has been clarified. The concept of «knowledge management for the safety of the civilian population during an emergency» is specified as a process in which any authorities or enterprises (institutions, organizations) being stakeholders in the field of civil protection generate and accumulate knowledge for the benefit of the safety of life and activities of the civilian population. Key knowledge factors on ensuring the safety of the civilian population during emergency response (legal, infrastructural, financial and economic, resource — based, organizational, social and political, and time) have been identified and it has been found that they can influence all the stages of the emergency management cycle. It has also been determined that the following knowledge factors, such as social and political, organizational and resource-based ones are very important for emergency response.

Шифр НБУВ: Ж16377

4.Ц.441. System approach to forecasting and preparedness of response to emergency situations / H. V. Ivanets, S. A. Horie-lshev, D. S. Baulin, M. H. Ivanets, O. O. Novykova // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6. — С. 109-114. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — development of system approach and formation of complex methods for joint forecasting of emergency situations (ES) and ensuring the preparedness of the response of civil protection units in real conditions. When developing methods for predicting ES and possible damage as result of them, polynomial-regression method with varied order, weighted least square method, probabilistic-statistical method, methods of time series and mathematical statistics were used. When developing models of resource provision of preparedness for emergency response, methods of regression analysis, time series and mathematical statistics were used. The principle of forecasting the costs of funds for the elimination of the consequences of ES is based on the fact that they are determined by the costs of eliminating man-made and natural emergencies. When choosing models for predicting technical support and the number of personnel required for emergency response, we proceeded from the fact that they should be determined not only by the predicted number of ES, but also by their nature. The model for optimization of territorial structures of civil protection (CP) is based on the principle of compliance of the number of regional structures with the level of threats in these territories. Methods of mathematical statistics and mathematical modeling were used in the study on the effectiveness of the application of system approach to joint forecasting and provision of preparedness for emergency response. Methods for forecasting the processes of emergencies and damage as a result of them, models for optimizing territorial structures of civil protection, taking into account the state of man — made natural hazards in the regions of the state, forecasting technical support and the number of personnel to eliminate possible emergencies. A system approach to solving the problem of joint forecasting of ES and maintaining the preparedness of response of civil protection units in order to minimize the consequences of these situations is proposed. The proposed set of methods and models is the foundation for substantiating organizational and technical measures to prevent and adequately respond to emergencies both on national scale and in the country's regions.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 4.С.19, 4.С.56, 4.Ф.295, 4.Ц.448

Воєнно-історична наука

4.Ц.442. 29-та Гренадерська дивізія військ СС нацистської Німеччини (російська № 1): із історії створення та участі у бойових діях періоду Другої світової війни (1941 — 1944 рр.) / М. Гетьманчук // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 17-22. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Досліджено проблему російського колабораціонізму в роки Другої світової війни. Увагу акцентовано на участі російських громадян у військових формуваннях СС нацистської Німеччини. Показано особливості створення 29-ї гренадерської дивізії військ СС та її участь у бойових діях на Брянщині, Білорусії та Польщі.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Ц.443. Медичне забезпечення Збройних Сил України під час антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей: монографія: у 3 ч. Ч. 1 / І. П. Хоменко, І. А. Лурін, В. І. Цимбалюк, В. О. Жаховський, В. Г. Лівінський, А. Галушка, К. В. Гуменик, А. В. Швец, О. М. Іванько; упоряд.: В. О. Жаховський, В. Г. Лівінський; ред.: І. П. Хоменко; Командування медичних сил Збройних сил України. — Київ, 2020. — 386 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 352-377. — укр.

Висвітлено стан і проблеми медичного забезпечення ЗС України на початку та в різні періоди АТО/ООС (2014 — 2019 рр.), проаналізовано причини та запропоновано шляхи їх вирішення. Детально також проаналізовано величину і структуру санітарних втрат, порядок організації та надання медичної допомоги пораненим, проведення медичної евакуації, починаючи від поля бою та на всіх рівнях медичного забезпечення. Висвітлено комплекс санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів, організацію медичного постачання. Розкрито роль і внесок військово-медичної освіти та науки в удосконалення системи медичного забезпечення ЗС України.

Шифр НБУВ: В359234/1

4.Ц.444. Медичне забезпечення Збройних Сил України під час антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей: монографія: у

3 ч. **Ч. 2** / І. П. Хоменко, І. А. Лурін, В. І. Цимбалюк, В. О. Жаховський, В. Г. Лівінський, А. Галушка, К. В. Гумєнюк, А. В. Швець, О. М. Іванько; упоряд.: В. О. Жаховський, В. Г. Лівінський; ред.: І. П. Хоменко; Командування медичних сил Збройних сил України. — Київ, 2020. — 437 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 403-428. — укр.

Досліджено організацію та стан системи медичного забезпечення Збройних сил України до початку міжнародного збройного конфлікту, проблеми і недоліки, з якими зіштовхнулася медична служба під час медичного забезпечення військ на початку АТО, та вжитими керівництвом держави, Міністерством оборони України та Генеральним штабом Збройних сил України заходами щодо їх виправлення. Проведено детальний аналіз стану системи медичного забезпечення Збройних сил України по роках та за всіма елементами. Висвітлено комплекс санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів, що проводилися у військах, та оцінено їх ефективність.

Шифр НБУВ: В359234/2

4.Ц.445. Медичне забезпечення Збройних Сил України під час антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей: монографія: у 3 ([4]) ч. **Ч. 3** / І. П. Хоменко, І. А. Лурін, В. І. Цимбалюк, В. О. Жаховський, В. Г. Лівінський, А. Галушка, К. В. Гумєнюк, А. В. Швець, О. М. Іванько; упоряд.: В. О. Жаховський, В. Г. Лівінський; ред.: І. П. Хоменко; Командування медичних сил Збройних сил України. — Київ, 2020. — 487 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 453-478. — укр.

Висвітлено безцінний досвід, який набула медична служба Збройних сил України за час російської збройної агресії, щодо організації та здійснення медичного забезпечення військ під час їх застосування. Наголошено, що на основі набутого досвіду, його аналізу й узагальнення, опрацьовано напрями, шляхи та конкретні заходи для подальшого розвитку системи медичного забезпечення Збройних сил України з метою наближення її спроможностей до рівня передових країн світу та стандартів збройних сил держав-членів НАТО.

Шифр НБУВ: В359234/3

4.Ц.446. Медичне забезпечення Збройних Сил України під час антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей: монографія: у 3 ([4]) ч. **Ч. 4** / І. А. Лурін, В. В. Коваль, В. О. Жаховський, В. Г. Лівінський, С. В. Халік, А. В. Швець, О. М. Іванько, О. М. Іванько; ред.: Т. М. Остащенко; упоряд.: В. О. Жаховський; Командування медичних сил Збройних сил України. — Київ, 2022. — 198, 30, 63, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 183-197. — укр.

Висвітлено організацію та стан медичного забезпечення Збройних сил України під час операції Об'єднаних сил у період 2020 — 2021 рр. На основі набутого досвіду медичного забезпечення військ, конструктивного аналізу проблем і недоліків, що було при цьому виявлено, опрацьовано напрями, шляхи та конкретні заходи щодо подальшого розвитку системи медичного забезпечення Збройних сил України.

Шифр НБУВ: В359234/4

Див. також: 4.Т.94, 4.Т.96

Збройні сили

4.Ц.447. Блокнот командира міномета: навч. посіб. / П. Є. Трофименко, В. В. Семененко, О. В. Панченко, Л. С. Демидко, Г. В. Сорокоумов, С. П. Латін. — Київ: Наш Формат, 2022. — 109 с.: рис., табл. — укр.

Викладено зміст і порядок роботи командира міномета з організацією та веденням бойової роботи. Розкрито правила поведінки з мінометом і боеприпасами на вогневій позиції та заходи безпеки. Роботу призначено для підготовки та проведення занять із тактичних і військово-технічних предметів. Рекомендовано як для викладачів і курсантів (студентів) військових навчальних закладів, які навчаються, за програмою підготовки офіцерів запасу, так і для командирів мінометних підрозділів.

Шифр НБУВ: ВА860909

4.Ц.448. Вибухонебезпечні наслідки воєнного стану. Виклики та протидія: навч. посіб. / С. В. Сукач, С. А. Фірсов, О. О. Ченчева, К. В. Добронравова, С. М. Герашенко, Ю. І. Чеберячко, В. А. Салогуб, О. М. Горбенко, Р. П. Кириленко, Л. Я. Божинський, В. С. Спича, М. І. Шаламович, В. Р. Бечкало, Ю. О. Фалєєва; Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Асоціація цивільного захисту. — Кременчук: НОВАБУК, 2022. — 170 с.: іл. — Бібліогр.: с. 169-170. — укр.

Розглянуто питання мінної безпеки. Наведено інформацію щодо класифікації, пошуку та виявлення вибухонебезпечних пристроїв. Розкрито порядок їх транспортування та знешкодження у визначених місцях або на місці виявлення. Висвітлено питання стосовно проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з на-

селенням і працівниками підприємств, що мешкають або працюють поблизу територій, на яких велися або ведуться бойові дії. Наведено рекомендації щодо правових і організаційних засад здійснення протимінної діяльності в Україні.

Шифр НБУВ: ВА860404

4.Ц.449. Злочинність у Збройних Силах України: кримінологічна характеристика та запобігання: монографія / Н. А. Дмитренко, О. О. Шкута; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Херсон: Гельветика, 2022. — 185 с.: табл. — Бібліогр.: с. 151-175. — укр.

Досліджено комплекс теоретичних і практичних проблем запобігання злочинності у Збройних силах України (ЗСУ) та обґрунтовано низку положень і висновків, нових у концептуально-правових плані й важливих для юридичної науки, а також діяльності правоохоронних органів України. Окрему категорію становлять загальнокримінальні правопорушення, що вчиняються в ЗСУ, їх кількість становить приблизно 1/5 від загальної кількості вчинених у ЗСУ кримінальних правопорушень. Особливою категорією також є латентна злочинність як сукупність невиявлених і не включених до статистичної звітності вчинених у ЗСУ кримінальних правопорушень. Увагу приділено теоретико-методологічним засадам дослідження злочинності в ЗСУ. З'ясовано стан дослідження злочинності в ЗСУ, встановлено його методологічний інструментарій та розкрито зміст кримінологічного поняття злочинності в ЗСУ. Надано кримінологічну характеристику злочинності в ЗСУ. Досліджено стан і тенденції вчинення кримінальних правопорушень у ЗСУ, детермінанти такої злочинності та надано характеристику особи, яка вчиняє кримінальні правопорушення в ЗСУ. Запропоновано варіанти для запобігання злочинності серед військових та надано характеристики загальносоціальним, спеціально-кримінологічним та індивідуальним заходам запобігання злочинності в ЗСУ, запропоновано внесення відповідні змін до норм чинного законодавства.

Шифр НБУВ: ВА860751

4.Ц.450. Система соціально-економічної підготовки курсантів і слухачів у процесі безперервної освіти у вищому військовому навчальному закладі Державної прикордонної служби України: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. В. Дияк; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. — Хмельницький, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено систему соціально-економічної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників та слухачів магістратури у процесі безперервної освіти у вищому військовому навчальному закладі Державної прикордонної служби України. Визначено компоненти (мотиваційно-світоглядний, інформаційно-змістовий, конативно-деонтологічний, особистісно-рефлексивний) критерії, показники та охарактеризовано рівні сформованості соціально-економічної компетентності курсантів і слухачів Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. Розроблено концепцію соціально-економічної підготовки курсантів та слухачів у процесі безперервної освіти, яку подано на методологічному, теоретичному і практичному рівнях. Обґрунтовано педагогічні умови соціально-економічної підготовки офіцерів на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти у процесі безперервної освіти та подано методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників щодо поліпшення якості формування та розвитку соціально-економічної компетентності курсантів і слухачів у вищих військових навчальних закладах.

Шифр НБУВ: РА453605

4.Ц.451. Формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх офіцерів Збройних сил України у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. І. Кравченко; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх офіцерів Збройних сил України у процесі професійної підготовки. Обґрунтовано педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх офіцерів Збройних сил України у процесі професійної підготовки та розроблено модель цього процесу, що містить цільовий, змістовно-технологічний і результативний блоки. Уточнено суть поняття «інформаційно-комунікаційна культура майбутніх офіцерів Збройних сил України». Удосконалено діагностичний апарат для з'ясування стану сформованості інформаційно-комунікаційної культури майбутніх офіцерів Збройних сил України (гносеологічний, мотиваційно-аксіологічний, праксеологічний критерії) за рахунок використання показників і характеристики рівнів (високий, достатній, початковий). Розвинуто уявлення про зміст і структуру інформаційно-комунікаційної культури майбутніх офіцерів Збройних сил України як єдності когнітивного, мотиваційно-ціннісного та операційно-технологічного компонентів.

Шифр НБУВ: РА453379

Див. також: 4.Т.92

4.Ч.452. Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірвальні технології: освіта, наука, практика: матеріали IV Міжнарод. наук.-техн. конф., 01 — 02 груд. 2022 р. / ред.: Є. І. Сокол, А. П. Марченко, П. О. Качанов, А. В. Кіпенський, Г. М. Сучков, О. Є. Тверитникова, І. О. Лаврова, І. В. Григоренко; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Харківський національний університет радіоелектроніки, Національний науковий центр «Інститут метрології», Технічний університет, Магдебургський університет ім. Отто фон Геріке, Ганноверський університет імені Лейбніца, Університет Любляни, Талліннський технологічний університет, Вроцлавський політехнічний університет. — Харків: НТУ «ХПІ», 2022. — 231 с.: рис., табл. — укр.

Представлено теоретичні та практичні результати досліджень і розробок, які виконано викладачами вищої школи, студентами, аспірантами, науковими співробітниками різних організацій та підприємств. Розглянуто особливості формування навчального 3d-ситуації, аспекти наукового підґрунтя державного обліку нерухомих пам'яток культурної спадщини (на прикладі Харківської обл.), особливості квантової метрології як майбутнього електроніки. Окремлено формування оглядового навігаційного поля для завдань міжлітакової навігації, алгоритм мінімізації апаратної складності цифрових фільтрів, розробку двомірного ігрового застосування. Висвітлено використання рекурентної нейронної мережі для ідентифікації параметрів об'єкта 2-го та 3-го порядку, роль перетворювачів фазних напруг в пакеті Simulink Matlab, моделювання руху механізму пересування мостового крану. Описано автоматизований комплекс лазерної хірургії. Визначено ідентифікацію особи за зображенням обличчя на основі оцінки складності алгоритмів машинного навчання та обробки зображень. Презентовано методи штучного інтелекту для аналізу патогістологічних зображень для визначення раку молочної залози та систему аналізу зображень ультрафіолетової дерматоскопії у ветеринарії. Викладено регулювання інтенсивності електромагнітного випромінювання опромінюючих систем світлодіодної терапевтичної апаратури та виявлення ознак тахіаритмії шляхом вейвлет аналізу електрокардіосигналів. Надано огляд методів дослідження у стоматології для візуалізації патологій зубодесневної системи. Проаналізовано біомедичні сигнали за допомогою методів машинного навчання для виявлення хвороби Паркінсона. Представлено лазеротерапевтичну автоматизовану систему та ультразвуковий автоматизований біомедичний комплекс, а також систему автоматизованого керування магнітотерапевтичним комплексом тощо.

Шифр НБУВ: ВА860061

4.Ч.453. Із симетрією в житті та математиці (до 75-річчя члена-кореспондента НАН України А. Г. Нікітіна) / В. М. Бойко, О. О. Ванеєва, О. Ю. Жалій, Р. О. Попович // Вісн. НАН України. — 2020. — № 12. — С. 87-92. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

25 грудня виповнюлося 75 років відомому українському фахівцю в галузі математичної фізики, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки (2001) та премії ім. М. М. Крилова НАН України (2010), завідувачу відділу математичної фізики Інституту математики НАН України, доктору фізико-математичних наук (1987), професору (2001), члену-кореспонденту НАН України (2009) А. Г. Нікітіну.

Шифр НБУВ: Ж20611

4.Ч.454. Матеріали VII Всеукраїнської мультидисциплінарної конференції «Чорноморські наукові студії», 14 травня 2021 р., [м. Одеса] / Міжнародний гуманітарний університет, Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2021. — 267 с. — укр.

Обговорено проблеми національного та міжнародного права, економіки, менеджменту, міжнародних економічних відносин, філології, медицини та фармації, гуманітарних та соціальних наук, педагогіки, культури і мистецтва. Досліджено проблеми і завдання судової реформи в Україні на сучасному етапі, міжнародні енергетичні мережі в процесі розвитку торгівлі відновлюваною енергетикою. Розкрито культурне, соціальне та антропологічне значення творчих професій, висвітлено теоретико-методологічні засади дослідження проектування життєвого шляху особистості.

Шифр НБУВ: ВА861249

4.Ч.455. Матеріали науково-практичної конференції «Сучасна наука: світові тенденції, технології та інновації» (24 — 25 грудня 2021 р.). — Івано-Франківськ: Молодий вчений,

2021. — 147 с.: рис. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Представлено матеріали науково-практичної конференції. Розглянуто загальні питання архітектури, біологічних наук, державного управління, історичних, географічних, політичних наук та інші. Увагу приділено культурології, національній безпеці, формуванню мережевої комунікації тощо.

Шифр НБУВ: ВА859875

4.Ч.456. Науково-дослідна діяльність політехнічного інституту у перші роки по закінченні Другої світової війни / Р. Мельник // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 53-58. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто основні аспекти організації науково-дослідної діяльності Львівського політехнічного інституту у перші роки по закінченні Другої світової війни; висвітлено зусилля керівництва закладу, скеровані на нормативне й організаційне забезпечення цієї діяльності, вирішення кадрових і матеріально-технічних проблем, з якими зіткнувся виш у повоєнний період унаслідок німецької окупації Львова та утвердження тут згодом радянської влади. Проаналізовано успіхи, яких було досягнуто у цій сфері, та невдачі, які стояли на заваді поглибленню та розвитку науково-дослідної роботи закладу. Висвітлено напрями досліджень, які у цей період сформувалися в інституті та заклади підстави для становлення і розвитку науково-дослідних шкіл у майбутньому.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Ч.457. Нобелівський комітет продовжує віддавати борги (деякі думки з приводу Нобелівської премії з фізики 2020 року) / С. Л. Парновський // Вісн. НАН України. — 2020. — № 12. — С. 21-30. — Бібліогр.: 76 назв. — укр.

Нобелівську премію з фізики у 2020 р. присуджено відомому британському фізику, математику, філософу науки Роджеру Пенроузу (Roger Penrose) за «відкриття того, що утворення чорної діри є впевненим передбаченням загальної теорії відносності», а також німецькому астрофізику Райнгарду Генцелю (Reinhard Genzel) та американському астроному Андреа Гез (Andrea Ghez) «за відкриття надмасивного компактного об'єкта в центрі нашої Галактики».

Шифр НБУВ: Ж20611

4.Ч.458. Перспективи редагування геному за допомогою CRISPR/Cas, або як опанувати «генетичні ножиці» (Нобелівська премія з хімії 2020 року) / С. В. Комісаренко, С. І. Романюк // Вісн. НАН України. — 2020. — № 12. — С. 31-49. — укр.

Нобелівську премію з хімії у 2020 р. присуджено двом дослідникам у галузі молекулярної біології — французькій Еммануель Шарпантьє (Emmanuelle Charpentier), яка нині очолює Відділення наук про патогени при Товаристві Макса Планка в Берліні, та американці Дженніфер Дудні (Jennifer Doudna) з Каліфорнійського університету в Берклі — за «розвиток методу редагування геному». У пресервізі Нобелівського комітету зазначено, що лауреатки відкрили один з найпотужніших інструментів генної технології — CRISPR/Cas9, або так звані «генетичні ножиці». Цей метод сприяв одержанню у фундаментальних дослідженнях багатьох важливих результатів. Зокрема, дослідники рослин змогли створити культури, стійкі до цвілі, шкідників та посухи. У медицині тривають клінічні випробування нових методів лікування раку, а мрія про те, щоб вилікувати спадкові захворювання, ось-ось стане реальністю. «Генетичні ножиці» вивели науки про життя на новий етап розвитку і надають людству величезну користь.

Шифр НБУВ: Ж20611

4.Ч.459. Поезія як стратегія виживання (Нобелівська премія з літератури 2020 року) / Г. О. Стембовська // Вісн. НАН України. — 2020. — № 12. — С. 50-55. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Нобелівську премію з літератури у 2020 р. присуджено американській поетесі Луїз Глік (Louise Glück) за «її безпомилковий поетичний голос, який завдяки своїй суворій красі перетворює індивідуальне існування на універсальне». Як зазначають у Нобелівському комітеті, твори Л. Глік вирізняються прагненням до ясності, а «дитинство і сімейне життя, близькі стосунки з батьками, братами і сестрами — тема, яка залишається центральною для поетеси».

Шифр НБУВ: Ж20611

4.Ч.460. Покликаний життям в науку. Микола Володимирович Кравчук: до 70-річчя від дня народж. / С. В. Банах; Західноукраїнський національний університет. — Тернопіль: ЗУНУ, 2022. — 47 с. — (Бібліографія вчених України). — укр.

Висвітлено основні етапи життя, науково-дослідної, педагогічної, трудової, службової і громадської діяльності М. В. Кравчука — відомого українського правознавця, кандидата юридичних наук, доктора права Українського вільного університету, доцента, завідувача кафедри теорії та історії держави і права Західноукраїнського національного університету, адвоката Тернопільської обласної колегії адвокатів, члена Ради адвокатів Тернопільської обл., Заслуженого юриста України. Подано список опублікованих праць (навчальні та навчально-методичні посібники, програми навчальних дисциплін, методичні рекомендації до вивчення навчальних курсів тощо; монографії, наукові статті, виступи, доповіді, тези доповідей виголошених на конференціях, круглих столах, рецензії), у яких викладено основні проблеми правового життя, ключові напрямки науково-дослідної роботи у сфері теорії та історії держави і права, захисту прав людини, створення та розбудови Збройних сил України.

Шифр НБУВ: P139655

4.Ч.461. Порадник з підготовки та захисту дослідницьких проєктів фізико-математичного і технічного наукового профілю: навч.-метод. посіб. / В. О. Биков; Полтавська обласна рада. — Полтава: Олексієнко В. В., 2022. — 196 с.: іл. — Бібліогр.: с. 193-194. — укр.

Подано методичні рекомендації, теоретичні відомості та практичні поради щодо організації дослідницько-експериментальної роботи з науково-обдарованою молоддю та окреслено специфіку підготовки до Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів — членів Малої академії наук України. Рекомендовано для всіх, хто прагне досліджувати і винаходити, хто мріє зробити перші кроки до наукової кар'єри. Зазначено, що це збалансоване поєднання наукової, освітньої, практичної, методичної та інноваційної діяльності. Матеріал має виняткове значення, оскільки надає можливість у доступній формі одержати корисну інформацію для проведення самостійного наукового дослідження і учням-початківцям та їх вчителям, і досвідченим МАНівцям та їх наставникам на шляху до нових відкриттів у царині Науки і нових винаходів.

Шифр НБУВ: SO38572

4.Ч.462. Роман Романович Левіцький: біобібліогр. покажч. / відп. ред.: Т. М. Брик, О. Л. Іванків, О. В. Держко; вступ. ст.: М. А. Кориневський, А. С. Вдович, А. П. Моїна, О. Р. Баран; НАН України, Інститут фізики конденсованих систем. — Львів: Ін-т фізики конденс. систем НАН України, 2022. — 99 с.: фот. — (Бібліографія українських вчених). — укр.

Подано інформацію про основні етапи життя, наукової та науково-організаційної діяльності відомого українського вченого в галузі теорії твердого тіла та статистичної фізики, доктора фізико-математичних наук, професора Р. П. Левіцького. Наведено біобібліографічний покажчик наукових робіт вченого, а також алфавітний покажчик співавторів.

Шифр НБУВ: BA860729

4.Ч.463. Справжня цінність — завжди залишатися самою собою (до 70-річчя академіка НАН України Т. І. Єфименко) / О. Г. Білорус // Вісн. НАН України. — 2020. — № 12. — С. 76-86. — укр.

У грудні 2020 р. святкував ювілей відомий учений-економіст, громадський діяч, ініціатор та організатор впровадження багатьох інновацій в управлінні державними фінансами, заслужений економіст України (2000), доктор економічних наук (2003), професор (2005), член Бюро відділення економіки НАН України (2015), лауреат премії ім. М. І. Туган-Барановського НАН України (2016), академік НАН України (2018) Т. І. Єфименко.

Шифр НБУВ: Ж20611

4.Ч.464. Теоретико-прикладні аспекти створення інноваційних освітніх методик у системі Малої академії наук України / О. Ковальова, Г. Кузьменко, С. Бабійчук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 7-15. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Представлено результати теоретичного дослідження проблеми створення інноваційних освітніх методик у системі Малої академії наук України. Уточнено суть та взаємозв'язки між поняттями «методика» і «методика навчання». Наведено посилання на Закон України «Про інноваційну діяльність» і Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, на основі яких розкриваються особливості інноваційної діяльності загалом і в освітньому полі педагогів позашкільної дослідно-експериментального напрямку зокрема. Запропоновано власне визначення поняття «освітня методика», «інноваційна освітня методика». Увагу приділено розгляду критеріїв оцінювання інноваційності та етапам процесу створення інноваційних освітніх методик у системі МАН України. Наведено приклад розроблення її апробації інноваційної методики «Основні дистанційного зондування Землі» лабораторії «ГІС та ДЗЗ». Подано пропозиції щодо структури опису інноваційних методик на етапі їх розроблення, а також форми їх представлення на етапах впровадження та масштабування в освітній процес позашкільної установи дослідницько-експериментального напрямку.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.465. Теоретичні аспекти забезпечення наукової та науково-технічної діяльності в Україні: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. І. Решетняк; НАН України, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку. — Харків, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо забезпечення наукової та науково-технічної діяльності в Україні. Запропоновано концепцію забезпечення наукової та науково-технічної діяльності в Україні, що базується на доведенні низки гіпотез, які пов'язують між собою соціально-економічний розвиток країни, інноваційну діяльність, пріоритети та результати наукової та науково-технічної діяльності, потенціал наукової та науково-технічної діяльності та стан підготовки наукових кадрів, а також враховують проблеми розвитку та проблеми забезпечення наукової та науково-технічної діяльності. Запропоновано інструментарій оцінки наукової та науково-технічної діяльності, який базується на розрахунку індексу, що враховує її потенціал і результати, та надає змогу рейтингувати країни світу за рівнем розвитку наукової та науково-технічної діяльності. Розроблено теоретико-методичний підхід до визначення ролі наукової та науково-технічної діяльності у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку. Сформовано теоретико-методичний підхід до виявлення проблем забезпечення наукової та науково-технічної діяльності в Україні. Запропоновано аналітичне забезпечення оцінки рівня підготовки наукових кадрів в Україні та країнах світу. Розроблено теоретико-методичний підхід до модельної ідентифікації факторів, що впливають на забезпечення наукової та науково-технічної діяльності, на основі когнітивного підходу. Сформовано методичне забезпечення обґрунтування вибору перспективних галузей економіки України у забезпеченні наукового та науково-технічного розвитку. Сформовано методичні рекомендації до визначення напрямків забезпечення наукової та науково-технічної діяльності, що базуються на моделі п'ятиланкової спіралі, результатах модельної ідентифікації факторів, що впливають на забезпечення наукової та науково-технічної діяльності та надають змогу урахувувати цілі стейкхолдерів (освіти, уряду, бізнесу). Уточнено суть взаємопов'язаних понять у сфері наукової та науково-технічної діяльності.

Шифр НБУВ: PA453447

4.Ч.466. Узагальнена структурна модель наукової компетентності учнів МАН України / О. А. Ковальова // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 5-13. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Доведено доцільність застосування компетентнісного підходу до освітньої діяльності позашкільної системи наукового профілю Малої академії наук України (МАНУ), враховуючи вітчизняні нормативні категорії спеціалізованої освіти наукового спрямування, європейську політику та світові зусилля долучення до науки пересічних громадян і випереджальний характер освітніх практик установи в напрямі підготовки наукової зміни. На думку автора, нині потрібно переглянути усталені підходи до освіти обдарованих учнів МАНУ та сформувати нові освітні вимоги у вигляді комплексу затребуваних часом компетенцій. Подано аналіз наукових джерел із вивчення дослідницької, науково-дослідної та наукової компетентності у вітчизняному та зарубіжному вимірах. Представлено авторське визначення та запропоновано зміст наукової компетентності учнів МАНУ.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ч.467. Цифрові навички і цифрова компетентність: зарубіжний досвід країн ЄС і перспективи для України / О. В. Струтинська // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 94-102. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Розглянуто зарубіжний досвід країн ЄС у галузі формування та розвитку цифрових навичок (ЦН) і цифрової компетентності (ЦК) для різних категорій населення, що на пряму пов'язано з інтенсивним розвитком цифрових технологій (ЦТ) і цифровою трансформацією (ЦТр) багатьох галузей суспільної діяльності. Стрімкий технологічний прорив багатьох галузей виробництва спричиняє значні зміни на глобальному ринку праці. За прогнозами багатьох аналітиків ЦТр економіки призведе до того, що в найближчі роки багато професій і спеціальностей кардинально зміняться або взагалі зникнуть. Поява нових професій призводить до необхідності формування нових навичок і компетентностей фахівців, зокрема пов'язаних з умінями працювати з ЦТ, а саме ЦН і ЦК. У процесі дослідження використано такі методи дослідження, як системний аналіз наукових, методичних та Інтернет-джерел із проблеми дослідження, порівняння структур ЦК для громадян різних країн ЄС, вивчення зарубіжного досвіду країн ЄС у галузі формування та пов'язаних бурхливим розвитком ЦТ процесів ЦТр різних галузей суспільства (виробництва, економіки, бізнесу, освіти, соціальних галузей тощо), а також становлення цифрового суспільства. Для цього в ЄС протягом тривалого часу ведуться пошуки шляхів формування та розвитку ЦН і ЦК для громадян; розроблено та апробовано структури ЦК для різних категорій населення. Крім того, європейськими країнами ведеться активна підтримка ініціатив із формування та розвитку ЦК громадян, зокрема освітян і молоді. Встановлено, що ЦН і ЦК є одними із найважливіших у

сучасному суспільстві, в умовах якого технологічні інновації змінюють ринок праці, знання, уміння, необхідні для життя та роботи в цифровому суспільстві. Тому важливим завданням сучасної освіти є формування та розвиток ключових компетентностей, зокрема цифрових, для підготовки майбутніх фахівців для майбутніх професій. Необхідними кроками для України у даній галузі є не тільки розробка структури ЦК для громадян, освітян, молоді та ін., а й визначення шляхів підвищення цифрової грамотності населення України в цілому.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.468. Як відкрили вірус гепатиту С, або детективні пошуки вірусологів «мовчаного вбивці» (Нобелівська премія з фізіології та медицини 2020 року) / С. І. Романюк, С. В. Комісаренко // Вісн. НАН України. — 2020. — № 12. — С. 3-20. — Бібліогр.: 68 назв. — укр.

Нобелівську премію з фізіології та медицини у 2020 р. присуджено двом американським ученим — Гарві Джеймсу Альтеру (Harvey James Alter) з Національного інституту охорони здоров'я США та Чарльзу Райсу (Charles M. Rice) з Рокфеллерівського університету, а також британському досліднику Майклу Гоутену (Michael Houghton), який нині працює в Альбертському університеті в Канаді, за «відкриття вірусу гепатиту С». У прес-релізі Нобелівського комітету зазначено, що дослідження цього річних лауреатів, які й досі продовжують цю роботу, надали людству неоціненну користь, дозволивши розробити ефективні методи діагностики та заходи з профілактики і лікування цієї інфекції.

Шифр НБУВ: Ж20611

4.Ч.469. Ярослав Йосифович Шур: бібліогр. покажч. / ред.: Т. М. Брик, О. Л. Іванків; упоряд.: О. Л. Іванків; передм.: А. В. Кітик; НАН України, Інститут фізики конденсованих систем. — Львів: Ін-т фізики конденс. систем НАН України, 2022. — 29 с. — (Бібліографія українських вчених). — укр.

Відображено основні етапи життя та наукової діяльності українського вченого, фізика-теоретика, знаного фахівця в галузі теорії твердого тіла, фізики фероелектриків та комп'ютерного моделювання твердих тіл доктора фізико-математичних наук Я. Й. Шура. У хронологічному порядку подано наукові публікації вченого, а також алфавітний покажчик його співавторів.

Шифр НБУВ: P139945

4.Ч.470. Development of the combined method of identification of near duplicates in electronic scientific works / P. Lizunov, A. Biloshchytskyi, A. Kuchansky, Y. Andrashko, S. Biloshchytska, O. Serbin // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/4. — С. 57-63. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

The methods for identification of near-duplicates in electronic scientific papers, which include the content of the same type, for example, text data, mathematical formulas, numerical data, etc. were described. For text data, the method of locally sensitive hashing with the finding of Hamming distance between the elements of indices of electronic scientific papers was formalized. If Hamming distance exceeds a fixed numerical threshold, a scientific paper contains a near-duplicate. For numerical data, sub-sequences for each scientific work are formed and the proximity between the papers is determined as the Euclidian distance between the vectors consisting of the numbers of these subsequences. To compare mathematical formulas, the method for comparing the sample of formulas is used and the names of variables are compared. To identify near-duplicates in graphic information, two directions are separated: finding key points in the image and applying locally sensitive hashing for individual pixels of the image. Since scientific papers often include such objects as schemes and diagrams, subscriptions to them are examined separately using the methods for comparing text information. The combined method for identification of near-duplicates in electronic scientific papers, which combines the methods for identification of near-duplicates of various types of data, was proposed. To implement the combined method for the identification of near-duplicates in electronic scientific papers, an information-analytical system that processes scientific materials depending on the content type was devised. This makes it possible to qualitatively identify near-duplicates and as widely as possible identify possible abuses and plagiarism in electronic scientific papers: scientific articles, dissertations, monographs, conference materials, etc.

Шифр НБУВ: Ж24320

4.Ч.471. Innovative scientific education practices of the JASU: theoretical framework for identification / O. Kovalova // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 24-29. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Представлено результати теоретичного дослідження з виявлення інноваційних практик наукової освіти «Малого академії наук України» — спеціалізованого закладу наукового спрямування, який здійснює організацію пошашкільної роботи з інтелектуально обдарованими і талановитими дітьми за 65-ти науковими напрямками. Насамперед зроблено спробу відповідати на питання, що мається на увазі під терміном «освітні практики», яку освіту можна назвати науковою і яка її мета, яким чином термін «на-

укова освіта» співвідноситься з поняттям «спеціалізована освіта наукового спрямування». Описано сутнісні характеристики наукової освіти. Розкрито суть інновацій в освіті й узагальнено поняття інноваційних практик наукової освіти. Обґрунтовано сучасні освітні тренди, за якими встановлено найбільше інновацій. Висвітлено теоретичне підґрунтя, спосіб і результати виявлення інноваційних практик наукової освіти.

Шифр НБУВ: Ж100965

Культура. Культурологія

4.Ч.472. Контркультура в контексті проблеми соціальної відповідальності людини до природи / Т. В. Мерщій // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 85-89. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено контркультуру в контексті проблеми соціальної відповідальності людства перед природою. Глобалізаційні процеси культурно-цивілізаційного розвитку супроводжуються суперечностями, на фоні яких і функціонує масовий інтернаціональний соціокультурний феномен — контркультура. Культурно-цивілізаційний розвиток суспільства створює умови для формування та появи нових тенденцій у функціонуванні контркультури. Виникає значна кількість різноманітних угруповань, що базуються на різних системах цінностей, які обстоюють різні, часто абсолютно протилежні, погляди. Проте спільним є представлення контркультури як екологічної модальності культури, спрямованої на керовану модернізацію сучасної цивілізації. Контркультуру можливо розглядати у вигляді діалектичного механізму культурних новацій, що стимулюють історичний розвиток цивілізації. І це універсалістське розуміння контркультури розкриває її філософський сенс і визначає її культурологічний зміст, про що й ідеться в дослідженні.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

4.Ч.473. Концепт і концептуалізація: методологія дослідження культури й релігії / Л. Г. Конотоп // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 11-14. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Розглянуто філософське осмислення співвідношення культури і релігії, їх взаємодію в сучасному світі. Методологія дослідження взаємодій культур і релігій передбачає чіткі дефініції концептуалізації й концепту. В сучасному українському релігійстві відсутні методологічні підходи щодо дослідження релігії, особливості її функціонування в соціумі. Виявлено базові ціннісні положення щодо культури в її історичному русі, а також розмаїття філософських і релігійних пошуків на різних етапах становлення людства. Концептуалізація являє собою процес інтелектуального кодування ідей, у яких висвітлюється зміст розуміння культури в конкретній мовній сфері. Концепт є результатом індивідуального і колективного пізнання. Концепт містить у собі, по-перше, смисли, які є приналежними до реальності, а по-друге, він відкриває можливості для пошуку та інтерпретації цих смислів. У такому плані неможливо надати концепту якогось універсального визначення. Концепт є таким, який усвідомлюється іншою людиною, якщо та ідея, що міститься в концепті, співвідноситься з досвідом конкретної людини. Висновком є те, що в XXI ст. будь-які «осучаснення» християнства призводять до домінування нетрадиційних релігійних течій і рухів.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

4.Ч.474. Культура як спосіб взаємозв'язку суспільства з природою / І. Скиба // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 105-110. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проведено дослідження специфіки культури як способу взаємозв'язку суспільства з природою. Автор ґрунтується на позиції, що дослідження суті культури невідворотно стикається з антинормативністю, тобто суперечністю між двома судженнями, які визнаються як вірні. З одного боку, культура є надприродною, позабіологічною, її неможливо звести лише до природного. З іншого боку, культуру, окрім як із природного, більше ні з чого побудувати. У такий спосіб, створюється враження про одночасну єдність та відмінність культурного й природного. Даний ракурс дослідження передбачає у перспективі необхідність врахування обох точок зору. Це веде до визнання паритетності, а не пріоритетності в розумінні стратегії розвитку культури та природи. Ключ до вирішення даного питання, на думку автора, лежить в антропологічній площині, оскільки саме людина активно впливає на взаємодію культури і природи, об'єднуючи обидві ці системи.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

4.Ч.475. Науково-дослідна діяльність в умовах воєнного часу (або замість передмови) / В. Г. Виткалов // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 3-6. — укр.

Окреслено тематичний зміст наукового збірника «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку» (Вип. 40 та Вип. 41), підготовленого в умовах воєнного часу. Акцентовано

увагу на кожному його напрямі і виокремлено найбільш характерні ознаки дослідження окремих авторів.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Ч.476. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва у культурній спадщині: етимологія поняття, історія створення та художньо-естетичні особливості / Н. Барановська // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 6-11. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Проаналізовано етимологію поняття «парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва», її статус і завдання, історію створення та характерні особливості цих об'єктів культурної спадщини, їх взаємозв'язок із природою, роль і значення для збереження стилювої та національно-культурної своєрідності. Увагу акцентовано на розкритті суспільно-культурної, мистецької та історичної цінності садово-паркових об'єктів з урахуванням їх художньо-естетичного світу, планувальних і композиційних рішень, проблеми збереження та репрезентації в межах чинного законодавства.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Ч.477. Синкретична єдність соціальної та екологічної відповідальності в традиційній культурі / О. А. Матюхіна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 80-85. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

З філософсько-культурологічних позицій розглядаються особливості розуміння такої етичної категорії як відповідальність, у традиційній культурі. Підкреслено її всеосяжний характер, синкретичну єдність відповідальності соціальної та екологічної. Підкреслено, що дослідження та використання надбань традиційної культури є необхідною умовою утвердження відповідальності як базової цінності сучасного суспільства, що передбачає концепція сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

4.Ч.478. Час та буття в смислових моделях традиційного Сходу та постмодерного Заходу / Н. Г. Мозгова, К. С. Гончаренко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 67-72. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розглянуто концепції «часу» та «буття» в різних культурних традиціях: східній та західній, між якими завжди існував та існує певний зазор (соціологічний, філософський, часовий) відповідно до якого, як східна так і західна людина живе в один час, але не перебуває в одній фазі соціального циклу. Показано, що східна культурна традиція щодо західної є певним «проектом», який уже зреалізовано, здійснено, довершено, витримано часом та осмислено, викорінено в бутті, у той час як західна культура лише підходить до нього як «нова перспектива». Точною перетину для розуміння того, що традиційність Сходу є не кардинально відмінною, а, навпаки, близькою тому, що постулюється Заходом у його постмодерному варіанті є ірраціональність з її плинністю, орієнтованістю на тимчасове, миттєве тощо, а відтак — обґрунтування цього є метою даною розвідки. У такий спосіб, у дослідженні автори намагаються реалізувати головне завдання: уявити точки перетину традиційного Сходу та постмодерного Заходу та довести, що ці культури не є кардинально протилежними. Центральною проблемою дослідження є спроба аналізу тлумачення часу та буття в східній смислової моделі та відповідно до цього обґрунтування співперетину даної проблематики у смисловій моделі постмодерної культури, в яку входить західна людина. Відповідно, розкриттю даної проблеми сприяє компаративний метод та вивереність методології дослідження. Обґрунтуванням західних підходів до визначення часу та буття сприяють дослідження класиків філософської думки таких як: М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, Ж. Дельоз, а також ґрунтується на розвідках Т. А. Мозгової, яка є фахівцем та дослідницею японської філософії загалом, та, зокрема, розглядає час та буття в їх філософському змістовному та смислового наповненні у порівнянні із західними відповідниками. Висновок: східну культурну традицію та західну постмодерну не можна вважати кардинально протилежними, а більше того, навпаки, саме Постмодерн надає змогу побачити, наскільки вони є «далекими близькими».

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

4.Ч.479. Philosophical knowledge in the historical research / О. Nechuhrin, S. Sinyakov, I. Skyba // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 15-20. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Філософські ідеї та принципи — це механізми зв'язку ідеологічних цінностей із предметно-методологічними засобами історичного дослідження. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання про особливості та механізми соціокультурної, філософсько-світоглядної зумовленості суспільно-гуманітарного комплексу наук загалом та історичного пізнання зокрема. Мета та завдання полягають у з'ясуванні специфіки впливу філософських ідей, концепцій та принципів на концептуальну побудову, методологію категоріального апарату та предметну галузь історичної науки. Цей напрямок аналізу надає можливість по-новому поглянути на структуру та організацію історичного дослідження, розкрити шляхи та можливості вивчення регуляторів і стимулів пізнавальної діяльності історика, умов вибору та переваги теоретико-методологічних досліджень. Методологія дослідження включає синтез філософських, економічних, соціологіч-

них та історичних концепцій. Предметом історичного пізнання стає культура як система життєвих орієнтацій людини, як реальний зміст свідомості індивіда. Перегляд проблем історичних досліджень надає змогу історикам проаналізувати нові історичні тексти, матеріали, що передбачають вивчення систем цінностей і культурних уявлень, властивих людям, які сформували ці структури. Важливість поставлених перед істориками нових завдань визначалася тим, що духовна сфера, менталітет, ідеї, закладені у свідомості людей їх культурою, є важливим чинником історичного розвитку. Стверджуючи залежність історичної науки, її категоріально-методологічного апарату від філософських концепцій, необхідно пам'ятати про відносну самостійність історичного пізнання. Більше того, дослівне дотримання того чи іншого з канонів будь-якої філософської системи неможливе для історичної науки. Висновки: ключове положення філософії в системі передбачуваного світоглядного пізнання пояснюється тим, що вона сама як теоретичний світогляд є таким розумінням універсального, яке, на відміну від історичного пізнання, поєднує онтологічні уявлення про історію з ціннісно-світоглядними орієнтаціями людства. Ідеологічні принципи та методологічні задачі філософії є якісним аспектом і важливим теоретичним засобом історичного дослідження. Вони допомагають істориків окреслити запропоновані рішення, а наприкінці роботи осмислити результати та надати їм філософське тлумачення.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

Див. також: 4.Ч.592

Наука. Науково-дослідна робота

Документознавство

4.Ч.480. Керування документацією: підручник / М. Ф. Безкровний, М. Ф. Кропивко, Ю. І. Палеха, Т. Д. Іщенко; ред.: Ю. І. Палеха. — Київ: Ліра-К, 2014. — 293 с.: рис., табл. — (Діловодство в інформаційно-консультаційній діяльності; [IV]). — Бібліогр.: с. 277-292. — укр.

Комплексно висвітлено питання документального забезпечення сучасного управління з урахуванням вимог новітніх законів, інструкцій та стандартів, тенденцій розвитку діловодства. Розглянуто питання як безпосереднього створення і оформлення документів, так і висвітлення організації діловодного процесу. Наведено розгорнуті характеристики основних нормативних положень щодо створення документів, велику увагу приділено особливостям керування документацією. Вперше деталізовано технологічні аспекти роботи як з традиційними так і електронними документами.

Шифр НБУВ: ВА860331

4.Ч.481. Методи та засоби документування: навч.-практ. посіб. / Ю. І. Палеха, К. М. Алексєєнко; Національний транспортний університет. — Київ: Ліра-К, 2022. — 343 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 336-343. — укр.

Розкрито питання побудови знакових систем та кодування знаків, особливості документування як процесу фіксації інформації на матеріальному носіїві, основні способи та методи запису інформації. Проаналізовано засоби документування, починаючи від рукописних та механічних і закінчуючи електромагнітними, оптичними та цифровими пристроями. Значну увагу приділено практичній роботі з засобами створення, редагування та форматування документів у Word, засобами мережевого офісного пакету Google Docs, призначених для налагодження ефективної взаємодії користувачів зі створення текстових документів, е-таблиць, підготовки презентацій засобами хмарних технологій, а також засобами створення форм опитувань і тестів.

Шифр НБУВ: ВА860706

4.Ч.482. Сучасні концепції документно-інформаційної науки: підготовка фахівців за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: навч.-метод. посіб. / О. В. Матвієнко, М. Н. Цивін, А. В. Гуменчук; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: Ліра-К, 2021. — 158 с. — Бібліогр.: с. 121-138. — укр.

Розглянуто проблеми, основні суперечності та виклики, які постають перед вищою документно-інформаційною освітою в Україні у їх зв'язку із сучасними тенденціями розвитку документно-інформаційної науки.

Шифр НБУВ: ВА860333

4.Ч.483. Управлінське документування: підручник / М. Ф. Безкровний, М. Ф. Кропивко, Ю. І. Палеха, Т. Д. Іщенко; ред.: Ю. І. Палеха. — Київ: Ліра-К, 2014. — 366 с.: рис., табл. — (Діловодство в інформаційно-консультаційній діяльності; [V]). — Бібліогр.: с. 350-365. — укр.

Комплексно висвітлено питання документального забезпечення сучасного управління з урахуванням вимог нових законів, інструкцій та стандартів, новітніх тенденцій розвитку діловодства, яке подано як результат розвитку і самовдосконалення цілісної комунікативної системи, як вияв потреби об'єкта управління у

вищому рівні впорядкування, як культура операційної управлінської технології. Наведено розгорнуті характеристики основних нормативних положень щодо створення документів, велику увагу приділено систематизації документації.

Шифр НБУВ: ВА860332

Освіта. Педагогічні науки

Методологія педагогіки

4.Ч.484. Концепт наукової освіти: сенс і призначення в сучасному світі / М. Гальченко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 70-76. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано проблему наукової освіти, що надає змогу виявити найбільш важливі тенденції сучасного цивілізаційного розвитку. Наукова освіта постає джерелом евристичного імпульсу теоретичних визначень і практичних рекомендацій для теперішнього та майбутнього життя людини. У найближчій перспективі наукове знання і наукові дослідження мають стати дієвим засобом для розв'язання проблем освіти та реального життя. Сучасна теорія наукової освіти чинить вплив на всі сфери педагогічної практики, залучаючи учня до світу достовірного знання.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.485. Освіта і політика як простір полеміки про всезагальне / М. Ліпін // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 83-91. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Окреслено взаємозв'язок політики й освіти як практики конститування публічного простору самовиявлення людини. Розглянуто надситуативну логіку переходу від одиничного до всезагального, що здійснюється у навчально-вихованому процесі, а також переходу від приватного до публічного, що здійснюється в політичному житті. У процесі повсякденного існування ми стикаємося саме з варіантом підпорядкування цілей освіти інтересам політики. Подібне співвідношення політики й освіти суттєво спотворює їх дійсну природу. Дослідження спільної справи політики й освіти надає змогу дійти висновку про їх внутрішню спорідненість як стратегій емансипації людини.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.486. Про джерела появи інноваційних парадигм і теорій у діяльності освітньо-наукової сфери України / Т. Кірик // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 47-55. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено тенденцію появи в освітньо-науковій сфері термінів, що пов'язані з поняттям «ноосфера» і початком входження людства в нооеру. Нові терміни формують ноолексикон (нооглосарій чи нооенциклопедію). Автор пропонує варіант ноолексикону у вигляді «хмари тегів» з двох частин — раціональної, пов'язаної з точними науками (Sciences), та ірраціональної (Arts). Досліджено популярне на Заході вчення трансгуманізму з його перевагами і недоліками. Підкреслено значення для всієї системи освіти поняття «ноогуманізм», а також запропоновано для нього нову наукову базу.

Шифр НБУВ: Ж71506

Див. також: 4.Ч.498

Загальна педагогіка

Теорія освіти, навчання та виховання

4.Ч.487. Аналіз штучних інтелектуальних агентів для систем електронного навчання / В. Юнчик, Н. Е. Кунанець, В. Пасічник, А. Федонюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2021. — Вип. 10. — С. 41-57. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Проаналізовано ключові терміни та основні поняття агента. Наведено загальну класифікацію агентів, структуровану за представленням моделі зовнішнього середовища, за типом опрацювання інформації та за виконуваними функціями. Аналогічно проаналізовано класифікацію штучних агентів (інтелектуальні, рефлексорні, імпульсивні, трофічні). Наведено необхідні умови реалізації агентом певної поведінки, а також схему функціонування інтелектуального агента. Зазначено рівні знань, що відіграють ключову роль в архітектурі агента. Наведено функціональну схему агента, що навчається та працює порівняно незалежно, демонструючи гнучку поведінку. Показано, що функціональна схема реактивного агента зумовлює залежність від середовища. Описано властивості інтелектуального агента та надано структурну схему. Розглянуто різні варіанти архітектур агентів, зокрема архітектури агентів на основі нейромереж. Продемонстровано організацію взаємодії рівнів у багаторівневій архітектурі агента. Увагу приділено Will-архітектурі та InteRRaP-архі-

тектурі агентів. Розглянуто багаторівневу архітектуру для автономного агента машини Тьюрінга.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ТСМ

4.Ч.488. Вплив ціннісних орієнтацій на професійне самовизначення обдарованої молоді в країнах Європи / М. Садова // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 103-111. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Досліджено ціннісні орієнтації на професійне самовизначення обдарованої молоді в таких країнах: Польща, Франція, США, Іран, Татарстан, Словаччина, Італія та ін. Здійснено аналіз праць науковців щодо зазначеної проблеми за іноземними джерелами таких авторів: Л. Ассор, О. Балдвіна, Дж. Весела, С. Верна, А. Гарна, А. Гімана, І. Дессі, Н. Еліот, К. Немієк, О. Кабаської, О. Кемпелла, П. Кірлічника, В. Кімелльблата, С. Колемана, О. Леггетта, К. Літл, Р. Мохнюка, К. Моріса, С. Райана, Н. Степанова, Т. Усиніна, Т. Фрієдела, Д. Хорста, С. Черч, Л. Шуби.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.489. Дослідження методів інтелектуального аналізу даних для обробки результатів тестування / К. Ю. Островська // Систем. технології. — 2020. — № 4. — С. 146-159. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Досліджено методи інтелектуального аналізу даних для обробки результатів тестування з використанням мови Python. Мета роботи — дослідження методів інтелектуального аналізу даних засобами мови Python. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішення наступних завдань: дослідження етапів інтелектуального аналізу даних, особливостей підготовки і вивчення даних; дослідження задач інтелектуального аналізу даних і методів їх рішення; дослідження засобів мови Python для вирішення завдань інтелектуального аналізу даних; практичне рішення задач ІАД: побудова моделей інтелектуального аналізу даних засобами мови Python; аналіз якості побудованих моделей. У даній роботі було проведено інтелектуальний аналіз даних, одержаних з системи управління навчанням Moodle.

Шифр НБУВ: Ж69472

4.Ч.490. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи», 19 — 20 листопада 2021 р. / Класичний приватний університет, «Bolashaq», академія. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 225 с. — укр.

Представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на Міжнародну науково-практичну конференцію. Розглянуто питання з загальної педагогіки, а саме: навчання дітей з особливими освітніми потребами, особливості сенсорного розвитку дитини раннього віку, організація та проведення досліджень під час командно-штабних навчань цивільного захисту, особливості системи фізичної підготовки курсантів і слухачів на тактичному та оперативно-тактичному рівнях військової освіти в умовах традиційного освітнього процесу, системи фізичної підготовки курсантів і слухачів, навички ефективної комунікації вчителя у формуванні академічної успішності учнів, причини та наслідки булінгу в освітньому середовищі та інше.

Шифр НБУВ: ВА859869

4.Ч.491. Методика використання сервісів Microsoft Office 365 для підтримання спільної роботи студентів / В. П. Тауауров, М. П. Шишкіна // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 151-158. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Охарактеризовано основні компоненти методики використання хмарного сервісу Microsoft Office 365 для підтримання спільної роботи студентів педагогічних спеціальностей у процесі навчання дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті». Необхідність дослідження зумовлена потребою підвищення рівня ІКТ компетентності студентів, викладачів закладів педагогічної освіти в аспекті розвитку навичок використання хмарних сервісів підтримання спільної роботи, зокрема, сервісів Microsoft Teams, що входить до складу Microsoft Office 365, ознайомлення їх з методичними засадами використання сервісів даного типу в освітньому процесі. Для досягнення мети використано загальнонаукові методи: теоретичні — аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження; узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду; теоретичний аналіз, систематизація та узагальнення наукових фактів і закономірностей, емпіричні — анкетування; опитування; бесіди з учасниками освітньо-наукового середовища; педагогічні — спостереження за початковою і науковою діяльністю суб'єктів освітнього процесу, педагогічний експеримент. Експериментальна база дослідження: Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, в експерименті взяли участь магістри фізичних, математичних, педагогічних спеціальностей закладу вищої педагогічної освіти, об'єм вибірки — 160 чоловік. Обгрунтовано, що запровадження методики використання сервісів Microsoft Office 365 в освітній процес у закладі вищої педагогічної освіти сприятиме запровадженню інноваційних форм і методів навчання, більш активному використанню найсучасніших ІКТ, розвитку ІКТ-компетентностей учасників освітнього процесу, зокрема, навичок роботи у групі, покращанню результатів навчання. Зроблено висновки, що використання сервісів Microsoft Office 365, зокрема сервісів Microsoft Teams, що входить до складу Microsoft Office

365, в освітньому процесі є методично доцільним, запровадження спеціально розробленої методики використання цих сервісів підтвердило свою ефективність щодо організації спільної роботи студентів, поліпшення їх активності та мотивованості до навчання, розвитку ІКТ-компетентності в аспекті використання хмарних технологій, поліпшенню результатів навчання.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.492. Методологія неперервної освіти та наукового дослідження: колект. монографія / Н. М. Рідей, Е. В. Лузік, Г. М. Падалка, В. М. Боголюбов, Ю. М. Лисецький, Н. М. Титова, В. І. Бобріцька, Р. Х. Вайнола, С. В. Яшник, В. А. Семиченко, В. О. Рахманов, Д. Г. Павленко, О. М. Слабейський, В. І. Тимошенко, О. І. Макієвський, Т. В. Шпотя, Л. Е. Піскунова, І. М. Силадій, Ю. В. Семенюк, О. В. Алпатова, І. А. Гамула, Л. П. Канова, А. М. Кокарева, Л. О. Хоменко-Семенова, В. Л. Ходунова, Г. І. Васильєва, І. І. Василенко, Л. С. Волкова, О. А. Гончар, Н. І. Демченко, А. В. Білецька, О. Ю. Осипенко, І. А. Мельниченко, Д. Р. Карпюк, Е. А. Кузьменко, О. В. Когут, О. С. Козляк, А. П. Обвачова, Н. М. Проскурка, О. В. Петровська, Д. П. Порошук; ред.: Н. М. Рідей, Е. В. Лузік. — Київ: Компрінт, 2020. — 462 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито теоретико-методичні аспекти нарощення академічного потенціалу ноосферної освіти у проектній діяльності. Актуалізовано національні інтереси держави для реалізації в умовах гібридних загроз. Здійснено структурно-функціональний аналіз цільового призначення майбутніх менеджерів з професійною компетентністю безпеки. Обґрунтовано ефективність структурно-функціонального підходу, як парадигми дослідження управління як соціально-психологічного феномену. Конкретизовано проблеми та перспективи професійної підготовки майбутніх фахівців з публічного управління до педагогічної діяльності та сучасні проблеми та перспективи формування методики комунікативної компетентності зв'язку в майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти. Встановлено роль професійної підготовки менеджерів для удосконалення системи управління національної безпеки України. Представлено систему формування професійної майстерності викладачів для глобального виміру демократизації освіти. Конкретизовано визначальні ознаки та аспекти дистанційного навчання, в тому числі засобами медіатеchnологій зі забезпеченням електронного навчання в умовах екологічних загроз. Проаналізовано генезис розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку через екологічне виховання та позиції зарубіжних вчених впровадження інклюзивної освіти. Встановлено роль виховання морально-етичних цінностей у молодших школярів в системі БТЕМ-освіти та необхідність формування іншомовних компетентностей у вчителів початкових класів для педагогічної діяльності в умовах змішаного навчання. Запропоновано педагогічні умови професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних сил України, модель формування професійної компетентності майбутніх механіків до технічного сервісу, педагогічні технології для формування екологічної компетентності майбутніх архітекторів. Виокремлено напрями і тенденції розвитку вищої освіти в XXI ст., освітні парадигми досвіду реалізації в теорії і практиці вищої школи. Презентовано моделі університетської системи освіти та інноваційні моделі освітньо-інформаційного середовища технічного університету, засади формування особистісної траєкторії успіху майбутнього фахівця в інформаційно-освітньому середовищі ЗВО. Проаналізовано моделі навчання та перспективи їх використання при підготовці практичних психологів. Встановлено роль толерантності при невизначеності особистісно-професійного становлення у підготовці авіаційних фахівців.

Шифр НБУВ: ВА860515

4.Ч.493. Модернізація освіти у цифровому вимірі: монографія за результатами дослідж. у рамках виконання проекту «Модернізація педагогічної освіти з використанням інноваційних інструментів викладання» (MoPED) програми ЄС Еразмус + KA2 — Розвиток потенціалу вищої освіти, № 586098-EPP-1-2017-1-UA-EPPKA2-SVNE-JP / Н. В. Морзе, Е. Смирнова-Трибульська, М. Бойко, О. П. Буйницька, С. Василенко, І. Вороникова, Л. Гриневич, Л. Варченко-Троценко, В. Вембер, А. Тютюнник, Т. Терлецька, Д. Настас; ред.: Н. В. Морзе, О. П. Буйницька; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 299 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 284-297. — укр.

Обґрунтовано необхідність кардинальних змін, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності освіти, забезпечення її якості, представлено основні шляхи впровадження інноваційних підходів та цифрових технологій в освітньому процесі в умовах трансформації освіти. Ключовою вимогою для забезпечення якості освіти є наявність високого рівня цифрової компетентності освітянина. Представлено опис проекту стандарту цифрової компетентності педагогічного працівника, який підготовлено його учасниками на основі проведеного анкетування та ЗБ-картування цифрової компетентності української педагогічної вищої освіти. В основу розробки анкет для представлення ЗБ-картування цифрової компетентності української педагогічної вищої освіти покладено українські, європейські та світові нормативні

документи щодо цифрової компетентності, а також наукові джерела та досвід європейських партнерів проекту MoPEB. Представлено аналіз державної політики та нормативно-правової бази в сфері цифрових навичок і компетентностей в Україні, поняття цифрової компетентності в освіті та зміст європейської межі цифрової компетентності для громадян та освітян, а також вимоги американського стандарту ІБТЕ та відповідного стандарту ЮНЕСКО. Висвітлено шляхи підвищення мотивації освітян щодо розвитку їх цифрової компетентності та вплив технологічних трендів на формування цифрової компетентності. Представлено результати розробленого ЗБ-картування цифрової компетентності української педагогічної вищої освіти на основі проведеного опитування трьох груп респондентів: вчителів закладів середньої освіти, викладачів закладів вищої освіти та студентів закладів вищої освіти, які оцінювали власне ставлення до освітніх трендів, інноваційних педагогічних технологій та цифрових інструментів у контексті їх використання в освітньому процесі та аналізували складові цифрової компетентності відповідної категорії учасників опитування. Висвітлено низку дидактичних питань, пов'язаних з новою освітньою парадигмою та використанням інноваційних педагогічних методів та технологій. На основі аналізу нормативних документів, наукових джерел, досвіду європейських партнерів проекту MoPEB, застосування методу експертних оцінок виділено освітні тренди та підготовлено методичні рекомендації щодо впровадження інноваційних педагогічних методів і технологій в освітній процес закладів вищої та середньої освіти. Надано аналіз та описано методологію використання різних цифрових інструментів, які доцільно впроваджувати в освітній процес.

Шифр НБУВ: ВА860705

4.Ч.494. Направлення впровадження онлайн навчання / Д. І. Прохоров // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 74-79. — Бібліогр.: 10 назв. — рус.

Об'єктивна реальність, зв'язана з пандемією, потребувала практически от всех учреждений образования перейти на онлайн обучение, однако, на данный момент в педагогической науке не разработана специальная методика онлайн обучения, которая включала бы в себя цель, дидактические принципы и организационно-педагогические условия, содержание и контрольно-диагностический инструментальный онлайн обучения, а также описание особенности деятельности педагога и обучающихся в условиях онлайн взаимодействия. Материалы и методы исследования: теоретический анализ и обобщение научно-исследовательских работ, значимость которых признана научным сообществом в сфере цифровой трансформации системы образования. Дано общее определение онлайн обучения, выделены его структурные элементы (D-learning, E-learning, B-learning). Предложены обобщенные дидактические принципы (принцип взаимосвязи когнитивной и личностно-развивающей составляющих процесса обучения, принцип оптимальной информационной насыщенности учебного материала онлайн обучения, принцип дополнительности), на которых должно базироваться онлайн обучение. Исходя из опыта работы дана классификация форм онлайн обучения, а также приведено разделение онлайн обучения по времени его проведения. Предложен алгоритм онлайн обучения и описаны существующие сервисы (социальные сети и сервисы видеоконференций), которые можно использовать как средства онлайн взаимодействия между участниками образовательного процесса. Предложена структура типового онлайн занятия с описанием задач каждого из этапов учебного взаимодействия (этап организации совместной учебно-познавательной деятельности, этап изучения нового материала и его первичного закрепления, этап первичного контроля полученных знаний, обобщение и систематизация полученных обучающимися знаний), деятельности учителя и обучающихся в определенные промежутки времени онлайн занятия. Предложенные подходы к организации и проведению онлайн занятий в учреждениях образования должны способствовать повышению эффективности обучения в условиях пандемии. Однако проведенное исследование показало недостаточную разработанность соответствующей методики.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.495. Наукова освіта: діакронія та потенціал у глобальному вимірі / М. Міленіна // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 22-29. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Представлено синхронічний і діакронічний екскурс у формування підґрунтя та становлення наукової освіти як у вітчизняному вимірі, так і у світовому контексті. Увагу зосереджено на тому, що в глобальному вимірі концепт наукової освіти виходить за межі навчально-виховного виміру і слугує засобом забезпечення сталого систематично керованого розвитку. Автор зупиняється на концепції сталого розвитку та його складових — економічній, соціальній та екологічній. Представлено огляд різних моделей сталого розвитку та створення на їх засадах різних моделей освіти для сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.496. Науково-методичні засади становлення сучасного педагога: зб. наук. пр. студентів / ред.: О. В. Саган, Н. М. Борисенко, Н. В. Ільїна, Н. В. Кабельнікова,

І. М. Раєвська, Г. М. Семашкіна, М. С. Гаран, А. С. Бальоха; Херсонський державний університет. — Херсон: ХДУ, 2020. — 264 с.: рис., табл. — Т. Вип. 6. — укр.

Досліджено проблеми впровадження математичних, інформаційних, природничих, корекційних технологій у практику роботи закладів дошкільної та початкової освіти. Розглянуто питання організації освітнього процесу у початковій школі з використанням електронних засобів навчання, особливості формування розумових операцій в учнів на уроках математики в початковій школі. Досліджено професійну готовність вчителів початкової школи до організації навчання учнів з особливими освітніми потребами, особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку дитини. Викладено питання використання мнемотехнічних прийомів у роботі з дошкільниками, особливості інтегрованого навчання в початковій школі.

Шифр НБУВ: ВА861009

4.4.497. Науково-технічні дослідження у галузі інформаційних технологій: колект. монографія. Т. 1 / М. В. Кузь, О. Артеменко, М. Пікуляк, М. Кубявка; ред.: М. В. Кузь; Академія технічних наук України. — Івано-Франківськ, 2022. — 149 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено методологію оцінки якості програмного забезпечення. Здійснено моделювання автоматизованої навчальної системи. Запропоновано методи та моделі розробки адаптивних систем дистанційної освіти. Розглянуто вплив інформаційно-комунікаційних технологій управління якістю освіти на стейкхолдерів як результат спланованого проектного рішення.

Шифр НБУВ: В359243/1

4.4.498. Організація педагогічного експерименту: етапи проведення та математичні методи аналізу результатів / Н. Ю. Ротаньова, О. Ф. Дяченко // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 80-86. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Розглянуто етапи проведення педагогічного експерименту, застосування доцільних математичних методів до опрацювання здобутих даних і вибору відповідного статистичного критерію для перевірки гіпотези дослідження. Наведено методику аналізу результатів педагогічного експерименту, пов'язаного з упровадженням методичної системи формування пропедевтичної евристичної діяльності учнів у навчанні математики. Для розв'язання проблеми використано наступний комплекс методів: теоретичні, діагностичні та цілеспрямований педагогічний експеримент, що містить констатувальний, пошуковий, формувальний етапи (експериментальне впровадження методики організовано за принципом поступового розширення контингенту учнів, загалом в експерименті брали участь 960 учнів із 8-ми закладів освіти Донецької обл.); методи математичної статистики — якісний аналіз і кількісна обробка результатів дослідження за допомогою математичних методів із метою забезпечення достовірності та об'єктивності результатів педагогічного експерименту. Розглянуто ефективний діагностичний інструментарій для обробки експериментальних матеріалів, що забезпечують можливість одержання переконливих результатів, а саме запропоновано непараметричні критерії Пірсона та Вілкоксона — Манна — Уїтні, за допомогою яких підтверджено підвищення рівня сформованості евристичних умінь, рівня математичної підготовки учнів експериментальних груп у порівнянні з учнями контрольної групи, що свідчить про ефективність запропонованої методики. Встановлено, що застосування математичних методів аналізу педагогічного експерименту підвищує його якість і практичну цінність, а математичний апарат теорії ймовірностей та математичної статистики, відіграє важливу роль у процесі обробки статистичних даних. Вони допомагають оцінити результати експерименту, підвищують надійність висновків, надають підстави для теоретичних узагальнень.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.4.499. Педагогіка: підручник / А. А. Марушкевич, Є. С. Спіцин; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2019. — 383 с.: схеми — Бібліогр.: с. 375-378. — укр.

Розкрито загальні основи педагогіки: мета, предмет, завдання, основні категорії, методи науково-педагогічних досліджень. Проаналізовано історичні аспекти розвитку освіти і педагогічної думки. Висвітлено питання розвитку, виховання і соціалізації особистості, конкретизовано питання змісту освіти та виховної роботи в сучасній школі, управління закладом загальної середньої освіти. Подано до кожної теми завдання для самоконтролю, питання семінарсько-практичних занять, педагогічні завдання, тести для самоперевірки знань, основні терміни і поняття, література.

Шифр НБУВ: ВС70077

4.4.500. Педагогіка XXI століття: сучасний стан та тенденції розвитку: колект. монографія / В. В. Ворожбит-Горбатюк, Н. С. Гевчук, Н. В. Жилак, Ю. К. Власенко, О. У. Нубіна, І. О. Зайцева, М. І. Замелюк, І. В. Іванова, О. В. Ілліна, А. В. Кіпінський, О. С. Пономарьов, С. М. Коляченко, І. В. Літяга, В. М. Михайлов, І. Ю. Мосякова, Т. В. Надімянова, Т. В. Pylaieva, О. М. Слободянюк, Х. О. Соломчак, І. В. Тажожська, С. М. Куліш, Н. І. Шетеля; ред.: О. Є. Кар-

пенко, В. В. Стинська, М. М. Чепіль, О. І. Янківич. — Львів: Ліга-Прес, 2021. — 498 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання стану та розвитку освітніх та педагогічних наук. Презентовано вектори забезпечення якості вищої педагогічної освіти на прикладі досвіду реалізації концепції розвитку вищої педагогічної освіти у Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди. Представлено дослідження з позицій компетентнісного, ціннісного та транспаритетного методологічних підходів: перший вектор передбачає систему моніторингових досліджень освітніх реалій, а на підставі виявлених вхідних компетентностей можливий цілеспрямований процес формування абітурієнтського середовища та профідентичності майбутнього педагога, другий вектор — підтримка розроблення і реалізації конкурентоспроможних моделей педагогічної підготовки в університеті з опорою на поліваріативну структуру діяльності вчителя, інтереси здобувачів і різних груп стейкхолдерів у формуванні змісту і матриці освітніх і освітньо-наукових програм. Третій вектор: створення освітнього контенту на підставі аналітики запитів учасників освітнього процесу тощо. Проведено термінологічний аналіз категорій і понять дослідження проблеми підготовки науково-педагогічних кадрів в університетах України. Визначено теоретичні та емпіричні передумови акціорозвивального середовища у вищій школі. Увагу приділено підготовці майбутніх соціальних працівників до роботи з різними соціальними групами та інше.

Шифр НБУВ: ВА860887

4.4.501. Педагогічна інноватика: навч.-метод. посіб. / М. В. Братко, М. В. Козир; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 270 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 264-270. — укр.

Розкрито методичні особливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності педагога професійного навчання у процесі розвитку інформаційно-технологічної культури майбутніх кваліфікованих робітників на прикладі галузі освіти. Обґрунтовано доцільність використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі ЗВО.

Шифр НБУВ: ВА860716

4.4.502. Портфоліо як технологія автентичного оцінювання через партнерство / Н. Доній // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 76-82. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Зазначено, що зміни в соціокультурному просторі сучасності поставили перед освітнім простором дві задачі: знайти підхід, застосування якого надасть педагогу змогу виступити в ролі партнера/оцінювача для здобувача освіти; визначити стратегію, обравши яку, педагог зможе контролювати її оцінювати в межах освітнього простору досягнення здобувача освіти, який рухається від проекту до проекту, та яка буде відповідати вимогам сучасного соціального простору та індивідуалізованам запитам здобувача освіти. Цікавим варіантом вирішення задач визнано технологію портфоліо. Мета роботи — розкриття суті портфоліо як технології оцінювання, що сприяє реалізації здобувачем освіти власної освітньої траєкторії та є основою для встановлення нового типу взаємовідносин у системі «педагог — здобувач».

Шифр НБУВ: Ж71506

4.4.503. Роль математики як навчальної дисципліни у розвитку STEM-освіти / М. Ю. Андрієвська, Л. Ф. Михайленко // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 25-31. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

На етапі модернізації освіти для задоволення запитів суспільства на наукоємну освіту, формування актуальних на ринку праці компетентностей, визначено пріоритетність розвитку STEM-освіти. З'ясовано роль і зміст математики як навчальної дисципліни у розвитку STEM-освіти. Мета роботи — на основі сучасних публікацій з'ясувати: у STEM-навчання математика є засобом розв'язування прикладних задач чи математика є складовою міжпредметної інтеграції?; як зміст шкільного курсу математики має відрізнятися від математичного змісту, що включений у міжпредметні навчальні програми STEM? У процесі дослідження використано порівняльний аналіз різних авторських підходів, систематизацію та узагальнення досвіду вітчизняних і зарубіжних науковців щодо визначення змісту математичної складової STEM-навчання. Зазначено, що крім інтегративного досвіду, що поєднує дисципліни STEM, учням потрібен міцний математичний фундамент, щоб досягти успіху в галузях STEM та осмислити теми, що стосуються STEM, у своєму повсякденному житті. Таким чином, будь-яка програма STEM (включаючи позашкільну діяльність) має доповнювати зміст навчальної програми з математики, оскільки математика є основою у STEM-навчання. STEM має містити математичний, науковий компоненти та багато можливостей використовувати математичне та логічне мислення, міркування та моделювання в різних дисциплінах для вирішення реальних проблем, які стосуються STEM дисциплін. Таким чином, математика є навчальною дисципліною, що об'єднує всі STEM дисципліни. У результаті вивченого досвіду запровадження STEM-освіти, можна стверджувати, що більшість науковців вважають, що математика є основою у STEM-навчання. Варто створити STEM програму, у якій буде виділено основні теми та зазначено, формування яких компетентностей передбачається.

Доцільною буде методична розробка на допомогу вчителям щодо провадження STEM-навчання.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.504. Світовий досвід запровадження STEM-технологій в освіту / Н. В. Олєфєренко, В. М. Андрієвська, В. В. Носова // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 62-67. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

У Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) наголошено, що розвиток національної економіки ставить перед сферою освіти завдання щодо впровадження інноваційних освітніх практик, які враховують потреби та запити сучасної молоді. Це породжує проблему організації доцільної підтримки STEM-освіти як основи формування новітніх компетентностей підстаючого покоління, здатного до засвоєння знань і розроблення та використання новітніх технологій. Мета дослідження — здійснити порівняльний аналіз світового досвіду запровадження STEM технологій в освіту. Матеріали і методи: аналіз досвіду запровадження STEM технологій в освіту з метою визначення стану розв'язання проблеми дослідження (підтримка STEM-освіти на державному рівні; взаємодія наукових організацій, університетів, центрів із метою залучення учнів різних вікових категорій до науки, наукових досліджень; участь школярів у змаганнях світового рівня, де вони мають змогу висвітлювати власні розробки, StartUp-и; підготовка майбутніх STEM-вчителів). Проведений аналіз світового досвіду запровадження STEM технологій в освіту надав можливості розглянути сучасні перспективи вітчизняної науки й освіти з цього напрямку. Наголошено на доцільності запровадження STEM технологій як пріоритетного напрямку модернізації освіти в Україні. Встановлено, що концепція STEM-освіти гармоніює з гаслом Нової української школи — створення сучасного освітнього середовища та привнесення в школі сучасних технологій як основи формування новітніх компетентностей сучасної молоді, здатної до засвоєння знань і розроблення та використання новітніх технологій (когнітивних навичок; навичок оброблення інформації, інтерпретації та аналізу даних; інженерного мислення; науково-дослідницьких навичок; алгоритмічного мислення та цифрової грамотності; креативних якостей та інноваційності; технологічних навичок; навичок комунікації).

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.505. Сучасний стан та проблеми професійної орієнтації обдарованої молоді / Л. Горбань // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 36-41. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Проаналізовано сучасний стан і проблеми професійної орієнтації обдарованої молоді на законодавчому й організаційному рівнях. Подано досвід і здобутки розвинених країн світу щодо питання професійної орієнтації молоді. Проаналізовано нормативно-правові акти, які стосуються проблеми професійної орієнтації обдарованої молоді. З'ясовано, що попри те, що державними органами розроблено та впроваджується ціла низка заходів щодо реалізації молодіжної політики на політичному, соціальному, економічному, законодавчому й організаційному рівнях, проблеми молоді у сфері освіти, професійної підготовки, зайнятості, охорони здоров'я та соціальних питань не розв'язано повною мірою. Підсумовано, що завдання професійної орієнтації обдарованої молоді — надати знання, засоби, які надають їй змогу приймати самостійні відповідальні професійні рішення протягом всього життя, активувати її прагнення бути затребуваною в суспільстві та наполегливість у досягненні поставлених цілей.

Шифр НБУВ: Ж171506

4.Ч.506. Devising an automated method to form the content of educational specialization disciplines of maximum utility for implementation in the professional field / N. Astapenko, K. Koshekov, G. Ponomarev, B. Seidakhmetov, I. Fedorov, D. Zuev // Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/4. — С. 64-73. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

The rapid growth and emergence of breakthrough technologies in the information and communication field requires annual adjustment and modernization of curricula for specialization disciplines in accordance with the current market requirements. A method of prompt response of the educational environment to the requirements of the external environment, based on the creation of a pool of demanded learning outcomes, is proposed. The object of the research is the process of formation of the required content of specialization disciplines. A formalized method for forming the content of educational disciplines of specialization of maximum utility for implementation in the professional field is described based on expert assessments of representatives of the job market. An algorithm for finding a set of learning outcomes for the identified conditions was devised. A software tool that includes a database and two components: a web interface for collecting and primary processing of information and a C++ program module for automating the main algorithm was developed. The result of the software tool is a pool of learning outcomes recommended for implementation in the content of the educational program. The results of an experimental study based on test data, which proved the accuracy of the calculations of the software component, were presented. Verification of data in the area of web technologies and

web programming made it possible to identify a list of learning outcomes for implementation in the educational program «Information Systems». The algorithm developed as a result of research can be used to form the demanded content of elements of educational programs in any industry. It is supposed to develop the proposed method when creating interactive training programs on the technological processes of aircraft repair at the enterprises of the aviation industry.

Шифр НБУВ: Ж24320

Соціальна педагогіка

4.Ч.507. Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з обдарованими дітьми: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. Л. Протас, Державний ВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Вперше обґрунтовано теоретичні та методичні основи підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з обдарованими дітьми. Представлено авторське трактування понять «професійна підготовка», «професійна готовність», «робота соціального працівника з обдарованими дітьми», «обдарованість», «обдарована дитина», «професійна підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з обдарованими дітьми» та «професійна готовність майбутніх соціальних працівників до роботи з обдарованими дітьми». Виокремлено й обґрунтовано методологічні підходи, які зумовили загальну спрямованість дослідження: системний, діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, аксіологічний, культурологічний, а також принципи, зrealізовані на методологічному (науковості, історизму, системності, наступності, зв'язку теорії з практикою), загальнодидактичному (наочності, самостійності, креативності, творчості, інтеграції) та особистісному рівнях (свідомості й активності, ціннісного ставлення до знань, мобільності). Охарактеризовано критерії (мотиваційно-цільовий, когнітивно-дослідницький, діялісно-технологічний, особистісно-творчий та рефлексивно-вольовий) та рівні готовності майбутніх соціальних працівників до означеної діяльності у чотирьох вимірах: високий, достатній, середній, низький. Розроблено структурно-функціональну модель професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з обдарованими дітьми на основі взаємодії цільового, змістового, теоретико-методологічного, організаційно-методичного, практичного та контролюючо-результативного блоків. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з обдарованими дітьми (перманентне оновлення змісту навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з обдарованими дітьми; забезпечення практико-орієнтованого освітнього процесу; впровадження у навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій; розширення суб'єктів взаємодії у професійній підготовці соціальних працівників). Зауважено, що одержані результати експериментального дослідження свідчать про ефективність розробленої та реалізованої структурно-функціональної моделі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з обдарованими дітьми.

Шифр НБУВ: PA453451

Див. також: 4.С.22, 4.С.47

Історія освіти та педагогічної думки в країнах Європи

Історія освіти та педагогічної думки в Україні

4.Ч.508. Голоси історії: Василь Сухомлинський в оцінці Метью Ліпмана / О. Сухомлинська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 41-46. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розкрито одну зі сторінок вітчизняної інтелектуальної історії, що присвячена двом постатям — американському філософу Метью Ліпману і українському педагогу Василю Сухомлинському. Автор статті об'єднав їх під кутом зору єдиної теми — філософії для дітей, якій вони присвятили вагомий частину своїх професійних устремлень. І хоча вони працювали в різні роки і в різних умовах, американський філософ зміг ознайомитися з постаттю і творчістю В. Сухомлинського шляхом листування з авторкою даної роботи. Через епістолярії висвітлено ставлення М. Ліпмана до художніх мініатюр В. Сухомлинського як до філософії для дітей, включення їх в навчально-методичну літературу для американських школярів. Мікроісторичний підхід, застосований у даній роботі, надав змогу розкрити значення окремих персоналій для розвитку філософії для дітей як спільного педагогічного та філософського надбання.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.509. Науково-педагогічна діяльність Богомольця Олександра Олександровича (1881 — 1946 рр.): автореф. дис. ...

канд. пед. наук: 13.00.01 / Н. М. Шарлай; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. — Полтава, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено науково-педагогічну діяльність О. О. Богомольца (1881 — 1946 рр.). Узагальнено концептуальні засади науково-педагогічної діяльності вченого та виявлено особливості розвитку та становлення його наукових шкіл. Охарактеризовано розвиток наукової школи О. О. Богомольца та її вплив на світові досягнення патофізіологічної науки. Досліджено ефективність системи формування медико-педагогічних компетентностей. На основі аналізу історико-педагогічних джерел висвітлено життєвий шлях О. Богомольца й охарактеризовано чинники формування його наукового світогляду. Увагу приділено питанням підготовки майбутніх лікарів у закладі вищої медичної освіти з використанням концептуальних засад науково-педагогічної спадщини О. Богомольца.

Шифр НБУВ: РА453452

4.Ч.510. Університет і місто: стратегії та практики взаємодії: [колект. монографія] / О. Балацька, М. Бойченко, Н. Бойченко, С. Ганаба, І. Глова, І. Гушук, Ю. Доляняк, Л. Засекіна, В. Коломечко, Т. Костюкова, О. Лагоднюк, В. Лебедюк, Т. Лотиш, Т. Матусевич, Н. Павліха, І. Пасічник, Я. Пурхля, Е. Реверс, К. Сайнс де Баранда Андучар, М. Скиба, Г. Туровська, О. Харчук, Ю. Харчук, І. Цимбалюк, Д. Шевчук, О. Шевчук, Р. Шулик, Ю. Шулик; ред.: Д. Шевчук, Л. Засекіна, О. Лагоднюк; Національний університет «Острозька академія». — Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька акад.», 2022. — 339 с.: рис., табл. — укр.

Представлено результати проекту Town&Gown 2.0: the strategic cooperation between university and city in V4 countries and Ukraine (профінансований Міжнародним Вишеградським фондом, Visegrad+ Grant No 22110065), спрямованого на вдосконалення стратегій і практик співпраці міста й університету. Досліджено різні аспекти розвитку стратегії співпраці між університетом та містом, а також конкретні кейси, які демонструють успішні результати та взаємодії між академічним середовищем та міською владою. Висвітлено досвід країн Вишеградської групи, реалізації проектів академічного міста в Україні, створення інституцій підтримки академічного середовища та міських громад, вплив університету на розвиток міста та регіону.

Шифр НБУВ: ВА860277

Див. також: 4.Т.70

Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка

Дошкільна педагогіка (теорія виховання та навчання)

4.Ч.511. Діагностика якості професійної підготовки фахівців дошкільної та початкової освіти: практич.-метод. посіб.: [У 3 ч.] Ч. 1. Психолого-педагогічна діагностика дітей дошкільного віку / М. В. Роганова, А. І. Чаговець, Х. А. Шапаренко, С. В. Пехарева, І. П. Репко, І. О. Степанець, О. О. Бабакіна, Ю. О. Блудова, О. І. Проскурняк, О. В. Льченко; Комуніальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківська обласна рада. — Харків, 2019. — 315 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 285-299. — укр.

Викладено широкі питання дошкільної освіти, включаючи базові аспекти процесу психолого-педагогічної діагностики дітей дошкільного віку, а саме: діагностику визначення рівня засвоєння вихованцями вимог Базового компонента дошкільної освіти за освітніми лініями. Розкрито сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців дошкільної освіти, визначено особливості психологічної діагностики розвитку дітей у змісті підготовки майбутніх працівників закладів дошкільної освіти, систематизовано інноваційні методи дослідження дошкільників, що використовуються для визначення основних критеріїв їх психофізичного розвитку та підготовки до навчання у школі.

Шифр НБУВ: В359235/1

4.Ч.512. Діагностичні методики оцінювання стану здоров'я та сучасні технології здоров'язбереження дітей дошкільного віку: навч. посіб. / Н. В. Лісневська, І. М. Скрипка. — Суми: Цьома С. П., 2022. — 273 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 230-247. — укр.

Зосереджено увагу на діагностичних методиках оцінювання стану здоров'я та фізичного розвитку дітей дошкільного віку, додаткового обстеження їх стану здоров'я. Репрезентовано здоров'язбережувальні оздоровчі та нетрадиційні технології, що можуть використовуватися в умовах закладу дошкільної освіти. Запропоновано практичний матеріал з комплексами різних видів гімнастики, хатха-йоги, самомасажу, вправ для зміцнення постави та запобігання плоскостопості; представлено добірку прислів'їв, приказок, віршів і загадок. Подано комплекти занять із валеології та фізичної культури, ранкової гімнастики, гімнастики після денного сну з оздоровчими і нетрадиційними техноло-

гіями для дітей старшого дошкільного віку, перелік музичних творів.

Шифр НБУВ: ВА861105

4.Ч.513. Інтервенція педагогіки партнерства засобами креативної студії «Майстерня ляльок» / М. І. Замелюк, А. П. Хомячук // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 66-69. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Представлено розробку креативної студії «Майстерня ляльок». Запропоновано методику лялькотерапії на відновлення цілісності та внутрішньої рівноваги учасників за допомогою творчого самовираження. У студії можливо власноруч створювати характерні та казкові образи ляльок, опановуючи у процесі різноманітні види творчої діяльності, а також одержуючи нові знання про малюнок, живопис і скульптуру.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ч.514. Стенд-музей як інноваційний засіб навчання для формування цілісної картини світу в контексті STREAM-освіти / Л. Ю. Коба // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 70-82. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Модернізація освітнього процесу має бути спрямована на подачу дітям знань, інтегрованих із різних галузей для формування цілісної картини світу та здатності застосовувати набуті знання та вміння в різноманітних життєвих ситуаціях. Нині важливою постає розробка та впровадження в роботу інноваційних засобів навчання, які сприяють розвитку в дошкільнят здібностей до точних та гуманітарних наук. Актуальним і дієвим є впровадження в роботу нового напрямку освіти — STREAM. Цей напрям поєднує в собі завдання з формування в дітей наукових уявлень про світ, знайомство з інформаційно-комунікативними технологіями, розвиток умінь експериментувати, навчання дітей основам опрацювання змісту тексту, а також розуміння різних видів мистецтва. Інноваційність системи STREAM-освіти спрямована на інтеграцію розвитку, навчання та виховання дітей. Осмислення теоретичних основ надає змогу визначити такі вектори педагогічного впливу: набуття досвіду у спільній дослідницькій і творчій діяльності; забезпечення становлення дитини як особистості, що здатна до обґрунтованих дій у різних ситуаціях, усвідомлення відповідальності перед собою, колективом і суспільством за результати своєї діяльності. Саме для вирішення цих завдань розроблено освітню систему Стенд-музей, яка створює інформаційно-конструктивне середовище, що є базою для реалізації напрямку STREAM у дошкільному закладі. Беручи до уваги надзвичайну комунікабельність сучасних дітей, слід добирати для освітньої роботи посібники, які сприяють виникненню запитань, спонукають до пошуку, збагачують сенсорний досвід і сприяють евристичним відкриттям.

Шифр НБУВ: Ж100965

Загальноосвітня школа. Шкільна педагогіка

Шкільна педагогіка

(теорія освіти, навчання та виховання)

4.Ч.515. Майстер-клас «Декорування скрап-сторінки для календаря»: апгрейд інструментарію для роботи з батьками / М. І. Замелюк, В. А. Левицька // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 76-80. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Представлено розробку майстер-класу. Запропоновано апгрейд інструментарію для роботи з батьками: художнього вираження в контексті підтримки розширення самосвідомості особистості й інновацій. Завдяки майстеркласу підхід педагогіки партнерства зосереджений на тому, як творче вираження може спонукати до свідомої творчості, самовідкриття, особистого зцілення, розширення самостійності.

Шифр НБУВ: Ж100965

Див. також: 4.Ч.518, 4.Ч.522-4.Ч.523

Дидактика

4.Ч.516. Аналіз генеративних моделей глибокого навчання та особливостей їх реалізації на прикладі WGAN / Я. О. Ісаєнков, О. Б. Мокін // Вісн. Вінницького політехн. ін-ту. — 2022. — № 1. — С. 82-94. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Представлено особливості будови, навчання та сфери застосування генеративних моделей глибокого навчання. До основних завдань таких моделей відносять генерування даних (зображень, музики, текстів, відео), перенесення стилів з одних даних на інші, поліпшення якості даних, їх кластеризація, пошук аномалій тощо. Зазначено, що результати роботи генеративних моделей, окрім поширених розважальних цілей, можуть використовуватися як: додаткові дані для навчання інших моделей машинного навчання, джерела нових ідей для творчих професій, інструменти анонізації чутливих даних тощо. Проаналізовано переваги та недоліки таких базових видів генеративних моделей, як автокодувальники, варіаційні автокодувальники, генеративні

змагальні мережі (ГЗМ), ГЗМ Вассерштейна (Wasserstein GAN, WGAN), StyleGAN, StyleGAN 2 та BigGAN. Описано покрокове дослідження імплементації генеративної моделі на прикладі WGAN, яке включає як реалізацію базової архітектури цієї моделі, так і застосування складніших елементів. Прикладами таких елементів є впровадження умовної генерації для можливості вибору потрібного класу та алгоритм білінійного підвищення дискретизації для вирішення проблеми так званого «ефекту шахової дошки». Фінальна модель, яку було створено в результаті дослідження та, яка одержала назву CWGAN-GP-роздільній здатності 128 × 128. Модель навчалася на авторському наборі даних, що складається з 900 фотографій (по 450 для кожного класу). У процесі навчання для аугментації зображень використовувалися такі афінні перетворення, як повороти та перевертання. Наголошено, що хоч результати роботи генеративних моделей часто легко оцінити візуально, проте разом з бурхливим розвитком ГЗМ зростає актуальність проблеми автоматизації процесу оцінювання якості згенерованих даних.

Шифр НБУВ: Ж68690

4.Ч.517. Впровадження системи електронного навчально-методичного забезпечення в науково-дослідну діяльність школярів / Г. В. Онопченко // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 35-40. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розкрито особливості впровадження системи навчально-методичного забезпечення в науково-дослідну діяльність школярів на основі використання електронних освітніх ресурсів. Визначено вимоги до структури та змісту науково-дослідної діяльності школярів, охарактеризовано інноваційні методи розвитку науково-дослідного мислення учнів, описано можливості, що надаються електронними освітніми ресурсами, подано їх класифікацію.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ч.518. Вчитель для обдарованих дітей як фасилітатор їх розвитку / О. Г. Ноздрачова // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 53-55. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Зауважено, що в сучасному українському суспільстві поняття обдарованості дітей викликає дедалі більший інтерес. Автор зауважує, що вчитель — це не лише суб'єкт для передачі знань, а й насамперед людина, яка любить свою професію та учнів, до яких вона має знайти індивідуальний підхід, для того, щоб у кожного виявити здібності, чи навпаки відставання в розвитку. У контексті сучасних освітніх завдань дедалі більшої актуальності набуває проблема готовності педагога до роботи з обдарованими дітьми. Визначено, що робота «вчителів для обдарованих дітей» і «звичайних вчителів» приблизно однакова. Мета дослідження — визначити те, що вчителі мають розвивати навчальне середовище, яке відповідає соціальному, культурному та мовному досвіду своїх учнів. Вони виступають керівниками, посередниками, консультантами, викладачами та лідерами для студентів і допомагають учням ефективно пов'язати свої знання, що базуються на культурі спілкування та досвіді навчання в класі. Вчителі мають використовувати особистий культурний досвід учнів як основу для розвитку знань і навичок.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ч.519. Ідеї «Філософії для дітей» у проектуванні курсу «Я досліджую світ» / О. Ліннік // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 15-21. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано ідеї авторського курсу «Філософія для дітей» Н. Гавриш та О. Ліннік. Ідеї розбудови курсу з'являються з ключовими засадами концепції Нової української школи (НУШ), на підставі чого обґрунтовується доцільність їх використання у проектуванні інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Розкрито аспекти визначення тематики, орієнтованого змісту курсу, а також його методичного забезпечення. Приділено окрему увагу веденню навчально-пізнавальних діалогів. Розкрито позицію вчителя стосовно учнів під час навчання. Матеріали дослідження підготовлено на основі досвіду проектування навчальних матеріалів для учнів других пілотних класів НУШ.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.520. Педагогічні моделі STEAM-орієнтованого освітнього середовища для розвитку інформаційно-цифрової компетентності вчителя основної школи / Н. В. Сороко // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 142-150. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Активний розвиток суспільства знань вимагає реформування освіти та перегляду традиційних методів навчання з позиції оновлення форм, засобів та її змісту відповідно до таких світових процесів, як глобалізація та інформаційна революція. З огляду на це важливого значення набуває проектування моделей освітніх середовищ відповідно до впровадження світових тенденцій щодо нових підходів навчання на різних рівнях освіти особистості. Однією з таких тенденцій є STEAM-освіта, що потребує проектування STEAM-орієнтованого освітнього середовища (ООС). У цьому випадку особливого значення набуває розвиток інформаційно-цифрової компетентності (ІЦК) вчителів, що є важливим для підтримки та розвитку освіти відповідно до вимог інформаційного суспільства. З огляду на це, мета роботи —

аналіз педагогічних моделей STEAM-ООС закладу загальної освіти (ЗЗО) та виокремлення характерних особливостей такого середовища та пропозицій щодо його основних компонентів. Для досягнення мети використано методи системного та порівняльного аналізу наукової літератури та звітів проєктів щодо процесів проектування педагогічних моделей STEAM-ООС; теоретичні методи синтезу та узагальнення для формулювання висновків і пропозицій щодо створення моделі STEAM-ООС ЗЗО для розвитку ІЦК вчителів. Виокремлено важливі компоненти, що є необхідними при проектуванні STEAM-ООС закладу загальної освіти для розвитку ІЦК вчителів: цільовий, комунікативний, змістовий, організаційно-діяльнісний, технологічний, результативно-діагностичний. Визначено, що цільовий компонент має стосуватися окреслення чинників впливу на формування мети, завдань, принципів і підходів навчання; комунікативний компонент охоплює завдання щодо підтримки взаємодії учасників навчального процесу; організаційно-педагогічний компонент має передбачати застосування необхідних підходів, форм, методів і засобів для розвитку ІЦК вчителів; змістовий компонент моделі має відображати навчальний контент, що сприятиме розвитку ІЦК вчителів для підтримки та розвитку STEAM-ООС ЗЗО; технологічний компонент має передбачати рішення завдань підбору засобів для забезпечення створення, підтримки та розвитку середовища; результативно-діагностичний компонент є реалізацією цільового компоненту та передбачає аналіз розвитку ІЦК вчителів для підтримки та розвитку STEAM-ООС ЗЗО. В результаті проведеного аналізу педагогічних моделей STEAM-ООС ЗЗО, визначено основні компоненти STEAM-ООС ЗЗО для розвитку ІЦК вчителів та описано завдання у межах цих компонентів.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.521. Проектування освітньо-інформаційного середовища майбутнього для обдарованих дітей / В. М. Мадзигон // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 18-23. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розкрито сучасні тенденції проектування інноваційного освітньо-інформаційного середовища майбутнього, за допомогою якого підвищується якість навчання, виховання, розвитку обдарованих і талановитих дітей. Причому враховано вимоги створення оптимальних матеріальних, психолого-педагогічних, санітарно-гігієнічних, організаційних умов і факторів індивідуального розвитку кожної обдарованої дитини. Описано технологію впровадження в педагогічну практику варіантів режимів роботи різних інноваційних типів освітніх чи навчально-виховних закладів.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ч.522. Фасилітативні вміння вчителя як чинник розвитку обдарованості учнів / І. Дорожко, О. Малихіна, Л. Турішева // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 111-119. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Обґрунтовано актуальність вивчення проблеми розвитку фасилітативних умінь у сучасного вчителя, який працює з обдарованими учнями в контексті зміни освітньої парадигми, переходу від традиційного до людиноцентрованого підходу до навчання. Проаналізовано сучасні вітчизняні підходи до розгляду феномену «педагогічної фасилітації», визначено його суть та особливості. Розглянуто фасилітативні вміння вчителя як набуту здатність, що допомагає створювати атмосферу, яка буде сприяти гармонійному розвитку сучасної особистості. Зазначено, що формування фасилітативних умінь потребує роботи над собою та власного саморозвитку. Розкрито важливість педагогічної фасилітації обдарованих учнів як аспекту психолого-педагогічного супроводу, що забезпечує оптимальні умови для виявлення та розвитку їх потенціалу.

Шифр НБУВ: Ж71506

Див. також: 4.Ч.464, 4.Ч.507, 4.Ч.532-4.Ч.533, 4.Ч.536, 4.Ч.554

Теорія та методика виховання учнів

4.Ч.523. Батьківсько-вихователська взаємодія як чинник патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / А. А. Солонська; Національна академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Досліджено проблему батьківсько-вихователської взаємодії як чинника патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. На засадах теоретичного аналізу досліджуваної проблеми уточнено зміст поняття: «батьківсько-вихователська взаємодія», «патріотична вихованість дітей старшого дошкільного віку». Проаналізовано основні наукові підходи щодо патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку у батьківсько-вихователській взаємодії. Розроблено критерії («уявлення про патріотизм», «бажання проявляти патріотизм», «прояв патріотизму у поведінці») з відповідними показниками та характеризовано рівні патріотичної вихованості дітей старшого дошкільного віку. Обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови патріотичного виховання

дітей старшого дошкільного віку у процесі батьківсько-виховательської взаємодії.

Шифр НБУВ: РА453497

4.Ч.524. Визначення показників «життєвий індекс людини» та «біологічний вік» як метод підвищення ефективності роботи гуртків валеології / Г. П. Мегалінська, К. Г. Постова, Ж. І. Білик, Є. В. Даниленко, І. О. Ткачук // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 61-66. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Представлено результати багаторічного досвіду роботи гуртків валеології та біології з вивчення тем «Діагностика здоров'я» або «Валеологічна діагностика». Доведено, що формування валеологічної компетентності доцільно проводити за допомогою лабораторних робіт з визначення життєвого індексу людини та біологічного віку. Представлено алгоритм використання життєвої ємкості легень і життєвого індексу людини для валеодіагностики. Уточнено поняття «біологічного віку», подано методику його визначення в умовах гурткової роботи, результати якої кількісно та якісно представлено в дослідженні. Розглянуто основні групи умов, що впливають на біологічний вік. Проаналізовано результати анкетування серед гуртківців із визначення ймовірної тривалості життя. Розглянуто інформацію щодо стану здоров'я гуртківців, представлено алгоритм проведення валеодіагностики через показники життєвий індекс людини, максимальне споживання кисню, біологічний вік. Відображено можливості використання методик валеодіагностики в учнівських науково-дослідницьких роботах у контексті визначення впливу факторів середовища на біологічний вік людини. Проведено педагогічний експеримент, що надає змогу оцінити ефективність запропонованого дидактичного матеріалу.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ч.525. Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Т. Г. Гриців; Національна академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2021. — 22 с.: табл. — укр.

Досліджено проблеми виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки. На засадах теоретичного аналізу досліджуваної проблеми уточнено суть понять «ціннісне ставлення до Батьківщини», «виховання ціннісного ставлення до Батьківщини», «вихованість ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів»; визначено базові цінності — любов до Батьківщини, безкорисливе піклування, самоповага. З'ясовано потенціал народної педагогіки в освітньому процесі початкової школи у контексті виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів. Визначено структурні компоненти вихованості ціннісного ставлення до Батьківщини, а саме: когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий. Розроблено критерії («знання про ціннісне ставлення до Батьківщини»; «бажання виявляти ціннісне ставлення до Батьківщини»; «прояв ціннісного ставлення до Батьківщини у реальній діяльності» з відповідними показниками, охарактеризовано рівні (високий, достатній, середній, низький) вихованості ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки. Охарактеризовано психологічні механізми (національна самосвідомість та національно-культурна ідентичність) та функції виховання ціннісного ставлення до Батьківщини. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки. Розроблено й апробовано проектну виховну технологію для молодших школярів «Культурна спадщина моєї Батьківщини», яка передбачає доцільне використання різноманітних форм і методів виховної роботи.

Шифр НБУВ: РА453413

4.Ч.526. Вплив духовно-збагаченого освітнього середовища на розвиток творчої самодіяльності учнів / Л. Киричівська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 65-69. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Інтелектуальний потенціал держави забезпечується насамперед ефективною діяльністю освітніх закладів. Відповідно, духовно-збагачене освітнє середовище має забезпечувати супровід і підтримку обдарованої молоді, здійснювати проектування та прогнозування творчого розвитку особистості. Зазначену роботу спрямовано на розкриття суті духовно-культурного середовища освітнього закладу, яке буде сприяти створенню атмосфери творчого саморозвитку учнів, їх самовизначенню та самореалізації в майбутній професії та житті. У контексті дослідження духовно збагачене освітнє середовище як комплекс практичних способів визначають як формування компетентностей, методів і технологій, що сприятимуть розвитку та формуванню професійних здібностей особистості, а освітнє середовище як соціальний інструмент — як те, за допомогою чого виховуються і реалізуються духовно-культурні цінності та цілі розвитку суспільства. Воно постає активним стимулом культурних змін і перетворень у суспільному житті. Вивчення проблем духовності, духовного життя особистості залишається нагальним питанням для українського суспільства, оскільки більшість з-поміж сучасної молоді де-

монструє безініціативність та безвідповідальність, що є свідченням прогалин у цьому питанні.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.527. Педагогічні умови творчого самовираження молодших школярів у закладах позашкільної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / А. Е. Бойко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2021. — 23 с.: табл. — укр.

Науково обґрунтовано теоретичні засади творчого самовираження молодших школярів у закладах позашкільної освіти. На підставі аналізу філософської, культурологічної, соціологічної, психологічної, педагогічної літератури уточнено суть поняття «творче самовираження молодших школярів» у закладах позашкільної освіти. Визначено компоненти (когнітивний, емоційно-ціннісний, довільної спонуки, поведінково-практичний, самоціннісний), критерії (знання про творчість та її значимість у житті; бажання заявити про себе у творчій діяльності; готовність проявити себе у творчій діяльності; вираження Я-соціоцентрованого у творчій діяльності; ставлення особистості до себе і до результатів власної творчої діяльності) з відповідними показниками й охарактеризовано рівні (високий, достатній, середній, високий) творчого самовираження молодших школярів у закладах позашкільної освіти. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов творчого самовираження молодших школярів у закладах позашкільної освіти. Розроблено й апробовано програму «Майстерня творчого самовираження молодших школярів», яка передбачає доцільне використання різноманітних форм і методів виховного впливу на вихованців у закладах позашкільної освіти.

Шифр НБУВ: РА453423

4.Ч.528. Фінансова грамотність: сутність і перспективи розвитку / Н. Савчук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 92-97. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Проаналізовано проблему фінансової грамотності як актуальної необхідності сьогодення. Підкреслено, що освіченість у сфері фінансів сприяє прийняттю грамотних рішень, мінімізації ризиків, зумовлене поступ суспільства. Доведено, що фінансова грамотність — це комплекс навичок, яких людина набуває у процесі фінансової освіти як в закладах загальної середньої освіти, так і в закладах вищої освіти. Фінансова грамотність є умовою підвищення рівня життя, забезпечує для людини впевненість у майбутньому, стабільність, а також процвітання економіки суспільства загалом.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.529. Формування етнокультурної компетентності в учнів закладів загальної середньої освіти з використанням творчої спадщини П. Чубинського / В. Й. Крамар // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 48-52. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розкрито значення використання етнокультурної спадщини П. Чубинського у формуванні етнокультурної компетентності в учнів закладів загальної середньої освіти України. Проаналізовано внесок П. Чубинського в становлення української педагогіки в Україні. Визначено освітні функції етнокультурної спадщини П. Чубинського під час формування етнокультурної компетентності в учнів і реалізацію їх на практиці в закладах загальної середньої освіти України.

Шифр НБУВ: Ж100965

Див. також: 4.Ч.466

Організація загальноосвітньої школи

4.Ч.530. Нова грамотність і ключові компетентності в умовах реформування початкової освіти: [монографія] / Л. О. Хомич, Г. В. Товканець, Н. Ю. Брижак, М. В. Горват, М. І. Кузьма-Качур, М. В. Лавренова, Н. В. Лалак, О. М. Ліба, Т. І. Молнар, Т. М. Мочан, Л. М. Фенчак, С. Ю. Човрій, І. Е. Майборода; ред.: Г. В. Товканець; Мукачівський державний університет. — Ужгород: Рік-У, 2022. — 247 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 232-245. — укр.

Представлено результати науково-дослідницької діяльності авторського колективу кафедри теорії та методики початкової освіти Мукачівського державного університету щодо модернізації початкової освіти. Розкрито сучасні проблеми початкової освіти і особливості розвитку ключових компетентностей особистості у відповідності до європейських стандартів соціально-економічного сталого розвитку. Розглянуто основи формування загальнолюдських цінностей у дітей молодшого шкільного віку та закономірностей інтелектуального розвитку особистості молодшого школяра. Окреслено групову роботу як засіб формування ключових компетентностей здобувачів початкової освіти. Виокремлено роль позакласної та позашкільної роботи в освітньому процесі здобувачів початкової освіти.

Шифр НБУВ: ВА860534

4.Ч.531. Організаційно-педагогічні засади діяльності інноваційних шкільних мереж Великої Британії та США: монографія / А. А. Сбруєва, І. А. Чистякова, Ю. І. Самойлова;

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми: Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, 2019. — 298 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 255-286. — укр.

Проаналізовано особливості діяльності інноваційних шкільних мереж Великої Британії та США. Визначено теоретичні засади діяльності інноваційних шкільних мереж. Виокремлено історичні етапи розвитку інноваційних шкільних мереж у Великій Британії та США. Окреслено нормативні, змістові та процесуальні засади діяльності інноваційних шкільних мереж Великої Британії та США. Подано рекомендації щодо творчого використання прогресивного досвіду британської та американської систем середньої освіти в Україні.

Шифр НБУВ: ВА861002

4.4.532. Особливості змістового компоненту дидактичної системи наукового ліцею / В. В. Мелешко // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 38-43. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розкрито особливості змісту спеціалізованої освіти наукового спрямування як складника дидактичної системи наукового ліцею. Вказано на його цільове призначення, що передбачає пропедевтичну підготовку майбутніх дослідників і науковців. Проаналізовано принципи добору змісту навчання обдарованих учнів, шкільних до наукової діяльності. Визначено чинники, які позначаються на особливостях змісту навчання, що реалізується в таких закладах освіти для розвитку інтелектуальних здібностей здобувачів освіти чи окремих компонентів у процесі дослідницької діяльності, їх підготовки до наукової діяльності. Акцентовано на принципах, що реалізуються у процесі добору змісту освіти, призначеного для підготовки учнів до наукової, навчально-дослідницької, пошукової та іншої діяльності відповідно до стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування. У доборі змісту освіти для обдарованих учнів важливу роль відіграють такі фактори, як: наявність навчального матеріалу, призначеного для варіативності навчання, вибору рівня складності навчального матеріалу, диференціації та індивідуалізації навчання учнів із високими розумовими здібностями. Освітній процес організований для обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності потребує належного добору контенту, що зорієнтований на різноманітні види пошукової, дослідницької та іншої учнівської наукової діяльності.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.4.533. Особливості освітнього процесу наукового ліцею: навчальна і наукова компоненти / В. В. Мелешко // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 83-89. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто проблеми, що пов'язані з процесом навчання у наукових ліцеях як спеціалізованих закладах загальної середньої освіти наукового спрямування. У процесі аналізу особливостей освітнього процесу наукового ліцею виявлено окремі тенденції, що забезпечують успішність дослідницької діяльності обдарованих учнів і посилюють їх інтерес до наукової роботи на основі інтеграції навчального та наукового складників процесу навчання. Це потребує врахування психічних якостей і характеристик обдарованого учня старшого шкільного віку, зокрема високий рівень мотивації до навчання, наполегливість у досягненні успіху, готовність до застосування зусиль, прагнення досягати мети. З'ясовано, що застосування процедур інтеграції навчального та навчального компонентів як складників процесу навчання обдарованих учнів забезпечує умови для здобуття спеціалізованої освіти наукового спрямування на основі реалізації різних стратегій навчання та методик проектної діяльності. Також поєднання навчального і наукового компонентів цілісного освітнього процесу сприяє успішному формуванню дослідницьких компетентностей інтелектуально обдарованих учнів завдяки створенню ситуації успіху. Автор стверджує, що наукові знання, передбачені для вивчення у формі спецкурсів або факультативів, мають відповідати інтересам обдарованих учнів, їх потребам у знаннях. На основі ознайомлення учнів з додатковими науковими відомостями вони одержують узагальнене уявлення про основні сфери навколишнього світу, засвоюють теоретичні наукові відомості чи достовірні дані про них. Отже, завдяки успішній інтеграції навчального та наукового змісту, інтелектуально обдаровані учні, окрім загально навчальних, засвоюють наукові знання, розширюють досвід дослідницької роботи, одержують пропедевтичну підготовку до наукової діяльності.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.4.534. Проблеми і перспективи державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти в умовах децентралізації влади на засадах партнерської взаємодії / О. М. Онаць // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 27-34. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Обґрунтовано проблеми державно-громадського управління (ДГУ) закладами загальної середньої освіти (ЗЗСО) в умовах децентралізації влади та визначено його перспективні напрями розвитку на засадах партнерської взаємодії. Уточнено, що ДГУ освітою — це процес поєднання діяльності державних і суспільних суб'єктів управління в інтересах людини, соціуму, влади. Встановлено, що ДГУ ЗЗСО як активними соціально-педагогічними системами буде ефективним тоді, коли держава та громад-

ськість стануть рівноправними партнерами і будуть працювати на суттєві зміни в меті, завданнях, змісті та результатах управління. Аргументовано, що головною ознакою партнерства є встановлення контактів, що зумовлюються спільною діяльністю і передбачають: комунікацію (обмін інформацією), інтер акцію (обмін діями), соціальну перцепцію (сприйняття й розуміння партнера). Визначено, що суть партнерства полягає у встановленні зв'язків на взаємовигідних і рівноправних умовах між опорним ЗЗСО, як і іншими закладами, учнями та їх батьками, працівниками закладу освіти та членами місцевого співтовариства, меценатами та спонсорами, представниками культурно-освітніх установ і різних громадських об'єднань, органами влади та місцевого самоврядування, представниками приватного та неурядового секторів для визначення способів і напрямів взаємодії для успішного спільного вирішення важливих питань життєдіяльності та розвитку як закладу освіти, так і всіх партнерів. Доведено, що основним аргументом щодо перспектив розвитку ДГУ ЗЗСО є перехід на партнерські відносини, які закріплені угодами та нормативними документами, що встановлюються між різними компонентами цілісної організаційної структури управління закладом освіти.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.4.535. Промоція освітнього проекту інструментами візуальної комунікації (на прикладі проекту «Початкова школа: освіта для життя») / М. М. Нетреба // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 122-126. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проаналізовано покроковий алгоритм розробки візуального анімаційного контенту для популяризації освітнього проекту «Початкова школа: освіта для життя», розробником якого є робоча група Київського університету ім. Бориса Грінченка, залучення більшої кількості людей до його реалізації та розвитку. Виокремлено та проаналізовано основні сегменти цільової аудиторії проекту: батьки, діти, вчителі та представники адміністрації шкіл. Визначено канали поширення анімаційних роликів, а також оцінено ефективність промоції освітнього проекту за допомогою КРІ та вебаналітики. Високі показники поінформованості громадськості шляхом візуальної комунікації про проект «Початкова школа: освіта для життя» доводять, що анімаційний ролик є ефективним інструментом для популяризації освітніх проектів. Було створено 13 анімаційних відеопродуктів: один проморолик для батьків першокласників, один ролик для вчителів, які будуть працювати за цією інноваційною програмою початкової школи, та 11 роликів для презентації навчальних зошитів за заданими темами: «Я — школяр, я — школярка», «Шкільний портфель», «Життя книжки», «Дорога до школи», «Шкільне подвір'я», «Школа — наш дім», «Законо шкільної країни», «Школа чемних», «Зростаємо здоровими», «Красиве і корисне», «Рік у школі». Загалом сумарна кількість переглядів анімаційних роликів становить понад 15 тисяч переглядів, а також близько 100 публікацій у різних медіа про проект. Отже, завдяки розміщенню роликів у соціальних мережах, зокрема на сторінці проекту у Facebook та на каналі YouTube, а також демонстрації на тематичних заходах проекту вдалося ефективно охопити цільові групи. Найбільш активною була категорія вчителів та представників освітніх закладів, які переглядали ролик на семінарах та форумах і обговорювали в спільнотах Facebook. Суттєво зростає цільова аудиторія й відповідно збільшилась кількість його прихильників і охочих взяти участь у його реалізації.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.4.536. Узагальнена функціональна модель інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти / О. М. Мельник // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 94-99. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Обґрунтовано та наведено узагальнену функціональну модель інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти. В умовах пандемії, спричиненої коронавірусом COVID-2019, у зв'язку з переходом всіх закладів освіти одразу на дистанційну форму навчання, як ніколи нагальним стало питання створення інформаційно-освітнього середовища (ІОС) закладу загальної середньої освіти. З огляду на це постанала необхідність внесення корективів у моделювання такого середовища з використанням комп'ютерних і хмарних технологій, яке надасть можливість організувати навчання за дистанційною та змішаною формами належним чином, вести облік навчальних досягнень учнів, будувати освітню траєкторію кожного. Таке моделювання сприятиме належному функціонуванню ІОС з метою забезпечення якісного освітнього процесу. Дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи «Розвиток інформаційного освітнього середовища сучасного навчального закладу України» (N держреєстрації 0117U006234). Для досягнення мети використано загальнонаукові методи, такі як аналіз наукових і науково-педагогічних джерел, у тому числі дослідницьких досліджень, синтез, узагальнення, порівняння, індукція, дедукція, опис, зіставлення, теоретичне моделювання. Запропоновано узагальнену у функціональну модель багаторівневої ІОС закладів загальної середньої освіти, яка є основою для розроблення технічними фахівцями всіх необхідних алгоритмів і відповідних програмних кодів, а також її належного інформаційного наповнення за участю

педагогічних працівників. Висновки: ІОС закладу освіти розуміється цілісна багаторівнева цифрова система, яка поєднує підсистеми забезпечення управлінської, навчальної та наукової діяльності з відповідним змістовим і методичним інформаційним забезпеченням на єдиній програмно-апаратній основі (платформі). Розроблення функціональної моделі ІОС надасть можливість реалізувати бачення працівників освіти на організацію, методичне забезпечення та змістове наповнення такого середовища.

Шифр НБУВ: Ж101424

Спеціальні школи. Дефектологія

4.Ч.537. Діагностика якості професійної підготовки фахівців дошкільної та початкової освіти: практич.-метод. посіб.: [у 3 ч.]. Ч. 3. Діагностика інтелектуальних і мовленнєвих порушень у дітей різних вікових категорій / О. І. Проскурняк, О. В. Ільченко, М. В. Роганова, А. І. Чаговець, Х. А. Шапаренко, С. В. Пехарева, І. П. Репко, І. О. Степанець, О. О. Бабакіна, Ю. О. Блудова; «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківська обласна рада. — Харків, 2019. — 363 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 339-351. — укр.

Розглянуто широке коло питань освітньої галузі, включаючи базові аспекти процесу психолого-педагогічного діагностування дітей дошкільного та шкільного віку з особливими потребами. Розроблено технологію з обстеження інтелекту й мовлення у дітей дошкільного та шкільного віку з особливими потребами.

Шифр НБУВ: В359235/3

4.Ч.538. Корекція психомоторного розвитку дітей з розладами аутистичного спектру засобами фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / М. І. Породько; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 17 с.: табл. — укр.

Досліджено актуальну психолого-педагогічну проблему корекції психомоторного розвитку дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру засобами фізичного виховання. Визначено рівні та особливості психомоторного розвитку дітей з розладами аутистичного спектру. Обґрунтовано вплив засобів фізичного виховання на корекцію психомоторики дітей з розладами аутистичного спектру. Представлено та апробовано діагностику психомоторного розвитку дітей з розладами аутистичного спектру. На основі діагностичних показників розроблено комплексну корекційно-педагогічну програму для розвитку психомоторики дітей старшого дошкільного віку з використанням засобів фізичного виховання та доведено її ефективність.

Шифр НБУВ: РА453412

4.Ч.539. Навчання математики учнів 5 — 6 класів в умовах інклюзії / О. В. Тітова // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 103-107. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні все більшої уваги набуває проблема доступності освіти для всіх дітей, зокрема і для дітей з особливими потребами. Реформування в освіті, що відбувається, передбачає інтеграцію національної системи освіти в світовий освітній простір і забезпечення рівності прав у здобутті якісної освіти всім громадянам України. Перебування звичайних дітей і дітей з обмеженими можливостями в одному класі, навчання їх одночасно, створює особливі умови щодо організації навчального процесу, потребує розробки нових підходів до навчання всіх дітей за умов інклюзії. Зазначене стосується також і навчання математики учнів 5 — 6 класів основної школи. Для проведення дослідження використано теоретичні (аналіз науково-методичної літератури, методів і принципів навчання за умов інклюзії, методів навчання математики, порівняльний аналіз для з'ясування різних поглядів на проблему) та емпіричні (спостереження, бесіди) методи навчання. Описано методи навчання математики учнів 5 — 6 класів за умов інклюзії, а також особливості формування та розвитку різних навчальних дій, які забезпечують ефективність навчання та залучення дітей з особливими потребами до колективної роботи. Розроблено рекомендації щодо вибору форм і методів роботи, а також засобів навчання, враховуючи навчальні переваги учнів. Запропоновано додаткові принципи організації навчання. Встановлено, що застосування описаних методів навчання надає змогу підвищити пізнавальну активність учнів, розвинути їх творчі здібності, залучити дітей в освітній процес, стимулювати самостійну діяльність учнів, виховувати в них позитивні якості особистості.

Шифр НБУВ: Ж101424

Див. також: 4.С.3

Професійно-технічна освіта

Педагогіка професійно-технічної школи

4.Ч.540. Теоретичні і методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / І. В. Гириловська;

Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 32 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретичні та методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Розкрито зміст, визначено структуру, розроблено процесуальну модель моніторингу. Представлено методику його проведення у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Запропоновано метод оцінювання якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, механізм визначення індивідуального показника рівня професійної підготовки учня й інтегрованого показника якості професійної підготовки випускників закладу в цілому. Узагальнено експериментальні дані, які доводять правомірність висновків щодо дієвості авторської моделі моніторингу, реалізованої відповідно до розробленої методики.

Шифр НБУВ: РА453363

4.Ч.541. Формування екологічної культури студентів економіко-гуманітарних коледжів засобами реалізації інтегративного підходу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. В. Трофімчук; Хмельницький національний університет. — Хмельницький, 2023. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дослідження присвячено проблемі формування екологічної культури студентів економіко-гуманітарних коледжів засобами реалізації інтегративного підходу. Виокремлено й обґрунтовано педагогічні умови формування екологічної культури студентів економіко-гуманітарних коледжів засобами реалізації інтегративного підходу (екологізація змісту дисциплін загальнонаукової і соціально-гуманітарної підготовки на засадах інтегративного підходу; спрямованість підготовки студентів економіко-гуманітарних коледжів на формування екологічної етики, заснованої на екологічних імперативах і ціннісному ставленні до природи; актуалізація особистісного потенціалу студентів в екологічно орієнтованому освітньому середовищі; мотивування майбутніх фахівців соціально-економічних спеціальностей до екологічно доцільної професійної діяльності). Розроблено структурно-функціональну модель зазначеного процесу; конкретизовано компоненти, критерії та рівні сформованості екологічної культури студентів економіко-гуманітарних коледжів засобами реалізації інтегративного підходу. Уточнено суть понять «екологічна культура студентів економіко-гуманітарних коледжів», «формування екологічної культури студентів економіко-гуманітарних коледжів». Подальшого розвитку набули зміст, форми, методи навчання студентів економіко-гуманітарних коледжів. Розроблено та впроваджено в освітній процес навчально-методичне забезпечення для формування екологічної культури майбутніх фахівців економічних і правничих спеціальностей економіко-гуманітарних коледжів засобами реалізації інтегративного підходу.

Шифр НБУВ: РА453471

Середня спеціальна освіта

Педагогіка середньої спеціальної освіти

4.Ч.542. Бінарне заняття як форма реалізації міждисциплінарних зв'язків у процесі підготовки студентів в умовах закладу фахової передвищої освіти: з досвіду Машинобудівного коледжу Сумського державного університету / Ю. М. Ананченко, Н. К. Вороніна, Л. І. Скороходова // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 19-24. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Важливим завданням методичної та освітньої роботи викладачів закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО) є поглиблення теоретичних основ навчання, які б забезпечували єдність навчання, виховання та розвитку особистості майбутнього фахівця й активізації його пізнавальної діяльності. Для цього варто урізноманітнювати форми, методи та засоби організації навчальних занять. Використано такі методи: теоретичні — аналіз наукових джерел; вивчення й узагальнення передового досвіду щодо застосування міждисциплінарних зв'язків (МДЗ) у межах освітнього процесу закладів фахової передвищої освіти на прикладі Машинобудівного коледжу Сумського державного університету. Розроблено систему реалізації МДЗ у підготовці молодших спеціалістів в умовах ЗФПО є сукупністю таких компонентів: цільового, дієвого, діагностичного та результативного. У результаті педагогічного спостереження та опитування студентів і викладачів визначено позитивні та негативні риси бінарного заняття у процесі підготовки студентів в умовах ЗФПО. Застосування МДЗ розглянуто на прикладі бінарних занять з дисциплін «Вища математика» та «Економіка»; «Редагування навчальної та довідкової літератури» та «Вебтехнології», що вивчаються у ЗФПО. Ефективність бінарних занять залежить від: правильно виділення міждисциплінарних (міжпредметних) об'єктів за допомогою аналізу навчальних програм; раціонально організованої спільної роботи обох викладачів (вивчення літератури, взаємне консультування, складання спільного плану заняття, визначення глибини та об'єму розкриття навчального матеріалу, послідовності його вивчення, вибір методів і засобів навчання); узгодженості дій викладачів і студентів під час заняття. Бінарні

заняття вимагають ґрунтовної підготовки як викладачів, так і здобувачів освіти — це ще одна причина щодо неможливості проводити їх часто. Але в той же час таке заняття проводиться не заради зовнішнього ефекту, а для систематизації знань, формування переконань через поєднання предметів і є важливим етапом у формуванні світогляду здобувача освіти, розвитку його мислення. Встановлено, що особливості застосування МДЗ в умовах ЗФПО є врахування особливостей професійного процесу, послугоування інструментарієм однієї дисципліни для вирішення завдань іншої. Ефективною формою реалізації МДЗ є бінарне заняття. Як показує практика, бінарні заняття сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів ЗФПО, активному, емоційному сприйняттю ними нових знань фахового спрямування, розвитку у здобувачів освіти творчого, самостійного, гнучкого мислення.

Шифр НБУВ: Ж101424

Професійна і спеціальна освіта

Вища освіта

4.Ч.543. Педагогічні студії з підготовки будівельно-архітектурних фахівців: дидактичний та виховний аспекти: колект. монографія / ред.: Г. Євсєєва, Г. Лисенко, М. Савицький, В. Гладуш; Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. — Дніпро: ПДАБА, 2022. — 482 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретичні засади і практичний досвід підготовки будівельно-архітектурних фахівців у дидактичному та виховному аспектах (в історико-педагогічному та сучасному контекстах). Розглянуто внутрішню політику забезпечення якості освіти в умовах євроінтеграції та визначено місце неформальної освіти у системі вищої освіти України. Акцентовано увагу на посиленні цифровізації освітнього процесу сучасного ЗВО як запоруки налагодження успішного дистанційного (змішаного) навчання будівельно-архітектурних фахівців.

Шифр НБУВ: ВА861019

Педагогіка вищої школи

Дидактика (теорія освіти та навчання)

4.Ч.544. Організаційні засади створення електронного освітнього середовища закладу вищої освіти на базі платформи Moodle / К. В. Польгун // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 68-73. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

В умовах сьогодення спектр діяльності закладу вищої освіти (ЗВО) розширюється та передбачає створення та розвиток електронного освітнього середовища (ЕОС). Забезпечення електронного супроводу навчання студентів є важливою функцією ЕОС, один зі шляхів реалізації якої полягає у використанні LMS MOODLE. З'являється необхідність з'ясування особливостей ЕОС ЗВО, визначення організаційних засад його формування на базі платформи MOODLE. Виявлено, що наявні способи масового створення облікових записів студентів у MOODLE, розподілу їх за групами потребують оптимізації. Здійснено аналіз, порівняння, узагальнення та систематизацію відомостей, одержаних під час вивчення наукової літератури, технічної документації MOODLE, а також практичну перевірку запропонованого способу формування бази облікових записів здобувачів вищої освіти в Системі управління електронними навчальними курсами Криворізького державного педагогічного університету. Запропоновано означення поняття «електронне освітнє середовище» закладу освіти. Окреслено основні завдання та принципи організації ЕОС. З'ясовано, що функціонування ЕОС передбачає здійснення управлінсько-організаційного, науково-методичного, навчально-методичного, системотехнічного та кадрового забезпечення. Визначено й охарактеризовано складники підготовчого етапу до організації роботи здобувачів вищої освіти в системі MOODLE. Вдосконалено спосіб ґрунтовної реєстрації користувачів. Встановлено, що дотримання вимог до електронного навчання та принципів організації ЕОС сприяє підвищенню результативності навчальної діяльності здобувачів вищої освіти. Водночас велике значення у функціонуванні ЕОС має систематичне забезпечення якісної методичної та технічної підтримки. Застосування автоматизованих процедур надає змогу спростити підготовчу роботу та зменшити витрати часу на її виконання.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.545. Організація контролю навчальних досягнень студентів за допомогою автоматизованих систем тестування / Н. В. Сачанюк-Кавецька, О. П. Прозор, І. А. Клепа // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 87-93. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Проблема впровадження автоматизованих систем тестування як засобу вимірювання навчальних досягнень студентів є актуальною, оскільки вона стосується оптимізації та модернізації навчального процесу за умов змішаного навчання. З огляду на зазначене постає необхідність з'ясувати переваги та недоліки електронного тестування, дослідити ефективність його застосування та сформулювати умови, необхідні для якісного контролю навчальних досягнень студентів. Для виконання завдань дослідження використано методи: аналіз, синтез, порівняння, систематизація та узагальнення навчально-методичних і науково-популярних джерел із проблеми дослідження, педагогічний експеримент, первинну статистичну обробку й узагальнення одержаних даних. Для визначення статистичних показників застосовано програмний додаток MS Excel. Дослідження проведено на базі Вінницького національного технічного університету при кафедрі вищої математики. Обсяг вибірки — 287. Наведено приклади тестових завдань із дисципліни «Вища математика»; використовуючи t-критерій Вілкоксона та u-критерій Манна — Уїтні, перевірено вплив факторів систематичності проведення тестування та відкритості доступу до тестування впродовж навчального семестру на результат семестрового тестування. Експериментальна перевірка підтвердила ефективність контролю навчальних досягнень студентів за допомогою автоматизованих систем тестування за умови систематичного його проведення та дотримання академічної доброчесності. Подальші дослідження мають стосуватися формування алгоритмів створення тестових завдань для перевірки глибини знань.

Шифр НБУВ: Ж101424

Див. також: 4.Ч.550

Теорія виховання

4.Ч.546. Система формування здоров'язбережувального освітнього середовища в класичних університетах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.07 / О. В. Кабацька; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. — Старобільськ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати теоретико-експериментального дослідження проблеми формування здоров'язбережувального освітнього середовища в класичних університетах. Проаналізовано генезу ідеї здоров'язбереження здобувачів університетської освіти в історії педагогічної думки. Розкрито роль і значення здоров'язбережувального освітнього середовища класичного університету для оптимізації освітнього процесу. Обґрунтовано концептуально-методологічні засади дослідження проблеми формування здоров'язбережувального освітнього середовища в класичних університетах. Здійснено сутнісно-феноменологічний та структурний аналіз здоров'язбережувального освітнього середовища класичного університету. З'ясовано суть здоров'язбережувальної компетентності здобувачів університетської освіти, визначено зміст її структурних компонентів. Теоретично обґрунтовано систему формування здоров'язбережувального освітнього середовища в класичних університетах. Розроблено науково-методичне забезпечення цієї системи. Експериментально перевірено ефективність розробленої системи формування у здобувачів освіти здоров'язбережувальної компетентності.

Шифр НБУВ: PA453495

Див. також: 4.С.22

Організація роботи навчального закладу

4.Ч.547. Взаємозв'язок професійно-прикладної спрямованості навчання математики з компетентнісним підходом у формуванні професійної компетентності студентів аграрних університетів / К. М. Некислих // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 55-61. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Сучасна концепція вищої освіти особливо увагу відводить професійному спрямуванню курсу математики в університетах. Немінучим стає поглиблення теоретичних основ математичної підготовки майбутніх висококомпетентних фахівців, зокрема у сфері сільськогосподарського виробництва. Якість математичної підготовки студентів аграрних університетів характеризується комплексом засвоєних математичних знань і методів математичної діяльності, досвідом їх використання у вирішенні завдань, що лежать поза предметом математики. Для реалізації поставленої мети та завдань дослідження використано сукупність теоретичних методів дослідження (теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури: абстрагування, систематизація, порівняння та зіставлення, дедуктивний, аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний). Висвітлено стан проблеми дослідження, та показано необхідність посилення професійної спрямованості навчання математики в аграрному університеті. Встановлено, що проблему професійної спрямованості навчання математики в аграрних університетах може бути вирішено за допомогою створення цілісної системи професійних завдань, тобто домінуючу роль у вивченні курсу математики необхідно відводити завданням прикладного характеру, що надасть можливість

підвищити якість підготовки фахівців і сформувати їх професійну компетентність. Виявлено, що професійна спрямованість викладання математики сприяє виникненню чітких мотиваційних установок студентів до вивчення основ математичної науки і до навчально-пізнавальної діяльності; підвищенню інтересу до майбутньої професійної діяльності на основі використання в навчанні інформації, що характеризує різні аспекти професійної діяльності в навчанні. Уточнено класифікацію математичних задач у формуванні професійної компетентності студентів аграрних університетів на основі взаємозв'язку професійно-прикладної спрямованості навчання математики та компетентнісного підходу. Виокремлено 5 напрямів наукових досліджень, які розкривають особливості реалізації компетентнісного підходу у навчанні математики студентів аграрних університетів у взаємозв'язку з професійно-прикладною спрямованістю навчання математики. Встановлено, що оптимізація математичної підготовки студентів аграрних університетів базується на науково-методичних основах професійної спрямованості математики у межах модульно-рейтингової системи навчання шляхом створення цілісної системи професійних завдань, побудованої згідно з рівнями пізнавальної активності студентів.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.548. Зарахування вступників до закладів вищої освіти як задача багатокритеріального прийняття рішень за умов невизначеності / В. Є. Бахрушин // Систем. технології. — 2020. — № 3. — С. 68-79. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проблема аналізу виконання передумов застосування алгоритму Гейла — Шеплі до розподілу вступників є актуальною, оскільки цей алгоритм використовується під час прийому до закладів вищої освіти в Україні та багатьох інших країнах. В роботі визначено основні фактори невизначеності, що стосуються переваг вступників і закладів вищої освіти та впливають на результати розподілу. Перехід до фінансування закладів вищої освіти за результатами діяльності може зменшити вплив цих невизначеностей.

Шифр НБУВ: Ж69472

4.Ч.549. Педагогічний коучинг: навч.-метод. посіб. / Н. П. Вільданова; ред.: С. С. Єрмакова; Одеська державна академія будівництва та архітектури. — Одеса: ВМВ, 2010. — 258 с.: іл. — Бібліогр.: с. 137-141. — укр.

Представлено методику професійно-педагогічного коучингу учасників освітньо-виховного процесу вищої школи, яка спирається на теоретичні та практичні досягнення вчених і представляє сучасний погляд на досягнення значної ефективності у спільній роботі викладача і студента.

Шифр НБУВ: ВА863833

4.Ч.550. Формування груп для використання методу взаємного навчання / І. Н. Вдовиченко // Систем. технології. — 2020. — № 3. — С. 13-20. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Наведено метод взаємного навчання. Розглянуто показники, які впливають на формування груп. Представлено результати експерименту по формуванню схем взаємодії студентів у бригадах взаємонавчання. Для правильного підбору студентів в групи запропоновано соціометричний метод.

Шифр НБУВ: Ж69472

Див. також: 4.Ч.551

Організація вищої освіти

Організація вищої освіти в Україні

4.Ч.551. Інформаційна система обліку методичної роботи кафедри / О. Уханська, В. Гладун, А. Сенік // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2021. — Вип. 10. — С. 1-12. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розроблено інформаційну систему аналізу методичної роботи кафедри закладу вищої освіти (ЗВО). Встановлено, що велике значення у забезпеченні якості освітньої діяльності ЗВО має методична робота кафедри, яка передбачає, зокрема, наявність навчально-методичного забезпечення навчального процесу та інформаційних систем для ефективного керування ним. Враховуючи важливу роль, що відводиться формуванню та розвитку системи методичної роботи у навчальному закладі, проаналізовано сучасні вимоги та умови реформування та диверсифікації системи вищої професійної освіти. На підставі загального огляду методичної роботи кафедри ЗВО виявлено актуальність розроблення прикладного програмного продукту для обліку та аналізу методичної роботи як окремого викладача, так і кафедри загалом. Розроблена інформаційна система аналізу методичної роботи кафедри надає змогу виконувати аналіз методичної роботи й окремих викладачів, та всієї кафедри, оцінювати якість освітньої діяльності, ведення документації, а також передбачає діагностику та моніторинг методичної роботи кафедри за різні періоди, порівняння діяльності викладачів і підготовку рекомендацій на наступні періоди роботи. Запропонована інформаційна система також надає можливість ефективно керувати методичною роботою та надавати рекомендації щодо планування, реалізації та контролю результативності стратегії вдосконалення навчального

процесу та його методичного забезпечення. Зокрема, передбачено, що програма охоплює такі види діяльності, як: облік наявних у методичному кабінеті кафедри методичних розробок з їх прив'язкою до назви дисципліни; назви та шифру спеціальності; курсу; викладачів-авторів; лекторів; навчальних груп; кількості студентів у групі та загалом на потоці, кількості примірників навчально-методичної літератури; часу публікації; облік наявних методичних розробок у межах віртуального навчального середовища з їх прив'язкою до вищенаведених параметрів, а також часу та останнього редагування, кількості зареєстрованих на навчальний комплекс лекторів і студентів, активності студентів; облік наявних методичних розробок у межах розділу «Електронна бібліотека» сайта кафедри з окремим їх узгодженням із кількістю відвідувань і кількістю копіювань користувачів. Розроблену інформаційну систему апробує кафедра прикладної математики Національного університету «Львівська політехніка».

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

4.Ч.552. Управління системами післядипломної освіти для сталого розвитку: колект. монографія / ред.: Н. М. Рідей; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. — 690 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено сферу управління освітою, освітньою політикою, методологію системного управління й оцінювання релевантності якості надання освітніх послуг, достовірність наукових результатів та інноваційних продуктів. Представлено авторське бачення методології управління у системі неперервної освіти дорослих. Увагу приділено методологічним засадам синергетичної педагогіки та історико-культурному аналізу розвитку освіти дорослих. Висвітлено особливості транскордонної модернізації освітніх систем в умовах глобалізації. Проаналізовано відповідності імплементації національної стратегії сталого розвитку (освіти та науки) до глобальної концепції сталості. Розкрито особливості управління формуванням системно методологічної компетентності у педагогів, освітніх консультантів, менеджерів освіти, аналіз функцій управління якістю в ЗВО, теоретичні та методичні аспекти управління мережевою підготовкою та значення інформаційно-мультимедійного її забезпечення.

Шифр НБУВ: ВА860518

Див. також: 4.С.16, 4.У.197, 4.Х.356, 4.Ч.510

Окремі галузі вищої освіти

Вища педагогічна освіта

4.Ч.553. Діагностика якості професійної підготовки фахівців дошкільної та початкової освіти: практич.-метод. посіб.: [у 3 ч.]. Ч. 2. **Діагностика якості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи** / І. П. Репко, І. О. Степань, О. О. Бабакіна, Ю. О. Блудова, М. В. Роганова, А. І. Чаговець, Х. А. Шапаренко, С. В. Пехарева, О. І. Прокурняк, О. В. Льченко; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківська обласна рада. — Харків, 2019. — 411 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 381-391. — укр.

Систематизовано авторські методики, тестові завдання, які використовуються для визначення сформованості загальнопедагогічних компетентностей, фахових компетентностей майбутніх учителів початкової школи відповідно до Концепції Нової української школи. Наведено приклади організації та проведення тренінгових занять як одного із засобів розвитку професійних компетентностей педагогів. Специфіка підготовки педагогів нової формации сьогодні диктується потребою в кардинальних змінах існуючої системи освіти. Задача педагогічної діяльності в освітньому процесі полягає у створенні умов для гармонійного розвитку особистості, в підготовці молодого покоління до праці й іншим формам участі в житті суспільства. Представлено апробовані результати наукових доробків із питань діагностики внутрішнього забезпечення якості освіти майбутніх учителів початкової школи. Викладено широке коло питань освітньої галузі, включаючи базові аспекти процесу педагогічного діагностування, а саме: визначення рівня якості знань із розділу «Загальні основи педагогіки», «Теорія виховання», «Дидактика», «Школярство»; діагностика якості знань із методик вивчення освітніх галузей «Мова й література», «Мистецтво», «Математика», технологічна освітня галузь, фізкультурна освітня галузь у початковій школі.

Шифр НБУВ: В359235/2

4.Ч.554. Методика підготовки майбутніх учителів до проектно-технологічної діяльності старшокласників: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. О. Хищенко; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Представлено теоретичний аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів до проектно-технологічної діяльності у педагогічній теорії і практиці. Розкрито змістові характеристики проектно-технологічної діяльності, зокрема зроблено детальний термінологічний аналіз суті понять «проект», «проектна технологія»,

«діяльність», «проектно-технологічна діяльність» та охарактеризували розвиток проектної технології та проектно-технологічної діяльності у вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці та практиці. Розроблено методику підготовки до проектно-технологічної діяльності старшокласників, до складу якої увійшли: потреби суспільства, мета, завдання, принципи, зміст, форми і методи роботи, критерії та рівневі характеристики показників готовності майбутніх учителів до організації проектно-технологічної діяльності старшокласників. Зазначено, що розроблена методика щодо інтенсифікації процесу підготовки майбутніх вчителів до проектно-технологічної діяльності старшокласників, за результатами дослідження, виявилася ефективною і педагогічно доцільною.

Шифр НБУВ: RA452794

4.Ч.555. Методическая подготовка будущего учителя: гарантии и шансы / И. Е. Малова // Физ.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 49-54. — Библиогр.: 8 назв. — рус.

Необходимость внедрения образовательных технологий, обеспечивающих успешность обучающихся и обогащение их субъектного опыта, и отсутствие способов их реализации в зависимости от конкретного математического содержания требуют от учителя самостоятельного поиска этих способов. Возникает вопрос: «Как включить будущих учителей в решение задач по переносу общих закономерностей обучения, лежащих в основе современных образовательных технологий, на конкретную ситуацию, какой должна быть при этом методическая поддержка обучающихся?». Методы исследования: метод коллективного субъектного опыта; анализ и совершенствование методических проектов студентов с позиций требований деятельностного подхода и личностно ориентированного обучения; обобщение методических затруднений студентов и способов их преодоления. Обоснована необходимость включения каждого будущего учителя в самостоятельное решение современных задач обучения школьников математике; осуществлен поиск способов включения будущих учителей в решение практических задач обучения математике; выработаны подходы, дающие гарантии и шансы будущим учителям в их методической подготовке. Сделаны выводы, что методическая подготовка будущих учителей должна гарантировать изучение закономерностей обучения, лежащих в основе современных образовательных технологий, демонстрацию образов их реализации, постановку задач, требующих самостоятельных методических решений, и методическую поддержку процесса их решения, дающую шанс каждому обучающемуся совершенствовать свой методический опыт.

Шифр НБУВ: Ж101424

4.Ч.556. Підвищення рівня терціарної освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти: монографія. **Кн. 1. Теоретичний аспект** / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Х. А. Шапаренко, М. В. Роганова, А. І. Чаговец, І. В. Полякова, А. І. Харківська, А. І. Клеба, І. Д. Давидченко, Л. М. Єфименко, Т. К. Бакуменко, О. І. Капустіна; Комуніальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківська обласна рада. — Харків, 2021. — 551 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 455-551. — укр.

Представлено теоретичний аспект розв'язання проблем підвищення рівня терціарної освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти. З'ясовано особливості формування кадрового потенціалу вихователів закладів дошкільної освіти в теорії та практиці педагогіки. Виявлено сучасні аспекти специфіки терціарної освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та обґрунтовано теоретичні основи підвищення рівня терціарної освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти. Висвітлено теоретичне розв'язання проблем: розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури; виховання соціальних цінностей, творчого саморозвитку, інформаційно-комунікативної культури, лінгвокультурологічної компетентності, комунікативної толерантності у майбутніх педагогів дошкільної освіти. Досліджено формування кадрового потенціалу вихователів закладів дошкільної освіти в теорії та практиці педагогіки. Розглянуто сучасні аспекти специфіки терціарної освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти. Висвітлено теоретичні основи підвищення рівня терціарної освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти. Одночасно сучасний стан багатонаціонального й полікультурного суспільства із безліччю протиріч переконує у тому, що нині у процесі спілкування переваги набуває взаєморозуміння, яке досягається шляхом налагодження взаємовідносин на основі етичних, моральних та культурних цінностей і, поза сумнівом, на основі норм і установок толерантності.

Шифр НБУВ: B359217/1

4.Ч.557. Підвищення рівня терціарної освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти: монографія. **Кн. 2. Практичний аспект** / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Х. А. Шапаренко, М. В. Роганова, А. І. Чаговец, І. В. Полякова, А. І. Харківська, О. І. Капустіна, Т. К. Бакуменко, А. І. Клеба, І. Д. Давидченко, Л. М. Єфименко; Комуніальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківська обласна рада. — Харків, 2021. — 453 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 439-453. — укр.

Представлено прикладний аспект підвищення рівня терціарної освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти (ЗДШО). Висвітлено діагностичний інструментарій для визначення рівня освіти майбутніх педагогів ЗДШО, а саме: розвитку комунікативної культури, вихованості соціальних цінностей, творчого саморозвитку особистості, комунікативної толерантності, сформованості інформаційно-комунікативної культури, лінгвокультурологічної компетентності. Охарактеризовано сучасні шляхи та засоби підвищення рівня якості освіти майбутніх педагогів ЗДШО. Запропоновано авторські розробки програм вибіркового освітніх компонентів підвищення рівня якості освіти майбутніх педагогів ЗДШО. Досліджено процес діагностики рівня освіти майбутніх педагогів ЗДШО. Висвітлено шляхи та засоби реалізації системи розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів ЗДШО в умовах магістратури. Наведено авторські вибіркові компоненти підвищення рівня якості освіти майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти.

Шифр НБУВ: B359217/2

4.Ч.558. Психолого-педагогічна діагностика якості освіти у педагогічних закладах вищої освіти: практичний метод. посіб.: [у 3 ч.]. **Ч. 1. Комплексне оцінювання якості освіти у педагогічних закладах вищої освіти** / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. І. Рассказова, Т. В. Отрошко, О. М. Школа, Л. В. Кондрацька, В. М. Бескорса, А. О. Кравченя; «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», комунальний заклад, Харківська обласна рада. — Харків, 2019. — 359 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 344-359. — укр.

Подано діагностичні матеріали, високопродуктивні моделі визначення якості освіти, методики оцінювання якості освіти, адаптовані інтерактивні методи навчання системи вищої освіти. Для проведення моніторингу якості освіти представлено авторські та адаптовані методики, анкети, методи й тести, а також запропоновано методичні рекомендації, програми семінарів, тренінгів, факультативів, що спрямовані на підвищення рівня якості освіти, інноваційний розвиток та управління освітнім процесом.

Шифр НБУВ: B359236/1

4.Ч.559. Психолого-педагогічна діагностика якості освіти у педагогічних закладах вищої освіти: практичний метод. посіб.: [у 3 ч.]. **Ч. 2. Соціально-психологічна діагностика розвитку особистості** / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. І. Рассказова, Т. В. Отрошко, О. М. Школа, Л. В. Кондрацька, В. М. Бескорса, А. О. Кравченя; «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», комунальний заклад, Харківська обласна рада. — Харків, 2019. — 282 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 271-282. — укр.

Стратегія розвитку сучасного українського суспільства в умовах соціально-економічних реформ об'єктивно потребує підвищення вимог до освітньої системи та професійної підготовки фахівців різних сфер діяльності. Запропоновано значну кількість методично-практичних діагностичних матеріалів, спрямованих на визначення рівня якості та ефективності надання психолого-педагогічної підтримки, розвитку соціальності особистості, діагностику міжособистісних стосунків і діагностично-організаційні аспекти педагогічної роботи. Висвітлено технології, методи, методики, засоби й форми соціально-педагогічної діагностики. Викладено широке коло питань із моніторингу якості освітньої галузі, зокрема психологічну діагностику та самодіагностику якості освіти майбутніх педагогічних кадрів, соціально-педагогічну діагностику розвитку особистості та діагностику спеціально психологічних особливостей розвитку особистості в спортивній діяльності.

Шифр НБУВ: B359236/2

4.Ч.560. Психолого-педагогічна діагностика якості освіти у педагогічних закладах вищої освіти: практичний метод. посіб.: [у 3 ч.]. **Ч. 3. Діагностика фізичного розвитку та фізичної підготовленості особистості** / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. І. Рассказова, Т. В. Отрошко, О. М. Школа, Л. В. Кондрацька, В. М. Бескорса, А. О. Кравченя; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківська обласна рада. — Харків, 2019. — 367 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 308-321. — укр.

Систематизовано авторські методики, інформативні методи дослідження, які використовуються для визначення фізичного розвитку, фізичної підготовленості, функціонального стану серцево-судинної, дихальної, нервової систем, мотивації до занять фізичною культурою та спортом дітей і молоді, методи оцінювання певних показників, що спрямовані на діагностику ефективності системи фізичного виховання особистості та здоровий спосіб життя. Врахування особливостей способу життя, зокрема фізичної активності й позитивне ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності, є важливим елементом організації здорового способу життя студентської молоді. Викладено широке коло питань освітньої галузі, включаючи базові аспекти процесу педагогічного діагностування, а саме: визначення оптимальних статистичних критеріїв для проведення дослідження (курсові, магістерські, конкурсні, наукові роботи), основи теорії оцінок і теорії перевірки гіпотез, основи сучасної математичної статистики.

Шифр НБУВ: B359236/3

4.4.561. Система підготовки майбутнього вчителя техніки та інформатики у Республіці Польща: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Р. М. Менько; Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2021. — 18 с.: рис. — укр.

Комплексно досліджено систему підготовки майбутніх учителів техніки й інформатики в Польщі. Виявлено провідні чинники генези та обґрунтовано періодизацію розвитку системи професійної підготовки майбутнього вчителя техніки й інформатики в закладах вищої освіти Республіки Польща, в якій взаємопов'язані ціле-мотиваційний, методологічно-змістовий, процесуальний та діагностичний компоненти, методологічні засади (підходи, принципи), типи, структура закладів освіти, що надають освітні послуги, та результати. З'ясовано дидактичні особливості процесу підготовки майбутніх учителів техніки й інформатики. Виявлено шляхи вдосконалення змісту та підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, інформатики в Україні в контексті реалізації прогресивних ідей польського досвіду.

Шифр НБУВ: RA453454

4.4.562. Універсальні навички XXI століття: педагогічні акценти професійної підготовки і вищої освіти: [колект. монографія] / Н. М. Авшенюк, Т. Д. Щербан, Р. Бернатова, П. Демень, Н. С. Ліба, Н. О. Постригач, В. В. Примакова, Є. Саболч, Г. В. Товканець, О. С. Товканець, Т. Яніцка-Панек, Д. Є. Зябловська, О. І. Кіліченко, В. І. Кобаль, К. О. Кришинець-Андялошій, Н. В. Лалак, О. М. Ліба, О. О. Мішулинець, О. О. Островський, М. М. Паук, Г. І. Реґо, І. С. Синевич, Л. М. Фенчак, С. Ю. Човрій; ред.: Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець; Мукачівський державний університет, Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. — Ужгород: Рік-У, 2022. — 335 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 307-331. — укр.

Наведено результати науково-дослідницької діяльності авторського колективу щодо педагогічних акцентів формування універсальних навичок в системі загальної, професійної і вищої освіти. Обґрунтовано компетентнісний підхід у розвитку особистості. Розкрито моделі та підходи до забезпечення якості у підготовці та професійному розвитку вчителів. Проаналізовано сучасні трансформації педагогічної освіти у міжнародному освітньому просторі.

Шифр НБУВ: BA860433

4.4.563. Формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / А. М. Карам; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Досліджено проблему формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Проаналізовано становлення, розвиток вітчизняних та зарубіжних філософських, культурологічних і педагогічних теорій щодо суті категорій «компетентність», «естетика», «естетична компетентність». Науково обґрунтовано суть і структуру поняття «естетична компетентність майбутніх учителів образотворчого мистецтва». Визначено критерії, показники та рівні сформованості естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. З'ясовано рівень сформованості естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено технологію формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету.

Шифр НБУВ: RA453599

4.4.564. Формування ІТ-компетентності майбутніх магістрів як психолого-педагогічна проблема / І. Візнюк, А. Поліщук // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 23-39. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

У вступі обґрунтовано проблему інформаційної та комунікативної компетентності в наш час, що є надзвичайно важливою, особливо в умовах карантину, коли доводиться сидіти вдома і працювати віддалено. Мета роботи — розробка та перевірка ефективності реалізації авторської програми для формування компетентності-ІТ майбутніх магістрів у галузі освіти. Йдеться про розробку та перевірку ефективності використання авторської програми для формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів у галузі освіти на базі Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Загальна організація та наукові дослідження проводились відповідно до встановлених вимог щодо експериментальної роботи: було сформульовано гіпотезу, заплановано експеримент відповідно до гіпотези; організовано контрольну та експериментальну групи; визначено методи та засоби, критерії експериментального дослідження доведено до відома учасників експерименту; визначено оптимальну тривалість експериментальної роботи. На початкових етапах дослідження одержані результати довели, що в навчальних дисциплінах не було ІТ-змісту, тому професійна компетентність формувалася стихійно. Не ви-

стачало розкриття змісту навчальних дисциплін підтримки ІТ для досліджень майбутніх учителів та освітян, оволодіння ними засобами ІКТ для підвищення ефективності наукових досліджень. Розроблено критерії, показники та методи вивчення складової інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів у галузі освіти, рівні сформованості дослідницької складової інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів у галузі освіти та визначено поняття «хмарні технології». Запропоновано різні завдання для вивчення інформаційної та комунікативної компетентності магістра. Впроваджено авторську програму формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів у галузі освіти. Зіставлено показники згаданої компетентності магістрів до і після експерименту. Висновки: у висновках зазначено, що запропонована програма формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів у галузі освіти в межах експериментальної групи виявилася ефективною та невпадковою. Виявлено загальне збільшення показників високого та достатнього рівнів для формування дослідницької складової інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів у галузі освіти.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.4.565. Цифрові технології у системі професійної підготовки майбутніх учителів інформатики / В. П. Ляшенко, С. І. Почтовюк, Л. Д. Шевчук // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 41-47. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

На сучасному етапі важливу роль у підготовці майбутніх учителів інформатики відіграє впровадження цифрових технологій у навчальний процес. Роботу присвячено розкриттю педагогічного потенціалу сучасних цифрових офлайн та онлайн-технологій, що надасть змогу виокремити елементи досвіду їх впровадження в навчальний процес для вдосконалення системи професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики. Визначальною особливістю використання цифрових технологій у підготовці майбутніх учителів інформатики є формування особливого цифрового середовища в закладі освіти, інтенсифікація комунікативних зв'язків суб'єктів навчального процесу, які спрямовано на формування в студентів здатності до особистісного професійного самовизначення та застосування інноваційних підходів до навчання. Розкрито можливості використання цифрових технологій в організації навчання студентів, які переваги може надати використання цифрових технологій і чому їх використання вважається ефективним з урахуванням організації проведення сучасного навчального процесу.

Шифр НБУВ: Ж100965

Фізична культура та спорт

4.4.566. Актуальні проблеми спорту, фізичного виховання, здоров'я людини: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених, м. Миколаїв, 28 — 29 жовтня 2021 р. / голов. ред.: О. В. Кувалдіна; ред.: О. О. Адаменко, С. В. Бірюк, В. М. Деркач, І. Б. Марцінківський, С. В. Сокол, О. Ю. Савіна, М. В. Челушкіна; Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. — Миколаїв: Вид-во НУК ім. адмірала Макарова, 2021. — 316 с.: рис., табл. — укр.

Представлено тези за напрямками роботи конференції: «Олімпійський рух, олімпійська освіта: історія проблеми, можливість», «Олімпійський та професійний спорт: проблеми та перспективи розвитку», «Фізичний стан, контроль фізичної підготовки та успішності фізичного виховання», «Адаптивна фізична культура і спорт», «Розвиток Wellness-індустрії в Україні та світі». Зазначено, що матеріали конференції становлять науковий інтерес для науково-педагогічних працівників, тренерів, спортсменів, викладачів, наукових співробітників.

Шифр НБУВ: CO38540

4.4.567. Професійно-педагогічна підготовка фахівців фізичного виховання та спорту: акме-культурологічні засади: монографія / І. В. Іваній; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми: Цьома С. П., 2020. — 424 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 295-351. — укр.

Висвітлено акме-культурологічні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту (ФКіС). Розглянуто професійно-педагогічну підготовку майбутніх фахівців з ФКіС у ретроспективі та в сучасній теорії та практиці професійної освіти. Проведено аналіз навчальних планів підготовки фахівців з ФКіС (на прикладі факультету фізичного виховання Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка). Розкрито акмеологічні та культурологічні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з ФКіС. Обґрунтовано концепцію професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з ФКіС на акме-культурологічних засадах.

Шифр НБУВ: BA860747

4.Ч.568. Спортивна медицина з основами медичних знань: навч. посіб. / М. Ф. Хорошуха; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. — 467 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 436-442. — укр.

Викладено загальні поняття в галузі спортивної медицини, основи фізіології людини та медичних знань, що необхідно для розуміння механізмів захворювань та травматичних ушкоджень у спортсменів. Висвітлено питання щодо впливу фізичних навантажень на організм осіб, що займаються фізичною культурою і спортом, та надано матеріал щодо методів обстеження у спортивній медицині. Приділено увагу лікарсько-педагогічному контролю, спортивному відбору, відновленню спортивної працездатності та наданню першої медичної допомоги у разі виникнення травм та гострих патологічних станів у спортсменів. Наведено також розмірковування над актуалізованою проблемою гармонійності розвитку підростаючого покоління, яке займається спортом.

Шифр НБУВ: ВА860905

4.Ч.569. Теоретико-методичні засади застосування фітнес-технологій на заняттях з фізичного виховання студентів закладів вищої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / В. О. Жамардій; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та методичні засади застосування фітнес-технологій на заняттях з фізичного виховання студентів закладів вищої освіти. Розроблено методичну систему застосування фітнес-технологій у процесі фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти. Виявлено й узагальнено сучасні підходи до застосування фітнес-технологій на заняттях з фізичного виховання й уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження. Розкрито та охарактеризовано педагогічні умови застосування фітнес-технологій на заняттях з фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти (створення здоров'язбережувального освітнього середовища, спрямованого на забезпечення самореалізації потенціалу студентів; формування мотивації студентів до застосування фітнес-технологій у навчальній і фізкультурно-оздоровчій діяльності; вдосконалення навчальних занять з фізичного виховання засобами здоров'язбережувальних фітнес-технологій; урахування психолого-педагогічних і вікових особливостей студентів та персоналіфікація освітнього процесу з фізичного виховання; розвиток фітнес-технологічної компетентності викладачів кафедр фізичного виховання). Розроблено модель методичної системи застосування фітнес-технологій в освітньому процесі з фізичного виховання студентів, що включає взаємопов'язані структурні блоки — цільовий, змістово-організаційний, технологічний, контрольний-діагностичний. Визначено критерії та рівні готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до застосування фітнес-технологій на заняттях з фізичного виховання. Експериментально перевірено ефективність розробленої методичної системи застосування фітнес-технологій в освітньому процесі з фізичного виховання студентів закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: РА453437

4.Ч.570. Техніка і тактика ойни: [навч.-метод. посіб.] / С. Франгуля, К. Мойє, Р. Роате, Л. Сіклован, В. В. Сердечний, Т. Л. Полулященко; ред.: Н. Добре; пер.: І.-Л. Горват; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Федерація ойни Румунії. — Полтава: ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2022. — 125 с.: рис. — Бібліогр.: с. 112-121. — укр.

Зроблено стислий огляд історії ойни. Увагу приділено фізичній, технічній, тактичній, теоретичній та психологічній підготовці. Акцентовано також на спортивній формі. Розглянуто вправи для навчання й удосконалення техніки і тактики гри. Зазначені вправи систематизовано за ієрархією зростання складності їх виконання та організації спортсменів: індивідуальні, у парах, трійках тощо. Це надає змогу полегшити добір вправ для занять, ураховуючи ступінь технічної і тактичної підготовки гравців, а так само кількість присутніх на занятті.

Шифр НБУВ: ВА860862

Спорт

4.Ч.571. Побудова передзмагальної підготовки спортсменів з міжнародного військово-авіаційного п'ятиборства до змагань з подолання смуги перешкод і спортивного орієнтування: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / А. І. Полтавець; Харківська державна академія фізичної культури. — Харків, 2021. — 22 с.: табл. — укр.

Висвітлено побудову передзмагальної підготовки курсантів-спортсменів представників різних груп видів спорту, до змагань з військово-авіаційного п'ятиборства, а саме до подолання смуги перешкод та спортивного орієнтування. Зазначено, що організація дослідження передбачає 4 етапи, на першому етапі вивчають наукові та методичні джерела. Зазначене надало змогу сформулювати уявлення про основні складові, що необхідно враховувати

під час побудови експериментальної програми підготовки до спортивного змагання з військово-авіаційного п'ятиборства. На другому етапі проведено аналіз тренувального процесу у кваліфікованих курсантів-спортсменів членів збірної команди з військово-авіаційного п'ятиборства. Визначено вихідні загальні показники, які мали курсанти-претенденти у збірну команду з військово-авіаційного п'ятиборства, проведено аналіз їх значень з метою визначення диференційованих відмінностей, що обґрунтовано заняттями певним видом спорту напередодні. Констатовано, що у дослідженні взяли участь 48 курсантів-спортсменів першого курсу Харківського національного університету Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба (чоловіки), віком 17 — 18 років, з них 38 кандидатів у майстри спорту та 10 майстрів спорту з різних видів спорту. Тестування проведено в 2 підетапи: під час першого курсанти проходили антропометричні, функціональні, психометричні, сенсомоторні тести, на другому — скринінгу після проведення стрес-тесту за методом кросфіт, проведено повторне вимірювання визначених показників. Додатково підраховано кількість повних кругів за умов якісного виконання вправ протягом 30 хв. На третьому етапі здійснено прямий паралельний експеримент за участю трьох груп А, Б, В по 16 курсантів-спортсменів першого курсу. Спортсмени групи А тренувалися за класичною програмою, групи Б — класичною програмою з додатковим введенням кросфіт-тренувань з обов'язковим вмістом як розминки вправ на розвиток провідних рухово-координативних якостей, групи В — за програмою групи Б з обов'язковим додатковим використанням когнітивних вправ (вправи на розвиток пам'яті та уваги) безпосередньо після виконання кросфіт-тренування. Протягом двоциклового річного макроциклу визначено проміжні контрольні вимірювання з метою контролю якості тренувального процесу та визначення змін під впливом розробленого алгоритму, за якими на момент скринінгу визначено вірогідні відмінності між представниками різних видів спортивної діяльності. На четвертому етапі проведено узагальнення експериментальних даних, оформлення актів впровадження результатів дослідження, оформлення та апробацію роботи.

Шифр НБУВ: РА452389

4.Ч.572. Повышение физической и функциональной подготовленности спортсменов в академической гребле на этапе начальной подготовки: монография / Ю. И. Рymar; Запорожский национальный технический университет. — Запорожье: ЗНТУ, 2019. — 195 с.: табл. — Бібліогр.: с. 162-189. — рус.

Подчеркнуто, что при построении тренировочных занятий с начинающими спортсменами, основное внимание должно отдаваться увеличению главным образом объема, а не интенсивности тренировочных нагрузок, другие специалисты указывают на необходимость уже на первом году занятий добиваться четкого выполнения отдельных элементов техники, соблюдения правильной формы движений, трети связывают эффективность начальной подготовки исключительно с количеством приобретенных двигательных умений и навыков, с развитием физических способностей, четвертые акцентируют внимание на том, что особенностью планирования отдельных занятий на первом этапе многолетнего совершенствования является их комплексность, в большей степени соответствующая психическим и функциональным особенностям детей.

Шифр НБУВ: ВА860986

4.Ч.573. Теорія і методика спортивної стрільби з пістолета: навч. посіб. / Б. А. Виноградський, А. П. Демічковський. — Львів: ЛДУФК ім. вана. Боберського, 2022. — 171 с.: рис., табл. — укр.

Звернено увагу на особливості підготовки спортсменів-стрільців. Визначено теоретико-методичні основи спортивної стрільби з пістолета. Висвітлено історичні витоки стрільничої діяльності; представлено матеріально-технічне забезпечення стрільця зі спортивного пістолета, облаштування стрілецького тиру. Розглянуто особливості техніко-тактичних дій спортсменів під час стрільби з пістолета та спеціалізованої підготовки. Доповнено словник основних стрілецьких термінів.

Шифр НБУВ: ВА860283

4.Ч.574. Фізичне виховання. Атлетизм: навч. посіб. / В. Г. Гамов, К. О. М'ясоєденков, А. А. Пивоваров, О. О. Дембіцька, В. М. Бражник, О. П. Костюкович; Державний торговельно-економічний університет. — Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. — 175 с.: рис. — Бібліогр.: с. 172-175. — укр.

Розглянуто питання теорії, методики та техніки атлетизму, що базуються на наукових знаннях анатомії, фізіології та основ харчування. Викладено правила змагань з атлетичної гімнастики. Подано інформацію про пауерліфтинг, бодібілдинг, гірбовий спорт, армреслінг. Увагу приділено питанням харчування спортсменів.

Шифр НБУВ: ВА860746

4.Ч.575. Шлях до успіху / О. Г. Панчуков // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 100-103. — укр.

У рубриці «Я — обдарована особистість» автор знайомить читачів з триразовим чемпіоном Європи, чемпіоном Кубка України, неодноразовим чемпіоном та призером Міжнародних, Всеукраїнських, обласних і міських змагань з карате —

шістнадцятирічним Крижевим Ярославом. Описано досвід роботи Центру спорту дітей, юнацтва та молоді «Олімп» Криворізької міської ради, у якому педагоги-тренери не перший рік виховують успішних спортсменів. Наголошено, що основною метою виховання в цьому спортивному центрі є формування та розвиток найважливіших особистісних якостей юних спортсменів.

Шифр НБУВ: Ж100965

Туризм. Альпінізм

4.Ч.576. Історико-культурний туризм: український та зарубіжний досвід: зб. матеріалів Другої міжнар. наук.-практ. конф. / ред.: І. Патриляк, М. Маркова, О. Реєнт, В. П. Капелюшній, І. Ілієв, О. П. Гончаров, М. Казмирчук, Р. Конта, А. Коцур, В. В. Пиліпенко, Н. В. Терес; Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Софійський університет «Св. Климент Охридський», Національна спілка краєзнавців України. — Київ: Ліра-К, 2022. — 461 с. — укр.

Розглянуто концептуальні питання історичного туризмознавства, історію туризму та екскурсійну справу в Україні та світі. Висвітлено досвід зарубіжних країн з розвитку історико-культурного туризму, український та зарубіжний досвід етнотуризму. Охарактеризовано історико-культурний туризм як чинник сталого розвитку регіонів України. Розкрито роль туристичного краєзнавства у вивченні та популяризації історико-культурної спадщини України. Висвітлено історико-культурну і релігійну спадщину Києва та її використання в туристично-екскурсійній галузі.

Шифр НБУВ: ВА860985

4.Ч.577. Конструктивно-географічні засади організації спортивно-оздоровчого туризму Волинської області: автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.11 / А. В. Єрко; Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вдосконалено та доповнено теоретико-методологічні засади конструктивно-географічного дослідження спортивно-оздоровчого туризму, розроблено Стратегію розвитку спортивно-оздоровчого туризму у Волинській обл. Проаналізовано чинники, що впливають на спортивно-оздоровчий туризм, проведено оцінку рекреаційного потенціалу передумов функціонування спортивно-оздоровчого туризму у Волинській обл. Зроблено аналіз сприятливості району для розвитку спортивного туризму: найбільш привабливі, привабливі, найменш привабливі. Складено карто-схеми та побудовано гістограми диференціації туристичних маршрутів територією адміністративних районів. Проведено районування територіальної рекреаційної системи спортивно-оздоровчого туризму Волинської обл. Запропоновано заходи щодо оптимізації розвитку спортивно-оздоровчого туризму Волинської обл. Визначено проблеми функціонування й перспективи розвитку спортивно-оздоровчих видів туризму Волинської обл.

Шифр НБУВ: РА452390

4.Ч.578. Навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців туризму: проблеми і перспективи / С. М. Танана // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53. — С. 42-46. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Предмет дослідження — теоретичні та практичні питання процесу навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців туризму. Мета дослідження — розкриття сучасних підходів навчання професійному іншомовному спілкуванню як одного із засобів підготовки до туристичної роботи; визначення критеріїв готовності майбутніх фахівців туризму та шляхів підвищення ефективності іншомовної комунікативної компетенції в туристичній роботі. Застосовано методи теоретичного узагальнення, порівняння та системного аналізу. Зазначено, що навчання професійному іншомовному спілкуванню може здійснюватися лише на основі вже сформованих базових знань, пов'язаних із професійними сферами діяльності майбутнього фахівця туристичної галузі. Значущим є професійне спілкування для фахівця туристичного профілю, яке включає в себе володіння специфічним вокабулярем. Проведено аналіз комунікативної орієнтації процесу навчання професійному іншомовному спілкуванню в туристичній роботі, яка визначається двома головними факторами: існування мотивації та існування переносу мовленнєвих умінь у сферу їх практичного застосування. Розкрито основні напрями використання туристичної роботи при навчанні іноземних мов, визначено їх місце і значення у навчальному процесі закладу вищої освіти. Одержані результати створюють теоретичне підґрунтя для активізації навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців туризму. Висновок: навчання професійному іншомовному спілкуванню майбутніх фахівців туризму є важливою складовою сучасного освітнього процесу у ЗВО, оскільки фахова комунікація є основою його професійної діяльності. Наявність культурних знань, інформації про традиції, звичаї та норми поведінки країни, надасть можливість майбутнім фахівцям зрозуміти краще співрозмовника і вибрати свою власну лінію поведінки в процесі спілкування. Тому знан-

ня іноземних мов при роботі з закордонними партнерами потребує вміння спеціальних фахових комунікативних навичок під час професійної комунікації.

Шифр НБУВ: Ж73720

4.Ч.579. Паломництво як різновид туристичної практики: формування особистості / А. Лантух, В. Лантух // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 97-102. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Розглянуто поняття паломництва, його витoki як суто релігійного явища. Проте на зазначеному етапі розвитку соціуму в цьому векторі вказане соціальне явище не може розглядатися. Паломництво, як вважають автори, сьогодні багатofункціональне явище, яке вийшло за межі суто релігійного феномена. Воно перетворилося в різновид туризму зі своїм світоглядним, культурологічним, освітнім, оздоровчим, катарсисним напрямками, що необхідно використовувати в практиці сьогодення. Це суттєво впливає на формування особистості самого прочанина, який під час паломництва розширює свій світогляд, формує толерантне ставлення до інших народів, збагачує себе культурними здобутками інших етносів, формує до них дружлюбність, відкритість, миролюбство.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ч.580. Сутність поняття «культурний туризм» у сучасному науковому дискурсі / П. Вербицька // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 12-16. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто проблему актуалізації суті поняття «культурний туризм» (КТ) у науковому дискурсі. Виокремлено та узагальнено дослідницьке поле наукової проблематики явища КТ. На підставі аналізу низки наукових праць зарубіжних дослідників з'ясовано характерні особливості, що вирізняють КТ від інших видів дозвілля. Підкреслено зв'язок КТ і культурної спадщини місцевої громади як ресурсів її сталого розвитку. Окреслено міждисциплінарну перспективу подальших наукових досліджень цієї проблематики.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Ч.581. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. / А. І. Доценко; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2022. — 127 с.: табл. — Бібліогр.: с. 124. — укр.

Даний посібник є першим в Україні навчальним посібником з краєзнавчої діяльності. Розглянуто теоретичні та практичні засади комплексного дослідження краєзнавства. Розкрито об'єкт, предмет і методи дослідження організації краєзнавчої діяльності, виявлено етапи її становлення і розвитку, розроблено схему краєзнавчого районування України.

Шифр НБУВ: ВА860868

4.Ч.582. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. / А. І. Доценко; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2022. — 147 с. — Бібліогр.: с. 146-147. — укр.

Подано узагальнені та систематизовані матеріали про природний та історико-культурний туристичний потенціал у розрізі туристичних районів, країн та міст світу. Головну увагу приділено країнам — лідерам туризму, столицям та історичним містам.

Шифр НБУВ: ВА860870

Друк

Книга. Книгознавство

4.Ч.583. Вивчення української книги як соціально-комунікаційного феномену в період 1917 — 1920-х років / Т. С. Леонтєва // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 95-101. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Проаналізовано основні характеристики історичного періоду започаткування вивчення української книги як соціально-комунікаційного феномену в Україні (у ті часи — Українська РСР) — 1917 — 1920-і рр. На прикладі деяких публікацій часописів «Книгар», «Книга», «Книжка», а також враховуючи дискусію між українськими бібліографами М. Куфаєвим та Д. Баликою, зроблено висновок про зародження в цей період бачення української книги як соціально-комунікаційного феномену. Підкреслено, що саме цей період став переломним у вивченні багатьох соціально-комунікаційних характеристик української книги. Насамперед, це стосується проблем типологічної структури книжкового ринку та аудиторного чинника функціонування книги як соціально-комунікаційного феномену. Публікації в часописах «Книгар», «Книга», «Книжка» започаткували фахову дискусію з проблем підготовки текстів, оформлення видань та їх розповсюдження. Виокремились два підходи до вивчення української книги: М. Куфаєва, який вважав, що книга є яскравим виразником соціально-комунікаційних характеристик масової комунікації, та Д. Балики, який наполягав на необхідності

враховувати насамперед соціологічні особливості обігу книги як масовокомунікаційного продукту. Підкреслено, що виокремлюється наукова концепція науки про соціальні комунікації — вивчення книги як соціально-комунікаційного феномену. Більшість положень цієї концепції було сформульовано теоретиками журналістики та видавничої справи 20-х рр. минулого століття, і ці положення мають значну теоретичну й історіографічну цінність. Вони можуть бути основою для сучасних розробок у галузі науки про соціальні комунікації.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

Преса

4.Ч.584. Візуалізація образу жінки на шпальтах журнальних медіа для чоловіків / А. А. Кондрико, М. В. Ключева // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 41-47. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Наведено основні засоби візуалізації сучасних медіа та охарактеризовано типові гендерні образи, що з їх допомогою змальовуються в ЗМІ. Окреслено вплив медіа на створення, зміну та поширення стереотипів. Простежено процес і наслідки трансформації гендерних ролей залежно від соціально-історичного контексту та особливості їх сучасного унаочнення на шпальтах журнальних медіа для чоловіків. Моніторинг періодичних видань проілюстрував, з одного боку, наявну систему зображальних засобів (ілюстрації, плашки, лінії, виноска, врізи, колір, вільний простір, різноманітні декоративні елементи) та складники висвітлення певного медіаобразу — з іншого. Акцентовано увагу на співвідношенні візуального та текстового контенту в цій площині. З'ясовано, що на шпальтах сучасних чоловічих журналів представлено значну кількість світлин, на яких зображено жінок, переважно лідерок думок у своїх галузях. Як правило, на більшості знімків жінку показано у певній ролі: Барбі, Попелюшка, гламурна дівуля, стерво, супержінка, космо-жінка, феміністка, берегиня, мілітарна жінка. Серед найпоширеніших жіночих медіаобразів, які змальовують у масових виданнях «GQ», «Esquire» та «Men's Health», названо космо-жінку, гламурну дівулю та Попелюшку, що надало змогу констатувати: сучасні журнали для широкого загалу, зокрема для чоловіків, спрямовано на зображення жінок у популярних нині історіях. За результатами практичного дослідження журналів виявлено стереотипи, які вже не є показовими для теперешнього інформаційного світу, а також виокремлено чинники, що впливають на появу або, навпаки, зникнення відображення певних гендерних ролей у медіасередовищі.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.585. «Книжник-review» — часопис фахової книжкової журналістики / О. І. Скібан // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 70-74. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Описано основні типологічні характеристики журналу літературно-видавничої тематики «Книжник-review (KR)», що виходив в Україні впродовж 2000 — 2009 рр. Проаналізовано тематико-рубрикаційний комплекс видання, авторський склад. Зосереджено увагу на проблематиці тогочасного літературно-видавничого процесу, зокрема відзеркаленні її на сторінках «Книжника». Розглянуто еволюцію видання від газетного формату «Книжник» до повноколірного глянцевого часопису «Книжник-review (KR)» — видання «про всі книжки і всіх письменників». Книжковий часопис «Книжник-review (KR)» описано як єдиного в Україні засновника рейтингу «Книжка року», що мав вагу не лише літературної події, а й загальнонаціональної. Експертні оцінки журналу, на чолі з його головним редактором Костянтином Родиком, визначали найкращі книги в різних номінаціях (від художніх, non-fiction до спеціалізованих видань). Опрацьовано творчий доробок головного редактора журналу Костянтина Родика, який сучасні науковці розглядають як взірць якісної книжкової журналістики. Розглянуто семантику термінів «книжкова журналістика», «культурна журналістика». Спираючись на матеріали якісної книжкової журналістики, представленої на сторінках «Книжник-review (KR)», здійснено спробу виявити найприкметніші її риси, увразнити проблематику, простежити концептуальні явища. Увагу приділено огляду та опрацюванню підшивки номерів аналізованого журналу. Описано його основні типологічні характеристики: авторський склад, художньо-технічне оформлення та тематико-рубрикаційне наповнення. Здійснено контент-аналіз інформаційно-аналітичних матеріалів різних видів і жанрів. Журнал подано як взірць становлення «школи книжкової журналістики», що може слугувати еталонним прикладом для інформаційно-комунікаційних платформ і сучасних ЗМІ. Вказано особливості становлення на сторінках «Книжник-review (KR)» нової дискурсивної практики — культурної журналістики, книжкової журналістики.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.586. Специфіка диджитальної діяльності регіональних газет / А. А. Шелефонтюк // Держава та регіони. Сер. Соц.

комунікації. — 2021. — № 2. — С. 71-80. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати особливості адаптації регіональної преси під запити диджиталізації останніх років. Як основний метод використано компаративний аналіз медійного дискурсу регіональних газет США, Німеччини та України. Вибір країн вмотивовано провідною роллю, яку відіграють засоби масової інформації Сполучених Штатів на світовому ринку преси, а отже, тренди, притаманні цим інформаційним ринкам, у той чи інший спосіб виявляються й в українському інформаційному середовищі. Німеччина, за визначенням С. Михайлова, як і Україна, належить до європейсько-континентального типу журналістики, а отже, має подібний до української медіасистеми вектор розвитку (не береться до уваги політико-економічну складову й враховується лише умовна типологізація). Роботу присвячено аналізу специфіки диджитальної діяльності регіональної преси. Результатом дослідження став системний аналіз диджитальної практики газет «Наше місто», «Днепр вечірний» та «Зоря», які на сьогодні є провідними серед місцевих газетних видань Дніпропетровщини. Наукова новизна та практичне значення полягають у тому, що вперше тенденції, виокремлені у світовій диджитальній медіадіяльності, переносяться на українські реалії й з огляду на сучасний стан цифрової газетної журналістики регіонального рівня виокремлюються ті проблемні аспекти, вирішення яких надасть змогу суттєво підвищити ефективність досліджуваних видань. Серед головних проблем названо нестачу кваліфікованих кадрів, брак технологічних можливостей, небажання рекламодавців активно співпрацювати з онлайновими медіаканалами, нормативну невпорядкованість диджитальної діяльності в Україні, неготовність аудиторій сплачувати за онлайн-контент, відсутність навичок роботи з мультимедійними форматами та неготовність редакцій працювати у форматі 24/7.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

Див. також: 4.С.32, 4.Т.91, 4.Ц.689

Видавнича справа

4.Ч.587. Видавнича діяльність в умовах розвитку новітніх технологій: вивчення запитів фахівців: монографія / І. Ю. Афанасьєв, Н. М. Базелюк, Н. Б. Благовірна, Н. М. Вернигора, С. М. Вернигора, Т. С. Єжижанська, О. В. Кошелоук, В. І. Шпак, Р. В. Ярошенко; ред.: Г. В. Горбенко, Н. М. Вернигора; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. — 255 с. — Бібліогр.: с. 211-234. — укр.

Висвітлено сучасний стан видавничої діяльності в Україні, шляхи інноваційного поступу галузі. Детально розглянуто досвід стартап-індустрії, інновацій у проектуванні та художньому оформленні книги, впровадження нових напрямів видавничої діяльності та розвитку галузей, що завжди матимуть попит і будуть прибутковими. Досліджено тенденції та перспективи розвитку видавничої діяльності в аспекті фахових вимог до майбутнього фахівця з видавничої справи та редагування.

Шифр НБУВ: ВА860903

4.Ч.588. Виклики при створенні інноваційних електронних видань для дітей / М. Р. Стахів // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 102-108. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Описано основні чинники, що ними зумовлено розвиток електронної дитячої книжки на українському ринку. Зосереджено увагу на формуванні інфраструктури продуцентів електронної дитячої книги, найефективніших проектах українських електронних видань, що вийшли у світ за останні десятиліття, та дослідниках, що намагаються типологізувати подібні продукти. Виокремлено видавничі проекти, такі як «Снігова королева», «Гаджетаріум», «Мама поспішає додому», «Завітай у гості», «Антоніми», «Гарбузовий рік», «Котигорошко» та інші, які залишили помітний слід на видавничому ринку. Взято до уваги різні механізми взаємодії користувачів із цими виданнями. Акцентовано на проблемах зберігання та збирання статистичної інформації про книжкові продукти, які як доповнюють друковані видання, так і є абсолютно самостійними проектами Книжкової палати України, та шкоді для галузі через відсутність коректних статистичних даних про всіх гравців на ринку. Зазначено особливості впровадження AR-технологій у разі створення видань для дітей, їх рекламний потенціал та перспективи розвитку сфери у зв'язку з успішним проектом «Аліса в Країні див» від студії Art Nation та системою просування книги з AR як нової форми проведення дозвілля через мережі українських, а згодом — закордонних супермаркетів. Також акцентовано на подібних проектах від інших видавництва. Зосереджено увагу на особливостях е-підручників для початкової школи, компаніях, що були причетні до їх створення, та на недоліках цих видань, що стали причиною негативної реакції Міністерства освіти і науки України та призупинення проекту впровадження е-підручників. Окреслено можливі перспективи розвитку електронних видань для дітей в Україні та інші цифрові продукти й соціальні

мережі, з якими електронні книжки конкурують за увагу свого користувача.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.589. Застосування мультимедійних технологій для створення електронного навчального видання / Н. М. Фіголь, Є. В. Чикалюк // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 109-115. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Одним із основних способів реорганізації навчального процесу у сфері освіти та науки стають зміни, пов'язані зі стрімким технологічним прогресом, що й зумовлює актуальність даного дослідження. Пріоритетним завданням для вчителів та викладачів стає утримання уваги учня на новому матеріалі та задоволення його потреби в постійно оновлюваній, актуальній інформації. Провідним засобом у досягненні цих завдань стає диджиталізація навчального процесу: вона передбачає переведення змісту в усіх його формах (текстовому, графічному, звуковому) у цифровий формат, що надає змогу легко транспортувати матеріал офлайн-видань будь-яким каналом електронної комунікації. Мета дослідження — визначення функціоналу мультимедійного середовища у процесі редакторської підготовки електронних навчальних видань на зарубіжному досвіді. Ця мета передбачає виконання таких завдань: окреслити специфіку мультимедійного навчального видання; проаналізувати обране електронне навчальне видання та визначити перелік базових мультимедійних елементів. З огляду на багатоглибкість обраної теми використано такі методи: термінологічного аналізу — для вироблення поняттєвого апарату; синтезу — для виявлення засад редакторської підготовки мультимедійних навчальних видань; аналогії та систематизації — для охарактеризування тенденцій розвитку мультимедійних видань; описовий — для подання аналізу обраного видання; компаративістський — для виявлення особливостей мультимедійних навчальних видань та порівняння їх з традиційними (паперовими) аналогами. Наукова новизна роботи полягає у визначенні методології редагування мультимедійного навчального посібника для студентів коледжів та ЗВО, а також оцінюванні функціоналу мультимедійного видання, його особливостей і способів підготовки.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.590. Українська електронна енциклопедистика в соціогуманитарному вимірі: [монографія] / М. Железняк, О. Іщенко, С. Очеретянюк, О. Давиденко; відп. ред.: І. Дзюба; ред.: Л. Журило, Р. Пилипчук, Н. Попович-Кузнецова, О. Савченко, А. Шущківський; НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень. — Київ: Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України, 2021. — 194 с.: рис. — укр.

Висвітлено питання цифровізованої енциклопедистики у світлі сучасних соціогуманітарних досліджень. Подано історію становлення і поширення електронних енциклопедій в Україні та світі, з'ясовано їх характерні особливості, простежено взаємозв'язок із паперовими енциклопедичними виданнями. Виявлено характерні особливості електронних енциклопедій. Розглянуто академічні онлайн-енциклопедії, визначено їх місце і роль у розвитку української електронної енциклопедистики. Увагу приділено аналізу електронної версії «Енциклопедії Сучасної України» та сучасних національних онлайн-енциклопедій зарубіжжя.

Шифр НБУВ: ВА860831

Засоби масової інформації

4.Ч.591. Адвокаційна журналістика як світова медіапрактика та метажанр / Т. В. Іваноха // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 35-40. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Роботу присвячено новітньому феномену адвокаційної журналістики. З огляду на недослідженість у журналістському науковому дискурсі, відсутність дефініції терміна, невизначеність характерних особливостей та умов вдалого функціонування тема є актуальною. Розглянуто праці зарубіжних і українських журналістикознавців, проаналізовано медіадіяльність зарубіжних журналістів, сформульовано систематизовану концепцію журналістики як адвокації. Як визначальні характеристики розкрито методи, функції, тематику, принципи взаємодії з героєм та жанрові параметри адвокаційної медіадіяльності. Визначено такі методи роботи адвокаційного журналіста, як актуалізація проблем, надання інформації, розслідування, висловлювання альтернативного погляду на проблеми, «людські історії», прогнозування. Виявлено, що тематика охоплює нагальні проблеми: бідність, нерівність, корупція, народжуваність, урбанізація, релігійність. До функціональних характеристик зараховано зображення злочинних аспектів повсякденного життя, розвиток громадянських якостей особистості, відстоювання прав людини, формування діяльно-позитивних установок, розв'язання практичних завдань і проблемних ситуацій. Наведені приклади правозахисних медіатекстів зарубіжного виробництва надають підстави стверджувати, що адвокаційна журналістика початку XXI ст. являє собою багатовекторний, політематичний, поліфункціональ-

ний метажанр. Завдяки широкому проблемно-тематичному охопленню, гуманістичному пафосу журналісти-правозахисники сьогодні не просто констатують факти й інформують національну або глобальну громадськість про невилковні соціальні хвороби, а всебічно розглядають їх етіологію та сучасний стан, стимулюють законодавчу, інституційну й громадську діяльність з урегулювання актуальних проблем людства, мобілізують соціум у пошуку шляхів їх вирішення.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.592. Герберт М. Маклюэн: методологія взаємозв'язку культури, медиа і комунікацій / В. І. Оноприєнко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 20-25. — Бібліогр.: 7 назв. — рус.

В роботі йдесть про Герберта Маршалла Маклюэна (Herbert Marshall McLuhan; 1911 — 1980) — канадського філософа, філолога, літературознавця, теоретика медіа і комунікації. Он отримав базове образование в Университете Манитобы. Интерес к английской литературе побудил его поступить в колледж Тринити Холл (Trinity Hall) Кембриджского университета (Англия), где он получил дипломы бакалавра и магистра. После возвращения в Северную Америку М. Маклюэн начал профессорскую деятельность в Католическом Университете Сент-Луиса (США), в 1946 г. М. Маклюэн начал преподавать в Университете Торонто. В 1953 — 1955 гг. был руководителем семинаров по культуре и коммуникациям, проводившихся Фондом Генри Форда. В это время он заинтересовался влиянием технологий и медиа на общество. В 1946 — 1977 гг. М. Маклюэн был членом Департамента английского языка в Колледже Святого архистратига Михаила Университета Торонто (Kuznetsov, 2010). М. Маклюэн не был ученым в привычном смысле этого слова. В академической среде его считали эксцентриком. Тем не менее, сформированная им концепция завоевала со временем общее признание и в наши дни определяет новое лицо гуманитаристики.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

4.Ч.593. Книжкові Інтернет-медіа в контексті культурної журналістики / Е. І. Огар // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 56-61. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Об'єкт дослідження — мережеві медієвні ресурси, що впроваджують останнього десятиліття виконують професійну й водночас важливу соціокультурну місію: відображають і популяризують явища, події, факти сучасного літературно-видавничого процесу. В українському науковому дискурсі їх розглядають переважно як інструменти просування книжкової продукції або як платформу для літературної критики. Запропоновано осмислити феномен із журналістикознавчої перспективи, що уможливило подальший аналіз генерованого ними контенту в аспекті культурної журналістики. Предмет дослідження — типологічні характеристики аналізованих медіа. Для розгляду обрано відомі, з міцною позицією на відповідному сегменті медієвного ринку Інтернет-ресурси «ЛітАкцент», «Буквоїд», «Читомо», «БараБука, Простір української дитячої книги», «Букмоль» як такі, що спеціалізуються на літературно-книжковій проблематиці, не мали «друкованої історії» й були створені одразу як онлайн-медіа, розраховані на широку аудиторію, представлену як професіоналами, так і зацікавленими читачами. На основі аналізу елементів самоідентифікації та автопромоції, контенту, оцінок журналістів-оглядачів, виходячи із широкого узагальнювального розуміння концепту «книга» як семантичного еквівалента концепту «книжкова культура», обґрунтовано підстави вважати їх за галузевію належністю «книжковими». Розглянуто проблему ідентифікації мережевого дискурсу про літературну й книжкові артефакти як напряму в культурній журналістиці, окреслено причини, що гальмують повноцінний розвиток цього напряму в українській журналістиці, зацентровано на потребі його подальшого вивчення.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.594. Компетентнісна модель журналістської освіти в оцінці стейкхолдерів / М. В. Бутиріна, М. П. Анікеєнко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 136-143. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення результатів емпіричного дослідження кореляції між змістом компетентнісної моделі журналістської освіти та компетентнісними потребами медіагалузі. Для реалізації мети проведено онлайн-опитування стейкхолдерів з використанням опитувального листа з 5 блоками компетенцій: «інструментальні навички», «Журналістські знання. Спеціальні медіа-наукові знання», «Комунікаційна компетенція», «Галузеві/спеціальні знання та вміння», «Соціальна орієнтованість». Результати опитування узагальнено в конкретних цифрових показниках, оцінено їх вираженість. Для оцінювання одержаних даних застосовано методи порівняльного аналізу та синтезу. Зроблено висновки про наявність суттєвого розриву між компетентнісною моделлю журналістської освіти та змістом компетенцій, застосовуваних у практичній журналістській діяльності. Найбільшу кореляцію продемонстрували комунікаційна та мовна компетентності, що зумовлено функціональною природою журналістської діяльності. Знаннєвий компонент журналістської освіти у відповідях стейкхолдерів представлено переважно

медіаправом, медіапсихологією та набором фундаментальних суспільних дисциплін. Наголос зроблено також на адаптивній компетенції, здатності працювати з джерелами та здійснювати верифікацію інформації. Уперше на основі компетентнісної моделі Вайшенберга структуровано компетенції, запропонованим вітчизняним Стандартом вищої освіти. Одержаний диференційований перелік запропоновано для оцінювання стейкхолдерам медіагалузі.

Шифр НБУВ: Ж23244/Соц. комун.

4.4.595. Концептуалізація символічного образу Донбасу в новинних медіатекстах / Г. В. Микитів // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 4-7. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування засобів формування символічного образу Донбасу в сучасних медіатекстах. Використано загальнонаукові методи: узагальнення, синтезу та системного аналізу, — які надали змогу виявити й систематизувати засоби формування символічного образу Донбасу в новинних медіатекстах, їх порівняння та зіставлення, виявлення семантичних і структурних особливостей; лінгвосеміотичного аналізу як спеціально-наукового методу дослідження для розкриття контенту концептуального образу Донбасу в новинному медіадискурсі. За результатами дослідження встановлено, що поняття концептуалізації належить до центральних та основоположних у когнітивній лінгвістиці й розглядається як процес утворення та формування концептів у свідомості людини. З'ясовано, що концептуалізація образу Донбасу в новинних медіатекстах, у яких висвітлюються воєнні дії на Сході України, базується на символічних образах і ойконімах, які формують ментальне поле споживача інформації та створюють у його уяві образи, наділені символічним змістом. Охарактеризовано структурні та стильові особливості топонімів, виявлено, що вони мають здебільшого однокомпонентну структуру, рідше — двокомпонентну. Встановлено, що семантична структура ойконіма в новинних медіатекстах містить низку загальних та одиничних значень, що утворюють певний інформаційно-культурний контекст і формують символічний образ Донбасу. Також визначено напрями подальших наукових пошуків. Уперше виявлено й систематизовано засоби формування символічного образу Донбасу в сучасних новинних медіатекстах; з'ясовано їх семантичні особливості й охарактеризовано структуру; доведено, що засобами концептуалізації символічного образу Донбасу в новинному медіапросторі виступають ойконіми.

Шифр НБУВ: Ж23244/Соц. комун.

4.4.596. Серіал та політичне шоу як нові форми політичної медіакомунікації / К. О. Темчур // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 14-19. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Під час передвиборчої кампанії 2019 р. в Україні одним з кандидатів було успішно використано серіал та політичне шоу. Мета роботи — описати використання серіалу та політичного шоу у передвиборчій кампанії та з'ясувати причини успішного застосування цих нових форм політичної медіакомунікації. У дослідженні застосовано метод соціально-психологічного обґрунтування електоральної поведінки під впливом нетрадиційних форм політичної медіакомунікації. Теоретичною базою дослідження є теорії когнітивного дисонансу та когнітивної конгруентності, соціальної перцепції та каузальної атрибуції, а також соціокомунікаційна модель «спіралі мовчання». Встановлено, що успіх використання серіалу та політичного шоу у передвиборчій кампанії зумовлено низкою чинників: наявністю соціальних очікувань у суспільстві, зміною парадигми, суспільним когнітивним дисонансом. З'ясовано, що за допомогою серіалу у свідомості виборців було сформовано образ В. Зеленського як успішного та демократичного президента, а також штучно створено уявлення про наявність відповідної думки більшістю. За допомогою політичного шоу, у якому В. Зеленський виконував ролі президентів та інших політичних діячів, у глядачів створено переконання в тому, що його перемога на виборах є незворотною. Він здобув впізнаваність у населення завдяки популярним серіалам та кінофільмам, що транслювали на телевізійному каналі, який є лідером серед населення за рейтингами та довірою. Ці дані підтверджують довготривалий вплив телебачення на результати виборів, а також вплив на них ЗМІ, що пов'язані з політичними партіями.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.4.597. In the World of Mass Media and Cross-Cultural Communication: study guide / N. V. Maliovana, S. V. Podol'kova, O. I. Nefedchenko; Sumy State University. — Sumy: Sumy State University, 2021. — 168 p.: ill. — Бібліогр.: с. 166-168. — англ.

This study guide contains eight conversational topics, compiled in accordance with the educational programme for the humanities. The main purpose of the study guide is to organize, summarize and enhance knowledge, abilities and skills acquired by students within the basic course.

Шифр НБУВ: IB229226

Див. також: 4.С.34, 4.С.36, 4.С.40-4.С.41, 4.С.50, 4.С.53, 4.С.55-4.С.56, 4.Ф.292, 4.Ш.615

Радіомовлення. Телебачення

4.4.598. Висвітлення трагедії Голодомору (1932 — 1933) в актуальних програмах українських редакцій «Голосу Америки», ВВС, DW, радіо «Ватикан» і «Свобода» / І. М. Ципердук // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 75-82. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано роботу українських редакцій «Голосу Америки», ВВС, DW, радіо «Ватикан» і «Свобода», що традиційно висвітлюють тему Голодомору, розкриваючи різні сторони цієї трагічної події. Здійснено моніторинг матеріалів, у яких йдеться про чергову річницю Голодомору, з'ясовано, наскільки ефективно редакції змогли представити цю складну тему. Показано, що українські редакції закордонних радіостанцій повідомляли про Голодомор українського народу 1932 — 1933 рр., улаштований радянським режимом, упродовж усієї історії свого мовлення. Українські редакції радіо «Ватикан», «Голосу Америки», «Свободи» на десятки років стали голосом поневоложеного українського народу, який в умовах окупації не мав змоги розповісти світу про пережитий геноцид. Завдяки їх програмам та матеріалам ця тема не розчинялася в загальному інформаційному потоці. Висвітлюючи 86-ту річницю вшанування жертв Голодомору 1932 — 1933 рр., українські редакції «Голосу Америки», ВВС, DW і радіо «Свобода» показали приклад усебічного розкриття складної історичної теми. Програми та матеріали, у яких аналізується найбільша трагедія українського народу, мають на меті детально показати винуватців цього страшного злочину та жертв, що не мають бути забутими. Робота українських редакцій у цьому напрямі цілком відповідає найкращій світовій практиці, коли медіа допомагають суспільству усвідомити та зрозуміти жахливі сторінки свого минулого, щоби довідатись правду та рухатися в майбутнє. На тлі численних матеріалів про Голодомор, підготовлених українськими редакціями «Голосу Америки», ВВС, DW та радіо «Свобода» 2019 р., стала очевидною незначна активність вітчизняних ЗМІ в цьому напрямі. Це свідчить, що українське суспільство, а разом з ним і медіасередовище, продовжує долати нелегкий шлях відновлення історичної пам'яті, встановлення причин національних поразок і трагедій, найбільшою з яких став геноцид українців у 1932 — 1933 рр.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.4.599. Журналістські професії на радіо в епоху конвергентності мовлення / В. В. Костюк, Ю. В. Костюк, О. В. Усманова // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 48-55. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

У ході дослідження використано метод аналізу науково-джерельної бази з обраного питання, Інтернет-сайтів мовників (медіакомпанії «ТАВР Медіа» та Інтернет-станції «SKOVORODA»), спостереження. Радіомовлення, унаслідок своїх природних особливостей, проходить певні періоди оновлення, еволюції та розвитку. Однією з причин прогресу є розвиток технологій, які безпосередньо пов'язані зі станціями. Для кінця минулого століття та двох десятків поточного характерні процеси універсалізації та конвергентності, які надали змогу ЗМІ, радіо зокрема, набути тих рис, які раніше йому не були властиві: перегляд станцій, оперативний контакт між слухачами, спілкування з працівниками ефіру. Не могли не вплинути такі зміни на принципи формування та функціонування журналістських професій на радіо. По-перше, почали створювати медійні концерни, які у своїй структурі мали декілька мовників зі спільним керівництвом, майже ідентичними відділами на підприємстві, схожими принципами мовлення. По-друге, Інтернет-станції надали можливість своїм прихильникам виступати в ролі не лише слухача станції, а й глядача. З'ясовано, що адміністрація радіо-групи «ТАВР Медіа» має управлінців на всіх дирекціях мовників: директор радіо-групи, фінансовий керівник, комерційний (відповідає за продажі), маркетинговий директор (коло обов'язків — імідж бренду та промоушен), генеральний продюсер (керує музичним напрямом), керівник з регіонального розвитку, директори станцій. Сьогодні радіостанція має проводити активну діяльність та комунікацію зі своєю аудиторією, використовуючи месенджери, профайли в соціальних мережах. Відповідно, станції мають у своєму посадовому арсеналі особу чи групу людей, на яких покладено відповідальність за таку діяльність. Наприклад, вебмовник «SKOVORODA» має в штаті людину, на якій цілком відповідальність за IT-контент. Основні обов'язки цього працівника такі: робота із соціальними мережами, наповнення сайту, робота з е-поштою. Станції радіо-групи «ТАВР Медіа» («Мелодія FM», «Радіо Relax», «Radio Rocks», «Русское радио в Україні», «KISS FM» та «ХІТ FM») в арсеналі також мають новітні професії: голова диджитал відділу (розвиток бренду в цифровій площині), трафік-менеджер (планує радіорекламу та комерційний диджитал-напрямок), системний адміністратор тощо. Здійснено порівняльний аналіз професій радіомовників, які входять до концерну «ТАВР Медіа» та вебмовника «SKOVORODA», а також українських Інтернет-радіомовників. Результати дослідження можуть бути використані для подальшого

вивчення радіожурналістики, викладання відповідної теми в межах навчання студентів журналістики, медіабізнесу, менеджменту.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.600. Озвучування в телевізійному виробництві: теоретичний аспект / А. І. Тернова, Д. С. Швецов // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 127-131. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто основні підходи до такого виду перекладу іноземного контенту на телебаченні, як озвучування. Проаналізовано особливості професійного підходу до справи, а також класифіковано основні терміни, що використовують у повсякденній роботі з різними типами аудіовізуального перекладу. Продемонстровано, що такі чинники, як «ліп-синк», «войс-овер», «екстра-лінгвістика» тощо, широко використовують у практичній діяльності над озвучуванням, вони відіграють важливу роль у процесі майже будь-якого перекладу. Проаналізовано наукові праці таких фахівців, як В. Горшкова, С. Кузімичов, М. Савко, Т. Черняєва та ін. Завдяки цьому виявлено основні етапи процесу роботи над озвучуванням. Проаналізовано й інші типи перекладу, як-от: субтитрування, дублювання, синхронний переклад та закадрове озвучування. Виявлено основні відмінності перекладу для субтитрування та перекладу для дублювання, а також наведено основні приклади адаптації перекладу для країни з відмінними культурними особливостями на основі аудіовізуального контенту. Розкрито основні компетенції, які потрібні для здійснення перекладу: уміння сприймати іншомовну лексику на слух, уміння відокремлювати головне від другорядного, знання системних еквівалентів і вміння витягувати їх, володіння арсеналом ситуативних ідіом, правильна вимова та навички диктора. Поєднано думки різних науковців та виведено основне поняття «дублювання аудіовізуального контенту» — міжмовна передача змісту, яка є одним із найпоширеніших видів перекладу кінопродукції, відеофільмів та телевізійної продукції. Також під цим поняттям розуміють особливу техніку запису, що надає змогу замінювати звукову доріжку фільму із записом оригінального діалогу звуковою дорізкою із записом діалогу мовою перекладу.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.601. Проблеми тематичного й жанрового наповнення інформаційних програм регіональних телеканалів / О. Л. Чубук // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 83-89. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Для встановлення сутнісної картини стосовно діяльності інформаційних програм регіональних телеканалів застосовано метод порівняльного аналізу, завдяки складовим якого — аналогії, аналізу й синтезу — через зіставлення окремих явищ і процесів (з метою їх кількісної та якісної характеристики) виявлено спільне й відмінне у підходах, організації роботи, стилі телеканалів Одеської, Полтавської, Сумської та Чернівецької обл. Базуючись на тому, що порівнянню підлягає апріорі відмінне, предметом дослідження стали телеканали як приблизно однакові, так і різні за своїми технічними потужностями, ресурсними можливостями — телеканали обласного й міського рівнів. Встановлено, що дослідження регіональним телеканалам бракує системності, завбачливості у складанні верстки, її структуруванні, визначенні головної теми дня, цілісного бачення інформаційної картини дня, нових способів подачі, творчого підходу у виборі стилю новинної програми, що негативно позначається на жанровому розмаїтті, широті тематичної палітри. Причиною цього є, з одного боку, недостатні фінансово-економічні можливості, а з іншого — відсутність креативності, бажання щось змінювати у своєму стилі роботи, пошуку нового. У низці випадків вирішальними чинниками є масштаб телеканалу, чисельність співробітників, рівень ресурсного забезпечення. Регіональні телеканали й регіональні ЗМІ загалом на разі функціонують в умовах наймовірної конкуренції на ринку інформаційного впливу, суттєвого, у разі збільшення контенту, тематичної пропозиції, в умовах розширення кола комунікаційних майданчиків, джерельної бази. Тематичне наповнення, жанрове розмаїття — своєрідні маркери в роботі регіональних телеканалів. Вчені в Україні і поза її межами продовжують наукові розвідки із зазначених питань. Разом з тим, існує потреба в дослідженнях, які стосуються діяльності регіональних ЗМІ, насамперед з огляду на важливість виявлення резервів у роботі новинних редакцій. Новизна дослідження — у зіставленні діяльності з визначених напрямів як схожих, так і відмінних за своєю організаційною структурою, чисельністю, широтою покриття ефірним сигналом телеканалів. Практичне значення дослідження полягає в тому, що невеликі, міського масштабу телеканали зазвичай не потрапляють у коло загальнонаціональних моніторингів, які проводять медійні громадські організації, вони не проводять власних моніторингів.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ч.602. Chronicles of affirmation of the image of Ukrainians in the North American multicultural media space (1930 — beginning of 1931) / Т. Hirina, N. Zykun // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 28-34. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.

Методологічна база проведеного дослідження ґрунтується на використанні методів моніторингу й аналізу документів; узагальненні результатів якісно-кількісного аналізу первинних і вторин-

них відомостей. Відбір для аналізу архівної періодики здійснено за хронологічним принципом 1930 р. — початок 1931 р. На першому етапі проведено якісний аналіз, який надалі поглиблено логічним дослідженням змісту радіопрограм, відслідковуваним трансформаційним процесів у радіомовленні, спричинених еволюцією уявлень про фінансування таких ініціатив, доступу до них місцевих жителів, жанрового оформлення тощо. Викладено основні передумови створення перших періодичних українських годин у мультикультурному радіопросторі США. Проаналізовано суспільну дискусію в галузі, стан розвитку технічного забезпечення прийому радіосигналу, умов доступу до нього та якості прослуховування. Охарактеризовано зміст таких ініціатив, їх контент, хронометраж, музичне та жанрове оформлення. Наголошено на значенні єдності громади та виробленні спільної конструктивної позиції щодо вирішення важливих суспільних питань, зокрема в частині організаційно-фінансового забезпечення національних музичних радіогодин. Встановлено, що попри складнощі організаційного характеру громади українців змогли представити світові, а найважливіше усвідомити самі потребу в оформленні національних презентаційних медіамайданчиків, які вигідно позиціонували б їх серед інших народів. Уперше документально досліджено ретроспективу формування закордонного українсько-мовного медіапростору в контексті радіовиробничого процесу початку ХХ ст. Широкий потенціал використання результатів дослідження не обмежується науковим дискурсом, а є важливим документальним свідченням високої організації та розвитку української громади у світі та розгалуженості її медійної структури.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

Див. також: 4.С.38, 4.С.51-4.С.52

Бібліотечна справа. Бібліотекознавство

4.Ч.603. До 100-річчя від дня народження Бориса Олексійовича Соколовського: спогади / Ю. Л. Цапко, Т. М. Лактіонова // Агрехімія і ґрунтознавство: міжвід. темат. наук. зб. — 2021. — Вип. 91. — С. 82-83. — укр.

Борис Олексійович Соколовський, син відомого вченого, ґрунтознавця академіка Олексія Никаноровича Соколовського, народився 31 березня 1920 р. Будучи військовим пенсіонером багато років працював перекладачем у науковій бібліотеці Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського у Харкові (нині — Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського»). Його зусиллями у бібліотеці було створено фонд перекладів наукових публікацій — книг і статей із зарубіжних журналів англійською і німецькою мовами, що послугувало надійною підтримкою дослідницької діяльності вчених і аспірантів Інституту.

Шифр НБУВ: Ж29253

4.Ч.604. Лілія Сергіївна Прокопенко: до 50-річчя від дня народження: біобібліогр. покажч. / уклад.: С. М. Кравченко. — Київ: Майстер книг, 2022. — 117 с.: табл. — укр.

Висвітлено наукову і науково-педагогічну діяльність Лілії Сергіївни Прокопенко, бібліотекознавця, фахівця бібліотечно-інформаційної сфери, кандидата історичних наук, доцента. Вміщено нарис про життєвий і професійний шлях дослідниці, основні дати біографії, покажчик праць, бібліографічні відомості про Л. С. Прокопенко, довідковий апарат. Зібрано та систематизовано 424 бібліографічних записи публікацій, які відображають багаторічну наукову, науково-організаційну та науково-педагогічну діяльність Л. С. Прокопенко, а також її внесок у бібліотечну справу та бібліографію України. Особливо в хронологічному порядку представлено основні дати життя та діяльності ювілярки. Основну частину бібліографічного покажчика складено з чотирьох розділів, які мають підрозділи.

Шифр НБУВ: ВС69963

Вивчення та викладання бібліотекознавства та бібліотечної справи. Бібліотечна освіта

4.Ч.605. Мультимедійні засоби в профорієнтаційній роботі з майбутніми абітурієнтами сфери інформаційної діяльності / Г. А. Єрмолаєва // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 144-148. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлити мультимедійні технології як один з ефективних засобів здійснення профорієнтаційної роботи з майбутніми абітурієнтами сфери інформаційної діяльності в закладах вищої освіти. Використано такі методи: синтезовий (для зазначення теоретичних засад роботи); аналіз у синтезу, структурний (для узагальнення та систематизації одержаних даних). Встановлено, що використання мультимедійних технологій у профорієнтаційній роботі надасть змогу значно розширити охоплення

цільової аудиторії, застосувати маркетингові Інтернет-стратегії просування пропозиції та адаптувати форми її зміст профорієнтаційних матеріалів до її характеристик. Окреслено прийнятні напрями, форми, методи проведення профорієнтаційної роботи з використанням технологій на кафедрі інформаційної, бібліотечної та архівної справи Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв». Можливості сучасних технологій становлять основу ефективної стратегії розвитку сучасних освітніх систем загалом, збагачують та розширюють інформацію про майбутню спеціальність, суттєво поглиблюють кругозір майбутніх абітурієнтів, які цілеспрямовано обиратимуть інформаційну діяльність. Новизна одержаних результатів зумовлена тим, що, незважаючи на активний інтерес наукової спільноти до використання мультимедійних технологій як одного з ефективних засобів здійснення профорієнтаційної роботи з майбутніми абітурієнтами сфери інформаційної діяльності в закладах вищої освіти, досі немає серйозних узагальнювальних праць, присвячених розгляду цього питання. Результати дослідження можуть бути використані під час упровадження мультимедійних засобів у профорієнтаційну діяльність у закладах вищої освіти.

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

Музейна справа. Музеєзнавство

4.Ч.606. Музейні сувеніри як поліаспектне явище / Ю. Курдина // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 34-38. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проаналізовано музейний сувенір як багатоаспектне явище. З одного боку, сувеніри є можливістю додаткового прибутку завдяки бажанню туристів (відвідувачів) одержати матеріальний спогад про відвідане місце, з іншого — це хороший інструмент для створення та реклами власного бренду; зрештою, музейні сувеніри пов'язані з культурним туризмом. Беручи до уваги досвід інших країн, запропоновано кілька кейс-практик, які найдієвіші для виготовлення популярного асортименту музейних сувенірів.

Шифр НБУВ: Ж101265

Див. також: 4.Ш.666, 4.Щ.683

4.Ш.607. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Молодь України в контексті міжкультурної комунікації», 16 квітня 2020 р.: [збірник] / Університет імені Альфреда Нобеля. — Дніпро: Ун-т ім. А. Нобеля, 2020. — 226 с. — укр.

Розглянуто актуальні питання перекладу та методики навчання іноземної мови, сучасних досліджень зарубіжної літератури, а також культурні та соціально-політичні проблеми суспільства. Зокрема, висвітлено погляди на переклад соціально маркованих одиниць у лінгвістиці. Увагу приділено своєрідності конфлікту роману Г. Гессе «Деміан». Розглянуто також своєрідність художньої деталі в п'єсах В. Шекспіра. Досліджено критичні рефлексії роману К. Кізі «Над зозулиним гніздом». Акцентовано на фантастичному в романтичних новелах Е. А. Гофмана. Розглянуто використання контрасту як художнього засобу в поемі Дж. Г. Байрона «Корсар» тощо. Наведено способи поглиблення знань з іноземної мови у студентів старших курсів. Увагу приділено булінгу у школі та питанню недопущення його у студентське життя.

Шифр НБУВ: ВА861248

4.Ш.608. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Концептуальні проблеми розвитку філологічних наук у сучасному полікультурному просторі», 18 — 19 червня 2021 р.: [зб. доп. і повідомлень] / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2021. — 138 с.: іл., табл. — укр.

Представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на конференцію, яка відбулася на базі Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Розглянуто перекладацьку діяльність Бориса Грінченка та Марії Загірної у контексті культурного життя України кінця XIX — початку XX ст. Представлено військову термінологію в романі І. Корсака «На розстанях долі», односкладні речення у повісті Марка Вовчка «Три долі». Окреслено лексему вино як репрезентант гастрономічної картини світу. Описано сучасну українську літературу про війну на Донбасі, біблійні міфосоюжети малої прози С. Черкасенка. Визначено заголовки як маркер «інших» ірреальних світів у художньому дискурсі. Висвітлено еволюцію головного героя в художній прозі Івана Багряного. Проаналізовано напрям слов'янської мови та літератури й проблеми східної філології.

Шифр НБУВ: ВА860062

4.Ш.609. Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні питання філології і лінгвістики» (17 — 18 грудня 2021 р.). — Миколаїв: Молодий вчений, 2021. — 99 с.: рис., табл. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Представлено матеріали науково-практичної конференції. Розглянуто загальні питання української мови та літератури, романських, германських і інших мов, теорії та практики перекладу, мови та засобів масової комунікації та інші. Увагу приділено фольклористиці, літературному джерелознавству та текстології, міжкультурній комунікації.

Шифр НБУВ: ВА859867

4.Ш.610. Формування проектної компетентності філологів у системі неперервної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Стрельник; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Представлено авторське визначення поняття «проектної компетентності філологів у системі неперервної освіти», конкретизовано його зміст та критерії сформованості, виявлено та обгрунтовано засоби, що забезпечують вирішення завдань формування цієї компетентності. Спроектовано та реалізовано структурно-функціональну модель, що розкриває зміст і етапи формування проектної компетентності та містить критеріально-оцінювальний апарат. Розроблено і впроваджено в освітній процес елективний курс «Практикум із формування проектної компетентності філологів», підтверджено його педагогічну доцільність, яку забезпечують організаційно-педагогічні умови в спеціально створеному інноваційно-освітньому середовищі для ефективного реалізації процесу формування проектної компетентності філологів у системі неперервної освіти.

Шифр НБУВ: РА452796

4.Ш.611. Balczky Emil — nyelvesz, kolto, tanar. Nemzetközi tudományos szeminárium Beregszász, 2019. május 23 — 24: tanulmánykötet / ред.: B. Erzsébet; Academia de Franciscus Rakoczi II. Nominata, Karpataljai Magyar Akadémiai tanács. — Beregszász. — Ungvár: II. RF KMF: RIK-U, 2020. — 231 с.: ill., tab. — укр.

Висвітлено життєпис Е. Балецького, його мовознавчу, освітницьку діяльність і літературну творчість. Зазначено про внесок науковця у розвиток східнослов'янської діалектології, зокрема української, етимології, лексикографії, історії слов'янських мов. Наголошено на діяльності вченого як фахівця із порівняльно-історичного та загального мовознавства, педагога та перекладача. Відзначено, що за його участі підготовлено й опубліковано перший підручник старослов'янської мови. Увагу приділено лінгвофілософським вимірам поняття «рідна мова». Досліджено фольклорно-етнографічні записи Е. Балецького. Розглянуто прозові твори вченого, досліджено їх стиль, тематику та проблематику.

Шифр НБУВ: ІВ229231

Мовознавство

4.Ш.612. Українсько-англійсько-литовсько-польсько-грецько-латинський словник лінгвістичної термінології: навч. посіб. / О. Ніка, С. Гриценко, І. Корольов, О. Левко, Н. Корольова, Ю. Олешко, Л. Непоп-Айдачич; ред.: О. Ніка, С. Гриценко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Суми: Університетська книга, 2022. — 219 с. — Бібліогр. с. 218-219. — укр.

У посібнику вміщено терміни з різних галузей лінгвістики, які становлять метамову традиційного історичного, загального, системно-структурного мовознавства, і нову, що активно використовується в сучасних лінгвістичних напрямках. У визначеннях термінів запропоновано їх сучасне трактування, враховано неординарне розуміння окремих термінів у різних наукових традиціях і лінгвістичних напрямках. Зазначено, що перекладна частина є багатомовною і містить переклад лінгвістичних термінів англійською, литовською, польською, грецькою, латинською мовами. Розкрито також значення запозичених слів та етимологію їх складників, що необхідно для розуміння походження термінів і впливу на формування сучасних терміносистем. Багатоступеневий спосіб етимологічного аналізу грецьких і латинських слів надає змогу продемонструвати семантичні зв'язки та розбіжності між близькими за змістом словами і є особливо корисним для тих, хто володіє класичними мовами на недостатньому рівні.

Шифр НБУВ: ВС69999

4.Ш.613. Харківська філологічна школа в історії українського мовознавства 20 — 30-х рр. XX ст.: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / О. С. Черемська; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2021. — 39 с. — укр.

Досліджено значення Харківської філологічної школи в історії українського мовознавства XIX — першої третини XX ст., визначено періодизацію її розвитку. Обгрунтовано роль особистостей та джерельної бази як основи вивчення еволюції лінгвістичної історії. Уперше в українському мовознавстві з урахуванням історіографії науково-освітніх центрів запропоновано всебічний аналіз наукової діяльності Харківської філологічної школи. Узагальнено погляди представників цієї школи, які формувалися в контексті загальноєвропейських досліджень мови як суспільного явища і як мовної системи. Простежено еволюцію наукової думки від етнографізму до структуралізму в часовому та просторовому дискурсі. Уведено в науковий обіг аксіологічне осмислення цілісної концепції становлення та розвитку Харківської філологічної школи задля об'єктивізації ретроспективи та перспективи вивчення історії українського мовознавства та його суспільно важливої галузі — вчення про літературну мову.

Шифр НБУВ: РА453442

4.Ш.614. Genesis of theoretically-critical thought about contemporary fiction / M. Pukaliak // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 93-100. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Досліджено нові тенденції багатомодальної актуалізації літературних текстів та вивчено проблеми семіотико-еклектичного тексту, які користуються високою популярністю в сучасній лінгвістиці. Мультимодальність описує підходи, які надають розуміння, що спілкування та представлення «стосується більше ніж мови, і там де мова бере участь у повному спектрі комунікаційних форм, якими користуються люди — зображення, жести, погляд, постава та відносини між ними».

Шифр НБУВ: Ж74512

Див. також: 4.С.37

Загальне мовознавство

4.Ш.615. Гендерована мова в газетному й телевізійному просторі України: сучасне бачення / С. С. Остапчук // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 139-143. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розкрито родову диференціацію іменників на позначення осіб у сучасному газетному й телевізійному просторі; висвітлено питання щодо використання гендерованих закінчень у мовній практиці засобів масової комунікації; визначено, що від більшості назв професій можна утворити форми для чоловічої та жіночої статі. Наголошено на доцільності використання жіночого та чоловічого родів або спільного роду замість загального чоловічого. Розглянуто питання гендеру в мовній комунікації. У науковому контексті відображено різні підходи до гендерних теорій: соціологічний, лінгвістичний. Доведено загальну тенденцію гендерного підходу до соціокультурної дійсності: називаючи фемінітивні й маскулінітивні, соціальні ролі та процеси, надавати їм точності, експресивності. Визначено дві групи фемінітивів: перша — іменники, які називають жінок за різними параметрами: родинними зв'язками, національністю, професією, посадою тощо. Друга група фемінітивів — це іменники, які називають самок тварин. Встановлено, що засоби масової інформації відіграють важливу роль у формуванні громадської думки, оцінюванні подій, впливають на створення образів сучасних чоловіків і жінок, формують стереотипи щодо статі. Виявлено, що найпродуктивнішим є суфікс -к-, за допомогою якого сьогодні утворюють найбільше фемінітивних інновацій, суфікс -іц- — другий за словотворчою продуктивністю, суфікс -ин- створює фемінітиви від чоловічих основ на -єць, -лог або на приголосний. Відображено, що в новому правописі затверджено використання фемінітивів і найпродуктивніші моделі їх утворення. З'ясовано, що найбільш перспективним і обґрунтованим напрямом аналізу особливостей чоловічого та жіночого мовлення є вивчення тактик мовної поведінки чоловіків і жінок у різних комунікативних ситуаціях з урахуванням культурної традиції конкретного суспільства.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ш.616. Діахронічна інтерпретація і верифікація ступенів споріднення ностратичних мов (на матеріалі етимонів *NuKa, *wol[a], *wete, *p^hah- (*p^heh-), *marV): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.17 / Я. В. Капранов; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2021. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено новий ностратично-квантитативний підхід для здійснення діахронічної інтерпретації п'ятих ностратичних етимонів: *NuKa, *wol[a], *wete, *p^hah- («вогонь»), *marV «дерево» і подальшої квантитативної верифікації ступенів споріднення ностратичних мов. Сконструйовано універсальну гіпотетичну графоаналітичну мережу дивергентно-конвергентного й конвергентно-дивергентного розвитку ностратичних мов із вертикальною і горизонтальною траєкторіями руху. Установлено радіально-ланцюговий розвиток відповідників від ностратичної правої з фіксацією більшою мірою дивергентного процесу для Афр й ЕА, дивергентно-конвергентного — для Алт, Драв, Карт і конвергентно-дивергентного для ІЕ, Урал на вертикально-горизонтальній траєкторії руху. Доведено переважання ДК закономірних переходів над КД збігами, що відображає близький ступінь споріднення ностратичних мов (на вертикалі: між Ностр і Афр, ЕА; на горизонталі: між Алт і Афр, Афр і Карт; Драв і ЕА), а також переважання КД збігів над ДК переходами, що відображає далекий ступінь споріднення ностратичних мов (на вертикалі: між Ностр і Алт, Драв, ІЕ, Карт; на горизонталі: між Алт і ЕА, Драв, ІЕ, Карт, Урал; Афр і ЕА, Драв, ІЕ, Урал; ЕА і ІЕ, Карт, Урал; Драв і ІЕ, Карт, Урал; ІЕ і Карт, Урал; Карт і Урал).

Шифр НБУВ: РА453406

4.Ш.617. Застосування норм контрольованих мов для створення фахових текстів / А. Синавська, Т. Лісна // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 39-48. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто проблему сприйняття, опрацювання та продукування фахових текстів з урахуванням норм контрольованих мов. Визначено поняття контрольована мова, окреслено історію формування та засади використання норм контрольованих мов на прикладі англо- та німецькомовних фахових текстів.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.618. Комунікативні стилі в культурному контексті / Н. Нікітіна, В. Слабуз, О. Бабенко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 3-10. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Систематизовано класифікацію комунікативних стилів на основі західних і східних ментально-світоглядних позицій та загальнокультурних цінностей, які традиційно сповідують народи Заходу та Сходу. Типи комунікації протиставлено як опозиції за ознаками прямоти/непрямоти, впевненості/стриманості, концентрації на проблемах/зосередженості на людських стосунках, максимально мовного вираження/обов'язкового залучення невербальних засобів; говоріння/слухання.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.619. Лінгвокультура та переклад: [монографія] / О. П. Матузкова. — Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2022. — 225 с. — Бібліогр.: с. 206-225. — укр.

Увагу приділено актуальній проблемі сучасних гуманітарних студій — спряженню мови, культури та свідомості. Розглянуто фундаментальні принципи лінгвокультурології як інтеграційної дисципліни та висвітлено її ключові терміни. Особливу увагу приділено взаємозв'язку лінгвокультури та перекладу. Описано різні аспекти англійської лінгвокультури у порівнянні з українською.

Шифр НБУВ: ВА860405

Див. також: 4.Ю.747, 4.Ю.770

Мови світу

4.Ш.620. Іншомовна комунікативна компетентність як пріоритетний напрям професійної підготовки майбутнього педагога / О. Рибальченко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 70-79. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Надано тлумачення поняття компетентності. Досліджено його структуру та основні складові. Важливим структурним компонентом професійної компетентності є комунікативна компетентність. Зазначено фактори, що сприяють формуванню професійної компетентності.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.621. Методика викладання іноземних мов у вищій школі: підруч. для студентів мовних спец. закл. вищ. освіти / О. Б. Тарнопольський, М. Р. Кабанова. — Вінниця: Нова Книга, 2020. — 379 с. — укр.

Розглянуто комплекс питань, пов'язаних з методикою навчання іноземних мов як наукою, її зв'язками із суміжними науками, її історією, проблемами особистості того, хто навчається, його емоціями та навчальною мотивацією у викладанні іноземних мов, принципами такого викладання, основними категоріями методики (цілі, зміст, методи та засоби навчання), методикою навчання аспектів іноземної мови (вимови, граматики та лексики), методикою навчання видів іноземного мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання та письма).

Шифр НБУВ: ВС69998

4.Ш.622. Методика навчання іноземних мов у школі: збірник тестових завдань: навч.-метод. посіб. / Т. Г. Харченко; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. — 166 с.: табл. — Бібліогр.: с. 163-166. — укр.

Представлено тестові завдання до тем, присвячених проблемам вітчизняної системи освіти та системи навчання іноземних мов зокрема, розвитку методики навчання іноземних мов як науки, питанням контролю у навчанні іноземних мов та психолінгвістичним засадам формування іноземної комунікативної компетентності, проблемам методики формування мовних і мовленнєвих компетентностей, особливостям організації та забезпечення процесу формування навчання іноземної мови учнів у закладах загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: ВА860896

4.Ш.623. Мовна ситуація на Закарпатті в 1991 — 2020 роках: регіональний вимір мовної політики: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Г. В. Шумицька; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2021. — 35 с. — укр.

Дисертацію присвячено відстеженню мовнополітичних тенденцій на Закарпатті впродовж 1991 — 2020 рр. у загальноукраїнському суспільно-політичному контексті. Проаналізовано основні українські законодавчі ініціативи в галузі мовної політики, акцентовано на тих правових нормах, які регулюють порядок застосування державної та інших мов, передусім мов національних меншин, в Україні, що є особливо важливим у регіональному ракурсі. Запропоновано концепцію аналізу регіонального виміру мовної політики на Закарпатті в загальноукраїнському суспільно-політичному контексті; окреслено роль засобів масової інформації, зокрема інтернетового медійного лінгвопростору, у формуванні регіональної мовнополітичної ситуації. Уведено до наукового обігу важливі архівні джерела з мовного питання на Закарпатті після 1991 р. Проведено комплексний аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання 2017 — 2019 рр. як індикатора мовної компетентності учасників ЗНО; узагальнено й оцінено результати дослідження сприйняття в регіоні освітніх мовних новаций через опитування різних категорій респондентів протягом 2018 р. Виконано моніторинг експериментального досвіду впровадження елементів мультилінгвальної освіти в навчальних закладах України, зокрема й Закарпаття.

Шифр НБУВ: РА453484

4.Ш.624. Реформування шкільної іноземної освіти в країнах Вишеградської четвірки в руслі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: монографія / М. І. Тадеєва, Л. В. Годунко, Ю. П. Павлович. — Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2022. — 295 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 250-292. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні засади й практику реформування шкільної іншомовної освіти в країнах Вишеградської четвірки (Польщі, Словаччині, Угорщині та Чехії) впродовж останніх двадцяти років з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Проаналізовано соціокультурні та організаційно-педагогічні засади модернізації змісту навчання іноземних мов у початковій, середній і старшій школі. Розкрито суть актуальних концепцій теорії й практики шкільної іншомовної освіти під впливом трансформації цілей, форм і методів навчання у межах мультилінгвізму й полікультурності. Охарактеризовано шляхи вдосконалення навчальних програм, шкільних підручників та впровадження Європейського мовного портфоліо. Проаналізовано особливості підготовки вчителів іноземних мов в умовах полілінгвального середовища, глобалізаційних та інтеграційних процесів. Запропоновано низку рекомендацій щодо використання зарубіжного досвіду в шкільній іншомовній освіті України. Винятково важливе значення на сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах Вишеградської четвірки мав вплив Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, опублікованих 2001 р., а також їх удосконалений та розширений варіант 2018 р. Якісні зміни у змісті ранньої іншомовної освіти в зазначених країнах відбуваються під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Шифр НБУВ: ВА860953
Див. також: 4.Ш.612

Східнослов'янські мови

Українська мова

4.Ш.625. Історія назв посуду, столового начиння та меблів в українській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Л. М. Науменко; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Цілісно досліджено становлення назв посуду, столового начиння та меблів як важливого складника лексики української мови. Проаналізовано назви посуду праслов'янського походження, що активно функціонували в попередні періоди та живані й у сучасній українській мові. З'ясовано наповнення лексико-семантичних груп назв посуду, столового начиння та меблів, окреслено джерела їх формування, констатовано перевагу питомих лексичних та словотворчих засобів. Простежено семантичний розвиток назв цих лексико-семантичних груп, зокрема зміни в їх лексичних значеннях, вихід з ужитку деяких слів або перехід до пасивної лексики чи говірок.

Шифр НБУВ: РА453428

4.Ш.626. Лексико-семантичні та жанрово-стильові особливості воєнно-політичного перекладу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / О. М. Нікіфорова; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 18 с.: рис. — укр.

Увагу приділено дослідженню особливостей українсько-англійського перекладу воєнно-політичних текстів на граматичному, жанрово-стилістичному та лексичному рівнях. Акцентовано, що у роботі закладено теоретико-концептуальні основи воєнно-політичного перекладу (ВПП) як функціонально-прагматичного різновиду військового перекладу. Запропоновано варіант функціональної моделі ВПП. Сформульовано дефініції спеціальних одиниць концептуального апарату теорії військового перекладу «воєнно-політичний переклад» і «воєнно-політичний текст». Виокремлено жанрові групи воєнно-політичних текстів. Проаналізовано й експліковано тематичну спрямованість воєнно-політичних текстів. Розглянуто зумовленість трансформації у воєнно-політичних текстах стиле- та жанрові чинниками. Зазначено, що порівняльно-перекладацький аналіз таких жанрів, як Стратегія національної безпеки, Воєнна доктрина, Стратегічний оборонний бюлетень та «Біла книга» надав змогу визначити основні підходи при перекладі воєнно-політичних текстів на граматичному, жанрово-стилістичному та лексичному рівнях. Досліджено лексичний склад зазначених жанрів, специфіку перекладу, визначено труднощі у відтворенні спеціальної військової лексики воєнно-політичних текстів, запропоновано шляхи їх подолання з метою підвищення якості перекладу.

Шифр НБУВ: РА453439

4.Ш.627. Словник-довідник з ділової української мови: [навч. посіб.] / уклад.: О. В. Бурко; Національний авіаційний університет, Інститут повітряного і космічного права та масових комунікацій. — Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2009. — 223 с. — Бібліогр.: с. 219-221. — укр.

Розкрито основні вимоги до ділових паперів, подано правила їх оформлення, наведено зразки документів. Їх укладено в алфавітному порядку. Теоретичний матеріал поєднано з практичними рекомендаціями щодо оформлення документів, посібник доповнюється тлумачним словником найуживаніших термінів, відомостями про їх походження, кросвордами з діловодства. Орфограми дібрано таким чином, що студенти зможуть водночас удосконалити знання української мови.

Шифр НБУВ: ВА860514

4.Ш.628. Сполучникові складносурядні речення української мови в нових координатах формально-граматичної та семантико-синтаксичної структури: монографія / К. Г. Городенська; НАН України, Інститут української мови. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2022. — 207 с. — Бібліогр.: с. 188-201. — укр.

На нових теоретичних засадах комплексно досліджено синтаксичну структуру сполучникових складносурядних речень української мови. Замість традиційної дефініції складносурядного речення використано точнішу, суть якої полягає у відносній граматичній, структурній та семантичній незалежності поєднаних сполучником (сполучниками) предикативних частин. Обґрунтовано зумовленість довжини та позиційної стійкості формально-граматичної структури складносурядних речень насамперед способом уживання в них сурядних сполучників, а також комунікативно-прагматичними потребами передавання змісту. На основі критичного аналізу засобів вираження семантико-синтаксичних відношень між предикативними частинами створено нову семантико-синтаксичну типологію сполучникових складносурядних речень, що об'єднала три типи: речення із частково асемантичними сполучниками, речення із семантичними сполучниками та речення з асемантичними сполучниками. Установлено співвідношення сполучникової і лексико-семантичної експлікації різних типів семантико-синтаксичних відношень.

Шифр НБУВ: ВА860580
Див. також: 4.У.230

Викладання та методика вивчення української мови

4.Ш.629. Нові стандарти українського письма: навч. посіб. / Н. М. Малюга, В. А. Городецька; Криворізький державний педагогічний університет. — Київ: Каравела, 2022. — 151 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 148-151. — укр.

Представлено навчальний посібник, змістово наповнення якого забезпечує засвоєння змінених кодифікованих правописних норм української мови та відповідає авторській програмі для вищих навчальних закладів і кількості годин, відведених на вивчення курсу «Нові стандарти українського письма». Зазначено, що завдання скеровано на засвоєння основних орфографічних та пунктуаційних норм сучасної української літературної мови під час підготовки кваліфікованих фахівців, які досконало володіють культурою писемного мовлення (увага до основних змін у редакції Українського правопису 2019 р.).

Шифр НБУВ: ВА859874

4.Ш.630. Українська мова (за професійним спрямуванням). За новою програмою: навч. посіб.-практикум / Г. Л. Вознюк, С. З. Булик-Верхола, І. П. Васишин, М. В. Гнатюк, І. Б. Ментинська, І. Д. Шмілик; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 323 с. — Бібліогр.: с. 317-319. — укр.

Розглянуто мову як суспільне явище. Акцентовано на актуальних проблемах мовних норм і культури професійно-ділового мовлення. Увагу приділено також стабільності та змінюваності норм у часі; поняття культури мовлення.

Шифр НБУВ: ВА861117

4.Ш.631. Формування в студентів навичок уживання форм кличного відмінка в різних комунікативних ситуаціях / Н. Кочукова, А. Чепурна // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 18-24. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто засоби формування в студентів-філологів навичок уживання форм кличного відмінка в різних комунікативних ситуаціях. Зосереджено увагу на статусі кличного відмінка та його типових ознаках. Запропоновано завдання, які сприятимуть розвитку критичного й творчого лінгвістичного мислення, підвищенню грамотності.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.632. Формування лінгвокультурологічної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах інклюзивної компетентності / І. Давидченко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 11-17. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Розглянуто питання щодо формування лінгвокультурологічної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах інклюзивної компетентності. Спираючись на структуру інклюзивної компетентності майбутнього вихователя дошкільної освіти, виділено наступні компоненти: когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти. Систему інклюзивної освіти спрямовано на реалізацію принципів демократії, гуманізму, справедливості, індивідуального підходу до всіх учасників освітнього процесу, особливо до дітей з особливими освітніми потребами.

Шифр НБУВ: Ж74512

Див. також: 4.Ш.647

Російська мова

4.Ш.633. Антропоними в рекламі книг XIX века: культурно-історичний аспект / С. Насакина // Теорет. й приклад.

проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 185-190. — Библиогр.: 5 назв. — рус.

Представлен анализ функционирования антропонимов в рекламе книг XIX в. Проанализирована структурно-семантическая организация антропонимов. В аспекте структуры выделены простые, сложные и распространенные антропонимы, а также установлено, что антропонимы, которые представлены в ономастическом пространстве рекламы книг XIX в., отражают тесную связь ономастики с историей, культурой и религией. Доказано, что антропонимы являются дополнительным источником информации в рекламе книг, они способствуют раскрытию идеи рекламного текста.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.634. Об ортологии в прикладном аспекте / Н. Маторина, А. Прудникова // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 49-59. — Библиогр.: 23 назв. — рус.

Описаны пути и способы активизации познавательной деятельности студентов-филологов и их интереса к лингвистическим знаниям, развития интеллектуальной инициативы и творческого подхода к исследовательским поискам на примере использования в учебно-воспитательном процессе инновационных языковых технологий.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.635. Реализация сквозной смысловой линии «Гражданская ответственность» на уроках русского языка во время изучения темы «Простое предложение» / О. Клец, Л. Тепляк, Е. Придма // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 59-70. — Библиогр.: 9 назв. — рус.

Освещена проблема реализации сквозной смысловой линии «Гражданская ответственность» на уроках русского языка в 8 классе, обоснована актуальность внедрения данной линии именно в 8 классе, приведены примеры такой реализации на материале темы «Простое предложение».

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.636. Формування професійно зорієнтованих аксіологічних комунікативних умінь в іноземних студентів немовних спеціальностей: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / В. С. Шалаєва; Херсонський державний університет. — Херсон, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методику формування професійно зорієнтованих аксіологічних комунікативних умінь в іноземних студентів немовних спеціальностей. Охарактеризовано на підставі науково-теоретичного аналізу методичних, лінгвістичних, психологічних, дидактичних, лінгводидактичних, лексикографічних праць теоретичні основи формування професійно зорієнтованих аксіологічних комунікативних умінь в іноземних студентів немовних спеціальностей відповідно до вимог комплексу підходів (аксіологічного, комунікативно-діяльнісного, акмеологічного, текстоцентричного) та принципу аксіологізації. Обґрунтовано використання терміна «професійно зорієнтований аксіологічний комунікативний портрет іноземного студента-нефілолога», визначено його двокомпонентну (загальнонавчальний інваріантний і професійно зорієнтований варіативний компонент) і трьохаспектну (когнітивний, лінгвістичний, діяльніший аспекти) структуру як когнітивно-діяльнісний конструкт, виявлено критерії, субкритерії та охарактеризовано рівні сформованості професійно зорієнтованих аксіологічних комунікативних умінь в іноземних студентів немовних спеціальностей. Створено лінгводидактичну модель, на підґрунті якої розроблено методику формування професійно зорієнтованих аксіологічних комунікативних умінь, побудовано й запроваджено систему завдань і вправ. Визначено етапи формування професійно зорієнтованих аксіологічних комунікативних умінь (аксіосемантичний, аксіоформувальний, аксіорозвивальний). Підтверджено, за результатами експериментальної перевірки моделі, достовірність розробленої методики формування професійно зорієнтованих аксіологічних комунікативних умінь а мив іноземних студентів немовних спеціальностей.

Шифр НБУВ: РА452798

Германські мови

Англійська мова

4.Ш.637. Актуалізація концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі: лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Н. Г. Нісаноглу; Херсонський державний університет. — Херсон, 2021. — 17 с. — укр.

Виявлено способи та засоби актуалізації концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі за допомогою інтегративної методики, що поєднує лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний підходи. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження концепту КОНСЕНСУС. Охарактеризовано параметри концепту КОНСЕНСУС у лінгвокогнітивному й комунікативно-прагматичному аспектах. Виявлено осо-

бливості актуалізації концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі. Визначено якісні й кількісні характеристики лінгвальної актуалізації концепту КОНСЕНСУС. З'ясовано домінуючі комунікативні стратегії та тактики реалізації концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі.

Шифр НБУВ: РА452800

4.Ш.638. Бінарний концепт МОРАЛЬНІСТЬ/АМОРАЛЬНІСТЬ у просторі сучасної американської прози та ток-шоу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. С. Коломійчук; Херсонський державний університет. — Херсон, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано комплекс методів для дослідження фреймової та слотової структури бінарної опозиції концепту МОРАЛЬНІСТЬ/АМОРАЛЬНІСТЬ (КМА). Змодельовано у процесі дослідження тришарову структуру бінарного КМА, у якій виділено поняттєво-логічний смисл, асоціативну складову та національно-культурні конотації. Проаналізовано семантичну структуру бінарної опозиції моральність/аморальність та встановлено, що цей концепт має спільні мікрополя Good/Evil, Justice/Injustice, Loyalty/Betrayal, Truth/Lies, Honesty/Dishonesty. Зазначено, що бінарний КМА вербалізується у мові за допомогою використання лексико-семантичних засобів, які включають використання емоційно-забарвлених слів, стилістичних прийомів метафори, анафори, епіфори, епітетів. Визначено, що застосування комунікативних тактик і стратегій допомагає об'єктивувати досліджуваний концепт у мові задля досягнення мети висловлювання. Встановлено використання таких тактик, як виправдання, чесність, заперечення, категоричність, агресія, згода та ін.

Шифр НБУВ: РА452805

4.Ш.639. Вторинні номінації невизначеної кількості в англomовному публіцистичному дискурсі: лінгвокогнітивний та прагматистичний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / А. В. Зінченко; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Роботу присвячено дослідженню лінгвокогнітивних і прагматистичних особливостей вторинних номінацій невизначеної кількості в текстах англomовного публіцистичного дискурсу. З'ясовано, що основними способами творення вторинних номінацій невизначеної кількості є метафоричне, метонімічне та синекдохічне перенесення. Визначено, що утворення вторинних номінацій невизначеної кількості можливе за наявності конотативної семи невизначено-кількісних характеристик у семантиці первинної номінації. Установлено, що вторинні номінації невизначеної кількості об'єктивують базовий концепт НЕВИЗНАЧЕНА КІЛЬКІСТЬ через концептуальні метафори, метонімію та синекдоху. Запропоновано лексико-семантичну класифікацію вторинних номінацій невизначеної кількості. Охарактеризовано структурно-прагматичні особливості вторинних номінацій невизначеної кількості. Окреслено функційно-прагматичний потенціал вторинних номінацій невизначеної кількості, виявлено їх першорядні функції, реалізовані в текстах англomовного публіцистичного дискурсу.

Шифр НБУВ: РА453473

4.Ш.640. Навчання майбутніх судноводів ведення ділового листування англійською мовою: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. В. Самоненко; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. — Одеса, 2021. — 21 с.: табл. — укр.

Проаналізовано методи навчання іншомовного писемного мовлення взагалі й іншомовного листування зокрема та виявлено їх переваги та недоліки. Визначено професійно-лінгвістичні особливості англomовного ділового листування судноводів з представниками портової влади різних країн світу. Встановлено змістовну структуру їх мовленнєвої поведінки на основі дослідження взаємозв'язку внутрішнього предметно-образного коду і зовнішнього розгорнутого писемного іноземного мовлення. Обґрунтовано загальнодидактичні та методичні принципи навчання майбутніх судноводів ведення ділового листування англійською мовою з портовою владою зарубіжних країн. Змодельовано процес навчання ділового листування англійською мовою майбутніх судноводів, етапами якого є: передконтактний, навчально-контактний, професійно-контактний. Доведено необхідність накопичення мовних знань курсантів шляхом вивчення кожної частини мовного матеріалу у взаємозв'язку з попередньо вивченими для поступового стабільного розширення вмінь писемної комунікації. Розроблено чотириблочну систему вправ для досягнення цілей навчання на кожному етапі. Визначено критерії оцінювання рівнів розвиненості вмінь англomовного ділового листування, якими є: мовний, обмежено-мовленнєвий, розширено-мовленнєвий та професійно-мовленнєвий. Проведено формувальний експеримент і масове навчання, у процесі яких було доведено ефективність і технологічність розробленої методики.

Шифр НБУВ: РА452819

4.Ш.641. Особливості використання рольової гри на заняттях з англійської мови для розвитку комунікативних навичок майбутніх юристів / О. Шкурат, Л. Гарцунова // Теорет. й

приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 30-39. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

На даний момент дуже гостро стоїть питання вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей, адже насамперед студенти зацікавлені у вивченні профільних предметів, іноземна ж мова для них є другорядною дисципліною. Мало хто зі студентів усвідомлює важливість вивчення іноземної мови, проте саме вона надає можливість розширити свої знання у професійній сфері. Завдання викладача у цьому випадку — збільшити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, зробити заняття цікавими та інформативними. Розглянуто рольову гру як засіб навчання іноземної мови для студентів вищих навчальних закладів немовних спеціальностей, а саме студентів-юристів. Більшість вчених-методистів розглядають побудову навчання іноземної мови як модель реальної комунікації. Рольова гра максимально наближує навчальну комунікативну ситуацію до реальної. Надано визначення поняттю «рольова гра», розглянуто основні етапи її проведення. Наведено методичні рекомендації по реалізації рольових ігор у процесі навчання іноземної мови. Визначено місце та роль викладача у проведенні гри. Приділено увагу основним перевагам та недолікам використання рольових ігор для активізації пізнавальної діяльності студентів.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.642. Структурно-семантичні параметри стійких компаративних одиниць англійської мови: монографія / Г. І. Приходько, К. С. Радіонова; Запорізький національний університет. — Суми: Університетська книга, 2022. — 266 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 163-182. — укр.

Комплексно досліджено структурні та семантичні особливості стійких компаративних одиниць англійської мови. Простежено еволюцію досліджень багатогранної категорії порівняння й розглянуто теоретичне осмислення явища порівняння. Висвітлено питання, пов'язані з природою стійких компаративних одиниць, а також виділено основні риси, що відрізняють компаративами від інших мовних засобів з порівняльною семантикою, й визначено структурно-логічну модель стійкої компаративної одиниці. Запропоновано ідеографічну систематизацію стійких компаративів англійської мови. Охарактеризовано принципи структурної та семантичної диференціації стійких компаративних одиниць, виокремлено моделі структурної організації компаративів. З'ясовано особливості семантичного наповнення стійких компаративів англійської мови, виявлено функціональне навантаження образів-еталонів у складі порівняльного ланцюга.

Шифр НБУВ: ВА860712

4.Ш.643. Теорія і практика диференційованого навчання професійно орієнтованого англійського спілкування майбутніх фахівців з інформаційних технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / О. С. Синько; Київський нац. лінгвістичний університет. — Київ, 2023. — 48 с.: рис., табл. — укр.

Відстежено розвиток сучасних уявлень дослідників про диференціацію у немовних ЗВО та проаналізовано сучасний стан диференційованого навчання професійно орієнтованого англійського спілкування (ПОАС) майбутніх ІТ фахівців. З'ясовано суть диференційованого навчання ПОАС майбутніх ІТ фахівців. Окреслено сучасні підходи до реалізації диференційованого навчання ПОАС майбутніх ІТ фахівців. Обґрунтовано концепцію диференційованого навчання ПОАС майбутніх ІТ фахівців. Розроблено методику диференційованого навчання ПОАС майбутніх ІТ фахівців. Описано модель диференційованого навчання ПОАС майбутніх ІТ фахівців. Експериментально перевірено ефективність розробленої методики й укладено методичні рекомендації до її впровадження в освітній процес у немовних ЗВО.

Шифр НБУВ: РА453460

4.Ш.644. English language teacher professional development / I. Korotiaeva, A. Bikezina // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 24-30. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Розглянуто актуальні проблеми професійного розвитку вчителя англійської мови у сучасному контексті освітнього процесу. Проаналізовано різні точки зору зарубіжних лінгвістів і методистів на проблему професійного розвитку вчителя іноземної мови. Професійний розвиток розглядається як важливий засіб для визначення та переосмислення професіоналізму у викладацькій професії. Розглянуто можливі шляхи та напрями професійного розвитку, а саме: курси підвищення кваліфікації або післядипломної освіти, науково-дослідницьку роботу, співпрацю з колегами, вивчення досвіду колег, участь у різноманітних професійних групах та члентельських асоціаціях, віртуальні спільноти. Охарактеризовано основні риси, процедури та стратегії діяльності вчителів англійської мови в межах зазначених напрямків професійного розвитку.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.645. The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and some English-speaking countries in brief: lectures and tests / уклад.: О. Г. Федорцова; Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж. — Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. — 355 р.: ill. — Бібліогр.: с. 354-355. — укр.

За спеціальністю «філологія» зазначено, що навчальна дисципліна «Крайнознавство» закладає фундамент переосмислення структури, змісту та організації процесу загально педагогічної підготовки майбутнього вчителя в контексті культурологічної компетентності. Доведено, що вивчення надзвичайно цікавої дисципліни «Крайнознавство» збагатить культурологічну компетентність майбутніх педагогів — майбутніх іноземних філологів. Особливу увагу звернено на могутність країни світу — Велику Британію. Встановлено, що формування сучасної англійської мови історично відбувалося у процесі розвитку Великої Британії.

Шифр НБУВ: ІВ229256

Див. також: 4.Ф.289

Німецька мова

4.Ш.646. Лексична дивергенція та конвергенція у мові преси Австрії: етнокультурний аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / М. І. Карлік; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 18 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню процесів дивергенції та конвергенції у лексиці австрійського варіанта німецької мови у ХХІ ст., які проявляються у медіа-дискурсі Австрії, крізь призму етнокультурних чинників. Проаналізовано вживання австріцизмів у сучасній австрійській пресі у синхронії та діахронії, створено операційну базу австріцизмів за типологією та функціональною значущістю у публіцистичних текстах. З'ясовано додаткові функції австріцизмів у порівнянні з їх загальнонімецькими відповідниками. Австріцизми розглянуто з точки зору лінгвокультурології та етнолінгвістики, що надало змогу наблизитися до розуміння специфіки концептосфери австрійців, усвідомлення важливості культуромовної самоідентифікації та перспектив розвитку австрійського варіанта німецької мови.

Шифр НБУВ: РА453431

4.Ш.647. Практичний курс перекладу: підруч. для здобувачів ступеня бакалавра за спец. «Філологія», спеціалізацією «Германські мови та література (переклад включно), перша — німецька» / А. Г. Гудманян, І. М. Баклан; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. — 179 с.: табл. — Бібліогр.: с. 155-163. — укр.

Узагальнено особливості фахового перекладу. Розглянуто основні переклади фахових текстів. Представлено термінологічні, словотвірні та стилістичні аспекти перекладу фахових текстів. Запропоновано комплекс вправ, спрямований на передперекладацький аналіз тексту оригіналу, технологію перекладу та постперекладацьке редагування. Наведено оригінальні фахові тексти різних жанрів, а також тексти, створені для опанування різних навичок перекладацької діяльності в межах німецько-української мовної пари.

Шифр НБУВ: ВА860454

Див. також: 4.Ш.617

Романські мови

4.Ш.648. Лінгвокультурологічний аспект полісемічних слів на позначення ідентичності в іспанській мові (на матеріалі кастильського, мексиканського, чилійського національних варіантів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 / С. І. Сечіна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 22 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню полісемічних іменників, прикметників і дієслів на позначення концепту ІДЕНТИЧНІСТЬ у кастильському, мексиканському та чилійському національних варіантах іспанської мови. Акцентування на антропоцентризмі надає можливість по-новому осмислити онтологічний статус лексичного значення слова та дослідити семантичні явища з когнітивних позицій, тому значення полісемічних іменників, прикметників і дієслів розглянуто як спосіб і результат концептуалізації структур знання концепту ІДЕНТИЧНІСТЬ у кастильському, мексиканському та чилійському національних варіантах іспанської мови.

Шифр НБУВ: РА453486

4.Ш.649. La discorsologia moderna (della lingua italiana) / V. I. Okhrimenko. — Дніпро: Середняк Т. К., 2020. — 80 р. — Бібліогр.: с. 77-80. — укр.

Навчальний посібник «Сучасна дискурсологія (італійська мова)» входить до циклу дисциплін спеціалізації «Комунікативні і дискурсивні практики італомовного простору та перекладу», що викладається на другому курсі магістратури. Висвітлено основні напрями, поняття та категорії сучасної дискурсології. Розкрито питання для фахівців у галузі лінгвістики і проблематику дискурсології та суміжних дисциплін.

Шифр НБУВ: ІВ229249

Фольклор. Фольклористика

Світовий фольклор.

Фольклор народів окремих країн

4.Ш.650. Поетичний універсум календарно-обрядового фольклору українців: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.07 / Г. В. Коваль; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2021. — 43 с. — укр.

Комплексно досліджено «поетичний універсум» календарно-обрядових пісень, які є органічною частиною культури українського етносу. Зосереджено увагу на фольклорній традиції та її художньому сприйнятті. Розглянуто пам'ять, яка є ресурсом уяви, сформована спогадами та закріплена у просторі, жести, образи, синкретичну картину окреслюють традиційні смисли — словесна мова, міміка, хореографія та музика. Акцентовано на естетизмі обрядів, ритуалів (візуалізація обрядового церемоніалу), соціорегулювальній ролі співу. Представлено темпоральну картину календарно-обрядової поезії та простір, який виступає своєрідною матрицею, у межах якої функціонують образи, символи та певні правила творення моделі світу. Розкрито синтезуючу функцію архітектоніки шляхом аналізу народної пісні як універсальної художньої цілості, а також стилістично-композиційну маркованість через експресивність, формульність, поетичний паралелізм, повтори та рефрени. Зазначено, що високоестетичними, емоційними твори стали завдяки поетичним засобам вираження (епітет, порівняння, гіпербола, метафора, символіка). Запропоновано науково-теоретичну інтерпретацію календарно-обрядового фольклору, який через чисельність та високу художню досконалість має стати базою для української культури, особливо у пору цифрових технологій.

Шифр НБУВ: RA452791

Літературознавство

4.Ш.651. Маркетингові аспекти функціонування літературних конкурсів та премій / О. В. Бондар // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 90-94. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Охарактеризовано важливі аспекти функціонування літературних премій, конкурсів і рейтингів, що належать до маркетингового комплексу видавництва. Для цього проаналізовано й узагальнено поширені концепції літературних премій і конкурсів як інструментів видавничої промоції. Виокремлено ключові характеристики літературно-видавничих змагань, а також окреслено коло питань щодо ефективності їх функціонування в українських реаліях. Обґрунтовано, що премії й конкурси в літературі є дієвим маркетинговим інструментом, спрямованим на задоволення багатьох потреб видавця одночасно, їх можна вважати некомерційною формою капіталу. Наголошено, що на економічний успіх видання впливає здобуття автором літературної нагороди. З'ясовано, що книжкова премія активізує попит на книгу, а літературний конкурс є інструментом відстеження реакції читачів на майбутнє видання. Отже, премії та конкурси можна розглядати як спосіб ведення маркетингового діалогу із цільовою аудиторією. Акцентовано на інформаційному супроводі літературних національних і міжнародних премій і конкурсів, який привертає увагу до видання та формує інтерес. Літературну премію розглянуто як спосіб дослідження трендів і їх змін, ознайомлення з популярними жанрами серед цільової аудиторії, оскільки фіксує поточний вибір сучасних читачів. Зазначено, що конкурси формують конкурентне письмєнницьке середовище, спонукають до вдосконалення літературної майстерності, надають базу нових творів і авторів, сприяють авторитету видавця й підвищують продажі видань. За допомогою проведення літературного конкурсу можна попередньо дослідити реакцію читачів на певний твір, а потім використати одержані дані для видавничої стратегії. Запропоновано подальше дослідження проблеми.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

Теорія літератури

4.Ш.652. Сопоставительний аналіз парадигматического структури лексики пародий і їх претекстов / О. Воробьева // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 160-169. — Бібліогр.: 8 назв. — рус.

Проведен аналіз і сопоставлення парадигматического устройства пародий і претекстов с целью определения различий в структуре их гиперпарадигм, обуславливающих понимание тек-

ста. При помощи проведенного анализа выявлены определенные специфические черты пародийных текстов по сравнению с претекстами (такие, как меньшее количество парадигм, отсутствие сложных межпарадигматических связей, тенденция к формированию гиперпарадигматических парадигм), а также сделан вывод об ориентированности пародий на более легкое восприятие читателем.
Шифр НБУВ: Ж74512

Світова література.

Література народів окремих країн

4.Ш.653. Аналіз та інтерпретація художнього тексту. Спецкурс зі світової літератури: навч.-метод. посіб. / Ю. В. Вишницька; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Вид. 2-ге, доопрац. і допов. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. — 238 с.: табл. — Бібліогр.: с. 229-238. — укр.

Представлено стислий виклад лекцій з відповідної тематики, плани семінарських занять зі зразками авторської інтерпретації художніх текстів, списки науково-методичної літератури, запитання до модульних контрольних робіт, теми індивідуальних науково-дослідних робіт, до семінарських занять додаються хрестоматійні матеріали. Розроблено спецкурс на основі авторської робочої навчальної програми підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання, з урахуванням рекомендацій МОН України, що ставить за мету організувати роботу студентів як аудиторну, так і самостійну. Запропоновано програму, що охоплює великий масив із курсу літературознавства та лінгвістики, який читається в інститутах гуманітарного профілю і допомагає студентам зорієнтуватися в об'ємному матеріалі, зосередитися на найважливіших, вузлових проблемах аналізу художнього тексту, програму розраховано на 20 год. лекцій та 16 год. семінарських занять. Передбачено розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань про законності процесу навчання та виховання студентів, професійної підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів, основи управління педагогічним процесом у закладі вищої освіти, форми, методи і засоби формування особистості майбутнього фахівця, професійно-педагогічну діяльність викладача вищої школи. Виокремлено такі завдання: подати загальну панораму найбільш вживаних у вітчизняному та зарубіжному літературознавстві методів аналізу художнього тексту, навчити студентів вдало добирати інструмент аналізу художнього тексту, щоб останній «відгукнувся», «розкрився» читачеві, допомогти філологам дібрати адекватні тексту «ключики» його дешифровки. Зазначено, що спецкурс націлено на методологічну допомогу студентам та вчителям, що мають справу зі словом.
Шифр НБУВ: VA860897

4.Ш.654. Жизнь и творчество М. Максимовича (И. Шанхайского) в интеллектуальном пространстве культуры первой половины XX в. / О. Беличенко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 130-139. — Бібліогр.: 6 назв. — рус.

Работа посвящена выдающемуся отечественному мыслителю и богослову Иоанну Шанхайскому. Сделана попытка воспронести духовный портрет деятеля на фоне социальных и культурных катаклизмов начала XX ст. Труды святителя стали значительным вкладом в развитие богословской литературы, а его деяния — опорой для многочисленных изгнанников.
Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.655. О взаимодействии литературы и математики / А. Рубан // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 177-184. — Бібліогр.: 6 назв. — рус.

Предложены материалы, разрушающие стереотип несовместимости литературы и математики и доказывающие наличие между ними тесного взаимодействия. Автор стремится увидеть за словом число, за литературным сюжетом — формулу и убедиться, что литература существует не только для литераторов, а математика — не только для математиков.
Шифр НБУВ: Ж74512

Див. також: 4.Ч.459, 4.Ш.638, 4.Ю.727

Література Європи

4.Ш.656. Баллада Р. Саути «Суд божий над епископом» в переводе В. Жуковского / М. Брусилловская, И. Казаков // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 101-109. — Бібліогр.: 5 назв. — рус.

Рассмотрены особенности перевода В. А. Жуковского баллады Р. Саути «Суд Божий над епископом». По преимуществу объективированная, бесстрастная манера Саути оказалась в целом чуждой Жуковскому. Русский вариант баллады более эмоционален,

насыщен выразительными образными средствами, оценочными тропами, богаче в ритмическом и интонационном отношении.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.657. Генезис досліджень життєпису й художнього добробку Володимира Винниченка: монографія / Т. С. Яровенко. — Вид. 2-ге, допов. — Кропивницький: Лисенко В. Ф., 2021. — 75 с. — (Стилет і стилос трьох степовиків). — укр.

Послідовно висвітлено процес становлення та розвитку персоналізованого напрямку літературознавчих досліджень життя та творчості Володимира Винниченка — від критичної рецепції сучасників письменника, наукових практик діаспорного літературознавства до материкового винниченкознавства з потужним регіональним складником. Увагу приділено науковій парадигмі осмислення ідейно-естетичних шукань письменника, проблемі генології та стильових орієнтирів митця.

Шифр НБУВ: ВА860656

4.Ш.658. Лексичні засоби вираження категорії темпоральності в німецькомовному нарративному дискурсі / Ю. Ледняк, Г. Ледняк // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 152-160. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто системний опис лексичних засобів вираження темпоральних відношень у нарративному дискурсі німецької мови на матеріалі творів швейцарського письменника Ф. Дюрренматта «Ковбаса» й «Суддя та його кат» і німецької письменниці М. Л. Кашніц «Примари» та «Одного разу опівдні, в середині червня», в яких представлено різні варіанти побудови нарації. Доводиться, що вживання зазначених засобів може зумовлюватися певною комунікативною метою, характером оповіді, жанром твору. Відзначено, що лексичні показники темпоральності здатні передавати найрізноманітніші відтінки сприйняття часу людиною та виступають важливим засобом характеристики ситуацій та персонажів.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.659. Лінгвопоетична репрезентація дискурсу Середньовіччя в німецькій художній прозі ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / В. В. Біляцька; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено лінгвопоетичне вивчення дискурсу Середньовіччя, відтвореному в художніх текстах німецької медієвістичної прози ХХ ст. Вихідною точкою аналізу є розуміння дискурсу Середньовіччя і його текстових репрезентантів як мовленнєвого продукту, що становить невід'ємну частину європейської комунікативної культури, чинної і для сьогодення. Визначено роль і місце художньої комунікації в дискурсі Середньовіччя, здійснено спробу його лінгвопоетичної репрезентації засобами сучасної німецької мови; запропоновано алгоритм аналізу текстів німецької медієвістичної прози ХХ ст.; описано шляхи і способи лінгвопоетичного аранжування німецькомовної картини світу в дискурсі Середньовіччя за допомогою лексико-семантичних, фразеологічних і текстоспецифічних засобів; змодельовано концептосистему дискурсу з ментальними домінантами CHRISTENTUM, GLAUBE, GOTT, MUTTER GOTTES, RITTERTUM, LIEBE, SCHONHEIT, HASSLICHKEIT.

Шифр НБУВ: РА453411

4.Ш.660. Медіаобраз Томаша Падури як символ українсько-польського єднання / Н. Ф. Баландина // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2. — С. 20-27. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Показано специфіку формування медіаобразу Томаша Падури, польсько-українського поета й композитора, представника польського романтичного українофільства першої половини ХІХ ст., і перетворення його на символ польсько-українського єднання. Будучи апологетом ідеї зближення польського й українського народів, Т. Падура гармонійно вписується в сучасні політичні та культурні контексти, його українофільський образ культивується в різних соціальних інституціях, проростає новими смыслами, пізнання яких стало необхідною умовою даного дослідження. Емпіричної базою аналізу слугували 24 публікації в українських Інтернет-виданнях у 2016 — 2019 рр. Основним методом інтерпретації постаті Т. Падури слугував контент-аналіз публікацій, прямо чи опосередковано пов'язаних із поетом, що надав змогу установити змістові акценти та тональність поданої інформації, а також компаративний метод, який посприяв експлікації основних тенденцій формування образу як символу. У результаті доведено, що в заголовках і змісті матеріалів прослідковується стратегія вираження позитивного боку історії польсько-українських відносин, зокрема українофільства польської шляхти, здобутків «української школи» в польській літературі і зв'язків з нею Т. Падури. Увагу українських Інтернет-видань зосереджено на найбільш вагомих і яскравих фактах життя й творчості поета, що представляють кілька інформаційних блоків: вузько біографічного порядку, ідейнопоетичного, творчого, меморіального й футуристичного. Змістовно кожен з інформаційних блоків спрямовано на меліорацію образу Т. Падури як поляка-українофіла. Процес символізації образу виконує кілька соціальних функцій: історико-типологічну, яка надає змогу простежити основні етапи еволюції образу; методологічну, яка

підкреслює його значущість для сучасників; комунікативну, що забезпечує безперервне утримання уваги на поетові, і маркетингову, що просуває ім'я Т. Падури як бренд з погляду комерційної успішності.

Шифр НБУВ: Ж23244/соц. комун.

4.Ш.661. Оповідання М. Коцюбинського «Лялечка» і А. Чехова «Душечка»: компаративний аналіз / Л. Жижченко // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 109-114. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розглянуто компаративний аналіз оповідань М. Коцюбинського «Лялечка» і А. Чехова «Душечка». Обраний підхід сприяє формуванню концептуальних засад у дослідженні новаторських здобутків М. Коцюбинського і А. Чехова як авторів психологічних творів у жанрах малої прози. Образи героїв оповідань розглянуто з позицій класичних уявлень про інтерпретацію зображення характеру людини в літературно-художньому творі.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.662. Художній світ поезії Олени Теліги / О. Шаболдов // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 122-130. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано художній світ поезії О. Теліги, розкрито зв'язок художньої образності в поетичній творчості О. Теліги з певними матеріальними стихіями, які надихали поетку, в контексті реалізації авторської настанови на творення в літературі модерних жіночих образів. На основі проведеного аналізу відзначено домінування образів вогняної стихії, що асоціюється переважно з маскулінними рисами та вповні відповідає потребі творення образу модерної жінки, як особистості, у якій поєднуються фемінні й маскулінні риси.

Шифр НБУВ: Ж74512

Література України

Українська література ХІХ — початку ХХ століття

4.Ш.663. Засоби художньої об'єктивації ролівої лірики у творчості українських поетес ХІХ — ХХ ст. / Л. Мороз // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 80-87. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Досліджено художній феномен ролівої лірики в українській поезії ХІХ — ХХ ст. Проаналізовано питання, пов'язані із формальними — прийомами композиційного та мовленнєвого оформлення поетичного ролівого тексту. Охарактеризовано концептуально-змістовні його ракурси, які виявляють себе на рівні вираження ідейно-тематичних концептів твору.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.664. Історичний дискурс Лесі Українки: література як форма пізнання (до 150-річчя з дня народження) / С. Романов // Укр. іст. журн. — 2021. — № 2. — С. 48-64. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Мета дослідження — простежити особливості авторської концепції твору на історичні теми, крізь призму означеної концепції та в контексті українського літературного процесу кінця ХІХ — початку ХХ ст. розглянути єдиний драматичний твір Лесі Українки, написаний на матеріалі вітчизняної історії — драматичну поему «Бояриня». Доробок авторки розглянуто як цілісне художнє явище. Водночас системний підхід надав змогу виявити співвіднесеність традиції та новаторства у творчості письменниці, а також характерні особливості її індивідуального стилю. Важливим для праці виявився біографічний метод, гендерні та постколоніальні студії. Уперше зроблено спробу фронтальної реконструкції авторського алгоритму роботи з історичним матеріалом. Тобто відстежено рух від рівня теоретико-методологічних напрацювань (моделі та способу говорити про минуле) до рівня їх практично-творчої реалізації у художньому творі. Висновки: увиразнено роль і місце Лесі Українки в українській літературі як авторки, котра вміла поєднувати інтелектуально-аналітичне сприйняття світу з інтуїтивно-творчим його осягненням. З'ясовано, що мистецькі форми пізнання реальності виявилися напрочуд дієвими в роботі з таким складним, дисперсним полем, як історія. Апробований у роботі науковий підхід можна задіяти для дослідження творів письменниці на теми зі світової історії (приміром, драм «Три хвилини», яка оповідає про часи Великої французької революції, або «У пущі», де йдеться про європейських першопоселенців у Північній Америці). Пропонована стратегія може виявитися ефективною для роботи з творчістю сучасників авторки, котрі також писали у жанрі історичної драми.

Шифр НБУВ: Ж27630

4.Ш.665. Леся Українка: до берега «Свободи»: літ.-бібліогр. дослідж. / С. Козак; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ: Літературна Україна, 2022. — 189 с. — (Українська діаспора: літературна бібліографія; вип. 4). — укр.

Проведено перше дослідження про діяльність Лесі Українки в контексті публікацій часопису «Свобода», який вже понад століття (з 1893 р.) виходить у США. Наголошено, що матеріали про геніальну поетесу і драматургиню на шпальтах цього видання — цінний літопис подій, що відбулися в багатьох кутках світу, та яскрава сторінка про те, чим жила українська діаспора впродовж тривалого часу, якими пріоритетами керувалася в непростий період еміграційного буття. Акцентовано увагу на підтвердженні того, що Леся Українка була для закордонних українців однією з тих найвеличніших постатей, яка забезпечувала їм найдорожче — духовний зв'язок з Україною.

Шифр НБУВ: ВА861018

4.Ш.666. Садиба Франка: науковий збірник заповідника «Нагуєвичі»: засновано 2019 р. **Кн. 2** / В. Александрович, В. Галик, М. Галів, Н. Гром, Н. Добрянська, К. Дубина, М. Капустинська, В. Конопля, Е. Куцаєва, Т. Куцаєва, І. Лавришин, Б. Лазорак, Т. Лазорак, А. Лінинський, В. Лукань, Г. Луцюк, Я. Мельник, Н. Мисак, М. Михаць, В. Надольська, Е. Нахлік, О. Нахлік, Т. Пантюк, Р. Пастух, Я. Погоральський, Е. Пшеничний, Г. Сабат, П. Сабат, Б. Скварек, Н. Скотна, О. Смольницька, І. Смуток, Л. Смуток, А. Сова, П. Сов'як, Ю. Стецик, Л. Тепла, Л. Тимошенко, Н. Тихолоз, К. Ткачук, Я. Товкайло, Г. Топільницька, Л. Федоронько, А. Франко, М. Хай, Р. Хайруллін, В. Ханас, Л. Хміль, Т. Шульженко, Н. Юрчишин; ред.: Р. Франко, Я. Мельник, М. Мозер, П. Гриценко, Л. Тимошенко, В. Александрович, Н. Скотна, М. Галів, С. Домбровський, М. Хай, Б. Лазорак, Я. Погоральський, Ю. Стецик, Т. Лазорак; Державний історико-культурний заповідник «Нагуєвичі», Громадська організація «Західноукраїнська спілка музеїв». — Нагуєвичі-Дрогобич, 2021. — 783 с.: рис., табл. — укр.

Другу книгу «Садиби Франка: наукового збірника заповідника «Нагуєвичі» присвячено вшануванню 165-го ювілею від Дня народження українського національного генія Івана Франка. Репрезентовано абсолютно нові документальні матеріали, статті та повідомлення, огляди та рецензії з актуальних проблем франкознавства, музейної справи, історії України та суміжних країн, культурології, мистецтвознавства, етнографії, музикознавства, літературознавства, історичного краєзнавства, археології, джерелознавства, історіографії, спеціальних історичних дисциплін та досліджень, пов'язаних із розвитком туризму та музейної педагогіки.

Шифр НБУВ: В359193/2

Див. також: 4.С.24

Українська література XX — XXI ст.

Персоналії письменників

4.Ш.667. Специфіка інтерпретації історичного факту в повістях Андрія Чайковського 20 — 30-х рр. XX ст. / В. Раз-

живін // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 115-122. — **Бібліогр.:** 4 назв. — укр.

Робота продовжує серію публікацій про вітчизняну історичну прозу. Її присвячено проблемі художньої інтерпретації історичного факту в повістях Андрія Чайковського. Розглянуто специфіку трактування подій минувшини, авторські особливості їх моделювання. Наголошено на оригінальності та своєрідності авторської версії, що ґрунтується на глибокому знанні історії.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.668. Сюжетність і фабульність малих епічних форм / Н. Лисенко, Р. Ковальов // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 88-93. — **Бібліогр.:** 9 назв. — укр.

Проаналізовано поняття «сюжетність» і «фабульність» малих епічних форм. Представлено основні теоретичні положення щодо цих компонентів у художній літературі. Охарактеризовано сюжетно-фабульний рівень малої прози Ірини Вільде. Досліджено архітектоніку малих жанрових утворень.

Шифр НБУВ: Ж74512

4.Ш.669. Художні особливості втілення образу смерті як атрибуту детективного жанру в романах Андрія Кокотюхи / Н. Тендітна // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 139-151. — **Бібліогр.:** 6 назв. — укр.

На основі романів сучасного українського письменника А. Кокотюхи «Таємне джерело», «Осінній сезон смертей», «Червоний» та «Пророчиця» досліджено авторські особливості художнього втілення образу смерті, зокрема, поряд із традиційним зображенням смерті у детективному творі простежуються індивідуальні риси прозопису: історична ретроспекція, українські реалії та проблеми, держава — суспільство — закон — людина.

Шифр НБУВ: Ж74512

Див. також: 4.Ю.753

Література Росії

4.Ш.670. Донецький край у біографії Максима Горького / В. Романько // Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2). — С. 170-176. — **Бібліогр.:** 9 назв. — укр.

Розповідається про відвідини донецького краю письменником Максимом Горьким. Мова йде про перебування у Слов'янську молодого Олексія Пешкова, а через роки, уже будучи відомим письменником, Максим Горький відвідав Краматорськ. Тісні зв'язки з гірниками Донеччини підтримував письменник упродовж багатьох років.

Шифр НБУВ: Ж74512

Див. також: 4.Ш.656, 4.Ш.661

Мистецтво. Мистецтвознавство

(реферати 4.Щ.671 — 4.Щ.711)

4.Щ.671. Колекція живопису графів Браницьких кінця XVIII — початку XX століть: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / Н. О. Дмитренко; Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Вивчено живописну частину мистецької колекції графів Браницьких герба Корчак в Україні. Вперше проведено системне вивчення складу та долі художньої збірки графів Браницьких герба Корчак. З'ясовано коло авторів творів, жанровий склад мистецької збірки та визначено перелік живописних творів, що зберігалися в білоцерківських палацах Браницьких, уточнено місця сучасного зберігання окремих творів. Вперше досліджено живописну частину колекції графів Браницьких, що нині перебуває у фондах Білоцерківського краєзнавчого музею. Фахово проаналізовано твори колекції. Досліджено особливості мистецького колекціонування в аристократичному середовищі в Україні наприкінці XVIII — на початку XX ст. Вивчено вплив тогочасної суспільно-політичної ситуації на культуру Правобережної України, відтворено склад та досліджено долю збірки, яка існувала до 1917 р. Визначено роль і значення Браницьких в історії мистецького колекціонування в Україні.

Шифр НБУВ: РА453598

4.Щ.672. Мистецтво Галицько-Волинського князівства в культурному просторі європейського середньовіччя: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / О. Д. Чуйко; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2021. — 35 с. — укр.

Панорамно розглянуто мистецьку спадщину Галицько-Волинського князівства в контексті міжнародних зв'язків. На основі широкого кола джерел і відповідних новітніх досліджень сформувано наукове уявлення про особливості мистецтва Галицько-Волинської держави. Удосконалимо відомості про внесок багатьох дослідників у вивчення цього мистецтва, що бачиться складним і багатовимірним явищем, одним зі складових розвинутої культури цієї держави. Важливими чинниками культурного розвитку в цьому періоді були як цільний зв'язок із багатим спадком Київської Русі, так і різні взаємовідносини із сусідніми та далекими країнами. Набули подальшого розвитку висвітлення передумов, причин і обставин виникнення характерних ознак мистецтва Галицько-Волинського князівства в контексті культуротворчості України, аналіз самотутніх виявів у творах мистецтва, задіяних у сакральній та світській сферах. Удосконалено осмислення проблеми запозичення і трансформації інноваційного взірця.

Шифр НБУВ: РА453476

4.Щ.673. Розвиток творчої компетентності учнів мистецьких шкіл. Від традицій до інновацій: матеріали Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. **Вип. 5** / ред.: Ю. В. Сліпич; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Державний науково-методичний центр змісту культурно-мистецької освіти, «Херсонська академія неперервної освіти», комунальний ВНЗ, Херсонська міська рада, «Художня школа», навчально-естетичний комплекс. — Херсон, 2020. — 384 с.: рис., табл. — укр.

Визначено засади формування творчих компетентностей учнів мистецьких шкіл. Висвітлено теоретико-методологічні основи та тенденції розвитку сучасного дитячого мистецтва на уроках математики. Розкрито роль художнього процесу у формуванні естетичних поглядів дитини. Звернено увагу на розвиток креативного мислення в дітей засобами графіки, потенціал техніки малювання пластиліном у сучасному дитячому мистецтві. Досліджено формування та розвиток компетентностей учнів за допомогою творів декоративно-прикладного мистецтва. Розглянуто традиції та інновації у творчому натюрморті як засіб поєднання та формування образотворчих навичок і творчого розвитку учнів мистецьких шкіл.

Шифр НБУВ: В359227/5

4.Щ.674. Світлопис композитора Нестора Нижанківського / У. Б. Молчко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 60-66. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто фото роботи фундатора української музики, педагога, концертмейстера, громадсько-культурного діяча початку XX ст. Нестора Нижанківського як окремої частини публіцистичної спадщини митця. Висвітлено його діяльність в Українському фотографічному товаристві як учасника мистецьких імпрес у Львові та за кордоном. Описано діяльність на сторінках часописів «Світло й тінь», «Назустріч». Наведено перелік фотографій Н. Нижанківського, що побачили світ на сторінках львів-

ських часописів. Проаналізовано тематичний спектр світлопису українського композитора, який має яскраво національний характер. Встановлено, що його праці мають пізнавальний і виховний потенціал, зумовлений естетичною природою. Визначено провідні жанри фотожурналістики Н. Нижанківського, а саме інформаційний та художньо-публіцистичний. Розглянуто авторські статті, присвячені проблемам розвитку фотосправи на початку XX ст.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.675. Теоретичні та методичні засади професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ю. І. Колісник-Гуменюк; Державна прикордонна служба України, Національна академія державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти. Охарактеризовано теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін у ЗВО художнього та педагогічного профілю. Визначено принципи формування професійно-педагогічної компетентності викладачів професійно-художніх дисциплін. Розроблено систему і побудовано модель професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін. Визначено педагогічні умови професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти. Підготовлено концепцію професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у ЗВО. Розроблено багатогалузеву методику формування професійно-педагогічної компетентності й організаційно-методичне забезпечення цього процесу. Експериментально доведено ефективність розробленої системи професійної підготовки майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін в освітньому процесі ЗВО.

Шифр НБУВ: РА453606

Архітектура

4.Щ.676. Архітектура в графіці: навч. посіб. з дисципліни «Рисунок» для студентів спец. 191 «Архітектура та містобудування» освіт. рівня «Бакалавр» / В. Б. Григор'єва, С. М. Карпова, Н. Р. Кубриш, О. Є. Білгородська, О. В. Перепелиця, О. М. Коншина, Л. М. Міхова, О. М. Самойлова, Л. І. Олешко; Одеська державна академія будівництва та архітектури. — Одеса: ОДАБА, 2021. — 131 с.: рис. — Бібліогр.: с. 91-96. — укр.

Представлено навчальний посібник для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» освітнього рівня «Бакалавр» матеріал якого, складається з трьох розділів — теорії, технології, матеріалів і методики зображення архітектурних споруд, крім того включає стислий словник спеціальних термінів, список літератури для самостійного вивчення теми, додатки. Розглянуто у теоретичному розділі основи архітектурного рисунка й історію виникнення жанру міського пейзажу, у практичному розділі, подано ілюстративний матеріал і детальні методичні вказівки щодо виконання практичних завдань, запропоновано варіанти завдань для самостійної роботи, питання для самоконтролю.

Шифр НБУВ: СО38541

4.Щ.677. Історія Слобожанського сакрального зодчества (кінець XVII — начало XX століття): монографія / Е. А. Ерошкіна; Харьковський нац. університет городського господарства ім. А. Н. Бекетова. — Харьков: ХНУХ ім. А. Н. Бекетова, 2020. — 285 с.: ил., табл. — Бібліогр.: с. 194-212. — рус.

Произведен анализ формирования традиций и приемов культового зодчества Слободской Украины с конца XVII до начала XX ст., определены тенденции и закономерности развития региональной архитектурной школы. Проблему рассмотрено и на архитектурно-художественном, и на градостроительном уровнях. Освещены вопросы организации проектного и строительного дела в культовом зодчестве, опубликованы обширные статистические сведения, дано большое число графических материалов. Подчеркнуто, что основной материал воспроизведен из монографии первой редакции В. А. Кодин, Е. А. Ерошкина «Храмы Слобожанщины. Формирование архитектурно-художественных и градостроительных традиций» издательства РИП «Оригинал»,

1998 г. Изложено формирование традиций храмовой архитектуры Слобожанщины в XVII — первой половине XVIII века. Представлен художественный язык храмовой архитектуры конца XVIII — первой трети XIX ст. Описаны тенденции развития церковной архитектуры региона во второй трети XIX — начале XX ст.

Шифр НБУВ: СО38580

4.Щ.678. Стили ландшафтного дизайну: навч. посіб. / І. М. Бабій, С. В. Риндюк, Л. В. Кучеренко, І. М. Кучменко; Одеська державна академія будівництва та архітектури. — Одеса: ОДА-БА, 2021. — 77 с.: іл. — Бібліогр.: с. 77. — укр.

Наведено основні стилі ландшафтного дизайну, що використовуються для створення сучасних парків, скверів та різних зон відпочинку. Зокрема, описано специфіку прийомів komponування, підбору рослин, типу декоративних схем французького та італійського саду, англійського пейзажного саду, а також китайського та японського, ісламського саду. Звернено увагу на основні характеристики сучасних стилів садово-паркового мистецтва.

Шифр НБУВ: ВА860280

4.Щ.679. Теоретико-методологічні основи формування міських громадських просторів: автореф. дис. ... д-ра архітектури: 18.00.01 / О. П. Олійник; Національний авіаційний університет, Харківський національний університет будівництва та архітектури. — Харків, 2021. — 42 с.: рис. — укр.

Увагу приділено дослідженню методологічних основ формування, використання та збереження міських громадських просторів, які розглянуто як цілісне системне явище. Розглянуто відкриті громадські простори та внутрішні простори музейних комплексів, просторову структуру яких було сформовано в процесі історичного розвитку міста. Зазначено, що проведений аналіз формування громадських просторів в процесі еволюції міст надав змогу визначити дві принципові конфігураційні моделі. Для аналізу композиційної структури громадських просторів запропоновано методи просторового аналізу та просторового синтаксису. Встановлено вплив ступінь інтегрованості громадського простору та його конфігурації на соціальну активність та функцію. Результати теоретичних досліджень обґрунтовано та верифіковано на прикладах головних площ великих міст, зокрема, загальноміського центру м. Київ та інтер'єрних культурно-освітніх просторів. Розроблено науково-методичні засади регенерації, адаптації, використання та дизайну громадських просторів з точки зору їх соціальної функції та визначено принципи збереження міських громадських просторів в контексті концепції сталого розвитку.

Шифр НБУВ: РА453516

4.Щ.680. Феномен нематеріального в методології архітектурно-просторової організації урбосистем (на прикладі Карпатського регіону України): автореф. дис. ... д-ра архітектури: 18.00.01 / М. М. Косьмії; Харківський національний університет будівництва та архітектури. — Харків, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито зміст, структуру і здійснено систематизацію нематеріальних чинників впливу на простір міст. Запропоновано авторське бачення суті нематеріального, розкрито специфіку й характерні ознаки впливу нематеріального на розвиток міст у розрізі історичної хронології. Проаналізовано основні дослідження українських і зарубіжних вчених, котрі цікавляться проблематикою нематеріального. Розглянуто теоретичні підходи до розуміння нематеріального, а також простору та просторової структури міст, які було сформовано впродовж XX ст. і є доміантними в сучасних умовах. Систематизовано, класифіковано і подано характеристику основних законодавчих та нормативних норм, що регулюють містобудівну діяльність. Класифіковано нематеріальні чинники та виокремлено основні методологічні підходи до їх вивчення. Визначено характерні ознаки просторової структури міст та модель її взаємозв'язку з нематеріальним, а також модель взаємодії нематеріального з просторовою структурою міст. Проаналізовано ключові методологічні прийоми, застосовувані у процесі дослідження нематеріального. Доведено, що наявність нематеріального у просторовій структурі міст є закономірною, а його вплив на їх розвиток і трансформації визначається сукупністю зовнішніх і внутрішніх чинників, які функціонують у самому місті. Здійснено детальне дослідження впливу нематеріального на просторову організацію духовно-паломницьких центрів та історико-культурних осередків Карпатського регіону. Запропоновано основні методологічні підходи до розуміння та практичного застосування нематеріального в архітектурно-містобудівній діяльності.

Шифр НБУВ: РА453182

Див. також: 4.Т.78, 4.Ч.476

Декоративно-прикладне мистецтво

4.Щ.681. Художні перетворення і культурні видозміни в образотворчому та декоративному мистецтві України: колект. монографія / Т. Кара-Васильєва, Н. Студенець, О. Клименко,

З. Косицька, Л. Сержант, Г. Істоміна, З. Чегусова, Л. Бурковська; голов. ред.: Г. Скрипник; ред.: Т. Кара-Васильєва; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Вид-во ІМФЕ, 2021. — 378 с. — укр.

У колективній монографії представлено дослідження з декоративного мистецтва України XIX — початку XXI ст., а також дослідження історії іконопису XIV — XVII ст., здійснені в контексті розвитку європейських художніх традицій і спрямовані на піднесення значення й ролі гуманітарної складової в розвитку сучасного соціуму та формуванні нового позитивного її бачення та осмислення. У науковий обіг уведено значний фактологічний матеріал про сучасний стан і особливості функціонування декоративного мистецтва, зокрема іконопису, вишивки, гончарства, гутного скла, ткацтва, стінопису, витинанки. Визначено роль традиційного мистецтва у процесах консолідації та розвитку етносу, етнічної самоідентифікації. Проаналізовано зміни етнічної ідентичності за нових суспільно-політичних реалій України входження у світовий художній процес.

Шифр НБУВ: ВА860594

Живопис

Історія живопису

4.Щ.682. Танець під музику часу: транскрипція мистецтва та науки в хороводі античних муз / К. М. Гамалія // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 85-92. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Із метою структурованої репрезентації предмета дослідження розглянуто семіотичне відтворення яскравими представниками живопису кінця XV — початку XX ст. співіснування в культуротворчій діяльності емоційно-естетичної та раціональної складової. Виявлено та продемонстровано наявність композиційних і художньо-естетичних особливостей візуалізації такого єднання, притаманних кожному з періодів в історії мистецтва від Ренесансу до Модерну. В контексті результативності та специфіки синтезу науки і мистецтва наведено приклади творчого доробку природознавців французького Бернара Паліссі та нашого співвітчизника Миколи Шарлеманя. Доцільність повернення до синкретичності культури, підкріплюється висновком про очевидність для живописців Нового часу нероздільності наукової та художньої творчості в античній філософії.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.683. Твори Тетяни Яблонської в колекції Дирекції художніх виставок України / І. В. Ситник // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 72-78. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено творчий доробок української мисткині Тетяни Яблонської (1917 — 2005) із фондів Дирекції художніх виставок Міністерства культури та інформаційної політики України (Дирекція). Через Дирекцію пройшли майже всі твори художниці, які сформували важливу частину колекцій в музейних збірках України. Застосовуючи історико-хронологічний і культурологічний методи, проаналізовано інформацію про наявність творів Т. Яблонської у фондах Дирекції, з'ясовано хронологію їх переміщення у музейні колекції України, виявлено невідповідності в інформації інвентарних карток музеїв щодо атрибуції окремих полотен. Завдяки аналізу облікових даних Дирекції художніх виставок України у дослідженні відновлено назви й датування творів Т. Яблонської з Національного художнього музею України в Києві й Харківського художнього музею.

Шифр НБУВ: Ж69407

Види і жанри живопису

4.Щ.684. Зображення музичних інструментів та музик волинськими іконописцями / М. В. Пазинюк // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 66-72. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Досліджено особливості зображення традиційних музичних інструментів на іконах волинського ікономалярського осередку, охарактеризовано особливості сакрального мистецтва Волині крізь призму аналізу духовної спадщини ікон даного регіону. Музичні інструменти в руках намальованих персонажів ікон характеризують, насамперед, твори народної течії українського ікономалярства, надаючи їм не лише особливого настрою, але й географічної конкретики та національної ідентичності. Виявлено, що мотиви зображення музичних інструментів у структурі ікони засвідчують поєднання двох видів мистецтв — музики і живопису в українській традиційній культурі, а також намагання

наблизити Святих до реального життя простих людей, конкретизувати місце євангельської події.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 4.Щ.681

Музика та видовищні мистецтва

4.Щ.685. Тема кохання у пісенній культурі: специфіка та типологія / Т. Каблова, Н. Каданцева, В. Тетеря // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 99-104. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Запропоновано систематизацію естрадно-пісенної творчості на тему кохання з урахуванням її специфіки та типології. Розглянуто умови існування таких вокальних творів у динаміці словесних змін масової культури. Проаналізовано текстові, гармонічні, мелодичні особливості естрадних пісень на тему кохання та виявлено їх характерні спільні риси та внутрішні розбіжності. З'ясовано, що естрадно-пісенна творчість на тему кохання за своїм символічним змістом тяжіє до створення концептуального комунікаційного простору, який в умовах певного культурно-історичного періоду втілює закодовану інформацію щодо цінностей та поглядів соціуму на стосунки людей.

Шифр НБУВ: Ж69407

Музика

4.Щ.686. Діяльність дрогобицької музичної школи в контексті українського академічного мистецтва (на прикладі Інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Н. З. Сторонська; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено специфіку дрогобицької музичної школи як своєрідного феномену українського академічного мистецтва. Зазначено, що базовим осередком дрогобицької музичної школи виступає Навчально-науковий Інститут музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. Дрогобицька музична школа позиціонується як регіональна, виконавська, педагогічна, наукова, що підтверджується активністю мистецьких процесів, формуванням і збагаченням наукових, педагогічних, виконавських традицій тощо. Здійснено систематизацію та класифікацію педагогічних засад регіональних шкіл вокального та інструментального мистецтва. Визначено художню та практичну цінність оригінальної музики та перекладень, рівень і обсяг методичних напрацювань, потенціал і методи науково-теоретичного осмислення мистецької діяльності представників дрогобицької школи в контексті українського академічного мистецтва. Запропоновано типологію ознак дрогобицької музичної школи на прикладі Інституту музичного мистецтва як автономної регіональної школи. Розглянуто творчі досягнення та встановлено роль провідних науковців, педагогів, виконавців у процесі становлення школи як самодостатнього феномену (на прикладі творчої діяльності А. Душного, М. Копніна, Е. Мантулева, В. Салія, К. Сятецького, П. Турянського, Е. Шуневич). Висвітлено концертний, дидактичний та навчально-методичний доробок як результат розвитку інституції, у межах якого здійснено аналіз наукових, педагогічних і виконавських здобутків. Простежено й охарактеризовано концертно-гастрольну та конкурсно-фестивальну діяльність дрогобицьких митців Інституту музичного мистецтва. Узагальнено здобутки та визначено роль дрогобицької музичної школи в контексті розвитку сучасного українського академічного мистецтва.

Шифр НБУВ: РА45340

4.Щ.687. Дослідження методів вилучення вокалу у зміксованих записах / В. Ю. Царик, Вікт. В. Гнатушенко // Систем. технології. — 2020. — № 3. — С. 46-56. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розглянуто задачу сліпого поділу сигналу, а саме, виділення вокального доріжки з готового зміксованого запису. Мета дослідження — виділення характеристик вокального сигналу на підставі існуючих методів і програмних засобів. Проаналізовано існуючі методи виділення вокалу: методи частотної фільтрації, фазового віднімання та методи на основі систем штучного інтелекту. Проведено порівняльний аналіз роботи програмних засобів для ізоляції вокалу та методу фазового віднімання, що надало змогу зробити висновки про недостатню ефективність існуючих методів ізоляції вокалу у зв'язку з неврахуванням особливостей тембру голосу в конкретній музичній композиції.

Шифр НБУВ: Ж69472

4.Щ.688. Метаморфози образу Орфея у французькій сольній кантаті XVII — XVIII століть / Г. А. Джулай // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецт-

твознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 25-31. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Зосереджено увагу на специфіці трактування образу Орфея у французькій сольній кантаті XVII — першої половини XVIII ст., репрезентованій у творчості М. А. Шарпантьє, Л.-Н. Клерамбо, Ф. Курбуа та Ж. Ф. Рамо. Виявлено змістовні та типологічні ознаки цього жанру та особливості його тембрової інтерпретації. Обґрунтовано поетико-інтонаційну своєрідність творів названих авторів, що виникли на перетині типології італійської кантати та жанрово-стильових настанов французької класицистсько-барочної музично-історичної традиції, яка формувалася на тлі духовно-етичних шукань культури французького абсолютизму та його салонної культури.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.689. Музична критика Осипа Залеського на сторінках часопису «Свобода» (1960 — 1970 рр.) / О. А. Білінська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 42-47. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Розкрито тематичну палітру музично-критичних публікацій музикознавця і композитора Осипа Залеського. Проаналізовано дванадцять досі невідомих рецензій і відгуків музичного критика, надрукованих у різні роки в часописі «Свобода» — періодичному виданні української громади в Америці, яке друкувалося від 1893 року. Дописи О. Залеського присвячено аналізу творчості відомих представників українського музичного мистецтва, нових книжкових видань, записів на платівках творів українських композиторів та фольклорних зразків.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.690. Музична культура Китаю від витоків до сучасності: взаємопроникнення художніх традицій та новаций: монографія / М. О. Антошко. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2022. — 209 с.: нот. — Бібліогр.: с. 174-190. — укр.

Досліджено музичне мистецтво в культурі Китаю. Розглянуто світоглядну систему стародавнього Китаю як підґрунтя виникнення музичної традиції. Розкрито вплив філософсько-релігійних вчень на музичну культуру Китаю. Увагу приділено сучасній трансформації традиційних музичних жанрів.

Шифр НБУВ: ВА860662

4.Щ.691. Музичні комп'ютерні технології в комунікаційних процесах у сучасній українській музиці: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Г. В. Юферова; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено сферу музичних комп'ютерних технологій. Визначено основні чинники формування і характерні ознаки розвитку музично-інноваційної сфери, що призвели до виникнення музичних комп'ютерних технологій в Україні й світі. Узагальнено та систематизовано знання щодо досліджень з інновацій музичної творчості українськими і зарубіжними науковцями. Розроблено такі теоретичні положення: об'єкт дослідження визначено як систему, сформульовано п'ять її напрямів, уточнено класифікацію програмних засобів для музикантів, оновлено систематизацію мультимедійних і спеціалізованих програмних комплексів. Виявлено, що впровадження музичних комп'ютерних технологій змінило парадигми творчої практики, зумовило оновлення процесів музичної комунікації. Досліджено такі процеси як «Композитор — Видавництво», «Аранжувальник — Слухач», «Викладач — Студент» та визначено прикладну й інформаційну функції музичних комп'ютерних технологій у процесах комунікації. Акцентовано увагу на важливому значенні музичних комп'ютерних технологій у забезпеченні духовно-творчої діяльності суспільства. На прикладі камерних творів українських композиторів А. Войтенко, А. Загайкевич та групи авторів Cherny / Tuchimka / Yuferova відтворено комунікаційний процес «Композитор — Музичний аналітик» за єдиним аналітичним методом із залученням комп'ютерних програмних засобів для створення динамічних профілів композицій та спектроморфологічного аналізу. Доведено доцільність використання музичних комп'ютерних технологій у музикознавчому дослідженні та відповідності впровадженню аналітичного методу вимогам вирішення завдання, пов'язаного з пізнанням художньої логіки акустичних та електроакустичних творів (з партитурою та без неї). Визначено закономірні результати функціонування музичних комп'ютерних технологій як системи, яку інтегровано з процесами музичної комунікації та доведено глобальну роль музичних комп'ютерних технологій у комунікаційних процесах у сучасній українській музиці.

Шифр НБУВ: РА453416

4.Щ.692. Музично-архаїчні форми втілення східнослов'янських жіночих божеств в обрядовій фольклорно-пісенній традиції / Т. Каплун // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 114-119. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто жіночі міфологічні образи, що збереглися в обрядових жанрах традиційного пісенного фольклору східних слов'ян, а також засоби їх втілення у народно-пісенному матеріалі. Головним завданням стало виявлення, класифікація та визначення засобів втілення архаїчних елементів культури жіночих божеств у

традиційному обрядово-пісенному фольклорі східних слов'ян. Виявлено форми репрезентації імен слов'янських жіночих міфологічних істот та божеств у народів східнослов'янської групи з виділенням вербально-музичних та інтонаційно-ритмічних формул звернення на прикладі обрядових календарних пісень.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Ц.693. Семантико-стилістичні риси мелодики у Літургії для мішаного хору Михайла Вербицького / В. Мойсіук // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 37-41. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Здійснено аналіз семантико-стилістичних рис мелодики Літургії для мішаного хору Es-dur М. Вербицького за виданням у редакції М. Гобдича. Вказаний аспект твору розглянутий крізь призму національної пісенної та загальноєвропейської музично-риторичної традиції. Автор виходить із переконання, що творчість М. Вербицького є важливою для розвитку української музичної культури у різних її сферах, тому вимагає шанобливої уваги й дослідження різноманітних її аспектів, серед яких зв'язок духовної спадщини митця із загальноєвропейською і національною професійними та народною традиціями є одним із домінуючих. З'ясовано, що семантико-стилістичні риси мелодики Літургії для мішаного хору М. Вербицького яскраво свідчать про синтез пануючої у творі національної церковно-співочої традиції, що має витоки у народній пісенності з традицією загальноєвропейської музичної риторики. Українські пісенність-кантовість і галицька елегантність свідчать про ментальне кордоцентрично-софієне, камерно-ліричне й, водночас, інтимно-експресивне осмислення жанру у душі національної ранньоромантичної музики. Для мелодизму Літургії на формальному рівні характерні наспівність, заокругленість ліній, широта дихання, прагнення до роззв'язання мелізматикою та ін., що на рівні образно-концептуальному створює особливе відчуття національного звучання, навіть без цитування фольклорного матеріалу. Натомість усталені музично-риторичні фігури еднають семантику та стилістику твору із загальною площиною загальноєвропейської традиції.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Ц.694. Теорія і практика формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в університеті: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Л. М. Ракітянська; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено цілісний, міждисциплінарний аналіз проблеми формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в університеті. З'ясовано стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практичній діяльності закладів вищої освіти. Здійснено історико-філософський аналіз становлення та розвитку поняття «емоційний інтелект». Розроблено концепцію дослідження проблеми формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в університеті, яка базується на поліпарадигмальному, міждисциплінарному та системному підходах. Розкрито суть і обґрунтовано структуру емоційного інтелекту вчителя музичного мистецтва, виокремлено його особливості та критерії сформованості. Розроблено концепцію та модель формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахової підготовки. Обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено організаційно-методичні засади формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки. Створено навчально-методичне забезпечення формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахової підготовки в університеті.

Шифр НБУВ: РА453365

4.Ц.695. Феномен словесно-музичної цілісності давньоукраїнської монодії (на прикладі святкових стихир з нотолінійних Ірмолоїв кінця XVI — XVIII століть): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Л. В. Путицька; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено словесно-музичну цілісність давньоукраїнської монодії як багаторівневої системи. Здійснено каталогологізацію піснеспівів, зокрема стихир із Межигірського Ірмоля середина XVII ст. Розкрито суть феноменного аналізу поетичного тексту і застосовано для дослідження вербального тексту в монодичних піснеспівах, залучено прийоми структурного аналізу для збагачення методології комплексного дослідження. Виявлено й охарактеризовано риторичні фігури в поетичному тексті стихир. Здійснено фонемний аналіз текстів у святкових стихирах, а також комплексний аналіз вербального і музичного текстів різдвяної стихир «Придете возрадуємся Господеви». Вперше застосовано нові методи дослідження поетичного тексту давньоукраїнської монодії, зокрема риторичного й фонемного як складових структурного аналізу. Здійснено комплексний аналіз святкових стихир із нотолінійних Ірмолоїв кінця XVI — XVIII ст., що надав змогу розкрити особливості взаємодії слова і музики в них на різних рівнях структурної організації.

Шифр НБУВ: РА453417

4.Ц.696. Філософська категорія еміненності: проєкція на музично-літературне кореспондування / О. В. Фрайт

// Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 79-85. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Узагальнено внесок українських музикознавців до процесу формування компаративних студій у царині мистецтвознавства, висвітлено основні досягнення (фундаментальні ідеї і положення та часткові напрацювання) й запропоновано запровадження філософсько-герменевтичної категорії «еміненного тексту» Г.-Г. Гадамера як термінологічної одиниці ідіому музично-культуральної компаративістики. Предметом дослідження є концептуалізація музично-вербальної еміненності як культурно-мистецького феномена, що ґрунтується на творчій інтерпретації закладеного у творі додаткового змісту. Розглянуто деякі виміри сполучення музики й слова (програмна й вокальна творчість, «музична» проза, музична критика письменників і белетристика музикантів, музична номеносфера в літературі) у руслі сучасних компаративістичних теорій.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Ц.697. «Im wunderschönen Monat Mai» Р. Шумана в інтерпретації Лей Сюй, Х. Шефер та Б. Бонней / Чжу Лін // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 52-60. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто питання інтерпретації камерно-вокальної музики західноєвропейських композиторів китайською, німецькою та американською співачками. Проаналізовано погляди різних музикознавців на проблему вокально-виконавського стилю як передумову інтерпретаційних розбіжностей. Визначено, що на особливості прочитання камерно-вокального твору впливають епохальні, національні параметри стилю виконавця, традиції конкретної виконавської школи та особливості його мови. Уточнено поняття оперного та камерного амплуа виконавця, що не завжди виявляє залежність від природних даних співака. Відзначено, що особливостями камерно-вокального виконавства є відчуття ансамблевої взаємодії, точність виконавської інтонації та майстерність у втіленні найінтимніших почуттів. Наголошено на особливостях німецької мови, де на перший план висуваються просодія та фонетика, що спонукає виконавців шукати нові джерела вокальної виразності. У відповідності до визначених позицій проаналізовано текст-музичні особливості та виконавські версії першої пісні «Im wunderschönen Monat Mai» з вокального циклу «Dichterliebe» оп. 48 Р. Шумана, зроблені китайською співачкою Лей Сюй, німецькою виконавицею Х. Шефер та американкою Б. Бонней. Робиться висновок про високу якість усіх трьох версій, проте виділено варіант Х. Шефер як наближений до еталону у зв'язі з мовленнєвим параметром. Підкреслено перспективність розвитку китайської школи камерного співу, зважаючи на професійну якість та індивідуальність трактовки Лей Сюй відомого шуманівського романсу.

Шифр НБУВ: Ж69407

Окремі види музики та музичного виконавства

Інструментальна музика

4.Ц.698. Андський чаранго як феномен південноамериканської музичної культури / Т. В. Філатова // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 15-24. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Систематизовано історіографічні знання про чаранго — автентичний андський різновид гітароподібних латиноамериканських інструментів, що виник у результаті реплікації старовинних європейських зразків хордофонів корінним населенням високогірних районів Перу, Болівії та ін. країн. Побутування інструмента в автохтонному середовищі, поряд зі споконвічно індіанськими ритуальними музичними атрибутами, пов'язано з естетикою андського звуку в доколоніальній історії. Екзогенний характер поширення чаранго, що став південноамериканською «транскультурною іконою», розкрито у взаємозв'язку з міфологемами, шлюбними ритуально-обрядовими конотаціями індіанських народів кечуа і аймара (к'ясва, каджело). Узагальнено органологічні особливості багатьох видових відгалужень сімейства чаранго. Відзначено напрями розвитку виконавських ресурсів та репертуарного фонду. Актуалізація практики гри на чаранго, вдосконалення відомих та винахід нових конструкцій інструмента зумовлені явищами індицизму та загальносвітовою тенденцією міжкультурної взаємодії.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Ц.699. Варіаційна форма у китайській фортепіанній музиці / Чжао Юе // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 110-114. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто специфіку розвитку такої музичної форми, як варіаційний цикл та специфіку його розвитку в контексті розвитку китайської фортепіанної музики. Визначено умови виникнення таких циклічних форм, як похідних творів від поетичної складової китайської культури. Виокремлено типові варіаційні

цикли, зумовлені традиціями національного мистецтва й специфікою світогляду. З'ясовано, що варіаційні цикли є характерним жанром для китайської фортепіанної музики, який зберігає імпровізаційність і поступовість у розгортанні композиції з видозмінами, що забезпечені темпо-ритмічними, імпровізаційними або вільним викладенням матеріалу. Наведено музичні твори китайських композиторів у відповідній типології форми.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.700. Образ давнього Києва в українській фортепіанній музиці 1980-х років (на прикладі програмних циклів Б. Фільц, І. Соневицького, Г. Саська) / А. Бондаренко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 31-37. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розкрито образ давнього Києва на підставі аналізу драматургії та стилістики програмних фортепіанних циклів Б. Фільц, І. Соневицького й Г. Саська. Визначено типи програмності, до яких належать означені твори: узагальнений («Київський триптих» Б. Фільц) та картинний («Триптих» І. Соневицького і «Відгомін століть» Г. Саська). Охарактеризовано драматургію цих творів, в основі якої союгний принцип композиції. Виділено три образні лінії, що простежуються в усіх циклах: епіко-драматичну, сакрально-християнську та народно-побутову. Відзначено особливу увагу композиторів до втілення сакрально-християнської образності. Виявлено спільні інтонаційні символи, за допомогою яких втілено образ давнього Києва: дзвону, церковної монодії, токатного руху та народного наспіву. Показано багатогранність образу давнього Києва, втіленого в розглянутих творах.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.701. Особливості програмних заголовків китайських дуетів для фортепіано та традиційних інструментів / Лю Сяосі // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 104-110. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто питання втілення програмної музики в різноманітних дуетах для фортепіано та традиційних інструментів сучасних китайських композиторів. Виявлено, що камерно-інструментальна музика є суттєвою та важливою частиною китайської музичної творчості, що підкреслюється історією розвитку традицій ансамблевої гри на національних інструментах. Зазначено, що поєднання традиційних тембрів у китайській музичній творчості засвідчує горизонтальну взаємодію двох цивілізаційних пластів — європейської та китайської музичних культур. Визначено, що майже всі дуетні композиції китайських композиторів наділено програмними заголовками, якому напрямку підпорядковані музичні події твору. Виявлено основні тенденції трактовки поняття програмної музики в сучасній західній теорії музики — праці Дж. Гепокоскі та Р. Скрутона. У відповідності до них проаналізовано ряд камерно-інструментальних творів китайських композиторів. Зазначено, що найбільш показовим для китайських інструментальних дуетів за участю фортепіано є психологічний та наслідувальний (або репрезентативний) тип програмності; менш розповсюдженим виявляється описовий тип. Визначено роль програмності в подібних творах як частини ментального коду китайської нації та окреслено значення інтерпретаційного стилю в передачі програмної назви.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.702. Сольне виконавство на фаготі: історична енеза та сучасні трансформації: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / О. В. Пастухов; Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. — Харків, 2021. — 19 с. — укр.

Дисертацію присвячено сольному виконавству на фаготі, яке представлено як цілісну систему з позицій історії, органології, інтерпретології, жанру та стилю. Виявлено основні тенденції фаготного виконавства доби кінця ХХ — початку ХХІ ст. Зазначено, що поява сольних творів стала новим етапом онтогенезу фаготного мистецтва. Висвітлено діяльність міжнародних фаготних асоціацій і товариств (конкурси, конференції, напрями наукової діяльності (видання). Відзначено експоненційний зріст комунікаційних можливостей в царині фаготного музикування, що зумовлено сучасними глобалізаційними процесами. Окреслено історичні передумови й етапи становлення сольного виконавства на фаготі. Особливу увагу приділено видатним виконавцям В. Уотерхаусу, М. Алларду, та В. Апатському які мали вагомий вплив на розвиток фаготного мистецтва ХХ ст. Здійснено інтерпретологічний аналіз творів для фагота solo як перекладаць творів, що було написано для інших інструментів, так і творів, написаних саме для фагота). У перекладацях визначено відмінності від оригіналів, пов'язані із технічними особливостями інструмента. В нових творах для фагота solo виявлено закономірності, що полягають у специфічному трактуванні різних виразних компонентів, результатом чого стає переосмислення семантичного амплуа фагота.

Шифр НБУВ: РА45347

4.Щ.703. Сучасна концертна практика як елемент суспільних змін / С. В. Виткалов // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 47-52. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Виявлено потенціал сучасного музичного мистецтва, представленого різними групами виконавців, концертуючих у регіонах на тлі політичної і військової напруги. Проаналізовано їх організаційно-культурну й художню діяльність та доведено думку про те, що сучасна між культурна комунікація стимулювала появу нового типу митців, в основі творчості якого лежить високий інтелект, постійний художній пошук, спрямований як на використання етноскладової інших країн, так і розширення потенційних можливостей власного музичного інструменту через застосування pop-violin, що надає змогу їм у власній творчості сполучати різні стилі — джаз, фольк, класику, сучасні ритми, ігноруючи традиційні межі жанру.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.704. Твори крупної форми для альту в українській музиці останньої третини ХХ — початку ХХІ століть: жанрово-стильовий пошук: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Ю. М. Дедюля; Харківський нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено тенденції розвитку крупних форм для альту в творчості українських композиторів останньої третини ХХ — початку ХХІ ст. Уперше у вітчизняному музикознавстві простежено динаміку формування в альтових творах крупної форми українських митців вказаного періоду специфічних жанрово-стильових ознак, а також систематизовано концепції їх музичного змісту. Досліджено специфіку формотворення та музичної семантики цих творів і особливості їх інтерпретацій. Уведено до наукового та педагогічного обігу значну кількість альтових творів крупної форми українських композиторів, доведено їх художню вартість і обґрунтовано значення для розвитку сольного амплуа інструмента у вказаному періоді.

Шифр НБУВ: РА453420

4.Щ.705. Шляхи професіоналізації фортепіанного виконавства на Поділлі: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Ю. Л. Портний; Харківський нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Викладено теоретичне узагальнення та запропоновано практичне вирішення проблеми формування шляхів професіоналізації фортепіанного виконавства й освіти на Поділлі. Спираючись на здобутки вітчизняних діячів з музичної спадщини та сучасних дослідників, вивчено й узагальнено шляхи професіоналізації фортепіанного виконавства й освіти на Поділлі, починаючи з ХХІ ст. до нашого часу, систематизовано види музично-культурного, зокрема фортепіанного, життя минулого та сучасності Подільського регіону. Увагу приділено діяльності музикантів Поділля, як головній формотворчій силі процесу фортепіанної професіоналізації. Розкрито зміст поняття «професіоналізація», запропоновано власне визначення професіоналізації фортепіанного виконавства, яке розуміється як процес становлення і розвитку фортепіанного професіоналізму. Зауважено, що під фортепіанним професіоналізмом в роботі розуміється засвоєння й активне успішне втілення у свою діяльність професійних норм, цінностей, знань, умінь і навичок, становлення та розвиток професійної культури та етики. Проаналізовано фортепіанні твори композиторів Поділля, зокрема, А. Коціпінського, В. Зентарського, Т. Ганицького, В. Заремби, М. Завадського, Т. Безуглого, М. Балеми, В. Самолюка, О. Рецова в аспекті їх цінності для музичного розвитку молоді на національній основі та виховання паністичних навичок студентів в середній ланці професійної мистецької освіти. Наголошено, що вивчення доробку композиторів та їх популяризація на вітчизняній та світовій концертній естраді є необхідною умовою професіоналізації фортепіанного виконавства Поділля.

Шифр НБУВ: РА453421

Сценічна музика. Музика до вистав і кінофільмів

4.Щ.706. Вокальні композиції у фільмі «Сватання гусара» (за мотивами водевілю М. Некрасова «Петербурзький лихвар»): драматургічний аспект / О. В. Єрошенко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 92-99. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Виявлено музично-виконавські складові вокальних композицій фільму «Сватання гусара» (за мотивами водевілю М. Некрасова «Петербурзький лихвар») (1979, реж. С. Дружиніна) в драматургічному аспекті. Виявлено аналогічність розміщення вокальних номерів щодо дієтичного художнього простору фільму; встановлено повне поєднання вокальних номерів з елементами композицій картини; розглянуто використання музичної лейттеми (строфа з дуету «Три голубки»), що синтезує ліричну ідею фільму; відзначено важливість вокальних композицій для представлення різних художніх сфер картини (ліричної, гротеско-комедійної, гротеско-драматичної, жанрової). Визначено, що основним драматургічним завданням вокальних номерів фільму є виразне та переконливе розкриття художнього образу героїв, що визначає першорядну роль вокальних композицій у сюжетно-образній концепції фільму.

Шифр НБУВ: Ж69407

Танець. Хореографія

4.Щ.707. Бальна хореографія у країнах Південної Америки кінця XVII — початку XXI століття / Т. С. Павлюк // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 7-15. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — аналізування історичних процесів розвитку бальної хореографії у Південній Америці, кінця XVII — поч. XXI ст. Вперше здійснено спробу наукового дослідження актуальних питань проблематики розвитку бальної хореографії у Південній Америці, кінця XVII — поч. XXI ст. Висвітлено особливості історичних процесів розвитку бальної хореографії у Південній Америці кінця XVII — поч. XXI ст. Загальними особливостями латиноамериканської програми є відсутність щільного контакту між виконавцями (тут здебільшого зберігається контакт рук, дозволено відстань між партнерами, а також елементи сольної танцювальної імпровізації) та більш розкритий зовнішній вигляд (короткі, відкриті сукні та костюми по фігурі). Доведено, що бальна хореографія у країнах Латинської Америки є складовою культурного життя, існуючи у всіх своїх формах — як соціальні танці, сценічна хореографія, як спортивно-конкурсний рух. Встановлено, що Латиноамериканський регіон є батьківщиною багатьох танцюристок екстра-класу. Мультикультурне середовище та національні традиції сприяють підготовці фахівців-хореографів, які блискуче опановують і близько ж до пластику латиноамериканською програмою, і європейськими танцями. У країнах Латинської Америки працюють й відділення компанії Arthur Murray International, Inc. Танцювальні класи Артура Мюррея розташовані у Пуерто-Рико, Мексиці, Перу та Бразилії.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.708. Розвиток хореографічної освіти в Україні (XX — початок XXI століття): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Т. О. Благова; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна. — Київ, 2021. — 38 с. — укр.

Вперше цілісно проаналізовано генезу та розвиток хореографічної освіти в Україні впродовж XX — з початку XXI ст. Охарактеризовано формування її методологічних засад у філософсько-культурологічному аспекті. Виокремлено сутнісні ознаки професіоналізації танцювальної підготовки в різних історичних моделях. Визначено особливості становлення теорії хореографічної освіти у вимірі історичних, соціокультурних і мистецьких детермінант. На основі визначених критеріїв розроблено періодизацію розвитку хореографічної освіти в Україні у XX — на початку XXI ст. Досліджено структуру, динаміку розвитку форм організації, специфіку змісту допрофесійної, неформальної та професійної хореографічної освіти в Україні. Виявлено та систематизовано мистецько-педагогічний досвід відомих українських балетмейстерів, розкрито їх внесок у формування теоретичних і практичних концепцій національної хореографічної школи. Узагальнено провідні прогресивні тенденції розвитку хореографічної освіти в Україні й обґрунтовано перспективи їх творчого використання в сучасних соціокультурних умовах.

Шифр НБУВ: РА453514

4.Щ.709. Танцювальність як чинник жанрово-стилістичної еволюції академічного музичного мистецтва: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / В. П. Клещук; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено явище танцювальності у його впливі на еволюційні жанрово-стильові процеси академічного музичного мистецтва, передусім, музично-інструментального. Виявлено взаємозалежність танцювальності в музиці та семантичних якостей академічного музичного мистецтва. Танцювальність в музиці розглянуто як прояв музичної моторності, що має стильовий та жанровий вектори впливу; як метроритмічно організовану у художньому часпросторі за допомогою специфічних засобів музичної і позамузичної виразовості форму руху. Визначено спільні образно-сміслові та метроритмічні мовні засади музичної та хореографічної творчості. Виявлено інтерпретативно значущі аспекти взаємодії хореографа та концертмейстера. Розкрито специфіку рухово-танцювальних чинників у семантиці музичного тематизму. Зазначено, що різноманітність танцювально-жанрових проявів в музиці апелює до відповідних жанрової та стильової семантики в музичному творі, сприяючи конкретизації його образно-змістового плану через музично-мовні засоби — від пріоритету конкретно-жанрового моторно-пластичного начала в семантизації тексту до варіативності усталеної семантики танцювального прототипу. Але ті самі засоби музичної мови та позамузичної семантики танцювальності можуть виступати найважливішим способом художнього узагальнення, прояснення глибинного смислу твору. Серед засобів конкретизації музичної образності відзначено дискретність музичної фрази (для більш ясної структурно-сміслові організації музики), зміни ритму та темпу (для драматургічної дієвості, блискучої концертності), віртуозної моторності (як узагальнення життєвої енергії, доблесті та образного

модусу радості). Зауважено, що музична мова танців інструментальної своєї уособлювала остинтний принцип проведення лаконічного ритмічного мотиву (з особливим механізмом музично-інструментального смислопородження), чіткого структурного членування на різних масштабах форми, які передають специфічну виразовість хореографії бароко в соціально-культурних умовах «просвіченого дозвілля». Інструментальний концерт також не минав впливу танцювальності, привнесло до концертного жанру специфічної позитивної дієвості, танцювальної «життєлюбної» динаміки (з єдиноконтрастним компонентом споглядання). Наголошено, що як чутний носій життєвих інтенцій відповідних епох, танці органічно вбудовуються до сфери високої музики через загальну зрозумілість рухово-пластичної знакової системи. Це повідомляє високим сонатно-симфонічним жанром життєвої свіжості танцювальної семантики, її м'язово-тілесної, необхідних ствердно-святкових або характерних співставлень.

Шифр НБУВ: РА453425

Кіномистецтво

4.Щ.710. До питання становлення професії «звукорежисер» в Україні / М. Ю. Ужинський // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2022. — Вип. 40. — С. 120-125. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Досліджено становлення звукорежисури та діяльності звукорежисера в українському культурному просторі. На основі вивчення архівних матеріалів, нормативних документів окреслено тенденції й підгрунтя виникнення професії звукорежисера, уточнено естетичні засади у формуванні звукорежисури в Україні. Подано періодизацію та основні етапи формування еволюції звукового компоненту, що вплинуло на розвиток як музичного мистецтва, так і культурно-мистецьких процесів кінця XIX — початку XXI ст. Завдання роботи — обґрунтування поняття звукорежисерської професії як культурно-мистецького феномену другої пол. XX — початку XXI ст. Розкрито питання взаємодії техніки та мистецтва у сучасній культурі, наголошено на взаємозв'язку техніко-технологічного й мистецького компонентів у художній культурі, вказано на низку напрямів у мистецтві, появу яких інспіровано науково-технічним прогресом.

Шифр НБУВ: Ж69407

4.Щ.711. Експлікація архетипів і символів у сучасних українських художніх фільмах / Л. Г. Пономаренко // Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2. — С. 8-14. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — експлікувати архетипи та символи в сучасних українських художніх фільмах історичного жанру, які було вироблено впродовж 2015 — 2021 рр. За об'єкт дослідження обрано саме ті сучасні кінокартини історичного жанру, назви яких є одноіменними з головними героями фільму. При цьому до уваги не брався той факт, наскільки реальними чи псевдореальними були прототипи головних героїв обраних для аналізу фільмів. Основними загальнонауковими методами, які застосовано в даній роботі, є аналіз літератури та досліджуваного питання (щодо експлікації архетипів і символів та їх використання в сучасних українських художніх фільмах історичного жанру), опис (обраних фільмів за основними критеріями — дата виходу на екрані, режисер, екранізований твір), порівняльний аналіз (для з'ясування схожостей та розбіжностей між архетипом і символом та видами національних архетипів), метод експлікації (для з'ясування суті національних видів архетипів). Крім того, у роботі використано такі емпіричні методи: суцільної вибірки (для відбору відповідних фільмів) та контент-аналізу з елементами якісного аналізу (для з'ясування використання у фільмі переважних національних архетипів і символів як засобу їх реалізації). Експліковано, що архетип і символ як ключові поняття дослідження хоч і належать до різних сфер і підсвідомого, нематеріального та свідомого, матеріального, проте доповнюють один одного, виражаючи архетипно-символьний зміст повідомлення. Тож ці поняття не є тотожними чи взаємозамінними, а перебувають у тісному взаємозв'язку. Також висунуто припущення, що національні архетипи ґрунтуються на загальнолюдських архетипах. У сучасних українських художніх фільмах з головним героєм — історичною чи псевдоісторичною особою — яскраво виражені такі архетипи: архетип землі, який починає формуватися за допомогою кадрів з власне українським ландшафтом і до узагальнення про Україну як державу загалом; архетип сильного лицаря, яким переважно є головний герой фільму; архетип свободи, який створюється у процесі боротьби лицаря за рідну землю. З'ясовано, що в обраних сучасних українських художніх фільмах історичного жанру переважають три національні архетипи українців: землі, сильного лицаря та свободи, — які тісно пов'язані між собою. Результати дослідження можуть бути використані під час написання кіносценаріїв та їх інсценізації, рецензування кінофільмів, а також у навчальному процесі студентів спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Шифр НБУВ: Ж23244:Соц. комун.

Релігія. Релігієзнавство

(реферати 4.Э.712 — 4.Э.715)

4.Э.712. ІНШИЙ постмодерну в релігійно-містичній культурі та мистецтві: монографія / М. Г. Мурашкін; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Монолит, 2021. — 183 с. — Бібліогр.: с. 171-182. — укр.

Досліджено особливості ІНШОГО постмодерну, одним із предметів якого є певний стан людини, що має зміни власної свідомості, має свої особливості та потребує встановлення істини. Визначено закони та критерії, що, не суперечать структурам і категоріальним системам як класичної філософії, так і некласичної. Встановлено, що некласична філософія розглядає розум, вплетений в світ, але філософія у своїх категоріальних структурах значною мірою відсторонюється від безпосереднього досвіду, тому виникає необхідність розглянути такий інтимний стан людини, як стан ІНШОГО. Зазначено, що монографія орієнтує на важливість вибору такої цінності, як людське життя в різних особливих проявах свідомості, до чого ведуть істини як релігієзнавства, релігійно-містичної культури, так і філософії в цілому.

Шифр НБУВ: ВА860904

Окремі релігії

Християнство

4.Э.713. Бог і людина у світоглядній традиції українців (на матеріалі народних паремій): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 / І. П. Тарасюк; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, Інститут народознавства. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

Представлено паремійну творчість українців як своєрідну усну традицію фіксування атрибутів Бога. Досліджено дію релігійного чинника на світосприйняття та життєву філософію народу, його моральні засади, а також особливості засвоєння ним християнського вчення, розуміння етики християнства. Розглянуто

великий пласт приповідок, що належать до вербальної форми народної побожності та виражають погляди й уявлення, основані на вірі, в залежність життя людини й результатів її праці від волі Творця, Його милосердя, готовність віддатися під промісел, опіку і захист Всевишнього.

Шифр НБУВ: РА453448

4.Э.714. Свято-Покровський жіночий монастир у місті Яворові (1621 — 1691): організаційний розвиток та виклики часу / А. Цебенко // Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1. — С. 77-82. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Досліджено становлення та організаційний розвиток православної жіночої монашого осередку в XVII ст. у м. Явір (сьогодні — Львівська обл.). Вказано на виклики, які впродовж 70 задокументованих років діяльності монастиря вимушена була долати чернеча громада. Звернено увагу на роль влади в різних обставинах діяльності монастиря, а також роз'яснено дискусійні формулювання.

Шифр НБУВ: Ж101265

4.Э.715. Традиційні демонологічні уявлення українців про домашніх духів: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.05 / В. В. Галайчук; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, Інститут народознавства. — Львів, 2021. — 36 с. — укр.

На основі значної кількості джерел, зокрема на багатих польових матеріалах автора з Полісся, Волині, Бойківщини, Гуцульщини та Покуття, уперше в українській етнології комплексно охарактеризовано демонологічних персонажів, що входять до категорії «домашніх духів». Зауважено, що на теренах України це антропоморфний домовик чи «домашній чорт», також «домашня змія», ласиця. Назви, вигляд, час і місце прояву, функції, уподобання та інші ознаки домашніх духів розглянуто у широкому загальноукраїнському, а почасти й у загальнослов'янському контексті. Простежено зв'язок віри у домашніх духів з так званим «культу померлих».

Шифр НБУВ: РА453449

Див. також: 4.Щ.677

Філософські науки. Психологія

(реферати 4.Ю.716 — 4.Ю.781)

4.Ю.716. Розвиток евристичних методів на початку третього етапу розвитку філософії та науки / С. С. Зуб, І. Г. Яловега // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2. — С. 58-65. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Підвищення інноваційної культури громадян неможливе без модернізації освіти, яка на сьогодні має включати обов'язкову підготовку майбутніх фахівців до власної інноваційної діяльності, основою якої є евристичні методи. Обізнаність в підходах, закономірностях, методиках, інструментах творчої роботи є необхідною умовою продуктивної інноваційної діяльності. Період кінця XIX — початку XX ст. став найбільш насиченим новими підходами щодо розширення методів винахідницької діяльності через стрімкий розвиток інженерних і психологічних наук. Мета роботи — дослідження розвитку евристичних методів на початку третього етапу розвитку філософії та науки, визначення основних досягнень і напрямів наступних досліджень. У дослідженні використано такі методи: аналіз і синтез змісту технічних, математичних, фізичних, філософських, психолого-педагогічних, історичних наукових і методичних досліджень щодо проблеми формування та розвитку евристики на початку третього етапу розвитку філософії та науки; порівняльно-історичний, ретроспективний методи; структурно-логічний аналіз. Серед найважливіших досліджень із питань евристики на початок третього етапу розвитку філософії та науки слід виділити праці Енгельмейера, Маха, Рібо та Пуанкаре, які намагались систематизувати послідовність етапів, методи та підходи у винахідницькій діяльності. Послідовності етапів винахідницької діяльності, запропоновані Енгельмейером та Пуанкаре; систематизування Махом і Пуанкаре основних інструментів пізнання; твердження про обов'язковий взаємний обмін результатів досліджень науковцями, сприяння та соціальне об'єднання дослідників; проголошення головної ролі несвідомого Рібо, Махом, Енгельмейером і Пуанкаре — все це визначило подальші дослідження психологічних, філософських, педагогічних, технічних наук щодо розвитку евристичних методів. Зроблено висновки, що зроблений аналіз розвитку евристики в період кінця XIX — початку XX ст. надав можливість оцінити ті значні досягнення у визначенні природи творчості та закономірності винахідницької діяльності, які надали потужний поштовх для наступних напрямів досліджень. Саме в цей період, завдяки активній співпраці науковців із різних галузей і різних країн, вдалося систематизувати евристичні методи, визначити послідовність етапів у винахідницькій діяльності. Визнання вченими провідної ролі несвідомого психічної діяльності у процесі винахідництва вказало на важливий напрям досліджень для психологічних наук. Продуктивна інноваційна діяльність неможлива без глибокого розуміння евристичних методів, їх суті та історії розвитку.

Шифр НБУВ: Ж101424

Див. також: 4.С.31, 4.Ч.519, 4.Ю.737

Філософія

Метафізика. Онтологія

4.Ю.717. Аксиологічні засади екологічної свідомості / Л. Мокляк, Г. Покотило // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 90-95. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Здійснено аналіз й обґрунтування аксиологічних засад екологічної свідомості як засадничого й визначального складника екологічної культури особистості і суспільства, уточнено поняття «екологічна свідомість». Проаналізовано ті цінності-концепти, які в сучасних умовах буття постіндустріального суспільства входять на перший план і мають сприяти формуванню сучасної екологічної культури людини глобалізованого світу, виконувати організуючу функцію у систематизації знань, навичок, цілей людської діяльності в реальному процесі гармонізації відносин «людина — природа — суспільство».

Шифр НБУВ: Ж70861:Філософ. Культура

4.Ю.718. Людина і суспільство: філософські, психологічні та політологічні виміри: монографія: в 3 кн. Кн. 3. Антропологічні, суспільно-політичні та інституційні виміри розвитку демократії в Україні / А. С. Романюк, Г. В. Шипунов, А. Ф. Колодій, І. Я. Вдовичин, В. С. Литвин, Л. Я. Угрин, О. Б. Шурко, В. В. Бунь, Л. С. Скочилас, С. П. Була, А. С. Гарбадин, Г. В. Іленьків, І. Ю. Осадчук, С. М. Мот-

рен, Ю. М. Сліпещька, М. В. Ковальчук; ред.: В. П. Мельник, А. С. Романюк, Г. В. Шипунов, В. П. Мельник; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2022. — 489 с.: табл. — Бібліогр.: с. 450-484. — укр.

Досліджено антропологічні, суспільно-політичні та інституційні виміри розвитку демократії в Україні. Визначено місце людини в системі координат поля політичного буття як одночасного творця цього поля та об'єкта впливу діючих у його межах політичних інститутів. Розкрито ключові питання функціонування демократії крізь призму тісно пов'язаних з нею політичних феноменів, інститутів та процесів.

Шифр НБУВ: В359180/3

4.Ю.719. Modes of thinking in problem solving / М. Gr. Voskoglou // Фіз.-мат. освіта. — 2020. — 3 (ч. 1). — С. 11-18. — Бібліогр.: 40 назв. — англ.

Вирішення проблем впливає на наше повсякденне життя прямим чи опосередкованим чином протягом століть. Способи мислення, що використовуються при вирішенні проблем, є актуальним предметом дослідження. Використані методи аналізу засновані на синтезі вже відомих досліджень і відповідних прикладів. Вивчено роль статистичного мислення при вирішенні проблем, де проблема сприймається у широкому розумінні (не лише математичні проблеми). Наголошено щодо Байєсового мислення, значення якого у повсякденному житті та науці застосовується повністю лише нещодавно. Обговорено інші 2 основні способи мислення, що використовуються при вирішенні проблем, — критичне та обчислювальне. Зроблено висновки, що вирішення проблем — це складний пізнавальний процес, який для досягнення успіху зумовлює інтегроване використання кількох способів мислення. Ці способи, крім простого спонтанного мислення, включають критичне, статистичне та обчислювальне мислення.

Шифр НБУВ: Ж101424

Див. також: 4.С.10, 4.Ч.478

Гносеологія (епістемологія)

4.Ю.720. Епістемологія релігії: навч. посіб. / В. Л. Петрушенко. — Львів: Град Лева, 2022. — 218 с. — укр.

Окреслено та проаналізовано вихідні проблеми епістемології релігії — доволі важливого напрямку в західних наукових дослідженнях взагалі та у філософській теології зокрема. Проведено, на відміну від західних традицій, що використовують переважно методологію аналітичної філософії та феноменології, позицію методологічного плюралізму, що включає аналітику релігійного досвіду, когнітивну психологію, психологію змінених станів свідомості, крос-культурний аналіз та ін. Посібник призначено для студентів філософських, філософсько-теологічних факультетів ВНЗ України, для магістрантів богословських навчальних закладів, а також для всіх, хто вивчає природу релігії та релігійної свідомості.

Шифр НБУВ: ВА860533

Філософія та методологія науки

4.Ю.721. Гетерологія: монографія / М. Г. Мурашкін; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: ДДУВС, 2022. — 182 с. — Бібліогр.: с. 171-182. — укр.

Розкрито сутнісні основи гетерології; досліджено особливості стану Іншого, що є предметом гетерології. Гетерологія, одним із предметів якої є Інший, певний стан людини, що має зміни власної свідомості, має свої особливості та потребує встановлення істини. Закони і критерії гетерології, виведені в монографії, не суперечать структурам і категоріальним системам як класичної філософії, так і некласичної. Монографію призначено для наукових співробітників, які цікавляться проблемами сучасної філософії, релігієзнавства, філософії релігії, філософії культури, психології. Некласична філософія, розкриваючи особливості гетерології, розглядає розум, вплетений у світ. Хоча філософія своїми категоріями відсторонюється від безпосереднього досвіду, гетерологія наближує абстрактні категорії до конкретики психічного життя людини. Монографія орієнтує гетерологію та її предмет дослідження стану Іншого до конкретних проявів психічного життя людини, де людське життя представлено в різних особливих проявах свідомості, про що стверджують істини як сучасної

філософії, релігієзнавства, релігійно-містичної культури, так і філософії в цілому.

Шифр НБУВ: ВА860278

4.Ю.722. Підготовка дослідницького проекту та презентація результатів наукових досліджень: підручник / С. Х. Литвин, В. В. Добровольська; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ: Ліра-К, 2022. — 267 с. — Бібліогр.: с. 234-243. — укр.

Розглянуто всі етапи підготовки аспірантів: від вступу до аспірантури й вибору теми дисертації до прилюдного її захисту та оформлення атестаційної справи у світлі сучасних вимог. Досліджено організацію роботи над дослідницьким проектом. Науково-дослідна робота — це головний шлях набуття, примноження та оновлення знань, що передбачає вміння ставити наукові завдання, планувати їх виконання, організувати збір та обробку інформації, а також умови для генерування нових ідей і їх практичної реалізації. Розглянуто організаційні засади та основні етапи підготовки дослідницького проекту. Наукову роботу аспіранта над дисертацією організують за певними правилами, дотримання яких є гарантією успішного виконання ним свого індивідуального плану. Наведено нормативні вимоги та організаційні складові захисту дисертації і присудження ступеня доктора філософії. Запропоновано наукові організаційні засади підготовки дисертації, охарактеризовано основні сучасні законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують проведення наукових досліджень і їх захист, висвітлено вимоги до оформлення дисертації.

Шифр НБУВ: ВА860756

4.Ю.723. Поствоєнна Україна: квантова філософія та захист мирного неба: навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — Київ: Ун-т «Україна», 2022. — 167 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 163-167. — укр.

Розкрито квантову філософію як якісний професіоналізм мудрих рішень у поствоєнній Україні. Визначено методологічні аспекти квантової філософії щодо радіоелектронного поля та цифрової телекомунікації в медичному застосуванні поствоєнної України. Передбачено докорінні зміни квантової філософії як форми успіху радарної криптосистеми щодо захисту мирного неба у поствоєнній Україні науково-інноваційних знань.

Шифр НБУВ: ВА860864

Див. також: 4.С.17, 4.Ч.473

Історія філософії

4.Ю.724. Аксиологічний вимір концепту душі у філософських працях Памфіла Юркевича / О. Масюк // Humanitarian Vision. — 2021. — 7, № 2. — С. 35-40. — Бібліогр.: 40 назв. — укр.

Проаналізовано бачення взаємодії серця та розуму відомого українського філософа і педагога П. Юркевича. Стверджується, що П. Юркевич є творцем аксіосфери, яка відповідала тодішнім європейським стандартам співжиття та є актуальною тепер. Наголошено на ціннісній складовій філософської рефлексії П. Юркевича і важливості концепту душі як носія ціннісних основ розвитку духовності людини у суспільстві. Концепт душі тлумачиться як взаємодія серця та розуму. Така взаємодія необхідна для встановлення гармонійних відношень між людиною та людиною, людиною та суспільством, людиною та Богом. Адже серце — це своєрідний ціннісний фільтр, а розум виконує роль інструмента інтенціональної активності у сфері цінностей, причетність до якої уможливує справжній розвиток суспільства. Зазначено, що така рефлексія базується на ціннісно-ідеалістичних здобутках континентальної філософії, зокрема німецького ідеалізму та романтизму. Використано репрезентацію, інтерпретацію та аналіз як операції пізнання, за допомогою яких вдалося відтворити цілісну картину аксіосфери П. Юркевича та довести її значущість для формування ціннісних пріоритетів для сучасної доби.

Шифр НБУВ: Ж101312

4.Ю.725. Види понять у «Німецькій логіці» Крістіана Вольфа / І. Пасічник // Humanitarian Vision. — 2021. — 7, № 2. — С. 41-46. — Бібліогр.: 46 назв. — укр.

Розглянуто проблему класифікації понять (Begriffe) у К. Вольфа, зокрема в його «Німецькій логіці». Поняття — як і уявлення (Vorstellungen) загалом — Вольф поділяє на темні (dunkel, obscura) та ясні (klar, clara). Ясні поняття можуть бути чіткими (deutlich, distincta) та нечіткими (undeutlich, indistincta або confusa). Чіткі — докладними (ausführlich, completa) та недокладними (unausführlich, incompleta), а також повними (vollständig, adaequata) та неповними (unvollständig, inadaequata). Мета роботи — проаналізувати та пояснити ці види понять, а також вказати на ключове значення цієї класифікації для Вольфової філософії. Показано, що вихідним пунктом розуміння Вольфової теорії понять у «Німецькій логіці» є правильна інтерпретація визначення поняття у цьому творі, передусім правильна інтерпретація слова «Sache». Пояснено, що означає у Вольфа «мати

поняття про щось через образ», і що означає «мати поняття про щось через лише слова». Проаналізовано відмінність між темними, ясними (але нечіткими), чіткими, докладними та повними поняттями.

Шифр НБУВ: Ж101312

4.Ю.726. Значення та інші проблеми семантики повсякденної мови (передмова до українського перекладу статті Г. П. Грайса «Значення») / Я. Петік, Д. Сепетий // Humanitarian Vision. — 2021. — 7, № 2. — С. 47-50. — Бібліогр.: 50 назв. — укр.

У передмові до українського перекладу статті «Значення» Г. П. Грайса йдеться про особу відомого британо-американського філософа, представника аналітичної філософії, його місця в ній та про вагомість його доробку у царині семантики та філософії буденної мови. Увагу зосереджено на особливостях і тонкоцях перекладу українською мовою; на деяких поняттях, наприклад «belief», «meaning», котрі неможна однозначно перекласти, тому методологічно виправданим виявився контекстуальний переклад цих понять.

Шифр НБУВ: Ж101312

4.Ю.727. Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди: колект. монографія / ред.: Д. С. Лунін, В. О. Онищенко, В. М. Вадімов, А. О. Агейчева, С. П. Яланська, Н. О. Сайко, Л. М. Рибалко, І. Г. Передерій, О. М. Тур, Т. В. Кушнірова, А. П. Болотнікова, О. С. Воробйова, Т. М. Зіненко, В. В. Чернишов, Л. А. Черредник. — Полтава: Нац. ун-т «Полтав. політехніка ім. Юрія Кондратюка», 2022. — 360 с.: рис. — укр.

Порушено проблему філософських ідей Григорія Сковороди в умовах війни в Україні. Проаналізовано педагогічну спадщину, літературну творчість «українського Сократа» в сучасному дискурсі. Досліджено життєвий та творчий шлях митця у краєзнавчих аспектах. Увагу приділено репрезентації образу мислителя в мистецтві.

Шифр НБУВ: ВА860395

Див. також: 4.С.54, 4.Ч.479

Логіка

4.Ю.728. Значення (пер. з англ. Ярослав Петік та Дмитро Сепетий) / Г. П. Грайс // Humanitarian Vision. — 2021. — 7, № 2. — С. 51-56. — укр.

Український переклад статті Г. П. Грайса «Значення». Переклад з англ. Я. Петіка та Д. Сепетого за виданням Grice, H., P. (Jul., 1957). Meaning. The Philosophical Review, Vol. 66, 3, 377-388.

Шифр НБУВ: Ж101312

Див. також: 4.У.123

Соціальна філософія

4.Ю.729. Інноваційні суспільства Східної Азії: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / В. Гао; Державний ВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. Сковороди». — Переяслав, 2020. — 17 с. — укр.

Здійснено філософську концептуалізацію феномену інноваційного суспільства «східноазійського типу» у предметному полі соціальної філософії. Через аналіз генезису змісту поняття «інновація», було показано, як він перманентно трансформується від політичної конотації в епоху Античності, негативного смислу часів Реформації до економічних і науково-технологічних елементів сучасності. Продемонстровано, що процес розвитку і функціонування інноваційного суспільства має три функціональні рівні. Показано особливості можливості застосування досвіду країн Східної Азії для розбудови інноваційного суспільства в Україні, зокрема, наголошено, що особливо цікавими для України є ті елементи моделі Східної Азії, які базуються на традиціях, оскільки українське суспільство є також досить традиціоналістським. Показано, що перенесення досвіду інноваційних суспільств різних країн та культур має носити виражений характер, спираючись на конкретні культурологічні дослідження, адже інновації значною мірою детермінуються аксіологічними чинниками, які є відмінними у різних культурах.

Шифр НБУВ: РА452398

4.Ю.730. Філософсько-правові та нормативні засади реалізації житлової політики та права на житло в Україні: монографія / С. О. Комнатний; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. — 341, [1] с.: рис. — Бібліогр.: с. 328-[342]. — укр.

Проаналізовано філософську суть права на житло як окрему категорію. Досліджено історичні аспекти формування законодавчих

актів, які регулюють суспільні відносини у сфері житла та спрямовані на забезпечення і захист права на житло. Запропоновано напрями модернізації державної житлової політики відповідно до стандартів сталого розвитку та систем захисту прав людини, визаних на рівні міжнародних декларацій і Конституції України.

Шифр НБУВ: ВА861033

4.Ю.731. Key determinants of global legal institutions (philosophical aspect) / J. Kharchenko, S. Kharchenko // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 25-30. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Обґрунтовано тезу, що з одного боку, правові інститути виконують конкретну законодавчо-правову функцію. З іншого боку, сила закону може блокуватися з політичних, економічних чи інших умовних причин. У сучасному глобальному правовому соціумі сформувався загальний образ правових інститутів, який, як єдина модель, «накладається» на інші, існуючі в ньому, моделі, нібито «підганяючи» їх під себе. «Правовий інститут», як такий, виконує свою класичну функцію як механізм та сукупність правил, що регулюють ту чи іншу сферу діяльності, як спеціальний, закріплений у нормативно-правових актах різного рівня, порядок регулювання суспільних відносин, заснований на встановлених та забезпечених державою правових засобах. Глобальний правовий інститут регулює суспільні відносини, засновані на встановлених та забезпечених тим чи іншим об'єднанням держав правових засобах. Мета дослідження — концептуалізація ключових детермінантів розвитку глобальних правових інститутів та експлікація даного терміна в межах сучасного соціально-філософського та філософсько-правового дискурсу. Ключовим завданням стало осмислення феномену глобальних правових інститутів та його впливу на сучасний глобальний правовий соціум. Соціально-філософський та філософсько-правовий методологічні принципи надали змогу: розглянути глобальні правові інститути, їх структуру, механізми формування соціальних зв'язків крізь призму сучасного суспільства, людини, культури, релігії, права; виявити зв'язки глобальних правових інститутів з іншими явищами права; зафіксувати когерентність сформульованих та кодифікованих правових норм з базовими ідеями та моральними цінностями, що лежать в їх основі; оновити понятійний апарат соціальної філософії та філософії права в частині трактування правових інститутів. Доведено, що ключові детермінанти глобальних правових інститутів є відображенням глобальної системи права з точки зору її структури, а також логіки її розвитку. Логічні зв'язки між структурними ланками глобальних правових інститутів встановлюються за умови створення найстійкішої глобальної наддержавної правової системи. Такий логічний зв'язок визначається характером, обсягом, якістю та змістом суспільних відносин, на перший погляд опосередкованих правом. Підтверджено, що глобальні правові інститути можуть сформуватися на стику різних наднаціональних та наддержавних утворень, об'єднань, спілок, альянсів. Їх представлено як сукупність юридичних норм, що регулюють відносини усередині цих утворень. У висновках доведено, що ключовими детермінантами глобальних правових інститутів є: правове регулювання норм та протоколів через наявність множини глобальних несхожих правових систем; несиметричність норм юридичної відповідальності, де теоретична та практична моделі юридичної відповідальності часто не корелюють через складність конструкції цілісної глобальної правової системи.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

Див. також: 4.С.46, 4.Ю.717

Етика

4.Ю.732. Корпоративна етика та психологія: навч. посіб. / В. Г. Стовпець, О. В. Стовпець, С. М. Гловацька; ред.: В. Г. Стовпець; Одеський національний морський університет. — Одеса: Олді плюс, 2021. — 233 с.: іл. — Бібліогр.: с. 199. — укр.

Введено поняття корпоративної культури, зроблено огляд теоретичних поглядів науковців і думок фахівців-практиків щодо організаційної поведінки. Наведено приклади з історії та сьогодення вітчизняних і зарубіжних компаній з такої проблематики. Акцентовано на тенденціях у кадровій політиці, принципах і моделях корпоративної культури в організаціях. Особливу увагу приділено корпоративному іміджу, мотивації роботи співробітників; міжнародному етикету, дрес-коду як елемента корпоративної етики; протокольним нормам офіційних прийомів, культурі ділового спілкування та психологічним аспектам у менеджменті.

Шифр НБУВ: ВА860573

4.Ю.733. Релігійні комунікації і екологічна відповідальність сучасної людини / О. Скиба // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 110-115. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Зазначено, що в останні десятиліття в усьому світі зростає інтерес суспільства до проблем охорони природи та раціонального використання природних ресурсів, збереження екологічної рівноваги. Тривалий час людина намагалася саме підкорити при-

роду, демонструвала споживачське ставлення до природи і розраховувала побудувати ідеальне суспільство за допомогою наукового знання. Певний вплив на формування такого підходу здійснила і релігія. Хибність такого погляду людина почала усвідомлювати не так давно, лише на початку ХХ ст. І знову актуальними стають питання про місце людини у природі, про зміну ставлення до природи, що допоможе зберегти для майбутніх поколінь природні багатства нашої планети. На зміну ціннісних орієнтирів у ставленні до природи впливає і релігія, але сама ситуація зміниться на краще, якщо нові цінності стануть надбанням широких верств населення, частиною їх екологічної свідомості.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

4.Ю.734. Трансформації принципів гуманізму та відповідності в контексті сучасної екологічної етики і концепції сталого розвитку / Т. Шоріна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1. — С. 124-131. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено питання сучасної екологічної етики, в яких запропоновано новий погляд на природу взаємин між людьми та природою. Відстежується трансформація етичного принципу гуманізму в ракурсі вирішення глобальних проблем людства. З'ясовано значущі філософсько-наукові концепції екологічної орієнтації, що складають методологічну та категоріальну основу сучасної екологічної етики і соціальних уявлень про гармонійне суспільне управління. Наведено конкретні приклади корпоративної соціальної відповідальності в межах екологічного тренду. Практика переорієнтування етики бізнесу у бік екологічних зобов'язань, на думку автора, засвідчує подальшу легітимізацію в суспільній свідомості цінностей біоцентризму і, навпаки, відхід від класичної просвітницької моделі антропоцентризму. Проте автор не згодний з крайнім протиставленням цих двох установок і скоріше схильний шукати на їх «примирення».

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

Див. також: 4.С.29

Психологія

4.Ю.735. Актуальні проблеми фахової підготовки здобувачів спеціальності 053 Психологія: матеріали Міжуніверситет. наук.-практ. семінару / ред.: І. М. Савицька, І. А. Мартинюк, С. М. МIRONЕЦЬ, С. В. Харченко, О. В. Полунін, Л. М. Омельченко, С. В. Яшник; Національний університет біоресурсів і природокористування України, Державний торговельно-економічний університет. — Київ: НУБіП України, 2022. — 77 с.: рис., табл. — укр.

Обговорено актуальні проблеми підготовки психологів у закладах вищої освіти. Розкрито зміст і характер освітніх компонентів навчальних планів для здобувачів різних рівнів вищої освіти. Розглянуто методичний аспект науково-педагогічної роботи викладачів. Висвітлено проблеми унікальності освітніх програм та їх відповідності напрямам університету; досвід забезпечення вибіркової складової освітніх програм; діяльність наукових лабораторій. Увагу приділено взаємодії з іноземними закладами вищої освіти, акцентовано на забезпеченні внутрішньої мобільності здобувачів, підготовці психологів в умовах війни тощо.

Шифр НБУВ: ВА861032

4.Ю.736. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Психологічні науки: проблеми та перспективи», 19 — 20 березня 2021 р. / Класичний приватний університет, Академія «Bolashaq». — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 83 с.: мал. — укр.

Висвітлено актуальні питання загальної психології та психології особистості. Наведено психологічну характеристику ресурсів особистості. Розкрито теоретичні основи дослідження страху смерті особистості. Увагу приділено ресурсам особистості в подоланні психотравмуючих ситуацій. Охарактеризовано основні підходи та проаналізовано структурні компоненти психологічної готовності військовослужбовців десантно-штурмових військ Збройних сил України. Розглянуто фізіологічні механізми аспектів емоційного стилю як регулятора психічної діяльності особистості. Розкрито вплив сім'ї на формування психоемоційного стану дитини в підлітковому віці. Висвітлено особливості адаптивного потенціалу студентів на етапі допрофесійної підготовки. Увагу приділено становленню інклюзивної освітньої моделі в Україні.

Шифр НБУВ: ВА861245

4.Ю.737. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: зб. наук. ст. / ред.: О. В. Гузенко, М. А. Бойченко, С. М. Грицай, Г. Л. Єфремова, І. Л. Кежковська, С. М. Коваленко, А. К. Минбаєва, О. І. Огієнко, А. А. Сбруєва, Л. О. Сущенко; Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, комунальний заклад. — Суми: Цьома С. П., 2022. — 293 с.: іл., табл. — (Інновації в освіті). — укр.

Розкрито теоретичні та практичні основи розвитку інноваційних процесів в освіті, особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, розвиток соціально-психологічного потенціалу особистості в умовах інноваційних змін в освіті. Висвітлено ретроспективний погляд на інновації в навчально-виховному процесі та управлінні, культурологічні, етнологічні та філософські засади освітніх інновацій, розвиток особистісно-професійної компетентності в умовах післядипломної освіти та вплив інноваційних процесів на управління освітою в сучасному світі та розвиток суспільства.

Шифр НБУВ: ВА861112

4.Ю.738. Роль психології в часі відстоювання незалежності країни: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. молодих вчених, Київ, 14 жовт. 2022 р. / ред.: С. М. Ніколаєнко, В. М. Кондратюк, І. М. Савицька, І. А. Мартинюк, С. В. Харченко, Л. М. Омельченко, О. О. Олійник; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ: НУБіП України, 2022. — 100 с. — укр.

Проаналізовано виклики, що постали перед психологічною наукою в часі війни. Визначено актуальні проблеми психологічних досліджень, осмислено перспективні напрями інтеграції психології з іншими науковими царинами у вітчизняному та міжнародному контекстах. Висвітлено проблему національного виховання в сучасному українському дискурсі. Описано психологічні особливості розвитку національного характеру та ментальності українців. Увагу приділено наданню психореабілітаційної допомоги українцям, що постраждали від військово-політичної агресії. Акцентовано також на психології про прагнення особистості до свободи та незалежності. Визначено роль свободи в гармонійному розвитку особистості. Висвітлено актуальні проблеми розвитку та функціонування особистості. Досліджено психологію переживання травми війни. Окреслено вимоги воєнного стану до особистості психолога-практика. Визначено пріоритетні напрями науково-психологічних досліджень у країні воєнного та повоєнного стану.

Шифр НБУВ: ВА861030

Див. також: 4.С.26, 4.У.161, 4.Ч.490, 4.Ч.564, 4.Ю.732

Загальна психологія

4.Ю.739. Загальний дизайн, зміст «Моделі психологічної структури процесу інноваційної діяльності» у дослідженні психологічної готовності до інноваційної діяльності, основи формування «інноваційності» — компетентності конкурентоздатності особистості (ч. 4) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 67-75. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Представлено авторське дослідження «Психолого-організаційна технологія формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій» (В. Чудакова) та моделей її реалізації. Розглянуто «компетентність інноваційності»: розкрито актуальність, термінологічно-понятійний апарат, розкривається методика «Експрес діагностика інноваційності» (В. Чудакова, 2016). Представлено загальний дизайн і зміст «моделі психологічної структури процесу інноваційної діяльності» в дослідженні психологічної готовності до інноваційної діяльності, а також основи формування компетентності «інноваційності».

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ю.740. Загальний дизайн і зміст «Моделі ключових систем психологічно обумовлених факторів структури психологічної готовності до інноваційної діяльності», основи формування «інноваційності», вагомості компетентності конкурентоздатності особистості (ч. 5) / В. П. Чудакова // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 56-65. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Представлено авторське дослідження «Психолого-організаційна технологія формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності організацій» (В. Чудакова) та моделей її реалізації. Розглянуто «компетентність інноваційності»: розкрито актуальність, термінологічно-понятійний апарат, розкрито методика «Експрес діагностика інноваційності» (В. Чудакова, 2016). Представлено загальний дизайн і зміст «моделі психологічної структури процесу інноваційної діяльності» в дослідженні психологічної готовності до інноваційної діяльності, а також основи формування компетентності «інноваційності».

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ю.741. Методи машинного навчання в задачах ідентифікації та дослідження впливу стресу на діяльність людини: монографія / Н. Б. Шаховська, Н. І. Бойко, С. С. Федущко, О. Б. Вовк, Р. М. Камінський; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Бона, 2022. — 350 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 331-350. — укр.

Представлено сучасні методи машинного навчання для ідентифікації стресу. Наведено результати експериментального дослідження виявлення та впливу стресу на діяльність людини за

допомогою використання інтелектуальних технологій. Розглянуто методику психологічної діагностики рівня стресу, оцінки стресостійкості, виявлення копінг-стратегій, оцінки професійного стресу та діагностики посттравматичного стресового розладу. Визначено ознаки стресу людини на основі її біометричних показників. Дослідження впливу стресу на ментальне здоров'я та стресостійкості працівників технічної індустрії та студентів. Охарактеризовано методи машинного навчання для визначення ознак стресу та суїцидального контенту у користувачів мережі Інтернет. Змодельовано оцінювання ефективності методів процесу мислення та поведінки на основі мультимодальних даних. Досліджено інтелектуальну систему виявлення стресу на основі машинного навчання в режимі реального часу.

Шифр НБУВ: ВА860456

4.Ю.742. Особистісні ресурси психологічного благополуччя студентів з інвалідністю: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Г. В. Іваннікова; Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано та практично розроблено психологічні засади феномена психологічного благополуччя (ПБ) як проблеми самодетермінації розвитку особистості. Виділено на основі узагальнення підходів у розумінні ПБ особистості, два основні: гедоністичний, коли благополуччя є станом людини, що виникає через задоволення потреб у різних сферах життя, та евдемонічний, що є результатом розкриття свого творчого потенціалу. Встановлено, що ПБ студентів з інвалідністю має складну та багатогранну внутрішню детермінацію, важливе значення в якій належить факторам особистісної автономії, самовираженню, розкриттю свого творчого потенціалу, цілеспрямованості, позитивним взаєминам з оточуючими та самоприйняттям. Визначено, що предикторами такого благополуччя є особистісна автономія, самоприйняття, залученність, самоповага та очікуване ставлення інших. Розроблено та апробовано комплексну програму розвитку особистісного потенціалу та сприяння ПБ студентів з інвалідністю в інтегрованому освітньому середовищі, представлено результати впровадження тренінгової програми і перевірки її ефективності.

Шифр НБУВ: РА452813

4.Ю.743. Практикум з критичного мислення: навч.-метод. посіб. / О. Л. Мерзлякова, Л. Л. Хоружа; Київський університет імені Б. Грінченка. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. — 158 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено психологічні аспекти критичного мислення, подано інструментарій та алгоритми його розвитку, визначено когнітивні та практичні дидактичні стратегії реалізації цього процесу. Основу «Практикуму з критичного мислення» складають приклади, практичні поради щодо поетапності процесу розвитку критичного мислення, кожна тема завершується підсумковою mind-map, що узагальнює та візуалізує поданий попередньо матеріал. Зміст посібника містить схеми, таблиці, глосарії та мініхрестоматію.

Шифр НБУВ: ВА860889

4.Ю.744. Психологічне благополуччя: теоретичні підходи до визначення поняття / Т. Можаровська // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 155-167. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

В останні десятиліття стрімко збільшилось досліджень про щастя, що призвело до появи нових емпіричних знань про механізми, шляхи, особливості та процеси, які сприяють особистісному щастю та благополуччю. В умовах сьогоднішньої світової пандемії, спричиненої коронавірусом SARS — COV-2, більшість людей опинилися в незвичних для них умовах, що вплинуло на зміну стилю та способу життя кожного. Людству довелося шукати нові шляхи забезпечення та реалізації власного благополуччя та благополуччя інших. Мета роботи — теоретичний аналіз дослідження проблеми психологічного благополуччя особистості. Для уточнення суті базових понять досліджуваного феномену застосовано теоретичні методи, зокрема, аналіз, синтез, узагальнення, систематизація й теоретичне моделювання. Здійснено аналіз підходів до визначення благополуччя та його видів. Виявлено тенденцію об'єднання різних теорій та підходів аналізу психологічного й суб'єктивного благополуччя до єдиного комплексного вивчення благополуччя. Описано компоненти психологічного благополуччя. Висновки: висновки наукових розвідок досліджуваного феномену включають опис та обґрунтування вимірів психологічного благополуччя, а саме: особистісний, соціальний, матеріальний, фізичний та духовний. Особистісний вимір психологічного благополуччя враховує суб'єктивний показник внутрішнього відчуття щастя та комфорту. Соціальний контекст психологічного благополуччя зумовлюється мірою задоволеності особистістю якістю своїх міжособистісних відносин, соціальних ролей та соціального статусу. Матеріальний вимір психологічного благополуччя визначається суб'єктивною оцінкою реального достатку особистості та об'єктивного співставлення останнього з бажаним достатком; визначається наявністю можливості задовольнити вітальні потреби особистості та сприяють її духовному розвитку. Фізичний вимір психологічного благополуччя визначається рівнем здоров'я людини та передбачає наявність потенційних (резервних) можливостей організму, адекватність пристосування

до змін навколишнього середовища, толерантність до непередбачуваних і стресових подій. Духовний вимір психологічного благополуччя визначається належністю особистості до культури та спільноти, з якою себе ідентифікує особистість; передбачає критичне ставлення до себе та своєї діяльності.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.745. Психологічні аспекти мовної гри як засобу впливу на свідомість людини / О. Хайрулін // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 256-269. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Посилення ігрових, маніпулятивних аспектів сучасного комунікативного середовища, усього комплексу його впливів на особистість і соціальні процеси, актуалізує шерг ризиків і загроз, що пов'язані з можливим використанням інформаційного (медіа) простору для дестабілізації соціального благополуччя українського суспільства. Сучасні медіа-засоби і технології їх застосування надають змогу використовувати психологічні закономірності впливу інформації на свідомість, ціннісну, психоемоційну сфери та поведінку людини, наносити збиток її психологічному добробуту та безпеці. Тому наведене дослідження має на меті теоретично дослідити психологічні закономірності феномену мовної (мовленнєвої) гри як засобу впливу на свідомість людини, обґрунтувати семантико-психологічну детермінацію наслідків такого впливу. У дослідженні застосовано методи абдукції, феноменологічної редукції, метод аналізу і систематизації наукових положень і підходів до вивчення психологічних закономірностей феномену мовної (мовленнєвої) гри, метод теоретичної реконструкції (модельовання) семантико-психологічної детермінації впливу інформаційних засобів на свідомість людини. За результатами дослідження конкретизовано категоріально-понятійний зміст психологічних аспектів феномену мовної (мовленнєвої) гри у контексті використання її ефектів для впливу на психічну сферу людини. Актуалізовано атрибутивність наведених аспектів у процесах, що пов'язані з проблематикою інформаційно-психологічної безпеки особистості в сучасних умовах. Обґрунтовано семантико-психологічну детермінацію наслідків впливу інформаційних засобів, медіа на свідомість людини. Поглиблено наукові уявлення про характер впливу масової комунікації на психічну сферу людини через психологічні ефекти ігрової дії вербальної інформації. Встановлено, що психогенні ефекти медіа-впливу пов'язані передусім із перформативним характером інформаційних повідомлень та особливостями семантико-синтаксичної організації тексту. Наведені аспекти через механізми психічного системогенезу діють як пускові аферентації для мотиваційної активізації психіки адресата, його сприйняття та засвоєння інформації адресанта. Такі перформативні та семантико-синтаксичні властивості тексту представлено у ньому лексемамі-носіями ефектів активного навіювання. Висновки: результати дослідження надають змогу робити висновки про актуальність продовження психологічних та психолінгвістичних розвідок феномену мовної (мовленнєвої) гри як джерела і засобу маніпулятивного, індоктринального впливу на свідомість людини, а також про доцільність врахування психологічних особливостей явища мовної (мовленнєвої) гри в аналізі медіа-контенту, виявленні джерел інформаційно-психологічного (перформативного) впливу інформації на свідомість адресата та прогнозуванні наслідків такого впливу на особистість і соціальні процеси.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.746. Психологічні засади людської екодеструктивності: «tedeum vite» чи колективне «мортідо» / О. Попик // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 202-213. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — спроба осмислення екодеструктивної діяльності людини кризь призму досягнень психологічної науки. Зокрема, витoki людської екодеструктивності запропоновано шукати у потязі до руйнування, що визначено як мортідо. Методи дослідження — аналіз, узагальнення та систематизація теоретичних джерел вітчизняних і зарубіжних учених з питань психологічних витоків екодеструктивності та агресії, в т. ч. у ставленні до навколишнього середовища. На основі екстраполяції даних щодо причин міжособистісної агресивної поведінки, сформовано висновки, що екодеструктивність у ставленні до навколишнього середовища може виявлятися більш наявно, коли вона є прихованою за широкою інституцій, тобто реалізуватися деперсоніфіковано, за умови, що довкілля посідає роль «обТекста». Визначено, що обТективізація довкілля, деперсоніфікація в питаннях управління довкіллям, а також завулавання загрозливих наслідків екодеструктивних проявів постають основними психологічними чинниками, що становлять підґрунтя метафізики антропогенної діяльності. Екодеструктивність розглянуто через руйнування, як глибоко екзистенційний процес, що характеризує й супроводжує буття людини, а також через категорію свободи. Визначено, що свобода детермінувала дебіологізацію людини та створила певний емоційний вакуум, відчуття порожнечі та втраченого минулого, і цей травматичний досвід в еволюційному вимірі призвів до формування не тільки аутодеструктивності, але й потязу до руйнування середовища свого існування. Запропоновано інструменти скорочення екодеструктивних впливів, зокрема самокорекцію й самоусвідомлення у процесі реалізації управлінських рі-

шень, як атрибут персоніфікації в питаннях управління якістю довкілля. Висновки: виявлено, що антропогенний вплив є деструктивним в тому випадку, коли ця діяльність не виправдана або ж нелітована, тобто порушує природний фон чи установлені механізми саморегуляції і підтримки гомеостазу в екосистемах, саме тому важливою є демаркація предметного поля й окреслення перспектив мінімізації екодеструктивних проявів виключно через усвідомлення психологічних механізмів, що лежать в основі не виправданого руйнування людиною себе та середовища свого існування, а не будь-якої діяльності, що може мати певний вплив на стан довкілля.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.747. Психосемантика смислових трансформацій у метафоричному мовленні: монографія / О. М. Лозова. — Львів: Сполом, 2022. — 142 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 117-133. — укр.

Розкрито психосемантичні особливості мислення мовця в умовах метафоричної номінації об'єкта. Репрезентовано глибинні розумові структури щодо лінеаризації, розгортки смислу в мовленні. Описано прийоми і способи оперування смислами у проблемній ситуації говоріння, обґрунтовано тезу про смислову зумовленість мовленнєвої успішності чи неуспішності суб'єкта. Подано методики: методу виділення значення стратегій смислоутворення; техніку вимірювання впливу метафоричної номінації на розуміння тексту та якісні характеристики письмового мовлення, метод дослідження децентралізованих можливостей мовця; техніку ініціювання смислоутворення. Обґрунтовано класифікацію мовленнєвих контекстів метафоричних висловлювань щодо комунікативних функцій експресивності та мовленнєвого впливу на адресата. Експліковано функції метафоричної номінації в мовленнєво-мисленнєвій діяльності особистості. Виділено взаємозв'язки між мовленнєвими характеристиками суб'єкта та особливостями його когнітивної сфери. Подано концептуальну структурну модель мовленнєвої здатності до метафоричної номінації. Окреслено децентралізовану здатність мовця та метафоричну номінацію.

Шифр НБУВ: ВА860836

4.Ю.748. Тренінгова програма гармонізації почуття власності / І. Губеладзе // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 40-54. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — розроблення змісту і структури та презентація авторської програми гармонізації почуття власності особи. Для розробки тренінгової програми було використано низку методів інтерактивної роботи і психоадаптації з метою гармонізації почуття власності: метод незавершених речень, рольову гру, симуляцію, мозковий штурм, групові методи роботи, дискусію, психологічні практикуми, творчі домашні завдання тощо. Представлено авторську тренінгову програму гармонізації почуття власності, яка складається зі вступу, завершальної частини та трьох основних модулів: «Почуття власності як соціально-психологічний феномен: моє, наше, чуже, нічیه», «Чинники посилення почуття власності: контроль, самоінвестування та інтимне знання», «Наслідки і можливості гармонізації почуття власності». Кожен з модулів має на меті опрацювання різних складових почуття власності: контроль, самоінвестування грошей, часу чи інших ресурсів та глибоке інтимне знання. Загальний обсяг тренінгової програми складає 26 академічних год. Запропонована тренінгова програма може бути використана для гармонізації почуття власності особи, як серед старшокласників і студентів, так і серед дорослого населення загалом. Висновки: впровадження та вивчення ефективності тренінгової програми гармонізації почуття власності показало доцільність її використання серед старшокласників та студентської молоді, а також дорослого населення, що сприяло оптимізації прояву відповідальності, само-ефективності, самоідентичності та залученості особи.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.749. The illusion of not knowing in metacognitive monitoring: a brief review / М. Avhustiuk // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 10-22. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Проаналізовано деякі ключові особливості ілюзії незнання в метакогнітивному моніторингу навчальної діяльності студентів. Серед основних концепцій впливу ілюзії незнання на метакогнітивний моніторинг точності навчальної діяльності студентів університету мета дослідження Ц вивчення й аналіз різних типів вивченої інформації, а також особистісні, когнітивні, метакогнітивні та індивідуально-психологічні характеристики студентів. Більше того, дослідження може надати можливість краще прояснити явище ілюзії незнання та його вплив на точність метакогнітивного моніторингу. Використано теоретичні та порівняльно-практичні методи вивчення ілюзії незнання в метакогнітивному моніторингу навчальної діяльності студентів університетів. Учасники вивчали тексти, висловлювання та пари слів українською мовою. Вони виконували JOL, aJOL, RCJ та aRCJ судження. Процедура калібрування допомогла визначити середні показники як ілюзії знання, так і ілюзії незнання. Висновки полягають у тому, що ілюзія незнання як помилка точності метакогнітивного моніторингу (поряд з ілюзією знання) може мати місце у всіх типах метакогнітивних суджень, особливо в перспективних судженнях про вивчене. Найвищий рівень незнання проявляється

у вивченні пар слів, менших текстів усіх стилів та в запитаннях «Так»/»Ні»/»Не знаю». Також вдалося виділити ефекти особистісних, когнітивних, метакогнітивних та індивідуально-психологічних характеристик студентів. Висновки: розглянуто вплив різних типів інформації, обраної для експерименту та запропонованої для вивчення, а також особистісних, когнітивних, метакогнітивних та індивідуально-психологічних особливостей студентів. Результати дослідження вказують на ілюзію незнання як помилку точності метакогнітивного моніторингу поряд з ілюзією знання. Ці спостереження можуть допомогти у вирішенні проблеми точності метакогнітивного моніторингу в навчальній діяльності студентів університетів.

Шифр НБУВ: Ж71450

Див. також: 4.Ю.765

Психологія особистості

4.Ю.750. Дослідження когнітивного компонента ціннісних орієнтацій студентів-волонтерів / Д. Подолячук // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 185-201. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Досліджено ціннісні орієнтації студентів педагогічного університету. Мета роботи — представити результати емпіричного вивчення особливостей когнітивного компонента ціннісних орієнтацій студентів педагогічного університету, які беруть участь у волонтерському русі. Вивчення теоретичних аспектів проблеми здійснено з використанням загальнонаукових методів (аналізу, синтезу, узагальнення). Емпіричне дослідження ціннісних орієнтацій студентів виконано за допомогою методики вивчення індивідуальних цінностей Шварца, адаптованої В. М. Карандашевим. Обробку одержаних результатів здійснено за допомогою методів математичної статистики (критерій Фішера, критерій Стьюдента). Аналіз теоретичних джерел надав змогу констатувати важливість ціннісних орієнтацій як особистісних чинників волонтерської діяльності студентів. При цьому в структурі ціннісних орієнтацій важлива роль належить когнітивному компоненту, що відображає нормативні ідеали студентів, їх ціннісні уявлення («цінності — знання»), що тією чи іншою мірою впливають на особистість. Визначено абсолютні показники середніх значень різних типів нормативних цінностей та їх ранг для студентів-волонтерів і студентів, які не практикували волонтерську діяльність. Порівняльний аналіз із застосуванням критеріїв Фішера і Стьюдента надав змогу визначити відмінності у ставленні обох груп студентів до різних типів цінностей. Висновки: проведене дослідження засвідчило, що у ставленні до більшості типів нормативних цінностей (безпека, конформність, гедонізм, універсалізм, влада, традиції) між студентами-волонтерами і тими, що не беруть участі у волонтерській діяльності, відсутні статистично значущі відмінності. З'ясовано, що найбільш значущими для всіх студентів є цінності доброзичливості та безпеки. Основними групами цінностей, ставлення до яких відрізняє студентів-волонтерів від тих, які не займаються волонтерською діяльністю, є досягнення та доброзичливість. У ставленні до інших груп цінностей (самостійність, стимуляція) також спостерігаються певні відмінності між студентами досліджуваних груп. Проте за помітної різниці в абсолютних середніх показниках ці відмінності не досягають рівня статистичної значущості. Варто також відзначити достатній рівень обізнаності сучасних студентів з різними типами нормативних цінностей.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.751. Медіа-релігійність як нова форма прояву релігійної свідомості: психологічний аналіз феномену / Н. Коструба // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 83-95. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Здійснено теоретичний аналіз психологічних особливостей медіа-релігійності як нової форми прояву релігійної свідомості. Для реалізації мети дослідження було використано методи теоретичного наукового пошуку: аналіз, синтез, узагальнення, психологічне моделювання. Аналіз українських та закордонних праць щодо психологічних аспектів медіа-релігійності надав можливість окреслити особливості цього феномену, визначити його структурні компоненти. Науковці описують загальні риси медіа-релігійної картини світу, серед яких масштабність, гіперсимволічність, орієнтація на сьогодення, емоційна насиченість повідомлень. Релігія у медіа виконує просвітницьку, комунікативну, терапевтичну та популяризаційну (рекламну) функції. Медіа-релігійність — це нова форма релігійної діяльності та функціонування релігійної свідомості, яка виникла завдяки розвитку масової культури та засобів масової інформації. Така релігійність особистості має мережеві принципи комунікації, розмиє кордони між сакральним, ритуальним і секулярним, світським, змінює релігійну ідентичність особистості. Медіа-релігійність надає можливість брати участь у онлайн-службах із будь-якої точки світу і, таким чином, надає можливість обрати релігійний напрямок, не прив'язуючись до певної території чи країни. Медіа-релігійність має 3-компонентну структуру: когнітивний (проявляється як раціональний чи ірраціональний), емоційно-мотиваційний (орієнтація на зовнішні чи внутрішні цінності)

та поведінковий (діяльність релігійна активна чи пасивна). Висновки: загалом, можна підсумувати, що медіа-релігійність є закономірним проявом процесу переходу релігії у інформаційне суспільство.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.752. Проективні методики: з ким? навіщо? як?: [посібник] / І. М. Євченко; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Кам'янець-Подільський: Друкарня «Рута», 2017. — 223 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 206-207. — укр.

Вміщено ряд проективних методик, які використовуються в практичній психології для діагностики особистості. До запропонованих методик наведено детальні роз'яснення стосовно мети їх використання, надано зразки орієнтовних запитань для бесіди з досліджуваним, вказано вікові межі, які рекомендовано розробниками методик. Перші методики мають більш детальну інтерпретацію, бо не варто забувати, що наші знання мають доповнюватися.

Шифр НБУВ: ВА812140

4.Ю.753. Психологізм оповідання Оксани Забужко «Сестро, сестро...» / Т. Б. Івасенко // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 90-97. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

У ході аналізу було розкрито автобіографічну основу твору, вказано на особливості вираження внутрішнього світу персонажів оповідання. Акцентовано на психологічному нарративному типі, що об'єктивізує емоційність як домінуючий риси поетики твору. Осмислено роль художніх засобів зображення у становленні індивідуального стилю письменниці. Досліджено творчість письменниці в літературному процесі. З'ясовано, що Оксана Забужко властиве звернення до феміністичної теми, яка в українській літературі залишається актуальною. Доведено, що письменниця у своїх творах прагне зазірнути за межу людської свідомості й осмислити стан людського буття. На прикладі оповідання «Сестро, сестро...» досліджено своєрідність психологізму головних персонажів.

Шифр НБУВ: Ж100965

Див. також: 4.С.54

Галузева (прикладна) психологія. Психологія окремих видів діяльності

Психологія праці. Інженерна (технічна), авіаційна та космічна психологія

4.Ю.754. Особливості детермінації готовності до змін серед майбутніх українських правоохоронців / Г. Стояцька // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 214-222. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Досліджено проблему психологічних чинників сприйняття змін майбутніми українськими поліцейськими. Мета роботи — доведення концептуальної гіпотези про існування низки психологічних чинників, що здатні впливати на рівень готовності до змін серед курсантів, які здобувають вищу освіту і проходять підготовку до роботи в Національній поліції України. В ході дослідження застосовано факторний аналіз (factor analysis, component analysis) з основними методами, що було використано при побудові факторної моделі — метод головних компонент (Principal Component Analysis) та метод обертання (Varimax із нормалізацією Кайзера). На прикладі вибірки курсантів, які навчаються в українських закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, проведено дослідження тих психологічних чинників, які зумовлюють сприйняття змін особистістю. В дослідженні використано 8 методик та 13 показників. Вперше для дослідження готовності до змін серед майбутніх правоохоронців застосовано визначення рівня мислення зростання та імпліцитних теорій навчання (за методиками С. Dweck). Результати дослідження стали основою для проведення факторного аналізу для зниження розмірності та виділення компонентів, що визначають структуру взаємозв'язку між досліджуваними показниками. В ході дослідження вдосконалено уявлення про готовність до сприйняття змін майбутніми працівниками правоохоронних органів через емпіричну верифікацію таких її детермінант як професійна мотивація, відкритість новому досвіду, мотивація до успіху, соціальна адаптивність. Доповнено комплексне розуміння основних психологічних чинників, що впливають на формування готовності сприймати зміни молодими правоохоронцями. Висновки: до висновків дослідження можна віднести встановлення того факту, що в структурі особистості майбутнього правоохоронця можна виділити два ортогональних фактори (компоненти), детермінованих різними наборами змінних. Одержані компоненти визначено як проактивну та реактивну складову особистості щодо готовності сприймати зміни та реагувати на них.

Шифр НБУВ: Ж71450

Див. також: 4.Ю.775

Військова психологія

4.Ю.755. Деструктивний вплив бойового стресу на емоційну сферу особистості військового / О. Лящ, М. Яцюк // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 128-140. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — встановлення деструктивного впливу бойового стресу на емоційну сферу військового. Відповідно до мети дослідження використано контент-аналіз бесіди, методика на визначення рівня стресу Л. Рідера, РНҚ-9 шкалу самооцінки депресії, шкалу тривожності Тейлора, методи математичної статистики. Розглянуто проблему впливу бойового стресу на емоційну сферу військових. Зазначено, що основною реакцією військовослужбовця на бойові події є бойовий стрес, відмінною особливістю якого є наявність стрес-факторів бойової обстановки. Уточнено, що бойовий стрес розуміється як багатовіневий процес адаптаційної активності людського організму в умовах бойової обстановки, що супроводжується актуалізацією механізмів реактивної саморегуляції і закріпленням специфічних пристосувальних психофізіологічних змін. Результати дослідження вказують на те, що негативні психічні стани, які виникають у військовослужбовців у період виконання небезпечних для здоров'я і життя завдань, після повернення з зони бойових дій проявляються у загостренні почуття честі, гідності та справедливості, зростанні реакцій некеруваної агресивності, тривоги, конфліктності, що різко ускладнюють процес реадптації демобілізованих військових та безумовно вимагають проведення психологічної корекції. Одержані результати дослідження свідчать про те, що тривалі психотравмуючі фактори бойової обстановки деструктивно впливають на емоційну сферу військових, а в силу особистісних особливостей, у багатьох демобілізованих порушуються регуляція поведінки, а також моральноетична та когнітивна сфери. Висновки: встановлено, що у формуванні деструктивних наслідків вагому роль відіграють конфліктні переживання в системі цінностей та смислів професійної діяльності військовослужбовця, які актуалізуються в ситуації загрози життю та здоров'ю особистості. За допомогою точної оцінки та прогнозу впливу бойового стресу на особистість військового з'являється можливість командирам частин та підрозділів прогнозувати виникнення деструктивних психічних станів, а також динаміки поведінки особового складу в екстремальних умовах та адекватно реагувати на зміни в обстановці.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.756. Психокорекція проявів соціально-психологічної дезадаптації учасників бойових дій / Т. Кочубинська // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 111-127. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Мета дослідження — теоретичне конструювання та апробація авторської методики психокорекції проявів соціально-психологічної дезадаптації учасників операції Об'єднаних сил. Для досягнення мети дослідження було застосовано такі методи дослідження: теоретичні: філософсько-психологічний аналіз дослідження, узагальнення теоретико-методологічних підходів, моделювання та конструювання; емпіричні: формувальний експеримент з використанням психодіагностичного комплексу методик; методи математичної обробки даних: порівняльний аналіз за t-критерієм Стюдента. Реалізація програми психокорекції відбувалася відповідно до 5 етапів: діагностичного, інформаційно-просвітницького, індивідуальної психокорекції, групової психокорекції, оцінки ефективності. Участь у запропонованій програмі психокорекції взяли 38 учасників ООС. Для встановлення достовірності психокорекційної програми, а саме виключення вірогідності вікових динамічних змін, експериментальне дослідження проводилося з 40 учасниками ООС, які не брали участь у програмі психокорекції. У запропонованій програмі представлено засоби психокорекційного впливу: виокремлено просвітницький блок (лекції, навчальні семінари, програми соціально-психологічного супроводу) та блок психокорекційної роботи (індивідуальна та групова психокорекція), що впливали на прояви соціально-психологічної дезадаптації учасників ООС та сприяли виникненню конструктивних особистісних змін. Основним завданням програми психокорекції є особистісні зміни учасників ООС: гармонізація Я-концепції; емоційна складова: підвищення рівня прояву емоційного комфорту, зниження рівня прояву негативних емоцій: тривожності, агресивності, депресивності; комунікативна складова: підвищення комунікативного потенціалу та конструктивних способів взаємодії; поведінкова складова: вироблення конструктивних поведінкових стратегій; мотиваційно-ціннісна складова: гармонізація екстернальності та інтернальності, підвищення мотивації долаання перешкод, конструктивні ціннісні орієнтації. За результатами порівняльного дослідження за t-критерієм Стюдента для залежних вибірок встановлено якісні відмінності в показниках соціально-психологічної дезадаптації учасників ООС до та після участі у психокорекційній програмі: знизилася прояви показників по шкалах Я-фізичне і Я-сімейне; знизилася прояви агресивності, зокрема переживання образи, фізичної; особистісної тривожності; дезадаптації; неприйняття себе; емоційний дискомфорт; внутрішній контроль. Висновки:

результати формуального дослідження підтверджують ефективність запропонованої програми психокорекції.

Шифр НБУВ: Ж71450

Психологія творчості. Психологія наукової, науково-технічної та художньої діяльності

4.Ю.757. Хореографія в системі заходів фізичної та психологічної реабілітації дітей з вадами розвитку: монографія / З. А. Чорнак, О. А. Плахотнюк, Л. М. Ціж; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: Растр-7, 2022. — 218 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 203-215. — укр.

Розглянуто проблематику впровадження інноваційних технологій фізичної та психічної реабілітації дітей з розладами аутистичного спектра (корекційні підходи директивного впливу, методи структурованої терапії, ігрові методи реабілітації, арт-терапевтична реабілітація, анімалотерапія) в хореографії. Наведено результати експериментальних заходів перевірки ефективності програми фізичної та психічної терапії та обґрунтовано рекомендації щодо впровадження розробленої програми для фізичної та психічної корекції аутистичних розладів у дітей. Означено процедуру організації та проведення занять з хореографії та ритміки, визначено особливості корекції поведінки, рухових і психічних порушень заняттями хореографією для дітей з особливими потребами. Наведено порівняльну характеристику впливу занять хореографічним мистецтвом на здорових дітей та дітей з вадами фізичного та розумового розвитку.

Шифр НБУВ: ВА860402

Див. також: 4.Щ.673

Медична психологія

4.Ю.758. Психологічні особливості впливу стресу на виникнення психосоматичних розладів у дітей старшого шкільного віку / І. Грицюк, О. Хлівна // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 55-67. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — розкрити погляди на сучасне бачення психосоматичних розладів, що виникають у дітей старшого шкільного віку в умовах сучасного інформаційно насиченого та агресивного середовища, висвітлити результати емпіричного дослідження з цієї тематики, проаналізувати різноманіття досліджень, що стосуються впливу стресу на дітей старшого шкільного віку та виникнення у зв'язку зі стресовими ситуаціями психосоматичних розладів, визначити психологічні і психосоматичні аспекти впливу стресу на життя та здоров'я дітей старшого шкільного віку, опираючись на погляди відомих науковців, зокрема З. Фрейда, про те, що всі органічні страждання мають психологічну зумовленість, розкрити своє бачення впливу емоційної стійкості та самооцінки на функціонування внутрішніх органів. Методи дослідження: теоретичні (аналіз проблеми на підставі вивчення наукової літератури, систематизація та узагальнення одержаної інформації). Та емпіричні: психодіагностичні методики (Гісенський опитувальник соматичних скарг, контрольний перелік ознак психопатії, тест-опитувальник Г. Айзенка для діагностики властивостей і типу темпераменту, шкала психологічного стресу RSM-25, малюнковий тест «Автопортрет»), що надали змогу з'ясувати вплив стресу на появу психосоматичних порушень. Результати: у ході теоретичного аналізу виявили, що погляди на сучасну психосоматику виходять за межі уявленень лише про здоров'я чи хворобу. Так само і поняття «стрес» виходить за межі розуміння «погано» чи «добре». Зазначено про необхідність враховувати, що більшість людей, в тому числі й діти, в сучасному суспільстві знаходиться під впливом стресу, бо в часи науково-технічної революції, в якій ми живемо, посилюється психічна діяльність людей. Проаналізовано особливості дітей старшого шкільного віку засвоювати й переробляти великий обсяг інформації, необхідність швидкої адаптації, перші пошуки професійної реалізації, пошук себе тощо. Розглянуто виникнення проблеми емоційного стресу, тобто напруження й перенапруження фізіологічних систем організму під впливом емоційних чинників, як причини психосоматичних розладів. Аналіз одержаних даних полягав у виявленні відмінностей між представниками двох груп — групи емоційно стійких респондентів (середня емоційна стійкість та висока емоційна стійкість) з низьким рівнем стресу та групи емоційно нестійких респондентів (висока емоційна нестійкість та дуже висока емоційна нестійкість) з середнім рівнем стресу. Значну увагу приділено опису психологічної картини хвороби, оскільки від такого знання залежать наступні терапевтичні заходи. Висновки: в умовах стресу, а також з урахуванням нестійкої або заниженої самооцінки діти старшого шкільного віку більш схильні до психосоматичних розладів серцево-судинної системи, системи органів травлення. Узагальнено результати впливу психологічних і соціальних факторів, яким є, власне, стрес. З'ясовано афективно-емоційні фактори впливу на виникнення психосоматичних порушень.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.759. Соціально-психологічні особливості системи формування професійної компетентності майбутніх фахівців медичної галузі: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / В. О. Рудий-Трипольський; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. — Київ, 2023. — 20 с. — укр.

Визначено соціально-психологічні особливості системи формування професійної компетентності майбутніх фахівців медичної галузі. На основі системно-інтегративної методології визначено соціально-психологічні особливості процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців медичної галузі. Розкрито блоки структурних складових (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-оцінний, функціонально-діяльнісний, особистісно-рефлексивний) професійної компетентності майбутніх фахівців-медиків та їх змістовне наповнення. Визначено критерії та емпіричні показники рівнів (допустимого, достатнього, оптимального) сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців медичної галузі за блоками її структурних складових. Виокремлено етапи (діагностичний, аксіологічний, теоретичний, практичний, контрольно-аналітичний) та організаційні умови системи формування професійної компетентності майбутніх фахівців медичної галузі. Розроблено і доведено ефективність програмно-цільового проєкту системи формування професійної компетентності майбутніх фахівців медичної галузі, обґрунтовано змістовно-процесуальні засади його поетапної практичної реалізації з дотриманням визначених організаційних умов.

Шифр НБУВ: RA453204

4.Ю.760. What every psychologist and psychotherapist should know about the placebo and nocebo effect / S. Giacomuzzi, E. Markus, N. Barinova, K. Garber, A. Kocharian // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 68-82. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Лише декілька медичних термінів використовуються так часто, навіть у метафоричному плані, як слова плацебо та ноцебо. Майже будь-який психолог і психотерапевт вважає, що він/вона добре знає, що розуміють під поняттями плацебо або ноцебо, але, зазвичай, не можуть пояснити, як саме це працює. Крім того, більшість психологів та психотерапевтів одразу замислюються про клінічні випробування. Однак багато речей приписують ефекту плацебо або ноцебо, який насправді не підпадає під цю концепцію з точки зору суворой наукової термінології. Тому наступна стаття підсумовує поточні дискусії щодо ефектів плацебо/ноцебо, посилюючи на сучасну наукову літературу. Для реалізації мети дослідження використовували методи теоретичного наукового дослідження. Таким чином, пацієнти більш схильні до розвитку ефектів ноцебо — це ті, хто має альтернативні або негативні переконання в галузі охорони здоров'я або досвід або нереальне сприйняття лікування; управління цими факторами є основною стратегією протидії ефекту ноцебо. Висновки: медичні працівники можуть допомогти мінімізувати вплив ефекту ноцебо, використовуючи спосіб формування та передачі інформації про лікування, включаючи переваги та несприятливі ефекти. Встановлення позитивної взаємодії з самого початку та залучення пацієнтів до рішень щодо їх лікування та забезпечення розуміння ними причини їх хвороби та того, що вони можуть зробити для лікування своїх симптомів, швидше за все, призведе до кращих результатів лікування.

Шифр НБУВ: Ж71450

Див. також: 4.Ю.773

Прикладна психологія

4.Ю.761. Психологія проєктної діяльності: навч. метод. посіб. / С. С. Єрмакова; Одеська державна академія будівництва та архітектури. — Одеса: ВМВ, 2009. — 303 с.: іл. — Бібліогр. в кінці розд., с. 175-177. — укр.

Представлено основи психологічної теорії та практики управління проєктами. Розглянуто суть і механізм різних психологічних ефектів, що проявляються на індивідуальному, груповому та організаційному рівнях, та спричиняють вплив на організаційні процеси і ефективність управління персоналом.

Шифр НБУВ: BA863834

4.Ю.762. Як провести супервізію тренерської роботи: навч.-метод. посіб. / С. В. Івашнова; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. — 94 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 90-93. — укр.

Представлено технологію проведення супервізії й інтервізії діяльності освітнього тренера. Узагальнено теорію та практику здійснення супервізій у діяльності психологічної служби, соціальної роботи та досвіду проведення супервізійних сесій цих тренерів, які займаються тренерською діяльністю у формальному та неформальному секторі освіти. Використано матеріали супервізії діяльності тренерів, напрацьовані автором з групою педагогів, які пройшли навчання як тренери програми розвитку професійної компетентності педагогічного персоналу закладу освіти. Всвітлено проєкти документів, важливих для супервізійної роботи з цією групою, але відсутніх у правовому полі. Наголошено, що представлені зразки мають статус внутрішнього

документа та не можуть застосовуватися офіційно, однак, в подальшому вони можуть стати основою для унормування стосунків супервізорів та освітніх тренерів, які безпосередньо впроваджують тренінгові технології в систему підготовки та підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників в умовах Нової української школи.

Шифр НБУВ: BA860895

Соціальна (суспільна) психологія

4.Ю.763. Ключові соціально-психологічні особливості подружжя зі свідомою багатодітністю / Н. Чепелева // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 288-302. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Здійснено теоретичний та емпіричний аналіз окремих соціально-психологічних особливостей подружніх пар зі свідомою багатодітністю. Методи дослідження — теоретичний соціально-психологічний аналіз феномену багатодітності щодо характеристик, які зумовлюють, сприяють свідомому вибору багатодітності подружжя. Розроблено анкету і здійснено опитування, яке включало декілька сутнісних блоків — питання щодо прийняття рішення про багатодітність, щодо труднощів багатодітної родини, особливостей внутрішньосім'яної та соціальної підтримки. Теоретично й емпірично виявлено соціально-психологічні особливості людей, які свідомо стали батьками 3-х і більше дітей та відчувають у цьому своє покликання, потребу і бажання, базуються на високих репродуктивних початкових установках у більшості респондентів. З'ясовано, що перехід сім'ї до багатодітності може здійснюватися різними етапами, але можна твердо говорити, що усвідомлену багатодітність слід розглядати як заплановану багатодітність. Це підтверджується даними статистики й соціокультурними механізмами, за якими саме наявність 3-х і більше дітей є тим рівнем, який зумовлює життєздатність суспільства і родини. Проаналізовано дані опитування благополучних багатодітних родин, де спостерігається життя стійкої сімейної системи, жінки займаються професійною діяльністю, самореалізовані, і при цьому поєднують материнство та виховання дітей, адже в сучасному світі цінність батьківства конкурує з іншими цінностями, зокрема з успішною професійною діяльністю і кар'єрою. Встановлено певні суспільні установки та стереотипи щодо багатодітності. Наведено сучасні погляди суспільства, згідно з якими призначення жінки — це не лише материнство і дім, а й інші можливості для реалізації закладеного в ній потенціалу. Основою свідомої багатодітності подружжя є особистісна і соціальна зрілість його членів. Висновки: в роботі сформувовано соціальні і особистісні характеристики, проблеми і труднощі, з якими стикаються батьки зі свідомою багатодітністю. Доведено, що соціальна підтримка хоча й відіграє суттєву роль, але насамперед потрібно формувати її на базі психологічної готовності, свідомого вибору, можливостей самореалізації таких сімей і батьків зокрема.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.764. Людина і суспільство: філософські, психологічні та політологічні виміри: монографія: в 3 кн. Кн. 2. **Особистість в соціумі: психологічні механізми активності** / Т. Б. Партико, Н. П. Гапон, С. Л. Грабовська, Н. В. Гребінь, О. В. Квас, О. С. Штепа, І. Р. Петровська, Р. І. Карковська, Т. М. Мандзик, Н. І. Левус, А. О. Вовк, А. А. Присяжнюк, В. А. Гупаловська, І. А. Кочергіна, І. І. Галецька, Л. Д. Климанська, М. Б. Перун, Х. Р. Стельмашук, Л. І. Дідковська, С. М. Чолій, О. В. Сазонова; ред.: В. П. Мельник, В. О. Васютинський, С. Л. Грабовська, Н. П. Гапон, В. П. Мельник; Львівський національний університет ім. Івана Франка. — Львів, 2022. — 422 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 388-416. — укр.

Досліджено психологічні механізми активності особистості в соціумі. Розкрито ключові проблеми психологічних механізмів соціальної активності особистості: формування сенсовності буття, мотиваційних векторів, громадянської ідентичності, подолання онтологічної незахищеності тощо. Зроблено спробу визначити психологічні предиктори соціальної активності особистості та проаналізувати сучасні ризики порушення психічного здоров'я, представити психологічні практики запобігання та подолання деструктивних впливів викликів сьогодення на особистість.

Шифр НБУВ: B359180/2

4.Ю.765. Невротичні стани у подружній парі як чинник порушення життєдіяльності сім'ї / О. Феніна // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 244-255. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто аналіз сімейної ситуації на сьогоднішній день в Україні, коли ситуація в багатьох сім'ях різко змінилася через пандемію, введення карантинних обмежень, коли сімейні пари перебували на ізоляції від зовнішнього світу. Особлива увага приділяється сім'ям з порушенням гармонії в сім'ї, з тенденцією до розлучення, до зруйнування шлюбних відносин. Ініціатором розлучення, в більшості сімей, які звернулися за допомогою, виступає дружина. Запропоновано результати емпіричного

дослідження особливостей прояву емоційної сфери в подружніх парах. Зокрема прояву невротичних станів, тривоги, істеричного типу реагування, астенії, невротичної депресії, obsесивно-фобічних порушень. Проаналізовано конкретні діагностичні методи та методики, що застосовуються у роботі з подружніми парами. Для дослідження прояву невротичних проявів у подружніх парах було використано наступні методи дослідження: бесіда, Методика діагностики неврозу (К. Хек, Х. Хесс), Клінічний описувальник для виявлення та оцінки невротичних станів (К. К. Яхін, Д. М. Менделевич). Також з подружніми парами було проведено консультативну роботу з приводу їх запити. В емпіричному дослідженні взяли участь 18 подружніх пар. На основі проведеного дослідження виявлено, що прояв невротичних станів пов'язаний з життєдіяльністю подружньої пари впливає на гармонію в сім'ї, планування майбутнього, на повсякденне життя в цілому, є причиною можливих розлучень. Проведене дослідження засвідчило, що подружні парам притаманний високий рівень тривоги, як серед жінок, так і серед чоловіків; жінкам більшою мірою притаманний істеричний тип реагування, а чоловікам астенія. Більшість сімей сформулювали свій запит, як руйнацію стосунків, дисбаланс в подружній парі, погіршення в сексуальних стосунках, складнощі у взаємодії з дітьми. Дані показники свідчать про необхідність психотерапевтичної допомоги. Висновки: дослідження засвідчило, що в більшості подружніх пар є схильність до неврозу. Більшість відразу наголошували на підвищеній тривожності, втраті віри в майбутнє гармонійне життя, відчай. Важливим моментом є складнощі у перебуванні в домівці цільми днями з дітьми, партнером, а в деяких сім'ях, з батьками одного з подружжя. Прослідковувалась втрата віри в себе, в свої сили, зниження самооцінки.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.766. Особистісні чинники життєвого самовизначення (ч. 1) / Ю. М. Ковальчук // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 13-17. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Наведено концептуальний аналіз феномена самовизначення як провідного чинника реалізації життєвого проекту. Зміст концепції містить такі ключові тези. Функціональне призначення самовизначення полягає в забезпеченні самостійності життя, що постає провідною умовою реалізації його природного призначення, — життєвого проекту. Самовизначення є втіленням функціональної необхідності та «права» будь-якого суб'єкта проекту життя на самостійність у вирішенні стратегічних і ситуативних завдань його існування. Чинником виникнення потреби в самовизначенні є аморфність і невизначеність життєвої ситуації. Самовизначення як специфічну форму активності людини утворюють акти, які вона здійснює, щоб визначитися стосовно себе: подолати хаос невизначеності у собі і впорядкувати себе засобами самовизначення. Психологічною запорукою цієї активності є така властивість людини, як нетолерантність до невизначеності. Спонування до подолання невизначеності та психологічні способи його задоволення — механізми, що сформувалися еволюційно. Механізм самовизначення серед них належить до фундаментальних. Самовизначення передбачає орієнтування на власні еталони й індикатори оцінки результативності руху життя і дистанціювання від еталонів й індикаторів інших його чинників, адже лише власні критерії та показники є найбільш адекватними і точними в силу їх природної високої чутливості до автентичності станів їх власника і носія. Самовизначення — це процес, що відбувається на свідомому, підсвідомому і безсвідомому рівнях особистісного функціонування. Самість людини є системою психіки, що забезпечує процес самовизначення і досягнення стану самовизначеності. Це зумовлено її функціональним призначенням, що полягає в забезпеченні психологічної саморегуляції як універсального процесу, який охоплює всі види, форми і рівні життєдіяльності індивіда. Самовизначення належить до провідних функцій системи самості. Ядром самості є генофеном автентичності. Генофеном автентичності виконує функцію особистісного генетичного чинника цілісності життя й автентичності його руху як процесу втілення його проекту. Завдання генофеному автентичності полягає в тому, щоб відповідно до властивого йому програмного алгоритму утримувати в концентрованій стиснутій формі й унікальній конфігурації всі системотвірні складники і якісні характеристики життя, а також виконувати на цій основі роль генетичного чинника цілісності життя й автентичності його руху як процесу втілення його проекту.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ю.767. Особистісні чинники життєвого самовизначення (ч. 2) / Ю. М. Ковальчук // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 14-19. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Наведено концептуальний аналіз феномена самовизначення як провідного чинника реалізації життєвого проекту. Зміст концепції становлять такі основні тези. Функціональне призначення самовизначення полягає в забезпеченні самостійності життя, що є провідною умовою реалізації його природного призначення, — життєвого проекту. Самовизначення є втіленням функціональної необхідності та «права» будь-якого суб'єкта проекту життя на самостійність у вирішенні стратегічних і ситуативних завдань

його існування. Чинником виникнення потреби в самовизначенні є аморфність і невизначеність життєвої ситуації. Самовизначення як специфічну форму активності людини утворюють акти, які вона здійснює для того, щоб визначитися стосовно себе: подолати хаос невизначеності в собі і впорядкувати себе засобами самовизначення. Психологічною запорукою цієї активності є така властивість людини, як нетолерантність до невизначеності. Спонування до подолання невизначеності та психологічні способи його задоволення — механізми, що сформувалися еволюційно. Механізм самовизначення серед них належить до категорії фундаментальних. Самовизначення передбачає орієнтацію на власні еталони й індикатори оцінки результативності руху життя та дистанціювання від еталонів й індикаторів інших його чинників, оскільки лише власні критерії й показники є найбільш точними в силу їх природної високої чутливості до автентичності станів їх власника та носія. Самовизначення — процес, що відбувається на свідомому, підсвідомому та безсвідомому рівнях особистісного функціонування. Самість людини — це система психіки, що забезпечує процес самовизначення і досягнення стану самовизначеності. Це зумовлено її функціональним призначенням, що полягає в забезпеченні психологічної саморегуляції як універсального процесу, що охоплює всі види, форми та рівні життєдіяльності індивіда. Самовизначення належить до провідних функцій системи самості. Ядром самості є генофеном автентичності. Генофеном автентичності виконує функцію особистісного генетичного чинника цілісності життя й автентичності його руху як процесу втілення його проекту. Завдання генофенома автентичності полягає в тому, щоб у відповідності до властивого йому програмного алгоритму утримувати в концентрованій стиснутій формі й унікальній конфігурації всі системотвірні складники та якісні характеристики життя, виконувати на цій основі роль генетичного чинника цілісності життя й автентичності його руху як процесу втілення його проекту.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ю.768. Психологічні принципи комунікацій при створенні управлінських команд / А. Черкаський // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 303-313. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Мета роботи — розглянути та проаналізувати основні принципи й теоретичні моделі комунікацій в управлінських командах. В основу дослідження покладено теоретичні методи: аналіз й узагальнення наукових джерел із проблем вивчення комунікацій в управлінських командах. Наведено основні визначення поняття «комунікація» в сучасній науці, проаналізовано процеси комунікації, що забезпечують ефективну роботу команди. Зазначено, що міжособистісне спілкування, обмін інформацією, тобто комунікація між членами команди, виступає основою для безпосереднього об'єднання людей в інтересах одержання синергетичного ефекту від спільної діяльності. Особливий акцент на тому, що здатність людей спілкуватися один з одним, тобто встановлювати канали комунікації, не є єдиною умовою створення команд. Для команд важливим є формування ними комплексу власних норм і правил спільної роботи, рольова структура виконання обов'язків, особлива організаційна культура і стиль управління і т. д., однак всі вони можуть бути вироблені командою тільки за наявності добре сформованої системи комунікації між її учасниками. Отже, в командах вибудовується більш потужна мережа комунікаційних каналів, як за розгалуженістю, так і за обсягом інформації, що по них проходить. У сучасних умовах здатність команд до створення системи комунікації — одна з ключових їх компетенцій, а найважливішою умовою формування комунікаційного потенціалу команди є довіра її учасників один до одного. Створення атмосфери довіри в команді є важливою складовою побудови і розвитку комунікаційної мережі, формування комунікаційної дифузії, відсутність яких фактично стане непереборною перешкодою для створення командами свого загального людського потенціалу, перетворення персоналізованих знань в командні знання. Зазначено, що командна комунікація надає змогу не тільки забезпечити кращу реалізацію знань, умінь і навичок кожного учасника команди на своєму робочому місці, але і сформувати механізм, що забезпечує потоки ідей, знань і спостережень від одного члена команди до всіх його колег. Важливе значення має підготовка керівників команд, всього управлінського персоналу, навчання методів налагодження комунікаційних каналів, як по горизонталі, так і по вертикалі.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.769. Психологія релігії: підручник / О. І. Предко; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. — Вид. 3-тє, випр. та допов. — Київ: Ліра-К, 2023. — 346 с. — укр.

З урахуванням сучасних наукових досліджень розглянуто суть та історичну генезу психології релігії. Розкрито особливості релігійних почуттів, релігійної віри, релігійного досвіду, молитви. Розглянуто ідеї психології релігії в контексті гуманістичного психоаналізу Е. Фромма. Висвітлено можливості трансперсональної психології в дослідженні релігії. Увагу приділено релігійним почуттям в дослідженнях філософів, психологів, богословів. Охарактеризовано форми прояву релігійної віри. Розглянуто різноманітні підходи до визначення релігійного досвіду.

Шифр НБУВ: ВА860749

4.Ю.770. Роль мови у контексті ідентичності та аккультурації мігрантів / І. Тарасюк // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 233-243. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Сучасний політичний та суспільний розвиток актуалізує значення мови в контексті національної, культурної та соціальної ідентичності особистості. Особливого значення питання мови та її функцій набуває в руслі успішної інтеграції мігрантів у іншомовному середовищі. Згідно з актуальними дослідженнями та опитуваннями населення в мультикультурних суспільствах, мові належить вирішальне значення у процесі інтеграції, а відтак сприяє успішній аккультурації мігрантів. Мета роботи — здійснити огляд та проаналізувати наявні теорії мовної комунікації в контексті ідентичності особистості. Для реалізації поставленої мети було використано базові теоретичні методи дослідження, а саме: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення. Дослідницький центр П'ю у Вашингтоні 2017 р. оприлюднив результати опитування мігрантів по всьому світі, котрі засвідчують, що саме володіння мовою домінуючої більшості є надважливою передумовою, аби стати повноцінною частиною суспільства, бути інтегрованим та визнаним у ньому. Для поглибленого вивчення впливу мови на життя мігрантів у іншомовному середовищі було розроблено багато теорій з мовної комунікації. Одна з найбільш відомих теорій у контексті теми ідентичності є теорія соціальної ідентичності (SIT), за якою мова є ознакою, через яку особистість сигналізує свою соціальну ідентичність та належність до певної групи. Теорія етнолінгвістичної ідентичності (EIT) фокусує увагу на взаємозалежності між етнічною та мовною ідентичністю. В центрі уваги не лише мовленнєві дії, але й соціально-психологічні процеси, котрі лежать в основі міжкультурної комунікації. У центрі теорії комунікативної адаптації (CAT) — соціально-психологічні фактори, що впливають на процес комунікації між різними, несхожими мовцями. В процесі такої комунікації відбувається усунення мовленнєвих відмінностей або ж навпаки наголошення на них (приміром через діалект або соціолект). Висновки: в контексті аккультурації мові належить беззаперечно важлива функція, адже завдяки їй відбувається обмін інформацією про належність до тієї чи тієї групи. Діалекти та акценти надають інформацію про регіональне походження. Через соціолекти мігранти ідентифікують себе з певними соціальними групами. Знання мови домінуючої більшості відкриває додаткові перспективи для навчання та праці, а знання мови свого етносу надає можливість не втрачати зв'язків зі своєю етнічною спільнотою. Це і є основним принципом інтеграції, а відтак і успішної аккультурації.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.771. Problems of parent-child relations / D. Abdullaeva // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4. — С. 98-103. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Висвітлено проблему розвитку комунікативних навичок, заснованих на забезпеченні здорового клімату між батьками і дітьми, емоційному та сенсорному прийнятті батьків своєї дитини та їх психологічної підтримки. Розкрито результати дослідження автора по вивченню сімейних відносин, запобігання агресивності дітей у ситуації негативних відносин з батьками. Акцентовано на відображенні сили сім'ї у відносинах з дітьми, особливості соціалізації в сім'ї та поза нею.

Шифр НБУВ: Ж100965

Див. також: 4.Ю.742, 4.Ю.745

Дитяча психологія

4.Ю.772. Гендерні відмінності поведінкового компоненту соціального інтелекту дітей з особливими освітніми потребами / М. Коць, Т. Дучимінська, С. Полікарчик // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 96-110. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Здійснено теоретичний аналіз та емпіричне дослідження гендерних відмінностей поведінкового компоненту соціального інтелекту дітей з особливими освітніми потребами. Вибірку склали учні 7 — 11 класів навчально-реабілітаційного центру. Загальна чисельність яких складала 60 осіб: 36 хлопців та 24 дівчат. Досліджувані представляли собою групу, різну за статевими та віковими параметрами. Для проведення емпіричного дослідження було використано: опитувальник «Соціальна адаптованість», тест «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» (К. Томас, адаптація Н. Грішиної), шкали самомоніторингу Снайдера. Встановлено, що хлопці більш соціально адаптовані, ніж дівчата. Це зумовлене, перш за все, середовищем, в якому навчаються діти з особливими освітніми потребами. Підтверджено, що у хлопців найбільше виражений оптимальний рівень самомоніторингу, тоді як у дівчат переважає високий рівень. Це свідчить про те, що у хлопців феномен самомоніторингу більш розвинутий ніж у дівчат. Висновки: виявлено низку статистично значущих кореляційних зв'язків, а саме: стилями поведінки в конфліктних ситуаціях та рівнем самомоніторингу дітей з особливими освітніми потребами, а також між рівнем соціальної адаптованості та стилями поведінки у дівчат. Перспективними

подальших досліджень є проведення емпіричного дослідження особистісної сфери дітей з особливими освітніми потребами, вивчення основних причин, форм та проявів поведінкових розладів з метою їх ранньої діагностики та корекції.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.773. Діти і війна: монографія / В. Зливков, С. Луконська, Н. Євдокимова, С. Ліпінська. — Київ: Лисенко М. М., 2023. — 218, [2] с.: іл. — Бібліогр.: с. 194-205. — укр.

Проаналізовано сучасні зарубіжні та вітчизняні теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо патологічної допомоги дітям війни. Розглянуто особливості психологічної допомоги дітям війни у соціокультурному контексті; охарактеризовано психологічні реакції дітей під час війни, зокрема посттравматичний синдром, реакції горювання та травмівної втрати. Визначено ключові напрямки організації психологічної підтримки дітей під час війни, зокрема, у контексті родини, освітніх закладів та волонтерських організацій; окреслено вітчизняні напрацювання у даній галузі. Обґрунтовано теоретичні засади та принципи практичної реалізації психокорекційних занять з дітьми та підлітками, постраждалими від війни.

Шифр НБУВ: ВА860279

4.Ю.774. Еволюційні тенденції булінгу як остракізації контактів у навчальному середовищі / В. Назаревич // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 168-184. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета дослідження — здійснити теоретичний і практичний аналіз змін у тенденціях булінгових стратегій остракізації контактів у навчальному середовищі. Проаналізувати питання психологічного цюкування в освітньому просторі, вирішення якого великою мірою залежить від поставлених цілей та обраних стратегій його теоретичного вивчення і засобів емпіричного дослідження. Для дослідження факторів переходу до тенденцій остракізації як виходу із булінг-стратегій в освітньому просторі було проведено емпіричне дослідження, в якому використано методику ціннісних орієнтацій М. Рокіча для виявлення особливостей поведінкових виборів і цінностей особистості остракізатора та методика «Діагностика мотивації до успіху» Е. Елсера, для дослідження вікових змін мотивації учасників групи остракізаторів у навчальному середовищі, на основі результатів яких здійснено аналіз одержаних аналітичних даних. Висвітлено основний механізм процесу зародження остракізму, який визначається як розширення індивідуальних моделей соціально прийнятної стереотипної поведінки булерів у різних видах взаємодії та стресових ситуаціях. Сформовано класифікацію основних механізмів пасивного подолання активних проявів агресії, на основі яких було представлено фактори переходу до тенденцій остракізації як виходу із булінг-стратегій в освітньому просторі: виховання/покарання; втрата цікавості як форма еволюції ціннісних орієнтацій особистості; підкорення булера; підкорення жертви; вікові зміни мотивації. Висновки: зроблено висновки в системі вивчення еволюційних тенденцій явища булінгу як остракізації контактів у навчальному середовищі про те, що індивід-остракізатор може володіти досить високим рівнем цінності спілкування як включеності у всі процеси групової життєдіяльності та можливості особистісного впливу на її перебіг; формування особистості остракізатора в старшому шкільному та студентському віці може бути наслідком високого рівня домагань індивіда та можливого прояву синдрому «відмінника»; рівень особистісної та соціальної відповідальності збільшує рівень мотивації осіб до успіху, а також передбачає застосування латентних форм агресивної поведінки як прояву остракізаторських тенденцій.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.775. Комплексна програма створення профорієнтаційного простору професійного самовизначення старшокласників як чинника особистісного зростання / А. М. Шевенко // Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3. — С. 52-60. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Запропоновано ознайомитися з комплексною навчально-розвивальною програмою цілеспрямованого професійного самовизначення та особистісного зростання. Змістові модулі програми містять інформацію, яку спрямовано на сприяння в професійному самовизначенні та особистісному зростанні старшокласників. У процесі опрацювання модулів програми активізується самопізнання здобувачів освіти та відбувається проектування побудови професійного «Я».

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ю.776. Методика «Kids' Skills» як спосіб трансформації дитячих проблем у навички / М. Химко // Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37. — С. 270-287. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розглянуто природу небажаної поведінки, її причини та цілі, описано кроки та способи її діагностики. Описано центральні ідеї терапії, скерованої на вирішення, та її особливості в роботі з дітьми. Ознайомлено з історією становлення методу «Kids' Skills» (дитячі навички), проаналізовано його теоретико-методологічну основу, описано основні етапи цього підходу. Використано такі методи дослідження, як аналіз та узагальнення теоретичних джерел вітчизняних і зарубіжних учених із питань проблемної поведінки дітей, центральних ідей терапії, скерованої на

вирішення, особливості роботи з проблемною поведінкою дитини та методики «Kids' Skills» (дитячі навички). Результати аналізу теоретичних джерел надають змогу виділити й охарактеризувати ознаки небажаної поведінки у дітей та їхні цілі. Описано класифікацію чотирьох цілей небажаної поведінки, запропоновану Р. Дрейкусом, та її основні наслідки. Представлено головні кроки, які відіграють важливу роль для діагностики проблемної поведінки. Основний акцент зроблено на підході до стислорічної терапії, скерованій на вирішення, де пошук причини проблеми не є ключовим елементом роботи. Тому важливим є представлення та опис центральних ідей цього напрямку, а також його особливості у роботі з дітьми. Детально описано методику роботи з дітьми «Kids' Skills» (дитячі навички), розроблену фінським психіатром Бенном Фурманом. Відображено шлях її становлення, теорії та підходи, які вплинули на створення програми. Висновки: метод «KS – дитячі навички» є ефективним інструментом допомоги дитині, покращує стосунки сімейної системи, формує новий конструкт мислення та ставлення до перешкод, які трапляються на життєвому шляху. В основі цього підходу – співпраця, віра у здібності дитини, бажання вчитися. Це структурований поетапний підхід до роботи з дітьми з доволі широким спектром психологічних та поведінкових проблем.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.777. Особливості конфліктної поведінки у міжособистісній взаємодії підлітків / А. Лякішева, С. Мілінчук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 1. – С. 30-35. – Бібліогр.: 9 назв. – укр.

Здійснено аналіз сучасних підходів до визначення поняття конфліктної поведінки, проаналізовано особливості її прояву в підлітковому віці. Уточнено суть понять «конфлікт», «конфліктність», «конфліктна поведінка», «міжособистісна взаємодія». Виявлено, що підлітки під час конфлікту найчастіше обирають такі стратегії поведінки, як «суперництво», а найменше – «співпраця». Автори одержали дані, що характеризують різні типи взаємин і визначили різні типи: авторитарний, егоїстичний, агресивний, підозрілий, підлеглий, залежний, доброзичливий, альтруїстичний. Одержані результати надають можливість підвищити ефективність соціально-педагогічних заходів, що спрямовані на подолання конфліктної поведінки в підлітків.

Шифр НБУВ: Ж71506

4.Ю.778. Психодіагностика мовленнєвої обдарованості дитини через цілеутворення процесів говоріння і аудіювання / Л. О. Калмикова, Н. В. Харченко, І. Б. Мисан // Освіта та розвиток обдар. особистості. – 2021. – № 3. – С. 44-51. – Бібліогр.: 9 назв. – укр.

Представлено авторські методики діагностики розвитку мовленнєвих процесів (говоріння і аудіювання) в обдарованих дітей старшого дошкільного віку. Для діагностики стану розвитку в дітей операцій мовленнєвого цілеутворення у процесі говоріння запропоновано методику «Співпраця з дітьми зі спільної постановки мети висловлювання» (Л. О. Калмикова, 2011). Згідно з цією методикою, мовленнєві операції вивчаються за такими показниками, як: спосіб регуляції цілеутворення; спосіб відображення мети; прогнозування висловлювання; зв'язок образу передбачуваного результату з мотивами. Обсервуються відповідні цим показникам мовленнєві операції: довільність/мимовільність цілеутворення у висловлюваннях; усвідомленість/неусвідомленість цілеутворення у висловлюваннях; самостійність/співробітництво прогнозування висловлювання; образ пов'язується/не пов'язується з мотивом. Для дослідження стану розвитку в дітей мовленнєвих операцій цілеутворення під час аудіювання запропоновано методику «Співпраця з дітьми зі спільної постановки мети аудіювання» та «індивідуальні бесіди з дітьми» (Н. В. Харченко, 2018). Згідно з цими методиками, мовленнєві операції вивчаються за такими показниками, як: довільність/мимовільність аудіювання; усвідомленість/неусвідомленість аудіювання; самостійність аудіювання. Обсервуються відповідні цим показникам мовленнєві операції, як-от: довільність цілеутворення аудіювання; усвідомленість/неусвідомленість аудіювання; самостійність аудіювання. Виокремлено й описано орієнтовні рівні розвитку мовленнєвих операцій цілеутворення у процесі говоріння та мовленнєвих операцій цілеутворення під час аудіювання у дітей старшого дошкільного віку: високий, достатній, середній, низький.

Шифр НБУВ: Ж100965

4.Ю.779. Психологічні та правові основи профілактики насильства в учнівському середовищі: наук.-практ. посіб. / В. П. Остапович, Л. С. Процик, Ю. Ю. Бойко-Бузиль, І. І. Пампура, І. П. Остапович; ред.: В. О. Криволапчук; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. – Київ: Людмила, 2022. – 155 с. – Бібліогр.: с. 114-121. – укр.

Розкрито правові засади та соціально-психологічні підходи до розуміння явища насильства в учнівському середовищі. Викладено результати нормативно-правового та психологічного аналізу проявів насильницької поведінки в учнівському середовищі, причини їх формування та наслідків. Запропоновано діагностичний інструментарій для вивчення та психологічні рекомендації щодо превенції випадків насильства в учнівському середовищі.

Шифр НБУВ: ВА860274

4.Ю.780. Теоретичний аналіз психологічних особливостей перфекціонізму у юнацькому віці / С. Марчук // Психол. перспективи. – 2021. – Вип. 37. – С. 141-154. – Бібліогр.: 26 назв. – укр.

Розкрито теоретичний аналіз психологічних особливостей перфекціонізму у юнацькому віці. Мета роботи – теоретичний аналіз психологічних особливостей перфекціонізму у юнацькому віці. В основу дослідження покладено теоретичні методи: аналіз, синтез та узагальнення наукових джерел із проблем вивчення перфекціонізму та психологічних особливостей юнацького віку. До результатів належить теоретичний аналіз базових позицій вивчення перфекціонізму в осіб юнацького віку. Представлено огляд досліджень різних науковців до причин виникнення перфекціоністських тенденцій. Наведено опис деяких вікових особливостей виникнення і розвитку перфекціонізму. Проведений аналіз наукової літератури вказує на те, що батьки мають суттєвий вплив на розвиток перфекціонізму у дітей. Доведено, що проблема перфекціонізму досить нова в українській науковій літературі, і наявність потреби дослідження перфекціонізму вимагає більш глибокого аналізу цього феномену на сучасному етапі розвитку психологічної науки в Україні. Зроблено опис психологічних особливостей періоду юнацтва, зокрема, новоутворень у юнацькому віці та кризи ідентичності. Описано окремі індивідуально-типологічні передумови розвитку перфекціонізму. Зазначено актуальність вивчення перфекціонізму саме в юнацькому віці. Визначено, що кожен тип перфекціонізму має вплив на формування особистості юнаків. Ступінь вираженості кожного типу перфекціонізму в юнацькому віці є різним. Констатовано, що найбільш представленим є високий рівень перфекціонізму, орієнтованого на себе в осіб юнацького віку. Висновки: у висновках зазначено, що перфекціонізм як психологічний феномен має значний вплив на формування особистості. Для юнацького віку є характерними завищені вимоги до себе, тому юнаки вважають, що оточуючі пред'являють їм завищені вимоги. Відповідно до наукових досліджень, високий рівень перфекціонізму, орієнтованого на себе, найбільш характерний для осіб юнацького віку.

Шифр НБУВ: Ж71450

4.Ю.781. Ціннісні орієнтації старшокласників з ознаками інтелектуально-академічної обдарованості / М. Ю. Мельник, Н. А. Бельська // Освіта та розвиток обдар. особистості. – 2021. – № 3. – С. 88-99. – Бібліогр.: 24 назв. – укр.

Представлено аналіз специфіки ціннісних орієнтацій старшокласників з ознаками інтелектуально-академічної обдарованості у порівнянні з учнівським загалом. Доведено, що для учнів з ознаками інтелектуально-академічної обдарованості надзвичайно важливими є: свобода дії відповідно до власних переконань, відданість добробуту членів групи і свобода культивувати власні ідеї та переконання. Водночас менш важливими для них є цінності влади, традиції, конформність. Учасники контрольної групи демонструють важливість цінностей особистісної спрямованості, пов'язаних з отриманням особистих вигод. Результати дослідження засвідчують зв'язок ціннісних орієнтацій учнів з ознаками інтелектуально-академічної обдарованості з когнітивними і творчими здібностями.

Шифр НБУВ: Ж100965

Див. також: 4.Ю.758

Авторський покажчик

- Абдуллаєв С. О. 4.У.132
Абрамов С. О. 4.У.163
Аверіна К. С. 4.С.22
Аверчов О. В. 4.У.261
Аврамова О. Є. 4.Х.383
Автухов К. А. 4.Х.400,
4.Х.411
Автушенко І. 4.Т.87
Авшенко Н. М. 4.Ч.562
Агарков А. А. 4.У.279
Александров О. 4.У.286
Александрова Г. А. 4.Т.62
Александрович В. 4.Ш.666
Алексєенко І. В. 4.Х.348
Алексєенко К. М. 4.Ч.481
Апаташова О. В. 4.Ч.492
Алямін В. В. 4.Х.383
Амеліна А. С. 4.Х.383
Ананченко Ю. М. 4.Ч.542
Андрашеве В. 4.У.132
Андрєєва В. А. 4.У.242
Андрєєвська В. М. 4.Ч.504
Андрєєвська М. Ю. 4.Ч.503
Андросова О. Ф. 4.У.279
Андрюшків Р. Ю. 4.У.161
Анікєєнко М. П. 4.Ч.594
Антонюк В. П. 4.У.125
Антонюк К. І. 4.У.279
Антонюк О. А. 4.Х.354,
4.Х.428
Антонюк О. І. 4.Х.383
Антошко М. О. 4.Ш.690
Артемченко О. 4.Ч.497
Артємова Т. 4.У.124
Атаманюк О. 4.У.132
Аулін В. В. 4.У.267
Афанасьєв І. Ю. 4.Ч.587
Афанасьєв М. В. 4.У.252
Ашпток Н. І. 4.С.27
Бабакіна О. О. 4.Ч.511,
4.Ч.537, 4.Ч.553
Бабенко А. М. 4.Х.408
Бабенко О. 4.Ш.618
Бабій І. М. 4.Ш.678
Бабійчук С. 4.Ч.464
Бабікова К. О. 4.У.194
Бабіна В. Р. 4.Ф.291
Бабушкіна Р. О. 4.У.163
Бадюк О. С. 4.С.30
Баженов Є. В. 4.У.277
Базелюк Н. М. 4.Ч.587
Базилєнко А. К. 4.С.4,
4.У.212
Баклан І. В. 4.У.120
Баклан І. М. 4.Ш.647
Баклан Я. І. 4.У.120
Бакланова Т. В. 4.У.261
Бакова В. Г. 4.У.217
Бакуліч О. А. 4.У.168
Бакуменко Т. К. 4.Ч.556-
4.Ч.557
Балакарева І. М. 4.Х.365
Баландина Н. Ф. 4.Ш.660
Баланюк Ю. В. 4.Х.364
Балацька О. 4.Ч.510
Балджи М. 4.У.215
Балобанов О. О. 4.Х.375
Банас С. В. 4.Ч.460
Бандур С. І. 4.У.132
Бандура О. 4.У.128
Барабаш Ю. Г. 4.Х.365
Баранович Д. Б. 4.Х.351
Барановська Н. 4.Ч.476
Барановський Ф. В.
4.Ф.291
Барна М. Ю. 4.У.132
Басенко Р. 4.Ф.291
Батанова Н. М. 4.Ф.293
Батиргарєєва В. С. 4.Х.408
Батоцька 4.Х.383
Баулін Ю. В. 4.Х.401
Бауліна Г. 4.У.168
Бахрушин В. Є. 4.Ч.548
Бевз Т. М. 4.С.4
Бевзенко Л. 4.С.13
Безена І. М. 4.Х.364
Беззуб Ю. 4.С.24-4.С.25
Безкоровайна Л. В.
4.У.279
Безкоровайний В. С.
4.У.118
Безкровний М. Ф.
4.У.256, 4.Ч.394,
4.Ч.480, 4.Ч.483
Безпалько О. В. 4.У.116
Беланюк М. 4.Т.92
Беліченко О. 4.Ш.654
Беліченко О. В. 4.Х.321
Бененсон О. О. 4.У.217
Бервено О. В. 4.У.132
Бергер А. Д. 4.У.116
Берднікова О. Г. 4.У.261
Бережєцька С. Ю. 4.У.217
Березняк Т. В. 4.У.116
Бернатов Р. 4.Ч.562
Бечкало В. Р. 4.Ц.448
Бей І. 4.С.37
Белєсков М. 4.У.286
Белікова М. І. 4.Х.365
Белкіна Д. С. 4.Х.407
Белова А. Д. 4.Ф.289
Белєвська Н. А. 4.У.781
Биков Б. Д. 4.У.217
Биков В. О. 4.Ч.461
Біля-Сабадан І. О.
4.Х.436
Битяк О. В. 4.Х.365
Битяк Ю. П. 4.Х.365
Бігун В. С. 4.Х.309
Бідняк В. А. 4.Х.406
Бідняк Г. С. 4.Х.406
Біла К. О. 4.У.217
Білан Т. 4.У.219
Білаш О. В. 4.Х.353
Білгородська О. Є.
4.Ш.676
Білецька А. В. 4.Ч.492
Білик Ж. І. 4.Ч.524
Білінська О. А. 4.Ш.689
Білорус О. Г. 4.Ч.463
Білоус-Сергєєва С. О.
4.У.217
Білоусов С. М. 4.Х.386
Білоперківєв О. Г.
4.У.229
Білущак Т. М. 4.У.136
Біляцька В. В. 4.Ш.659
Благова Т. О. 4.Ш.708
Благовірна Н. Б. 4.Ч.587
Близнюк В. 4.С.5
Близнюк В. В. 4.У.132
Бліхар М. М. 4.Х.325
Блохін П. В. 4.У.201
Блудова Ю. О. 4.Ч.511,
4.Ч.537, 4.Ч.553
Бобрік В. І. 4.Х.418
Бобріцька В. І. 4.Ч.492
Бобріцький Л. 4.Ф.291
Боброва Ю. Ю. 4.Х.340
Богатирьов І. Г. 4.У.407
Богачова Л. Л. 4.Х.436
Богданюк О. В. 4.У.259
Боголюбов В. М. 4.Ч.492
Богущий Ю. П. 4.С.16
Болєнчук Л. Б. 4.У.279
Болєнчук С. В. 4.У.279
Болнарчук Т. Л. 4.У.283
Болнарчук Б. М. 4.Т.63
Божинський Л. Я. 4.Ц.448
Божук Т. І. 4.У.279
Бойко А. Е. 4.Ч.527
Бойко В. М. 4.Ч.453
Бойко Є. О. 4.У.145
Бойко І. В. 4.Х.325
Бойко І. П. 4.Х.315
Бойко М. 4.Ч.493
Бойко Н. 4.С.13
Бойко Н. І. 4.Ю.741
Бойко-Бузілюк Ю. Ю.
4.Ю.779
Бойченко В. С. 4.У.131
Бойченко М. 4.Ч.510
Бойченко Н. 4.Ч.510
Болгар О. В. 4.Х.431
Бондар О. В. 4.Ш.651
Бондар О. Г. 4.Х.383
Бондаренко А. 4.Ш.700
Бондаренко В. В. 4.Х.352
Бондаренко І. С. 4.С.12,
4.С.18
Бондарєв Є. М. 4.Х.364
Бондарєв А. А. 4.У.279
Борискин С. А. 4.Х.332
Борисова В. І. 4.Х.379
Боровець І. 4.Т.58
Борович А. 4.Х.332,
4.Х.345
Боровик А. В. 4.Х.346,
4.Х.371-4.Х.372, 4.Х.407
Боровик Л. А. 4.Х.345
Боровик Т. В. 4.У.217
Боровиков О. В. 4.У.132
Бороденко О. 4.Ф.291
Бородін І. Л. 4.Х.317
Бородіна О. А. 4.У.125
Борєк Н. І. 4.Ф.292
Бортулева Є. С. 4.У.217
Боряк Г. 4.Т.93
Бочарова Н. В. 4.Х.325
Бочек О. І. 4.Х.344
Боян Дуранкер 4.У.130
Бояршинова К. 4.У.212
Брадов В. В. 4.С.56
Бражнік В. М. 4.Ч.574
Брайко Ю. 4.С.37
Братєль С. Г. 4.Х.400
Братко М. В. 4.Ч.501
Бридун І. Є. 4.У.237
Брижан Н. Ю. 4.Ч.530
Брижань І. А. 4.У.132
Бризцький М. І. 4.Х.315
Броніцька В. В. 4.У.132
Бронічкова Л. В. 4.С.10
Брус С. І. 4.У.227
Брусилівська М. 4.Ш.656
Бублік Д. 4.Ф.291
Бублік Є. О. 4.У.227
Бугаєва О. В. 4.Т.62
Бугель Ю. В. 4.У.161
Буглай Н. 4.Т.87
Бугрінєнко Р. М. 4.У.271
Буйницька О. П. 4.Ч.493
Була С. П. 4.Ю.718
Булик-Верхола С. З.
4.Ш.630
Бунь В. В. 4.Ю.718
Бурдін В. М. 4.Х.315
Бурковська Л. 4.Ш.681
Бурлай Т. 4.С.5
Буромєнський М. В.
4.Х.401
Буряк Л. І. 4.Т.62
Бутіріна М. В. 4.Ч.594
Бутурінська У. П.
4.У.161
Бучарська І. С. 4.С.43
Бучин М. 4.Х.311
Будяк Г. В. 4.Х.379
Вайнола Р. Х. 4.Ч.492
Ванєєва О. О. 4.Ч.453
Ванюшина О. Ф. 4.С.11
Варав І. П. 4.Х.317
Варченко-Троєнко Л.
4.Ч.493
Василєвич В. В. 4.Х.408
Василєвич І. І. 4.Ч.492
Василєнко Н. Є. 4.У.261
Василєнко С. 4.Ч.493
Василішин І. П. 4.Ш.630
Васильєва Г. І. 4.Ч.492
Васильєва О. О. 4.С.15
Васильців Т. Г. 4.У.201
Васильченко О. Р. 4.У.125
Василік І. М. 4.Х.400,
4.Х.411
Васін М. С. 4.Х.331
Васківський А. О. 4.Х.432
Ватрас В. А. 4.Х.379
Вахович І. М. 4.У.151
Вдовиченко І. Н. 4.Ч.550
Вдовичин І. Я. 4.Ю.718
Вегеш М. М. 4.Х.320
Веклич О. О. 4.У.145
Великанова М. М.
4.Х.318, 4.Х.379
Величко Л. А. 4.У.217
Величко О. П. 4.У.217
Вембер В. 4.Ч.493
Вєнгерська Н. С. 4.У.279
Вєрбіцька П. 4.Ч.580
Вєрбіцька І. І. 4.У.161
Вєрменіч Я. 4.Ф.297
Вєрнігорова Н. М. 4.Ч.587
Вєрнігорова С. М. 4.Ч.587
Вєрнік Ю. В. 4.Т.62
Вєрхівкер Я. Г. 4.Х.362
Виноградова Н. Л. 4.Х.364
Виноградський Б. А.
4.Ч.573
Виткалюк В. Г. 4.Ч.475
Виткалюк С. В. 4.Ш.703
Вітальєвська А. М. 4.У.261
Вишнєвський В. В. 4.У.261
Вишнєвський О. С. 4.У.125
Вишнєвський Ю. В. 4.Ш.653
Віднянський С. В. 4.Х.320
Візер Б. 4.Х.353
Візнюк І. 4.Ч.564
Вільданова Н. Р. 4.Ч.549
Вінічук І. М. 4.У.217
Вітковський Ю. 4.С.37
Вітютин В. О. 4.У.132
Власенко Ю. К. 4.Ч.500
Вовк А. О. 4.Ю.764
Вовк Д. О. 4.Х.436
Вовк О. Б. 4.Ю.741
Вознюк Г. Л. 4.Ш.630
Войтко С. В. 4.У.246
Войтович Л. М. 4.Х.382
Войтович М. М. 4.Т.103
Волкова Л. С. 4.Ч.492
Воловик Л. 4.С.37
Волощук М. 4.Т.68
Вольська А. О. 4.У.160
Вольчин І. 4.У.250
Воляк Л. Р. 4.У.259
Воробей Л. С. 4.У.279
Воробєйова Н. П. 4.У.217
Воробєйова О. 4.Ш.652
Ворожбит-Горбатюк В. В.
4.Ч.500
Ворона П. 4.Ф.291
Вороніна Н. К. 4.Ч.542
Воронькова В. Г. 4.У.279
Воротнікова І. 4.Ч.493
Воротняк І. Д. 4.Т.63
Воскобойник В. 4.С.37
Вронська Т. 4.Т.92
Гаврилєнко Н. 4.У.286
Гаврилюк С. П. 4.У.217,
4.У.242
Гагарінов О. В. 4.У.241
Гай-Нижник П. П. 4.Х.323
Гайдар А. А. 4.У.193
Галайчук В. В. 4.Э.715
Галєцька І. І. 4.Ю.764
Галик В. 4.Ш.666
Галів М. 4.Ш.666
Галіцина Н. В. 4.Х.325
Галєвчик С. В. 4.Х.377
Галуцак В. 4.У.161
Галуцак О. В. 4.Х.408
Гальченко М. 4.Ч.484
Галєвич М. К. 4.Х.383
Гамалія К. М. 4.Ш.682
Гаманюнова В. В. 4.У.261
Гамов В. Г. 4.Ч.574
Гамула І. А. 4.С.16,
4.Ч.492
Ганаба С. 4.Ч.510
Гао В. 4.Ю.729
Гапон Н. П. 4.Ю.764
Гарагонич О. В. 4.Х.385
Гарбадин А. С. 4.Ю.718
Гарбажий К. С. 4.Х.362
Гарва О. А. 4.У.132
Гарига-Грихно М. М.
4.Т.102
Гарник Л. 4.С.37
Гарцунова Л. 4.Ш.641
Гасанова Т. В. 4.У.132
Гбур З. В. 4.Х.348
Гвінішвілі Т. З. 4.У.217
Гєвчук Н. С. 4.Ч.500
Гєєць В. 4.У.126
Герасименко О. О. 4.У.132
Герасимов Є. Г. 4.У.166
Герашенко С. М. 4.Ц.448
Гербуц В. В. 4.Х.353
Гергель А. 4.Ф.291
Гетьман В. І. 4.Т.84
Гетьман Є. А. 4.Х.436
Гетьманчук М. 4.Ц.442
Гєльяк О. С. 4.Х.436
Гиріловська І. В. 4.Ч.540
Гладкий С. 4.Ф.291
Гладун В. 4.Ч.551
Глова І. 4.Ч.510
Гловацька С. М. 4.Ю.732
Гнатюшко Вікт. В.
4.Ш.687
Гнатюк М. В. 4.Ш.630
Гнідик І. 4.Х.329
Гоголіна Г. В. 4.Х.383
Годованська О. 4.Т.71
Годованський О. 4.Т.71
Годунко Л. В. 4.Ш.624
Голіна В. В. 4.Х.401,
4.Х.408
Головатий А. О. 4.У.267
Головкін Б. М. 4.Х.407-
4.Х.408
Головко С. Г. 4.Х.317
Голуб Д. В. 4.У.267
Гончар Г. П. 4.У.161
Гончар О. А. 4.Ч.492
Гончар Р. 4.Ф.291
Гончар Р. В. 4.Х.399
Гончаренко К. С. 4.Ч.478
Гончарова С. Ю. 4.У.132
Горбань Л. 4.Ч.505
Горбатенко В. П. 4.Ф.293
Горбатюк С. О. 4.У.185
Горбач Н. 4.С.37
Горбенко О. М. 4.Ц.448
Горват М. В. 4.Ч.530
Гордєєв В. В. 4.Х.373
Горінов П. 4.С.2
Городєнська К. Г. 4.Ш.628
Городєцька В. А. 4.Ш.629
Городєцький М. Я. 4.У.217
Горохова Т. В. 4.У.217
Горошкова Л. А. 4.С.15,
4.У.137, 4.У.200
Грабовська С. Л. 4.Ю.764
Гроєн Г. П. 4.Ю.728
Грама Т. В. 4.У.217
Гребєнник Н. 4.У.215
Гребєнюк А. 4.У.212
Гребін Н. В. 4.Ю.764
Греков Є. А. 4.Х.383
Греско О. Р. 4.Х.372
Грєщук Г. І. 4.Х.392
Григор'єв О. В. 4.У.188
Григор'єва В. Б. 4.Ш.676
Грималюк А. 4.У.133
Гринєвич Л. 4.Ч.493
Гринєнко І. М. 4.Х.409
Гриньків А. В. 4.У.267
Гринько Т. В. 4.У.217
Гринюк Ю. М. 4.У.116
Гриня А. Б. 4.Х.312,
4.Х.318, 4.Х.379,
4.Х.383
Грищенко А. 4.У.286
Грищенко А. А. 4.У.228
Грищенко С. 4.Ш.612
Гриців Т. Г. 4.У.161,
4.Ч.525
Гришок І. 4.Ю.758
Гришко Л. М. 4.Х.365
Гришук В. К. 4.Х.401
Гринько І. М. 4.У.246
Гром Н. 4.Ш.666
Грошєва О. В. 4.У.217
Грушко М. В. 4.Х.310
Губєладєє І. 4.Ю.748
Губчак О. В. 4.Х.400
Гудзь Н. В. 4.У.158
Гудманя А. Г. 4.Ш.647
Гудошник О. В. 4.С.34
Гузь М. М. 4.У.259
Гуйван П. Д. 4.Х.383
Гуменчук А. В. 4.Ч.482
Гуменюк А. І. 4.У.274
Гуменюк Т. Г. 4.С.16
Гуменюк Ю. В. 4.С.16,
4.С.29
Гуляловська В. А. 4.Ю.764
Гура В. Л. 4.Х.348
Гурбик Ю. Ю. 4.У.279
Гусак Я. 4.Т.100
Гушук І. 4.Ч.510
Давиденко Г. В. 4.У.212
Давиденко О. 4.Ч.590
Давидовська Г. І. 4.У.161
Давидченко І. 4.Ш.632
Давидченко І. Д. 4.Ч.556-
4.Ч.557
Давимкуа О. 4.У.286
Дайновський Ю. А.
4.У.132
Даніленко В. І. 4.У.217
Даніленко Є. В. 4.Ч.524
Данілюк Л. 4.С.37
Дашко Г. М. 4.У.279
Дашковська О. Р. 4.Х.436
Дєвгун А. 4.Х.336
Дєбуноу Л. М. 4.У.217
Дєдоля Ю. М. 4.Ш.704
Дєй М. О. 4.Х.308
Дєйнега І. І. 4.С.16
Дємбінська О. О. 4.Ч.574
Дємбінський В. 4.У.168
Дємєнь П. 4.Ч.562
Дємидко Л. С. 4.Ц.447
Дємічківський А. П.
4.Ч.573
Дємченко Н. І. 4.Ч.492
Дєм'янчук В. А. 4.Х.371,
4.Х.372
Дєлчук П. Н. 4.У.158
Дєрєвинко Н. З. 4.Х.332,
4.Х.345-4.Х.346,
4.Х.371, 4.Х.407
Дєрманська Л. В. 4.У.161
Дєжинджоян В. В. 4.У.217
Дєжулай Г. А. 4.Ш.688
Дєзера О. В. 4.Х.318
Дєзюба Н. Г. 4.Ф.291
Дєзюба Т. І. 4.У.259
Дєняк В. В. 4.Ц.450
Дєтковська Л. І. 4.Ю.764
Дєтук А. Г. 4.Х.383
Дєтковська І. А. 4.Х.379
Дєхтєвський П. В. 4.Х.325
Дємитрашко С. 4.Ф.291
Дємитренко Є. С. 4.Х.325
Дємитренко Н. А. 4.Ц.449
Дємитренко Н. О. 4.Ц.671
Дєбровольська Н. В.
4.Ю.722
Дєбровольська К. В.
4.Ц.448
Дєбросок І. І. 4.У.129
Дєбряк Д. С. 4.У.255
Дєбріньська Н. 4.Ш.666
Дєвбуш А. В. 4.У.161
Дєвгєрт А. С. 4.Х.379
Дєлліня Ю. 4.Ч.510
Дєлєвська А. М. 4.Х.338
Дємбровська Н. Р. 4.У.161
Дємонь А. Г. 4.Х.376
Дєній Н. 4.Ч.502
Дєнон О. 4.Т.79-4.Т.80
Дєрождо І. 4.Ч.522
Дєрохіна Ю. А. 4.Х.325
Дєрош Л. 4.Ф.296
Дєсенко А. К. 4.С.36
Дєшоєна А. І. 4.У.146,
4.У.186, 4.Ч.581-4.Ч.582
Дєраган О. І. 4.У.116
Дєрапушко Р. 4.С.2
Дєрачук Ю. З. 4.У.279
Дєрєбот О. І. 4.У.194,
4.У.255
Дєрош Л. В. 4.У.132
Дєрозд О. Ю. 4.Х.332,
4.Х.345-4.Х.346,
4.Х.371-4.Х.372
Дєрузєв О. 4.Х.315
Дєрузєнко А. В. 4.Х.345
Дєубина К. 4.Ш.666
Дєудар О. 4.С.24, 4.С.25
Дєудаш Т. 4.Х.315
Дєудін Т. М. 4.Х.310
Дєухніцький Б. В. 4.У.281
Дєучимінська Л. М.
4.Х.400, 4.Х.411
Дєучимінська Т. 4.Ю.772
Дєядик Т. В. 4.У.217
Дєяченко О. 4.Ф.291
Дєяченко О. Ф. 4.Ч.498
Дєячкова Е. А. 4.Ш.677
Дєрєкшимова Н. 4.Ю.773
Дєвко В. Ю. 4.Х.383
Дєвченко І. М. 4.Ю.752
Дєжиківська Т. С. 4.Ч.587
Дєм'янова Т. А. 4.У.163
Дєрко А. В. 4.Ч.577
Дєрмакова С. С. 4.Ю.761
Дєрмолаєва Г. А. 4.Ч.605
Дєрєшєнко О. В. 4.Ш.706
Дєфименко З. 4.У.212
Дєфимєнко Л. М. 4.Ч.556-
4.Ч.557
Дєфімов М. М. 4.Х.429
Дєжалі О. Ю. 4.Ч.453
Дєжалі Р. 4.Ф.291
Дєжалі Т. 4.Ф.291
Дєжмардіє В. О. 4.Ч.569
Дєжаховський В. О. 4.Ц.446
Дєжиданова Ю. Д. 4.У.163
Дєжєзняк М. 4.Ч.590
Дєжєньєв А. М. 4.У.216
Дєжиданова О. С. 4.Х.383
Дєжичєнко Л. 4.Ш.661
Дєжляк Н. В. 4.Ч.500
Дєжитар І. 4.С.37

- Жолківський П. Ф. 4.У.148
 Жорнокуй Ю. М. 4.Х.383
 Жуляева А. О. 4.У.279
 Журавська З. В. 4.Х.400, 4.Х.407, 4.Х.411
 Журба О. 4.Т.75
 Журухіна О. Ю. 4.Т.104
 Жучинський О. Ю. 4.У.144
 Завидівська О. І. 4.У.138
 Задерей А. С. 4.У.265
 Задорожний З. В. 4.У.158
 Задорожний Ю. А. 4.Х.310
 Задорожня Г. В. 4.Х.310
 Заїка Ю. О. 4.Х.379
 Зайцева З. 4.Т.91
 Зайцева І. В. 4.С.32
 Зайцева І. О. 4.Х.500
 Зайчук М. 4.Х.401
 Замелюк М. І. 4.У.500, 4.У.513, 4.У.515
 Замікула М. 4.У.286
 Замула І. В. 4.У.259
 Засекіна Л. 4.У.510
 Захарова Н. Ю. 4.У.279
 Захватаєв В. М. 4.Х.379
 Заяць О. І. 4.У.191
 Зверяков М. 4.У.133
 Зелинська Я. С. 4.Х.365
 Землякін А. І. 4.У.123
 Зима І. Я. 4.Х.332, 4.Х.345
 Зінченко О. І. 4.С.33
 Зінченко А. В. 4.ІІІ.639
 Златіна Н. Е. 4.Х.310
 Зленко А. М. 4.У.189
 Зливков В. 4.Ю.773
 Злобіна О. 4.С.43
 Зоска Я. В. 4.У.411
 Зотова О. М. 4.У.132
 Зуб І. В. 4.Х.318
 Зуб С. С. 4.Ю.716
 Зубко Т. Л. 4.У.269
 Зябловська Д. Є. 4.У.562
 Іванець Т. М. 4.С.301
 Іваніщук В. В. 4.С.41
 Іваній І. В. 4.У.567
 Іваніщук Г. В. 4.Ю.742
 Іванова А. В. 4.Х.358
 Іванова І. В. 4.У.500
 Іванов О. М. 4.ІІ.446
 Іванюха Т. В. 4.У.591
 Івасенко Т. Б. 4.Ю.753
 Івашнінова С. В. 4.Ю.762
 Івашов М. Ф. 4.Х.364
 Івашова Л. Ф. 4.Х.364
 Ігнатенко М. М. 4.У.173
 Ігнатшин В. В. 4.У.163
 Ігнатшин Г. В. 4.У.718
 Іллєна О. В. 4.У.500
 Ільїнська О. І. 4.У.239
 Ільків М. В. 4.Т.63
 Ільченко А. 4.С.37, 4.Ф.291
 Ільченко О. В. 4.У.511, 4.У.537, 4.У.553
 Ілляш О. І. 4.У.201
 Ісаєнчук Я. О. 4.У.516
 Істоміна Г. 4.ІІІ.681
 Іщенко Н. Ф. 4.У.148
 Іщенко О. 4.У.590
 Іщенко Т. Д. 4.У.256, 4.Х.394, 4.У.480, 4.У.483
 Кабанова М. Р. 4.ІІІ.621
 Кабашка О. В. 4.У.546
 Каблובה Т. 4.ІІІ.685
 Каданцева Н. 4.ІІІ.685
 Каленко Д. 4.С.291
 Казаків І. 4.ІІІ.656
 Казмирченко В. П. 4.С.26
 Казьмірчук М. 4.Т.78
 Калакура В. Я. 4.Х.379
 Калмыкова Л. О. 4.Ю.778
 Кальченко Л. В. 4.С.47
 Каміньська О. Ф. 4.С.287
 Каміньська Р. М. 4.Ю.741
 Канова Л. П. 4.У.492
 Канова О. А. 4.У.132
 Капіца Ю. М. 4.Х.379
 Каптан Ю. 4.Х.336
 Каптан М. 4.У.219
 Капліна А. 4.У.291
 Каплун Т. 4.ІІІ.692
 Каприанов Я. В. 4.ІІІ.616
 Капустинська М. 4.ІІІ.666
 Капустіна О. І. 4.У.556-4.У.557
 Кара-Васильєва Т. 4.ІІІ.681
 Карабін Т. О. 4.Х.353
 Карам А. М. 4.У.563
 Карач Н. М. 4.У.161
 Каровська Р. І. 4.Ю.764
 Карманова Н. І. 4.У.284
 Карпенко А. В. 4.У.279
 Карпенко Н. М. 4.У.279
 Карпенко Ю. В. 4.У.132
 Карпін М. І. 4.ІІІ.646
 Карпова С. М. 4.ІІІ.676
 Карпук Д. Р. 4.У.492
 Качур В. 4.Х.315
 Кашина Г. С. 4.С.16
 Квас О. В. 4.У.764
 Квідівський О. С. 4.У.125
 Керімов П. О. 4.У.243
 Кіриленко Р. П. 4.ІІ.448
 Кірилюк В. П. 4.Х.396
 Кіричівська Л. 4.У.526
 Кіриченко І. О. 4.Х.391
- Киріченко О. С. 4.У.242
 Киріс Н. І. 4.У.132
 Кислий 4.Х.430
 Кислий М.-О. О. 4.Т.64
 Кілчєно О. І. 4.У.562
 Кіпенський А. В. 4.У.500
 Кірик Т. 4.У.486
 Кісілюк Е. М. 4.Х.411
 Кічурчак М. В. 4.У.162
 Клец О. 4.ІІІ.635
 Клєшнія Г. М. 4.С.46
 Клєщуків В. П. 4.ІІІ.709
 Клєба А. І. 4.У.536, 4.У.557
 Клєпа І. А. 4.У.545
 Климанська Л. Д. 4.Ю.764
 Клименко Н. 4.С.24-4.С.25
 Клименко Н. Г. 4.Х.348
 Клименко О. 4.ІІІ.681
 Кльоєва М. В. 4.Х.325
 Кльоєва О. Ю. 4.У.208
 Коба І. О. 4.У.514
 Кобаль В. І. 4.У.562
 Кобрусєва Е. А. 4.Х.325
 Кобчєно А. А. 4.У.217
 Ковалєно А. М. 4.Ф.293
 Ковалєно В. В. 4.Х.400, 4.Х.411
 Ковалєно М. Г. 4.Х.365
 Ковалєно О. А. 4.У.261
 Ковалєно О. М. 4.У.217
 Ковалів О. І. 4.Х.395
 Коваль В. 4.Х.315
 Коваль В. В. 4.ІІ.446
 Коваль Г. В. 4.С.7, 4.ІІІ.650
 Коваль Я. С. 4.У.242
 Ковальов В. Г. 4.Х.364
 Ковальов Р. 4.ІІІ.668
 Ковальова О. 4.У.464
 Ковальова О. А. 4.У.466
 Ковальова Т. 4.С.37
 Ковальчук А. Ю. 4.Х.409
 Ковальчук В. 4.Х.315
 Ковальчук М. В. 4.Ю.718
 Ковальчук Ю. М. 4.Ю.766-4.Ю.767
 Ковальчук Ю. П. 4.У.161
 Коверніцька Ю. В. 4.У.236
 Ковпак В. А. 4.С.21
 Ковшун Н. Е. 4.У.217
 Когут О. В. 4.У.492
 Кодинєц А. О. 4.Х.379
 Кожевникова В. О. 4.Х.383
 Кожоляно О. В. 4.Т.63
 Кожухар В. 4.Т.106
 Кожухар К. 4.Т.106
 Кожухар О. В. 4.Х.341
 Кожушко О. О. 4.Х.325
 Козак С. 4.ІІІ.665
 Козинська І. П. 4.Х.396
 Козир М. В. 4.У.501
 Козицька Г. В. 4.У.279
 Козій Т. В. 4.У.245
 Козленко Є. В. 4.У.261
 Козлюк О. С. 4.У.492
 Кокарева А. М. 4.У.492
 Колб О. Г. 4.Х.400, 4.Х.407-4.Х.408, 4.Х.411
 Колб Р. О. 4.Х.400, 4.Х.411
 Колєсник Я. В. 4.Х.314
 Колєсניкова Т. 4.У.132
 Колєсניкова Т. В. 4.У.198
 Колич О. І. 4.С.44
 Колєсник-Гуменюк Ю. І. 4.ІІІ.675
 Колмакова В. М. 4.У.145
 Колобова Я. В. 4.С.4
 Кологойда О. В. 4.Х.385
 Колодій А. М. 4.Х.318
 Колодій А. Ф. 4.У.718
 Колодязний М. Г. 4.Х.408
 Коломєчєк В. 4.У.510
 Коломійчук О. С. 4.ІІІ.638
 Колосов А. М. 4.У.217
 Колот А. М. 4.У.132
 Колпаков В. К. 4.Х.325
 Колумбет О. П. 4.У.259
 Коляєно С. М. 4.У.500
 Комар В. Ю. 4.У.217
 Комар Ю. М. 4.У.217
 Комарницький О. 4.Т.70
 Комаха Л. Г. 4.Х.348
 Комісар Л. П. 4.С.31
 Комісаренко С. В. 4.У.458, 4.У.468
 Комлїченко О. О. 4.У.216
 Комнатний С. О. 4.Ю.730
 Кондріко А. А. 4.У.584
 Конєва Т. 4.С.37
 Коновал Н. С. 4.Х.425
 Кононенко Ж. 4.Ф.291
 Кононенко К. С. 4.У.279
 Кононєв Н. В. 4.У.132
 Кононова О. Є. 4.У.205
 Конопєльський В. Я. 4.Х.400
 Конопліна Г. 4.ІІІ.666
 Коноплєв Л. Г. 4.У.473
 Кончаковський Є. 4.Ф.291
 Коншина О. М. 4.ІІІ.676
 Копистинська І. М. 4.С.40
 Копотун І. М. 4.Х.400, 4.Х.411
 Корнієвський О. 4.Х.336
- Корнієнко М. В. 4.Х.400, 4.Х.411
 Коробкін А. З. 4.У.132
 Коробчук Т. І. 4.У.234
 Корольов І. 4.ІІІ.612
 Корольова Н. 4.ІІІ.612
 Корчак Н. М. 4.Х.368
 Корчинський О. 4.Т.98
 Косицька З. 4.ІІІ.681
 Косицька О. 4.С.37
 Косович В. 4.Х.315
 Костєно І. Т. 4.Х.365
 Костєв В. М. 4.У.254
 Костєв Є. П. 4.У.154
 Костиря О. В. 4.Х.338
 Костинин Н. С. 4.У.161
 Костинина А. І. 4.У.132
 Костинина Т. А. 4.У.132
 Костриця В. 4.С.5
 Коструба Н. 4.Ю.751
 Костюк В. В. 4.У.599
 Костюк Ю. В. 4.У.599
 Костюкова Т. 4.У.510
 Костюкович О. П. 4.У.574
 Костюченко О. Є. 4.Х.312
 Космій М. М. 4.ІІІ.680
 Кот О. 4.Х.312, 4.Х.318, 4.Х.379
 Котлубай О. 4.У.215
 Кохановська О. В. 4.Х.312, 4.Х.379
 Коцур В. В. 4.У.473
 Коць М. 4.Ю.772
 Коцєргіна І. А. 4.Ю.764
 Кочуєв Л. 4.Ф.291
 Кочубинська Т. 4.Ю.756
 Кочукова Н. 4.ІІІ.631
 Кошєлюк О. В. 4.У.587
 Кошова С. П. 4.Х.348
 Кравєць І. М. 4.У.132, 4.Х.385
 Кравєнко М. С. 4.У.217
 Кравєнко О. І. 4.ІІ.451
 Крамар В. І. 4.У.529
 Краєвська Н. В. 4.Х.312
 Краєвська Л. О. 4.У.217
 Краєтова О. 4.С.37
 Кресна І. О. 4.Х.293
 Кресєвська Н. М. 4.Х.310
 Крижєвський В. В. 4.Х.363
 Кричєвська Т. 4.У.172
 Кришчєв Андіяльський К. О. 4.У.562
 Кропичко М. Ф. 4.У.256, 4.У.394, 4.У.480, 4.У.483
 Крупка Я. Д. 4.У.158
 Крокуєвська О. Ф. 4.У.291
 Крокуєв В. В. 4.У.282
 Кубєвська О. М. 4.У.217
 Кубрик Ч. Р. 4.ІІІ.676
 Кубяк М. 4.У.497
 Куліш С. В. 4.Х.325
 Куліш Т. М. 4.С.16
 Кузєнова І. А. 4.У.229
 Кузєнова Л. І. 4.У.229
 Кузєнова Н. С. 4.Х.312, 4.Х.318, 4.Х.379
 Кузь М. В. 4.У.497
 Кузьма-Качур М. І. 4.У.530
 Кузьменко Г. 4.У.132, 4.У.464
 Кузьменко Є. А. 4.У.492
 Кузьмін Р. 4.Т.77
 Кукуруз О. В. 4.Ф.293
 Кулик К. Д. 4.Х.408
 Кулінич П. Ф. 4.Х.393
 Куліков О. П. 4.Х.427
 Куліш С. М. 4.У.500
 Кульчак Н. Є. 4.У.161
 Кульчаківський В. Р. 4.У.161
 Кульчаківський Р. В. 4.У.161
 Кульчаківський С. 4.Т.88
 Кунаєв Н. Е. 4.У.487
 Курчиківський С. О. 4.У.166
 Курченко-Гришчук О. М. 4.Т.63
 Курашова І. М. 4.Х.390
 Курдіна Ю. 4.У.606
 Курєпін В. М. 4.У.231
 Курніна І. Г. 4.У.217
 Курнінний Є. В. 4.Х.325
 Курко О. П. 4.У.372
 Курносєва О. В. 4.У.279
 Курхарєв О. Є. 4.Х.379
 Курхарчук Д. С. 4.Х.400
 Куршаєва Є. 4.ІІІ.666
 Куршаєва Т. 4.ІІІ.666
 Курченко В. І. 4.У.217
 Куць О. І. 4.У.259
 Куць Т. В. 4.У.259
 Кучєренко Л. В. 4.ІІІ.678
 Кучєренко С. К. 4.У.187
 Кучєренко С. Ю. 4.У.187
 Кучєрук М. 4.Ф.299
 Кучменко І. М. 4.ІІІ.678
 Кушєренко В. Г. 4.У.163
 Кушнір Н. Б. 4.У.217
 Лаба О. В. 4.У.266
 Лаврєнова М. В. 4.У.530
 Лаврєнова С. 4.У.212
 Лаврєнчук Т. А. 4.Х.384
 Лавришин І. 4.ІІІ.666
 Лагєвська Н. В. 4.Х.383
 Лагоднюк О. 4.У.510
 Лазарішина І. Д. 4.У.259
 Лазорак Б. 4.ІІІ.666
- Лазорак Т. 4.ІІІ.666
 Лазур Я. Б. 4.Х.353
 Лактионова Т. М. 4.У.603
 Лалак Н. В. 4.У.530, 4.У.562
 Лантух А. 4.У.579
 Лантух В. 4.У.579
 Ланко А. Г. 4.Х.312
 Ларіна Я. С. 4.У.259
 Ластовський В. 4.Т.69
 Латін С. П. 4.ІІ.447
 Лебєдєва С. Н. 4.У.132
 Лебєдюк В. 4.У.510
 Лебідь Н. М. 4.С.21
 Левадна К. Ю. 4.С.16
 Леваєва Л. Ю. 4.У.187
 Левіцька В. А. 4.У.515
 Левін Р. 4.С.5
 Левко О. 4.ІІІ.612
 Левкович О. В. 4.У.217
 Левус Н. І. 4.Ю.764
 Левченко Ю. О. 4.Х.408
 Ледняк І. 4.ІІІ.638
 Ледняк Ю. 4.ІІІ.638
 Лємак В. В. 4.У.436
 Лємберг А. М. 4.У.217
 Лємберг А. М. 4.У.217
 Лєонтєв П. О. 4.Х.426
 Лєонтєва Т. С. 4.У.583
 Лєпєйко Т. І. 4.У.132
 Лєгичєвський О. О. 4.У.185
 Лімак С. І. 4.Т.63
 Лісак В. Ф. 4.Ф.301
 Лісєйко Я. 4.Т.60
 Лісєнко Н. 4.ІІІ.668
 Лісєнко С. В. 4.У.267
 Лісєцький Ю. М. 4.У.492
 Лисєдєд В. 4.Х.408
 Литвін В. С. 4.Ю.718
 Литвін С. Х. 4.Ю.722
 Литвінєнко В. М. 4.У.163
 Литвінова Т. 4.Т.77
 Литвіняк О. Я. 4.У.230
 Литовка В. А. 4.У.279
 Ліхова С. Я. 4.Х.427
 Ліба Н. С. 4.У.562
 Ліба О. М. 4.У.530, 4.У.562
 Лівнєвський В. Г. 4.ІІ.446
 Ліганєнко І. В. 4.У.279
 Лікарчук Д. 4.Ф.291
 Лікарчук Н. 4.Ф.291
 Ліпінський А. 4.ІІІ.666
 Ліпник О. 4.У.519
 Ліпін М. 4.У.485
 Ліпінська С. 4.Ю.773
 Лієна Т. 4.ІІІ.617
 Лієвська Н. В. 4.У.512
 Лієняк В. В. 4.Х.403
 Лієсєвська Ю. П. 4.Х.307, 4.ІІ.438-4.ІІ.439, 4.Ю.723
 Лієсєвський П. М. 4.Х.307, 4.ІІ.438-4.ІІ.439, 4.Ю.723
 Літвак О. А. 4.У.163
 Літвінова Т. В. 4.С.49
 Літєвєць Т. М. 4.Х.411
 Літєя І. В. 4.У.500
 Ліщук О. В. 4.У.125, 4.Х.327
 Лобузінка К. 4.Т.93
 Лєвгінчук А. І. 4.У.120
 Лєзова О. М. 4.Ю.747
 Лєзовий В. 4.Х.336
 Лєй А. В. 4.У.273
 Лєйко В. В. 4.У.242
 Лєомтьєв Д. В. 4.У.168
 Лєопушинський І. 4.Ф.291
 Лєопушияк Г. 4.У.132
 Лєпшич Т. 4.У.510
 Лєзієв Е. В. 4.У.492
 Лукань В. 4.ІІІ.666
 Лукашєвич С. Ю. 4.Х.408
 Лукєсєвська С. 4.Ю.773
 Лєук'янов Д. В. 4.У.436
 Лєунова Т. 4.С.37
 Лєурін І. А. 4.ІІ.446
 Лєуєнко Ю. В. 4.Х.408
 Лєуєнко О. 4.У.189
 Лєуєвська В. А. 4.Х.362
 Лєуєв Г. 4.ІІІ.666
 Лєуєнко Д. В. 4.Х.365
 Лєує Сяєсі 4.ІІІ.701
 Лєувєєв Н. І. 4.Т.62
 Лєуєнко П. М. 4.Х.365
 Лєуєчак З. С. 4.У.218
 Лєуєчик П. С. 4.Х.374
 Лєуєшєва І. 4.Ю.777
 Лєуєшєва В. І. 4.У.125
 Лєуєшєнко В. П. 4.У.565
 Лєуєшє О. 4.Ю.755
 Лєуєшєвський І. П. 4.Х.346
 Лєуєзїон В. М. 4.У.521
 Лєуєзїон Л. В. 4.У.116
 Лєуєзїон В. С. 4.С.8
 Лєуєзїон В. С. 4.У.217
 Лєуєборєдє І. Е. 4.У.530
 Лєуєданїк Р. А. 4.Х.379
 Лєуєстрєнко Н. 4.У.220
 Лєуєрєнко М. М. 4.Х.346
 Лєуєрєшє С. 4.Ф.291
 Лєуєрєшє В. 4.У.248
 Лєуєрєшє О. Г. 4.У.259
 Лєуєдєєв В. В. 4.У.217
 Лєуєдєєв О. М. 4.Х.317
 Лєуєдєєвський О. І. 4.С.16, 4.У.492
- Маковій В. П. 4.Х.383
 Макогон В. Д. 4.У.149
 Максимєв С. І. 4.Х.436
 Максимєтєно І. Є. 4.У.217
 Макушєв П. В. 4.Х.364
 Малашєвська О. А. 4.У.207
 Малашєвський М. А. 4.У.207
 Маліновська Т. М. 4.Х.383
 Малиновшєвська А. В. 4.Ф.298
 Малихїна О. 4.У.522
 Малаєва І. Е. 4.У.555
 Малаєва Н. М. 4.ІІІ.629
 Маматєва Л. ІІІ. 4.У.217
 Мамояєв С. Ч. 4.Т.95
 Мандзїк Т. М. 4.Ю.764
 Мандриєва Л. М. 4.Х.383
 Манолї Т. А. 4.Х.362
 Мариоттї С. 4.У.192
 Мармєлєв Л. О. 4.У.144
 Мартиросян І. А. 4.Х.362
 Марушєвич А. А. 4.У.499
 Марушєв Н. П. 4.Т.62
 Марчук В. 4.Т.97
 Марчук С. 4.Ю.780
 Маршавін Ю. М. 4.У.132
 Маслов О. І. 4.Х.359
 Масюк О. 4.Ю.724
 Матєйко Т. І. 4.У.132
 Матєйчєвський О. О. 4.У.185
 Матєєнко М. 4.У.215
 Матєєнко О. В. 4.У.482
 Матєйчук В. В. 4.Х.404
 Матєйчук К. К. 4.Х.404
 Матєйчук Т. 4.С.37
 Маторина Н. 4.ІІІ.634
 Матєуєвська О. П. 4.ІІІ.619
 Матєуєвський Г. 4.У.510
 Матєухїн Д. А. 4.С.11
 Матєухїна О. А. 4.У.477
 Махаришєв Д. Є. 4.Х.332, 4.Х.345, 4.Х.371-4.Х.372
 Махмєдова І. В. 4.У.264
 Махнїцька К. Г. 4.Х.407
 Махнїцький О. І. 4.Х.407
 Мацєкєвич Ю. І. 4.У.217
 Мацько В. А. 4.У.76
 Мацькєвич С. В. 4.Т.76
 Мєдвєдєвська І. П. 4.У.524
 Мєдвєдєв Ф. 4.Ф.291
 Мєлєшєко В. В. 4.У.532-4.У.533
 Мєльнїк О. В. 4.У.261
 Мєльнїк А. 4.С.4
 Мєльнїк В. 4.Т.73
 Мєльнїк І. І. 4.Х.383
 Мєльнїк М. В. 4.Ю.781
 Мєльнїк О. М. 4.У.536
 Мєльнїк О. О. 4.Х.383
 Мєльнїк П. В. 4.Х.383
 Мєльнїк П. П. 4.У.255
 Мєльнїк Р. 4.Т.73, 4.У.456
 Мєльнїк Я. 4.ІІІ.666
 Мєльнїк Я. Я. 4.С.6, 4.Х.335
 Мєльнїк Гомєнко Ж. М. 4.Х.374
 Мєльнїчєнко І. А. 4.У.492
 Мєнєєв І. В. 4.Х.357
 Мєнєшєвський В. В. 4.ІІІ.630
 Мєнєшєвський В. В. 4.У.197
 Мєрєляєва О. Д. 4.У.743
 Мєрїнк А. М. 4.Х.436
 Мєрїшїч Т. В. 4.У.472
 Мєсєрєва Т. І. 4.У.114
 Мєтєоп І. М. 4.У.150
 Мєх Н. 4.Т.78
 Мїкитїв Г. В. 4.У.595
 Мїкитїв В. О. 4.Х.310
 Мїкитїч С. О. 4.Х.310
 Мїкитїшєв Т. Д. 4.У.259
 Мїколайєв П. П. 4.Х.396
 Мїколенко І. Ф. 4.У.291
 Мїкулєшєв В. Ю. 4.Х.346, 4.Х.407
 Мїрєгорєцька О. 4.Ф.291
 Мїрєшїдєнєчєнко О. М. 4.Х.362
 Мїсак Н. 4.ІІІ.666
 Мїсак Г. В. 4.У.155
 Мїсак І. В. 4.Ю.778
 Мїснїкова Л. В. 4.У.132
 Мїшєлєнко Л. Ф. 4.У.503
 Мїшєлєв В. М. 4.У.500
 Мїшєлєва І. А. 4.У.107
 Мїшєлєвчук Т. 4.Х.315
 Мїшєль М. 4.ІІІ.666
 Мїдєн Е. Л. 4.Т.82
 Мїдєніна М. 4.У.495
 Мїдєнко Л. В. 4.Х.383
 Мїлїнчук С. 4.Ю.777
 Мїловська Н. В. 4.Х.312, 4.Х.318
 Мїнаєва О. М. 4.Х.325
 Мїнєвїч О. І. 4.Х.313
 Мїрєковєч Д. М. 4.Х.422
 Мїсєчєк О. 4.С.37
 Мїхїно П. Б. 4.У.208
 Мїхїва Л. М. 4.ІІІ.676
 Мїчурїн Є. О. 4.Х.383
 Мїшєлєвський О. О. 4.У.562
 Мїшєнко В. 4.У.235
 Мїшєнко О. М. 4.С.42
 Мїшєнко С. 4.У.235
 Мїшєнко С. В. 4.У.261
 Мївчан Р. В. 4.Х.433
 Можайкїна О. С. 4.Х.327

- Можаровська Т. 4.Ю.744
 Мозгова Н. Г. 4.Ч.478
 Мойке К. 4.Ч.570
 Мойсюк В. 4.Ш.693
 Мокій А. І. 4.У.201
 Мокін О. Б. 4.Ч.516
 Мокляк Л. 4.Ю.717
 Мокляк О. 4.С.37
 Молнар Т. І. 4.Ч.530
 Молчко У. Б. 4.Ш.674
 Монько Р. М. 4.Ч.561
 Морзе Н. Б. 4.Ч.493
 Мороз Л. 4.Ш.663
 Морозов В. В. 4.У.261
 Морозов О. В. 4.У.261
 Морозов О. С. 4.У.261
 Москвіна А. О. 4.У.132
 Мостовенко Н. А. 4.У.234
 Мосіякова І. Ю. 4.У.300
 Мотрен С. М. 4.Ю.718
 Мочан Т. М. 4.Ч.530
 Мочков О. 4.Ф.291
 Мудра І. М. 4.С.48
 Мудрик Т. І. 4.С.14
 Мудрицька К. О. 4.Х.383
 Мужановська М. М. 4.С.16
 Музика В. В. 4.У.310
 Музиченко А. О. 4.У.259
 Мукойд Р. М. 4.У.163
 Мурашкін М. Г. 4.Ч.712, 4.Ю.721
 Мурашко І. С. 4.У.279
 Муртицева А. О. 4.Х.365
 Муртичко Р. М. 4.У.217
 Мушченко Ю. 4.Х.311
 М'яливицька Н. А. 4.Х.310
 М'ясоєденков К. С. 4.Ч.374
 Навальна М. 4.С.37
 Наврозова Ю. А. 4.У.215
 Навроцький В. О. 4.Х.401
 Нагнібда В. І. 4.Х.338
 Наєн О. В. 4.Х.401
 Надім'янова Т. В. 4.Ч.500
 Надольська В. 4.Ш.666
 Назаревич В. 4.Ю.774
 Назарко А. Т. 4.Х.310
 Назарова Г. В. 4.У.132
 Насакіна С. 4.Ш.633
 Насаста Д. 4.Ч.493
 Науменко Л. М. 4.Ш.625
 Науменкова С. 4.У.235
 Наумкіна С. 4.Ф.291
 Наумкін Є. 4.Ш.666
 Нахлік О. 4.Ш.666
 Небога Т. В. 4.У.268
 Небога В. В. 4.У.10
 Небойтчук Т. В. 4.Х.362
 Недошійчук І. 4.Т.70
 Нескільх К. М. 4.Ч.547
 Нескільх А. 4.Ф.291
 Непоян-Авіданич Л. 4.Ш.612
 Нерубайський В. П. 4.У.251
 Нестор В. Р. 4.Х.334
 Нестудя О. О. 4.У.132
 Нестудя С. І. 4.У.132
 Нетребов М. М. 4.Ч.535
 Небитов 4.Х.430
 Немченко І. Т. 85
 Никифорчін І. В. 4.У.119
 Ніка О. 4.Ш.612
 Нікітін Ю. В. 4.Х.401
 Нікітіна Н. 4.Ш.618
 Нікіфорова О. М. 4.Ш.626
 Ніколасенко Ю. 4.С.37
 Ніколаєв Т. 4.Т.86
 Нікулін Є. Ю. 4.Х.342
 Нісаноглу Н. Г. 4.Ш.637
 Новаковська І. О. 4.У.148
 Новацька В. О. 4.У.168
 Новицький І. 4.У.219
 Новіков О. В. 4.Х.408
 Новікова К. А. 4.Х.408
 Новосад Ю. О. 4.Х.400
 Новосядло І. 4.Х.315
 Ноздратова О. Г. 4.Ч.518
 Носач Б. 4.С.19
 Носік В. В. 4.Х.312
 Носова В. В. 4.Ч.504
 Нямещук Г. В. 4.У.159
 Оболенцев В. Ф. 4.Х.408
 Обушна Н. І. 4.Х.368
 Овсієнко А. М. 4.У.154
 Овчатова А. П. 4.Ч.492
 Огар Е. І. 4.Ч.593
 Одарнор М. А. 4.У.258
 Одрін О. 4.Т.81
 Озерський І. В. 4.Х.435
 Олейніков С. М. 4.Х.436
 Олєфр В. К. 4.У.275
 Олєфренко Н. В. 4.Ч.504
 Олєшко Л. І. 4.Ш.676
 Олєшко Ю. 4.Ш.612
 Олєщенко В. Ю. 4.Х.317
 Олєшкін А. Ю. 4.Х.310
 Олєшкін О. П. 4.Ш.679
 Олєшник С. 4.С.37
 Олєшнік Т. І. 4.У.217
 Олєшніченко О. М. 4.У.116
 Олєшніченко Я. С. 4.У.279
 Олєховик Л. А. 4.Х.383
 Омеляненко Є. П. 4.Х.416
 Оная О. М. 4.Ч.534
 Онисько С. В. 4.У.236
 Оніщенко Н. М. 4.Х.401
 Оноприєнко В. І. 4.Ч.592
 Оноприєнко Д. М. 4.У.261
 Онопченко Г. В. 4.Ч.517
 Опря Б. 4.Т.79
 Орденос С. С. 4.С.39
 Орлик В. 4.У.286
 Осадча Н. В. 4.У.125
 Осадчук І. О. 4.Ю.718
 Осаул А. О. 4.У.279
 Осіпенко О. Ю. 4.С.16, 4.Ч.492
 Остапенко Т. М. 4.У.217
 Остапко К. С. 4.Х.408
 Остапович В. П. 4.Ю.779
 Остапович І. П. 4.Ю.779
 Остапчук С. С. 4.Ш.615
 Острайчук Л. А. 4.Х.325
 Островерхов В. М. 4.У.132
 Островська К. Ю. 4.Ч.489
 Островський О. О. 4.Ч.562
 Остродуцька Л. 4.С.4, 4.У.212
 Остришин С. О. 4.У.217
 Очеретянко С. 4.Ч.590
 Пабат В. 4.С.37
 Павелчак-Данилюк О. Б. 4.У.161
 Павленко Д. Г. 4.С.16, 4.Ч.492
 Павленко І. О. 4.С.21
 Павліха Н. 4.Ч.510
 Павлов Р. А. 4.У.217
 Павлова Н. В. 4.Х.429
 Павлова Т. С. 4.У.217
 Павлович Ю. П. 4.Ш.624
 Павловська О. В. 4.С.54
 Павлюк Т. С. 4.Ш.707
 Падалка Г. М. 4.Ч.492
 Пасантко Г. В. 4.У.236
 Пазинко М. В. 4.Ш.684
 Палеха Ю. І. 4.У.256, 4.Х.394, 4.Ч.480, 4.Ч.481, 4.Ч.483
 Пальченко А. А. 4.Х.375
 Памбук С. А. 4.Х.362
 Пампура І. І. 4.Ю.779
 Панасюк І. 4.С.37
 Панківч І. 4.Х.315
 Панківч О. 4.Х.315
 Панкратова В. О. 4.Х.310
 Панова Н. С. 4.Х.383
 Пантьок Т. 4.Ш.666
 Панченко О. Б. 4.Ш.447
 Панчуков О. 4.Ч.575
 Папакіна Н. С. 4.У.163
 Паранія Н. М. 4.У.113
 Парашевін М. 4.С.13
 Паровський С. Л. 4.Ч.457
 Партичко Т. 4.Ю.764
 Пархоменко О. В. 4.У.163
 Пасєніч О. В. 4.Х.397
 Пасєніч В. 4.Ч.487
 Пасєніч І. 4.Ю.725
 Пасєніч І. 4.Ч.510
 Паска М. К. 4.У.272
 Пастух І. Д. 4.Х.372
 Пастух Р. 4.Ш.666
 Пастухов О. В. 4.Ш.702
 Паско Р. М. 4.Х.421
 Патока І. В. 4.У.145
 Паук М. М. 4.Ч.562
 Паурич Н. Б. 4.Х.385
 Пашніський В. П. 4.Х.325
 Пашенко А. С. 4.Ч.37
 Пащук О. В. 4.У.167
 Пеліванова Н. 4.Х.336
 Пенцьківський В. С. 4.У.129
 Перевєрзєва А. В. 4.У.279
 Перегула Ю. В. 4.У.132
 Перегудько О. В. 4.Ш.676
 Перов М. 4.У.248
 Перун М. Б. 4.Ю.764
 Перік Я. 4.Ю.726
 Петраченко Д. О. 4.У.163
 Петришин О. В. 4.Х.365, 4.Х.436
 Петришина М. О. 4.Х.436
 Петрова І. П. 4.У.125
 Петровська І. Р. 4.Ю.764
 Петровська О. В. 4.С.16, 4.Ч.492
 Петрущенко В. Л. 4.Ю.720
 Пехарева С. В. 4.Ч.511, 4.Ч.537, 4.Ч.553
 Пивоваров А. А. 4.Ч.574
 Пивоваров В. В. 4.Х.408
 Пикало О. 4.Ф.291
 Пилипчук В. 4.Т.92
 Пидоричева І. Ю. 4.У.125
 Пікуляк М. 4.Ч.497
 Пінчук О. Л. 4.У.166
 Пінцьковський Г. В. 4.У.261
 Піскунова Л. Е. 4.Ч.492
 Плахотнюк О. А. 4.Ю.757
 Плахтій О. А. 4.У.251
 Пленюк М. Д. 4.Х.312, 4.Х.379, 4.Х.383
 Плева К. В. 4.Х.352
 Плющук О. В. 4.Т.62
 Повар П. О. 4.Х.385
 Погоральський Я. 4.Ш.666
 Погребняк С. П. 4.Х.436
 Погрібний С. О. 4.Х.379
 Подільчак О. М. 4.Х.408
 Подлесна Г. 4.С.37, 4.Ф.291
 Подольняк Д. 4.Ю.750
 Посєдніков В. В. 4.Х.385
 Покотило Г. 4.Ю.717
 Полікарчик С. 4.Ю.772
 Поліщук А. 4.Ч.564
 Полотнянко О. І. 4.У.209
 Полтавець А. І. 4.Ч.571
 Полулященко Т. Л. 4.Ч.570
 Польгун К. В. 4.Ч.544
 Поляк-Свергун М. М. 4.У.161
 Полякова І. В. 4.Ч.556-4.Ч.557
 Помаз Ю. 4.Ф.291
 Пономаренко Л. Г. 4.Ш.711
 Пономаренко Ю. А. 4.Х.401
 Пономарєв О. С. 4.Ч.500
 Пономарєва Г. Ф. 4.Ч.556-4.Ч.557
 Пономарєва Л. 4.У.212
 Попик В. І. 4.Т.62
 Попик О. 4.Ю.746
 Попова А. В. 4.Х.385
 Попович Р. О. 4.Ч.433
 Пороцько М. І. 4.Ч.538
 Пороцько Д. П. 4.Ч.492
 Портній Ю. Л. 4.Ш.705
 Постова К. Г. 4.Ч.524
 Постриган Н. О. 4.Ч.562
 Потапенко В. 4.Х.336
 Потапенко Р. 4.Т.89
 Почальська І. Я. 4.У.230
 Починко Н. В. 4.У.158
 Почтарьов С. О. 4.У.245
 Почтєвський І. 4.Ч.565
 Предко Е. І. 4.Ю.769
 Придма Р. 4.Ш.635
 Прийма С. В. 4.Х.436
 Примакова В. Р. 4.Ч.562
 Примаченко В. Ф. 4.Х.408
 Присяжнюк А. А. 4.Ю.764
 Приходько Г. І. 4.Ш.642
 Приходько З. В. 4.У.188
 Приходько С. 4.Ф.291
 Прозор О. П. 4.У.132
 Прокопєв Яниченко Д. М. 4.Х.409
 Проскурна Н. М. 4.Ч.492
 Проскурняк О. І. 4.С.111, 4.Ч.537, 4.Ч.553
 Простибилько О. С. 4.Х.318
 Протас О. Л. 4.Ч.507
 Прохоров Д. І. 4.Ч.494
 Прохоров Р. О. 4.Х.370
 Процик Л. С. 4.Ю.779
 Процик І. В. 4.Х.436
 Пруднікова А. 4.Ш.634
 Прудко Т. М. 4.У.160
 Пугачов В. М. 4.У.254
 Пузля Я. 4.Ч.510
 Пуртовит О. 4.У.215
 Пустовоїт О. В. 4.У.211
 Пуцятицька Л. В. 4.Ш.695
 Пушкар О. 4.У.132
 Пшєнчійч П. 4.Ш.666
 Рабінюч П. 4.Х.315
 Рабінюч С. 4.Х.315
 Радзівілюк В. В. 4.Х.385
 Радіонова К. С. 4.Ш.642
 Разівін В. 4.Ш.667
 Разметаєва Ю. С. 4.Х.436
 Ракіпова І. В. 4.Х.424
 Ракіяєвська Л. М. 4.Ш.694
 Рясюк Е. В. 4.Х.408
 Рагуша Б. П. 4.Х.392, 4.Х.420
 Рахманов В. О. 4.Ч.492
 Раца В. А. 4.Х.413
 Ращєпкін В. 4.У.250
 Реверс Е. 4.Ч.510
 Рево Г. І. 4.Ч.562
 Рєдько В. Є. 4.У.217
 Рєзнік О. С. 4.С.13
 Рєзніченко Г. С. 4.Х.383
 Рєзніченко С. В. 4.Х.383
 Рєпко І. П. 4.Ч.511, 4.Ч.537, 4.Ч.553
 Рєштєтхо О. І. 4.Ч.465
 Рєштєтхо Т. В. 4.Ф.292
 Рєштєтхука Д. 4.Ф.302
 Рєзнікова В. В. 4.Х.385
 Рєзніченко О. 4.Ш.620
 Рємнар Ю. І. 4.Ч.572
 Рєндіко С. В. 4.Ш.678
 Рєчка В. 4.Т.74
 Рєдєв Н. М. 4.С.16, 4.Ч.492
 Рєзнік С. 4.Х.315
 Роате Р. 4.Ч.570
 Роганова М. В. 4.Ч.511, 4.Ч.537, 4.Ч.553, 4.Ч.556-4.Ч.557
 Рогачєвський О. П. 4.У.278
 Рогоза К. Г. 4.У.259
 Рогоза Н. А. 4.У.259
 Розсоха Л. О. 4.Т.61
 Романішин Ю. Л. 4.У.266
 Романів А. С. 4.У.113
 Романів Р. В. 4.У.158
 Романов М. В. 4.Х.408
 Романов С. 4.Ш.664
 Романько В. 4.Ш.670
 Романюк А. С. 4.Ю.718
 Романюк І. А. 4.У.187, 4.У.270
 Романюк С. І. 4.Ч.458, 4.Ч.468
 Ромашенко І. О. 4.Х.379
 Росєцька С. І. 4.Х.319
 Ротаньова Н. Ю. 4.Ч.498
 Рубан А. 4.Ш.655
 Рубанєв О. М. 4.С.17
 Рубцова Н. М. 4.У.279
 Руденко В. І. 4.Х.400
 Руденко М. В. 4.Х.365
 Руденко О. В. 4.У.279
 Рудий-Трипольський В. О. 4.Ю.759
 Рудич Л. В. 4.У.132
 Рудіч О. 4.С.37
 Рудік О. М. 4.Х.364
 Рука О. П. 4.У.197
 Русина О. 4.Т.72
 Рябенко В. В. 4.У.259
 Рябенко Л. М. 4.У.259
 Рябовол Л. Т. 4.Х.310
 Рябокін Н. 4.С.37
 Рябуха О. С. 4.Х.352
 Сабат Г. 4.Ш.666
 Сабат П. 4.Ш.666
 Саблук С. А. 4.Х.372
 Саболт С. 4.Ч.562
 Савєльєва І. 4.У.215
 Савєнкова О. 4.С.37
 Савіч О. С. 4.Х.338
 Савченко А. В. 4.Х.411
 Савченко Н. П. 4.Х.163
 Савченко О. С. 4.У.217
 Савчин М. В. 4.Х.353
 Савчук В. К. 4.У.259
 Савчук І. 4.С.11
 Савчук Н. 4.Ч.528
 Савчук О. 4.У.389
 Савюк Л. О. 4.У.279
 Саганюк Ф. В. 4.У.247
 Садова М. 4.Ч.488
 Саєнус М. А. 4.У.240
 Сазонова О. В. 4.Ю.764
 Сайєс де Баранда Андучар К. 4.Ч.510
 Салашенко Т. І. 4.У.252
 Салогуб В. А. 4.Ш.448
 Салащенко Г. В. 4.Х.383
 Самойлова О. М. 4.Ш.676
 Самойлова Ю. І. 4.Ч.531
 Самоненко Н. В. 4.Ш.640
 Сандуляк І. Г. 4.Т.63
 Сатухіна Н. І. 4.Х.436
 Сачанюк-Кавецька Н. В. 4.Ч.545
 Сацук Т. І. 4.Ф.288
 Сбруєва А. А. 4.Ч.531
 Свєтлицька О. М. 4.Х.263
 Свєтлицька К. В. 4.Х.325
 Семєн Н. Ф. 4.С.38
 Семєненко В. В. 4.Ш.447
 Семєнча І. Є. 4.У.217
 Семєнченко О. Л. 4.У.261
 Семєнюк О. С. 4.Х.380
 Семєнюк Ю. В. 4.Ч.492
 Семєніна Г. В. 4.Х.364
 Семіченко В. А. 4.Ч.492
 Семків В. 4.Х.315
 Семків О. 4.Х.315
 Семчишин Л. М. 4.У.161
 Сєнік А. 4.Ч.551
 Сєпєтні Д. 4.Ю.726
 Сєрвєцький І. В. 4.Х.430
 Сєрга Т. О. 4.С.14
 Сєргєєнко В. І. 4.У.257
 Сєргєєнко Т. Г. 4.У.279
 Сєрдєнчійч В. В. 4.Ч.570
 Сєржант Л. 4.Ш.681
 Сєшина С. І. 4.Ш.648
 Сєвєдуч Т. М. 4.Х.316
 Сєдурєнко Ф. 4.Ф.291
 Сєзєнєнко Н. 4.С.37
 Сєлєдїї І. М. 4.С.16, 4.Ч.492
 Сємонєнко О. І. 4.У.259
 Сєшєвич І. С. 4.Ч.562
 Сєшєкоп О. С. 4.Ш.643
 Сєвьяєвська А. 4.Ш.617
 Сєняк С. 4.Т.97
 Сєтнік Г. П. 4.Ч.348
 Сєтнік Є. А. 4.У.125
 Сєтнік І. В. 4.Ш.683
 Сєч М. А. 4.Х.365
 Сєчова Л. 4.С.37
 Сєвакова Є. О. 4.С.42
 Сєворкіна О. М. 4.С.35
 Сєвєрєнко Л. 4.Ч.570
 Сєльчук О. 4.С.37
 Сєльєвчєв О. В. 4.Х.337
 Сєварєк Б. 4.Ш.666
 Сєворцова В. 4.Х.336
 Сєкіба І. 4.Ч.474
 Сєкіба М. 4.Ч.510
 Сєкіба О. 4.Ю.733
 Сєкібан О. І. 4.Ч.585
 Сєкородоєва Л. І. 4.Ч.542
 Скотна Н. 4.Ш.666
 Скочилєв Л. С. 4.Ю.718
 Сєкрипка І. М. 4.Ч.512
 Сєкрипніч Т. В. 4.С.3
 Сєкрипніченко М. 4.У.225
 Сєкрипніченко М. І. 4.У.229
 Сєлабєцький О. М. 4.С.16, 4.У.214, 4.Ч.492
 Сєлабєв В. 4.Ш.618
 Сєлєвєнко В. А. 4.У.217
 Сєлєвєк С. С. 4.Х.333
 Сєлєпєцька Ю. М. 4.Ю.718
 Сєлоєдєняк О. М. 4.Ч.500
 Сєлосар С. Т. 4.У.157
 Сєметаніна Н. В. 4.Х.408
 Сємик В. К. 4.С.7
 Сємірнова-Трибульєвська Є. 4.Ч.493
 Смоєкова Т. М. 4.Х.362
 Смоєльницька О. 4.Ш.666
 Сєморєд Л. Г. 4.У.201
 Сєморєдський Б. С. 4.Х.436
 Сємуток Л. 4.Ш.666
 Сємуток Л. 4.Ш.666
 Сєнігурова І. 4.С.37
 Сєнітєв С. К. 4.У.279
 Сєнітьєвська Н. А. 4.У.132
 Сєбєлєва Н. 4.С.13
 Сєбєченко Т. С. 4.У.259
 Сєва А. 4.Ш.666
 Сєвєк П. 4.Ш.666
 Сєволоєв Б. М. 4.У.261
 Сєкруєт Б. В. 4.Х.409
 Сєлєдєк М. О. 4.У.125
 Сєлєвєй С. 4.Ф.291
 Сєлєвєєва О. М. 4.Х.325
 Сєлєвєєв С. А. 4.С.13
 Сєлєматіна Т. В. 4.У.260
 Сєлємєчєк Х. О. 4.Ч.500
 Сєлєнєвська А. А. 4.Ч.523
 Сєлєщєнєко П. В. 4.У.217
 Сєн С. С. 4.Х.310
 Сєпєлка І. М. 4.Х.308
 Сєпєлка І. М. 4.Х.427
 Сєроєков Н. В. 4.Ч.520
 Сєроєкуєв І. В. 4.Ш.447
 Сєроєкуєв О. О. 4.У.174
 Сєспєєнєко В. О. 4.Х.365
 Сєспєєнє О. А. 4.У.125
 Сєспія В. С. 4.Ш.448
 Сєпіжєк В. В. 4.Х.383
 Сєпєніч Є. С. 4.Ч.499
 Сєпєннік А. А. 4.У.136
 Сєпєнічєнєко С. В. 4.Х.398
 Сєпєбол І. І. 4.У.62
 Сєпєєв І. В. 4.Ч.588
 Сєпєєв М. Р. 4.У.115
 Сєпєєв С. В. 4.У.410
 Сєпєєвський Х. Р. 4.Ю.764
 Сєпєєвська Г. О. 4.Ч.459
 Сєпєнєнєко Н. 4.С.37
 Сєпєнічєв І. О. 4.Ч.511, 4.Ч.537, 4.Ч.553
 Сєпєнєвська В. 4.У.132
 Сєпєнєк В. В. 4.У.279
 Сєпєнєк Р. В. 4.У.132
 Сєпєнєк Ю. 4.Ш.666
 Сєпєрїна Ю. 4.Ч.37
 Сєпєєв В. Г. 4.Ю.732
 Сєпєєвєчєв О. Ю. 4.Ю.732
 Сєпєєв О. 4.Х.315
 Сєпєєчєнєко О. М. 4.Ф.293
 Сєпєрєвська Н. З. 4.Ш.686
 Сєпєєв Т. 4.Т.86
 Сєпєєв Г. 4.У.754
 Сєпєєвська Л. М. 4.Х.400, 4.Х.411
 Сєпєєвський О. О. 4.Ш.610
 Сєпєєвський Н. В. 4.Т.63
 Сєпєєвська О. В. 4.Ч.467
 Сєпєєв В. В. 4.У.217
 Сєпєєвський В. О. 4.У.132
 Сєпєєвський Н. 4.Ш.681
 Сєпєєвський В. А. 4.У.196
 Сєпєєвська Н. М. 4.У.259
 Сєпєєвська О. 4.Т.96
 Сєпєєв С. В. 4.Ш.448
 Сєпєєчєнєко М. 4.У.137, 4.У.200
 Сєпєрєнєчєнє Н. В. 4.Х.362
 Сєпєєрєв О. О. 4.Х.310
 Сєпєєчєнє С. А. 4.Ш.624
 Сєпєєчєнє І. В. 4.У.212
 Сєпєєчєнє О. В. 4.С.20
 Сєпєєжєв І. В. 4.Ч.500
 Сєпєєчєнє С. М. 4.Ч.570
 Сєпєєчєнєєв М. М. 4.У.259
 Сєпєєчєнє С. П. 4.У.261
 Сєпєєчєнє Є. І. 4.Х.348
 Сєпєєчєнє В. 4.Х.379
 Сєпєєчєнє В. М. 4.Ф.293
 Сєпєєчєнє І. Ю. 4.Ю.770
 Сєпєєчєнє І. П. 4.Э.713
 Сєпєєчєнєський О. Б. 4.Ш.621
 Сєпєєчєнєєв Ю. Л. 4.У.132
 Сєпєєчєнє В. П. 4.Ч.491
 Сєпєєчєнє В. А. 4.Ф.291
 Сєпєєчєнє Л. В. 4.С.43
 Сєпєєчєнє К. О. 4.Ч.596
 Сєпєєчєнє Н. 4.Ш.669
 Сєпєєчєнє Л. 4.Ш.666
 Сєпєєчєнє Л. 4.Ш.635
 Сєпєєчєнє Г. 4.Ч.493
 Сєпєєвська В. М. 4.Х.312, 4.Х.318
 Сєпєєвська А. І. 4.Ч.600
 Сєпєєвський С. 4.Т.100
 Сєпєєчєнє В. Г. 4.Ш.685
 Сєпєєчєнє Г. К. 4.Х.423
 Сєпєєчєнє І. Г. 4.Т.63
 Сєпєєчєнєко В. І. 4.С.16, 4.Ч.492
 Сєпєєчєнєко Л. 4.Ш.666

- Тимошенко М. В. 4.У.132
Тимошенко М. О. 4.Х.356
Тимчук В. В. 4.Х.400
Титова Н. М. 4.Ч.492
Тихий О. В. 4.Х.352
Тихолоз Н. 4.Ш.666
Тищенко Ю. 4.Х.336
Титар І. О. 4.У.217
Тітова О. В. 4.Ч.339
Ткалич М. О. 4.Х.383
Ткач С. 4.Ф.302
Ткачова В. 4.У.128
Ткачова О. В. 4.Х.408
Ткачук І. О. 4.У.324
Ткачук К. 4.Ш.666
Товкайло Я. 4.Ш.666
Товканець Г. В. 4.Ч.530, 4.Ч.562
Товканець О. С. 4.Ч.562
Токар А. М. 4.Х.366
Томашевська Т. В. 4.Ф.294
Томкіна О. Т. 4.Х.318
Томозов В. В. 4.Т.62
Томчук А. В. 4.Х.332, 4.Х.345, 4.Х.371-4.Х.407
Топльницька І. 4.Ш.666
Толчій В. В. 4.Х.400
Травін В. В. 4.У.259
Третьак А. М. 4.У.160
Третьак В. М. 4.У.160
Третьак Н. А. 4.У.160
Третьак Р. А. 4.У.160
Трофименко П. С. 4.Ш.447
Трофімчук Н. В. 4.У.541
Трушкіна Н. В. 4.У.125
Тружилка О. В. 4.Х.132
Турішча Л. 4.У.522
Туровець Г. 4.У.212
Туровська А. 4.Ч.493
Тютюнник А. С. 4.У.132
Уварова О. О. 4.У.718
Утрин І. Я. 4.У.436
Удовиченко К. 4.Ф.291
Удінський М. Ю. 4.Ш.710
Уздол Д. Ю. 4.Х.408
Урбанський М. 4.Ф.291
Ус О. В. 4.Х.402
Усманова О. В. 4.Ч.599
Устименко О. В. 4.У.247
Утехін І. В. 4.Х.383
Уханська О. 4.Ч.531
Ухалєва Ю. О. 4.Ш.448
Федонюк А. 4.Ч.487
Федорюк А. 4.Х.411
Федорюк Л. 4.Ш.666
Федорченко К. О. 4.У.259
Федорчук С. С. 4.У.741
Федлушак-Паславська Г. 4.Х.315
Федлюк О. 4.Т.79, 4.Ф.300
Фелік В. І. 4.Х.383
Феніна О. 4.У.765
Фенчук Л. М. 4.Ч.530, 4.Ч.562
Феохтистов П. О. 4.У.261
Фіголь Н. М. 4.Ч.589
Філатова Т. В. 4.Ш.698
Філіпенко А. 4.У.123
Фірсов С. А. 4.Ш.448
Фішук С. О. 4.Х.420
Фішук Т. О. 4.У.163
Флейчук М. І. 4.У.201
Фомін М. В. 4.Т.63
Фрайт О. В. 4.Ш.696
Франгуля С. 4.Ч.570
Франко А. 4.Ш.666
Хавронюк М. І. 4.Х.401
Хай М. 4.Ш.666
Хайрулін О. 4.У.745
Хайруллін Р. 4.Ш.666
Халік С. В. 4.Ш.446
Халюк С. О. 4.Х.412
Ханас В. 4.Ш.666
Харазішвілі Ю. М. 4.У.125
Харитонюк О. В. 4.Х.401
Харківська А. А. 4.Ч.556-4.Ч.557
Харківська А. І. 4.Ч.556-4.Ч.557
Харковенко Р. 4.Х.355
Харченко Н. В. 4.У.778
Харченко Т. Г. 4.Ш.622
Харчук О. 4.Ч.510
Харчук Ю. 4.Ч.510
Харь І. О. 4.Х.383, 4.Х.405
Хаустова В. Є. 4.У.201
Хацько В. В. 4.У.217
Хейлік Т. 4.С.37
Химко М. 4.Ю.776
Хищенко О. О. 4.Ч.554
Хлівна О. 4.Ю.738
Хміль Л. 4.Ш.666
Ходаківський М. Д. 4.Ф.293
Холдунова В. Л. 4.Ч.492
Хожило І. І. 4.Х.364
Хома І. 4.Т.90
Хоменко І. В. 4.У.251
Хоменко М. М. 4.Х.312, 4.Х.318, 4.Х.379
Хоменко-Семенова Л. О. 4.Х.492
Хомич Л. О. 4.Ч.530
Хомутов В. А. 4.У.188
Хомярчук А. П. 4.Ч.513
Хоненко Л. Г. 4.У.261
Хорішко Л. С. 4.С.21
Хорошуха М. Ф. 4.Ч.568
Хоружа Л. Л. 4.Ю.743
Христич І. О. 4.Х.408
Христова Г. О. 4.Х.436
Хрідочкін А. В. 4.Х.310, 4.Х.364
Худенко О. О. 4.Х.385
Хурдей В. Д. 4.У.217
Цапко Ю. Л. 4.Ч.603
Царик В. Ю. 4.Ш.687
Царук Д. С. 4.У.217
Цебенко А. 4.Ф.714
Цивін М. Н. 4.Ч.482
Цимбалюк І. 4.Ч.510
Цимбалюк С. О. 4.У.132
Ципердук І. М. 4.Ч.598
Ціж Л. М. 4.Ю.757
Цуцкідзе М. С. 4.Х.430
Чабан В. Г. 4.У.141
Чабан Г. В. 4.У.141
Чаговець А. І. 4.Ч.511, 4.Ч.537, 4.Ч.553, 4.Ч.556-4.Ч.557
Чайковська В. В. 4.Х.350
Чайковська І. І. 4.У.117
Чаплинський К. О. 4.Х.406
Чапюк О. П. 4.У.151
Часовников Д. В. 4.Х.417
Чебан О. 4.Ф.295
Чеберячок Ю. І. 4.Ш.448
Чеботарова Т. В. 4.Х.365
Чегусова З. 4.Ш.681
Чекаловська Г. З. 4.У.161
Чекмарьова Л. Ю. 4.Х.415
Чемсак Ю. В. 4.Х.365
Ченбай Н. 4.С.45
Ченчева О. О. 4.Ш.448
Чепелева Н. 4.Ю.763
Чепурна А. 4.Ш.631
Череватський Д. 4.У.250
Череватюк В. Б. 4.Х.317
Черемська О. С. 4.Ш.613
Череп А. В. 4.У.279
Черкаський А. 4.Ю.768
Чернега В. М. 4.Х.378
Чернецька О. В. 4.Х.310
Черниш О. І. 4.У.217
Чернишов О. Ю. 4.У.217
Черноіванова Г. С. 4.У.132
Чжао Юань 4.Ш.699
Чжу Лін 4.Ш.697
Чижишин О. І. 4.У.161
Чикалок Є. В. 4.Ч.589
Чистоклетов Л. Г. 4.Х.361
Чистякова І. А. 4.Ч.531
Чівленко Л. А. 4.У.127
Чобану М. С. 4.У.198
Човрій С. Ю. 4.Ч.530, 4.Ч.562
Чолій С. М. 4.Ю.764
Чорнак З. А. 4.Ю.757
Чорноус А. Г. 4.Х.349
Чубенко В. А. 4.Х.387
Чубук О. Л. 4.Ч.601
Чудакова В. П. 4.Ю.739-4.Ю.740
Чуйко О. Д. 4.Ш.672
Чухліб А. В. 4.У.259
Чучко С. В. 4.Х.429
Шаблистий В. В. 4.Х.408
Шаболдов О. 4.Ш.662
Шахун В. І. 4.Х.401
Шалаєва В. С. 4.Ш.636
Шаламович М. І. 4.Ш.448
Шаль В. В. 4.Х.414
Шапаренко Х. А. 4.Ч.511, 4.Ч.537, 4.Ч.553, 4.Ч.556-4.Ч.557
Шапалатина О. 4.У.168
Шаповал Л. І. 4.Х.310
Шаповалов В. О. 4.У.132
Шаравара Р. 4.Ф.291
Шарлай Н. М. 4.Ч.509
Шарлін М. 4.С.37
Шаховська Н. Б. 4.Ю.741
Швед А. Б. 4.У.153
Шведов Д. С. 4.Ч.600
Швель А. В. 4.Ш.446
Швель Г. О. 4.У.217
Швель Н. В. 4.У.125
Швенко А. М. 4.Ю.775
Шведова Г. З. 4.У.125
Шведова О. І. 4.У.217
Шведова О. Л. 4.У.262
Шевченко О. О. 4.Х.322
Шевченко С. 4.С.13
Шевченко С. М. 4.У.163
Шевчук Д. 4.Ч.510
Шевчук Є. В. 4.У.176
Шевчук І. В. 4.У.199
Шевчук Л. Д. 4.Ч.565
Шевчук О. 4.Ч.510
Шевчук О. В. 4.Х.132
Шевчук С. В. 4.Х.436
Шейко С. 4.Ф.291
Шелефонюк А. А. 4.Ч.586
Шелюковська І. М. 4.У.208
Шелюмова С. 4.Ф.291
Шенгеля М. В. 4.Х.362
Шепель Т. В. 4.У.216
Шестеля Н. І. 4.Ч.506
Шилінгов В. С. 4.Х.310
Шилінунов В. С. 4.У.718
Широкій Г. 4.У.286
Шипша І. В. 4.Х.383
Шипша О. 4.Х.383
Шипша Р. Б. 4.Х.381, 4.Х.383
Шипшин М. П. 4.Ч.491
Шкарупа К. В. 4.Х.346, 4.У.227
Шкіль Л. Л. 4.С.54
Шкурал О. 4.Ш.641
Шкута О. О. 4.П.449
Шляхов О. 4.Т.80
Шляхов О. Є. 4.У.161
Шмідт І. Д. 4.Ш.630
Шмідт Л. Р. 4.Х.388
Шніцер І. 4.Т.58
Шоріна Т. 4.У.734
Шосток О. Ю. 4.Х.408
Шпак В. І. 4.Ч.587
Шпанель-Юкха О. І. 4.У.227
Шпота Т. В. 4.Ч.492
Штепа О. С. 4.Ю.764
Шулук Р. 4.Ч.510
Шулук Ю. 4.Ч.510
Шулда М. 4.С.13
Шульженко Т. 4.Ш.666
Шулківчич Т. В. 4.У.120
Шумло С. 4.Т.69
Шумницька Г. В. 4.Ш.623
Шурко О. Б. 4.Ю.718
Шушпанов Д. Г. 4.У.132
Шушура О. М. 4.У.163
Шербай І. Р. 4.Х.333
Шербаков В. В. 4.Х.332, 4.Х.345
Шербан Т. Д. 4.Ч.562
Шербина В. 4.У.215
Шербина В. С. 4.Х.385
Шербина Є. С. 4.У.114
Шюньчун 4.Ч.487
Юркевич Г. Й. 4.У.161
Юркова О. 4.Т.93
Юрчишин Г. 4.Ш.666
Юферова Г. В. 4.Ш.691
Яблонська М. 4.Ф.296
Явір В. А. 4.Ф.293
Якименко М. 4.Ф.291
Якимовська А. В. 4.У.259
Яковенко В. С. 4.У.217
Яковенко О. Г. 4.У.217
Яковець Т. А. 4.У.161
Яковюк І. В. 4.Х.436
Якубівський І. Є. 4.Х.379
Якубовський В. І. 4.Т.101
Яловега І. Г. 4.Ю.716
Яницька-Панек Т. 4.Ч.562
Яременко О. 4.У.213
Ярмоленко В. 4.У.286
Ярмольська О. Є. 4.У.261
Яровенко Т. С. 4.У.217, 4.Ш.657
Ярошевич Н. Б. 4.У.142
Ярошенко Р. В. 4.Ч.587
Яценко О. Д. 4.С.16
Яценко Я. І. 4.У.129
Яцюк М. 4.Ю.755
Яцнік С. В. 4.Ч.492
Abdullaeva D. 4.Ю.771
Abysova M. 4.С.23
Adamenko M. 4.У.179
Akimov O. O. 4.Х.364
Akimova L. M. 4.Х.364
Antonenko A. V. 4.У.163
Artushok V. S. 4.У.184
Astapenko N. 4.Ч.506
Avhustiuk M. 4.Ю.749
Badaoui M. 4.У.121
Bafayev M. 4.С.28
Barinova N. 4.Ю.760
Baulin D. S. 4.Ш.441
Belkova S. 4.С.57
Beridze T. 4.У.132
Bikezina A. 4.Ш.644
Biloshchytska S. 4.Ч.470
Biloshchytskiy A. 4.Ч.470
Bobrova Yu. Yu. 4.Х.325
Bogma O. 4.У.240
Borodin A. 4.У.180
Bortnik A. 4.У.182
Bradul A. 4.У.181
Bryhada O. V. 4.У.195
Budiataev M. 4.У.164
Bugrov O. 4.У.169
Bugrova O. 4.У.169
Burdeina N. 4.У.164
Cherniavska O. V. 4.У.132
Dashko I. 4.У.181
Davydiuk Yu. 4.У.164
Dehtjare J. 4.У.132
Djakona A. 4.У.132
Djakona V. 4.У.132
Dreval Yu. D. 4.У.195
Dubiei Yu. V. 4.У.170
Dukhina O. 4.У.190
Dukhnovska L. 4.У.244
Dykan V. 4.У.190
Dykan V. 4.У.182
Dzyndzya O. V. 4.У.163
Fatmi N. I. 4.У.121
Fedorov I. 4.Ч.506
Gerber K. 4.Ю.760
Gechbaia, Badri 4.У.132
Gerasyunenko A. 4.У.177
Giacomuzzi S. 4.Ю.760
Guyvan P. D. 4.Х.310
Hirina T. 4.Ч.602
Horielyshev S. A. 4.Ш.441
Horska K. 4.С.50
Hubina O. V. 4.Ч.500
Hirina T. 4.С.52
Ihrushko A. 4.С.57
Ingram K. 4.У.164
Isalkina O. 4.У.143
Ivanets H. V. 4.П.441
Ivanets M. H. 4.П.441
Ivasechko O. 4.У.224
Karpa M. I. 4.Х.364
Kharchenko J. 4.Ю.731
Kharchenko S. 4.Ю.731
Khim M. 4.Х.369
Kitsa M. 4.С.53
Klymash N. 4.У.244
Kobieliava T. 4.У.183
Kocharian A. 4.Ю.760
Kolesnikova O. 4.У.223
Kolyukh V. 4.У.140
Kornukh O. 4.У.179
Korotiaeva I. 4.Ш.644
Kosenko A. 4.У.183
Koshekov K. 4.Ч.506
Kovalchuk T. 4.У.223
Kovalova O. 4.Ч.471
Kryvoruchko M. Y. 4.У.163
Kuchansky A. 4.Ч.470
Kuchynskiy V. 4.У.183
Kulik T. 4.У.135
Kuzmin O. 4.У.222
Kuzmin O. Ye. 4.У.184
Kuznietsova T. 4.У.285
Lesinskiy V. 4.У.175
Lizunov P. 4.Ч.470
Lopata M. 4.Х.339
Los Z. 4.У.171
Maliyovana N. V. 4.Ч.597
Mamchur R. 4.У.238
Markus E. 4.Ю.760
Maslak O. 4.У.183
Mazaraki N. 4.У.177
Melnik O. 4.У.222
Mital O. 4.У.190
Mituuk L. O. 4.У.249
Mityushina I. 4.У.180
Molyevska O. Yu. 4.У.184
Myhalkiv A. 4.У.223
Mykhailov V. M. 4.Ш.440
Mykhailova A. V. 4.Ш.440
Navalna M. 4.У.143
Nechuhrin O. 4.Ч.479
Nefedchenko O. I. 4.Ч.597
Nester A. A. 4.У.249
Nikitin O. O. 4.У.249
Nosyriev O. 4.У.190
Novikova N. 4.У.261
Novyikova O. O. 4.Ш.441
Okhrimenko V. I. 4.Ш.649
Oleshchuk P. 4.У.140
Panos N. 4.Т.94
Pererava P. 4.У.183
Perevozova I. 4.У.171
Petrovko L. 4.У.190
Petrovska I. 4.У.190
Petrushka T. 4.У.175
Podolchak N. 4.Х.369
Podolkova S. V. 4.Ч.597
Polukarov Yu. O. 4.Ч.506
Ponomarev G. 4.Ч.506
Popova N. 4.У.182
Prikhodko K. O. 4.У.163
Prodanchuk M. 4.У.223
Pukaliak M. 4.Ш.614
Pygiauri L. Lamara 4.У.132
Oggauri Nino 4.У.132
Katynskiy V. 4.У.190
Kiapolova I. 4.У.261
Kishchenko V. 4.У.132
Kosova N. V. 4.У.132
Romanishina O. V. 4.У.249
Rudachenko O. 4.У.178
Rybakova 4.У.285
Sahaidak M. 4.У.182
Samollov P. 4.У.171
Sazonets O. 4.У.171
Sezaktmetov B. 4.Ч.506
Serbin O. 4.Ч.470
Settar A. 4.У.121
Sharovtova O. P. 4.У.195
Sherstakov R. 4.У.190
Shliakhtun P. 4.У.140
Shykhenko K. I. 4.Ш.440
Silkova H. 4.У.244
Simakov 4.У.164
Sinyakov S. 4.Ч.479
Sklyba I. 4.Ч.479
Skiybinskiy O. 4.У.222
Stanasiuk N. S. 4.У.184
Staniuk L. 4.У.139
Stukalska N. M. 4.У.163
Sulima N. 4.У.139
Sumska O. 4.У.261
Syamak A. 4.У.175
Taran O. 4.У.164
Taran Ya. 4.У.140
Tepluk M. 4.У.182
Toluk H. A. 4.У.163
Tregub A. 4.С.51
Tshiklavili N. 4.У.132
Turylo A. 4.У.181
Tyמושyk N. 4.У.190
Ugolko O. 4.У.222
Yarava A. 4.У.181
Yarava L. O. 4.У.181
Yasylenko O. V. 4.У.163
Vlaets O. 4.У.244
Vodovozov E. 4.У.178
Volodarskiy P. B. 4.Ш.440
Volod'ko O. V. 4.У.132
Voskoglou M. Gr. 4.Ю.719
Yastrubskiy M. Ya. 4.У.184
Yemelyanov O. 4.У.175
Zaika S. O. 4.У.195
Zamula I. 4.У.223
Zarytska O. 4.У.175
Zhadanova Yu. 4.У.171
Zhezhukha V. 4.У.222
Zlotenko B. 4.У.135
Zuev D. 4.Ч.506
Zykun N. 4.Ч.602

Показчик періодичних та продовжуваних видань

- Агрохімія і ґрунтознавство. — 2021. — Вип. 91
4.Ч.603
- Вісн. Вінниць. політехн. ін-ту. — 2022. — № 1
4.У.114, 4.Ч.516
- Вісн. НАН України. — 2020. — № 12
4.Ч.453, 4.Ч.457-4.Ч.459, 4.Ч.463, 4.Ч.468
- Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2022. — № 1
4.С.10, 4.С.19, 4.С.23, 4.С.27, 4.С.29, 4.С.31, 4.С.35, 4.С.39, 4.С.45-4.С.46, 4.С.54, 4.Ч.472-4.Ч.474, 4.Ч.477-4.Ч.479, 4.Ч.592, 4.Ю.717, 4.Ю.731, 4.Ю.733-4.Ю.734
- Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2021. — Вип. 10
4.Ч.487, 4.Ч.551
- Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2020. — № 2
4.С.18, 4.С.57, 4.Ф.288, 4.Ф.292, 4.Ч.535, 4.Ч.583-4.Ч.585, 4.Ч.588-4.Ч.589, 4.Ч.591, 4.Ч.593, 4.Ч.596, 4.Ч.598-4.Ч.602, 4.Ш.615, 4.Ш.651, 4.Ш.660
- Держава та регіони. Сер. Соц. комунікації. — 2021. — № 2
4.С.7, 4.С.11-4.С.12, 4.С.14, 4.С.32-4.С.34, 4.С.36, 4.С.38, 4.С.41-4.С.43, 4.С.48, 4.С.50-4.С.53, 4.С.55-4.С.56, 4.У.136, 4.У.266, 4.Ч.586, 4.Ч.594-4.Ч.595, 4.Ч.605, 4.Ш.711
- Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2022. — Вип. 53
4.С.15, 4.У.122, 4.У.129-4.У.130, 4.У.137, 4.У.141, 4.У.143-4.У.144, 4.У.149, 4.У.154, 4.У.157, 4.У.173, 4.У.187, 4.У.189, 4.У.196-4.У.197, 4.У.200, 4.У.245, 4.У.285, 4.Ч.578
- Екон. теорія. — 2022. — № 2
4.У.128, 4.У.133, 4.У.213, 4.У.225, 4.У.235
- Екон. теорія. — 2022. — № 3
4.С.5, 4.У.123-4.У.124, 4.У.126, 4.У.172
- Економіка і прогнозування. — 2022. — № 2
4.У.150, 4.У.198, 4.У.227, 4.У.232, 4.У.237, 4.У.243, 4.У.283
- Економіка і прогнозування. — 2022. — № 3
4.У.110, 4.У.162, 4.У.192, 4.У.211, 4.У.228-4.У.229, 4.У.273, 4.У.275
- Збалансов. природокористування. — 2020. — № 2
4.У.148, 4.У.193-4.У.194, 4.У.255, 4.Х.395-4.Х.396
- Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2020. — № 6
4.У.140, 4.У.164, 4.У.170-4.У.171, 4.У.177, 4.У.180, 4.У.182, 4.У.184, 4.У.195, 4.У.223, 4.У.244, 4.У.249, 4.Ш.440-4.Ш.441
- Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 3
4.Ф.298, 4.Ч.471, 4.Ч.515, 4.Ч.521, 4.Ч.524, 4.Ч.532, 4.Ч.575, 4.Ю.740, 4.Ю.766, 4.Ю.775, 4.Ю.778, 4.Ю.781
- Освіта та розвиток обдар. особистості. — 2021. — № 4
4.Х.352, 4.Ч.466, 4.Ч.513-4.Ч.514, 4.Ч.517-4.Ч.518, 4.Ч.529, 4.Ч.533-4.Ч.534, 4.Ч.565, 4.Ю.739, 4.Ю.753, 4.Ю.767, 4.Ю.771
- Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи. — 2021. — Вип. 1
4.С.28, 4.Ч.464, 4.Ч.484-4.Ч.486, 4.Ч.488, 4.Ч.495, 4.Ч.502, 4.Ч.505, 4.Ч.508, 4.Ч.519, 4.Ч.522, 4.Ч.526, 4.Ч.528, 4.Ч.579, 4.Ю.777
- Прикпат. вісн. НТШ. Сер. Число. — 2020. — № 1
4.У.119
- Проблеми заг. енергетики. — 2022. — № 1/2
4.У.219-4.У.220, 4.У.248, 4.У.250
- Проблеми програмування. — 2020. — № 1
4.У.185
- Психол. перспективи. — 2021. — Вип. 37
4.Ч.564, 4.Ю.744-4.Ю.746, 4.Ю.748-4.Ю.751, 4.Ю.754-4.Ю.756, 4.Ю.758, 4.Ю.760, 4.Ю.763, 4.Ю.765, 4.Ю.768, 4.Ю.770, 4.Ю.772, 4.Ю.774, 4.Ю.776, 4.Ю.780
- Систем. технології. — 2020. — № 3
4.Ч.548, 4.Ч.550, 4.Ш.687
- Систем. технології. — 2020. — № 4
4.У.120, 4.Ч.489
- Теорет. й приклад. проблеми сучас. філології. — 2020. — Вип. 10 (ч. 2)
4.Ш.614, 4.Ш.617-4.Ш.618, 4.Ш.620, 4.Ш.631-4.Ш.635, 4.Ш.641, 4.Ш.644, 4.Ш.652, 4.Ш.654-4.Ш.656, 4.Ш.658, 4.Ш.661-4.Ш.663, 4.Ш.667-4.Ш.670
- Укр. іст. журн. — 2021. — № 2
4.С.1, 4.С.25, 4.Т.58, 4.Т.68, 4.Т.70, 4.Т.72, 4.Т.74, 4.Т.79, 4.Т.85, 4.Т.87-4.Т.89, 4.Т.92-4.Т.93, 4.Ш.664
- Укр. іст. журн. — 2022. — № 3
4.С.8, 4.С.24, 4.Т.69, 4.Т.75, 4.Т.78, 4.Т.80-4.Т.81, 4.Т.86, 4.Т.91, 4.Т.96-4.Т.97, 4.Ф.297, 4.Ф.299-4.Ф.300, 4.Х.355
- Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство. — 2022. — Вип. 40
4.Ч.475, 4.Ш.674, 4.Ш.682-4.Ш.685, 4.Ш.688-4.Ш.689, 4.Ш.692-4.Ш.693, 4.Ш.696-4.Ш.701, 4.Ш.703, 4.Ш.706-4.Ш.707, 4.Ш.710
- Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 2
4.У.107, 4.Ч.491, 4.Ч.520, 4.Ч.536, 4.Ю.716
- Фіз.-мат. освіта. — 2020. — № 3 (ч. 1)
4.Ч.467, 4.Ч.494, 4.Ч.498, 4.Ч.503-4.Ч.504, 4.Ч.539, 4.Ч.542, 4.Ч.544-4.Ч.545, 4.Ч.547, 4.Ч.555, 4.Ю.719
- Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/13
4.У.169, 4.У.175, 4.У.178-4.У.179, 4.У.181, 4.У.183, 4.У.190, 4.Х.369
- Eastern-Europ. J. of Enterprise Technologies. — 2021. — № 4/4
4.Ч.470, 4.Ч.506
- Hist. and Cultural Studies. — 2020. — 7, № 1
4.Т.60, 4.Т.71, 4.Т.73, 4.Т.77, 4.Т.90, 4.Т.94, 4.Т.100, 4.Ф.287, 4.Х.329, 4.Ш.442, 4.Ч.456, 4.Ч.476, 4.Ч.580, 4.Ч.606, 4.Э.714
- Humanitarian Vision. — 2021. — 7, № 2
4.У.224, 4.Ф.295-4.Ф.296, 4.Х.311, 4.Х.339, 4.Ю.724-4.Ю.726, 4.Ю.728
- Math. Modeling and Computing. — 2021. — 8, № 4
4.У.121